

Perusopetuksen opetussuunnitelma

2020 - 2021

Sisällysluettelo

1	Paikallinen opetussuunnitelma	1
1.1	Perusopetuksen opetussuunnitelmalliset ratkaisut Valkeakoskella	2
1.1.1	Opetussuunnitelman rakenne	3
1.1.2	Muut huomioitavat suunnitelmat.....	5
1.1.3	Kieliohjelma.....	6
1.1.4	Ohjaussuunnitelma	8
1.1.5	Oppilaaksi ottaminen.....	13
1.2	Perusopetuksen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen	14
2	Perusopetus yleissivistyksen perustana, sen tehtävä ja tavoitteet	16
2.1	Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet.....	16
2.2	Perusopetuksen arvoperusta	18
2.2.1	Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen	18
2.2.2	Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia	19
2.2.3	Kulttuurinen moninaisuus rikkautena	19
2.2.4	Kestävän elämäntavan välttämättömyys	20
2.3	Oppimiskäsitys.....	21
2.4	Perusopetuksen tehtävä	23
2.4.1	Eri vuosiluokkakokonaisuuksien erityiset tehtävät.....	25
2.5	Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet.....	28
2.6	Tavoitteena laaja-alainen osaaminen	30
2.6.1	Laaja-alainen osaaminen yleisesti	30
2.6.2	Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1).....	32
2.6.3	Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)	37
2.6.4	Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)	41
2.6.5	Monilukutaito (L4).....	45

2.6.6	Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)	48
2.6.7	Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)	53
2.6.8	Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)	56
3	Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri	60
3.1	Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen	60
3.2	Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	61
3.2.1	Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä	62
3.2.2	Hyvinvointi ja turvallinen arki	63
3.2.3	Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely	63
3.2.4	Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus	64
3.2.5	Osallisuus ja demokraattinen toiminta	65
3.2.6	Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	66
3.2.7	Vastuu ympäristöstä ja kestäväan tulevaisuuteen suuntautuminen	69
3.3	Oppimisympäristöt ja työtavat	69
3.3.1	Oppimisympäristöt	69
3.3.2	Työtavat	71
3.4	Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet	73
3.4.1	Opetuksen eheyttäminen	73
3.4.2	Monialaiset oppimiskokonaisuudet	74
3.4.3	Monialaiset oppimiskokonaisuudet Valkeakoskella	77
3.5	Perusopetuksen kulttuuripolku	82
3.6	Perusopetuksen yhteiset järjestyssäännöt	83
3.7	Koulukohtaiset toimintakulttuurit	85
3.7.1	Kärjenniemen koulun toimintakulttuuri	86
3.7.2	Leppälän koulun toimintakulttuuri	108
3.7.3	Naakan koulun toimintakulttuuri	122
3.7.4	Rauhalan koulun toimintakulttuuri	168

3.7.5	Roukon yhtenäiskoulun 1-6 toimintakulttuuri.....	180
3.7.6	Sorrilan koulun toimintakulttuuri	189
3.7.7	Tarttilan koulun toimintakulttuuri.....	208
3.7.8	Tietolan koulun toimintakulttuuri.....	219
3.7.9	Roukon yhtenäiskoulun 7-9 toimintakulttuuri.....	244
4	Oppimisen ja hyvinvoinnin edistäminen koulutyön järjestämisessä	302
4.1	Yhteinen vastuu koulupäivästä	302
4.2	Yhteistyö.....	304
4.2.1	Oppilaiden osallisuus	304
4.2.2	Kodin ja koulun yhteistyö	307
4.2.3	Nivelvaiheet.....	311
4.3	Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö.....	313
4.3.1	Suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatuskeskustelun käyttämisestä ja menettelytavoista.....	315
4.4	Opetuksen järjestämistapoja	333
4.4.1	Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu.....	334
4.4.2	Yhdysluokkaopetus	336
4.4.3	Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus.....	337
4.4.4	Joustavan perusopetuksen toiminta	338
4.4.5	Opetus erityisissä tilanteissa	344
4.4.6	Koulunkäynnin poikkeava aloittaminen	346
4.4.7	Leirikoulut ja opintoretket	348
4.4.8	Kotiopetus	355
4.5	Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	356
4.5.1	Koulun kerhotoiminta	357
4.5.2	Koulun kirjastotoiminta	361
4.5.3	Kouluruokailu	362

4.5.4	Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat	365
4.5.5	Koulumatkat ja koulumatkakuljetukset	366
4.5.6	Aamu- ja iltapäivätoiminta	371
5	Oppimisen arviointi	372
5.1	Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri	373
5.2	Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet	376
5.2.1	Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin	376
5.2.2	Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt	378
5.2.3	Itsearvioinnin edellytysten kehittäminen	379
5.3	Arvioinnin kohteet	380
5.3.1	Oppiminen arvioinnin kohteena	380
5.3.2	Työskentely arvioinnin kohteena	381
5.3.3	Käyttäytyminen arvioinnin kohteena	382
5.4	Opintojen aikainen arviointi	384
5.4.1	Arviointi lukuvuoden aikana	385
5.4.2	Arviointi lukuvuoden päättyessä	389
5.4.3	Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana	391
5.5	Perusopetuksen päättöarviointi	394
5.5.1	Päättöarvosanan muodostaminen	396
5.5.2	Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi	399
5.6	Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät	399
5.6.1	Lukuvuositodistus	400
5.6.2	Välitodistus	402
5.6.3	Erotodistus	404
5.6.4	Perusopetuksen päättötodistus	406

5.6.5	Erityisessä tutkinnossa suoritetuista opinnoista annettavat todistukset	409
6	Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	411
6.1	Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	411
6.1.1	Tuen lähtökohdat ja tehtävät	412
6.1.2	Oppilaanohjaus tuen aikana	414
6.1.3	Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana	415
6.2	Yleinen tuki	416
6.3	Tehostettu tuki	418
6.3.1	Pedagoginen arvio	419
6.3.2	Oppimissuunnitelma	422
6.4	Erityinen tuki	425
6.4.1	Erityisen tuen järjestäminen ja ratkaisut	425
6.4.2	Pedagoginen selvitys	426
6.4.3	Erityisen tuen päätös	430
6.4.4	Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	432
6.4.5	Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	435
6.4.6	Pidennetty oppivelvollisuus	438
6.4.7	Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	441
6.4.8	Tuntijaon supistaminen	444
6.5	Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot	445
6.5.1	Tukiopetus	445
6.5.2	Osa-aikainen erityisopetus	447
6.5.3	Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet	448
6.6	Seulontatestit	451
7	Oppilashuolto	456
7.1	Kuntakohtainen oppilashuoltosuunnitelma	458
7.1.1	Ehkäisevä lastensuojelu	461

7.1.2	Oppilashuollon tarve ja palvelut	462
7.1.3	Yhteisöllinen oppilashuolto.....	465
7.1.4	Yksilökohtainen oppilashuolto	502
7.1.5	Yhteistyö oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa	520
7.1.6	Yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.....	521
7.1.7	Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen.....	537
8	Kieleen tai kulttuuriin liittyviä erilliskysymyksiä	539
8.1	Muut monikieliset oppilaat	539
8.1.1	S2-opetuksen järjestäminen.....	541
8.1.2	Oppimissuunnitelma s2-oppimäärässä	543
8.1.3	Oppimisen arviointi ja erityiskysymyksiä	545
9	Valinnaisuus perusopetuksessa	549
9.1	Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit.....	549
9.1.1	Yläkoulun taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit Valkeakoskella	551
9.2	Valinnaiset aineet	562
9.2.1	Vuosiluokkien 4-6 valinnaisaineet Valkeakoskella	565
9.2.1.1	Ilmaisun iloa 4-6	565
9.2.1.2	Kädentaidot ja kierrätys 4-6 KS	566
9.2.1.3	Kokeelliset tiedetemput 4-6	567
9.2.1.4	Kokeileva mediapaja 4-6	568
9.2.1.5	Kuvittele ja ilmaise 4-6.....	569
9.2.1.6	Kuvittele ja luo 4-6	570
9.2.1.7	Let's Talk! 4-6	571
9.2.1.8	Matkalla maailmalla 4-6	572
9.2.1.9	Muotoilua ja pienoismalleja 4-6	573
9.2.1.10	Musisoidaan yhdessä 4-6	574
9.2.1.11	Napapiirin sankarit 4-6.....	575

9.2.1.12	Peliklubi ja ohjelmointia 4-6	576
9.2.1.13	Pelillinen ajattelu ja koodaus 4-6.....	577
9.2.1.14	Perinnetöitä ja historiaa 4-6 KS.....	578
9.2.1.15	Pulmasta puuhaan 4-6.....	579
9.2.1.16	Selviytyjät ja seikkailijat 4-6	580
9.2.1.17	Taidematka historiaan 4-6	581
9.2.1.18	Tuunaa ja entisöi 4-6	582
9.2.1.19	Vaikutan ja avustan 4-6	583
9.2.1.20	Vipinää kinttuihin 4-6 LI.....	584
9.2.2	Vuosiluokkien 8-9 valinnaisaineet Valkeakoskella	585
9.2.2.1	Kahden vuosiviikkotunnin (2vkt) valinnaisaineet.....	586
9.2.2.1.1	Ilmaisutaito ja näyttämötyö (vIL)	586
9.2.2.1.2	Luonnontutkija (vBI).....	589
9.2.2.1.3	Sotahistorian kurssi (vSOTA).....	590
9.2.2.1.4	Yrittäjyyskurssi (vYH).....	592
9.2.2.1.5	Kotitalous (vKO).....	594
9.2.2.1.6	Luontokokki (vLUONTO).....	595
9.2.2.1.7	Musiikki (vMU)	596
9.2.2.1.8	Omat kuvat ja kokeileva kuvis (vKU).....	598
9.2.2.1.9	Palloilu- ja mailapelit (vLI)	599
9.2.2.1.10	Yhdessä liikkuen (vLII).....	600
9.2.2.1.11	Kilpaurheilukurssi.....	601
9.2.2.1.12	Tekninen käsityö (vTN)	603
9.2.2.1.13	Kansainvälisyys ja digitaalinen viestintä (vENATK)	605
9.2.2.1.14	Tietotekniikka (vATK).....	607
9.2.2.1.15	B2-Epanja (vEAB2).....	609
9.2.2.1.16	B2-Ranska (vRAB2).....	611
9.2.2.1.17	B2-Saksa (vSKB2)	612
9.2.2.1.18	B2-Venäjä (vVEB2).....	613
9.2.2.2	Yhden vuosiviikkotunnin (1vkt) valinnaisaineet.....	615
9.2.2.2.1	Elokuvakurssi 1 (xELO1)	615
9.2.2.2.2	Elokuvakurssi 2 (xELO2)	616

9.2.2.2.3	Ilmaisutaidon kurssi 1 (xILM1)	617
9.2.2.2.4	Ilmaisutaidon kurssi 2 (xILM2)	618
9.2.2.2.5	Luovan kirjoittamisen kurssi 1 (xLUO1)	619
9.2.2.2.6	Luovan kirjoittamisen kurssi 2 (xLUO2)	620
9.2.2.2.7	Näyttämötyön kurssi (xNÄY)	621
9.2.2.2.8	Ruotsin vahvistuskurssi (xRU)	622
9.2.2.2.9	Ruotsin tehokurssi lukioon aikoville (xRUTEHO)	622
9.2.2.2.10	Englannin tukikurssi 1 (xENTUKI1)	623
9.2.2.2.11	Englannin tukikurssi 2 (xENTUKI2)	624
9.2.2.2.12	Englannin tehokurssi 1 (xENTEHO1)	625
9.2.2.2.13	Englannin tehokurssi 2 (xENTEHO2)	626
9.2.2.2.14	Kiehtovaa matematiikkaa (xMA)	626
9.2.2.2.15	Matematiikan tehoryhmän lisäkurssi (xMATEHO)	627
9.2.2.2.16	Ponnista peruskoulusta - matematiikkaa (xPOMA)	629
9.2.2.2.17	Luonnontutkija (xBI)	630
9.2.2.2.18	Kokeellinen kemia (xKEM)	631
9.2.2.2.19	Tiede 1 (xTIEDE1)	632
9.2.2.2.20	Tiede 2 (xTIEDE2)	633
9.2.2.2.21	Uteliias kokki 1 (xUTKO1)	634
9.2.2.2.22	Uteliias kokki 2 (xUTKO2)	635
9.2.2.2.23	Hyvän mielen kurssi - hyvinvointitaitoja nuorille (xMIELI)	636
9.2.2.2.24	Bändikurssi 1 (xBÄND1)	637
9.2.2.2.25	Bändikurssi 2 (xBÄND2)	638
9.2.2.2.26	Hitti soikoon! 1 (xHITTI1)	639
9.2.2.2.27	Hitti soikoon! 2 (xHITTI2)	640
9.2.2.2.28	Musiikkia maailmalta (xMU)	641
9.2.2.2.29	Yhtyelaulu (xYHTYE)	641
9.2.2.2.30	Mediakuvvis 1 (xMEDI1)	642
9.2.2.2.31	Mediakuvvis 2 (xMEDI2)	644
9.2.2.2.32	Piirustus ja maalaus 1 (xPIIR1)	646
9.2.2.2.33	Piirustus ja maalaus 2 (xPIIR2)	647
9.2.2.2.34	Video- ja valokuvauskurssi (xVIDE)	648
9.2.2.2.35	Eräkurssi 1 (xERÄ1)	649
9.2.2.2.36	Eräkurssi 2 (xERÄ2)	650
9.2.2.2.37	Tekninen käsityö 1 (xTN1)	651
9.2.2.2.38	Tekninen käsityö 2 (xTN2)	652

9.2.2.2.39	Väriä lankaan, kuvioita kankaaseen! (xLANKA)	653
9.2.2.2.40	Aerobic-, tanssi- ja lihaskuntokurssi 1 (xAERO1)	654
9.2.2.2.41	Aerobic-, tanssi- ja lihaskuntokurssi 2 (xAERO2)	655
9.2.2.2.42	Palloilu- ja mailapelit 1 (xPAL1)	657
9.2.2.2.43	Palloilu- ja mailapelit 2 (xPAL2)	658
9.2.2.2.44	Retkeily ja luontoliikunta 1 (xRETKI1)	659
9.2.2.2.45	Retkeily ja luontoliikunta 2 (xRETKI2)	660
9.2.2.2.46	Kasvikset, marjat ja hedelmät 1 (xKASVI1)	661
9.2.2.2.47	Kasvikset, marjat ja hedelmät 2 (xKASVI2)	662
9.2.2.2.48	Ruokaosaajan kurssi 1 (xRUOKA1)	663
9.2.2.2.49	Ruokaosaajan kurssi 2 (xRUOKA2)	664
9.2.2.2.50	Taitava leipuri kurssi 1 (xLEIPO1)	665
9.2.2.2.51	Taitava leipuri kurssi 2 (xLEIPO2)	666
9.2.2.2.52	Ciao Italia! 1 (xITA1)	666
9.2.2.2.53	Ciao Italia! 2 (xITA2)	667
9.2.2.2.54	Peliohjelmointi 1 (xPELI1)	668
9.2.2.2.55	Peliohjelmointi 2 (xPELI2)	670
9.2.2.2.56	Tietotekniikan mahdollisuudet 1 (xATK1)	671
9.2.2.2.57	Tietotekniikan mahdollisuudet 2 (xATK2)	672
9.2.2.2.58	Tukioppilastoiminnan kurssi 1 (xTUKI1)	674
9.2.2.2.59	Tukioppilastoiminnan kurssi 2 (xTUKI2)	675
9.2.2.2.60	Paikkaa ja parsi –kurssi (xPARSI)	676
9.3	Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	677
9.4	Uskonto ja elämänkatsomustieto sekä uskonnolliset tilaisuudet	678
9.4.1	Elämänkatsomustieto	678
9.4.2	Muun uskonnon opetus	679
10	Keskeiset sisällöt	681
10.1	Biologia	681
10.2	Historia	685
10.3	Elämänkatsomustieto	706
10.4	Fysiikka	728
10.5	Historia	739
10.6	Kemia	758

10.7	Kotitalous.....	769
10.8	Kuvataide	779
10.9	Käsityö.....	807
10.10	Liikunta	822
10.11	Maantieto.....	856
10.12	Matematiikka	866
10.13	Musiikki.....	948
10.14	Oppilaanohjaus	971
10.15	Terveystieto.....	977
10.16	Toinen kotimainen kieli	988
10.17	Uskonto	1000
10.17.1	Evangelisluterilainen uskonto.....	1001
10.17.2	Ortodoksinen uskonto	1030
10.18	Vieraat kielet.....	1031
10.18.1	Englanti, A1-oppimäärä	1031
10.18.2	Muu vieras kieli, A2-oppimäärä.....	1063
10.19	Yhteiskuntaoppi.....	1064
10.20	Ympäristöoppi	1078
10.21	Äidinkieli ja kirjallisuus	1103
10.21.1	Suomen kieli ja kirjallisuus	1103
10.21.2	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.....	1149

---

1 Paikallinen opetussuunnitelma

Mikä on paikallisen opetussuunnitelman tarkoitus?

- varmistaa valtakunnallisten tavoitteiden yhdenvertainen ja laadukas toteutuminen
- varmistaa Valkeakosken kaupungin tärkeänä pitämien tavoitteiden toteutuminen
- ohjata koulutus- ja hyvinvointilautakunnan toimintaa
- liittää koulujen toiminta kaupungin muuhun lasten ja nuorten hyvinvointitoimintaan
- ohjata koulujen toiminnan suunnittelua ja koulutyötä
- auttaa opettajaa suunnittelemaan ja toteuttamaan päivittäistä työtään

Millainen on hyvä opetussuunnitelma?

Sellainen, jota käytetään.

Mitä tarkoittaa ohjausjärjestelmä?

Opetussuunnitelma ja sen lukuvuosisuunnitelma eivät ole irrallisia asiakirjoja, vaan ne pohjautuvat perusopetuslakiin, perusopetusasetukseen, valtioneuvoston asetuksiin ja opetussuunnitelman perusteisiin.

Miten edistetään perusopetuksen yhtenäisyyttä?

Opetussuunnitelmaa ja sen sisältöjä suunnitellaan ja arvioidaan koko perusopetuksen kesken. Ylä- ja alakoulun käytänteitä yhtenäistetään.

Ohjausjärjestelmä

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävästä tulevaisuudesta rakentamisessa.

Perusteiden laadinta ja tehtävä

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan.

Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusteiden sisältö

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tehtäviä ja tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä.

Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan kunnan muuhun toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

1.1 Perusopetuksen opetussuunnitelmalliset ratkaisut

Valkeakoskella

Monipuolinen osallisuus

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista

---

yhteistyöstä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta.

Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioonottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaan oikeus - henkilöstön velvollisuus

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta, ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

1.1.1 Opetussuunnitelman rakenne

Millainen on opetussuunnitelman rakenne Valkeakoskella?

Kunnan yhteinen opetussuunnitelma on laadittu Jyväskylän yliopiston Pedanet-pohjaan. Koulukohtaisia tarkennuksia varten pohjaan on lisätty koulukohtaisia sivuja.

Lukuvuosisuunnitelma koostuu lautakunnan tekemistä päätöksistä ja koulut tarkentavat niitä Wilmaan.

Kuka hyväksyy opetussuunnitelman?

Koulutus- ja hyvinvointilautakunta hyväksyy aina kesäkuun kokouksessaan kuntakohtaisen

---

perusopetuksen opetussuunnitelman seuraavaksi lukuvuodeksi sivistysjohtajan esittelystä.

Kuka hyväksyy koulukohtaiset opetussuunnitelman täsmennykset?

Koulutus- ja hyvinvointilautakunta hyväksyy koulukohtaiset opetussuunnitelman täsmennykset samalla kertaa kuntakohtaisen opetussuunnitelman kanssa.

Mitä päätöksiä lukuvuosisuunnitelmaan kuuluu?

Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa noudatetaan kyseisen lukuvuoden aikana. Lukuvuosisuunnitelma koostuu seuraavista lautakunnan päätöksistä:

- opetustuntien määrä (maalis-huhtikuu)
- opetuksen ja koulunkäynnin tuki (touko-kesäkuu ja joulukuu)
- työ- ja loma-ajat (ylilukuvuoden toukokuu)
- yleiset ohjeet (kesäkuu)
- koulukohtaiset lukuvuosisuunnitelman tarkennukset Wilmassa (syyskuu)

Kuka hyväksyy lukuvuosisuunnitelman koulukohtaiset tarkennukset?

Koulukohtaiset tarkennukset lautakunta hyväksyy viimeistään syyskuun kokouksessaan.

Laadintavastuu ja tehtävä

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja oppilashuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearviointin ja kehittämistyön tulokset.

Erilaiset vaihtoehdot

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä

---

useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävistä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Ainejakoinen tai eheytetty

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheyttynä. Eheytettyä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheyttynä.

Lukuvuosisuunnitelma sekä yksilölliset suunnitelmat

Kaikki oppilaiden yksilölliset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista.

1.1.2 Muut huomioitavat suunnitelmat

Opetussuunnitelmaa täydentävät muut suunnitelmat ja ohjelmat

Kaupunkistrategia

Ylätason suunnitelma, joka määrittelee palvelutoiminnan arvot, tavoitteet ja toimenpiteet. Kasvatus- ja opetuskeskuksella on siinä oma osuutensa, jossa toimenpiteitä tarkennetaan ja kuvataan tunnusluvut.

Hyvinvointikertomus

Terveystieteiden perustuva valtuustotason seuranta-asiakirja, joka kattaa kunnan koko palvelutoiminnan. Se sisältää tilastotietoa sekä keskeisiä toimenpide-ehdotuksia kuntalaisten hyvinvoinnin parantamiseksi. Tuottaa myös tietoa kaupunkistrategiaan.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Lastensuojelulakiin perustuva eri palvelut kokoava suunnitelma, jossa myös kasvatus- ja opetuskeskus on aktiivisesti mukana. Tuottaa myös tietoa kunnan hyvinvointikertomukseen.

Opiskeluhuollon suunnitelma

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin perustuva kuntatason suunnitelma, joka kattaa sekä esi- ja perusopetuksen oppilashuollon että toisen asteen opiskelijahuollon.

- Suunnitelmasta vastaa opiskeluhuollon ohjausryhmä.
- Tuottaa myös tietoa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Esiopetuksen opetussuunnitelma

Esi- ja perusopetuksen tulee muodostaa jatkumo. Esiopetuksen opetussuunnitelma on monin osin samankaltainen perusopetuksen opetussuunnitelman kanssa.

Kulttuuripolku

Kulttuuripolku on eri toimijoiden kanssa suunniteltu ohjelma, jonka tarkoituksena on varmistaa, että oppilaat tutustuvat paikalliseen kulttuurituotantoon.

Muut huomioon otavat suunnitelmat

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä, vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma, esiopetuksen opetussuunnitelma,
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma,
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma,
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma,
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma,
- mahdollinen kestävän kehityksen suunnitelma sekä
- muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

1.1.3 Kieliohjelma

Paikallinen kieliohjelma vuosiluokilla 1-6

A1-kieli

Vuoden 2020 alusta lukien oppilas opiskelee ensimmäiseltä luokalta alkaen yhteisenä vieraana kielenä englannin kieltä.

A2-kieli

Neljänneltä vuosiluokalta lähtien oppilaille tarjotaan vapaaehtoisena vieraana kielenä saksaa tai ranskaa. Vapaaehtoinen kieli voidaan lopettaa tai aloittaa vuosiluokan vaihtuessa.

B1-kieli

Kuudennelta vuosiluokalta lähtien opetetaan ruotsin kieltä.

Opetusryhmä

Opetusryhmän koon tulee perustamishetkellä olla vähintään 14 oppilasta. Ryhmä voidaan muodostaa myös yhdysluokkana.

Opiskelu toisessa koulussa

Mikäli oppilas opiskelee valinnaista kieltä muussa kuin lähikoulussaan, kaupunki vastaa kuljetusjärjestelyistä ja - kustannuksista.

Paikallinen kieliohjelma vuosiluokilla 7-9

A2-kieli

A2-kieli jatkuu vuosiluokalla 7 vapaaehtoisena kielenä ja vuosiluokilla 8-9 valinnaisaineena.

B2-kieli

Valinnaisina vieraina kielinä tarjotaan kahdeksannelta vuosiluokalta lähtien saksaa, ranskaa, venäjää tai espanjaa.

Ryhmäkoko

Opetusryhmän koon tulee perustamisvaiheessa olla vähintään 14 oppilasta. Ryhmä voidaan muodostaa myös yhdysluokkana.

Opiskelu toisessa koulussa

Mikäli oppilas opiskelee valinnaista kieltä muussa kuin lähikoulussaan, vastaa kuljetusjärjestelyistä ja - kustannuksista huoltaja.

1.1.4 Ohjaussuunnitelma

Mihin oppilaanohjaus perustuu?

Lain mukaan perusopetuksen oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista oppilaanohjausta. Tämä koskee kaikkia vuosiluokkia.

Mitä ohjaussuunnitelma sisältää?

- miten oppilaanohjaus järjestetään
- oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet
- toimintatavat
- työn ja vastuunjako
- työskentely monialaisissa verkostoissa
- kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa
- työelämäyhteistyö
- työelämään tutustumisen järjestelyt

Mitä myös tulee edellisten lisäksi huomioida?

Vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvät oppilaanohjauksen tehtäväkuvaukset (ePerusteet).

Voiko suunnitelmaa täsmentää koulukohtaisesti?

Kyllä. Täsmennys laaditaan opetussuunnitelmaan osaksi koulun omaa toimintakulttuuria.

Ohjaus vuosiluokilla 1-6

Kuka vastaa oppilaanohjauksesta vuosiluokilla 1-6

Vuosiluokilla 1-6 päävastuu ohjauksesta on luokanopettajalla. Siihen osallistuvat kuitenkin kaikki oppilaan opettajat.

Mitä oppilaanohjaus on vuosiluokilla 1-6?

Oppilasta ohjataan ikätasonsa mukaisesti ottamaan vastuuta itsestään, työskentelystään ja oppimisestaan. Painopisteenä on oppilaan ohjaaminen toimimaan sekä itsenäisesti että osana ryhmää.

Nivelvaihe kuudennelta seitsemännelle

Nivelvaiheen ohjaus

Tutustumiskäynnit ja ryhmäytyminen

Valkeakoskella kuudennen luokan oppilaille järjestetään tutustumispäivä tulevassa yläkoulussa. Keväällä järjestettävänä tutustumispäivänä oppilaat tutustuvat koulun tiloihin tukioppilaiden johdolla ja tapaavat tulevia opettajiaan.

Syksyllä on uusilla 7-luokkalaisilla ryhmäytyspäivä, jonka järjestämiseen osallistuvat koulujen ohella seurakunta sekä nuorisotoimi.

Siirtyminen seitsemännelle – ohjaus nivelvaiheessa

Uudet oppilaat saavat ohjausta tulevan koulun käytännöistä luokanvalvojalta ja oppilaanohjaajalta. Ensimmäisenä koulupäivänä oppilaat ovat koko päivän luokanvalvojan ohjauksessa, ja myös oppilaanohjaustunnit alkavat heti ensimmäisessä jaksossa.

Koulun jokaiselle 7-luokalle on nimetty omat tukioppilaat helpottamaan koulunkäynnin aloittamista. Tukioppilaat ovat mukana mm. elokuun ryhmäytyspäivässä sekä liikuntapäivässä oman nimikkoluokkansa kanssa.

Yhteistyö kotien kanssa – vanhempainillat

Tulevien 7-luokkalaisten vanhemmille järjestetään siirtymävaiheessa kaksi vanhempainiltaa, 6. luokalla toukokuun lopussa sekä 7. luokalla lokakuussa. Näissä tiedotetaan opiskelusta yläkoulussa sekä kerrotaan vanhemmille yläkoulun käytäntöihin liittyvistä asioista. Kouluissa toimivat myös vanhempainyhdistykset, joiden kautta huoltajilla on mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintaan.

Ohjaus vuosiluokilla 7-9

Luokanvalvojan ohjaukselliset tehtävät koulun arjessa

Luokanvalvojan tehtävänä on seurata luokkansa sekä yksittäisten luokan oppilaiden koulunkäyntiä ja koulumenestystä. Luokanvalvoja on mukana pedagogisen tiedon siirrossa alakoulu-yläkoulu – nivelvaiheessa. 7. luokan alkaessa hän on mukana luokan ryhmäyttämisessä ja tarkkailee luokan yhteishenkeä. Koulun yhteisissä tapahtumissa hän valvoo luokkansa toimintaa.

Yksittäisen oppilaan kohdalla luokanvalvoja tarkkailee esim. seuraavia:

- koulumenestys
  - poissaolot
-

- myöhästymiset
- rikkeet

Luokanvalvoja pitää oppilailleen säännöllisesti luokanvalvojan tunteja. 7. luokalla luokanvalvojan tunteihin sisältyvät myös KiVa-koulu teematunnit. Luokanvalvojan tunneilla käsitellään rehtorin määräämät asiat sekä tehdään luokkakohtaisia suunnitelmia esim. leirikouluun ja myyjäisiin liittyen. Luokanvalvoja tekee vuosittain yhteenvedon koulun omasta kiusaamiskyselystä ja selvittää kiusaamistilanteita. Mikäli kiusaaminen ei lopu luokanvalvojan selvitykseen, siirtää hän tapauksen edelleen koulun KiVa-tiimille.

Luokanvalvojan yhteistyö kotien kanssa

Luokanvalvoja pitää yhteyttä huoltajiin (esim. vanhempainillat, vanhempainvartit, Wilma-viestit, puhelinsoitot). Hän tiedottaa oppilaita sekä huoltajia luokan ajankohtaisista asioista. Luokanvalvoja toimii linkkinä huoltajien ja aineenopettajien välillä ja tarvittaessa tiedottaa oppilaan asioista aineenopettajille. Pedagogista ryhmää luokanvalvoja informoi luokkansa oppimiseen liittyviä asioista.

Luokanvalvoja päivittää/kirjoittaa oppilaidensa mahdolliset pedagogiset asiakirjat yhteistyössä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa. Luokanvalvoja huolehtii, että pitkäaikaissairaudesta kärsivillä oppilailla on ajantasainen lääkehoitosuunnitelma. Suunnitelmassa yhteistyötä tehdään kodin ja terveydenhoitajan kanssa.

Koulunkäynnin pulmiin (esim. myöhästymiset, luvattomat poissaolot, tekemättömät läksyt) liittyen luokanvalvoja käy kasvatuskeskustelun oppilaansa kanssa tai lähettää hänet keskustelemaan toisen tahon kanssa koulun ohjeistuksen mukaisesti.

Työelämään tutustuminen TET

Työelämään tutustumisen järjestelyt

Valkeakoskella on vuosiluokkien 7-9 aikana yhteensä kaksi viikkoa työelämään tutustumista. TET-jaksot sijoittuvat siten, että 8-luokilla on yhden viikon TET-jakso kevätlukukaudella, ja 9-luokilla on yhden viikon TET-jakso syyslukukaudella. Lisäksi yhdeksännen luokan keväällä on viimeisellä kouluviikolla mahdollista suorittaa vapaaehtoinen TET.

Päävastuu TET-jaksojen koordinoinnista on oppilaanohjaajilla. TET-järjestelyissä käytetään apuna Primuksen työpaikkarekisteriä. Oppilaanohjaajat pitävät yllä ja päivittävät työpaikkarekisteriä. Tarkoituksena on, että oppilaat hakisivat paikkansa mahdollisimman pitkälti itse. Tällä pyritään rohkaisemaan oppilaita oma- aloitteisuuteen. Samalla totutetaan heitä työnhakuun ja työelämän pelisääntöihin.

TET-jaksoihin valmistaudutaan koulussa oppilaanohjauksen tunneilla ennen tutustumisen alkamista. Oppilaiden kanssa käydään läpi työelämän pelisääntöjä sekä erilaisia järjestelyihin liittyviä käytännön asioita. Myös TET-jaksojen jälkeen käydään koulussa läpi jakson sujumista.

Erityisopetuksen luokkien TET-jaksoista sekä JOPO-luokkien työssäoppimisesta vastaavat pääosin kyseisten luokkien opettajat sekä ohjaajat.

TET- seuranta- ja kehittämistyöryhmä

Koulujen ja työelämän yhteistyötä sekä TET-jaksojen toteutumista seurataan TET-seuranta- ja kehittämistyöryhmässä. Ryhmä kokoontuu kaksi kertaa lukuvuodessa, ja siihen kuuluvat yläkoulujen, lukion, ammattiopiston ja yrittäjien edustajat. TET-ryhmässä sovitaan TET-jaksojen aikataulutukset sekä arvioidaan ja kehitetään TET-toimintaa. Ryhmässä välitetään myös ajankohtaisia tietoja eri toimijoiden kesken.

Nivelvaihe perusopetuksesta toiselle asteelle

Yhteishakuun valmistautumisen luokkamuotoinen ohjaus

Oppitunneilla keskustellaan Suomen koulutusjärjestelmästä sekä eri vaihtoehdoista 2. asteella (ammattillinen koulutus, lukiokoulutus, kaksoistutkinto, oppisopimuskoulutus, kansanopistot, kymppiluokka, VALMA...).

Varmistetaan se, että oppilaat tietävät myös ammatillisen perustutkinnon antavan yleisen jatko- opintokelpoisuuden korkea-asteelle. Oppilaita tiedotetaan etsivän nuorisotyön palveluista.

Oppilaille selvitetään yhteishaun perusteet sekä oppilasvalinnan kriteerit. Samat asiat kerrotaan huoltajille vanhempainillassa. Vanhempainillassa puheenvuoron käyttävät myös Valkeakosken Tietotien lukion sekä Valkeakosken ammatti- ja aikuisopiston edustajat. Oppilaanohjaajat lähettävät huoltajille tietoa ajankohtaisista asioista.

Oppitunneilla harjoitellaan koulutuksen kannalta oleellisten verkkosivujen käyttöä sekä sähköisten lomakkeiden täyttämistä. Haetaan tietoa omien jatko-opintosuunnitelmien sekä tulevan työnhaun tueksi.

Yhteiset vierailut ja tutustumiset

Kaikki oppilaat käyvät tutustumassa paikallisiin 2. asteen kouluihin eli Valkeakosken ammatti- ja aikuisopistoon sekä Valkeakosken Tietotien lukioon. Edellä mainituista oppilaitoksista käydään myös esittelykäynneillä yläkoululla. Esittelyjä pitävät opinto-ohjaajat, opettajat ja opiskelijat. 8. -ja 9. -luokan TET- harjoitteluviikoilla on mahdollista tutustua VAAOn kahteen eri alaan.

Yksilöllinen ohjaus

Kaikilla oppilailla on henkilökohtainen jatko-opintokeskustelu oppilaanohjaajan kanssa. Tarvittaessa huoltaja voi tulla keskusteluun tai keskustelua voidaan jatkaa moniammatillisessa ryhmässä. Mahdollista on myös hakeutua ammatinvalinnanpsykologin haastatteluun, mutta vastaanottoa ei enää ole Valkeakoskella.

Jos oppilas on kiinnostunut toisen asteen opinnoista Valkeakosken ulkopuolella olevassa oppilaitoksessa, voi oppilaanohjaaja sopia hänelle tutustumiskäynnin. Oppilaan pitää selviytyä tutustumispäivästä itsenäisesti.

Koulu ei osallistu matka- ja ruokakuluihin.

Tarpeen mukaan oppilaille järjestetään henkilökohtaisia tutustumiskäyntejä sekä koulutuskokeiluja. Koulutuskokeilut järjestetään pääsääntöisesti tehostetun tai erityisen tuen oppilaille.

Yhteishaku

Yhteishaku tehdään pääsääntöisesti oppilaanohjauksen oppitunnilla.

Opintopolku-palveluun tutustutaan etukäteen ja yhteishakua harjoitellaan demo-versiolla. Hallintolain mukainen huoltajan kuuleminen tehdään ennakkoon. Oppilas palauttaa ennen yhteishaun tekoa oppilaanohjaajalle yhteishaun syöttölomakkeen, jonka hän itse ja huoltaja ovat allekirjoittaneet. Syöttölomake arkistoidaan yhteishakutulosten yhteydessä. Yhteishakupaperit säilytetään 3 vuoden ajan.

Yhteishaun lisäksi oppilasta ohjataan tarvittaessa haussa erityisammattioppilaitoksiin tai valmentaviin koulutuksiin. Näihin on oma hakuaikeansa. Oppisopimuskoulutusta suunnittelevat opiskelijat ohjataan olemaan suoraan yhteydessä Tredun oppisopimustoimistoon.

Harkinnanvaraista hakua käytettäessä oppilaanohjaaja toimittaa asiakirjat hakukohteeseen, jos ei erikseen toisin sovita.

Nivelvaiheen tiedonsiirto

Perusopetuksen oppilaanohjaaja ja vastaanottavan paikallisen oppilaitoksen opinto-ohjaaja pitävät keväällä nivelvaiheen tiedonsiirtopalaverin. Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden oppimissuunnitelmien päivityksen yhteydessä pyydetään lupa pedagogisten asiakirjojen siirtämiseen tulevaan jatko-opintopaikkaan.

Oppilashuollolla on oma erillinen tiedonsiirtonsa. Oppilaan aloittaessa opintonsa muulla paikkakunnalla, toimitetaan opetuksen järjestämisen kannalta tarpeelliset tiedot vastaanottavan oppilaitoksen pyytämällä tavalla. Huoltaja huolehtii itse esim. oppimisvaikeustutkimustulosten ja lääkärintodistusten edelleen toimittamisesta, ellei näitä tietoja ole siirretty jo keväällä yhteishaun yhteydessä (esim. harkinnanvarainen haku).

Jälkiohjaus

Yhteishaun tulosten valmistuttua kesäkuussa oppilaanohjaaja huolehtii jälkiohjauksesta. Jos oppilas on jäänyt ilman opiskelupaikkaa, neuvotaan häntä sekä huoltajaa jatkotoimissa. Oppilaanohjaaja tekee tilaston oppilaiden sijoittumisesta toisen asteen opintoihin.

1.1.5 Oppilaaksi ottaminen

Kuka ottaa koulun oppilaaksi?

Opetuspäällikkö osoittaa oppilaalle lähikoulun kirjallisella päätöksellä. Sen jälkeen huoltaja voi hakea toissijaiseen kouluun. Silloin ottamisesta päättää rehtori kirjallisella päätöksellä.

Mitä lähikoulu tarkoittaa?

Lähikoulu on hallinnollinen käsite. Jokaiselle oppilaalle osoitetaan lähikoulu. Suurin vaikutus sillä on maksuttomaan koulumatkakuljetukseen. Jos sellainen lain mukaan

---

---

oppilaalle kuuluu, niin kunta asian myös hoitaa. Toissijaisen koulun koulumatkakuluista ja -järjestelyistä vastaa huoltaja.

Pitääkö vieraskuntalainen ottaa oppilaaksi?

Kyllä pitää, mikäli koulussa on tilaa. Kyseessä on tällöin toissijainen koulu ja päätöksen tekee rehtori. Poikkeuksen muodostavat Akaan ja Urjalan vammaisoppilaat.

Sopimuksemme mukaan heidän lähikoulukseen voidaan osoittaa Tietolan koulu. Päätös vieraskuntalaisen ottamisesta oppilaaksi tulee tehdä vasta kesällä, kun lopullinen oppilasmäärä on selvillä.

Pitääkö kuusivuotias ottaa oppilaaksi?

Päätöksen perusopetuksen aloittamisesta vuotta aiemmin tekee opetuspäällikkö. Hän myös osoittaa lähikoulun. Päätös tehdään vasta kesällä, kun nähdään, missä koulussa on tilaa.

Milloin oppilas on otettava kouluun?

Silloin, kun hän asuu Valkeakoskella ja on oppivelvollinen.

Miten toimitaan, jos oppilas muuttaa väliaikaisesti ulkomaille?

Hänelle annetaan erotodistus ja hänet poistetaan koulun kirjoilta. Palaaminen hoidetaan tietenkin mahdollisimman sujuvasti.

1.2 Perusopetuksen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Miten opetussuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain?

Koulut laativat lukuvuosikertomuksen kesäkuussa. Lukuvuosikertomuksessa seurataan ja arvioidaan opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumista menneen lukuvuoden osalta. Lukuvuosikertomus koostuu opetussuunnitelman lukuvuoden painopisteiden toteutumisen arvioinnista sekä tilasto-osuudesta.

Miten laatua arvioidaan?

Koulut arvioivat opetussuunnitelman mukaista toimintansa laatua itsearvioinneilla

---

parittomina vuosina. Itsearviointit voidaan muuttaa laatukartoituksiksi esimerkiksi laatukseskustelujen avulla. Tulokset käsitellään lautakunnassa.

Miten asiakastyytyväisyyttä arvioidaan?

Perheiden tyytyväisyyttä koulunkäyntiin kysytään parillisina vuosina kaikkien vuosiluokkien perheiltä. Tulokset käsitellään koulutus- ja hyvinvointilautakunnassa. Työkaluna käytetään Webropolia.

Miten varmistetaan opetussuunnitelman jatkuva kehittäminen?

Koulut kommentoivat lukuvuoden kuluessa tarpeellisiksi katsomistaan opetussuunnitelman muutoksista suoraan tähän sähköiseen asiakirjaan. Opetuspäällikkö työstää kommentteista esitykset viimeistään toukokuussa ja mahdolliset päivitykset lautakunta hyväksyy vuosittain kesäkuussa.

Koulutuksen arviointi

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen. (Perusopetuslaki 21 § 1 ja 2 mom. (32/2003) Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Koulutuksen itsearviointi

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Opetussuunnitelman päivittäminen

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

---

2 Perusopetus yleissivistyksen perustana, sen tehtävä ja tavoitteet

Perusopetuksen perusta ja velvoitteet

Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Valtakunnallisesti yhtenäiset perusteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaan oikeudet

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Oppilashuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Yhdenvertaisuus ja sukupuolinen tasa-arvo

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.

Ihmisoikeudet

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinnan ihmisoikeuksien merkittävyydestä. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus. Saamelaiden oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista.

Lapsen oikeuksien sopimus

YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

Muita säännöksiä ja määräyksiä

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suoja koskevat

---

---

säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

2.2.1 Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Lapsen ainutlaatuisuus

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että koulu yhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Opetuksellinen hyvinvointi

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveelle kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatus

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden

---

---

kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatuskäsityksiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

2.2.2 Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Ihmisyys ja sivistys

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseensä, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesääntelyyn ja vastuunottoon omasta kehittämisestä ja hyvinvoinnista.

Tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

2.2.3 Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Kulttuurien vuorovaikutus

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan.

Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Yhdessä oppiminen

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

2.2.4 Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Kestävä elämäntapa ja ekososiaalinen sivistys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtoajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamis pohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudelle.

Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Kestävän kehityksen huomioiminen

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

2.3 Oppimiskäsitys

Mikä oppimiskäsityksessä on olennaisinta?

Oppilas on aktiivinen toimija eikä passiivinen kuuntelija.

Mikä työtavoissa on olennaisinta?

Toiminnallinen oppiminen tapahtuu jatkuvassa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Parhaiten tämä toteutuu, kun oppilaat toimivat vastuullisesti pienryhminä.

Mikä oppimisessä on olennaisinta?

Oppiminen on hitaasti kiihdyttävää. Opettajan täytyy välttää opettamisen ahtamista ja ymmärtää, että lukuvuosi on vain pieni osa ihmisen elinikäistä oppimista.

Mitä oppiminen edellyttää?

Jokainen oppija tarvitsee myönteistä palautetta ja rohkaisua.

Perustana oleva oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista.

Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii refleктоimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Yhdessä oppiminen

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Tavoitteellinen ja elinikäinen oppiminen

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin.

Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Minäkuva ja itsetunto

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita

---

oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

2.4 Perusopetuksen tehtävä

Mitä perusopetus tarjoaa oppilaille?

- mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen
- mahdollisuuden oppivelvollisuuden suorittamiseen
- mahdollisuuden hankkia valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin
- mahdollisuuden omien vahvuuksiensa löytämiseen
- mahdollisuuden rakentaa oppimisen keinoin omaa tulevaisuuttaan

Mitä tarkoittaa inklusioperiaate?

Kaikkia oppilaita heidän tuen tarpeen määrästäan huolimatta opetetaan yhdessä omassa luonnollisessa lähikoulussaan ja -luokassaan.

Mitkä ovat perusopetuksen neljä tehtävänäkökulmaa?

- Opetus- ja kasvatustehtävä
- Yhteiskunnallinen tehtävä
- Kulttuuritehtävä
- Tulevaisuustehtävä

Perusopetus osana koulutusjatkumoa

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen näkökulmia

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli.

Perusopetuksen kasvatus- ja opetustehtävä

Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävästä elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallinen tehtävä

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa sosiaalista pääomaa, koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävä

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden

---

---

moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Perusopetus ja muutoksen kohtaaminen

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

2.4.1 Eri vuosiluokkakokonaisuuksien erityiset tehtävät

Vuosiluokat 1-2: Koululaiseksi kasvaminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeää, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan

---

kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti.

Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa

---

---

pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen.

Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokat 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämällä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian,

---

---

biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

2.5 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Mitkä ovat valtakunnallisten tavoitteiden osa-alueet?

- kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen
- tarpeelliset tiedot ja taidot
- sivistyksen, tasa- arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen
- yleissivistys ja pohja elinikäiselle oppimiselle

Mihin asetukseen tavoitteet on kirjattu?

Valtioneuvoston asetukseen perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/ 2012).

Valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2§:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten,

---

---

kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävä kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa- arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Opetus kokonaisuutena

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita

---

yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

2.6 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

2.6.1 Laaja-alainen osaaminen yleisesti

Mitä on laaja-alainen osaaminen?

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteita kutsuttiin ennen yleisiksi tavoitteiksi. Laaja-alainen osaaminen tarkoittaa siis taitoja, joita tarvitaan kaikissa oppiaineissa sekä opiskelussa ja työnteossa yleisestikin.

Miten Valkeakosken perusopetuksessa huomioidaan laaja-alaisen osaamisen tavoitteet?

Näitä tavoitteita sijoitetaan keskeisiin sisältöihin.

Laaja-alaisen osaamisen määrittelyä

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet

Laaja-alaisia osaamiskokonaisuuksia on seitsemän ja niillä on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeitä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Laaja-alaisen osaamisen perusta ja tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestävään elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeitä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevaisuutensa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestävään elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämiseksi korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Laaja-alaisen osaamisen edelleen kehittäminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävän elämäntavan omaksumiselle ja kestävän kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Laaja-alaisen osaamisen painotukset vuosiluokilla 7-9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty tämän kappaleen yläluvuissa. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeitä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestäväen elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestäväen kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestäväen kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

2.6.2 Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Missä nämä tavoitteet huomioidaan?

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sijoitetaan keskeisiin sisältöihin.

Millaisilla tehtävillä tähän tavoitteeseen voisi pyrkiä?

Esimerkiksi tällaisilla kolmiosaisilla tehtävillä:

- Tiedon hankinta (käytetään monipuolisia tapoja: kirjalliset lähteet, kuvalähteet, haastattelut, kokeilut...)
  - Tiedon käsittely (tietoa pitää muokata: rajaukset, vertaukset, teksti kuvaksi ja päin vastoin...)
  - Tiedon esittäminen (käytetään vaihtelevia tapoja käsitellyn tiedon esittämiseen:
-

---

esitelmä, powerpoint, video, luokkalehti, näyttely...)

Perusta muulle osaamiselle

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti pääättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Oppilas aktiivisena toimijana

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heidä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppimisen ilo ja luova ajattelu

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat

---

näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Perustan luominen jatko-opinnoille

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttavat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Vuosiluokat 1-2

Työskentelyn lähtökohta

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittämään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oppimistaitojen harjoittelu

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Liikkuminen, luovuus, eettisyys ja esteettisyys

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä

---

tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Vuosiluokat 3-6

Keinoja oppimisen ja ajattelun kehittämiseen

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti pääättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen.

Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimistaitojen vahvistaminen

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Vuosiluokat 7-9

Oppilaan aktiivinen rooli ja vastuun otto

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan

---

edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista.

Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Kannustus ja rohkaisu

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulle.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Taiteet syventävät eettistä ja esteettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.

Eheyttävä ja toiminnallinen työskentely

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön

---

---

liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

2.6.3 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Missä nämä tavoitteet huomioidaan?

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sijoitetaan keskeisiin sisältöihin.

Kasvaminen monikulttuurisuuteen

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Kulttuurinen osaaminen

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Vuorovaikutustaitojen harjoittelu

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään

---

suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Ilmaisutaitojen harjoittelu

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa.

Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeitä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Vuosiluokat 1-2

Yhteistyö, tilaisuudet ja hyvät tavat

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Kulttuuriperintö, kansainvälisyys ja lapsen oikeudet

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeitä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa.

Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Ilmaisu ja käden taidot

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Vuosiluokat 3-6

Keinoja kulttuurikasvatukseen ja ilmaisuun

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa.

Koulutyössä tutustutaan koulu yhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeitä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Ilmaisu, vuorovaikutus ja kekseliäisyys

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuoliseksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla.

Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista.

Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Vuosiluokat 7-9

Kulttuurinen moninaisuus ja ihmisoikeudet

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävästä elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimukseen ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Ympäristön kulttuuriset viestit

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Vuorovaikutus ja ilmaisu

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja

---

hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

2.6.4 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Missä nämä tavoitteet huomioidaan?

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sijoitetaan keskeisiin sisältöihin.

Arjessa selviäminen

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestäväan elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Arjen taitojen harjoittelu

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Teknologian opiskelu

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Taloudellisen vastuun harjoittelu Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Vuosiluokat 1-2

Vastuutehtävät, pelisäännöt ja tunnetaidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaa ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Turvallisuus, teknologia ja kuluttajataidot

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan

---

mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Vuosiluokat 3-6

Keinoja arjenhallinnan ja itsestä huolehtimisen kehittämiseen

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunteita ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavaälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Teknologia, kuluttaminen ja kestävä tulevaisuus

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävästi kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävästi tulevaisuuden kannalta.

Vuosiluokat 7-9

Itsenäistyminen, terveys ja turvallisuus

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä.

Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

Teknologian ymmärtäminen ja kulutustottumukset

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestäväen elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

2.6.5 Monilukutaito (L4)

Missä nämä tavoitteet huomioidaan?

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sijoitetaan keskeisiin sisältöihin

Monilukutaidon määrittelyä

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Monilukutaidon muodot

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Monilukutaidon kehittäminen

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen.

Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Vuosiluokat 1-2

Monilukutaidon kehittymisen tukeminen

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle.

Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Erilaisten lähteiden käyttö ja tiedon välittäminen

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä.

Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsema sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Vuosiluokat 3-6

Keinoja monilukutaidon opettamiseen

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktio, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutella ostamaan.

Monipuoliset tekstit ja lähteet

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsejan kuin tuottajan roolissa – edistää monilukutaidon kehittymistä.

Vuosiluokat 7-9

Analyttinen, kriittinen ja kulttuurinen lukutaito

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden

---

---

yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tarjotaan runsaasti tilaisuuksia näiden taitojen yhteistoiminnalliseen harjoitteluun.

Keinoja monilukutaidon kehittämiseen

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin.

Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

2.6.6 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Missä nämä tavoitteet huomioidaan?

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sijoitetaan keskeisiin sisältöihin.

Tieto- ja viestintäteknologian merkitys

Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologian osaamisen kehittäminen

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella

---

- 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa.
- 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.
- 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä.
- 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

Kaikilla näillä alueilla tärkeitä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeitä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Tieto- ja viestintäteknologian osaamisen laajentaminen

Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Vuosiluokat 1-2

Tavoitteet ja työskentely

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tv) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan

---

käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen

Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä.

Vastuullinen ja turvallinen toiminta

Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tv:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työkaksojen merkitykseen hyvinvoinnille.

Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely

Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vuorovaikutus ja verkostoituminen

Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Vuosiluokat 3-6

Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tv) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käytötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen

Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.

Vastuullinen ja turvallinen toiminta

Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien peruseriaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle.

Tiedonhankinta sekä tutkiva ja luova työskentely

Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa.

Vuorovaikutus ja verkostoituminen

Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tvt:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Vuosiluokat 7-9

Luonteva osa oppimista

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä

---

yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tv:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestäväan kehitykseen.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen

Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja.

Vastuullinen ja turvallinen toiminta

Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestäväan tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja välttään tiedon häviämiseltä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuoja ja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen.

Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely

Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

Vuorovaikutus ja verkostoituminen

Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

2.6.7 Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Missä nämä tavoitteet huomioidaan?

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sijoitetaan keskeisiin sisältöihin.

Yrittäjyyslinjaukset (OKM)

Työskentelytaitojen ja työelämäntuntemuksen oppiminen

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Monipuoliset työelämäkokemukset

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Toiminnallinen työskentely

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn

---

---

mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Avoimuus ja aloitteellisuus

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Vuosiluokat 1-2

Yhteistyö, uteliaisuus ja eri ammatit

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Vuosiluokat 3-6

Keinoja työelämätaitojen kehittämiseen

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen.

Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua

---

yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Työelämä ja sosiaalinen toiminta

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammanteista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Vuosiluokat 7-9

Kokemukset työelämästä

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö.

Yrittäjämäinen työtapana, verkostoituminen ja projektityöskentely

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta

---

työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

2.6.8 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Missä nämä tavoitteet huomioidaan?

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sijoitetaan keskeisiin sisältöihin.

Demokratiaan kasvattaminen

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla.

Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Osallisuuden harjoittelu

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat

---

oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Ohjaaminen valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkityksen arviointiin

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

Vuosiluokat 1-2

Osallisuus, demokratia ja kestävä tulevaisuus

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

Vuosiluokat 3-6

Keinoja yhteisöllisyyden kehittämiseen

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle koulu yhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön

---

tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Vaikuttaminen, osallistuminen ja omat valinnat

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Vuosiluokat 7-9

Yhteiskunnallinen osallistuminen

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä kouluyhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten tukioppilastoiminnasta, ympäristötoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä tai median, taide-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja

---

ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Vastuu omista valinnoista ja teoista

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa.

---

3 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

3.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Toimintakulttuurin kehittämisen painopisteet Valkeakoskella

Toimintakulttuuri

Kunnallisena painopisteenä on kunkin koulun toimintakulttuurin kehittäminen. Tulee ymmärtää, että koulun toimintakulttuuri vaikuttaa usein oppimiseen jopa enemmän kuin keskeisten sisältöjen opetus. Jokainen koulu kirjaa oman toimintakulttuurinsa ja sen kehittämistavoitteet koulukohtaisiin tarkennuksiin.

Projektit eli monialaiset oppimiskokonaisuudet

Toisena kunnallisena painopisteenä on monialaisten oppimiskokonaisuuksien valinta. Koulukohtaisesti kirjataan valittujen projektien suunnittelu ja käytännön toteuttaminen koulun toimintakulttuuriin. Jokaiselle vuosiluokalle on määrätty yksi kunnallinen monialainen oppimiskokonaisuus. Koulut voivat lisätä niitä halunsa mukaan.

Perusopetuksen yhtenäisyys

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsentyy valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1-2, 3-6 sekä 7-9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurin rakentuminen

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun 34. Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta,

---

toteuttamisesta ja arvioinnista yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä pedagogiikasta ja ammatillisuudesta vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä

Piilo-opetussuunnitelman vaikutus toimintakulttuuriin

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät.

Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat koulu yhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuurin ilmeneminen ja kehittäminen

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita.

Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä.

Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

3.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuurin periaatteista

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa.

Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

3.2.1 Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Mihin nämä käytännöt kirjataan?

Koulun toimintakulttuuriin.

Mikä on oppiva yhteisö?

Oppivassa yhteisössä toimivat vuorovaikutus, viestintä ja arviointi. Oppiminen saa aikaan muutosta ja aktivoi osallistumaan, innostaa ja luo uutta. Oppiminen näkyy reagoitina havaittuihin ulkoisen ja sisäisen ympäristön muutostarpeisiin, joiden ratkaisut ja tulokset siirtyvät mielikuviiin ja heräävät henkiin yksilön tasolla. Yhdessä pohtien ja toimien etsitään yhteisöllisiä ratkaisumalleja, jotka motivoivat, innostavat ja hyödyntävät myös oppijaa itseään. Yhteisön toiminta on usein kaksisuuntaista ja sisältää antamisen ja saamisen periaatteen. Hyvin toimiva yhteisö antaa jäsenilleen enemmän, kuin jos jokainen sen jäsen toimisi erikseen yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. (Wikiopisto)

Koulu oppivana yhteisönä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta ja oman työn säännöllinen arviointi edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, jolloin johtaminen kohdistuu ennen kaikkea oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppivan yhteisön hyödyt

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

3.2.2 Hyvinvointi ja turvallinen arki

Mihin nämä käytännöt kirjataan?

Koulun pedagogiseen toimintakulttuuriin.

Kokonaisvaltainen hyvinvointi

Oppivan yhteisön käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Koulun ilmapiirin vaikutus hyvinvointiin

Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

3.2.3 Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Mihin nämä käytännöt kirjataan?

Koulun pedagogiseen toimintakulttuuriin.

Oppiva yhteisö

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Monipuoliset työtavat

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja

---

työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

3.2.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Mihin nämä käytännöt kirjataan?

Koulun pedagogiseen toimintakulttuuriin.

Kulttuurien välinen vuoropuhelu

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Monikielisyys koulutyössä

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista, ymmärretään kielen keskeinen merkityksen oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen.

Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

3.2.5 Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Mihin nämä käytännöt kirjataan?

Koulun pedagogiseen toimintakulttuuriin

Perusta aktiivisille kansalaisille

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaskuntatoiminta ja yhteydet ympäristöön

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita.

Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävä kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Perusopetuslaki § 47 a

Opetuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien oppilaiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvistä asioista. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun.

Koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunta voi olla useamman koulun yhteinen. Oppilaskunnan tehtävänä on edistää oppilaiden

---

yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää oppilaiden ja opetuksen järjestäjän välistä yhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän tulee kuulla koulun oppilaskuntaa ennen 1 momentissa mainittujen suunnitelmien ja määräysten vahvistamista sekä ennen muita oppilaiden asemaan olennaisesti vaikuttavia päätöksiä.

Tässä pykälässä tarkoitettu toiminta järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti paikalliset olosuhteen huomioon ottaen. Tarkemmin toiminnan järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä. Toiminta tulee suunnitella opetussuunnitelman ja muiden koulun toimintaa ohjaavien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Opetuksen järjestäjän tulee määrääjoin selvittää oppilaiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä koulun ja opetuksen järjestäjän toiminnasta.

3.2.6 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Mitä tasa-arvo tässä yhteydessä merkitsee?

Kyse on sukupuolisesta tasa-arvosta koulutuksessa.

Mitä yhdenvertaisuus tässä yhteydessä merkitsee?

Kyse on kaikenlaisen muun syrjinnän ehkäisemisestä.

Mihin nämä käytännöt kirjataan?

Koulukohtaiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan. Se on osa opetussuunnitelmaa ja kirjoitetaan kunkin koulun toimintakulttuuriin. Suunnitelma pitää olla tehtynä 1.1.2017.

Miten usein suunnitelma laaditaan?

Suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Miten koulukohtainen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan?

Selvitetään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilanne koulussa oppilaille ja henkilöstölle suunnatun kyselyn avulla.

Suunnitellaan yhdessä eri toimijoiden kanssa tarvittavat toimenpiteet. Kirjataan tavoitteet ja toiminta mahdollisimman konkreettisesti koulun toimintakulttuuriin. Suunnitelma hyväksytään vuosittain kesäkuussa kasvatus- ja opetuslautakunnassa osana muuta opetussuunnitelmaa riippumatta siitä, onko sitä päivitetty tai ei.

Koulu tiedottaa suunnitelmastaan osana muuta opetussuunnitelmallista tiedottamistaan esimerkiksi syys- ja muissa tiedotteissaan, kotisivuillaan ja vanhempainilloissa ja varaa sekä huoltajille että oppilaille mahdollisuuden tulla kuulluksi.

Yhdenvertainen kohtelu

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Tasa-arvon huomioiminen käytännössä

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Tasa-arvosuunnitelma

Opetushallitus on täydentänyt perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 luvun 1 ”Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta” alalukua 1.4 ”Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut” seuraavasti:

Alaluvun 1.4 kohdan ”Opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laatimiseen liittyvistä ratkaisuista ja toimintatavoista” sisältämän luettelon loppuun lisätään teksti

---

-
- sisältykö naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain mukainen koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana
    - lain mukaan suunnitelma laaditaan vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa; vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan myös laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla

Opetussuunnitelman perusteiden edellä mainittuun kohtaan lisätään alaviite, jossa viitataan lakiin: Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja sen muutos (1329/2014) 5 a §.

Yhdenvertaisuussuunnitelma

Koulutuksen järjestäjän yhdenvertaisuussuunnitelma

Lakiin tuli uusi säännös yhdenvertaisuussuunnitelmasta. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Suunnitelma on oppilaitoskohtainen ja siinä tulee huomioida oppilaitoksen yksilölliset tarpeet ja olosuhteet. Suunnitelman sisältö ja laajuus määräytyvät koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen tekemän yhdenvertaisuuden toteutumisen arvioinnin perusteella. Viimekätinen vastuu suunnitelman laatimisesta on koulutuksen järjestäjällä.

Luontevaa on sisällyttää suunnitelmaan myös tehty arvio yhdenvertaisuuden toteutumisesta. Edistämistoimien tehokkuuden näkökulmasta suunnitelmaan tulisi niin ikään sisällyttää kuvaus mahdollisista aikaisemmin toteutetuista edistämistoimenpiteistä ja niiden vaikutuksista. Oppilaitoksen yhdenvertaisuussuunnitelmassa voi olla aiheellista käsitellä erimerkiksi opetuksessa käytettävien materiaalien asianmukaisuutta moniarvoisessa yhteiskunnassa, syrjinnän vaarassa olevien ryhmien tarpeiden huomioonottamista opetuksen järjestämisessä, kiusaamiseen ja häirintään puuttumista sekä mahdollisten syrjivien tapojen, asenteiden ja käytäntöjen tunnistamista ja poistamista.

Yhdenvertaisuussuunnitelmalla ei ole määrämuotoa. Suunnitelma on mahdollista laatia erilliseksi yhdenvertaisuussuunnitelmaksi tai sisällyttää johonkin muuhun suunnitteluasiakirjaan, kuten tasa-arvo tai opetussuunnitelmaan. Oppilaille ja heidän

---

huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen on varattava mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

Laissa ei ole tarkempia kuulemista koskevia säännöksiä. Kuuleminen voidaan järjestää monin eri tavoin ja lasten kehitystaso huomioiden. Kuulemisen tarkoituksena on antaa asianomaisille tarpeelliset tiedot suunnitelman laatimisesta ja varata heille mahdollisuus vaikuttaa suunnitelman sisältöön.

3.2.7 Vastuu ympäristöstä ja kestäväan tulevaisuuteen suuntautuminen

Mihin nämä käytännöt kirjataan?

Koulun pedagogiseen toimintakulttuuriin.

Koulun kestävät arkivalinnat

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestäväan elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestäväan elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestäväa arkea.

Tulevaisuususkon rakentaminen

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyväan tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

3.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

3.3.1 Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöjen määrittelyä

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet,

---

---

palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteet

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Fyysinen oppimisympäristö

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide-, ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintätekninen oppimisympäristö

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla

---

tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Oppimisympäristöjen tehtävät

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen.

Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittäminen

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon koulu yhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

3.3.2 Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohdat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja yksittäisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaisen luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot

---

---

edistävät oppilaiden kasvua itsensä tuntevaksi, itsetunnoiltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Laaja-alaisen osaamisen huomioiminen työtapojen valinnassa

Työtapojen valinnassa huomioidaan eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämällä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Opetuksen eheyttäminen

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Opetuksen eheyttämistä käsitellään seuraavassa alaluvussa 4.4. Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttavat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Tieto- ja viestintäteknologian huomioiminen työtapojen valinnassa

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat. Työtapojen valinnassa huomioidaan pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Oppilaiden huomioiminen työtapojen valinnassa

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä heidän itseohjautuvuuttaan vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointikriteerien pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

3.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

3.4.1 Opetuksen eheyttäminen

Miten opetuksen eheyttämistä käytännössä toteutetaan?

Koulut suunnittelevat ja toteuttavat eheyttämisen. Toimivin ratkaisu lienee opetuksen jaksottaminen erilaisiksi teemoiksi, joissa yhdistellään eri oppiaineiden sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Eheyttäminen osana toimintakulttuuria

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot auttavat oppilaita soveltamaan tietojaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja

---

---

yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Eheyttämisen keinoja

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempiketoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

3.4.2 Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Mitä monialainen kokonaisuus itse asiassa tarkoittaa?

Lähinnä kyseessä on eheyttävä projekti, johon on koottu sisältöjä eri oppiaineista. Kokonaisuuteen sisällytetään myös laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja se huipentuu johonkin tapahtumaan.

Kuka päättää mitä eri vuosiluokkien monialaiset oppimiskokonaisuudet ovat?

Opetussuunnitelman hyväksyy myös tältä osin koulutus- ja hyvinvointilautakunta.

Kuinka pitkiä monialaiset oppimiskokonaisuudet ovat?

Riittävän pitkäkestoisia, jotta oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Nyrkkisääntö on, että aikaa käytettäisiin vähintään kyseisen vuosiluokan yhden viikkotuntimäärän verran.

Kuinka monta monialaista kokonaisuutta yhdellä vuosiluokalla voi olla?

Opetussuunnitelmassa on kullekin vuosiluokalle yksi pakollinen kokonaisuus. Sen lisäksi koulut voivat toteuttaa muitakin kokonaisuuksia halunsa mukaan.

Miten lautakunta seuraa, arvioi ja kehittää oppimiskokonaisuuksien toteutumista ja oppilaiden osallistumista niiden suunnitteluun?

Sitä arvioidaan vuosittain lukuvuosikertomuksessa.

Mitkä ovat monialaisten oppimiskokonaisuuksien arviointikäytännöt?

Koulun henkilöstö arvioi kokonaisuuksien toteutumista ja kehittää sen pohjalta koulukohtaisia tarkennuksiaan. Oppilaan onnistuminen oppimiskokonaisuuksissa voi vaikuttaa hänen asianomaisen oppiaineen arvosanaansa.

Tukimateriaalia

Repullinen vinkkejä - Opas monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin

Oppimiskokonaisuuksien määrittelyä

Monialaiset oppimiskokonaisuudet (OK) ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja. Niiden toteuttamisen tulee ilmentää koulun arvoja ja oppimiskäsitystä.

Oppimiskokonaisuudet konkretisoivat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita ja tukevat laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Oppimiskokonaisuuksien tehtävät

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita.

Oppimiskokonaisuuksien tavoitteet

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Kokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä.

Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla.

Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia

---

---

teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppimiskokonaisuuksien arviointi

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

3.4.3 Monialaiset oppimiskokonaisuudet Valkeakoskella

Minä, sinä ja meidän luokka

Vuosiluokka: 1.

Vähimmäistuntimäärä: 19

Oppiaineet: äidinkieli- ja kirjallisuus, ympäristöoppi, uskonto/ elämäkatsomustieto

Tavoite: Oppilas oppii koululaisen perustaidot, erityisesti vuorovaikutustaidot.

Keskeisiä sisältöjä

- Oppilas harjoittelee toimimaan ryhmässä
- Oppilas harjoittelee tunteiden positiivista käsittelemistä.
- Oppilas opettelee liikkumaan liikenteessä turvallisesti.
- Oppilas tutustuu kouluun ja sen lähiympäristöön.
- Oppilas harjoittelee kouluun sopivia tapoja.
- Oppilas osallistuu yhteiseen ryhmäytymispäivään.

Ilmaisen itseäni - kyvyt käyttöön

Vuosiluokka: 2.

Vähimmäistuntimäärä: 19

Oppiaineet: äidinkieli ja kirjallisuus, taito- ja taideaineet

Tavoite: Oppilas havaitsee omat vahvuutensa ja löytää itselleen sopivat ilmaisukeinot.

Keskeisiä sisältöjä

- Oppilas kokeilee monipuolisesti erilaisia ilmaisukeinoja.
-

-
- Oppilas harjoittelee rakentavan palautteen antamista dokumentoiduista tuotoksista myös sähköisessä oppimisympäristössä.
  - Oppilas osallistuu yhteiseen ilmaisutapahtumaan.

L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Vesien Valkeakoski

Vuosiluokka: 3.

Vähimmäistuntimäärä: 22

Oppiaineet: ympäristöoppi, kuvataide, matematiikka, musiikki

Tavoite: Oppilas ymmärtää veden moninaisen merkityksen paikallisesti.

Keskeisiä sisältöjä

(ym3.3) Oppilas tutustuu Suomen luonnonympäristöön ja ihmisen toimintaan myös hyödyntämällä verkon hakupalveluita. Esimerkiksi oppilas tutkii karttajarjoituksena Valkeakosken vesistöjä ja niiden nimistöä.

Oppilas tutustuu siihen, mistä käyttövesi tulee koululle ja mitä sille sen jälkeen tapahtuu.

(ma3.13) Oppilas harjoittelee mittaamista (veto- ja tilavuusmitat): mittaustarkkuus, tuloksen arviointi ja mittauksen tarkistaminen.

(ym3.4) Oppilas havainnoi ja tutkii sääilmiöitä ja veden ominaisuuksia: lämpötilan mittaaminen.

(mu3.6) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä Valkeakoski (Valkeakoski-valssi) ja Suomi. (ku3.4) Oppilas suunnittelee ja toteuttaa vesiaiheisen tuotoksen.

Oppilas osallistuu opintokäyntiin Myllysaaren Museoon: Muuttuva maisema - Vesistön merkitys Valkeakoskelle sekä vesiaiheiseen retkeen esimerkiksi vesitorniin.

Tukimateriaalia

Muuttuva maisema (Myllysaari)

Itsenäinen ja demokraattinen Suomi

Vuosiluokka: 4.

Vähimmäistuntimäärä: 24

Oppiaineet: ympäristöoppi, äidinkieli- ja kirjallisuus, yhteiskuntaoppi, historia, musiikki, liikunta

Tavoite: Oppilas ymmärtää käsitteet demokratia, itsenäisyys ja perinteet.

Keskeisiä sisältöjä

- Oppilas haastattelee isovanhempaansa tai vastaavaa henkilöä menneisyydestä.
- Oppilas osallistuu oppilaskuntavaalien järjestelyihin ja äänestämiseen.
- Oppilas opettelee demokratian periaatteita luokkayhteisössään.
- Oppilas kuuntelee Finlandiaa ja opettelee laulamaan Maamme-laulun.
- Oppilas harjoittelee juhlatapoja ja piiritansseja.
- Oppilas osallistuu kaupunginjohtajan itsenäisyysjuhlaan.

Tukimateriaalia

Kainun juhla

Ylipormestarin itsenäisyysjuhla neljäsluokkalaisille

Rautakausi ja Valkeakoski

Vuosiluokka: 5.

Vähimmäistuntimäärä: 25

Oppiaineet: äidinkieli ja kirjallisuus, historia, ympäristöoppi, liikunta, kuvataide

Tavoite: Oppilas osaa kuvailla kotiseutunsa rautakautista historiaa.

Keskeisiä sisältöjä

- Oppilas tutustuu Kalevalaan.
  - Oppilas tutustuu viikinkeihin.
  - Oppilas tutustuu harjuijaksoon ja linnavuoren syntyyn jääkaudella.
  - Oppilas osallistuu rautakausiretkeen Rapolan harjulle.
-

Hyviä käytäntöjä

Kalevalaan tutustumisessa voidaan käyttää Koirien Kalevalaa. Rapolan harjulla voidaan järjestää viikinkitaistelu roolileikkinä.

Tukimateriaalia

Paikkaoppi

Voisiko tätä hanketta soveltaa Rapolaan? <http://www.paikkaoppi.fi/>

Yrittävä Valkeakoski

Vuosiluokka: 6.

Vähimmäistuntimäärä: 25

Oppiaineet: matematiikka, äidinkieli- ja kirjallisuus, kuvataide, yhteiskuntaoppi

Tavoite: Oppilas ymmärtää yrittäjyyden yhtenä uravaihtoehtonaan.

Keskeisiä sisältöjä

- Oppilas osallistuu yrittäjän vierailuun koulullaan.
- Oppilas arvioi omaa sisäistä yrittäjyyttään.
- Oppilas suunnittelee tuotteen ja siihen liittyvän markkinoinnin.
- Oppilas osallistuu luokan tai koulun harjoitusyrityksen toimintaan.
- Oppilas osallistuu opintoretkeen Pirkanmaan yrityskylään, mikä edellyttää, että opettajalta osallistumista ennakolta perehdytykseen.

Tukimateriaalia

Pikkuyrittäjät-ohjelma

Tabletkoulu ja Yrityskylä

Meidän leffa

Vuosiluokka: 7.

Vähimmäistuntimäärä: 29

Oppiaineet: kuvataide, musiikki, kotitalous, äidinkieli ja kirjallisuus, käsityö, vieraat kielet

Tavoite: Oppilas osaa suhtautua mediaan kriittisesti.

Keskeisiä sisältöjä

- Oppilas harjoittelee käsikirjoituksen laadintaa.
- Oppilas harjoittelee tarpeiston ja tehosteiden hyödyntämistä.
- Oppilas harjoittelee videokuvaamista ja editointia.
- Oppilas perehtyy tekijänoikeuksiin.
- Oppilas osallistuu koulunsa elokuvafestivaaliin.

Minä - eurooppalainen

Vuosiluokka: 8

Vähimmäistuntimäärä: 29

Oppiaineet: vieraat kielet, maantieto, kotitalous, historia, uskonnot ja elämänkatsomustieto

Tavoite: Oppilas arvostaa suvaitsevaisuutta ja kokee itsensä eurooppalaiseksi.

Keskeisiä sisältöjä

- Oppilas tutustuu ihmisoikeuksien julistukseen.
- Oppilas tutustuu tapakulttuurien eroihin ja yhtäläisyyksiin.
- Oppilas valmistaa ryhmänsä kanssa tuotoksen jostain Euroopan valtiosta.
- Oppilas tutustuu Euroopan historiaan
- Oppilas osallistuu koulunsa Eurooppa-tapahtumaan.

Hyviä käytäntöjä

Oppilas voi tutustua vähemmistöjä käsittelevään musiikkiin, kirjoihin ja elokuviin. Esimerkiksi äidinkielessä voidaan tehdä tätä tukevia kirjavalintoja.

Kouluruokailuun voidaan tuottaa koulun ruokalistat käännettyinä niille kielille, joita koulussa opiskellaan tai joiden edustajia koulusta löytyy. Mahdollisesta kouluruokailun Eurooppa-teemasta sovitaan ruokapalveluiden kanssa ajoissa.

Valinnaisessa kotitaloidessa voidaan tutustua eurooppalaisiin ruokakulttuureihin.

Lähikoulun neljäs vuosiluokka voidaan kutsua vieraaksi Eurooppa-tapahtumaan, sillä Eurooppa on nelosen maantiedon sisältö.

Mun elämä

Vuosiluokka: 9.

Vähimmäistuntimäärä: 30

Oppiaineet: oppilaanohjaus, biologia, terveystieto, kemia, fysiikka, yhteiskuntaoppi, liikunta ja matematiikka Tavoite: Oppilas oppii yhteiskunnallista vaikuttamista ja oman elämänsä hallintaa.

Keskeisiä sisältöjä

- Oppilas harjoittelee vaikuttamista oman oppilaskuntansa kautta.
- Oppilas harjoittelee työhakemusten laadintaa ja työhaastatteluun osallistumista.
- Oppilas arvioi ja suuntaa oman elämänsä monipuolista hallintaa.
- Oppilas osallistuu yläkoulujen Vaikuta - älä valita -tapahtumaan.

Hyviä käytäntöjä

Vaikuttamisohjelma: <http://vuosisadanrakentajat.fi/finalistit/gutsy-go/>

3.5 Perusopetuksen kulttuuripolku

Mikä on kulttuuripolku?

Kulttuuripolun tarkoituksena on tutustutaan valkeakoskelaislapset ja -nuoret paikalliseen kulttuuritarjontaan ja -paikkoihin.

Mistä löytyy kulttuuripolun suunnitelma?

Koulun kulttuuripolun sisällöt on pääosin sijoitettu vuosiluokkien keskeisiin sisältöihin. Yhteenveto löytyy kaupungin nettisivuilta.

3.6 Perusopetuksen yhteiset järjestyssäännöt

Järjestyssäännöt ovat jokapäiväiseen koulutyöhön liittyvä ohjeisto. Järjestyssääntöjen tarkoituksena on perusopetuslain 29 §:n mukaisesti edistää koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Niiden avulla pyritään luomaan selkeä rajanveto oikean ja väärän käyttäytymisen välillä koulunkäyntiin liittyvissä tilanteissa. Jokaisella on oikeus yksityisyytensä loukkaamattomuuteen, esim. kaikenlaista kiusaamista ja syrjimistä ehkäistään järjestyssääntöjen avulla.

Järjestyssääntöjen noudattamatta jättämisestä aiheutuu erilaisia seuraamuksia, kuten nuhtelu, puhuttelu, yhteydenotto kotiin, kasvatuskeskustelu, jälki-istunto, varoitus tai korvausvastuu. Toistuva järjestyssääntöjen rikkominen voi ääritapauksissa johtaa koulusta erottamiseen määräajaksi. Lasten ja nuorten psyykkiseen kehitykseen liittyy rajojen kokeileminen. Ongelmatilanteet pyritään ratkaisemaan ensin keskustelemalla. Hyvin toimivien yhteisten pelisääntöjen kautta oppilaita autetaan heidän kasvussaan kohti aikuisuutta. Järjestyssääntöjen tulkkeina toimivat koulun aikuiset.

Järjestyssäännöt ovat voimassa koulualueella ja kouluaikana, soveltuvin osin myös koulun juhliissa, koulun retkillä, opintokäynneillä ja leirikouluissa. Tarvittaessa koulut tarkentavat näitä järjestyssääntöjä omien olosuhteidensa vaatimalla tavalla, yhteistyössä oppilaiden kanssa.

OPISKELU

- Huolehdin läksyistäni ja opiskeluvälineistäni enkä ota toisten välineitä ilman lupaa.
  - Tuon kouluun opiskelussa tarvittavat välineet ja jätän kotiin koulutyötä häiritsevät ja haitalliset välineet
  - Olen itse vastuussa kouluun tuomistani välineistä ja tarvikkeista.
  - Olen täsmällinen ja pidän kiinni sovituista ajoista ja asioista.
  - Velvollisuuteni on käydä koulua. Huoltajani ilmoittaa perustellun poissaoloni syyn opettajalle mahdollisimman pian heti ensimmäisenä poissaolopäivänäni.
  - Aiheettomat ja/tai pitkäkestoiset poissaoloni vaikeuttavat opiskeluani ja johtavat
-

seuraamuksiin.

KÄYTTÄYTYMINEN JA HUOLELLISUUS

- Tervehdin, kiitän ja olen huomaavainen muita kohtaan.
- Toimin koulussa yhdessä kaikkien kanssa.
- Teen voitavani, ettei ketään kouluyhteisön jäsentä kiusata fyysisesti tai henkisesti.
- Käytän asiallista kieltä enkä ilmehdi tai elehdi epäkohteliaasti.
- Annan työrauhan kaikille kouluyhteisössä työskenteleville.
- Liikun sisätiloissa meluamatta ja rauhallisesti.
- Noudatan hyviä ruokailutapoja ja annan ruokarauhan kaikille.
- Pukeudun asiallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
- Noudatan opettajan ja koulun muun henkilökunnan antamia ohjeita.

VÄLITUNNIT JA LIIKKUMINEN

- Ulkovälitunnit vietän ulkona, ellei sää- tai muista syistä toisin ilmoiteta.
- Pysyn välituntialueella.
- Siirryn välitunnille ja takaisin ripeästi.
- Huolehdin, ettei omasta toiminnastani aiheudu haittaa tai vaaraa itselleni, muille ihmisille tai omaisuudelle.
- Noudatan liikennesääntöjä, hyviä tapoja ja annettuja ohjeita.
- Polkupyörää tai muuta kulkuneuvoa säilytän sille varatulla paikalla.

SIISTEYDESTÄ JA YMPÄRISTÖSTÄ HUOLEHTIMINEN

- Huolehdin ympäristöni ja kouluni siisteydestä.
- Pidän huolta omista ja yhteisistä tavaroista vastuuntuntoisesti.
- Olen velvollinen korvaamaan sopimattomalla tai tahallisella käytökselläni aiheuttamani vahingon.
- Olen velvollinen siivoamaan ja puhdistamaan likaamani tai järjestämään sotkemani koulun omaisuuden.
- Pyrin toimimaan kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti.

TURVALLISUUS

- Noudatan koulun turvallisuusohjeita ja -määräyksiä.
  - Ilmoitan turvallisuuteen liittyvästä viasta tai puutteesta koulun henkilökunnalle.
  - Toimintani ei saa vaarantaa itseni tai muiden turvallisuutta.
-

-
- Vahingon tai tapaturman sattuessa ilmoitan siitä heti opettajalle tai muulle aikuiselle. Noudatan vahinkotilanteessa aikuisten antamia ohjeita.
  - En tuo kouluun lailla kiellettyjä, vaarallisia tai vahingoittamiseen tarkoitettuja esineitä tai aineita.

TIETOKONEEN, MATKAPUHELINTEN JA MUIDEN MOBIILILAITTEIDEN KÄYTTÖ

- Voin käyttää omia tietoteknisiä laitteitani oppimisen tukena huoltajien suostumuksen mukaan.
- Noudatan opettajan ohjeita kännykän ja muiden laitteiden käytössä oppi- ja välitunneilla.
- En käytä mobiililaitettani kiusaamis- tai häiritsemistarkoituksessa.
- En kuvaa ja tallenna oppituntia tai ihmisiä ilman heidän lupaansa enkä julkaise heistä materiaalia.
- En kopioi oppilastöihini tekstiä tai kuvia luvatta ja lähdettä mainitsematta.
- Toimin vastuullisesti sosiaalisessa mediassa ja noudatan kunkin alustan sääntöjä ja käyttöehtoja.

3.7 Koulukohtaiset toimintakulttuurit

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokainen koulu täsmentää vähintään seuraavat asiat koulukohtaisesti. Tähän ei kirjata niitä yksittäistä lukuvuotta koskevia asioita, jotka kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan (Wilma).

- koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma; koskee oppilaita; erityisesti liikunta ja käsityö
  - koulun häirinnän ja kiusaamisen ehkäisytoimenpiteet; myös oppilaiden seksuaalisen häirinnän osalta
  - koulun arviointikulttuuri; mahdolliset tarkennukset kunnallisiin ohjeisiin; myös ehtojen suorituspäivä
  - koulun toimenpiteet oppilaiden osallisuuden lisäämiseksi; oppilaskunnan toiminta
  - koulun käytännön toimenpiteet kestävän kehityksen edistämiseksi; toimintamalli oppilaille
  - koulun oman pedagogisen toimintakulttuurin kuvaus:
    - oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteet työtapojen kehittämisen tavoitteet
    - yhteiset pedagogiset toimintaperiaatteet pedagoginen yhteistyö
    - muut pedagogisten käytäntöjen toteutukset
    - eheyttämisen suunnittelu, toteuttaminen, seuranta ja arviointi
    - monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu, toteuttaminen, seuranta ja arviointi eri oppiaineiden yhteistyö oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa
-

-
- o oppilaan arvioinnin käytänteet monialaisten oppimiskokonaisuuksien osalta
  - o monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevat yhteistyösuunnitelmat koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa
  - o järjestyssäännöt

3.7.1 Kärjenniemen koulun toimintakulttuuri

Uusin päivitys 22.9.2016

Kärjenniemen koulun toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

1. Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä
2. Hyvinvointi ja turvallinen arki
3. Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely
4. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
5. Osallisuus ja demokraattinen toiminta
6. Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen
7. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus Toimiva työyhteisö

Tämän dokumentti kuvaa koulumme toimintakulttuurin kehittämisprosessia. Prosessi koskee sekä koulun toimintakulttuuria laajana kokonaisuutena että opettajien sisäistä toimintakulttuuria. Toimintakulttuurin kehittäminen on prosessi, joka jatkuu edelleen, ja joka edellyttää avointa keskustelua jatkossakin.

Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se rakentuu työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta

johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä pedagogiikasta ja ammatillisuudestavuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä

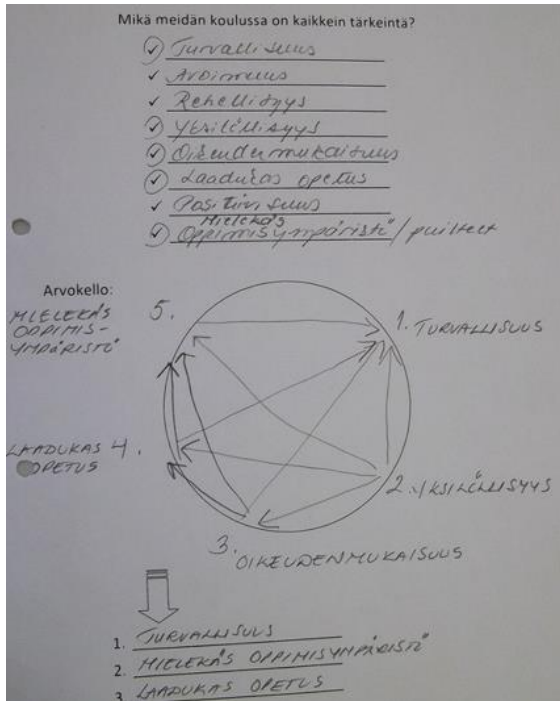
Mikä meidän koulussa on kaikkein tärkeintä?

Olennaista koulumme toimintakulttuurin työstämisessä oli kartoittaa arvot, jotka pohjimmiltaan ohjaavat toimintaamme. Halusimme kysyä koulun toimintaan osallistuvilta tahoilta, mikä meidän koulussa on kaikkein tärkeintä. Uuden ja paremman

---

toimintakulttuurin arvopohjan rakentamiseen otettiin mukaan kaikki koulumme toimintakulttuurissa mukana olevat tahot: oppilaat, opettajat, oppilaiden vanhemmat ja muu henkilökunta.

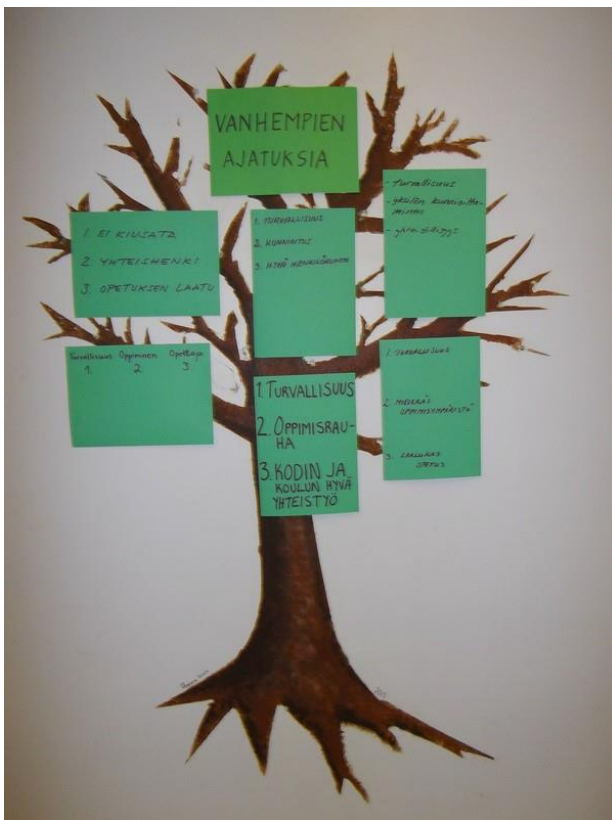
Tässä työkaluna käytettiin kaikkien tahojen kohdalla nk. arvokelloa.

Arvokellon avulla esille nousseista tärkeimmistä arvoista rakensimme arvopuut. Puiden hedelminä ovat ne arvot, joiden pohjalle koulumme toimintakulttuurin haluttaisiin rakentuvan.

Tärkeimpinä arvoina kokonaisuudesta nousivat turvallisuus, opiskelu ja oppiminen, laadukas opetus ja hyvä henkilökunta, sekä sosiaaliset taidot.

Kärjenniemen koulun toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Peilasimme puihin koottuja arvoja valtakunnallisessa ops-tekstissä esille nostettuihin toimintakulttuurin kehittämistä ohjaaviin periaatteisiin. Osa niistä nousi selvästi muita tärkeämpään osaan. Painotamme näitä

periaatteita kehittäessämme koulumme toimintakulttuuria. Helpottaaksemme kokonaisuuden hahmottamista, rakensimme jokaisesta edellä mainitusta tärkeästä periaatteesta yksinkertaistetun mallin. Vihreällä alleviivatut sanat ovat arvopuissa esiintyneitä arvoja.

1. Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

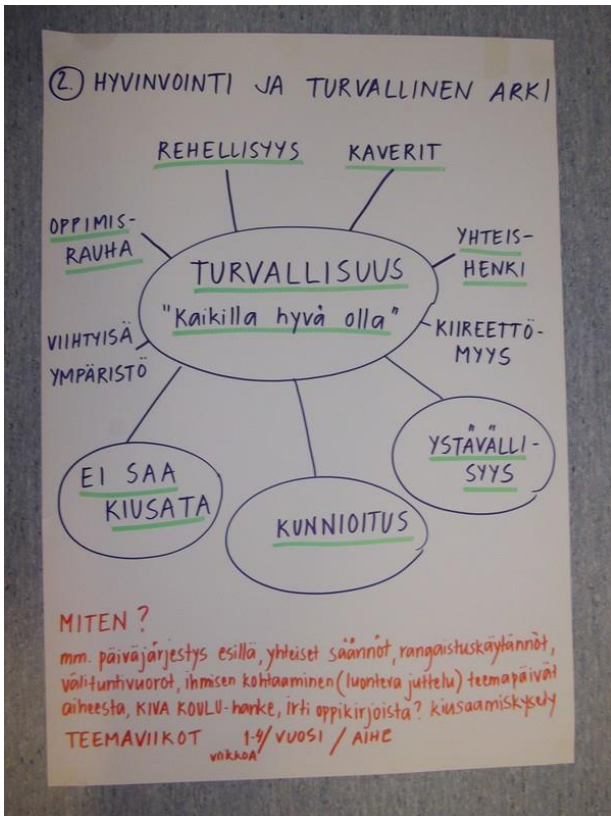
Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö koostuu oppilaista, opettajista, muusta henkilökunnasta, kodeista ja ympäröivästä kyläyhteisöstä. Koulumme on entinen pieni kyläkoulu, joka on kasvanut keskellä tiivistä kyläyhteisöä. Kyläkoulun perintö elää edelleen vanhempien tiiviinä yhteydenpitona koskien myös kouluasioita. Luokkatoimikunnat ja vanhempainyhdistys ovat aktiivisia, ja vanhemmilla on oma facebook-ryhmä. Olisi tärkeää saada kyläyhteisön vahvuudet osaksi koulun voimavaroja. Tiivis yhteydenpito, avoin tiedotus, yhteinen ideointi ja kotien osallistuminen koulun toimintaan ovat tärkeitä kehittämisen kohteita. Kyläkoulun perintönä keittiö- ja siivoushenkilökunnalla on myös merkittävä rooli koulumme kasvatusyhteisössä. Kaikki tämä mahdollistaa sen, että oppivan yhteisön on mahdollista toteutua koulussamme luontevasti.

---

2. Hyvinvointi ja turvallinen arki

Turvallisuus nousi kaikkein tärkeimmäksi toimintakulttuuria ohjaavaksi arvoksi. Mallissa näkyvälle arvopohjalle perustuvat käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Jotta lapsen olisi koulussa turvallista olla, on tärkeää, että koko koulun henkilökunta toimii johdonmukaisesti samojen periaatteiden mukaan. Tämä toteutuu esimerkiksi yhtenäisinä tapoina kohdata oppilas välituntitilanteissa, tai puututtaessa sääntörikkomuksiin.

3. Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

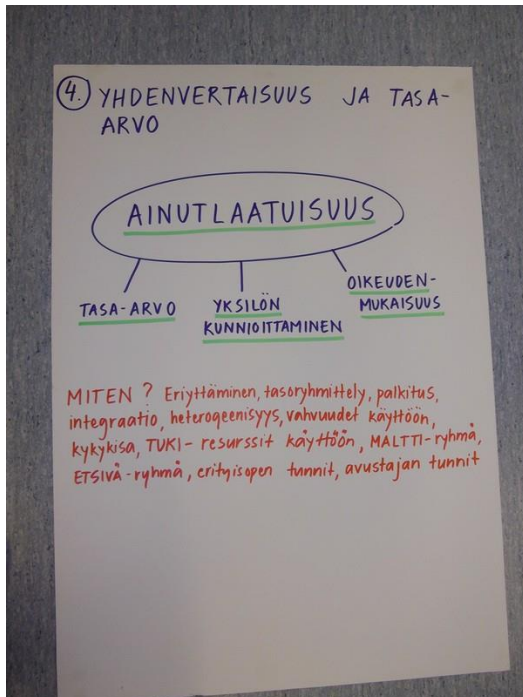
Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan kirjataan toiminnallisen oppimisen ja joustavien ryhmittelyjen selkeä jatkumo luokkatasolta toiselle.

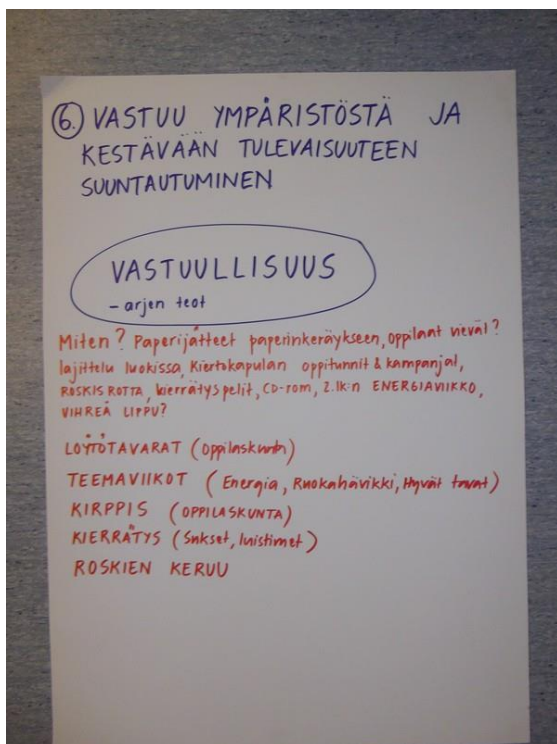
4. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta vaan yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista. Jotta tarjolla oleva tuki saadaan hyödynnettyä mahdollisimman hyvin, erityisopettajan ja koulunkäyntiavustajan tuntien jakoa ja näihin liittyviä ryhmittelyjä tulee kehittää.

5. Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta

yhteisön jäsenenä. Osallisuutta edistävä ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaskuntatoimintaa kehitetään siihen suuntaan, että oppilaita ohjataan toimimaan itsenäisemmin ja aktiivisemmin vastuupettajan ohjatessa taustalla.

Vanhempainyhdistyksen ja oppilaskunnan toiminnat pidetään erillään, jolloin oppilaskunnan toiminta kohdistuu koulupäivien aikana toteutettaviin tapahtumiin ja koulun arkeen.

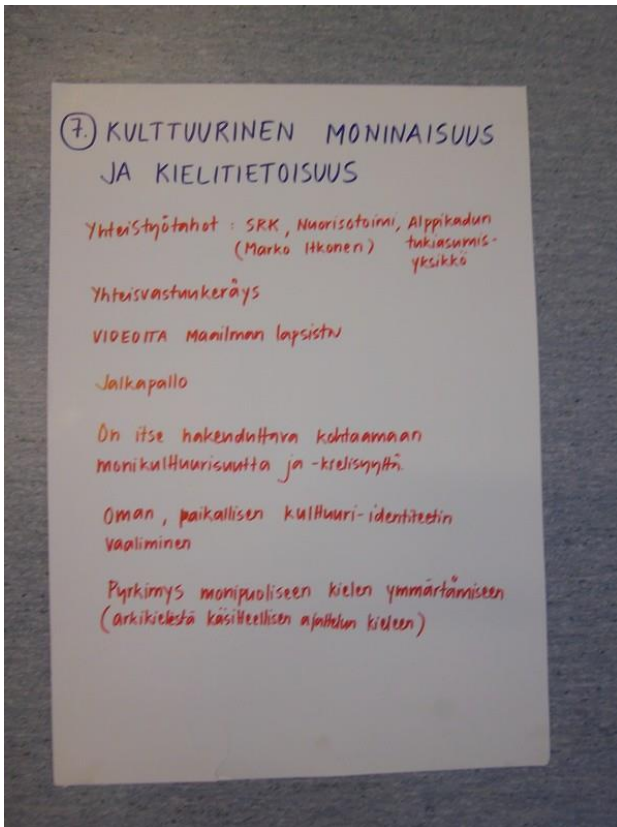

6. Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea. Arvopuissa tämä periaate ei noussut esiin, joten sitä täytyy tietoisesti edistää. Oppilaskunnan rooli vihreiden arvojen kehittämisessä on tärkeä.

7. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä. Arvopuissa tämä periaate ei noussut esiin, joten se ei itsessään korostu koulumme toimintakulttuurissa. Sen sijaan kulttuurisen moninaisuuden tiedostaminen sisältyy kohtaan 4, jossa korostetaan yksilön ainutlaatuisuutta. Vallitseva yhteiskunnallinen tilanne kuitenkin vaatii monikulttuurisuuden kohtaamista. Maalaisyhteisössä kulttuurista moninaisuutta ei kohdata arjessa, jolloin koulun tehtävänä on luoda puitteet suvaitsevaisuuden kehittymiselle. Käytänteitä tämän periaatteen toteuttamiseksi kehitetään.

Toimiva työyhteisö

Työyhteisössä opettajat käänsivät katseensa omaan toimintakulttuuriinsa ja sen tarkoituksenmukaisuuteen.

Erityisesti kiinnitimme huomiota johtamiseen sekä työn organisointiin, suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Tulimme siihen tulokseen, että opetustyössä nämä seikat ovat paremmin hallussa kuin opettajatyöyhteisön sisällä. Alla olevassa kuvassa on ympyröity punaisella kehittämisen kohteet työyhteisössä. Opetussuunnitelmatyöhön ryhdymme syksyllä 2015.

Kysyimme:

- "Tiedämme hyvin mitä teemme luokassa, mutta onko selvää, mitä pitäisi tehdä luokan ulkopuolella?"
- "Mitä on ammatillisuus?"
- "Miten saadaan toimiva työyhteisö?"

Keskustelimme työpaikkakokousten, tyhy-toiminnan ja kouluttautumisen kehittämisestä. Vastuiden jakaminen nousi tärkeäksi kehittämisen kohteeksi. Tavoitteena on luokkahuoneen ulkopuolisen työnkuvan selkeyttäminen ja vastuun ottaminen yhteisistä asioista. Tärkeää on suunnitelmallisuus ja toiminnan systemaattinen arviointi. On kehitettävä yhteistä ajankäyttöä tehokkaammaksi, löydettävä paikka rakentavalle keskustelulle sekä epäviralliselle yhdessäololle. Tällä on vaikutusta työilmapiiriin.

Keskusteluissa huomattiin piiloisia rakenteita ja ajatusmalleja, joita on hyvä kyseenalaistaa jatkossakin. Kuudennen opettajan saaminen kouluun lisää entisestään tarvetta toimintatapojen kyseenalaistamiseen ja uusien käytänteiden organisointiin.

Käytännön tasolla listasimme työn organisointiin liittyviä asioita, joista pitäisi sopia yhdessä. Nämä asiat liittyvät esimerkiksi yhteisten tilojen järjestämiseen ja uudelleenorganisointiin.

Kärjenniemen koulun yhteisiä periaatteita

Puuttuminen

Koulussamme noudatetaan kylä kasvattaa -periaatetta eli koko henkilökunnalla on oikeus ja velvollisuus puuttua kaikkien oppilaiden käytökseen.

Osallisuus

Kaikki oppilaat saavat töitään näytteille. Koulun oppilaat pääsevät halutessaan esiintymään koulun lukukauden päättäjäisjuhlissa.

Kärjenniemen koulun käytänteitä

Yhteisiä käytänteitä

Välitunnit

Huonolla säällä tai toipilaana oppilas voi saada opettajalta erikoisluvalla oleskella sisällä välitunnin aikana. Oppilaiden tulee pukeutua säänmukaisesti ja puhdistaa kenkensä sekä vaatteensa ennen sisään tuloa.

Ulkokengät puhdistetaan, riisutaan tuulikaapissa tai tuloaulassa ja säilytetään kenkätelineillä.

Ruokailu

Ruokailussa noudatetaan opetettuja ruokailutapoja. Oppilaat syövät rauhallisesti ja muita häiritsemättä. Ruokailusta pyritään järjestämään rauhallinen tapahtuma keskelle koulupäivää. Oppilaat maistavat kaikkia ruokia.

Kännykät

Jos oppilaalla on koulussa kännykkä, sen tulee olla äänettömällä. Kännykkä ja muut arvoesineet ovat oppilaalla koulussa hänen omalla vastuullaan. Kännykkää saa käyttää koulupäivän aikana vain opettajan luvalla. Opettaja voi antaa luvan oppilaan oman kännykän käyttöön esim. koulutehtävien tekemiseen.

Tekemättömät kotitehtävät

Tekemättömät kotitehtävät jäädään tekemään koulun jälkeen enintään 60 minuutiksi, mikäli opettaja määrää niin.

Liikunta

Liikuntatunneilla oppilailla on oltava lajin- ja säänmukainen liikuntavarustus.

Tavoitteiden yhdistäminen

Käytännön eheyttäminen näkyy minimitalvoitesisältöjen esimerkkitoiteutustavoissa. Aihekokonaisuuksia pyritään käsittelemään kokonaisvaltaisesti eri oppiaineiden yhteydessä.

Kaksoistunnit

Kaksoistuntien käyttö työjärjestyksessä on yksi tapa eheyttää opetusta. Näin oppiaineiden määrä saadaan työpäivää kohden vähäiseksi ja työpäivä rauhallisemmaksi.

Oppiaineiden integrointi

Liikuntaa pyritään alkuopetuksessa integroimaan äidinkieleen, matematiikkaan, ympäristö- ja luonnontietoon ja musiikkiin.

Omaisuus

Yhteistä omaisuutta on käsiteltävä huolella ja vastuullisesti. Välineet palautetaan käytön

---

jälkeen paikoilleen. Toisen omaisuuteen ei saa koskea ilman lupaa. Rikkoutuneista esineistä ilmoitetaan heti opettajalle.

Tukiopetus

Tukiopetusta tullaan antamaan oppilaille aina tarvittaessa.

Sairauspoissaolot

Sairauspoissaolot tulee ilmoittaa samana päivänä puhelimitse/ tekstiviestillä, s-postilla tai Wilman välityksellä omalle opettajalle.

Pyöräily

Oppilaat voivat pyöräillä kouluun. Koulumatkoilla on lain mukaan käytettävä kypärää sekä pimeällä suojaliivejä ja valoja.

Autot

Koulupäivän aikana autoilu koulun pihassa on kielletty.

Vapauttaminen koulutyöstä

Mikäli oppilas tarvitsee vapaata koulusta, anotaan alle viiden päivän vapaat kirjallisesti omalta opettajalta ja pitemmät vapaat rehtorilta. Anomuslomake löytyy koulun Verkko-veräjän kotisivulta.

Arviointikäytänteiden tarkennukset ja itsearviointi

Arviointitarkennukset

Oppilaiden arviointi on jatkuvaa ja monipuolista. Opettajat pyrkivät olemaan oppilaiden arvioinnissa aktiivisesti yhteydessä koteihin kouluvuoden aikana, jotta koteihin tulisi laaja ja monipuolinen käsitys oppilaan suoriutumisesta koulussa. Itsearviointia tehdään lukukausittain eri oppiaineissa, huomioiden oppilaiden kehitystaso ja oppiaineen luonne.

Syyslukukauden lopussa 1.luokan oppilaalle järjestetään arviointikeskustelu, jossa on oppilaan vanhempi mukana. 3.-5. luokkien oppilaat arvioivat omaa käyttäytymistään, työskentelyään ja opiskeluaan itsearviointi- lomakkeella, johon opettaja lisää oman palautteensa. Syys- ja kevätlukukauden aikana pyritään järjestämään myös erillinen oppilaan itsearviointi käyttäytymisestä ja työskentelystä kaikilla luokilla. Kaikki arviointilomakkeet ovat Kärjenniemen koulun omia.

Kärjenniemen koulun järjestyssäännöt

JÄRJESTYSSÄÄNNÖT KÄRJENNIEMEN KOULUN OPPILAILLE

Näiden sääntöjen tarkoituksena on kasvattaa sinua vastuuseen ja hyviin tapoihin.

Näitä sääntöjä noudattamalla takaat itsellesi ja muille koulutyön turvallisen sujumisen sekä luot viihtyisän ja turvallisen työympäristön.

Näiden sääntöjen lisäksi koulussamme edellytetään kaikilta hyvää käytöstä, siisteyttä ja asiallista kielenkäyttöä.

OPPILAAN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET

- Jokaisella oppilaalla, opettajalla ja henkilökuntaan kuuluvalla on oikeus saada oppia ja tehdä työtään rauhassa eli koulussa tulee olla työrauha.
- Oppilaalla on velvollisuus osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty lupaa poissaoloon.
- Oppilaalla tulee olla tarvittavat koulutarvikkeet mukanaan oppitunneilla.

TURVALLISUUS, VIIHTYVYYS JA OPISKELUN SUJUMINEN

- Välitunnilla on oleskeltava koulun välituntialueella. Poistua saat vain saatuasi siihen luvan opettajalta.
  - Kunnioita opiskelutovereitasi, opettajia ja muita aikuisia. Ole hyvänä esimerkkinä pienemmillesi.
  - Käyttäessäsi koulun omaisuutta olet myös vastuussa siitä. Jos vahingoitat koulun omaisuutta, olet korvausvelvollinen.
  - Kivien, hiekan ja lumipallojen heittäminen on kielletty. Rajut ja vaaralliset leikit, puihin kiipeily sekä keppiä yms. käsittely välitunnilla on kielletty.
  - Asiaton oleskelu WC:ssä on kielletty.
  - Polkupyöriä säilytetään pyörätelineessä.
  - Makeisten ja rahan sekä vaarallisten esineiden ja aineiden tuominen kouluun on kielletty.
  - Jos oppilaalla on koulussa matkapuhelin, sen tulee olla sammutettuna tai äänettömällä repussa. Matkapuhelinta saa käyttää vain opettajan luvalla. Kuvaaminen ilman lupaa on kielletty. Kännykkä ja muut arvoesineet ovat koulussa oppilaan omalla vastuulla.
  - Koulumatkat kuuluvat kouluaikaan. Sinun pitää taata koulutovereillesi häiriötön ja
-

---

turvallinen koulumatka. Muista noudattaa liikennesääntöjä.

- Linja-autopysäkillä ei ole mitään asiaa ulkopuolisilla oppilailla, jotka eivät kulje bussilla. Pysäkillä ei saa leikkiä.
- Opettajalla ja rehtorilla on oikeus tarkastaa oppilaan tavarat ja ottaa häiritsevät tai vaaralliset esineet tai aineet haltuunsa tarvittaessa.

KURINPITO

- Jos häiritset opetusta, työrauhaa tai koulun toimintaa, voidaan sinut poistaa luokasta jäljellä olevan oppitunnin ajaksi, järjestää kasvatuskeskustelu tai määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi.
- Jos jätät kotitehtäväsi tekemättä, sinut voidaan määrätä koulupäivän päätyttyä tekemään tehtäviä enintään kahdeksi tunniksi.

Järjestyssääntöjä tarkistetaan tarpeen mukaan ja ne kerrataan aina lukuvuoden alussa. Oppilaskunta voi myös esittää uusia ehdotuksia koulun järjestyssääntöihin ja ohjeisiin.

Osallisuus

Osallisuus ja oppilaskunta

Oppilaskunta - kaikki koulun oppilaat

Oppilaskunnan hallitus - oppilasjäsenistä muodostettu ryhmä - Edustus jokaisesta luokasta

Tavoite

- Ajaa oppilaiden ja koulun asioita
- Kehittää koulun toimintakulttuuria turvallisemmaksi, aktiivisemmaksi ja viihtyisämmäksi
- Parantaa oppilaiden asemaa
- Luoda yhteisöllisyyttä ja me-henkeä
- Suunnitella ja organisoida erilaisia tempauksia
- Luoda pohjaa oppilaiden yhteiskunnalliselle toiminnalle myös tulevaisuuteen

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä

Koulukiusaamisen ehkäiseminen

Oikeudet ja velvollisuudet

Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Kaikilla koulun aikuisilla on velvollisuus toimia kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän estämiseksi ja vähentämiseksi.

Kiusaamisen ehkäiseminen

Koulussamme vahvistamme oppilaiden kiusaamisen vastaisia asenteita. Saatamme säännöt selvästi tiedoksi oppilaille ja koteihin. Kiusaamiseen liittyvistä käytänteistä tiedotetaan huoltajia syyslukukauden alussa.

Oppilaita valvotaan kouluaikana. Luokissa luokanvalvoja, opettajat ja oppilashuoltoryhmän jäsenet käsittelevät kiusaamiseen liittyviä asioita säännöllisin väliajoin. Kiusaamiseen puututaan aina ja tietoon tulleet kiusaamistapaukset kirjataan.

Kiusaamisen määritelmä

Kun yksi tai useampi ihminen toistuvasti ja pidemmän ajan kuluessa kohdistaa tietoista ja aktiivista kielteistä käytöstä yhtä tai useampia kohtaan tai sulkee heidät pois joukosta. Kaikki koulussa tapahtuva aggressiivinen käyttäytyminen ei ole koulukiusaamista. Kiusaamisena pidetään sitä, kun yksi ja sama oppilas joutuu toistuvasti ja systemaattisesti toisten tahallisen ja kielteisen toiminnan kohteeksi. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään haittaamaan tai vahingoittamaan tai aiheuttamaan pahaa mieltä jollekin toiselle. On huomattava, että myös opettaja tai muu henkilökuntaan kuuluva voi joutua kiusaamisen kohteeksi.

Kiusaamista on

- tavaroiden piilottelu tai luvatta ottaminen
  - hakkaaminen, tyrkkiminen, potkiminen, nipistely, maahan kaataminen, kamppaaminen, tukasta vetäminen ja kaikki muu käsiksi käyminen eli fyysinen kiusaaminen (kiusaamiseksi luokitellaan myös väkivalta, joka naamioidaan urheiluksi tai leikiksi)
  - pilkkaaminen, haukkuminen, lällätys, ilkkuva matkiminen, toisen ulkomuodon tai tekemisten jatkuva kommentoiminen, kikattelu, pilkallinen nauru
  - pelottelu, uhkailu, pettäminen, perättömien juttujen keksiminen eli sanallinen kiusaaminen
  - toisen yllyttäminen yhtä vastaan, yksin jättäminen tai leikeistä pois jättäminen ilman syytä, ilmeily, huokailu, merkitsevien silmäysten vaihtaminen jonkun kanssa, toisen kohtelemisen kuin ilmaa eli hiljainen kiusaaminen
-

Toiminta kiusaamistilanteessa

Kiusaamiseen puututaan heti ja noudatetaan seuraavia ohjeita (ensisijaisena vastuuhenkilönä on henkilö, joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana):

- Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tilanteen kulku
- Kirjataan tapahtumat ”KiVa”-kaavakkeeseen tai koulun omaan kaavakkeeseen, joka talletetaan kansioon ja josta tuodaan kopio rehtorille säilytettäväksi
- Järjestetään osapuolien kuuleminen ja sovitaan, että kiusaaminen loppuu ja tehdään selväksi kiusaajalle, mitä tapahtuu jatkossa, jos sopimus ei pidä
- Sovitaan seurannasta
- Ilmoitetaan asiasta kohteen ja vakavuusasteen mukaan huoltajalle, koulun oppilashuoltotyöryhmälle, koulukuraattorille jne.
- Suoritetaan asianmukaiset rankaisutoimet Seurataan, toistuuko tilanne

Jos tilanne toistuu, pyydetään kiusaajan huoltajat tulemaan koululle ja selvittämään tilannetta ja pohtimaan, mitä tehdään seuraavaksi. Vakavammissa tapauksissa arvioidaan myös lastensuojelun ja poliisin tarve.

Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Oppilaan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus määrätä häiritsevä opiskelija poistumaan luokasta tai muusta tilasta, jossa järjestetään opetusta taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta (huom. aina kaksi viranhaltijaa paikalla). Rehtori ja opettaja voivat opiskelijaa poistaessaan käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. (POL 36 b § 2003)

Kun oppilas poistetaan opetustilasta, hänet ohjataan kanslian valvontaan ja oppilaan huoltajaa informoidaan tilanteesta mahdollisimman pian. Oppilaan huoltajalle ilmoitetaan myös, jos tilanne vaatii oppilaan opetuksen epäämistä eli oppilaan lähettämistä loppupäivän ajaksi kotiin. Voimakeinojen käyttö on aina kirjattava ja kirjaus toimitettava

---

---

rehtorille, joka arkistoi selostuksen. Myös kasvatus- ja opetuslautakunnalle (kopela) tulee antaa tiedonanto tapahtuneesta.

Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Häirinnän määritelmä

Sukupuolista häirintää on ei-toivottu huomio, joka liittyy sukupuoleen, esimerkiksi halventava tai alentava puhe toisen sukupuolesta, sukupuoleen liittyvä kiusaaminen, teot, jotka saavat tuntemaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi.

Seksuaalista häirintää on muun muassa vihjailu ja seksuaalisesti värittyneet vitsit, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat puheet ja kysymykset. Ehdottelu, vaatiminen ja fyysinen koskeminen sekä raiskaus tai sen yritys ovat seksuaalista häirintää. Häirintä voi tapahtua myös puhelimen ja netin välityksellä.

Sukupuolinen huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää. Seksuaalista häirintää ei koulussamme hyväksytä, vaan asiaan puututaan välittömästi.

Jokaisella on oikeus ihmisarvon loukkaamattomuuteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Loukkaavaa käytöstä ei koulussamme hyväksytä, vaan siihen puututaan välittömästi. Loukkaavana käytöksenä pidetään mm. nimittelyä, kieltäytymistä työskentelemästä toisen kanssa, eristämistä ja toisen henkilön vähättelemistä. Rasististen viestien lähettäminen on erittäin loukkaavaa käytöstä. Jatkuvasta rasistisesta toiminnasta koulu tekee ilmoituksen poliisille. Rasistiset merkit ja eleet ovat kiellettyjä koulussa. Niitä ei saa tehdä eikä esittää koulussa.

Häirinnän ehkäiseminen

Häirintää pyritään ennaltaehkäisemään seuraavin toimenpitein:

- Jokaisessa luokassa keskustellaan häirintään liittyvistä asioista.
  - Erityisesti kiinnitetään huomiota uusien oppilaiden sopeutumiseen kouluun.
  - Osallistumme erilaisiin kampanjoihin (mm. nuorisotoimi, maahanmuuttaja opetus), jonka yhtenä tavoitteena on häirinnän ehkäiseminen.
-

Häirintään puuttuminen

Ensisijaisena vastuuhenkilönä on henkilö, joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana.

- Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tilanteen kulku Kirjataan tapahtumat
- Järjestetään osapuolien kuuleminen ja sovitaan, että häirintä loppuu ja tehdään selväksi, mitä tapahtuu jatkossa, jos sopimus ei pidä
- Sovitaan seurannasta
- Ilmoitetaan asiasta vakavuusasteen mukaan huoltajalle, koulun oppilashuoltotyöryhmälle, koulukuraattorille jne.
- Suoritetaan asianmukaiset rankaisutoimet
- Oppilashuolto huolehtii, että sekä uhri että tekijä saavat tarvitsemansa tuen
Seurataan, toistuuko tilanne

Jos tilanne toistuu, pyydetään kiusaajan huoltajat tulemaan koululle ja selvittämään tilannetta ja pohtimaan, mitä tehdään seuraavaksi. Vakavammissa tapauksissa arvioidaan myös lastensuojelun ja poliisin tarve.

Yhteydenottotavat kotiin ja yhteistyö

Tiedottaminen kotiin

Suunnitelmasta tiedotetaan syyslukukauden alussa vanhempainilloissa. Koteja kannustetaan ottamaan yhteyttä koulun henkilökuntaan välittömästi, kun koti saa tietää ei-toivotusta käyttäytymisestä. Koulun henkilökunta on velvollinen pitämään oppilaiden huoltajat ajan tasalla koulussa sattuneista ao. oppilasta

koskevista selvittelyistä. Yhteydenottokanavat ovat puhelin, Wilma ja sähköposti. Koulun henkilökunnan on muistettava tiedottamiseen liittyvät salassapitosäädökset.

Yhteistyö viranomaisten kanssa

Ennaltaehkäisy ja akuutit tilanteet

Koulu pitää yhteyttä viranomaisiin ensisijaisesti kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatilanteita ennaltaehkäisevässä mielessä. Akuuteissa tilanteissa rehtori ja oppilashuoltoryhmän jäsenet arvioivat tilannekohtaisesti, tarvitaanko viranomaisen apua.

Suunnitelmasta tiedottaminen ja perehdyttäminen

Ajankohta, vastuu ja nähtävillä olo

Suunnitelmasta tiedotetaan oppilaita, huoltajia ja koulun henkilökuntaa lukuvuoden alussa. Tiedottamisesta huolehtii rehtori. Suunnitelma on luettavissa myös koulun kotisivulla.

Suunnitelman päivittäminen, toteutumisen seuranta, seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi

Päivitys ja arviointi

Suunnitelma päivitetään vuosittain syyslukukauden aikana. Sen toteutumista voidaan seurata ja arvioida tarvittaessa vuosittain laadittavassa lukuvuosikertomuksessa.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Kärjenniemen koulun yhdenvertaisuussuunnitelma Yhdenvertaisuus, perusoikeudet ja identiteetti

Yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kohtelu edellyttää perusoikeuksien turvaamista kaikille oppilaille. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan, malleillaan ja käytänteillään oppilaan sukupuolisen ja muun identiteetin rakentumista. Opetus on lähestymistavaltaan oppilaiden yksilöllisyyttä ja kaikenlaista identiteettiä arvostavaa ja tukevaa.

Yhdenvertaisuus ja toimintakulttuuri

Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Tasa-arvo ja oppiaineet

Sukupuoli-identiteetti ja sukupuolten välinen tasa-arvo tiedostetaan kaikissa toimissa ja oppiaineissa. Sukupuolesta riippumatta tarjotaan yhdenvertaista opetusta myös käsitöissä ja liikunnassa.

Yhdenvertaisuus ja koulun tilaisuudet

Koulun tilaisuudet järjestetään siten, että maailmankatsomuksellisista eroista huolimatta kaikki oppilaat saavat yhtäläistä opetusta ja mahdollisuudet osallistua kaikkiin tilaisuuksiin. Jos järjestetään uskonnonharjoittamista sisältäviä tilaisuuksia, niihin osallistumattomille tiedotetaan, suunnitellaan ja järjestetään vastaava korvaava ohjelma.

Yhdenvertaisuus ja ikä

Oppilaat työskentelevät tiimeissä kaikkien koulutovereidensa kanssa piittaamatta luokkasijoituksista iän perusteella.

Yhdenvertaisuus ja integrointi

Integraatiossa otetaan huomioon erityistä tukea saavan ja vieraskielisen oppilaan oikeuksien ohella myös yleisopetuksen oppilaiden oikeudet. Kohtuullinen positiivinen erityiskohtelu ei kuitenkaan ole syrjintää.

3.7.2 Leppälän koulun toimintakulttuuri

Osallisuus

Koulun toimintatavat suunnitellaan yhdessä lasten ja huoltajien kanssa. Säännöt päivitetään lukuvuosittain lasten kanssa. Huoltajien kanssa keskustellaan arvoista, säännöistä, tavoista, koulun arjesta sekä käytänteistä. Lapset ja huoltajat voivat vaikuttaa mm. lukujärjestyksen suunnitteluun, teemapäivien suunnitteluun ja toteutukseen, leirikouluun. Harjoittelemme toisten kuuntelemista esimerkiksi ”kuulumistunnilla”. Tällöin tulee harjoiteltua myös suullista esittämistä sekä vuorovaikutustaitoja. Kuulumisten kautta opimme toinen toisistamme ja tavoistamme enemmän. Käytämme ns. yleiskokousta, jossa päivitämme lukuvuoden alussa järjestyssäännöt ja turvallisen koulun piirteet. Lukuvuoden aikana yleiskokous kutsutaan koolle tarpeen mukaan. Keskustelemme koko koulua koskevista asioista, kuten eripuraa aiheuttavista asioista tai säännöistä tai suunnittelemme yhdessä asioita. Näin pyrimme huomioimaan kaikkien mielipiteet ja näkemykset sekä saavutamme kompromisseja ja teemme yhteisiä sopimuksia. Kasvatuskulttuuri on keskustelevalta. Oppilaat osallistuvat heitä koskevaan päätöksentekoon.

Tavoitteenamme on järjestää syyslukukauden alussa kodin ja koulun yhteistyölauantai sekä vanhempainilta, jossa pohdimme ja kehitämme mm. kasvatuskumppanuutta. Yhteistoiminnalla pyrimme luomaan ja ylläpitämään avointa ja toisia kunnioittavaa ilmapiiriä, mikä on edellytyksenä toimivalle yhteistyölle.

Yhteistoiminnan avulla suunnittelemme, kehitämme ja arvioimme toimintaa, huolehdimme yhteisestä toimintaympäristöstä ja sosiaalisista suhteista. Vanhempainyhdistyksen edustaja kutsutaan mukaan yhteisölliseen oppilashuoltoryhmään.

Oppimisen ja opiskelun tavoitteita käydään läpi lasten kanssa. He ovat tietoisia siitä, mitä heiltä odotetaan ja mihin pyritään. Lasten aikaisemmat kokemukset, tiedot ja taidot kuullaan aihealueeseen liittyen. Sisältöjä linkitetään lasten omaan kokemusmaailmaan. Lapset saavat vaikuttaa oppituntien suunnitteluun ja opetusmenetelmiin mahdollisuuksien mukaan. Toisinaan he voivat valita miten, missä ja kenen kanssa opiskelevat. Lasten osaamista esim. harrastuneisuutta hyödynnetään oppitunneilla. Jaksojen tavoitteet tiedotetaan myös vanhemmille.

Oppilaskunnan edustajat valitaan lukuvuosittain vaaleilla, joihin ehdokkaat tekevät vaalimainokset. Ehdokkaaksi voi ryhtyä kaikki halukkaat. Vaalien alla järjestämme vaalitentin, jossa lapset esittävät kysymyksiä ehdokkaille. Oppilaskunnan hallitukseen valitaan yksi edustaja jokaiselta luokka-asteelta. Hallituskokoontuu säännöllisesti ja käsittelee esiintulleita asioita, suunnittelee teemapäiviä, pohtii opettajakokoukseen esitettäviä uudistus- ja kehittämisehdotuksia ym. Oppilaskunnan hallituksen kanssa kehitetään tapoja, joilla oppilaiden näkemyksiä saadaan esille.

Koulussamme toimii kummiparit, jotka toimivat yhdessä mm. retkillä, lukutunneilla, yhteisissä projekteissa. Tämän avulla opitaan mm. toisten auttamista, kunnioittamista ja huolehtimista.

Syksyisin 4- ja 6-luokkalaiset voivat osallistua SPR:n Nälkäpäivä -keräykseen lipaskerääjinä keskustassa. Teeman ympärille rakennetaan opetuspaketti suvaitsevaisuudesta, luonnon ilmiöistä, kulttuureista, eriarvoisuudesta, uskonnoista ym. Sisältö riippuu kyseisen vuoden keräyskohteesta.

Teemme tiivistä yhteistyötä seurakunnan kanssa. He käyvät viikottain koulullamme ja pitävät oppitunteja lukuvuosittain. Joka toinen joulujuhla järjestämme yhdessä muiden kehäkoulujen kanssa joulujuhlan Sääksmäen kirkossa. Keväisin seurakunta järjestää Iso Askel -leirin kuudesluokkalaisille.

Leppälän koulun vanhemmat ovat perustaneet vanhempainyhdistyksen "Leppälän koulun lapset ja vanhemmat" elokuussa 2018. Vanhempainyhdistyksen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Puheenjohtajana toimii Päivi Parikka.

Muita yhteistyökumppaneitamme ovat mm. 4H -yhdistys, Viranmaan Maa- ja Kotitalousseura, kirjasto, Valkeakosken museot, Yrityskylä ja nuorisotoimi. Teemme mieluusti yhteistyötä ulkopuolisten toimijoiden kanssa esimerkiksi Kalakaveri- hanke, kiertävät teatteriryhmät, Valkeakoskiopisto ja urheiluseurat.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään kouluissa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. Koulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä on tärkeää huomioida asennekasvatus sekä tasa-arvoa tukevien ajattelu- ja toimintatapojen vahvistaminen. Kouluissa pyritään opetuksessa ja siihen liittyvissä oppimateriaaleissa huomioimaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökohdat. Opetuksessa ja ohjauksessa huomioidaan mm. sukupuolittomuus, jonka tavoitteena on lisätä tietoisuutta yhteiskunnassa vallitsevista sukupuoleen liittyvistä asenteista ja odotuksista yhdessä oppilaiden kanssa. Oppimiserojen huomioinnissa ja tuen tarjoamisessa toimitaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta vaalien, huomioiden oppilaan yksilölliset tarpeet. Oppimiserot ja niihin reagoiminen, eivät saa heikentää oppilaan tasa-arvoa tai yhdenvertaisuutta suhteessa muihin.

Kaikilla oppilailla ja henkilökunnalla on oikeus käydä koulua turvallisissa mielin. Kaikille tulee taata samat mahdollisuudet erilaisten välineiden ja tilojen käyttöön. Erilaiset tavat oppia tulee huomioida opetusta suunniteltaessa. Oppilaita kohdellaan kunnioittavasti ja tavoitteena on, että jokainen oppilas tulee kuulluksi päivän aikana. Oppilaista, perheistä ja työkaluista keskustellaan aina rakentavaan ja positiiviseen sävyyn. Omalla aikuisen esimerkillä opetamme lapsia toimimaan toisia ja erilaisuutta kunnioittavasti.

Konkreettisia toimenpiteitä

Keskustelimme oppilaiden kanssa tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta ja teimme kyselyn, kuinka tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat koulussamme. Näiden ajatusten perusteella laadimme tavoitteita tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden parantamiseksi.

1. Huolehdimme, että kaikki halukkaat saavat olla ehdolla oppilaskunnan hallituksen vaaleissa. Hallituksen jäsenet valitaan äänestämällä ja huolehdimme, että molemmat sukupuolet ovat tasavertaisesti edustettuna hallituksessa.
2. Olemme tarkkoina, etteivät pojat ja tytöt saa eriarvoista kohtelua oppitunneilla sukupuoleen liittyvien stereotyyppien perusteella. Puheenvuoroja ja vastuutehtäviä tulee jakaa tasavertaisesti. Kiinnitämme huomiota liikuntavälitunneilla, että tytöt pääsevät yhtäläillä mukaan peleihin ja luomaan sääntöjä.
3. Pyrimme kaikessa opetuksessa huomiomaan erilaiset tavat oppia ja temperamenttiin liittyvät seikat ja tietoisesti vältämme luomasta menetelmiä ja tapoja opettaa sukupuoleen liittyvien ennako-oletusten mukaisesti. Tutustumme oppilaisiin yksilöinä ja suunnittelemme opetuksen sen perusteella.
4. Koulussamme tulee olla turvallinen olo ja tätä tuemme yhteistoiminnalla ja asioista keskustelemalla. Koulussamme ei saa syrjiä ketään riippumatta, minkä ikäinen tai kokoinen hän on tai mitä sukupuolta hän edustaa.
5. Riita- ja kiusaamistilanteet selvitetään välittömästi keskustelemalla kaikkien osapuolten kanssa. Kaikilla on ensin oikeus tulla kuulluksi keskeytyksettä. Tämän jälkeen keskustellaan, miksi joku toinen saattoi kokea tilanteen eri tavalla. Keskustelussa huomioidaan empatiataidot. Oppilaat kirjoittavat näkemyksensä ja kokemuksensa tilanteesta paperille ja nämä oppilaiden näkemykset lähetetään huoltajille luettavaksi ja allekirjoitettavaksi. Mikäli samojen ihmisten välillä em. tilanne toistuu, niin paikalle kutsutaan oppilaat ja huoltajat keskusteluun, jossa yhdessä mietitään toimintatapoja.
6. Pari- ja ryhmätyöskentelyä harjoitellaan tavoitteellisesti erilaisissa ryhmissä ja paria vaihdellen. Teemme pari- ja ryhmätöitä myös yli luokkarajojen. Tavoitteena oppia tulemaan toimeen eri-ikäisten ja erilaisten oppilaiden kanssa.
7. Harjoitteleminen tavoitteellisesti oman mielipiteen ilmaisua perustellen ja kuuntelemaan toisten mielipiteitä, vaikka ne poikkeasivat omista näkemyksistä. Erilaiset väittely ja draamaharjoitukset voivat toimia apuna tässä, kuten myös aamuinen luokkapiiri.

Oppiminen

Lukuvuosi toteutetaan neljänä monialaisena kokonaisuutena jaksoissa. Jaksojen tavoitteet kootaan vuorokurssein opsin tavoitteista siten, että parittomina lukuvuosina opiskelemme

---

1.-,3.-, ja 5.-luokan sisällöistä ja parillisina 2.-,4.- ja 6.-luokan sisällöistä reaaliaineissa. Monialaisten kokonaisuuksien avulla oppiminen tapahtuu eheytyttyä ja oppilas saa teemasta laajan kokonaisuuden. Monialaisissa kokonaisuuksissa hyödynnämme lähes kaikkia oppiaineita. Matematiikan ja kielten opiskelu tapahtuu vuosiluokkien mukaan, eikä siis vuorokurssein.

Toinen toisilta oppiminen ja yhdessä tekeminen ovat tärkeitä koulussamme. Pyrimme huomioimaan jokaisen vahvuudet ja taidot sekä hyödyntämään niitä oppimisessa siten, että lapset oppivat toisiltaan, aikuiset lapsilta ja päinvastoin. Kasvatuksen ja oppimisen tavoitteet keskustellaan huoltajien ja lasten kanssa. Huoltajat ovat lastensa asiantuntijoita ja tätä tietoa hyödynnetään tavoitteiden asettamisessa ja opetusta toteutettaessa. Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan monipuolisesti: kehityskeskustelut, ryhmäkeskustelut, huoltajapalaverit, itsearviointi, vertaisarviointi.

Koulussamme pyrimme yhteisöllisyyteen, huomioiden kuitenkin erilaiset tavat oppia. Opiskelemme paljon ilmiölähtöisesti, tutkimalla ja kokeilemalla, yrityksen ja erehdyksenkin kautta. Uskallamme tehdä virheitä ja oppia niistä. Lapsia kannustetaan etsimään ja kokeilemaan itselle parhaat tavat, paikat ja keinot opiskella ja oppia. Opetusmenetelmiä käytetään monipuolisesti huomioiden visuaaliset, kinesteettiset ja auditiviset oppijat. Oppikirja ei sido opetusta. Oppimisympäristöinä käytetään koko koulurakennusta, koulun pihapiiriä sekä ympäröivää luontoa. Kaupunkiretkiin, kuten uintikertoihin yhdistämme aina jotain toiminnallista ja hyödynnämme keskustan ympäristöä rakennuksineen, ulkoilualueineen, kauppoineen, museoineen jne.

Pienessä työyhteisössä henkilökunnan, huoltajien ja koulujen välisen yhteistyön merkitys korostuu. Tällöin opettajat ja lapset saavat uusia ideoita, kokemuksia ja mahdollisuuden ajatusten vaihtamiseen. Niiden myötä tapahtuu oppimista ja kehittymistä. Tavoitteenamme on realistisen itsetuntemuksen kehittäminen ja kehittyminen rakentavassa ja monipuolisessa vuorovaikutuksessa.

Oppimista tuetaan kannustamalla lapsia lukemaan paljon erilaista kirjallisuutta. 5-6-luokkalaiset osallistuvat lukudiplomin tekemiseen. Lukujärjetyksessä on varattu paikka lukutunnille.

Koululaistaitoihin liittyvät kasvatustavoitteet laaditaan yhdessä huoltajien kanssa ensimmäisessä vanhempainillassa ja näiden tavoitteiden toteutumista arvoidaan jakson päätteksi. Tavoitteeksi otetaan myös Hyvät ruokailutavat ja ruokajätteen vähentäminen. Ruokahävikkiä pyritään vähentämään jokapäiväisen luokkakohtaisen punnitsemisen avulla.

Tärkeintä harjoitella koulussa olemisen perustaitoja ja yhteistyötaitoja luokkakavereiden kanssa. Kummioppilastoimintaa hyödynnetään lukemisharjoittelussa, käsitoissa ja ympäristöön tutustumisessa.

Kiusaamisen ehkäisy ja oppilashuolto

Oppilashuolto

Oppilashuollon tavoitteena on tukea lasta eri keinoin. Koulun yhteisölliseen oppilashuoltoon kuuluu koulun henkilökunnan lisäksi terveydenhoitaja ja erityisopettaja. Tarvittaessa voidaan koulun sosiaalityöntekijä tai koulupsykologi kutsua paikalle. Yhteisöllisen oppilashuollon tavoitteena on koulun toiminnan kehittäminen ja arvointi, jotta kaikki koulun aikuiset ja lapset voivat käydä turvallisin ja hyvin mielin koulua. Yhteisöllinen oppilashuolto kokoontuu 2-4 kertaa lukuvuodessa.

Yksilöllinen oppilashuolto kohdistuu tietyn oppilaan asioihin ja keinoihin hänen auttamisekseen ja tukemiseen. Yksilölliseen oppilashuoltoryhmään kutsutaan huoltaja mukaan. Luokanopettajan erityisopetuskoordinaattorin lisäksi paikalle kutsutaan tarvittaessa moniammatillista asiantuntija ryhmää, johon voi kuulua rehtori, koulupsykologi, terveydenhoitaja, koulukuraattori, eristyiopettaja, asiakkuuskoordinaattori ym. alan ammattilaisia. Luokanopettaja kutsuu ryhmän koolle ja kokoonpanoon tarvitaan huoltajan suostumus.

Kiusaaminen

Leppälän koulussa pyritään ehkäisemään kiusaamistapauksia monin eri tavoin. Pyrimme rakentamaan avointa ja kannustavaa ilmapiiriä ja luomaan luottamukselliset suhteet aikuisiin, jotta heille olisi helppo puhua ja kertoa asioista. Kiusaamiseen puututaan välittömästi keskustelemalla ja oppilaiden kanssa harjoitellaan minä-puhetta sekä toisten kuuntelemista. Kiusaamistapaukset kirjataan ylös ja tapahtunutta seurataan.

Tarvittaessa paikalle kutsutaan huoltajat keskustelemaan yhdessä lasten kanssa.

Seksuaalinen häirintä

Asioista keskustellaan oppilaiden kanssa avoimesti ja pyritään selittämään erilaisia ilmiöitä. Korostamme, että jokaisella on oikeus koskemattomuuteen ja "omaan reviiriin".

Arviointi

Arvioinnin tulee olla rohkaisevaa ja yrittämään kannustavaa. Oppilaiden osallisuutta edistetään myös arvioinnin osalta. Arvioinnin avulla saatua tietoa hyödynnetään opetuksen ja koulutyön suunnittelussa.

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia.

Oppimisen arviointi perustuu aina asetettuihin tavoitteisiin ja kriteereihin, joista tiedotetaan niin huoltajia kuin oppilaita. Oppilaalle annetaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Arvioinnin tavoitteena on antaa palautetta sekä oppilaalle että hänen huoltajilleen opintojen etenemisestä ja ohjata oppilasta myös itse kiinnittämään huomiota omaan työskentelyynsä ja taitojen kehittymiseen.

Työskentelyn arviointi kohdistuu seuraaviin tavoitteisiin:

- taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtä
- taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen
- taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa

Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, monialaisissa kokonaisuuksissa sekä koulun muussa toiminnassa.

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu paikallisessa opetussuunnitelmassa esitettyihin tavoitteisiin. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin (laadittu yhdessä huoltajien kanssa) sekä toimintakulttuurin linjauksiin ja järjestyssääntöihin.

Opettajakunnan yhteistyöllä varmistetaan monipuolisten arviointimenetelmien käyttö. Jaksojen lopussa arvoimme tavoitteiden saavuttamista sekä itsearviointina että opettajan antaman palautteen avulla.

Sisällölliset tavoitteet tiedotetaan oppilaille ja huoltajille jaksojen alussa. Jaksojen aikana käytämme palautetuokioita, kirjallisia töitä, pari- ja ryhmätehtäviä, portfolioita, projektiöitä, vertaisarviointia, käsittekarttoja, palautekortteja sekä erilaisia kokeita ja testejä. Tärkeää on mahdollistaa oppilaalle monipuolisia tapoja osoittaa osaamisensa. Kokeita voidaan järjestää perinteisen kirjatentin lisäksi, pari- ja ryhmätentteinä, ns.luntilapputentteinä, aineistotentteinä, suullisina tentteinä, monivalintatentteinä sekä draamatentteinä.

Arviointiperusteet käsitellään yhteisesti ja niitä käytetään yhtenäisin perustein.

Arvioinnin muodot ja välineet

Opintojen aikainen eli formatiivinen arviointi kulkee osana päivittäistä opetusta. Tärkeä osa arviointia on vuorovaikutteinen ja vastavuoroinen koulupäivän aikana annettava palaute. Palaute tulee olla kannustavaa ja rohkaisevaa. Opettaja seuraa oppilaan edistymistä tehtävätyöskentelyn, tuntiosaamisen ja havainnoinnin avulla. Tavoitteiden asettamista ja itse- sekä vertaisarvioinnin taitoja harjoitellaan alkuopetuksesta alkaen. Arviointi voi olla suullista tai kirjallista.

Kokoava eli summatiivinen arviointi tehdään oppimisprosessin tai –kokonaisuuden lopuksi. Silloin voidaan pitää testejä, kokeita ja antaa erilaisia näyttömahdollisuuksia. Koulussamme arvioidaan oppimista ja osaamista summatiivisesti neljä kertaa vuodessa, jaksojen lopussa. Arviointi perustuu jakson tavoitteisiin. Lisäksi arvioidaan yhdessä sovittujen kasvatustavoitteiden toteutumista ensimmäisen ja kolmannen jakson päättyessä.

Lukuvuoden väliarviointi toteutetaan kolmikantakeskusteluna ja samalla asetetaan mahdollisia henkilökohtaisia tavoitteita kevätlukukaudelle. Oppilaat huoltajineen kutsutaan keskusteluun tammikuun aikana. Arviointikeskustelussa luokanopettajan kanssa käydään läpi laaja-alaisen osaamisen sekä oppimisen osaamisen edistymistä ja muita koulutyöhön liittyviä asioita.

Keväällä lukuvuoden päättyessä kaikkien luokkien oppilaat saavat lukuvuositolistuksen, jossa arvioidaan koko lukuvuoden työskentely. Lukuvuositolistuksen sanallisesta ja numeroarvioinnista on päätetty kuntakohtaisesti opetussuunnitelmassa.

Arviointi on myös opettajan itsearvioinnin ja reflektoinnin väline.

Kestävä elämäntapa ja hyvinvointi

Kestävä elämäntapa, tavoittena hyvinvointi

Vuorovaikutustaidot

Sosiaalisesti kestävä kehityksen mukaan kouluyhteisön jäsenet ovat yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia. Jokaisella on oikeus ja mahdollisuus tulla kuulluksi ja huomioiduksi joka päivä. Pienessä yhteisössä tämä onnistuu joustavien käytänteiden ja mahdollisuuksien vuoksi. Pienessä yhteisössä on helppoa vaihtaa oppituntien paikkaa, välituntien aikaa ja pituutta tarpeen tullen.

Harjoitteleminen mielipiteiden ilmaisua ja perusteluja sekä erilaisten mielipiteiden ja näkemysten kunnioittamista. Arvostamme sitä, että kun yksi puhuu, niin muut kuuntelevat. Tällä tavoin osoitamme, että jokaisen mielipide, näkemys tai asia on yhtä tärkeä.

Opettelemme päivittäin kohteliasta ja ystävällistä vuorovaikutusta ja toisten huomioimista. Arvostamme toisten auttamista eri asioissa. Eri-ikäiset lapset kykenevät auttamaan ja ohjaamaan toisiaan monipuolisesti lähtien arkisista tilanteista vaativampien taitojen harjoitteluun.

Kaverisuhteet ovat tärkeitä lapsille ja koulussa viihtymiselle. Koulussamme tavoitteena on oppia tulemaan toimeen kaikkien kanssa. Ketään ei saa jättää ulkopuolelle. Pihaleikeissä otetaan mukaan kaikki halukkaat. Opettelemme puhumaan toisia kunnioittavalla tavalla ja ymmärrämme, että jokainen kokee asiat omalla tavallaan.

Arjessa vastaantulevat akuutit tilanteet ja lasten kokemusmaailmasta kumpuavat kysymykset pyrimme käsittelemään välittömästi keskustelemalla. Keskusteluissa ovat läsnä kaikki osalliset, joilla on yhtäläinen oikeus tulla kuulluksi.

Ristiriitatilannekeskusteluista kirjoitamme muistion, jossa tulee esiin kaikkien osallisten näkemys. Lapset oikolukevat muistion ja allekirjoittavat sen. Muistio lähetetään koteihin huoltajille luettavaksi ja keskustelujen pohjaksi. Lapset oppivat, että he voivat kokea tilanteet hyvinkin eri tavalla ja ymmärtämään paremmin toisiaan. Myös ristiriitatilanteissa arvostamme hyväntahtoisuutta ja oikeudenmukaisuutta syyllistämisen sijaan.

Lapsia kannustetaan terveellisiin elämäntapoihin. Liikuntaa, nukkumista, ruutuaikaa ja syömistä ym. tarkastellaan muutaman kerran lukuvuodessa. Huoltajien kanssa keskustellaan oppilaiden terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavista asioista sekä sovitaan yhteisistä käytänteistä ja tavoitteista.

Kulttuuritietous

Kulttuurinen kestävyys mahdollistaa kulttuurien säilymisen ja kehittymisen sukupolvelta toiselle sekä ihmisten vapaan henkisen toiminnan ja eettisen kasvun. Pyrimme kierrättämään käytetyistä materiaaleista mahdollisimman paljon ja ideoimme uusiokäyttöä. Tutustumme oman perheen, Leppälän koulun ja Valkeakosken historiaan ja alueen kulttuuriperintöön. Liikumme koulua ympäröivällä alueella tutkien sekä rakennettua että luonnonympäristöä. Olemme toivottaneet tervetulleiksi entiset koululaiset, joilla on perinnetietoutta. Arvostamme ja hyödynnämme isovanhempien ja vanhempien tietoja, kokemuksia ja osaamista.

Tutustumme myös muihin kulttuureihin vierailujen ja mm. Nälkäpäiväkeräykseen osallistuisen avulla. Etsimme tietoa, keskustelemme ja selvitämme asioita, jotta ymmärryksemme muihin kulttuureihin lisääntyy ja sitä kautta edistämme suvaitsevaisuutta ja hyvinvointia.

Rakentava, avoin ja kunnioittava yhteistyö kotien kanssa on avainasemassa hyvinvoinnin edistämiseksi. Huoltajat ovat kasvatuskumppaneita ja heidän kanssaan keskustellaan ja toimitaan yhdessä sekä suunnitellaan toimenpiteitä hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Elämän kunnioittaminen

Taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kehitys tarkoittaa koulussa mm. ekotehokkuuden lisäämistä ja materiaalsen kulutuksen vähentämistä. Kaikessa toiminnassa pyrimme kehittymään kohti ekologisesti kestäväää tapaa toimia ja elää. Opiskelemme ja kunnioitamme luonnon monimuotoisuutta, pyrimme kierrättämään mahdollisimman paljon sekä vähentämään energian ja veden kulutusta. Vuosittain vierailemme kierrätyskeskuksessa tai kirpputorilla tai kaatopaikalla, jotta voimme konkreettisesti havaita jätteen määriä ja tarkkailla omia kulutustottumuksiamme. Käsitöissä käytämme mahdollisimman paljon kierrätettävää materiaalia.

Suunnitellaan ja toteutamme opiskelua mahdollisimman paljon lähympäristössä ja satassaamme liikunnan lisäämiseen oppituntien aikana. Näin tutustumme lähiluontoon ja opimme arvostamaan ja kunnioittamaan sitä ja saamme lisäliikuntaa, jotta hyvinvointi kohenisi kokonaisvaltaisesti.

Oppilailla on yhdenvertaiset mahdollisuudet saada oppimiseensa tarvittavaa tukea ja välineitä.

Yhdysluokkaopetus

Tuntijako (luonnos)

Yhdysluokissa opiskellaan, matematiikkaa lukuunottamatta, vuorokurssiperiaatteen mukaisesti. Myös Kulttuuripolkuun ja kunnan monialaiset sekä vierailut toteutetaan vuorokurssein. Parittomina vuosina (lukuvuosien alun mukaan) opiskellaan 1., 3., ja 5. sisältöjen ja tavoitteiden mukaisesti ja parillisina 2., 4., ja 6.

Yhteiskuntaoppi

Yhdysluokissa luetaan vuorovuosin 1 h yhteiskuntaoppia 3-4 luokalla ja 5-6 luokalla sen mukaan, onko menossa parillinen vai pariton vuorokurssi. Lukuvuonna 2016-17 on siis 1 h yhteiskuntaoppia luokilla 3-4 ja 5-6, seuraavana lukuvuonna 0 h.

Yhteisiä käytänteitä

Yhteiset käytänteet on keskusteltu yhdessä huoltajien ja oppilaiden kanssa.

Yleiskokous

Kokoontuu tarvittaessa sopimaan yhteisistä pelisäännöistä. Kokoukseen osallistuvat kaikki oppilaat, opettajat ja avustava henkilökunta. Muiden osallistuminen tilanteen mukaan. Kokouksista laaditaan muistio.

Luokkapiiri

Luokkapiirissä harjoitellaan vuorovaikutustaitoja ja harjoiteltava asia vaihtuu viikoittain.

Kaikki mukaan

Pidämme tärkeänä, että koulussamme noudatetaan "kaikki otetaan mukaan" periaatetta, jotta kukaan ei jäisi välitunneilla yksin.

Ulos oppimaan

Suunnitteleme ja toteutamme opiskelua mahdollisimman paljon lähiympäristössä.

Välitunnit

Välitunneilla ulkoillaan koulun piha-alueella. Päivässä on yksi pitkä puolen tunnin välitunti. Välitunneilla kannustetaan liikkumaan. Välituntileikkeihin otetaan kaikki halukkaat mukaan. Erittäin huonon sään sattuessa välitunnin voi viettää sisätiloissa.

Ruokailu

Ruokailussa noudatetaan hyviä ruokailutapoja. Ruokailusta pyritään järjestämään miellyttävä sosiaalinen tapahtuma keskelle koulupäivää. Ruokailun aikana vaihdetaan kuulumisia ja keskustellaan itselle tärkeistä asioista. Lapsia ohjataan maistamaan kaikkia ruokia ja juomaan maitoa lasillinen päivässä.

Kaksi kertaa viikossa vietämme hiljaista ruokailua.

Puhelimien käyttö

Omaa puhelinta käytetään kouluaikana ainoastaan oppimistarkoituksessa. Puhelin pidetään kouluaikana äänettömällä. Puhelin ja muut arvoesineet ovat lapsella koulussa hänen omalla vastuullaan.

Omaisuus

Yhteistä omaisuutta on käsiteltävä huolella ja vastuullisesti. Välineet palautetaan käytön jälkeen paikoilleen. Toisen omaisuuteen ei saa koskea ilman lupaa. Rikkoutuneista esineistä ilmoitetaan heti opettajalle.

Tahallinen vahingonteko johtaa korvausvelvollisuuteen. Koulu ei korvaa rikkoutunutta tai kadonnutta omaisuutta.

Sairauspoissaolot

Sairauspoissaolot tulee ilmoittaa samana päivänä puhelimitse tai Wilmalla omalle opettajalle.

Pyöräily

Lapset voivat pyöräillä kouluun. Koulumatkoilla on lain mukaan käytettävä kypärää.

Wilma

Wilma toimii tiedottamisen välineenä.

Tavoitteenamme on merkitä wilmaan plussaa joka viikko jokaisen oppilaan kohdalle, jotta onnistumisia näkyy kotonakin. Toki onnistumisia on enemmän kuin mitä Wilmassa näkyy, mutta positiiviset Wilma-merkinnät ovat nyt opettajien tavoitteina.

Alamme myös kirjaamaan ns. riitatilanteita Wilmaan. Koemme, että riitojen selvittely kuuluisi tukitoimi- kohtaan, mutta Wilman puutteellisuuden vuoksi, sellaista ei ole. Koemme kuitenkin, että on tärkeää pitää kirjaa myös riitatilanteiden selvittelystä, sillä jossain tapauksissahan ne saattavat muuttua kiusaamistilanteiksi. Kiusaaminenhan on pitkäkestoista yhteen oppilaaseen kohdistuvaa ja riitatilanteet usein eri osapuolten välillä. Saattaa kuitenkin käydä, niin, että samat oppilaat riitelevät usein keskenään ja tällöin ne voidaan kokea/tulkita kiusaamistilanteiksi. Tämän seuraamisen helpottamiseksi alamme merkitä riitatilanteita tuntimerkintöihin tyhjään kenttään ja kirjaamme siihen ketä oli mukana. Toinen peruste tälle merkinnälle on se, että osa oppilaista asetti itselleen tavoitteeksi tälle jaksolle itsehillinnän. Mikäli riitatilanteita ei tule, niin tavoitteessa on onnistuttu. Toki kinaa tulee välillä, mutta pyrimme nyt siihen, että fyysiset yhteenotot (töniminen, kampitus ym.) vähenevät. Kolmas peruste tälle merkinnälle on se, että te kotona näette, onko tällaisia tilanteita ollut ja osatte osaltanne keskustella näistä lastenne kanssa. Varsinkin, jos oman lapsen kohdalle tulee useampia merkintöjä, niin silloin kannattaa keskustella, mistä tämän johtuu ja ehkä miettiä jotain kannustejärjestelmää kotiinkin.

Järjestyssäännöt ja kasvatustavoitteet

Järjestyssäännöt

Näiden sääntöjen tarkoituksena on kasvattaa sinua vastuuseen ja hyviin tapoihin. Näitä sääntöjä noudattamalla takaat itsellesi ja muille koulutyön turvallisen sujumisen sekä luot viihtyisän ja turvallisen työympäristön. Näiden sääntöjen lisäksi koulussamme edellytetään kaikilta toiset huomioivaa käytöstä, vastuullisuutta omista ja yhteisistä tavaroista, ympäristöstä huolehtimista sekä asiallista kielenkäyttöä.

1. Olen ystävällinen kaikille.
2. Otan kaikki mukaan peleihin ja leikkeihin.
3. Työskentelen kaikkien kanssa.
4. Annan työrauhan.
5. Kunnioitan moninaisuutta.
6. Toimin turvallisesti toiset huomioiden välituntialueella.
7. Pidän puhelimeni äänettömällä koulupäivän aikana.
8. Huolehdin yhteisestä omaisuudesta.
9. En tuo kouluun vaarallisia asioita.
10. Noudatan liikennesääntöjä.

Järjestyssäännöt kerrataan, päivitetään ja lähetetään huoltajille lukuvuoden alussa. Tarvittaessa voidaan tehdä luokkakohtaisia ohjeita ja menettelytapoja. Oppilaat osallistuvat ohjeiden ja menettelytapojen päivittämiseen yleiskokouksissa, joissa laaditaan yhteisiä sopimuksia. Oppilaskunta ja huoltajat voivat myös esittää uusia ehdotuksia koulun järjestyssääntöihin ja ohjeisiin.

Kasvatustavoitteet

Kasvatustavoitteet on laadittu yhdessä huoltajien kanssa.

Koululaistaidot

- Muistan tervehtiä, sanoa kiitos, ole hyvä ja näkemiin.
  - Muistan ottaa lakin päästäni ruokalassa.
-

- Osaan istua paikallani tarvittaessa.
- Ruokaillessani käytän haarukkaa ja veistä, maistan kaikkia ruokia ja keskustelen asiallisesti rauhallisella äänellä.
- Tiedän, ettei leikkiminen kuulu hyviin ruokatapoihin. Osaan odottaa omaa vuoroani.
- Osaan toimia annettujen ohjeiden mukaan. Huolehdin omista tehtävistäni.

Tunne- ja vuorovaikutustaidot

- Välitunnilla leikin ja liikun yhdessä muiden kanssa. Otan kaikki mukaan leikkeihin.
- Puhun toisille ystävällisesti. Kuuntelen, mitä toisilla on kerrottavaa. Autan toisia.
- Harjoittelen itsehillintää.
- Annan omalta osaltani työrauhan luokkaan. Ymmärrän erilaisia näkemyksiä.
- Esitän mielipiteitäni perustellen.
- Osaan tehdä paritöitä erilaisten oppilaiden kanssa.
- Kannan ryhmätöissä oman vastuuni tehtävän tekemisestä.

Ympäristöstä huolehtiminen

- Laitan kengät ja vaatteet naulakkoon.
- Huolehdin tavaroistani.
- Siivoan jälkeni.

3.7.3 Naakan koulun toimintakulttuuri

Naakan koulun arvot

1. Työnteon arvostaminen
    - annettujen tehtävien vastuuntuntoinen hoitaminen
    - oma-aloitteisuus ja tehtävien loppuun saattaminen
    - toisen tekemän työn kunnioittaminen
  2. Vastuu yhteiskunnasta
    - toisen ihmisen auttaminen (aina ei tarvitse olla parempi tai voittaa)
    - kansalaisten välisen tasa-arvon merkityksen ymmärtäminen
    - tahto ottaa osaa yhteisten tehtävien hoitamiseen
  3. Perussivistys
    - riittävät tiedot ja taidot jatko-opintojen kannalta
-

- oppimisen ilon kokeminen: opitaan itselle, elinikäinen koulutus
- itsenäisen tiedonhankinnan tukeminen
- tarkoituksenmukaisten oppimistekniikoiden opettaminen
- 4. Terve itsetunto
  - ehjä persoonallisuus hyvän elämän lähtökohta
  - opetusjärjestelyt ja oppimistilanteet ovat sellaisia, että jokaisella oppilaalla on mahdollisuus kokea onnistumisen elämyksiä.
  - avoimuuteen ja rakentavaan kriittisyyteen ohjaaminen
- 5. Luonnon kunnioittaminen itseisarvona ja elämän mahdollistajana
  - kestävän kehityksen merkitys ihmiskunnan elämän jatkuvuuden kannalta
  - luonnon näkeminen organismina, jonka terveyden vaaliminen on ihmisen vastuulla
- 6. Hyvät tavat
  - sosiaalisten tilanteiden tajuaminen ja hallinta
  - asiallinen kielenkäyttö ja korrektius
  - kohteliaisuus ja ystävällisyys
  - yhteisen omaisuuden kunnioitus
- 7. Suomalaisuuden hyväksyminen
  - oman kansallisen ja paikallisen identiteetin tunnustaminen ja siihen smaistuminen
  - kansainvälisyyteen pyrkiminen omien juurien tuntemisen pohjalta
- 8. Erilaisuuden hyväksyminen
  - tutustuminen vieraisiin kulttuureihin (kontaktit)
  - kristillisten perusarvojen ja YK:n ihmisoikeuksien julistuksen pohjalta
- 9. Rehellisyys
  - totuudellisuuden arvon omaksuminen

Naakan koulun toiminta-ajatus

Koulun arvopohjasta on johdettu toiminta-ajatus. Sen mukaan Naakan koulun kasvatus- ja opetustyön tavoitteena on tasapainoinen, ympäristöönsä ja kanssaihmiisiinsä myönteisesti suhteutuva oppilas, jolla on jatko-opintojen vaatimat tiedot, taidot ja perusvalmiudet sekä käsitys työelämän vaatimuksista.

Edellä mainittuun tavoitteeseen koulu pyrkii asettamansa arvopohjan, monipuolisten työmenetelmien, kodin ja koulun välisen yhteistyön, yhteistyöverkostonsa sekä opetussuunnitelman jatkuvan kehittämisen avulla.

Koulumme antaa koulutoimen Naakaan osoittamille oppilaille tämän opetussuunnitelman, oppilaan oman oppimissuunnitelman tai oppilaan HOJKS:n mukaista opetusta ja kasvatusta.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Naakan koulun toimintaympäristö

Naakan koulu on vuosiluokkien 7 - 9 perusopetusta antava koulu. Oppilaitos sijaitsee Raikkaan kaupunginosassa, entisen Naakan rusthollin mailla, osoitteessa Kaapelintie 18. Koulussa toimii laaja-alaista erityisopetusta antava klinikka omissa opetustiloissaan entisen neuvolan tiloissa.

Koulun alueena pidetään koulun tonttia nro 1 (kortteli 18, kaupunginosa XII), jota rajoittavat koulua ympäröivät tiet (Kaapelintie ja Monontie), viheralueet, kevyen liikenteen väylät ja aidat.

Koulu on valmistunut vuonna 1987. Koulurakennus on suunniteltu yläasteeksi silloisen tuntikehysjärjestelmän lähtökohdista ja se perustuu aineluokkajärjestelmään. Koulutalo on mitoitettu noin 300 oppilaalle.

Rakennuksen tilavuus on 21 000 kuutiometriä. Kerrosalaa on kaikkiaan 4482 neliometriä ja hyötypinta-ala on 3253 neliometriä. Lisärakennus huomioon ottaen oppilaskapasiteetin ylärajana on 350 oppilasta.

Valmistuttuaan Naakan koulu oli Suomen nykyaikaisimpia. Uusin opetusteknologia otettiin käyttöön. Opetustiloja on kaikkiaan 28. Talo on toiminnallisesti jaettu äänekkään työskentelyn C-siipeen (musiikki, kotitalous ja poikien käsityö) sekä hiljaisempia olosuhteita edellyttävien reaaliaineiden, kielten ja matemaattis- luonnontieteellisten oppiaineiden A- ja B-siipiin.

Koulussa on kiinteistöautomaatio, johon sisältyvät mm. aikaohjauttu ilmastointi, sähkölukot ulko-ovissa sekä automaattinen rikosilmoitusjärjestelmä.

Koulun ruokasalissa on 185 istumapaikkaa. Oppilasruokailu toteutetaan kahdessa vuorossa. Oppilaat ottavat tarjottimille ruoan itse kahdelta linjalta. Ruokala on viihtyisä

---

valoisuutensa, viherkasvien, oppilastöiden ja lukuisten taulujen ansiosta. Koulun keittiö toimii valmistuskeittiönä, joka valmistaa ja lähettää ruoan kuudelle muulle koululle.

Koulupiha on avara ja tilava. Siihen kuuluu puistoalueita, jotka palvelevat myös opetusta. Ajoneuvoliikenne on ohjattu oppilaiden välituntialueen ulkopuolelle.

Naakan koulun omaleimaisuus korostuu myös oppilaiden kotipaikan perusteella. Koulumme toimintaa leimaa tietty dualismi. Koulutalossa kohtaavat nykyaikainen kaupunkikulttuuri ja maaseutupohjainen elämäntapa, sillä kolmasosa oppilaista tulee maaseudulta, entisen Sääksmäen kunnan alueelta. Koulun toimintaympäristö koostuu sekä rakennetusta kaupunkimiljööstä että haja-asutuslaueesta.

Kulttuurisena piirteenä erottuvat Sääksmäen alueen aina esihistorialliseen aikaan ulottuva menneisyys Rapolan linnavuorineen ja perinteet Ritvalan Helkajuhlineen, toisaalta teollisuusyhdyksunnan synty ja kehitys liittyneenä Valkeakosken kaupunkiin. Alueellisena erityispiirteinä on syytä mainita Vallonjärvi runsaine lintulajeineen.

Naakan koulua voidaan pitää kahdenlaisen kulttuurin kohtauspaikkana, pitkän perinteen jatkumisesta huolehtivana oppilaitoksena sekä suomalaisen luontoon monipuolisesti perehdyttävänä kouluna.

Oppiva yhteisö

Naakan koulussa arvostetaan yhdessä tekemistä ja toinen toisiltamme oppimista. Oppivassa yhteisössä vallitsee luottava ja arvostava ilmapiiri kaikkien kouluyhteisön jäsenten välillä. Koulumme oppilaat osallistuvat oppikokonaisuuksien tavoitteiden määrittelyyn sekä niiden toteutumisen arviointiin. Oppimisprosesseissa kannustetaan oppilaita kokeilevaan, vastuulliseen ja itseohjautuvaan työskentelyyn.

yvinvointi ja turvallinen arki

Hyvinvointi

Naakan koulussa vallitsee yhdenvertaisuuden periaate kouluyhteisön jäsenten kesken. Pyrkimyksenä on avoin vuorovaikutus ja ilmapiiri. Jokaisella on oikeus tulla huomioiduksi omana itsenään. Tavoitteena on yhteisö, jossa kaikilla on hyvä olla ja työskennellä. Koulussamme ei hyväksytä kiusaamista. Jokaisella kouluyhteisön jäsenellä on vastuu siitä, että kiusaamiseen puututaan. Naakan koulu on Kiva-koulu.

Yhteisiä periaatteita

Naakan koulussa sovelletaan "kaikki kasvattavat"-periaatetta. Koko henkilökunnalla ja Koti- ja Kouluyhdistys NYKKY ry:llä on oikeus ja velvollisuus ohjata oppilaiden käyttäytymistä ja tarvittaessa puuttua epäkohtiin.

Koulukiusaamisen osalta sovelletaan vastuukasvatuksen koulukohtaista suunnitelmaa. Kouluterveyskyselyn yhteydessä kartoitetaan koulun tilanne säännöllisesti. Koulukiusaamisesta pidetään alkavalla vuosiluokalla oppitunnit lukuvuosittain oppilaanohjaajan ja koulukuraattorin toimesta. Kaikki tietoon tulleet kiusaamistapaukset dokumentoidaan ja käsitellään oppilashuoltotyöryhmässä moniammatillisen asiantuntemuksen avulla. Koulukiusaamisen estämisestä on annettu ohjeistus myös koulun järjestyssäännöissä.

Opettajakunta on sopinut eri opetustiloista vastaavat opettajat. Tilojen kuntoa tarkkaillaan jatkuvasti. Pääosa opetusvälineistä ja kirjallisuudesta on sijoitettu aineluokkiin. Osa koulun käsikirjastosta on sijoitettu oppimiskeskukseen, jossa ovat myös editointilaitteet ja aikakauslehdet. Tietotekniikkaluokkien käyttö perustuu muun kuin varsinaisen oppiaineen opetuksen osalta tilojen varaamiseen.

Kaikki oppilaat saavat halutessaan omia töitään näytteille. Koulun taidehankinnoissa keskeisessä osassa ovat oppilastyöt.

Kaikki oppilaat osallistuvat koulun tapahtumiin, teemapäiviin ja juhliin sekä loppukeväällä järjestettävään projektiopintojaksoon. Tällä tavalla koulu ottaa huomioon oppilaiden harrastukset ja erityisosaamisen.

Oppilaskunnan hallitus valitaan lukuvuoden työn käynnistyessä. Oppilaskunta vastaa kioskitoiminnasta, koulun kahvilasta, juoma-automaattien toimivuudesta sekä päättää

---

koulukuvauksista yhdessä opettajakunnan kanssa. Oppilaskunnalla on lukukausittain määritellyt päivänavausvuorot. Opettajakunnasta oppilaskuntatoimintaa ohjaa vastuuopettaja.

Tukioppilastoiminnan organisoii ja johtaa oppilaanohjaaja. Tukioppilaat valitaan oppilaitten keskuudesta ja heille järjestetään tehtävään koulutus. Tukioppilaat auttavat toisia oppilaita (mm. alkavaa ikäluokkaa ja muuttajia) koulun käytäntöihin sopeutumisessa sekä osaltaan vastaavat koulun toiminnan sujumisesta ja kouluyhteisön jäsenten viihtymisestä.

Oppilaita kannustetaan jakamalla kevätjuhlan yhteydessä stipendejä ja muita kannusteita hyvin sujuneesta koulutyöstä. Kannustamisessa otetaan huomioon koulumenestys, oppilaiden harrastukset ja erityislahjakkuus, sosiaalisuus ja toisten auttaminen, aktiivisuus yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä kiitettävä käyttäytyminen. Hyvän käytöksen stipendi jaetaan kaikille vuosiluokille.

Kouluterveydenhuollon palvelut

Kouluterveydenhuollolle on Valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto (asetus 338/2011) määritelty tehtäväksi tarkastaa oppilaat joka vuosi. Kouluterveydenhuollon tavoitteena on koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen. Työtä tehdään luottamuksellisesti yhdessä oppilaiden, vanhempien, opettajien ja muun oppilashuollon henkilöstön kanssa.

Terveydenhoitaja ottaa vastaan oppilaita koulukohtaisesti sovittuina aikoina.

Terveydenhoitaja tapaa oppilaita vuosittain säännöllisten terveystarkastusten yhteydessä. Vanhempia toivotaan tarkastuksiin mukaan ainakin laajoihin terveystarkastuksiin 1., 5. ja 8.luokalla. Koululääkäri tapaa perheen 1., 5. ja 8.luokalla.

Kouluterveydenhoitajien työajasta kuluu suurin osa näiden lakisääteisten tarkastusten tekemiseen. Jotta tarkastukset pystytään hoitamaan, toivomme että muissa asioissa terveydenhoitajien vastaanotolle oppilaita ohjataan pääsääntöisesti välituntien aikana.

Vanhemmat voivat ottaa yhteyttä muutoinkin kouluterveydenhoitajaan, kun haluaa keskustella...

- kasvamisesta ja murrosiästä
- ravitsemukseen ja syömiseen liittyvistä asioista
- lepoon, uneen ja liikuntaan liittyvistä asioista
- toistuvasta sairastelusta
- oppilaan päihteidenkäytöstä
- seurusteluun ja seksuaalisuuteen liittyvistä asioista tai tarvitsee ehkäisyneuvontaa tai...
- kun jaksaminen huolestuttaa
- kun tarvitsee neuvoa terveyspalveluiden käytöstä
- ajanvarauksella pieniin hoitotoimenpiteisiin (esim. ompeleiden poisto, korvahuuhtelu).

Milloin terveysasemalle tai omalle lääkärille?

- vapaa-ajan tapaturmissa (vapaa-ajan tapaturmat eivät kuulu kouluterveydenhuollon piiriin)
- sairaanhoidollisissa asioissa (esim. korva- ja silmätulehdukset, pitkittyneet flunssat/yms.)
- pitkäaikaissairauksien seurannassa.

Koulupäivän aikana sattuneiden tapaturmien ensiapu ja äkilliset sairastumiset hoidetaan kouluterveydenhuollossa, mutta esimerkiksi vapaa-ajan tapaturmat ja niiden jatkohoito kuuluvat terveyskeskukseen. Osassa kouluja terveydenhoitaja on paikalla vain muutamana päivänä viikossa / kuukaudessa. Tällöin tapaturmien ensiapu ja/tai hoidon järjestäminen jää koulun muun henkilökunnan tehtäväksi.

Koulun oppilaat on vakuutettu koulutapaturmien varalta. Kouluaikana tapahtuneista tapaturmista onkin ilmoitettava ensi tilassa koulun kansliaan tapaturmailmoituksen laatimisen vuoksi.

Sairastuminen

Sairasta tai kuumeista lasta ei tule lähettää kouluun. Mikäli 2-3 päivän oireenmukaisen kotihoidon jälkeen oireet pahenevat, kannattaa lääkärin aika varata terveyskeskuksesta. Kouluterveydenhuolto ei vastaa oppilaiden sairauksien hoidosta.

Mikäli lapsi sairastuu koulupäivän aikana eikä ole koulukuntoinen, voi hän lähteä kotiin opettajan luvalla. Terveystieteiden erillistä arviointia tai lupaa ei silloin tarvita.

Mikäli koululainen tarvitsee toistuvasti särkylääkettä esim. päänsärkyyn tai kuukautiskipuihin, koululaisella voi olla koulussa mukana 1-2 tablettia omia särkylääkkeitä.

Alle 10 -vuotiaan lapsen sairastuessa, vanhemmilla on oikeus saada lapsen hoidon järjestämiseksi tilapäistä hoitovapaata. Sairaana lapsen hoitoselvityksen saamiseksi, on otettava yhteys terveyskeskukseen tai päivystykseen.

Erityisruokavaliot

Erityisruokavaliota koskevia käytäntöjä on täsmennetty. Täsmennys perustuu kansalliseen Allergiaohjelmaan vuosille 2008-2018. Ohjelman mukaan lievää oireilua (mm. ohimenevää suun kirvelyä ja kutinaa) aiheuttavia ruoka-aineita ei tarvitse välttää. Ruokavaliosta jätetään pois vain ne ruoka-aineet, jotka kokeilun jälkeen aiheuttavat merkittäviä eli voimakkaita tai hengenvaarallisia oireita.

Mikäli lapsella on allergioita, jotka vaativat erityisruokavaliota tulee vanhempien toimittaa tieto näistä kouluterveydenhuoltoon. Uskonnolliset/eettiset ruokarajoitukset sekä kasvisruokavaliot tulee ilmoittaa myös kouluterveydenhoitajalle. Erityisruokavaliot edellytyksenä on, että koululainen noudattaa samaa ruokavaliota myös kotona.

Vähälaktoosista/ laktoositonta ruokavaliota ei tarvitse erikseen ilmoittaa kouluterveydenhuoltoon / keittiöön. Kouluruoka valmistetaan laktoosittomana ja ruokajuomaksi on aina tarjolla laktoositonta maitojuomaa.

Erityisruokavaliota tarvitsevan vanhemman on velvollisuus ilmoittaa lapsen poissaolosta koulun keittiöön aamulla klo 8.00 mennessä. Mikäli erityisruokavaliota tarvitseva koululainen jättää ruoan syömättä viitenä peräkkäisenä päivänä, keittiö ei tämän jälkeen tarjoa ko. ruokaa, vaan ruokavaliot tarpeellisuus selvitetään uudelleen.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus

Oppilaita kannustetaan vuorovaikutteiseen opiskeluun. Työskentelyssä toteutetaan monipuolisia menetelmiä. Esimerkiksi uusi tieto kytketään jo tiedettyyn, olemassa olevaan, tietoon yhdessä oppilaiden kanssa.

Yhteisöllisessä kasvuympäristössä aikuisten vuorovaikutuksen tulee toimia myönteisenä esimerkkinä oppilaille.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Kulttuurinen moninaisuus

Oppilaat omaksuvat laajan kielikäsitteen ja ymmärtävät, että jokaisella kulttuurilla ja oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Koulun arjessa kohdellaan tasa-arvoisesti jokaista kouluyhteisön jäsentä riippumatta hänen identiteetistään, kielestään, uskonnostaan tai katsomuksestaan. Yhteisön heterogeenisyys koetaan rikkautena. Oppiva yhteisö kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Osallisuus

Naakan koulussa pidetään tärkeänä, että oppilaista kasvaa aktiivisia ja vastuullisia kansalaisia. Kasvua tuetaan ottamalla oppilaat mukaan toiminnan suunnitteluun. Keskeisiä keinoja osallistamisessa ovat oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta. Oppilailla on pysyväisedustus koulun ruokalatoimikunnassa sekä NYKKY ry:ssä (Naakan koti ja koulu – yhdistys).

Naakan koulussa toteutetaan opetussuunnitelmaa yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa, mm. seurakunnan, nuorisotoimen ja urheiluseurojen kanssa. Toiminta on suunnitelmallista ja siinä pyritään läpinäkyvyyteen.

Naakan koulun oppilaskuntatoiminnan periaatteita ja käytänteitä

- Oppilaskunnan tehtävänä on ohjata oppilaat keskinäiseen yhteistyöhön, pyrkiä parantamaan oppilaiden asemaa koulussa ja edistää oppilaiden harrastustoimintaa sekä vastuuta yhteisten asioiden hoidosta.
- Oppilaat valitsevat oppilaskunnan hallitukseen 10 - 14 kahdeksas- ja

-
- yhdeksäsluokkalaista. Lisäksi seitsemännet luokat valitsevat kultakin luokalta yhden varsinaisen ja yhden varajäsenen hallitukseen.
- Oppilaskunnan hallitus pitää yllä kioskia joka päivä ruokavälitunnilla sekä klo 13.00 alkavalla välitunnilla. Lisäksi kioski-kahviota pidetään koulun tapahtumissa.
  - Hallitus valitsee syksyisin yhden taksvärkkikohteen.
  - Hallitus valitsee vuosittain koulukuvausyrityksen. Koulukuvaus toteutetaan yhden päivän mittaisena syyslukukaudella.
  - Hallituksen jäsenet pitävät päivänavauksia noin kerran kuukaudessa.
  - Kaksi hallituksen jäsentä edustaa Naakan oppilaskuntaa Naakan koti- ja kouluyhdistyksen kokouksissa.
  - Oppilaskunnan hallituksen puheenjohtaja tai muu 9. luokalla oleva oppilas pitää puheen kevätjuhlassa.
  - Oppilaskunta pitää huolta info-tv:n sisällöstä ja päivittämisestä.
  - Oppilaskunnan hallitus pitää Naakan syysliikuntapäivänä yhden rastin Korkeakankaan reitillä.
  - Oppilaskunta järjestää talviliikuntapäivänä jonkin aktiviteetin Pappilanniemen kurssikeskuksessa Valkeakoskella.
  - Perjantaisin oppilaskunta tarjoaa kahvia ja pullaa Naakassa syömässä käyville sotaveteraaneille.
  - Päätöluokkien oppilaille on vuodesta 2010 lähtien järjestetty potkiaisjuhla kevätlukukauden lopulla. Tämän juhlan oppilaskunta ideoi ja toteuttaa itse.
  - Tuottoja käytetään mm. oppilaskunnan stipendeihin (joiden saajista opettajat päättävät), kirjallisuudiplomeihin, virolaisen ystävyyskoulun avustamiseen ja erilaisiin palkintoihin esim. liikuntapäivinä.
  - Koulun toiminnan kehittämiseksi oppilaskunnan hallitus ideoi ja laatii oman toimintasuunnitelman lukuvuosittain. Oppilaskunnan hallituksen jäsenet kutsutaan opettajainkokoukseen esittelemään aloitteensa. Ne käsitellään keskustellen opettajainkokouksessa, jossa tehdään päätös siitä, mitkä kehittämisalitteet toteutetaan.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Yhdenvertaisuus

Naakan koulussa jokainen kouluyhteisön jäsen on yhdenvertainen sukupuoleen ja sukupuoli-identiteettiin katsomatta. Tuemme jokaisen oppilaan oman sukupuoli-identiteetin rakentumista. Naakassa jokaista yksilöä arvostetaan.

Oppiaineesta riippumatta pyrimme takaamaan kaikille oppilaille yhtäläisen oikeuden tehdä valintoja omaa oppimistaan koskevissa asioissa. Tasa-arvo toteutuu sekä oppilaiden,

---

---

oppiaineiden että henkilöstön kesken. Oppimisympäristöjä kehitetään monipuolisemmiksi, viihtyisämmiksi ja opetuksen sekä oppilaiden tarpeita vastaaviksi.

Naakan koululla toimitaan suvaitsevaisesti, tasavertaisesti ja oikeudenmukaisesti. Suvaitsevaisuudella ja tasa-arvolla tarkoitamme toisten ajatusten arvostamista, eri mielipiteiden yhtäläistä kuuntelua, ihmisten välistä tasa-arvoa ja oikeudenmukaista kohtelua sekä erilaisuuden ymmärtämistä niin yksilö- kuin ryhmätasolla.

Naakan koulussa pyritään ottamaan huomioon oppilaiden erilaiset elämäntilanteet (mm. erityisoppilaat ja terveysrajoitteista kärsivät). Lisäksi otetaan huomioon mahdolliset sukupuolieroista johtuvat vaatimukset opetusjärjestelyissä. Lähtökohtaisesti oppilaiden jako opetusryhmiin tehdään kuitenkin muilla kuin sukupuolen perusteella.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaita kohdellaan yhdenvertaisesti koulun arjessa esim. luokissa, käytävillä ja ruokalassa. Sukupuoli ei oikeuta oppilaiden eriarvoiseen kohteluun. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että oppilaiden arviointi on tasa-arvoista ja tasapuolista.

Naakan koulussa ei sallita henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää eikä minkäänlaista henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Oppilaita ohjataan ja kasvatetaan toimimaan niin, ettei kukaan joudu sukupuolisen tai muun häirinnän ja ahdistelun kohteeksi.

Jos seksuaalista tai muuta häiritsevää käytöstä kuitenkin esiintyy, niin häirinnän kohteen tulee ilmaista häiritsijälle, että tämän käytös on häiritsevää. Mikäli käytös tästä huolimatta toistuu, tulee häirinnän kohteen kääntyä rehtorin, koulukuraattorin, oppilaanohjaajan, terveydenhoitajan, KiVa-tiimin, luokanvalvojan tai aineopettajan puoleen tilanteen selvittämiseksi.

Kaikkiin ilmenneisiin ongelmatapauksiin puututaan viivyttelämättä.

Häirintäkokemukseenjohtanut tapahtumankulku selvitetään, kaikkia osapuolia kuullaan ja arvioidaan, onko häirintää tapahtunut sekä päätetään toimenpiteistä ja seurannasta ja tarvittaessa häirintään syyllistyneelle oppilaalle määrätään koulun järjestyssääntöjen mukainen kurinpitoseuraamus.

Häirinnän kohteeksi joutunut ja häirintään syyllistynyt voidaan tarvittaessa ohjata yksilökohtaisten oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen tai kouluterveydenhuollon palvelujen piiriin.

Vastuu ympäristöstä ja kestäväan tulevaisuuteen suuntautuminen

Vastuu ympäristöstä

Naakan koulussa otetaan kaikessa toiminnassa huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyys. Kaikissa oppiaineissa pyritään sellaisiin materiaalivalintoihin, jotka eivät tuhlaa raaka-aineita, energiaa tai luonnon monimuotoisuutta. Oppilaiden tietoisuutta materiaalivalinnoista, niiden ympäristövaikutuksista ja kierrätettävyydestä, lisätään. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea Naakan koulussa.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Naakan koululla

- jätteet lajitellaan ja oppilaat saavat siihen opastusta
- oppilaat osallistuvat pihan ja lähialueen siivoukseen
- oppilaat huolehtivat omalta osaltaan kouluympäristön siisteydestä

Kestävä kehitys tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuuksia tyydyttää omat tarpeensa. Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja kestäväan kehityksen periaatteista ja kasvattaa heidät tuntemaan vastuuta ympäristöstä, toisista ihmisistä ja tulevaisuudesta. Asiat ovat helpompia

ymmärtää, kun niitä käsitellään ensin paikallisesti ja vasta sitten maailmanlaajuisesti. Kestäväan kehityksen aihepiirejä käsitellään kaikilla vuosiluokilla ja eri oppiaineissa.

Taloudellinen kestävyys

Taloudellisesti kestävä kehitys edellyttää, että tavarat ja palvelut voidaan maailmanlaajuisesti tarjota nykyistä vähemmän ympäristöä rasittaen sekä käyttäen

---

säästeliäästi luonnonvaroja. Opetuksen tarkoituksena on antaa oppilaalle valmiuksia tehdä ympäristövastuullisia ostosvalintoja sekä ymmärtää kierrätyksen ja luonnonvarojen säästämisen tärkeys.

Käsiteltäviä aihepiirejä ovat:

- Jättemäärän vähentäminen ja kierrätys Valkeakoskella
- Oikeat ostosvalinnat.
- Tuotteen elinkaari
- Veden ja energian säästäminen jokapäiväisessä elämässä.

Näistä aihepiireistä oppilas saa tietoa mm. 7. luokan kotitaloudessa, 7-8. luokan kemiassa ja 9. luokan maantiedossa. Kestävän kehityksen teema sisältyy myös 9. luokan yhteiskuntaopin kurssiin.

Koulussamme lajitellaan jätteet seuraavasti:

- Paperijäte lajitellaan kahteen keräysastiaan: valkoinen toimistopaperi (keräyslaatikoita myös luokissa) sekä kartonki ja pahvi.
- Lasi, metalli, patterit ja loisteputket kerätään omiin keräysastioihinsa.
- Talonmies kerää ongelmajätteet ja toimittaa ne Lumikorven jäteasemalle.
- Biojäte lajitellaan valkoisiin pusseihin kaikkialla, missä biojätettä syntyy (mm. kotitalous, kuvaamataito ja biologia). Biojäte kerätään omaan keräysastiaan.
- Kuvaamataidon, teknisen ja tekstiilityön tunneilla materiaalit käytetään mahdollisimman tarkasti.
- Loput jätteet menevät sekajätteiksi.

Kukin 7. luokan oppilas on yhden päivän siivoojien apuna, silloin koulun lajittelusysteemi tulee tutuksi.

Ekologinen kestävyys

Kestävän kehityksen perusehtona on biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemin toimivuuden säilyttäminen sekä ihmisen talouden sopeuttaminen luonnon kestäkykyyn.

Elinympäristön suojelu

Valkeakosken seudun luonto- ja kulttuuriympäristöt ovat monimuotoisia ja rikkaita. Naakan koulussa tavoitteena on herättää halu vaalia näitä arvokkaita ympäristöjä.

- Oppilaat tutustuvat retkeilemällä koulun pihan ja lähialueiden luonnonvaraiseen eliöstöön ja luonnonmaantietoon mm. jääkauden synnyttämiin muodostumiin. Aihepiirejä käsitellään 7. luokan biologiassa ja 8. luokan biologiassa ja 9. luokan maantiedossa.
- Sääksmäen ja varsinkin Rapolan harjun lähiympäristön luonnon- ja kulttuurimaantietoon tutustuminen. Aihepiirejä käsitellään 9. maantiedossa ja mahdollisesti 8. luokan kevään projektitoissa.
- Maailman kasvillisuusvyöhykkeet ja uhanalaisten elinympäristöjen ja lajien suojelu. Aihepiirejä käsitellään 7-9 vuosiluokan maantiedossa ja 8. luokan biologiassa.

Luonnonvarojen riittävyys tuleville sukupolville.

- 8.-9. luokan maantiedossa, 8. luokan kemiassa ja 9. luokan fysiikassa oppilaat tutustuvat uusiutuviin ja uusiutumattomiin luonnonvaroihin ja niiden riittävyyteen.

Ympäristöongelmat

Aihepiirejä käsitellään 7.-9. luokan maantiedossa ja biologiassa sekä 8. luokan kemiassa. Oppilaat tutustuvat ilman- ja vesiensuojelun perusongelmiin mm. rehevöitymiseen, happamoitumiseen, ilmastonmuutokseen ja otsonikatoon. Aiheita käsitellään paikallisesti ja maailmanlaajuisesti.

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Sosiaalisen kestävyuden keskeinen kysymys on taata, että hyvinvoinnin edellytykset siirtyvät sukupolvelta toiselle. Sen tarkoitus on lisätä ihmisten omaa elämänhallintaa ja vahvistaa heidän kuuluvuuttaan yhteisöihinsä. Kulttuuriseen kestävyyskuuluviin kuuluvat muun muassa arvot, kansalliset toimintamallit ja kansainvälinen vuorovaikutus.

- Suomen väestöä ja kulttuuri-identiteettiä koskevia aihepiirejä käsitellään 9. luokan uskonnossa, 7 - 8. luokan historiassa, 9. luokan maantiedossa.
  - Elämänhallintaa ja suvaitsevaisuutta käsitteleviä asioita sisältyy etenkin 7-9. luokan terveystieteiden kursseihin, mutta aihetta käsitellään myös 7. luokan oppilaanohjauksessa 9. luokan biologiassa ja 9. luokan uskonnossa.
  - Erilaisten kulttuurien ja uskontojen tuntemusta oppilaat saavat mm. maantiedon ja uskonnon kursseilla.
-

- Oppilaat tutustuvat maapallon väestönkasvuun ja sen aiheuttamiin ongelmiin mm. köyhyyteen, naisten huonoon asemaan, aliravitsemukseen, makean veden puutteeseen ja eroosioon. Lisäksi oppilaat tutustutetaan reilun kaupan periaatteisiin, kehitysyhteistyöhön ja muihin kansainvälisiin avustusjärjestelmiin. Näitä aihepiirejä käsitellään eri oppiaineissa ja teemapäivissä. Myös taksvärkissä on vuosittain ainakin yksi kansainvälinen avustuskohde

Naakan koulun järjestyssäännöt Yhteiset pelisääntömme:

Tarkoitus:

Koulumme järjestyssäännöt on laadittu, jotta SINUN, MINUN ja meidän kaikkien naakkalaisten koulunkäynti olisi mahdollisimman turvallista ja miellyttävää. Koulun tulee olla jokaiselle oppilaalle ja siellä työskentelevälle henkilökunnan jäsenelle paikka, jonne on mukavaa tulla itseään kehittämään ja tehtäviään suorittamaan.

Säännöt eivät ole itsetarkoitus, vaan niiden avulla kouluyhteisön jäsenet totutetaan vastuuseen työskentelyn sujumisesta.

Koulumatka ja oppitunneille saapuminen:

Saavun kouluun eli työpaikkaani sopivan ajoissa ja liikennesääntöjä noudattaen. Koulumatka on osa koulupäivää. Julkisessa kulkuneuvossa käyttäydyn asiallisesti muita kohtaan.

Oppitunti:

Oppitunneille menen ajoissa ja asianmukaiset opiskeluvälineet mukana sekä annetut tehtävät hoidettuna. Luokassa toimin niin, että omalta osaltani takaan kaikkien työrauhan. Käyttäydyn asiallisesti sekä opettajaa

että oppilastyötovereitani kohtaan. Ymmärrän, että olen suorittamassa työtäni. En vie oppitunneille ulkoiluvaatteita, korvakuulokkeita, omaan iPadia enkä matkapuhelinta.

Oppituntien kaikenlainen kuvaaminen, tallentaminen ja nauhoittaminen sekä jakaminen ilman opettajan lupaa on kielletty.

Olen vastuussa käyttööni luovutetuista opiskeluvälineistä ja velvollinen korvaamaan hukkaamani ja rikkomani välineet. En myöskään jätä opiskeluvälineitä lojumaan koulun

tiloihin. Ymmärrän myös, että tahallisuudesta ja piittaamattomuudesta johtuvan vahingon korvaamisen lisäksi käyttöoikeuksiani koulun laitteisiin ja välineisiin voidaan rajoittaa.

Välitunti:

Välitunneilla ulkoilen ja virkistyn. Kiiruhdan ulos ripeästi. En tappele, en myöskään käyttäydy väkivaltaisesti. En loukkaa ketään puheillani. En aiheuta vaaratilanteita esim. heittelemällä kiviä tai lumipalloja taikka tarpeettomasti ryntäilemällä. Omalta osaltani haluan pitää koulun piha-alueen kunnossa, en roskaa enkä muullakaan tavalla sotke ympäristöä. En poistu koulun välituntialueelta.

Välitunneilta tullaan sisälle rauhallisesti muita tönimättä tapaturmien välttämiseksi.

Koulun sisätilat:

Sisätiloissa liikun ilman päällysvaatteita ja päähinettä. En juokse, mutta liikun muuten ripeästi. Ruokailussa noudatan annettua ruokailujärjestystä; en etuile tai töni toisia. Oman siisteyteni varmistamiseksi en myöskään istu koulun lattioilla. Eri luokkiin mennessäni noudatan opettajien antamia ohjeita.

Käyttäytyminen:

Olen ystävällinen ja kohtelias koulun henkilökuntaa, tovereitani, koulussa vierailevia ja yleensä kanssaihmissäni kohtaan. Kielenkäyttöni on asiallista ja toisia kunnioittavaa.

Ruokaillessani noudatan siisteyttä, hyviä pöytätapoja ja koulun antamia ohjeita; näin varmistan omalta osaltani ruokailutilanteen sujumisen ja miellyttävyyden.

Siistissä ympäristössä on turvallista ja tehokasta toimia. Jokainen kouluyhteisömme jäsen on vastuussa koulurakennuksen kunnosta, tilojen siisteydestä ja opetusvälineiden toimivuudesta. Kaikki koulun omaisuus, minun, sinun, ystävieni, koulun ja muiden omistama on kovalla työllä hankittua. Siksi kunnioitan ja pidän huolta meille uskotusta omaisuudesta.

Kouluun ei tuoda sytyttimiä eikä teräaseita.

Kohdaltani haluan olla rakentamassa turvallista ja viihtyisää Naakan koulua.

Tupakka, päihteet ja huumeet:

Koulussa tupakkavalmisteiden (tupakkavalmisteeksi katsotaan myös nuuska ja sähkötupakka), alkoholijuomien ja huumeiden hallussapito ja käyttö on kielletty. Alle 18-vuotiailla ei ole mitään oikeutta em. valmisteisiin.

Huumausaineet on Suomessa kaikilta osiltaan julistettu rikoslain piiriin kuuluviksi. Ymmärrän, että näiden edellä lueteltujen aineiden hallussapidosta, tuomisesta kouluun ja niiden käyttämisestä seuraa rangaistus. Tupakka, alkoholi ja huumeet ovat myös terveydelleni erittäin vaarallisia, sillä niiden käyttö johtaa erilaisiin vakaviin sairauksiin ja riippuvuuteen.

En tuo kouluun myöskään energiajuomia enkä minkäänlaisia nikotiinivalmisteita.

Lopuksi:

Nämä edellä luetellut pelisäännöt auttavat minua ja kaikkia muita koulussa työskenteleviä viihtymään Naakassa. Minä noudatan niitä.

Oppilashuollolliset täsmennykset

Naakan koulun oppilashuoltosuunnitelma

Naakan koulun yhteisöllinen oppilashuolto

Naakan koulussa oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti yhteisöllisenä oppilashuoltona. Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan kaikkia niitä koulun toimintakulttuuriin kuuluvia toimenpiteitä, joilla koko koulu yhteisössä edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Tavoitteena on esimerkiksi pitää eri oppiaineiden opetusryhmät kooltaan kohtuullisina. Näin pyritään turvaamaan tuen tarpeiden varhainen huomaaminen. Oppilaiden oppimista edesautetaan myös niin, että opetuksesta vastaavat pätevät aineenopettajat. Yhteisöllistä oppilashuoltoa edistetään koulussamme mm. järjestämällä yhteistyössä seurakunnan ja nuorisotoimen kanssa ryhmätyöspäiviä 7. lk oppilaille aina kunkin syyslukukauden alussa.

Jokaisella 7. luokalla pidetään myös ns. Kiva koulu -teematunteja. Yhteisöllistä oppilahuoltoa edistävät myös esimerkiksi koulumme tukioppilaiden järjestämät tapahtumat (esim. aktiivivälkät ja tukioppilaiden pitämät oppitunnit).

Naakan koulussa yhteisöllistä oppilashuoltoa toteuttaa yhtenä toimijana yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä, johon kuuluvat rehtori, vararehtori, oppilaanohjaaja, erityisopettajat, kouluterveydenhoitaja, oppilashuollon psykologi ja koulukuraattori. Tarvittaessa kutsutaan paikalle muita asiaan liittyviä tahoja. Ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa. Lukuvuoden alussa suunnitellaan lukuvuoden toimintaa ja toukokuussa arvoidaan päättynyttä lukuvuotta oppilashuollon näkökulmasta.

Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän pääasiallisena tehtävänä on vastata Naakan koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista sekä huolehtia kouluyhteisön kaikkinaisesta hyvinvoinnista. Naakan koulun oppilashuoltoryhmä omalta osaltaan vastaa koulun yhteisöllisestä oppilashuollosta osallistaen koulun muuta henkilökuntaa, oppilaita sekä huoltajia. Oppilashuoltoryhmällä ei ole koulussa hallinnollista päätösvaltaa, vain asiantuntijuuteen perustuva mahdollisuus esittää näkemyksiä ja ehdotuksia.

Naakan koulun yksilöllinen oppilashuolto

Yksilöllistä oppilashuoltoa on kouluterveydenhoitajan, koulukuraattorin, oppilashuollon psykologin ja monialaisen asiantuntijaryhmän yksittäiselle oppilaalle antama palvelu. Oppilashuollon palveluiden vastaanottaminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää oppilasta käyttämästä oppilashuollon palveluita.

Naakan koulun moniammatillinen asiantuntijaryhmä

Keskeinen yksilöllisen oppilashuollon toimintamuoto on tapauskohtaisesti kokoontuva monialainen asiantuntijaryhmä, johon osallistuvat oppilas, hänen huoltajansa ja tarpeen mukaan opettajia ja oppilashuollon henkilökuntaa. Asiantuntijaryhmä voidaan kutsua koolle tilanteissa, joissa oppilaasta herää huoli esimerkiksi runsaiden poissaolojen vuoksi. Tarvittaessa asiantuntijaryhmään voidaan kutsua mukaan edustus esimerkiksi perheneuvolasta tai lastensuojelusta. Tällöin asiantuntijaryhmän kokoontumiseen pyydetään huoltajan kirjallinen suostumus.

Asiantuntijaryhmästä laaditaan muistio Wilma-järjestelmään. Muistion näkevät ainoastaan kyseiseen asiantuntijaryhmään osallistuneet henkilöt. Oppilashuollon edustajat kirjaavat oppilashuoltokertomukset, joista muodostuu erillinen oppilashuoltorekisteri, jonka ylläpidosta vastaa Valkeakosken kaupungin kasvatus- ja opetustoimi

Ratkaisukeskeinen menetelmä (NEPSY)

Ratkaisukeskeinen valmennus (koulukoutsaus) on suunniteltua, tavoitteellista ja kuntouttavaa toimintaa, joka perustuu oppilaan tuen tarpeisiin. Koulukoutsi etsii oppilaan omasta kokemuksesta voimavaroja, vahvuuksia, toiveita ja haaveita, joiden avulla edetään pienin askelin kohti myönteistä elämänpolkua. Ratkaisu- ja voimavarakeskeisyys edistää myönteisellä tavalla oppilaan käsitystä itsestään sekä omista kyvyistään selvittää. Valmennuksessa ongelmien sijaan huomion kohteeksi nostetaan hyvä tulevaisuus ja tavoitteet.

Ongelma tai pulma muutetaan tavoitteeksi, jolloin ongelmapuhe muuttuu tavoitepuheeksi. Konkreettinen tavoite etsitään yhdessä oppilaan kanssa, jolloin hän myös sitoutuu siihen paremmin. Valmennuksen avulla oppilaan on mahdollista päästä eroon alisuoriutumisesta ja ei-toimivista toimintamalleista sekä oppia uusia toimintatapoja sekä käyttäytymismalleja.

Myöhästymisistä ja poissaoloista seuraavat toimenpiteet Naakan koulussa

Naakan koulun arvoissa korostetaan mm vastuuntuntoisuutta. Se tarkoittaa mm sitä, että oppilaiden velvollisuuksiin kuuluu osallistua opetukseen lukujärjestyksen mukaisesti. Oppitunneille on siis tultava ajoissa ja myöhästelyä ei suvaita. Toistuva oppitunneilta myöhästely johtaa kurinpitotoimiin - kasvatuskeskusteluihin ja/tai jälki-istuntoihin.

Huoltajan tulee mahdollisimman reaaliaikaisesti antaa selvitys oppilaan poissaoloista (wilmaan). Huoltajan on wilmassa osoitettava poissaoloperuste. Oppilaan poissaolo, joka tiedetään luvattomaksi, johtaa rangaistukseen huoltajan merkinnästä riippumatta.

Huoltajan tulee ilmoittaa pitempiaikaisesta poissaolosta koululle (luokanvalvojalle) kolmen päivän kuluessa poissaolon alkamisesta. Mikäli oppilaalla on perusteltu muu syy kuin sairaus olla pois koulusta (esim. urheilukilpailut tms.) huoltajan tulee ilmoittaa

---

---

luokanvalvojalle / hakea lupa luokanvalvojalta etukäteen. Perheen lomamatkojen takia oppilaalle myönnetään oikeus olla yhtäjaksoisesti pois koulusta yhden kerran lukuvuoden aikana 5 - 7 koulupäivää (huoltajan kirjallinen hakemus luokanvalvojalle 3-5 päivän poissaolosta, yli 5 päivän poissaolosta rehtorille).

Runsaiden poissaolojen takia koulu voi edellyttää lääkärintodistusta.

Jatkuvasta myöhästelyjen ja luvottomien poissaolojen leimaamasta koulunkäynnistä seuraa pedagogisen tuen ryhmän tarkkailuun siirtäminen. Asia tiedotetaan myös moniammatilliselle oppilashuoltotiimille. Jos koulunkäynnin säännöllisyys on lyöty laimin pysyvästi, määrätään rehtorin kirjallinen varoitus. Luvottomien poissaolojen ylitettyä 30 tunnin rajan laaditaan ilmoitus lastensuojelutarpeen selvittämisestä.

Kiusaamisen ehkäisy Naakan koulussa

Naakan koulussa jokaisella oppilaalla on oikeus käydä koulua joutumatta kiusatuksi. Selkeät rajat, koulun järjestyssääntöjen tunteminen ja niihin sitoutuminen ehkäisevät arjen ristiriitojen syntymistä. Johdonmukainen kasvatuskeskustelujen ja kurinpitotoimien käyttö kasvattavat oppilaita oppimaan asioiden selvittämistä sekä kohtaamaan tekojen syitä ja seurauksia. Paras keino kiusaamisen välttämiseksi on pyrkiä luomaan kouluun turvallinen ja kannustava ilmapiiri. Jokaisella on oikeus olla oma itsensä ja oikeus tehdä omaa työtään.

Myönteisen minäkuvan ja itsetunnon kehittäminen sekä koulun yhteishengen ja osallisuuden tunteen ylläpitäminen ovat lähtökohtina muiden suvaitsemiselle ja erilaisuuden hyväksymiselle.

Välitön puuttuminen

Naakan koulu on virallinen KiVa koulu. Pääpaino koulussamme on kiusaamisen ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Mikäli kiusaamista kuitenkin esiintyy, siihen puututaan välittömästi eikä kiusaamista hyväksytä. Kiusaamisen selvittelyt hoitaa koulussamme ensi sijaisesti koulumme KiVa koulu -tiimi. Kiusaamisen kaikki muodot on kielletty koulun järjestyssäännöistä ja niiden rikkomisesta seuraa sovittu rangaistus. Lukuvuoden alussa säännöistä keskustellaan luokassa yhdessä.

Kiusaamisen vastaisen työn toimintamalli

Asianosaisten kuuleminen erikseen ja/tai yhdessä.

Asioiden myöntäminen ja tosiasioiden tunnistaminen.

Mahdollisten silminnäkijöiden kuuleminen.

Keskustelu ongelmaan johtaneista syistä ja niiden seurauksista.

Huoltajille asiasta ilmoittaminen.

Tekojen sovittaminen.

Vastuun kantaminen ja mahdolliset kurinpitoseuraamukset.

Seuranta: Kiusaamisen mahdollisesti jatkuessa huoltajat kutsutaan koululle kouluneuvotteluun yhdessä asianosaisten lasten kanssa. Toisaalta kannustetaan myös vanhempia ottamaan suoraan yhteyttä toisiinsa kiusaamistapauksissa.

Kiusaamisen tilanteen seurannassa voidaan jatkaa moniammatillista oppilashuollollista yhteistyötä. Kiusaaminen on rikollista toimintaa, kun se täyttää lainsäädännössä rikokselle annetut tunnusmerkit. Tarvittaessa konsultoimme poliisia.

Kiusaamiskyselyt

Kiusaamistilannetta seurataan myös kiusauskyselyillä. Kiusaamiskyselyt pidetään oppilaille kaksi kertaa lukuvuodessa: syyslukukauden puolella välissä on koulu oma kiusauskysely ja kevätlukukauden lopussa KiVa koulu tilannekartoituskysely. Saadun palautteen perusteella opettajat selvittävät kiusaamistapaukset yhdessä oppilaitten kanssa.

Naakan koulun kriisisuunnitelma

Tärkeitä puhelinnumeroita

- yleinen hälytysnumero 112
  - ambulanssi palokunta
  - poliisin hälytysnumero 112 poliisilaitos ; valkeakoski 0718746310
-

-
- terveyskeskus 03-5691100
  - valkeakosken aluesairaala 03-311614
  - lastenpsykiatrian osastot (tays ; pitkäniemi)
    - Ips1 rakennus 17 31163570
    - Ips2 päiväosasto 31165125
    - Ips3 perheosasto 31165913
  - valkeakosken mielenterveyskeskus 040-3357333
  - Suomen Mielenterveysseura 0203445566
  - Mannerheimin Lastensuojeluliiton auttava puhelin 0800120400
  - Rikosuhripäivystys 020316116
  - Raiskauskriisikeskus 080097899 Kiusattujen Tuki ry 080097474
  - perheneuvola 040-3357344
  - sosiaalivirasto 040-3357344 päihdehuolto
  - aa auttava puhelin 040-8312903 a-klinikka 040-3357370
  - huumeypysäkki (tre) 31473770
  - huumevihjepuhelin 080090022
  - huumevihjepuhelin (vlk) 0718746333
  - irti huumeista 0203-22388
  - sääksmäen seurakunta 03-5761247, 03-5761207
  - kirkon palveleva puhelin 010190071
-
- nuorisopsykiatrian osastot (tays ; pitkäniemi) nps 1 31163676
  - nps 2 31163658
  - perheasioiden sovittelu 040-3357344
  - spr:n nuorten turvatalo 2110205
  - myrkytystietokeskus 09-471977
  - koulun oppilashuoltotyöryhmä
  - rehtori 040-3356266
  - vararehtori 040-3356261
  - koululääkäri 040-3357236
  - kouluterveydenhoitaja 040-3357236
-

- koulukuraattori 040-3356289
- koulupsykologi 040-3356245
- erityisopettaja 040-335636262
- opinto-ohjaaja 040-3356261
- luokanvalvoja 040-335268
- koulun kanslia 040-3356260
- koulun opettajainhuone 040-3356268
- spr:n kriisipuhelin 020366266
- suomen mielenterveysseuran sos-auto 040-5032199
- lasten tukipuhelin 116111
- henkisen tuen puhelin 116123
- Valkeakosken kaupungin kriisiryhmä 040-5114837

WWW-LINKKEJÄ

www.oph.fi www.apua.fi www.kompassi.info

www.nuortenkriisipiste.com

JOHDANTO

Päivittäin saamme tietoja eri puolilla yhteiskuntaa tapahtuvista ikävistä tilanteista, jotka järkyttävät sitä enemmän, mitä läheisemmiksi ne koetaan. Myös kouluissa esiintyy erilaisia kriisitilanteita, jotka koskettavat kaikkia koulu yhteisön jäseniä, vanhempia, ystäviä ja tuttavuuksia. Tällaisia tapahtumia ovat esimerkiksi oppilaan, opettajan tai koulun muun työntekijän kuolema, itsemurha tai sen yritys, vakava onnettomuus tai sairaus, vakava fyysinen ja psyykinen väkivalta tai vakava uhka. Näihin tilanteisiin täytyy varautua etukäteen, koska ne tulevat aivan yllättäen eteen mihin vuorokauden aikaan tahansa. Ilman asianmukaista käsittelyä nämä traumaattiset kriisitilanteet voivat haitata koulu yhteisön toimintakykyä pitkäänkin. Hyvä etukäteen sovittu toimintamalli auttaa hallitsemaan pahankin kriisitilanteen ja auttaa yksilöitä selviytymään pahimman hetken yli ja antaa aikaa jälkihoidon järjestämiseen ja suunnitteluun.

Opettajat ja kouluterveydenhuolto sekä kuraattori ovat avainasemassa myös sellaisten ongelmien tunnistamisessa, joista on todennäköisesti tulossa pahempiakin seuraamuksia yksilön ja yhteisön kannalta.

Ongelmien havaitseminen edellyttää ripeää asioihin tarttumista ja asianmukaiseen tutkimukseen sekä hoitoon ohjausta. On selvää, että aikaisessa vaiheessa koulukiusaamiseen ja lapsen tai nuoren masennukseen puuttuminen on helpompaa kuin vakavien tilanteiden jo ilmaannuttua. Pienintäkään vähättelyä ei saa esiintyä havaitsijan taholta, kun kysymyksessä on väkivalta, itsemurhavaara tai päihdeongelma.

Tämän oppaan tarkoituksena on ohjata koulun työntekijöitä toimimaan erilaisissa kriisitilanteissa. Hyvä lopputulos edellyttää myös, että koko henkilökunta on saanut esimerkiksi työpaikkakouksessa koulutuksen oppaan aiheisiin ja opas on jokaisen omassa tallessa mahdollista tulevaa käyttöä varten. Toimintatapojen pohtiminen ja niihin sitoutuminen lisäävät henkilöstön kriisivalmiuksia ja kannustavaa selviytymisilmapiiriä sekä tukevat jaksamista. On tärkeää, ettei kukaan jää yksin vaan saa yhteisön tuen kriisin kohdatessaan ja kriisitilanteita hoitaessaan.

Toivomme, että mitään vakavampaa ei sattuisi, mutta muistamme vanhan sanonnan ”ei vara venettä kaada”.

Koulun pelastussuunnitelmassa (suojelusuunnitelma) on lisää toimintaohjeita muun muassa tulipalojen ja erilaisten onnettomuuksien varalta. Pelastussuunnitelma on jaettu kaikille opettajille ja sitä säilytetään myös mm. koulun kansliassa.

Kriisin vaiheet ja lapsen ja nuoren surureaktiot kriisin vaiheet ja toiminta kriisitilanteessa shokkivaihe

Shokkivaihe syntyy välittömästi trauman jälkeen. Shokkivaiheelle on tyypillistä:

Heikentynyt kyky ajatella ja toimia järkevästi

Puutteellinen tilannehahmotus. Ihminen ei ymmärrä, mitä on tapahtunut. Hän voi tehdä epäloogisia ja vaarallisia asioita.

Puutteellinen ajan- ja todellisuudentaju. Ihminen kertoo tapahtuneesta ikään kuin olisi itse ollut tapahtumien ulkopuolella.

Yliaktiivisuus. Shokissa oleva voi esim. häiritä ensiapua ja olla suureksi vaivaksi.

Liikkumisvaikeudet. Joskus shokissa olevan on vaikea liikkua, vaikka siihen ei ole fyysisiä esteitä. Tämä voi olla hengenvaarallista, jos henkilö ei pääse turvaan esim. onnettomuuspaikalta.

Ruumiilliset reaktiot. Esim. oksentelu, ripuli, vilunväristykset, ylinopea hengitys, huimaus, krampit käsissä ja jaloissa, hourailu, huutaminen.

Paniikki. Primitiiviset reaktiot, jotka onneksi ovat yleensä harvinaisia, esim. poukkoilu silmittömästi eri suuntiin, juokseminen suoraan vaaralliselle alueelle.

Apatia, lamaantuminen, paikalleen jähmettyminen, tuijottaminen yhteen kohteeseen. Apaattinen täytyy viedä turvaan nopeasti, koska hän ei pysty reagoimaan mahdollisiin uusiin vaaratilanteisiin.

ENSIAPU shokkivaiheessa !

Hengenpelastava ensiapu on kiireellinen ja välttämätön, jottei kukaan menehdy.

Tavanomainen huolenpito. Shokkiin joutuneista huolehtiminen ja lämpimät peitteet.

Läheisyys ja kosketus rauhoittaa ja luo turvallisuudentunnetta. Kädestä kiinnipitäminen ja puhuminen rauhallisella äänellä.

Autettavan annetaan puhua ja kysellä. Kysymyksiin vastataan totuudenmukaisesti, mutta vältetään liian järkyttäviä väkivaltaisia yksityiskohtia.

Yliaktiivisille tekemistä, liikuntakyvyttömät turvaan. **REAKTIOVAIHE**

Ihminen alkaa tajuta, mitä on tapahtunut ja alkaa reagoida tapahtuneeseen tunnetiloilla, jotka ovat usein rajuja, mutta luonnollisia :

PELKO

SURU

SYLLISYYS , jos itse aiheuttanut

VIHA, jos toinen aiheuttanut

ILO, jos on helpottunut siitä että selviytyi hengissä tai ettei loukkaantunut ENSIAPU
Reaktiovaiheessa (lähinnä psyykkistä)

Luottamus. Tunteiden purkuvaiheessa psyykinen ensiapu on kuuntelua. Auttaja kuuntelee autettavaa ja uskoo tämän kuvauksen kokemuksistaan niitä vähättelemättä.

Keskustelu. Autettava ohjataan kuvaamaan tapahtumien kulkua aikajärjestyksessä, tarvittaessa useitakin kertoja. Tällä tavoin myös autettavan ajatuksiin syntyy ”järjestys”. Ei saa syntyä kuulustelun tunnetta keskusteluun !!!

Kun tapahtumasarja on ajallisesti järjestyksessä, se on helpompi saada pois ajatuksista. Samalla saadaan autettava selvittämään ja ymmärtämään tunteitaan, jotka ovat luonnollisia ja hyväksyttäviä.

Jos puhuminen aiheuttaa voimakkaita reaktioita, autettavan tulee antaa vapaasti ilmaista tunteitaan. Itkeminen tai pelosta kertominen voivat olla suureksi avuksi. Myös aggressiivinen käyttäytyminen on yksi tapa purkaa tunteita. Tällaiseen purkukseen tulee reagoida rauhallisesti. Katsotaan, että autettava ei vahingoita itseään, toisia henkilöitä tai omaisuutta.

KÄSITTELYVAIHE

Käsittelyvaiheessa kriisin läpikäynyt pystyy vähitellen ajattelemaan elämäänsä eteenpäin. Rajut tunteet ahdistavat vähemmän. Hän voi käydä traumaattisen kokemuksensa läpi niin, ettei se enää hallitse elämää. Arkipäivän asiat alkavat kiinnostaa ja hän pystyy niitä hoitamaan. Trauma vaikuttaa kuitenkin edelleen psyykkisesti ja vaatii yhä aktiivista työskentelyä. Tapahtumat saattavat putkahtaa esiin yllättävästi ja erityisesti yksinäisyydessä tai illalla ja yöllä unissa. Siksi on tärkeää antaa käsittelyvaihetta läpikäyvälle henkilölle jatkuvasti apua ja tukea, mikä on jatkoa sille ensiavulle, jota aloitettiin uhrin ollessa reaktiovaiheessa.

Tärkeintä on edelleen keskustelu ja avoimuus, jossa kuunnellaan aktiivisesti onnettomuudessa olleen kertomusta tapahtuneesta. Asennoitumisen tulee olla positiivinen

---

---

ja tukeva. Aktiivinen kuuntelu tarkoittaa, että kuunnellaan, mitä autettava kertoo ja osoitetaan, että ollaan kiinnostuneita hänen kertomuksestaan. On tärkeää hyväksyä, mitä hän sanoo ja uskoa hänen kokemuksiinsa. Älä erehdy väittelemään!!

Käsittelyvaiheessa tunteille pyritään antamaan nimet. Autettava pitäisi saada kuvailemaan tunteitaan mahdollisimman tarkasti. Autettavan on helpompi kestää tiedostettuja tunteita. Autettavan tunteet tulee myös jakaa ja ymmärtää positiivisesti. Autettava tarvitsee ymmärrystä ja myötäelämistä, ei sääliä, sekä luottamusta siihen, että henkilö pääsee kriisin yli. Kriisivaihe kestää vähintään puolisen vuotta!!

UUDELLEEN ASENNOITUMISEN VAIHE

Psyykinen kriisi on ohi. Ihminen voi ajatella tapahtunutta jo ilman tuskaa.

Kokemus jättää arpensa, mutta samalla se luo perustan, jolta voi elää eteenpäin. Kriisin läpikäynyt ihminen on voimakkaampi, kokeneempi ja valmistautunut kohtaamaan elämän vastoinkäymisiä paremmin kuin aiemmin. Läpikäyty ja selvitetty kriisi auttaa selviytymään mahdollisista myöhemmistä kriiseistä. Tässä vaiheessa ei välttämättä enää tarvita erityistä tukea, mutta ystäviä tarvitaan aina !!

LAPSEN JA NUOREN SURUREAKTIOT JA NIIDEN KOHTAAMINEN LAPSEN JA NUOREN SURUREAKTIOT

Välittömät reaktiot

- shokki ja epäily, ”ei voi olla totta”, kieltäminen
- pelko ja vastustus, kauhistuminen, voimakas protesti
- apatia ja lamaannus
- kaikki jatkuu entisellään, lapsi jatkaa askareitaan kuin ei mitään olisi tapahtunut

Tavalliset reaktiot

- ahdistus, turvallisuuden tunne järkkyy, pelot (vanhemmille tapahtuu jotakin, pimeään tai yksinjäämisen pelko jne.), jatkuva vaaratilanteiden kohtaamisvalmius, säikähtely.
  - voimakkaat muistot, tilanteeseen liittyvät aistihavainnot palaavat mieleen yhä uudelleen.
  - unihäiriöt, nukahtamisvaikeudet, painajaiset, yöheräily
-

-
- masennus, kaipaus, ikävä, itkeskely, mikään ei huvita, vainajan etsiminen, muisteleminen, läheisyyden etsiminen, vainajan jäljittely jne.
  - viha ja huomiota vaativa käytös, kiukunpurkaukset, syyttely, uhkailu
  - syyllisyys, itsesyytökset, häpeä
  - kouluvaikeudet, keskittymisvaikeudet, oppimisvaikeudet, henkilösuhteet häiriökäyttäytyminen voivat esiintyä useampien vuosien ajan, jos lapsi on menettänyt vanhempansa
  - psykosomaattiset oireet, päänsärky, vatsavaivat, lisääntynyt alttius sairastua esim. saa helpommin flunssan.

Muita mahdollisia reaktioita

- erityisesti lapsilla ja nuorilla, joilla on ollut useita traumaattisia kokemuksia elämässään
- regressiivinen käyttäytyminen
- muiden välttely, syrjään vetäytyminen
- persoonallisuuden muutokset
- kuvitelmat, väärinkäytökset
- pessimistinen asenne tulevaisuuteen
- syyn ja tarkoituksen pohtiminen
- kehittyminen ja kypsyminen, itsekeskeisyys vähenee ja empatia kehittyy

LAPSEN JA NUOREN SURUREAKTIOIDEN KOHTAAMINEN

Avoin ja rehellinen kommunikaatio

- selitä lapselle huomioiden lapsen ikä kehitystaso, selvitä väärinkäsitykset, älä kaunistele sanontoja.

Anna lapselle aikaa ymmärtää

- ole valmis kuuntelemaan lasta ja juttelemaan lapsen tai nuoren kanssa silloin, kun hän on siihen valmis ja halukas.

Tee menetyksestä todellinen näytä omat tunteet lapselle

Tue emotionaalista hallintaa

- jatkuvuus, salli lapsen puhua syyllisyydentunteista, puhu lapselle kuolemanpelosta

Lapsen osallistuminen esim. hautajaisiin, muistotilaisuuteen tai käyntiin tapahtumapaikalla edellyttää valmistelua, saattajaa sekä jälkipuintia lapsen ehdoilla turvallisen vanhemman henkilön kanssa

KOULUN KRIISITILANTEIDEN TOIMINTAVALMIUS

Koulun kriisitilanteiden toimintavalmius tarkoittaa etukäteen huolella suunniteltua ja valmisteltua toimintamallia, jonka avulla voidaan vakavan kriisitilanteen sattuessa toimia.

- ryhtyä tilanteen vaatimiin välittömiin toimiin
- kohdata oppilaiden, henkilökunnan ja vanhempien reaktiot
- ryhtyä tarvittaviin tukitoimiin

Tavoitteena on:

- estää fyysiset ja psyykkiset haittavaikutukset
- säilyttää kouluyhteisön ja sen jäsenten toimintakyky
- tukea aikuisten ja nuorten sekä lasten toipumista
- vahvistaa yhteisön ja sen jäsenten kykyä selviytyä vaikeista tilanteista
- varmistaa, että kukaan ei ole asioiden kanssa yksin

–

Kriisimallia tarvitaan, jotta tiedetään heti:

- mitä pitää tehdä
- kuka tekee mitään
- mistä on saatavissa lisäapua

KOULUN MERKITYS LASTEN AUTTAMISESSA KRIISITILANTEISSA

Kun kuolemantapaus koskettaa yksittäistä oppilasta tai koko koulua, opettajilla on suuri merkitys lasten tarpeiden tyydyttäjänä. Opettajat muodostavat koulussa voimavararyhmän, koska:

- Koulu edustaa pysyvyyttä ja jatkuvuutta
- Lapset viettävät koulussa paljon aikaa
- Opettajilla on kokemusta lapsista.
- Opettajat tuntevat yleensä lapsen persoonallisuuden
- Opettajat tuntevat luokan kulttuurin ja ilmapiirin ja oppilaat sekä huoltajat
- Apu tavoittaa useita samaan aikaan ja samalla tavalla
- Opettajat tietävät, kuinka oppilaat saadaan mukaan ja millaisia ilmaisumuotoja voi käyttää kuolemantapauksesta tai katastrofeista puhuttaessa
- Useiden oppilaiden koulumenestys huononee trauman jälkeen (esim. vanhempien avioeron jälkeen)
- Koulu voi vaikuttaa vanhempien asenteisiin ja käyttäytymiseen; useat vanhemmat aliarvioivat lastensa kärsimyksiä ja ovat haluttomia käsittelemään heidän kanssaan traumatilannetta. Opettajien on hyvä muistaa ja tietää, että lapset viimekädessä suojelevat omaa kotia ja puhuvat vain hyvää tai peräti vaikenevat.
- Opettajilla on mahdollisuus havaita erityistä apua tarvitsevat
- Koulun kautta tuleva apu estää leimaantumista

Kun nuori on tehnyt itsemurhan tai kyse on muusta traumaattisesta kriisistä, niin koulun oppilashuoltoryhmä kutsuu tarvittaessa kunnan debriefingryhmän mukaan työskentelyyn.

TOIMINTAMALLI KRIISITILANTEISSA

Kriisitilanteissa avun tarve on itsestäänselvyys ja apua tulee antaa ja hakea automaattisesti. Koulun kriisityöryhmä (= oppilashuoltotyöryhmä) kokoontuu soveltuvin hetki kriisin sattuessa tekemään toimintasuunnitelmaa sekä ottaa tarvittaessa yhteyttä kunnan kriisiryhmään.

Kriisiryhmän kokoonpano (= oppilashuoltotyöryhmä):

- rehtori
  - kouluterveydenhoitaja
  - koulukuraattori / koulupsykologi
  - erityisopettajat
-

- opinto-ohjaajat
- luokanvalvoja / muu opettaja

Rehtori on keskuhenkilö, jolle informaatio tapahtuneesta annetaan ja joka antaa tietoa tarvittaessa edelleen koulun ulkopuolelle esim. lehdistölle.

Rehtori tai luokanvalvoja ilmoittaa koulussa tapahtuneesta onnettomuudesta kotiin. Kuolemaan johtaneesta onnettomuudesta perheelle ilmoittaa sairaala, poliisi tai pappi tilanteen mukaan.

Opettajien täytyy olla tietoisia koulun kriisiryhmästä ja menettelytavoista. Hyvä yhteistyö on tärkeitä koulua koskettavissa kriisitilanteissa. Ei saa esiintyä yksittäistä poukkoilua ja perheen tunteet, tavat ja toiveet on aina otettava ensisijaisesti huomioon.

KUOLEMAN KÄSITTELY KOULUSSA

Menetystä tai kuolemaa on hyvä käsitellä koulussa, sillä menetys voi vaikuttaa monin eri tavoin lapsen ja nuoren koulunkäyntiin.

- vähäiset yöunet ja koulussa väsymys vaikeuttaa keskittymistä
- kuvitellut sairaudet ja poissaolot (pinnaaminen) koulusta
- depressiivinen reagointi hidastaa kognitiivisia toimintoja (masennustilassa heikko vastaanottokyky)
- muistikuvat ja mielikuvat sekä harhailevat ajatukset heikentävät keskittymistä ja muistitoimintoja
- lapselle voi tulla liikaa vastuuta perheessä tekemisessä, mikä vie aikaa ja voimia koulutyöltä

Koulussa käsitellään kuolemaan liittyvää tilannetta siltä pohjalta, kuka on kuollut ja miten se on tapahtunut. Millaisia oppilasryhmiä tapahtuma koskettaa. Ovatko oppilaat olleet todistamassa tapahtumaa tai mahdollisesti onnettomuudessa osallisia.

PERIAATTEET KUOLEMAN KÄSITTELYSSÄ

Vältä väärinkäsityksiä ja muita mielikuvia!

- korjaa väärät huhut välittömästi ja selkeästi
  - kerro totuus ja pysy siinä mitään lisäämättä
-

-
- rehtorin kerrottava mahdollisimman pian koko koulua koskevasta onnettomuudesta tai yhteisön jäsenelle tapahtuneesta traagisesta tilanteesta

Kertaa vihkosen alusta lapsen ja nuoren surureaktiot.

Salli lapsen jakaa tunne-elämyksensä vanhemman kanssa. Anna lapsen konkretisoida surunsa ja kaipuunsa.

Tilaisuudet koulussa:

- henkilökunta koolle rehtorin johdolla
- yhteydenotto omaisiin < osanotto
- aamunavauksessa rehtorin tiedotus (omaisilta kysyttävä mielipide tapahtuneen kertomistavoista koulussa)
- oppilaat luokissa opettajan kanssa, luokanvalvoja tarvittaessa mukana siinä luokassa, mitä tapahtuma lähinnä koskettaa > hiljainen hetki, esim. surumusiikkia keskusradiosta
- keskustelua ja yhdessäoloa luokassa ensimmäisen tunnin ajan
- oppilaiden auttaminen tarvittaessa kouluterveydenhoitajan tms. henkilön avulla
- rehtorin, luokanvalvojan ja/tai kouluterveydenhoitajan vierailu perheen luona (tarvittaessa)
- luokassa pulpetille voidaan laittaa esimerkiksi kynttilä sekä valokuva ja jättää mahdollisesti pulpetti paikalleen/tyhjilleen joksikin aikaa
- suruliputus
- luokan oppilaiden osallistuminen hautajaisiin jos omaiset haluavat, samanaikaisesti tarvittaessa koulussa muistotilaisuus

Salli lasten käsitellä suruaan eri tavoin

• ainekirjoitukset, runot, liikunta, piirroksset, draamaleikit, kukat, kynttilät jne.
Järjestä tarvittaessa aikaa keskustelulle ja puhumiselle eli ns. jälkipuinnille ja noudata sääntöjä:

- luokkatovereiden ajatuksista, tunteista tai kokemuksista ei saa kertoa ulkopuolisille (vaitiolovelvollisuus)
  - ketään ei saa kiusata tai moittia jälkeenpäin sanojensa tai tekojensa tähden
  - jokainen puhuu vain omia tuntemuksiaan, ei toisen puolesta
  - jokainen voi olla myös hiljaa
  - kertomuksissa pysytään vain totuudessa, ei arvailuja tai olettamuksia
  - opettaja kertoo tosiasiat, kumoaa huhut
-

-
- opettaja valmistautuu huolella ennakolta kokoontumiseen
  - tilaisuuteen voi pyytää joskus asiantuntijoita, poliisi, kouluterveydenhoitaja, kuraattori, pappi, debriefingryhmä
  - mukana olleiden oppilaiden aistihavainnot ja tuntemukset voidaan keskustella
  - itkeminen on sallittua
  - opettaja kertoo, että asian käsitteleminen on tärkeätä, koska se auttaa ymmärtämään tapahtunutta ja millaisia reaktioita traumaattiset kriisit voivat ihmisissä aiheuttaa ja miten surutyön tekeminen on tärkeää yksilön jaksamisen kannalta
  - keskustellaan millaiset reaktiot ovat normaaleja ja jäikö jokin asia vielä painamaan mieltä
  - sovitaan mahdollisista uusista tapaamisista
  - rohkaistaan oppilaita kääntymään tarvittaessa myöhemminkin luokanvalvojan, rehtorin, kuraattorin tai kouluterveydenhuollon puoleen
  - tehdään tarvittaessa yhteenveto tilaisuudesta ja päätetään se sopivalla tavalla

Vanhempien kohtaaminen!

MASENTUNEEN LAPSEN JA NUOREN TUNNUSMERKIT

Masennus ei ole pelkästään yhdestä tapahtumasta aiheutunut tilanne vaan seurausta pitemmästä tapahtumaketjusta, mutta se voi johtua myös koulun kriisitilanteista. Syvä masennus on aina vakava riskitekijä lapsen ja nuoren kohdalla. Joskus se on ”naamioitunut masennus”, joka on vaikeata tunnistaa, koska nuoren mielialat voivat vaihdella laidasta laitaan.

MASENNUKSEN TUNNUSMERKIT

- yksinäisyys
  - epätavalliset, selittämättömät muutokset
  - halu vetäytyä, ei halua seurustella muiden kanssa, ei kavereita
  - päihteiden runsas käyttö
  - huumekekeilut
  - käytöshäiriöt
  - unihäiriöt, nukkuu liian vähän tai liikaa iltapäivään saakka, väsymys
  - syömishäiriöt, epäterveellinen ruoka, ahmimista, ruokahaluttomuutta
  - apaattisuus, ei ole mistään kiinnostunut, entiset harrastukset jäävät
  - vihamielisyys, ärhentely, suuttuu helposti
  - keskittymiskyvyn puute, kouluvaikeudet, arvosanat laskevat nopeasti
-

-
- oman arvon tunne puuttuu, kukaan ei välitä minusta, minä en ole mitään
  - surumielisyyttä, ei hymyä, itkee helposti, peittää kasvonsa hiuksilla
  - kuoleman ajattelu, ajattelee, puhuu, kirjoittaa, piirtää kuolemasta

Jos huomaat useita vakavia ja jatkuvia oireita, nuori on mahdollisesti masentunut ja tarvitsee apua !!

MASENTUNEEN LAPSEN JA NUOREN AUTTAMINEN

Sovitaan koulun oppilashuoltoryhmässä siitä, kuka keskustelee oppilaan kanssa, miten ollaan yhteydessä kotiin ja kuka on oppilaan tukihenkilönä ja ottaa vastuun oppilaan tilanteen seurannasta. Oppilaalle täytyy muodostua kuva, että hänestä välitetään koulussa ja hän voi avautua keskustelemaan valitsemansa vanhemman kanssa luottamuksellisesti.

Luokkatoverit ja ystävät ovat myös velvollisia tuomaan huolensa ystävästään. Kannattaa kuunnella heitä !!

ITSEMURHAVAARASSA OLEVA LAPSI TAI NUORI

Kaikki itsemurhavaarassa olevista nuorista eivät ole masentuneita, mutta näillä asioilla on merkittävä yhteys. Tutkimuksissa on kuitenkin todettu, että itsemurhan taustalla on usein ollut huomaamatta jäänyt tai puutteellisesti hoidettu depressio.

MERKKEJÄ ITSEMURHAVAARASTA

Lapsi tai nuori voi olla itsemurhavaarassa, jos hän on:

- aiemmin yrittänyt itsemurhaa
  - puhunut tai uhannut itsemurhalla
  - tehnyt suunnitelman itsemurhan tekemisestä
  - lahjoittelee tavaroitaan
  - tuntee jonkun itsemurhan tehneen, peräkkäiset itsemurhat samassa kunnassa
  - samaistuu johonkin ja muuttaa rajusti käytöstään
  - kokenut hiljattain tärkeän menetyksen (läheisen kuolema, ero tyttö- tai poikaystävästä, vanhempien avioero, paikkakunnan tai yleensä asuinpiirin muutto)
  - käyttää väärin päihkeitä tai huumeita
  - on ongelma, josta ei näe ulospääsyä
  - liiaksi kriittinen itseään kohtaan
-

-
- vanhempien liiallinen kunnianhimo koulumenestykseen

MITEN TOIMIA, JOS EPÄILEE LAPSEN TAI NUOREN OLEVAN ITSEMURHAVAARASSA

Tärkeintä itsemurhan tai itsemurhayrityksen estämisessä on uhkatilanteen tunnistaminen ja

siihen vakavasti suhtautuminen. Jokaisen henkilökuntaan kuuluvan on ilmoitettava havaitsemastaan ongelmasta esim. luokanvalvojalle sekä oppilashuoltotyöryhmälle.

Puhu (luokanvalvoja, opettaja, rehtori, kouluterveydenhoitaja tai muu koulun työntekijä) nuoren kanssa heti, kun havaitset huolestuttavan tilanteen. Jos nuori sanoo ajatelleensa vahingoittaa itseään, kysy asiasta tarkemmin. Itsemurhaan liittyvistä asioista, ajatuksista ja tunteista puhuminen vähentää ahdistusta ja poistaa sisäistä tuskaa ja hämmennystä. Välitä lapselle tai nuorelle ajatus siitä, että apu on lähellä. Sinä, ystävät ja muut ihmiset autatte häntä löytämään ratkaisut myönteisten vaihtoehtojen avulla yhdessä toimien.

Jos tuntuu tarpeelliselta, ota yhteys henkilöihin, joihin uskot oppilaan luottavan tai käytä ammattiauttajia; kouluterveydenhoitajaa, psykologia, kuraattoria tai koululääkärinä apuna.

Ole aktiivinen ja hyvä kuuntelija. Toimi niin, että toiselle tulee mahdollisimman hyvä olo ja turvallisuuden tunne. Näytä, että hänestä välitetään ja pidetään hyvää huolta.

Kysymyksiäkin voi tehdä, mutta vältä syyttämistä tai syyllisten etsimistä. Anna vapaus kertoa, mikä asia vaivaa. Mitä ratkaisuja olet miettinyt?

Jos epäilet itsemurha-aikeita, kysy suoraan nuorelta, onko tämä ajatellut itsemurhaa.

Älä vähättele tai tuomitse, vaan auta nuorta näkemään, että on olemassa parempia tapoja ratkaista hänen ongelmiaan. Keskustele muista vaihtoehtoista nuoren kanssa !!

Päätavoitteena on saada apua nuorelle. Sinä itse voit olla apu tai voit olla se henkilö, joka ohjaa toisen auttajan luo. Jos nuori kieltäytyy avusta, niin asiaa ei saa jättää silleen, vaan on otettava yhteys koulukuraattoriin, terveydenhoitajaan, lääkäriin ja vanhempiin sekä kerrottava, mitä nuorelle on tapahtumassa. Myös vanhempien on kerrottava koululle nuoren itsemurhayrityksestä. Vaitiolovelvollisuus ei päde silloin, jos oppilas on yrittänyt tai

---

---

suunnittelee itsemurhaa!! Mikäli vanhemmat eivät vie lastaan hoitoon, niin koulun tulee olla yhteydessä sosiaaliviranomaisiin (Lastensuojelulaki 40 §).

Yhteistyö koulun ja terapeutin välillä on erinomaisen tärkeitä hoitojaksojen aikana ja myöskin niiden välillä !!

ITSEMURHAN KÄSITTELY KOULUSSA

Itsemurhan jälkikäsitelyssä tavoitteena on uusien itsemurhien ehkäiseminen ja itsemurhavaarassa olevien nuorten löytäminen, sillä itsemurha saattaa lisätä muiden nuorten itsemurhariskiä, ikään kuin kynnyks madaltuu.

Jälkikäsitely koulussa lievittää hämmennystä, surua ja syyllisyydentunteita. Se käynnistää surutyön ja lähentää asianosaisia vanhempia, opettajia ja oppilaita toisiinsa. Myös todellinen tieto vähentää samaistumista itsemurhan tehneeseen nuoreen ja sitä kautta estää uusia itsemurhatapauksia.

- rehtori kutsuu kriisiryhmän (= oppilashuoltotyöryhmä) välittömästi koolle
- kriisiryhmä on yhteydessä omaisiin kertoen surunvalittelut ja koulun toimintamallin
- keskustellaan, miten koulussa voidaan käsitellä, mikä ei tarkoita perheen yksityisasioiden tuomista esille.
- rehtori tiedottaa ensin henkilökunnalle, tiedotus koko koululle esim. aamunavauksessa tai erillisessä tilaisuudessa, muistotunnus, hiljainen hetki, myös pappi tai muu seurakunnan edustaja voi olla mukana.
- mennään luokkiin keskustelemaan luokanvalvojan tai muun vanhemman kanssa
- koulutyön jatkaminen tai päättäminen
- normaaliin työskentelyyn mahdollisimman pian, mutta seurataan tilannetta ja apua tarvitsevia oppilaita muutaman viikon ajan
- hautajaiset, ketkä osallistuvat, tarvittaessa muistotilaisuus koululla samaan aikaan
- tarvittaessa järjestetään lisäkeskusteluja, luokanvalvojan tunnit, uskonnon tunnit
- tukioppilastoiminta

NUOREN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ

Nuorta lähellä olevien aikuisten pitää reagoida aina nuorten päihteiden väärinkäyttöön. Kotiintuloaikoja on seurattava ja yöpymiset kavereiden kanssa tulee tarkistaa ja niitä oikeastaan tulisi välttääkin, jos ne eivät ole jostain syystä välttämättömiä. Varhainen puuttuminen päihteiden käyttöön on tärkeitä, koska niistä on silloin vielä helpompi luopua.

On todettu selvästi, että tupakointia seuraa miedot juomat, sitten väkevämmät, raju humaltuminen ja seksuaaliset kokeilut kuten myös huume-kokeilut. Epäiltäessä päihteiden käyttöä kannattaa asia ottaa puheeksi, vaikka nuori sen kieltäisikin. Kysymisellä on ennaltaehkäisevä vaikutus ja tekee nuoren varovaisemmaksi. Oppilas tietää, että hänestä välitetään ja asiaan puututaan, jos jotain sattuisi.

KÄYTTÄJÄN TUNNUSMERKKEJÄ

Muutokset nuoren käyttäytymisessä yhdessä fyysisten tuntomerkkien kanssa paljastavat päihteiden väärinkäytön. Murrosikä sinänsä saattaa aiheuttaa samanlaisia muutoksia, mikä vahvistaa tuntomerkkejä.

- koulupinnaus
- muutokset kaveripiirissä
- heikentynyt terveys, väsymys, haluttomuus, huonomuistisuus, mielialan ailahtelu
- mielenkiinto harrastuksiin ja koulutyöhön häviää
- asenteet, väärän puolustelu, valehtelu
- muuttuneet harrastukset
- väkivaltaisuus ja äänekkyyys
- eristäytyminen
- lisääntyvä rahantarve
- varastelu kaupoista tai näpistely kotona ja koulussa takkien taskuista, lompakoista
- levyjen tai pelien myynti vaihtopisteisiin

KOULUSSA TEHTÄVIÄ TOIMENPITEITÄ, KUN EPÄILLÄÄN PÄIHITEIDEN VÄÄRINKÄYTTÖÄ

- on tärkeätä reagoida asiaan keskustelemalla toisten työtovereiden kanssa, onko heillä mahdollisesti samankaltaisia havaintoja
  - luokanvalvojan, rehtorin tai hoitohenkilökunnan on keskusteltava oppilaan kanssa ja ilmoittaa, että koulu ei hyväksy päihteiden käyttöä missään muodossa
  - yhteys kotiin ja keskustelu vanhempien kanssa, milloinkaan ei pidä hyväksyä sitä, että vanhemmat hankkivat alaikäisille tupakkaa tai alkoholia
  - sosiaaliviranomaiset tulevat tarvittaessa kuvaan mukaan, jos varkauksia tai koulupinnausta
  - jos esille tulee päihteiden myyntiä tai välittämistä koskevia tietoja, niin yhteys poliisiin
-

-
- jos päihteiden käyttö jatkuu, niin päätetään jatkotoimenpiteistä sosiaaliviranomaisten johdolla

NAAKAN KOULUN PÄIHDETYÖN MALLI - ESIMERKKIOHJEITA ONGELMATILANTEISIIN MITÄ TEET JOS

1. Oppilas itse on huolissaan ja tulee puhumaan päihteiden käytöstään
  - kuuntele, keskustele - muista luottamuksellisuus ja rehellisyys, vältä syyttelyä ja leimaamista
  - pyri saamaan oppilas heti itse soittamaan huoltajalle ja kertomaan ongelmasta, mikäli tämä ei onnistu koulu on joka tapauksessa velvollinen ilmoittamaan asiasta huoltajalle.
  - ohjaa oppilas kouluterveydenhoitajan, koulukuraattorin tai oppilashuoltoryhmän jäsenen luo, joka tarvittaessa ohjaa eteenpäin ammattiauttajalle

2. Oppilas kertoo toisen oppilaan päihteiden käytöstä
  - kertojan nimettömyys taataan
  - ota asia esille rauhallisessa tilanteessa päihteiden käytöstä epäillyn oppilaan kanssa
  - mikäli oppilas kieltää käytön, niin tarkkailua lisätään ja tehdään yhteistyötä terveydenhoitajan, koulukuraattorin tai erityisopettajan kanssa
  - oppilaan kanssa mietitään voisiko joku hyvä kaveri olla avuksi tilanteen selvittämisessä
  - mikäli oppilas myöntää epäilyn oikeaksi, hänelle annetaan ensin mahdollisuus itse kertoa vanhemmilleen, mikäli tämä ei onnistu, on koulu velvollinen ilmoittamaan asiasta vanhemmille.

3. Koulun henkilökunnan jäsen havaitsee tai epäilee oppilaan päihteiden käyttöä tai löytää käyttöön viittaavia esineitä
  - ilmoita asiasta jollekin oppilashuoltotyöryhmän jäsenelle, joka ryhtyy tarpeellisiin toimiin.
  - koulu ottaa yhteyttä huoltajiin
  - jos kyse on huumeiden käytöstä on asiasta ilmoitettava poliisille!!!

KAIKISSA EDELLISISSÄ TAPAUKSISSA ON TÄRKEÄÄ ETTÄ SÄILYTÄT AMMATILLISEN JA RAKENTAVAN SUHTEUTUMISEEN NIIN OPPILAASEEN KUIN HÄNEN PERHEESEENSÄ. MENETTELYTAVOISTA JA SEURANNASTA SOVITAAN YHDESSÄ ASIANOSAISTEN KANSSA.

---

4. Oppilas on selvästi päihteiden vaikutuksen alainen
  - älä jätä oppilasta yksin
  - tarvittaessa järjestä ensiapua
  - ota yhteys huoltajaan, joka mahdollisuuksien mukaan hakee oppilaan
  - jos huoltajaa ei saada kiinni toimita oppilas terveydenhoitajan luo tai saattajan kanssa ambulanssilla terveyskeskukseen
  - epäselvissä tapauksissa kehoita huoltajaa viemään oppilas huumetesttiin
  - mikäli oppilas on väkivaltainen, kutsu paikalle poliisi

5. Oppilas pitää hallussaan, myy tai välittää huumeita
  - laki määrää sinut ilmoittamaan asiasta heti poliisille
  - ota välittömästi yhteys oppilaan huoltajiin

6. Koulun oppilaisiin tai henkilökuntaan kuulumaton ulkopuolinen päihteiden käyttäjä koulun tiloissa
  - kutsu paikalle poliisi

KOSKA PÄIHDEONGELMA KOSKETTAÄ YKSILÖN, VANHEMPIEN JA KOULUN HENKILÖKUNNAN LISÄKSI MYÖS YSTÄVIÄ JA KAVEREITA, HEITÄ VOIDAAN HARKINNAN MUKAAN PYYTÄÄ MUKAAN ERILAISIIIN NEUVOTTELUIHIN JA KESKUSTELUIHIN.

HUOM! MYÖS TUPAKKA ON PÄIHDEAINE

KOULUKIUSAAMINEN

Suomen kaikissa kouluissa esiintyy koulukiusaamista, milloin vähäisempää milloin vakavampaa. Sitä on aina esiintynyt ja tulee aina tulevaisuudessakin esiintymään. Koulun koko tai sen sijainti kaupungissa tai maaseudulla ei vaikuta kiusaamisen laatuun tai laajuuteen. Kiusaamista tapahtuu koulupäivän aikana ja runsaasti myös koulumatkoilla. Erityisen otollisia ovat välitunnit, liikuntatunnit, ruokatunnit tai luokkahuoneessa silloin, kun opettaja ei ole paikalla. Tarkoitus on kuitenkin minimoida kiusaaminen ja sen tuhoisa vaikutus toisen oppilaan koulunkäyntiin sekä henkiseen tasapainoon.

Kiusaaminen on yleensä psyykkistä (huutelu, nimittely, pilkkaaminen, nolaaminen, uhkaileminen, toisen vähättely) tai fyysistä (töniminen, potkiminen, lakin heittäminen, repun

---

---

piilottaminen jne.). Kiusaaminen on toistuvaa ja se on sekä tahallista että tietoisista. Tyttöjä kiusaavat yleensä tytöt ja pojat. Poikia kiusaavat yleensä pojat. Kiusatuksi voi joutua periaatteessa kuka tahansa, mutta usein oppilaat, jotka ovat jollakin

tavalla silmätikkuja tulevat herkemmin kiusatuksi. Pukeutuminen, ulkonäkö, puhevika, ujous tms. ominaisuus lisää alttiutta kiusatuksi tulemiselle. Tyttöjen keskuudessa kauniit poikien suosikit tai lihavat ja kömpelöt ovat tyttöjen kiusauksen kohteita. Erityisesti murrosikäisille tytöille tulee toisinaan ”verisiä” riitoja poikaystäväistä.

Myös opettaja voi olla kiusaaja. Silloin on kysymys aseman ja vallan väärinkäytöstä. Oppilaita on rohkaistava keskustelemaan luokanvalvojan tai rehtorin kanssa näissä tapauksissa mahdollisimman pian tapahtuneen jälkeen.

KIUSATUN TUNNUSMERKKEJÄ

- kouluhaluttomuus
- runsaat poissaolot
- koulupelko
- ahdistus
- psykosomaattiset oireet kuten päänsärky ja vatsakivut
- hermostuneisuus
- yksinäisyys
- syrjään vetäytyminen
- ei pysty keskittymään, pälyilee luokassa ympäriinsä, ei viittaa tai vastaa
- viivyttely välitunnille tai luokkahuoneeseen menossa
- kiristäminen, rahaa tai tupakkaa kiusatulta päivittäin

–

ROOLEJA KUSAAMISTILANTEISSA

Kiusaaja

Kiusaajat muodostavat hyvin monikerroksisen ryhmän, jossa on mukana sekä heikkoja että vahvoja lapsia. Toisaalta voidaan todeta, että yleensä kiusaaja on itsevarma, jopa röhkeän itsevarma ja hyökkäävä, ulkoiselta olemukseltaan vahva ja hyväkuntoinen. Kiusaajat kokevat itsensä dominoiviksi ja uskovat tämän myös olevan sitä, mitä heiltä odotetaan. Kiusaajalle on tyypillistä, että hän ärsyyntyy helposti ja kykenee hillitsemään heikosti vihantunteensa. Kiusaaja on tunteeton tekojensa suhteen.

Kiusaajien joukossa on yleensä enemmän poikia kuin tyttöjä. Pojilla kiusaaminen sisältää usein fyysistä voimain mittelöä ja töniskelyä, tyrkkimistä jne. Tytöillä kiusanteko on hieman eriluontoista ja sisältää esimerkiksi juoruilua, panettelua ja ryhmästä pois sulkemista. Kiusanteko voi ilmetä haukkumisena, naureskeluna, elehtimisena, ilmeilynä, selän takana puhumisena, tavaroiden viemisenä, eristämisenä, hiuksista repimisenä, uhkailuna, kiristämisenä, lyömisenä ja potkimisena.

Kiusaajat käyttävät usein erityistä puolustusstrategiaa voidakseen jatkaa kiusaamistaan. Koska kiusaamista ei yleisesti hyväksytä, kiusaajiin vaikuttaa voimakas yleisen mielipiteen paine. Tämän paineen torjumiseksi kiusaaja käyttää erityistä menetelmää voidakseen tehdä kiusaamisesta kiusaajan itsensä kannalta hyväksyttävää toimintaa. Tämän hän tekee tukeutuen puolusteluissaan vastapuolen kuviteltuihin aikeisiin ja luo näin omat vääristyneet viitekehysensä. Hän kuvittelee uhrin aikeet mahdollisimman hyökkääviksi ja tulkitsee hänen käyttäytymistään tästä lähtökohdasta käsin. Tällä tavalla kiusaaja suo itselleen syyn ryhtyä kostotoimiin.

Ensisijaisesti kiusaaja haluaa ärsyttää uhrin niin, että tämä ryhtyisi joko hyökkäävään kielenkäyttöön tai suoranaiseen väkivaltaan ja toivoo, että uhri menettäisi itsehillintänsä. Pieninkin väkivallan oire tulkitaan sitten vääristyneessä viitekehyksessä hyökkäykseksi. Muutenkin tavallisesti rauhanomainen käytös pyritään tulkitsemaan vihamielisyydeksi. Jos uhri vastaa, vaikka kuinka neutraalisti, se tulkitaan uhkailuksi.

Vaitioloakin saatetaan pitää ärsyttämisenä. Useimmat kiusaajat tuntevat syyllisyyttä myöhemmin. Tämän tunteen välttämiseksi kiusaaja yleensä ensin vähättelee tapahtunutta ja selittää sen itselleen moraalisesti mahdollisimman edulliseksi.

Kiusattu

Kiusatuissa (uhreissa) on erotettavissa kaksi toisistaan poikkeavaa tyyppiä: passiiviset ja provokatiiviset kiusatut. Passiiviset kiusatut ovat yleensä herkkiä, pelokkaita, vetäytyviä ja usein myös hiljaisia. Heille on luonteenomaista se, että hyökkäyksen kohdistuessa heihin, he eivät asetu vastarintaan, vaan alistuvat. Provokatiiviset kiusatut sen sijaan ärsyyntyvät helposti ja hyökkäävät tai ainakin yrittävät hyökätä vastaan, kun kiusanteko kohdistuu

---

heihin. Passiivisesti käyttäytyvät ovat yleisempi kiusattujen ryhmä kuin provokatiivisesti käyttäytyvät.

Apuri

Vahvat oppilaat toimivat yleensä kiusaajina. Heikot toimivat johtajansa avustajina, ns. passiivisina kiusaajina, jotka auttavat toteuttamaan kiusaajan suunnitelmia. Apuri ei itse aloita kiusaamista, mutta menee siihen mukaan avustajana ja seuraajana. Passiiviset kiusaajat voivat olla ahdistuneita ja siksi turvattomia ja osallistuvat kiusaamiseen, jotta eivät itse joutuisi kiusatuiksi. Kiusatessaan he toimivat arvomaailmaansa vastaan, mikä lisää entisestään heidän ahdistustaan.

Vahvistaja

Vahvistaja on läsnä, vaikka ei aina välttämättä osallistu kiusaamiseen. Hauskanpitäjät suurentelevat ja matkivat kiusatun ominaisuuksia ja palkitsevat nauramalla kiusaamisen jatkumista. Näin kiusaamisen kehä lähtee ryhmäprosessina käyntiin.

Puolustaja

Puolustaja asettuu kiusatun rinnalle. Hän saattaa kertoa kiusaamisesta jollekin aikuiselle, esim. opettajalle tai hän haluaa lopettaa kiusaamisen uhkaamalla kertoa opettajalle. Puolustaja sanoo ääneen, että kiusaaminen on tyhmää ja kehottaa lopettamaan kiusaamisen.

Ulkopuolinen

Hän ei ole eikä halua olla asiasta tietoinen ja siksi pyrkii olemaan huomaamatta mitään.

TOIMINTA KIUUSAAMISTILANTEESSA

Koulukiusaamiseen on vaikea puuttua siksi, että siitä ei tiedetä. Onkin tarpeellista rohkaista oppilaita ja tukioppilaita sekä koulun henkilökuntaa kertomaan havainnoistaan. Kiusaamiseen on aina puututtava heti ja asiat on puitava loppuun sekä kiusatun että kiusaajan kannalta. Tilannetta on myös seurattava myöhemminkin ja keskusteltava kiusatun kanssa, onko kiusaaminen loppunut. Koulu ei saa suosia kiusaamista esim.

”mopottamisen” tai muiden sellaisten tilaisuuksien varjolla. Välituntivalvonta on oltava riittävää niin ulkona kuin sisälläkin ja valvontaa on tehostettava erityisesti syksyisin koulun alkaessa ja uusien oppilaiden tullessa uuteen ympäristöön. Tukioppilaiden osuus korostuu. Esimerkiksi aamunavauksissa tai luokanvalvojain tunneilla voidaan korostaa jokaisen oppilaan oikeuksia häiriöttömään opiskeluun.

Vanhempainillassa keskustellaan luokkahengestä, tutustutaan luokkatovereiden vanhempiin ja luokan oppilaisiin esim. ennakolta tehdyn esittelyvideon avulla. Vanhemmat keskustelevat koulukiusaamisesta myös kotona lasten kanssa ja nostattavat lapsen itsetuntoa ja vahvistavat lapsen oikeudentuntoa.

Koulussa opettajat noudattavat yhteisiä sovittuja sääntöjä, eivät käännä selkäänsä tapahtumille, vaan puuttuvat aina ”leikin varjollakin” tapahtuviin kiusaamisiin jämäkästi.

Naakan koulu on mukana ns. KiVa koulu -hankkeessa 1.8.2009 lukien, jonka tavoitteena on uudenlaisin keinoin ennaltaehkäistä ja vähentää koulukiusaamista. Tavoitteena on ennen kaikkea saada kiusaajien apureiden määrä vähentymään ja toisaalta kiusattujen puolustajien määrä lisääntymään. Kiusausasioita hoitaa ensi sijaisesti koulun KiVa koulu -tiimi ao. hankkeen pelisääntöjen mukaisesti. Vaikka kiusausasioiden selvittely on ensisijaisesti ao. tiimin vastuulla, on kaikilla aikuisilla velvollisuus puuttua havaitsemiinsa kiusaustapauksiin.

Kiusaamistilanteiden hoitoon liittyvissä keskusteluissa voidaan soveltaa myös esimerkiksi Vastuun-portaat -toimintamallia, jossa kiusaaja

- 1.) myöntää tekonsa
- 2.) osoittaa ymmärtävänsä tekonsa haitalliset vaikutukset
- 3.) pyytää anteeksi tekemäänsä vääryyttä ja osoittaa olevansa pahoillaan 4.) suostuu hyvittämään tai sovittamaan tekonsa
- 4.) lupaa ettei tee vastaavaa toiste ja sopii siitä mitä seuraa, jos hän ei pidä lupaustaan
- 5.) osoittaa vastuuntuntoa osallistumalla jollakin tavalla samankaltaisten vääryyksien ehkäisemiseen.

TOIMINTAMALLI YHTEYDENOTOSSA POLIISIIN

Koulussa on joukko tilanteita ja asioita, joista opettaja on velvollinen ilmoittamaan poliisille kiireellisesti. Poliisi hälytetään soittamalla numeroon 112, jolloin paikalle tulee järjestyspoliisin ns. hälytyspartio. Se hoitaa suppean esitutinnan eli alustavat puhuttelut, todistajien kirjaamisen, tekee paikkatutkimuksen, jos se on tarpeen. Lisäksi partio tekee tarpeen mukaan rikosilmoituksen, ja asia etenee tutkintaan. Jotkut isommat rikokset menevät rikospoliisin tutkittavaksi.

Yhteydenotot poliisiin voidaan jakaa kiireellisiin ja ei-kiireellisiin.. Ei-kiireellisissä tapauksissa poliisiin voi pyytää koululle, jos koulun omat keinot eivät tunnu riittävilta (VLK:n poliisin päivystys puh. 0718746130). Tapaukset ovat usein sellaisia, että sääntöjä rikotaan toistuvasti, suhtautuminen on ylimielistä, jotain tapahtuu toistuvasti. Poliisin mukaan pyytäminen on siis yksi lisämahdollisuus puuttua tiukemmin tai näyttävämmin johonkin ongelmaan, saada se parhaassa tapauksessa loppumaan tai estää sen paisuminen.

Poliisin puhuttelut ovat ei-kiireellisissä asioissa yleensä ns. sovittelutoimintaa, eivät virallisia kuulusteluja. Poliisi puhuttelee asianosaisia yksitellen tai rehtorin/opettajan läsnäollessa ilman ns. määrämuotoista holhoojan/lastensuojeluviranomaisen läsnäoloa. Harkinnan mukaan poliisi voi ilmoittaa asiasta vanhemmille/huoltajille.

Poliisi on hälytettävä kiireellisesti paikalle, jos

- koulussa on akuutti törkeä pahoinpitely, ryöstörikos, törkeä varkaus tai muu törkeän rikoksen tunnusmerkistön täyttävä rikos, ja joissa tekijät ovat rikosoikeudellisesti vastuukäisiä eli 15 vuotta täytäneitä (myös alle 15-vuotiaiden kohdalla poliisi on kutsuttava törkeissä tapauksissa paikalle);
  - joku tuo kouluun vaarallisia teräaseita, ampuma-aseita tai räjähdysaineita;
  - vahvasti epäillään, että joku oman koulun oppilas tai ulkopuolinen myy tai välittää tai käyttää huumeaineita koulun alueella; tai on vahva epäily, että esimerkiksi jostain autosta koulun ulkopuolella myydään jotain laitonta (huumeita, viinaa, varastettua tavaraa...) > ota tunnistetiedot talteen;
  - kouluun tunkeutuu ulkopuolinen meluamaan ja uhkailemaan esim. teräaseella;
  - koulussa on pommiuhka;
  - joku rikkoo, tuhoaa koulun omaisuutta satojen eurojen arvosta;
  - joku tahallaan sytyttää tulipalon
-

Lisäksi törkeät toisen ruumiillisen koskemattomuuden suojan rikkomiset, kuten väkisin makaaminen, lapsiin kohdistuvat ahdistelut vaativat aina poliisitutkinnan. Poliisille on myös hyvä ilmoittaa heti ns. itsensäpaljastajista ja "namusedistä".

Valvovan opettajan oikeusturvan kannalta poliisi on kutsuttava paikalle vakavissa tapaturmissa tai tapaturmaisissa kuolemantapauksissa; tilanteen tutkinta vastuukysymyksiin sekä kuolemansyyn tutkinta kuuluu poliisille.

Tulipalon syttyessä paikalle on hälytettävä poliisin lisäksi myös palokunta.

Arviointi

Arviointikäytänteet

Naakan koulussa edetään opinnoissa vuosiluokittain. Koulun lukuvuosi on jaettu viiteen jaksoon. Yksi jakso kestää noin 7-8 viikkoa. Oppiaineista osa opetetaan jaksoissa hajautetusti, osa keskitetysti. Jaksoluvusta huolimatta arviointi toteutetaan kaksi kertaa lukuvuodessa: väliarviointi jouluisin ja lukuvuosi-/päättöarviointi keväisin.

Kunkin oppiaineen arvioinnin periaatteista tiedotetaan oppilaille lukuvuoden ensimmäisillä oppitunneilla. Periaatteista tuodaan esiin muun muassa mihin seikkoihin arviointi ko. oppiaineessa perustuu, mikä on kirjallisen ja muun näytön osuus arvioinnissa. Informaatiossa korostetaan, että arviointi perustuu oppilaan antamaan monipuoliseen näyttöön. Oppilaalle annetaan arviointipalautetta säännöllisesti myös oppituntien yhteydessä lukuvuoden mittaan.

Huoltajille pidetään arviointia koskeva vanhempainilta 7. lukuvuoden aikana, jonka yhteydessä tuodaan julki huoltajillekin yläkoulun arvioinnin yleisiä periaatteita. Lukuvuoden mittaan aineenopettajat ovat arviointia koskevissa asioissa tarvittaessa myös huoltajiin suoraan yhteydessä esim. puhelinkeskusteluissa, wilmaviestein tai sähköpostitse.

Tietoa arvioinnista niin oppilaille kuin huoltajillekin on saatavissa myös Valkeakosken kaupungin opetussuunnitelman kuntakohtaisesta osiosta.

Jos koulun oppilaalle on tulossa todistukseen hylätty arvosana jostain oppiaineesta, oppilaalle ja hänen huoltajalleen lähetetään hyvissä ajoin tästä tieto ns. nelosvaroitus -lomakkeella. Lomakkeen tarkoituksena on tuoda julki koulun huoli oppilaan heikosta opintomenestyksestä.

Oppilaalle, jonka suoritus on yhdessä tai useammassa oppiaineessa hylätty varataan lukuvuoden koulutyön päätyttyä mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot hylätyssä oppiaineessa/- aineissa. Ehtolaiskuulustelu pidetään Naakan koululla juhannusta edeltävän viikon perjantaina klo 10.00.

Käyttäytymisen arviointi

Koulun tärkeänä tehtävänä on kehittää oppilaan moraalisia arvoja, esimerkiksi kasvattaa rehellisyyteen ja toisen huomioon ottamiseen. Tavoitteena on eri tilanteissa luontevasti ja hyvin käyttäytyvä ihminen. Oppilaan on käyttäydyttävä asiallisesti, suoritettava annetut tehtävät, noudatettava koulun järjestyssääntöjä ja käsiteltävä huolellisesti koulun omaisuutta. Naakan koulu yhteisön jäsenten kielenkäyttö on kaikissa tilanteissa asiallista, rauhallista ja toista osa-puolta kunnioittavaa.

Päämäärään päästään antamalla oppilaille oikeita malleja. Tilanneopetusta annetaan koulun arki- ja juhlatilanteissa. Epäkohtiin puututaan johdonmukaisesti.

Opettajat arvioivat kaksi kertaa lukuvuodessa oppilaiden käyttäytymisen samassa yhteydessä, kun syöttävät arvosanan oppiaineensa osaamisesta Primus -hallinto-ohjelmaan. Ohjelma laskee automaattisesti käyttäytymisen arvosanaksi kullekin oppilaalle eri opettajien antamista arvosanoista keskiarvon pyöristettynä lähimpään kokonaislukuun. Luokanvalvojalla, jolla on tiedot kunkin oppilaan myöhästymisistä, oppitunneilta poistamisista ja rangaistuksista on oikeus muuttaa ohjelman laskemaa keskiarvoa +/- yhdellä.

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön, arvostaa koulutyötä ja noudattaa sääntöjä. Muiden ihmisten huomioonottaminen edellyttää oppilaan kykyä ja halua ymmärtää, arvostaa ja tukea toisia ihmisiä sekä vaalia ympäristöä. Koulutyön arvostaminen koskee sekä omaa että toisen tekemää työtä. Siinä huomioidaan oppilaan kyky toteuttaa koulutyössä esiin tulevia

---

---

tehtäviä ja velvoitteita. Sääntöjen noudattamisessa huomioidaan se, miten oppilas tuntee säännöt ja sitoutuu niihin.

Käyttäytymisen arviointi vahvistetaan opettajainkokouksessa yhdessä muun arvioinnin vahvistamisen kanssa. Käyttäytyminen arvioidaan numeroin ja käyttäytymisen arvioinnin perustana käytetään Valkeakosken kaupungin perusopetuksen kuntakohtaisessa opetussuunnitelmassa mainittuja käyttäytymisen tavoitteita.

3.7.4 Rauhalan koulun toimintakulttuuri

Arviointi

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia. Oppilaalle annetaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Arvioinnin tavoitteena on antaa palautetta sekä oppilaalle että hänen huoltajilleen opintojen etenemisestä ja ohjata oppilasta myös itse kiinnittämään huomiota omaan työskentelyynsä ja taitojen kehittymiseen. Arviointi perustuu aina asetettuihin tavoitteisiin ja kriteereihin, joista tiedotetaan niin huoltajia kuin oppilaita. Opettajakunnan yhteistyöllä varmistetaan monipuolisten arviointimenetelmien käyttö. Arviointiperusteet käsitellään yhteisesti ja niitä käytetään yhtenäisin perustein.

Arvioinnin muodot ja välineet

Opintojen aikainen eli formatiivinen arviointi kulkee osana päivittäistä opetusta. Tärkeä osa arviointia on vuorovaikutteinen ja vastavuoroinen koulupäivän aikana annettava palaute. Opettaja seuraa oppilaan edistymistä tehtävätyöskentelyn, tuntiosaamisen ja havainnoinnin avulla. Tavoitteiden asettamista ja itse- sekä vertaisarvioinnin taitoja harjoitellaan alkuopetuksesta alkaen. Arviointi voi olla suullista tai kirjallista. Kokoava eli summatiivinen arviointi tehdään oppimisprosessin tai –kokonaisuuden lopuksi. Silloin voidaan pitää testejä, kokeita ja antaa erilaisia näyttömahdollisuuksia. Arvioinnista tiedotetaan Wilmalla tai kotiin lähetettävillä tiedotteilla. Huoltajat voivat Wilman kautta seurata ja tarkastella oppilaan suorituksia ja poissaoloja. Oppilaan, huoltajien ja opettajan väliset arviointikeskustelut ovat osa arviointia.

Syysarviointi

Käyttäytymisen ja työskentelyn itsearviointi toteutetaan 2.-6.vuosiluokkien oppilaille kerran lukuvuodessa, syyslukukauden puolivälissä. Lomake sisältää myös opettajan ja huoltajan palautteen.

Väliarviointi

2. ja 6.vuosiluokkien oppilaat huoltajineen kutsutaan arviointikeskusteluun kerran lukuvuodessa, joulutammikuun aikana. Arviointikeskustelussa luokanopettajan kanssa käydään läpi laaja-alaisen osaamisen sekä oppimisen osaamisen edistymistä ja muita koulutyöhön liittyviä asioita. Keskustelussa sovitut oppimisen tavoitteet kirjataan ja ne tarkistetaan lukuvuoden päätteeksi. Tarpeen tullen keskusteluja voidaan pitää myös muillakin vuosiluokilla.

ja 3.-5.vuosiluokkien oppilaat saavat joulutammikuussa kotiin tuotavaksi Oppilaan itsearviointi ja opettajan palaute –lomakkeen. Lomakkeessa käydään läpi laaja-alaisen osaamisen sekä oppimisen osaamisen edistymistä.

Lukuvuositodistus

Keväällä lukuvuoden päättyessä kaikkien luokkien oppilaat saavat lukuvuositodistuksen, jossa arvioidaan koko lukuvuoden työskentely. Lukuvuositodistuksen sanallisesta ja numeroarvioinnista on päätetty kuntakohtaisesti opetussuunnitelmassa.

Helkajuhla Ritvalassa

Rauhalan koulu toimii yhteistyössä Ritvalan Nuorisoseuran kanssa harjoittaen oppilaille tanhuja ja helkavirsiä.

Oppilaita kannustetaan osallistumaan helkajuhlaan, joka on seudun tunnetuin juhla. Se järjestetään Ritvalan Seurantalolla helluntaisin. Koululta muodostetaan kaksi eri tanhuryhmää ikätason mukaisesti.

Hyvinvointi

Yhteiset säännöt ohjaavat koulutyötämme ja niistä pidetään kiinni. Koulun säännöt on luotu yhdessä opettajia, oppilaita ja huoltajia kuunnellen. Ne luovat työskentely-ympäristöömme turvallisuutta sekä viihtyvyyttä. Autamme koulumme siistijöitä riisumalla kengät jalasta jo eteisessä. Koulun käytävillä ei kulkeudu hiekkaa tai kuraa ja sukatkin pysyvät kuivempina. Pyritään poistamaan kiireen tuntua ja oppituntien rytmitystä voidaan muuttaa tarpeen mukaan. Vanhempainyhdistys on tukenut välituntitoimintaamme mm. hankkimalla leikkivälineitä.

Vuosittain tehtävät kiusaamiskyselyt auttavat meitä selvittämään sellaisiakin kiusaamistapauksia, jotka eivät ehkä muuten tulisi tietoon. Kiusaamista ei hyväksytä ja kaikkeen kiusaamiseen puutummme aktiivisesti.

Oppilaiden tasa-arvoinen kohtelu ja erilaisuuden hyväksyminen kuuluu arvoihimme. Tasa-arvo on myös erilaisuuden hyväksymistä. Opetuksessa erilaisia ryhmittelyjä käytetään rohkeasti edistämään jokaisen yksilöllistä tapaa oppia. Tavoitteenamme on pystyä tarjoamaan jokaiselle lapselle oman tasoista ja yksilöllistä opetusta, jolloin oppimisen sisältöjä voidaan tarvittaessa muuttaa.

Oppimisen tueksi oppilaalle voidaan tarjota tukiovetusta joko kertaavana, mutta usein myös ennakoivana. Koulupsykologin, koulun sosiaalityöntekijän ja terveydenhoitajan palvelut täydentävät hyvinvointia.

Ympäristön viihtyisyyden lisääminen alkaa siististä koulusta. Jokainen voi huolehtia osaltaan ulko- ja sisätilojen siisteydestä.

Tapaturmat

Oppilaat on vakuutettu koulutapaturmien osalta vakuutusyhtiö Pohjolassa.

Koulutapaturmiin kuuluvat:

- koulussa
  - koulumatkalla ja
  - koulun ulkopuolisessa opetuksessa sattuneet tapaturmat esim. opintoretket, leirikoulut jne., myös hammastapaturmat.
-

Tapaturmapotilas ohjataan ensin kouluterveydenhoitajalle, jos hän on paikalla.

Tapaturmasta soitetaan välittömästi oppilaan huoltajalle.

Jos terveydenhoitaja on paikalla, hän arvioi hoidon tarpeen, muussa tapauksessa opettaja tekee hoitoarvion. Ensisijainen jatkohoito tapahtuu kunnallisessa terveydenhuollossa.

Kaikista päähän sattuneista vähäisistäkin tapaturmista ollaan puhelimella yhteydessä huoltajiin ja heitä pyydetään seuraamaan lapsen vointia.

Vakava ensiapua vaativissa koulutapaturma: Toimintaohje

1. soitetaan 112
2. soitetaan huoltajille
3. jos huoltaja ei pääse ambulanssiin mukaan, yritetään järjestää koululta saattaja ambulanssiin oppilaan mukaan.

Opettaja tai terveydenhoitaja täyttää ILMOITUS KOULUTAPATURMASTA - lomakkeen. Lomake löytyy opehuoneen lokerikosta. Lomake toimitetaan koulusihteerille, joka tekee tapaturmailmoituksen vakuutusyhtiöön.

Teknisen käsityön tunnilla sattuneesta tapaturmasta ilmoitetaan tapaturma - ammattitauti-ilmoituslomakkeella.

Esim. päähän tai hampaisiin aiheutuneesta tapaturmasta, josta ei juuri sillä hetkellä aiheudu jatkohoitoa, on syytä tehdä ilmoitus koska "vamman" voi myöhemmin aiheuttaa toimenpiteitä.

Opettaja tai koulunkäyntiavustaja ei kuljeta oppilasta hoitoon.

Rauhalan koulun järjestyssäännöt

1. Nämä järjestyssäännöt on tehty sen vuoksi, että sinun koulunkäyntisi olisi turvallista ja miellyttävää ja että voisit saada aikaan mahdollisimman hyviä oppimistuloksia.
  2. Noudata koulumatkallasi liikennesääntöjä. Ota huomioon myös muut tiellä liikkujat. Käytä kypärää tullessasi kouluun pyörällä, rullaluistimilla, kickbikella, tai skeittilaudalla. Kypärää käytetään myös koulun järjestämällä pyörä- tai lasketteluretkillä. Vie polkupyörä, kelkka, maila, sukset ym. heti saavuttuasi niille osoitettuihin paikkoihin.
  3. Käyttäydy linja-autossa ja taksissa kohteliaasti. Pysäkki ei ole leikkipaikka.
-

4. Ole ystävällinen ja kohtelias tovereitasi, koulun henkilökuntaa ja kaikkia koululla asioivia kohtaan. Muista tervehtiä ja kiittää.
5. Anna itsellesi ja muille työrauha oppitunneilla. Opiskelu on sinun työtäsi. Suhtaudu siihen alusta asti vakavasti. Sinulle jaetut työvälineet on aina oltava mukana oppitunneilla.
6. Opettajan ja muun henkilökunnan ohjeita on noudatettava.
7. Välituntialueeseen kuuluvat koulun piha ja pallokenttä. 1.-2. lk:n oppilaat saavat ylittää tien vain opettajan johdolla. Pyörätie ei ole leikkialuetta. Pyri säilyttämään pihatelineet ja koristepensaat hyvässä kunnossa. Välituntisin voit jäädä sisälle vain opettajan luvalla.
8. Pukeudu säänmukaisesti! Käytä kylmällä ilmalla päähinettä tai huppua. Ota liikuntatunneille asianmukaiset varusteet. Puhdista kenkäsi ja vaatteesi ennen sisään tuloa. Jätä ulkojalkineet eteiseen.
9. Ruokailussa noudatetaan opetettuja ruokailutapoja. Syö rauhallisesti ja muita häiritsemättä. Makeisten syöntiin koulussa vaaditaan opettajan lupa. Purukumia ei syödä koulussa. Ruokailun jälkeen voi syödä ksylitolipastilleja.
10. Kännykkää saa käyttää koulupäivän aikana vain opettajan luvalla.
11. Käsittele yhteistä omaisuutta huolella ja vastuullisesti. Palauta välineet käytön jälkeen paikoilleen. Toisen omaisuuteen ei saa koskea ilman lupaa. Ilmoita rikkoutuneista esineistä heti opettajalle.

Koulukiusaamisen ehkäiseminen

Oikeudet ja velvollisuudet

Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Kaikilla koulun aikuisilla on velvollisuus toimia kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän estämiseksi ja vähentämiseksi.

Kiusaamisen ehkäiseminen

Koulussamme vahvistamme oppilaiden kiusaamisen vastaisia asenteita. Saatamme säännöt selvästi tiedoksi oppilaille ja koteihin. Kiusaamiseen liittyvistä käytänteistä tiedotetaan huoltajia syyslukukauden alussa.

Oppilaita valvotaan kouluaikana. Luokissa luokanvalvoja, opettajat ja oppilashuoltoryhmän jäsenet käsittelevät kiusaamiseen liittyviä asioita säännöllisin väliajoin. Kiusaamiseen puututaan aina ja tietoon tulleet kiusaamistapaukset kirjataan.

Kiusaamisen määritelmä

Kun yksi tai useampi ihminen toistuvasti ja pidemmän ajan kuluessa kohdistaa tietoista ja aktiivista kielteistä käytöstä yhtä tai useampia kohtaan tai sulkee heidät pois joukosta. Kaikki koulussa tapahtuva aggressiivinen käyttäytyminen ei ole koulukiusaamista. Kiusaamisena pidetään sitä, kun yksi ja sama oppilas joutuu toistuvasti ja systemaattisesti toisten tahallisen ja kielteisen toiminnan kohteeksi. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään haittaamaan tai vahingoittamaan tai aiheuttamaan pahaa mieltä jollekin toiselle. On huomattava, että myös opettaja tai muu henkilökuntaan kuuluva voi joutua kiusaamisen kohteeksi.

Kiusaamista on

- tavaroiden piilottelu tai luvatta ottaminen
- hakkaaminen, tyrkkiminen, potkiminen, nipistely, maahan kaataminen, kamppaaminen, tukasta vetäminen ja kaikki muu käsiksi käyminen eli fyysinen kiusaaminen (kiusaamiseksi luokitellaan myös väkivalta, joka naamioidaan urheiluksi tai leikiksi)
- pilkkaaminen, haukkuminen, lällätys, ilkkuva matkiminen, toisen ulkomuodon tai tekemisten jatkuva kommentoiminen, kikattelu, pilkallinen nauru
- pelottelu, uhkailu, pettäminen, perättömien juttujen keksiminen eli sanallinen kiusaaminen
- toisen yllyttäminen yhtä vastaan, yksin jättäminen tai leikeistä pois jättäminen ilman syytä, ilmeily, huokailu, merkitsevien silmäysten vaihtaminen jonkun kanssa, toisen kohtelemisen kuin ilmaa eli hiljainen kiusaaminen

Toiminta kiusaamistilanteessa

Kiusaamiseen puututaan heti ja noudatetaan seuraavia ohjeita (ensisijaisena vastuuhenkilönä on henkilö, joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana):

- Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tilanteen kulku
  - Kirjataan tapahtumat koulun omaan kaavakkeeseen, joka talletetaan kansioon ja josta tuodaan kopio rehtorille säilytettäväksi
  - Järjestetään osapuolien kuuleminen ja sovitaan, että kiusaaminen loppuu ja tehdään selväksi kiusaajalle, mitä tapahtuu jatkossa, jos sopimus ei pidä
  - Sovitaan seurannasta
  - Ilmoitetaan asiasta kohteen ja vakavuusasteen mukaan huoltajalle, koulun oppilashuoltotyöryhmälle, koulukuraattorille jne.
  - Suoritetaan asianmukaiset rankaisutoimet Seurataan, toistuuko tilanne
  - Jos tilanne toistuu, pyydetään kiusaajan huoltajat tulemaan koululle ja selvittämään tilannetta ja pohtimaan, mitä tehdään seuraavaksi. Vakavammissa tapauksissa
-

---

arvioidaan myös lastensuojelun ja poliisin tarve.

Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Häirinnän määritelmä

Sukupuolista häirintää on ei-toivottu huomio, joka liittyy sukupuoleen, esimerkiksi halventava tai alentava

puhe toisen sukupuolesta, sukupuoleen liittyvä kiusaaminen, teot, jotka saavat tuntemaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi.

Seksuaalista häirintää on muun muassa vihjailu ja seksuaalisesti värityneet vitsit, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat puheet ja kysymykset. Ehdottelu, vaatiminen ja fyysinen koskeminen sekä raiskaus tai sen yritys ovat seksuaalista häirintää. Häirintä voi tapahtua myös puhelimen ja netin välityksellä.

Sukupuolinen huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää. Seksuaalista häirintää ei koulussamme hyväksytä, vaan asiaan puututaan välittömästi.

Jokaisella on oikeus ihmisarvon loukkaamattomuuteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Loukkaavaa käytöstä ei koulussamme hyväksytä, vaan siihen puututaan välittömästi. Loukkaavana käytöksenä pidetään mm. nimittelyä, kieltäytymistä työskentelemästä toisen kanssa, eristämistä ja toisen henkilön vähättelemistä. Rasististen viestien lähettäminen on erittäin loukkaavaa käytöstä. Jatkuvasta rasistisesta toiminnasta koulu tekee ilmoituksen poliisille. Rasistiset merkit ja eleet ovat kiellettyjä koulussa. Niitä ei saa tehdä eikä esittää koulussa.

Häirinnän ehkäiseminen

Häirintää pyritään ennaltaehkäisemään seuraavin toimenpitein:

- Jokaisessa luokassa keskustellaan häirintään liittyvistä asioista.
  - Erityisesti kiinnitetään huomiota uusien oppilaiden sopeutumiseen kouluun.
  - Osallistumme erilaisiin kampanjoihin (mm. nuorisotoimi, maahanmuuttaja opetus), jonka yhtenä tavoitteena on häirinnän ehkäiseminen.
-

Häirintään puuttuminen

Ensisijaisena vastuuhenkilönä on henkilö, joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana.

- Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tilanteen kulku Kirjataan tapahtumat
- Järjestetään osapuolien kuuleminen ja sovitaan, että häirintä loppuu ja tehdään selväksi, mitä tapahtuu jatkossa, jos sopimus ei pidä
- Sovitaan seurannasta
- Ilmoitetaan asiasta vakavuusasteen mukaan huoltajalle, koulun oppilashuoltotyöryhmälle, koulukuraattorille jne.
- Suoritetaan asianmukaiset rankaisutoimet
- Oppilashuolto huolehtii, että sekä uhri että tekijä saavat tarvitsemansa tuen
- Seurataan, toistuuko tilanne

Jos tilanne toistuu, pyydetään kiusaajan huoltajat tulemaan koululle ja selvittämään tilannetta ja pohtimaan, mitä tehdään seuraavaksi. Vakavammissa tapauksissa arvioidaan myös lastensuojelun ja poliisin tarve.

Oppilaan poistaminen luokasta

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus määrätä häiritsevä opiskelija poistumaan luokasta tai muusta tilasta, jossa järjestetään opetusta taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta (huom. aina kaksi viranhaltijaa paikalla).

Rehtori ja opettaja voivat opiskelijaa poistaessaan käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. (POL 36 b § 2003)

Kun oppilas poistetaan opetustilasta, hänet ohjataan kanslian valvontaan ja oppilaan huoltajaa informoidaan tilanteesta mahdollisimman pian. Oppilaan huoltajalle ilmoitetaan myös, jos tilanne vaatii oppilaan opetuksen epäämistä eli oppilaan lähettämistä loppupäivän ajaksi kotiin. Voimakeinojen käyttö on aina kirjattava ja kirjaus toimitettava rehtorille, joka arkistoi selostuksen. Myös kasvatus- ja opetuslautakunnalle (kohyla) tulee antaa tiedonanto tapahtuneesta.

Rauhalan koulun käytänteitä

- Oppilaiden tulee pukeutua säänmukaisesti ja puhdistaa kenkensä sekä vaatteensa ennen sisään tuloa. Ulkojalkineet jätetään eteisen jalkinetelineisiin
- Ruokailussa noudatetaan opetettuja ruokailutapoja. Oppilaat syövät rauhallisesti ja muita häiritsemättä. Ruokailusta pyritään järjestämään rauhallinen tapahtuma keskelle koulupäivää. Oppilaat maistavat kaikkia ruokia.
- Makeisten syötiin koulussa vaaditaan opettajan lupa.
- Yhteistä omaisuutta on käsiteltävä huolella ja vastuullisesti. Välineet palautetaan käytön jälkeen paikoilleen. Toisen omaisuuteen ei saa koskea ilman lupaa. Rikkoutuneista esineistä ilmoitetaan heti opettajalle.
- Huonolla säällä tai toipilaana oppilas voi saada opettajalta erikoisluvalla oleskella sisällä välitunnin aikana.
- Jos oppilaalla on koulussa kännykkä, sen tulee olla äänettömällä. Kännykkä ja muut arvoesineet ovat oppilaalla koulussa hänen omalla vastuullaan. Kännykkää saa käyttää koulupäivän aikana vain opettajan luvalla.
- Tukiopetusta tullaan antamaan oppilaille aina tarvittaessa.
- Sairauspoissaolot tulee ilmoittaa samana päivänä puhelimitse/ tekstiviestillä tai s-postilla omalle opettajalle.
- Oppilaat voivat pyöräillä kouluun ja koulumatkoilla on lain mukaan käytettävä kypärää sekä pimeällä suojaliivejä ja valoja.
- Koulupäivän aikana autoilu koulun pihassa on kielletty. Lasten jättöpaikka on koulun kohdalla oleva tien levennetty osa.
- Liikuntatunneilla oppilailla on oltava mukanaan sopiva varustus. Pitkät hiukset on oltava kiinni ja korujen käyttöä on hyvä välttää. Myös juomapullo on hyvä olla mukana.
- Mikäli oppilas tarvitsee vapaata koulusta, anotaan alle viiden päivän vapaat kirjallisesti omalta opettajalta ja pitemmät vapaat rehtorilta.

Osallisuus

Oppilaat osallistuvat aktiivisesti koulun toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin oman kehitysvaiheensa mukaisesti.

Oppilaskunnan edustajana toimii oppilaskunnan hallitus. Jokainen luokka valitsee elokuussa oman luokkansa edustajan oppilaskunnan hallitukseen keskustelemalla, tarvittaessa äänestämällä. Pienellä koululla lähes jokainen oppilas saa kokemuksen oppilaskunnan hallituksessa toimimisesta. Oppilaat oppivat vaikuttamisen mahdollisuuksia ja tuovat esiin luokkansa mielipiteet yhteisesti päätettävissä asioissa.

Tavoitteenamme on kasvattaa lapsista aktiivisia kansalaisia ja ohjata heitä demokraattiseen toimintakulttuuriin.

Rauhalan koulun periaatteita

Keväällä 2015 Rauhalan koulun henkilökunta yhteistyössä vanhempainoimikunnan ja oppilaskunnan kanssa valitsi koulumme keskeiset arvot: Keskeisiksi valikoituivat seuraavat arvot:

1. Turvallinen kouluympäristö
2. Yhteisöllisyys
7. 3. Monipuoliset oppimismenetelmät
3. Myönteinen vuorovaikutus
4. Suvaitsevaisuus
5. Työrauha

- Koulumme koko henkilökunnalla on oikeus ja velvollisuus puuttua kaikkien oppilaiden käytökseen. Pienimuotoinen kiusaamiskysely käsittelee toistetaan sopivin välein lokakuun aikana.
- Lähdekirjat ja tietokoneet säilytetään luokissa oppilaiden käytettävissä.
- Välineistöä hankitaan ja ylläpidetään niin, että se tukee myös oppilaiden välituntiaktiivisuutta. Kaikki oppilaat saavat töitään näytteille.
- Kaikille oppilaille annetaan mahdollisuus esiintyä joko kevät- tai joulujuhlissa, jotka ovat kiinteä osa opetussuunnitelmaa.
- Kerran viikossa pidetään yhdessä seurakunnan kanssa koulun yhteinen päivänavaus. Helkajuhla on kiinteä osa koulumme opetussuunnitelmaa. Helkavirsien ja tanhujen harjoittelu mahdollistetaan sisäisin joustavin opetusjärjestelyin.
- Vanhempainyhdistyksen kanssa yhteistyössä järjestetään vuosittain joko joului- tai pääsiäismyyjäiset, sekä Halloweenjuhla. Kertyneillä varoilla tuetaan koulun toimintaa ja opintoretkien järjestämistä.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Rauhalan koulun lapsia ja aikuisia ohjataan vastuullisuuden ympäristöä kohtaan arkipäiväisillä valinnoilla ja toimilla. Luokissa paperijätteet lajitellaan ja jätepaperia pyritään hyötykäyttämään. Ruokailussa lapsia opetetaan syömään monipuolisesti ja ottamaan

---

ruokaa sopiva määrä. Ruokalassa biojätteet kerätään erilliseen astiaan. Keväisin siivotaan koulun lähiympäristö ja opetellaan lajittelemaan kerätyt jätteet oikein. Myös välituntisin ohjataan viemään oikeaan paikkaan jätteenkeräyspisteessä. Myös tutustutaan Rauhalan kentän vieressä olevan jätepiesteen käyttöön. Oppikirjat kierrätetään ja hankinnoissa pyritään säästäväisyyteen.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Rauhalan koulun yhdenvertaisuussuunnitelma

Yhdenvertaisuus, perusoikeudet ja identiteetti

Yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kohtelu edellyttää perusoikeuksien turvaamista kaikille oppilaille. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan, malleillaan ja käytänteillään oppilaan sukupuolisen ja muun identiteetin rakentumista. Opetus on lähestymistavaltaan oppilaiden yksilöllisyyttä ja kaikenlaista identiteettiä arvostavaa ja tukevaa.

Yhdenvertaisuus ja toimintakulttuuri

Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Tasa-arvo ja oppiaineet

Sukupuoli-identiteetti ja sukupuolten välinen tasa-arvo tiedostetaan kaikissa toimissa ja oppiaineissa. Sukupuolesta riippumatta tarjotaan yhdenvertaista opetusta myös käsitöissä ja liikunnassa.

Yhdenvertaisuus ja koulun tilaisuudet

Koulun tilaisuudet järjestetään siten, että maailmankatsomuksellisista eroista huolimatta kaikki oppilaat saavat yhtäläistä opetusta ja mahdollisuudet osallistua kaikkiin tilaisuuksiin. Jos järjestetään uskonnonharjoittamista sisältäviä tilaisuuksia, niihin osallistumattomille suunnitellaan ja järjestetään vastaava korvaava ohjelma.

Yhdenvertaisuus ja ikä

Oppilaat työskentelevät tarvittaessa tiimeissä kaikkien koulutovereidensa kanssa yli luokkarajojen.

Yhdenvertaisuus ja integrointi

Integraatiossa otetaan huomioon erityistä tukea saavan ja vieraskielisen oppilaan oikeuksien ohella myös yleisopetuksen oppilaiden oikeudet. Kohtuullinen positiivinen erityiskohtelu ei kuitenkaan ole syrjintää.

Seksuaalinen häirintä

Koulussamme ei sallita henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää eikä minkäänlaista henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Oppilaita ohjataan ja kasvatetaan toimimaan niin, ettei kukaan joudu sukupuolisen tai muun häirinnän ja ahdistelun kohteeksi.

Jos seksuaalista tai muuta häiritsevää käytöstä esiintyy, häirinnän kohteen tulee ilmaista häiritsijälle, että tämän käytös on häiritsevää. Mikäli käytös toistuu, tulee häirinnän kohteen kääntyä luokanopettajan, rehtorin, koulukuraattorin tai terveydenhoitajan puoleen tilanteen selvittämiseksi.

Ilmeneviin ongelmatapauksiin puututaan viivyttämättä. Häirintäkokemukseen johtanut tapahtumakulku selvitetään, kaikkia osapuolia kuullaan ja arvioidaan, onko häirintää tapahtunut sekä päätetään toimenpiteistä ja seurannasta. Tarvittaessa häirintään syyllistyneelle oppilaalle määrätään koulun järjestyssääntöjen mukainen kurinpitoseuraamus.

Häirinnän kohteeksi joutunut ja häirintään syyllistynyt ohjataan tarvittaessa henkilökohtaisten oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen tai kouluterveydenhuollon palvelujen piiriin.

3.7.5 Roukon yhtenäiskoulun 1-6 toimintakulttuuri

Roukon koulussa yhteistyötä tekevät sujuvasti perusopetuksen ja esiopetuksen oppilaat yhdessä suuren aikuisjoukon kanssa. Lapsia talossamme on yli 580 ja opetushenkilöstöä noin 40. Vahva yhteistyön perinne on voimavara, josta meidät tunnetaan. Yhteistyö koulun ja esiopetuksen välillä muodostaa opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Koulumme arvot, asenteet ja tavat välittyvät lapsille aikuisten toiminnan ja esimerkin myötä. Vaalimme hyviä tapoja ja toisten kunnioittamista. Suuressa talossa pyritään kiireettömyyteen ja aitoon välittämiseen. Jokainen lapsi saa Roukon koulusta turvallisen kasvu- ja oppimisympäristön.

Oppiminen

Oppimistamme ohjaavat monipuoliset työskentelytavat. Laulu, leikki, pelillisuus sekä elämyksen ja kokemuksen kautta oppiminen on huomattu hyväksi toimintatavaksi oppimiselle ja kasvulle.

Toiminnallisuuden rinnalla omalla paikallaan työskenteleminen ja rauhoittuminen on myös tärkeää. Työskentelymuodot ovat opettajien yhteistyön myötä muotoutuneet aiempaa toiminnallisemmiksi ja vuorovaikutuksellisemmiksi. Esi- ja alkuopetuksessa yhteistyö perustuu elämyksellisyyteen, jossa ilmiölähtöisesti tutkitaan ja tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä ja teemoja. Fyysiset opiskeluympäristöt ovat tällä hetkellä koulussamme suuri haaste ja kehittämisen kohde, jotta ne edistäisivät toiminnallisuutta ja vaihtelevien työtapojen käyttöä. Luokkakoot ovat suuria, mutta jakotunnein ja resurssiopettajan avulla oppituntien ryhmäkokoja on saatu pienennettyä.

Oppimisen suunnittelutyötä tehdään yhdessä opettajien kesken sekä opettajien ja oppilaiden kesken. Oppiaineiden palkittaminen luo mahdollisuuksia erilaisille oppijoille. Palkituksessa saman oppiaineen oppitunteja yhdistetään rinnakkaisluokkien kesken, jolloin oppilaiden ryhmittely mahdollistuu uudella tavalla. Ryhmittelyssä on usein mukana myös erityisopettaja tai resurssiopettaja, jolloin samalla voidaan vaikuttaa ryhmäkokoihin. Palkittamisessa voidaan keskittyä myös aineenopettajamaisuuteen, jolloin luokanopettaja opettaa useammalle ryhmälle samaa oppiainetta.

Roukon koulu tarjoaa oppimisympäristöksi luokahuoneen lisäksi liikuntasalin, koulukirjaston, tietokoneluokan ja koulun lähiympäristön. Yhteistyö koulun ulkopuolisten

---

---

yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa mahdollistaa monipuolisten oppimisympäristöjen hyödyntämisen. Kirjasto, museot, uimahalli ja muut paikalliset oppimisympäristöt huomioidaan mahdollisuuksien mukaan, jonne pääsemme kävellen tai linja- autokyydein.

Oppimisessa hyödynnetään lasten ikätaso huomioiden mahdollisuus vaikuttaa oppimisympäristöjen suunnitteluun. Perusopetuksen 1.-6.luokat työskentelevät työpareittain ja luokka-asteittain yhdessä. Luokahuoneiden yli tehtävässä yhteistyössä koulun jokainen tila käytävineen ja pienryhmätiloineen on haluttu ottaa käyttöön. Oppilaat osallistuvat opiskelunsa suunnitteluun yhdessä opettajansa kanssa ja tästäkin syystä oppimisen ja opiskelun työskentelytavat ovat muotoutuneet monipuolisiksi. Oppimisen ja opiskelun työtavat ovat vaihtelevia. Oppilaiden aktiivinen osallistuminen ja oppimisen monimuotoisuus on luonut aiempaa enemmän tarvetta luoviin tilaratkaisuihin.

Osallisuus

Oppilaskunnan edustajana toimii oppilaskunnan hallitus. Kukin luokka valitsee lukuvuosittain oppilaskunnan hallituksen jäsenensä äänestämällä. Oppilaat oppivat vaikuttamisen mahdollisuuksia ja tuovat esiin luokkansa mielipiteet yhteisesti päätettävissä asioissa. Tavoitteenamme on kasvattaa lapsista aktiivisia kansalaisia ja ohjata heitä demokraattiseen toimintakulttuuriin.

Koulumme kummioppilastoiminnalla on jo pitkät perinteet. Kummioppilastoiminta tukee alakoulun oppilaiden osallisuutta ja kouluviihtyvyyttä. Kummioppilaat ovat 6. luokkalaisia, jotka auttavat ensimmäisen luokan oppilaita tutustumaan kouluun ja luokkatovereihin. Tavoitteena on luoda kouluun yhteisöllisyyttä ja edistää uusien oppilaiden turvallista koulun alkua ehkäisemällä kiusaamista ja yksinäisyyttä. Kummioppilaat voivat lukuvuoden aikana osallistua yhteisille oppitunneille ekaluokkalaisten kanssa ja järjestää heille esimerkiksi välituntileikkejä, retkiä, juhlia ja askarteluhetkiä.

Jokainen lapsi ja perhe voi halutessaan osallistua kansainväliseen kummitoimintaan tukemalla kummilapsemme koulunkäyntiä kehitysmaassa. Vuosittainen rahankeräyskampanja kummilapsen koulunkäynnin tukemiseksi saa meidät arvostamaan suomalaista koulua ja oppimista.

Muutakin kansainvälistä toimintaa koulussamme näkyy myös aktiivisesti.

Ystävyyskaupunkitoiminta Saksan Vecheldeen tai erilaiset hankkeet ulkomaalaisten

---

opettajien kesken tuovat kouluumme kansainvälisyyttä ja lisäävät toimimisen taitoja. Kouluradiotoiminnalla oppilaat pääsevät haastattelemaan ja taltioimaan tallenteita globaaleista kontakteistamme.

Ymmärrys, kunnioitus ja vastuullisuus toisia ihmisiä kohtaan kasvaa pienistä teoista. Seurakunnan kanssa vuosittain järjestettävä yhteisvastuukeräys tai muu hyväntekeväisyyskampanja syventää käsityksiämme yhteiskunnasta.

Tavoitteenamme on yhä lisätä oppilaan vaikutusmahdollisuuksia omaa oppimistaan kohtaan. Oppilaalle pyritään tarjoamaan erilaisia vaihtoehtoja esim. työskentelytapojen valintaan sekä osoittamaan opiskelussaan mielenkiintonsa kohteita.

Hyvinvointi

Yhteiset säännöt ohjaavat koulutyötämme ja niistä pidetään kiinni. Koulun säännöt on luotu yhdessä opettajia, oppilaita ja huoltajia kuunnellen. Ne luovat työskentely-ympäristöömme turvallisuutta sekä viihtyvyyttä. Autamme koulumme siistijöitä riisumalla kengät jalasta jo eteisessä. Koulun käytävillä ei kulkeudu hiekkaa tai kuraa ja sukatkin pysyvät kuivempina. Välituntikellojen soimattomuus poistaa kiireen tuntua ja oppituntien rytmitystä voidaan muuttaa tarpeen mukaan. Vanhempainyhdistys on tukenut välituntitoimintaamme mm. hankkimalla leikkivälineitä.

Vuosittain tehtävät kiusaamiskyselyt auttavat meitä selvittämään sellaisiakin kiusaamistapauksia, jotka eivät ehkä muuten tulisi tietoon. Kiusaamista ei hyväksytä ja kaikkeen kiusaamiseen puutummme aktiivisesti.

Oppilaiden tasa-arvoinen kohtelu ja erilaisuuden hyväksyminen kuuluu arvoihimme. Tasa-arvo on myös erilaisuuden hyväksymistä. Opetuksessa erilaisia ryhmittelyjä käytetään rohkeasti edistämään jokaisen yksilöllistä tapaa oppia. Tavoitteenamme on pystyä tarjoamaan jokaiselle lapselle oman tasoista ja yksilöllistä opetusta, jolloin oppimisen sisältöjä voidaan tarvittaessa muuttaa.

Oppimisen tueksi oppilaalle voidaan tarjota tukiopetusta joko kertaavana, mutta usein myös ennakoivana. Koulupsykologin, koulun sosiaalityöntekijän ja terveydenhoitajan palvelut täydentävät hyvinvointia.

Ympäristön viihtyisyyden lisääminen alkaa siististä koulusta. Jokainen voi huolehtia osaltaan ulko- ja sisätilojen siisteydestä. Vanhan koulun rakenteita ei päästä muuttamaan, mutta pienillä muutoksilla luokkahuoneiden viihtyvyyttä voidaan parantaa.

Kestävä elämäntapa

Arjen valinnat ja toimet ohjaavat koulumme väkeä vastuulliseen suhtautumiseen ympäristöömme kohtaan. Luokissa paperijätteiden lajittelu ja ruokalassa biojätteen erittely ohjaa pieniin ekologisiin tekoihin. Koulumme keittiöhenkilö on kiittänyt ruokailijoitamme siitä, että ruokajätettä tulee päivittäin vain vähäisesti.

Ruokailuhetkessä opetamme lapsia syömään monipuolisesti ja ottamaan ruokaa itselleen sopivan määrän. Oppikirjat kierrätetään ja hankinnoissa pyritään säästäväisyyteen. Sähköisten opetusmateriaalien lisääntyessä lisätään resurssien puitteissa myös laitehankintoja. Oppilaiden omia älylaitteita hyödynnetään opiskelussa yhteisesti sovittujen käytänteiden mukaan. Oppiminen nähdään elinikäisenä prosessina, jossa Roukon koulun tehtävänä on herättää uteliaisuus oppimista kohtaan ja luoda lapsille kokemuksia oppimisen ilosta.

Arviointi Roukon koulussa

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia. Oppilaalle annetaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Arvioinnin tavoitteena on antaa palautetta sekä oppilaalle että hänen huoltajilleen opintojen etenemisestä ja ohjata oppilasta myös itse kiinnittämään huomiota omaan työskentelyynsä ja taitojen kehittymiseen. Arviointi perustuu aina asetettuihin tavoitteisiin ja kriteereihin, joista tiedotetaan niin huoltajia kuin oppilaita. Opettajakunnan yhteistyöllä varmistetaan monipuolisten arviointimenetelmien käyttö. Arviointiperusteet käsitellään yhteisesti ja niitä käytetään yhtenäisin perustein.

Arvioinnin muodot ja välineet

Opintojen aikainen eli formatiivinen arviointi kulkee osana päivittäistä opetusta. Tärkeä osa arviointia on vuorovaikutteinen ja vastavuoroinen koulupäivän aikana annettava palaute. Opettaja seuraa oppilaan edistymistä tehtävätyöskentelyn, tuntiosaamisen ja

---

havainnoinnin avulla. Tavoitteiden asettamista ja itse- sekä vertaisarvioinnin taitoja harjoitellaan alkuopetuksesta alkaen. Arviointi voi olla suullista tai kirjallista. Kokoava eli summatiivinen arviointi tehdään oppimisprosessin tai –kokonaisuuden lopuksi. Silloin voidaan pitää testejä, kokeita ja antaa erilaisia näyttömahdollisuuksia. Arvioinnista tiedotetaan Wilmalla tai kotiin lähetettävillä tiedotteilla. Huoltajat voivat Wilman kautta seurata ja tarkastella oppilaan suorituksia ja poissaoloja. Oppilaan, huoltajien ja opettajan väliset arviointikeskustelut ovat osa arviointia.

Syysarviointi

Käyttäytymisen ja työskentelyn itsearviointi toteutetaan 2.-6.vuosiluokkien oppilaille kerran lukuvuodessa, syyslukukauden puolivälissä. Lomake sisältää myös opettajan ja huoltajan palautteen.

Väliarviointi

2. ja 6.vuosiluokkien oppilaat huoltajineen kutsutaan arviointikeskusteluun kerran lukuvuodessa, joulutammikuun aikana. Arviointikeskustelussa luokanopettajan kanssa käydään läpi laaja-alaisen osaamisen sekä oppimisen osaamisen edistymistä ja muita koulutyöhön liittyviä asioita. Keskustelussa sovitut oppimisen tavoitteet kirjataan ja ne tarkistetaan lukuvuoden päätteeksi. Tarpeen tullen keskusteluja voidaan pitää myös muillakin vuosiluokilla.

1. ja 3.-5.vuosiluokkien oppilaat saavat joulutammikuussa kotiin tuotavaksi Oppilaan itsearviointi ja opettajan palaute –lomakkeen. Lomakkeessa käydään läpi laaja-alaisen osaamisen sekä oppimisen osaamisen edistymistä.

Lukuvuositodistus

Keväällä lukuvuoden päättyessä kaikkien luokkien oppilaat saavat lukuvuositodistuksen, jossa arvioidaan koko lukuvuoden työskentely. Lukuvuositodistuksen sanallisesta ja numeroarvioinnista on päätetty kuntakohtaisesti opetussuunnitelmassa.

Kiusaamisen ehkäisy

Roukon koulun käytännöt

Jokaisella oppilaalla on oikeus käydä koulua joutumatta kiusatuksi. Selkeät rajat, koulun järjestyssääntöjen tunteminen ja niihin sitoutuminen ehkäisevät arjen ristiriitojen syntymistä. Johdonmukainen kasvatuskeskustelujen ja kurinpitotoimien käyttö kasvattavat oppilaita oppimaan asioiden selvittämistä sekä kohtaamaan tekojen syitä ja seurauksia. Paras keino kiusaamisen välttämiseksi on pyrkiä luomaan kouluun turvallinen ja kannustava ilmapiiri, "Meidän koulu". Myönteisen minäkuvan ja itsetunnon kehittäminen sekä koulun yhteishengen ja osallisuuden tunteen ylläpitäminen ovat lähtökohtina muiden suvaitsemiselle ja erilaisuuden hyväksymiselle.

Koulurauha

Koulussamme vieteään koulurauha-teeman mukainen koulupäivä koko koulun oppilaille elokuussa pian syksyn koulutyön alettua. Teemapäivänä mm. kiusaamista käsitellään luokissa monipuolisesti. Päivä huipentuu koko koulun yhteiseen koulurauhanjulistustilaisuuteen, jossa 1. ja 6.luokan oppilaat julistavat koulurauhan koskevan oppilaita, opetustushenkilöstöä, siistijöitä ja vahtimestaria ja kestävän koko lukuvuoden ajan. Luokkien rauhan viestit lähetetään maailmalle ilmapallojen saattamana.

Välitön puuttuminen

Pääoaino koulussamme on kiusaamisen ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Mikäli kiusaamista kuitenkin esiintyy, siihen puututaan välittömästi eikä kiusaamista hyväksytä. Kiusaamisen kaikki muodot on kielletty koulun järjestyssäännöistä ja niiden rikkomisesta seuraa sovittu rangaistus. Lukuvuoden alussa säännöistä keskustellaan luokassa yhdessä.

Kiusaamisen vastaisen työn toimintamalli

- Asianosaisten kuuleminen erikseen ja/tai yhdessä.
  - Asioiden myöntäminen.
  - Silminnäkijöiden kuuleminen.
  - Keskustelu ongelmaan johtaneista syistä ja niiden seurauksista.
  - Huoltajille asiasta ilmoittaminen.
  - Tekojen sovittaminen.
-

- Vastuun kantaminen.

Seuranta: Kiusaamisen mahdollisesti jatkuessa huoltajat kutsutaan koululle kouluneuvotteluun yhdessä asianosaisten lasten kanssa. Toisaalta kannustetaan myös vanhempia ottamaan suoraan yhteyttä toisiinsa kiusaamistapauksissa.

Kiusaamisen tilanteen seurannassa voidaan jatkaa moniammatillista oppilashuollollista yhteistyötä. Kiusaaminen on rikollista toimintaa, kun se täyttää lainsäädännössä rikokselle annetut tunnusmerkit. Tarvittaessa konsultoimme poliisia.

Kiusaamiskyselyt

Kiusaamiskyselyt pidetään oppilaille ja huoltajille syyslukukauden puolessa välissä. Saadun palautteen perusteella opettajat selvittävät kiusaamistapaukset yhdessä oppilaitten kanssa. Kevätlukukaudella oppilaille pidetään kiusaamisen seurantakysely.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus

Roukon koulun suunnitelma

Yhdenvertaisuus, perusoikeudet ja identiteetti

Yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kohtelu edellyttää perusoikeuksien turvaamista kaikille oppilaille. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan, malleillaan ja käytänteillään oppilaan sukupuolisen ja muun identiteetin rakentumista. Opetus on lähestymistavaltaan oppilaiden yksilöllisyyttä ja kaikenlaista identiteettiä arvostavaa ja tukevaa.

Yhdenvertaisuus ja toimintakulttuuri

Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Tasa-arvo ja oppiaineet

Sukupuoli-identiteetti ja sukupuolten välinen tasa-arvo tiedostetaan kaikissa toimissa ja oppiaineissa. Sukupuolesta riippumatta tarjotaan yhdenvertaista opetusta myös käsitöissä ja liikunnassa.

Yhdenvertaisuus ja koulun tilaisuudet

Koulun tilaisuudet järjestetään siten, että maailmankatsomuksellisista eroista huolimatta kaikki oppilaat saavat yhtäläistä opetusta ja mahdollisuudet osallistua kaikkiin tilaisuuksiin. Jos järjestetään uskonnonharjoittamista sisältäviä tilaisuuksia, niihin osallistumattomille suunnitellaan ja järjestetään vastaava korvaava ohjelma.

Yhdenvertaisuus ja ikä

Oppilaat työskentelevät tiimeissä kaikkien koulutovereidensa kanssa piittaamatta luokkasijoituksista.

Yhdenvertaisuus ja integrointi

Integraatiossa otetaan huomioon erityistä tukea saavan ja vieraskielisen oppilaan oikeuksien ohella myös yleisopetuksen oppilaiden oikeudet. Kohtuullinen positiivinen erityiskohtelu ei kuitenkaan ole syrjintää.

Seksuaalinen häirintä

Seksuaalinen häirintä on rinnastettavissa kiusaamiseen. Seksuaalista häirintää ennalta ehkäistään eri oppiaineiden tunneilla puhumalla asiasta. Pienimpäänkin häirinnän oireeseen puututaan vakavasti kurinpidollisin keinoin ja olemme yhteydessä lapsi- ja perhepalveluihin, jos asioiden käsittely tai uhrin tai tekijän hoito tai tukeminen sitä vaatii. Kaikkein vakavimmissa tapauksissa otetaan yhteyttä poliisiin.

Seksuaalista häirintää on monenlaista: seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet, epäasialliset seksuaaliset puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset, epäasialliset seksuaaliset sisällöt eri sosiaalisen median kanavissa, fyysinen koskettelu ja lähentely, sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset, seksuaalirikos kuten raiskaus, sen yritys tai seksuaalinen ahdistelu.

Järjestyssäännöt

Roukon koulun järjestyssäännöt

Koulussamme noudatetaan hyviä tapoja ja lakeihin perustuvia ohjeita. Lisäksi annetaan erityisiä sääntöjä:

1.§ KÄYTTÄYDYN ASIALLISESTI KOULUSSA JA KOULUMATKOILLA

En kiusaa ketään, enkä tue kiusaamista. Osallistun koulumme yhteishengen kehittämiseen olemalla kaikille kohtelias ja ystävällinen.

Poistun oppitunnilta tai koulualueelta vain luvan saatuani

Siirryn ulos välitunneille viivyttämättä. En osallistu leikkeihin, joista voi syntyä vaaratilanteita.

Liikun ja käytäydyn koulutiloissa rauhallisesti. Huolehdin, että omasta toiminnastani ei aiheudu haittaa tai vaaraa muille oppilaille tai kiinteistölle.

Ruokailussa noudatan hyviä ruokailutapoja.

Noudatan koulun koko henkilökunnalta saamiani ohjeita.

2.§ HUOLEHDIN TEHTÄVISTÄNI JA TAVAROISTANI

Pidän hyvää huolta koulutavaroistani ja koulun omaisuudesta. Käsittelem opetusvälineitä ja muuta koulun kalustoa asiallisesti. Pidän ympäristöni siistinä.

Jätän toisten omaisuuden rauhaan.

Olen tietoinen, että joudun korvaamaan tahallisesti tai huolimattomuudestani aiheutuneet vahingot. Tiedän myös, että koulu ei korvaa kadonneita tai koulussa rikkoutuneita tavaroitani.

3.§ ANNAN KAIKILLE KOULUSSAMME TYÖSKENTELEVILLE TYÖRAUHAN

Tiedän, että jokaisella on oikeus rauhalliseen ja turvalliseen työskentely-ympäristöön ja toimin sen mukaan.

Näiden sääntöjen rikkomisesta seuraa koulumme opetussuunnitelman mukainen rangaistus tai menettely.

3.7.6 Sorrilan koulun toimintakulttuuri

Oppiminen Sorrilassa

Oppimiskäsitys

- Motivoitunut oppilas on aktiivinen ja osallistuva toimija
- Oppilas ottaa vastuuta, arvioi oppimistaan sekä löytää yksilöllisen oppimistapansa.
- Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa kehittäen sosiaalisia taitoja. Oppilaat tekevät yhdessä myös toisiaan ohjaten.
- Yhteistyö toteutuu myös aikuisten sekä koulun ja ympäröivän yhteiskunnan välillä
- Monipuolisilla työtavoilla ja kannustavalla ilmapiirillä rakennetaan myönteisiä oppimiskokemuksia

–

Oppimisen tuki

Luokanopettaja ja erityisopettaja tekevät jatkuvaa tiivistä yhteistyötä

Joustavat ryhmittelyt mahdollistavat luokanopettajan ja erityisopettajan yhteistyön samanaikaisopetuksessa tai palkkiryhmittelyissä

Kolme laaja-alaista erityisopettajaa toimii luokka-asteilla 1.-2., 3.-4. ja 5-6. Erityisopettajat toimivat kiusaamisen vastaisen työn koordinaattoreina Erityisopettajat kuuluvat osaksi luokka-astetiimiä ja ovat aktiivisesti arjessa mukana

Oppimisympäristöt

- Koulumiljöo
- Liikuntasali
- Urheilukenttä
- Ministadion
- Musiikkiluokka
- Työskentelypisteet koulun sisällä

Lähiulkoilupaikat

- Santun lenkin luontopolku
- Apian ranta + urheilukenttä
- Korkeakankaan ulkoilumaastot
- Liikunta-, uima- ja jäähalli
- Siivolan puisto hiihtolatuineen
- Vallonjärven luontopolku sekä hiihtoladut
- Lähimetsiköt
- Riippusiltojen lenkki vesistöineen

Kulttuuripaikat

- Kirjasto
- Kauppilanmäen museo
- Myllysaaren museoalue
- Apian lava
- Valkeakoski-opisto
- Pyörämatkan päässä olevat Voipaala ja Rapolanharju
- Musiikkiopisto

Muita yhteistyötahoja

- Yrityskylä
- Paikalliset seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt
- Urheiluseurat
- Erilaiset kulttuurituottajat

Sosiaaliset oppimisympäristöt

- Oppilaskunta
- Oppilaiden suunnittelemat tempaukset
- Kummitoiminta
- Teemapäivät
- Koulun yhteiset hetket
- Työskentelytavat

Työskentelytavoissa korostuu oman toiminnan ohjauksen merkitys.

Oppilaskeskeisten työskentelytapojen avulla tuetaan oppilaan käsitystä itsestään oppijana. Tavoitteena on, että oppilas löytää omat vahvuutensa ja oppii säätämään ja arvioimaan omaa toimintaansa.

Oppilaiden tarpeista lähtevä opetuksen joustava ryhmittely - "palkkiryhvät" - matematiikassa ja osittain äidinkielessä.

Samanaikaisopettajuus joustavasti toteutettuna (luokanopettaja – erityisopettaja – resurssiopettaja). Koulussamme painotetaan kestävää kehitystä, mikä näkyy toimintakulttuurissamme mm. yhteisöllisyyttä tukevien toimintojen korostumisena.

Hyvinvointi

Kaikilla Sorrilan koulun aikuisilla ja lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa omaan ja muiden hyvinvointiin koulussa. Opettajilla ja muilla koulun aikuisilla on tärkeä tehtävä oppilaiden hyvinvoinnin seuraamisessa ja edistämisessä. Keskeistä on oppilaiden oikeudenmukainen ja tasapuolinen kohtelu ja pyrkimys molemminpuoliseen kunnioitukseen.

Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaan oikeus opetuksen ja oppilashuollon tukeen toteutuu. Oppilashuoltotyön osana Sorrilan koulussa tehdään yhteistyötä kouluterveydenhoitajan, -kuraattorin ja -psykologin kanssa. Sosiaali- ja terveystoimen toimijoiden lisäksi koulu yhteisön hyvinvointia edistää, ja myös hyvinvoinnin esteitä ennaltaehkäisee, yhteistoiminta esimerkiksi kaupungin nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimen kanssa sekä erilaiset yhteistyön muodot muun muassa seurakunnan ja paikallisten järjestöjen ja seurojen kanssa.

Hyvinvoinnin tukemisessa ja edistämisessä erityisen tärkeässä osassa on kodin ja koulun kasvatusyhteistyö, avoin vuorovaikutus sekä yhteistoiminta esiopetuksen ja peruskoulun kesken esimerkiksi nivelvaiheissa.

Myös oppilailla on koulu yhteisössä omien ja toisten hyvinvointiin vaikuttamisen mahdollisuus ja velvollisuus. Koulutovereiden ja koulun aikuisten kunnioittaminen ja yhteisesti sovittujen sääntöjen noudattaminen edistävät kaikkien koulu yhteisön jäsenten hyvinvointia ja turvallisuuden kokemusta.

Osa Sorrilan koulun hyvinvoinnin rakentamista ja edistämistä on osallisuus. Oppilaat ovat mukana koulutyön suunnittelussa esimerkiksi oppilaskuntatyön kautta. Kuulluksi tulemisen

---

kokemus ja vaikuttamismahdollisuuksista huolehtiminen lisäävät luottamusta kouluyhteisössä ja edistävät turvallista kouluarkea ja kaikkien toimijoiden hyvinvointia

Turvallisen koulupäivän käytänteet

Liikuntatuntien käytänteet

Turvallisuus liikunnanopetuksessa

Kodin ja koulun yhteistyö liikunnan opetuksessa.

Liikuntapaikoille kulkeminen

Vain huoltajan allekirjoittaman sopimuksen tuoneet oppilaat saavat mennä aamuisin suoraan liikuntapaikalle tai koulun loppuksi lähteä liikuntapaikalta suoraan kotiin.

Muut oppilaat kulkevat opettajan mukana. Kesken koulupäivän alakouluikäiset kulkevat liikenteessä aina opettajan johdolla. Pyöräillä voi jonossa ja vain jonossa, kun kaikilla on pyörä ja kypärä. Varakypäriä on liikuntasalin varastossa, johon oppilas palauttaa sen samana päivänä.

Välineet ja varusteet

Oppilailla tulee olla liikuntatunnille sopiva säänmukainen vaatetus. Perusopetuksen liikuntatunneilla oppilas tarvitsee mm. juoksuun ja hyppimiseen soveltuvat jalkineet, uimapuvun, sukset ja luistimet. Kaikilla luistelutunneilla sekä tytöt että pojat käyttävät kypärää.

Peseytyminen

Aamun tai keskipäivän saliliikuntatuntien jälkeen käydään suihkussa.

Uimahalli

Uimahallissa allasaika on 60min, josta viimeinen 15min on ns. vapaata uintia. Opettaja on vastuussa toiminnasta pukuhuoneessa, pesutiloissa ja myös allastiloissa. Uintitunnit ovat myös osa liikunnan arviointia. Liikuntatoimi järjestää uimaopetuksen.

Oppilaat eivät tarvitse hallilla omaa rahaa. Oppilailta ei kerätä rahaa esim. unohtuneista tarvikkeista. Koulupäivän päätteeksi oppilailla ei ole lupaa jäädä kahvioon, vaan he lähtevät kotiin.

Uintitunteihin ei yhdistetä kahvila/ karkkiostoksia.

Huoltajia veloitetaan myös ilmoittamaan etukäteen, jos haluavat lapsensa jäävän odottelemaan esimerkiksi kuljetus harrastukseen.

Jos oppilas ei voi osallistua liikunnanopetukseen

Jos oppilaalla on lääkärin määräämä liikuntakielto, hän ei osallistu liikuntatunneille. Oppilas voi olla tällöin kotona. Jos liikuntatunti on keskellä koulupäivää viettää oppilas liikuntatunnin toisen opettajan valvonnassa.

Huoltajat ovat velvollisia ilmoittamaan muista liikuntaesteistä opettajalle ajoissa.

Liikunnasta estyneitä oppilaita ei oteta liikuntatunnille, vaan oman luokanopettajan tulee järjestää heille tehtäviä ja toisen opettajan valvoma paikka lukemiseen tai tehtävien tekemiseen.

Vamman sattuessa toimitetaan oppilas hoitoon

Terveystenhoitajalla voi olla sovittu tapaaminen, joten oppilas saatetaan kouluun sisälle ja katsotaan, että hän jää jonkun aikuisen hoivaan. Opettajan tehtävä on huolehtia myös siitä, että liikuntaryhmä ei jää ilman valvontaa.

Tapaturmatilanteissa ilmoitetaan mahdollisimman nopeasti huoltajalle ja tai soitetaan 112.

Oppilaiden tapaturmien hoito on terveyskeskuksessa, johon ambulanssi tai huoltaja vie lapsen. Opettajalla tai koulunkäyntiavustajalla ei ole lupaa kuljettaa oppilasta.

Kaikista koulutapaturmista tehdään tapaturmailmoitus. Oppilaan tapaturmasta ja sen jälkihoidosta syntyneet kulut ja kuljetuskustannukset korvataan huoltajalle täysimääräisesti.

Välituntiohjeet oppilaille

Näin toimitaan välitunneilla ja kouluun tultaessa

Koulun pihalla saa leikkiä, pelata ja viettää välituntia miltei kaikkialla.

KIELLETTYJÄ PAIKKOJA OVAT

- ison kivikoulun kentän puoleinen pääty
- kaikkien rakennusten portaat
- pyörätelineiden takana olevat nurmikkoalueet
- koulun piha-aidan ulkopuolinen alue
- etupihan koulun seinää vasten oleva koristepensaikko
- puihin kiipeily

LEIKKIVÄLINEET

- keinut ja leikkialueen välineet ovat aamupäivisin varattu 1.-3. luokille
  - 12.00 välitunnista alkaen 4.-6. luokille
-

PALLOILU

- jalkapalloa pelataan hiekkakentällä
- pikkupalloja voi heitellä kaikkialla muualla
- KOULUN SEINIIN ei heitellä palloilla
- palloseinän PÄÄLLÄ EI SAA ISTUA

JOS LOUKKAAT ITSESI, VÄLITUNNILLA KIUSATAAN TAI NÄET KIUSAAMISTILANTEEN

- kerro asia heti välituntivalvojalle
- jos välitunti loppuu, kerro asia heti seuraavan oppitunnin opettajalle

KOULUUN TULO

- oppilaat siirtyvät reippaasti koulun pihalle
  - kaveria ei jäädä odottamaan aidan ulkopuolelle
  - polkupyörät TALUTETAAN telineisiin
  - polkupyörät lukitaan
-

Liikkuva koulu

Tapaturmat

Oppilaan tapaturma

Oppilaat on vakuutettu koulutapaturmien osalta vakuutusyhtiö Pohjolassa.

Koulutapaturmiin kuuluvat:

1. koulussa
2. koulumatkalla ja
3. koulun ulkopuolisessa opetuksessa sattuneet tapaturmat esim. opintoretket, leirikoulut jne., myös hammastapaturmat.

Tapaturmapotilas ohjataan ensin kouluterveydenhoitajalle, jos hän on paikalla.

Tapaturmasta soitetään välittömästi oppilaan huoltajalle.

Jos terveydenhoitaja on paikalla, hän arvioi hoidon tarpeen, muussa tapauksessa opettaja tekee hoitoarvion. Ensisijainen jatkohoito tapahtuu kunnallisessa terveydenhuollossa.

Kaikista päähän sattuneista vähäisistäkin tapaturmista ollaan puhelimella yhteydessä huoltajiin ja heitä pyydetään seuraamaan lapsen vointia.

Vakava ensiapua vaativissa koulutapaturma:

Toimintaohje

1. soitetään 112
2. soitetään huoltajille
3. jos huoltaja ei pääse ambulanssiin mukaan, yritetään järjestää koululta saattaja ambulanssiin oppilaan mukaan.

Opettaja tai terveydenhoitaja täyttää ILMOITUS KOULUTAPATURMASTA - lomakkeen. Lomake löytyy opehuoneen lokerikosta. Lomake toimitetaan koulusihteerille, joka tekee tapaturmailmoituksen vakuutusyhtiöön.

Teknisen käsityön tunnilla sattuneesta tapaturmasta ilmoitetaan tapaturma - ammattitauti-ilmoituslomakkeella.

Esim. päähän tai hampaisiin aiheutuneesta tapaturmasta, josta ei juuri sillä hetkellä aiheudu jatkohoitoa, on syytä tehdä ilmoitus koska "vamman" voi myöhemmin aiheuttaa toimenpiteitä.

Opettaja tai koulunkäyntiavustaja ei kuljeta oppilasta hoitoon.

Terveydenhoitaja

Terveydenhoitaja Erja Eloranta

Yhteydenotto onnistuu joustavasti Wilman kautta. Terveystarkastusten aikataulu:

Syksy 5.lk, 6.lk, mahdollisesti myös 4.lk terveystarkastuksia sekä 5.luokkalaisten koululääkäriajat. Kevät: 4.lk, 3.lk, 2.lk terveystarkastukset sekä 5. ja 1.luokkalaisten koululääkäriajat.

KOULUTERVEYDENHUOLTO

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on koko koulu yhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen. Työtä tehdään luottamuksellisesti yhdessä oppilaiden, vanhempien, opettajien ja muun oppilashuollon henkilöstön kanssa.

Terveydenhoitaja ottaa vastaan oppilaita koulukohtaisesti sovittuina aikoina. Huoltajat voivat ottaa yhteyttä ja varata ajan oppilaan terveyttä ja hyvinvointia koskevissa asioissa. Terveydenhoitaja tapaa oppilaita vuosittain säännöllisten terveystarkastusten yhteydessä. Vanhempia toivotaan tarkastuksiin mukaan ainakin laajoihin terveystarkastuksiin 1. ja 5.luokalla. Koululääkäri tapaa perheen 1. ja 5.luokalla.

Millaisissa asioissa kouluterveydenhoitajalle?

Kun haluaa keskustella...

- kasvamisesta ja murrosiästä
-

-
- ravitsemukseen ja syömiseen liittyvistä asioista
  - lepoon, uneen ja liikuntaan liittyvistä asioista
  - toistuvasta sairastelusta
  - oppilaan päihteidenkäytöstä
  - seurusteluun ja seksuaalisuuteen liittyvistä asioista tai tarvitsee ehkäisyneuvontaa tai...
  - kun jaksaminen huolestuttaa
  - kun tarvitsee neuvoa terveystieteiden käytöstä
  - ajanvarauksella pieniin hoitotoimenpiteisiin (esim. ompeleiden poisto, korvahuuhtelu)
  - koulussa äkillisesti sairastuessa, koulutapaturman sattuessa

Milloin terveysasemalle tai omalle lääkärille?

- vapaa-ajan tapaturmissa (vapaa-ajan tapaturmat eivät kuulu kouluterveydenhuollon piiriin, esim. urheiluvammat)
- sairaanhoidollisissa asioissa (esim. korva- ja silmätulehdukset, pitkittyneet flunssat/yms.)
- pitkäaikaissairauksien seurannassa

Osallisuus

Oppilaskunnan edustajana toimii oppilaskunnan hallitus. Kukin luokka valitsee lukuvuosittain oppilaskunnan hallituksen jäsenensä äänestämällä. Oppilaat oppivat vaikuttamisen mahdollisuuksia ja tuovat esiin luokkansa mielipiteet yhteisesti päätettävissä asioissa. Tavoitteenamme on kasvattaa lapsista aktiivisia kansalaisia ja ohjata heitä demokraattiseen toimintakulttuuriin.

Kummioppilastoiminta tukee alakoulun oppilaiden osallisuutta ja kouluviihtyvyyttä. Kummioppilaat ovat 6. luokkalaisia, jotka auttavat ensimmäisen luokan oppilaita tutustumaan kouluun ja luokkatovereihin.

Tavoitteena on luoda kouluun yhteisöllisyyttä ja edistää uusien oppilaiden turvallista koulun alkua ehkäisemällä kiusaamista ja yksinäisyyttä. Kummioppilaat voivat lukuvuoden

---

aikana osallistua yhteisille oppitunneille ekaluokkalaisten kanssa ja järjestää heille esimerkiksi välituntileikkejä, retkiä, juhlia ja askarteluhetkiä.

Tavoitteenamme on yhä lisätä oppilaan vaikutusmahdollisuuksia omaa oppimistaan kohtaan. Oppilaalle pyritään tarjoamaan erilaisia vaihtoehtoja esim. työskentelytapojen valintaan sekä osoittamaan opiskelussaan mielenkiintonsa kohteita.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Sorrilan koulun yhdenvertaisuussuunnitelma

Yhdenvertaisuus, perusoikeudet ja identiteetti

Yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kohtelu edellyttää perusoikeuksien turvaamista kaikille oppilaille. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan, malleillaan ja käytänteillään oppilaan sukupuolisen ja muun identiteetin rakentumista. Opetus on lähestymistavaltaan oppilaiden yksilöllisyyttä ja kaikenlaista identiteettiä arvostavaa ja tukevaa.

Yhdenvertaisuus ja toimintakulttuuri

Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Tasa-arvo ja oppiaineet

Sukupuoli-identiteetti ja sukupuolten välinen tasa-arvo tiedostetaan kaikissa toimissa ja oppiaineissa. Sukupuolesta riippumatta tarjotaan yhdenvertaista opetusta myös käsitöissä ja liikunnassa.

Yhdenvertaisuus ja koulun tilaisuudet

Koulun tilaisuudet järjestetään siten, että maailmankatsomuksellisista eroista huolimatta kaikki oppilaat

saavat yhtäläistä opetusta ja mahdollisuudet osallistua kaikkiin tilaisuuksiin. Jos järjestetään uskonnonharjoittamista sisältäviä tilaisuuksia, niihin osallistumattomille suunnitellaan ja järjestetään vastaava korvaava ohjelma.

Yhdenvertaisuus ja ikä

Oppilaat työskentelevät tiimeissä kaikkien koulutovereidensa kanssa piittaamatta luokkasijoituksista.

Yhdenvertaisuus ja integrointi

Integraatiossa otetaan huomioon erityistä tukea saavan ja vieraskielisen oppilaan oikeuksien ohella myös yleisopetuksen oppilaiden oikeudet. Kohtuullinen positiivinen erityiskohtelu ei kuitenkaan ole syrjintää.

Kestävä elämäntapa

KESTÄVÄN KEHITYKSEN KASVUN TAVOITTEET

- Oppilas ymmärtää oman toiminnan vaikutuksen kokonaisuuteen.
- Vastuuntunto omasta ympäristöstä.
- Oppilas ymmärtää, että luonnonvarat ovat rajalliset.
- Kierrättäminen kannattaa.

Kestävän tulevaisuuden huomioiminen opiskelussa.

Sorrilan koulu on Vihreä lippu- koulu. Koulu on saavuttanut Vihreä Lippu -ohjelman pysyvän tason.

Arkikäytännöt Lajittelu ja kierrätys

-koulussamme jätteet lajitellaan ja kierrätetään

Energian säästäminen

-valot sammutetaan aina tilasta tai luokasta poistuttaessa, jokaisen katkaisijan lähellä ohjekyltti

Veden säästäminen

-vesihana suljetaan heti käsienpesun jälkeen

Siisteys ja turvallisuus

-oppilaat siivoavat työskentelyjälkensä luokissa

kengät riisutaan aulassa

reput, kypärät, leikkivälineet oikeille paikoille

Osallisuus ja yhteisöllisyys

oppilaskunta kokoontuu säännöllisesti

5.lk -1.lk (kummioppilas tutustuttaa 1.luokan oppilaan koulun piha-alueisiin, tiloihin, sääntöihin)

oppilaiden vastuutehtävät, välineistä huolehtiminen, naulakko, paperinkeräyslaatikon tyhjentäminen, ruokalan pöytien siivous, luokan tuuletus

lähiympäristöstä huolehtiminen (roskaratsia keväällä)

Oppimisympäristöt

Luonnonympäristö:

-Tasouan ja vesitornin metsät, Korkeakangas sen lähialueet, Santun lenkki, Vallonjärvi ja luontopolku, Apianniemi ja urheilukenttä, Riippusiltojen lenkki, Kerhomajan ja Kirjaslammen lähialue

Rakennettu ympäristö:

-Keskusta - alue ,kirjasto, uima- ja liikuntahalli, Vlk-opisto, tori, kirkko, hautausmaa ja kappelikirkko, ortodoksinen tsasouna, kaupungin patsaat/patsaskierros, Myllysaari ja sen näyttelyt

Kestävä kehitys ja ympäristökasvatus Sorrilassa (luonnos)

Sorrila on kestävän tason Vihreä lippu-koulu

Sorrilan Vihreä lippu -tavat

- Syön sen minkä otan
- Sammutan valot, kun lähdän huoneesta
- Lajittelen jätteet
- Pidän huolta ympäristöstä
- Kävelen tai pyöräilen lyhyet matkat
- Olen kiva kaveri
- Ruutuaikani on alle 2 tuntia päivässä
- Liikun ja nukun riittävästi

Järjestyssäännöt

Sorrilan koulun järjestyssäännöt

Nämä järjestyssäännöt on laadittu, jotta sinun koulunkäyntisi olisi mahdollisimman turvallista, tuloksellista ja miellyttävää. Järjestyssäännöt ovat voimassa kouluaikoina, koulumatkoilla sekä kaikissa koulun järjestämissä tilaisuuksissa.

KÄYTTÄYTYMINEN

- Noudatan koulun sääntöjä ja koulun aikuisten ohjeita. Tervehdin koko koulun väkeä

päivittäin.

- Käytän ystävällistä ja asiallista kieltä.
- Käyttäydyn ystävällisesti ja kohteliaasti opettajia, henkilökuntaa, oppilaita sekä vierailijoita kohtaan.
- Osaan voittaa ja hävitä reilusti.
- Pidän ympäristön siistinä.
- Pidän kännykkäni koko koulupäivän ajan vain repussa ja se on äänettömällä tai pois päältä.

KIUSAAMISEN EHKÄISY

- Toisten kiusaaminen ei kuulu tapoihini ja pyrin olemaan kaikille hyvä kaveri.
- En jätä ketään porukan ulkopuolelle.
- En tue kiusaajaa ja kerron kiusaamisesta välittömästi aikuiselle.

OPPITUNNIT JA TYÖSKENTELEY OPETUSTILOISSA

- Saavun ajoissa oppitunnille. Jos myöhästyn, pyydän kohteliaasti anteeksi ja selvitän myöhästymiseni syyn.
- Keskityn tehtäviini ja annan työrauhan kaikille.
- Yritän työssäni parasta.
- Huolehdin koulutarvikkeista ja ympäristöni siisteydestä.
- Toimin siten, että en käytökselläni ja toiminnallani aiheuta vaaratilanteita.

LIKKUMINEN SISÄTILOISSA

- Liikun rauhallisesti ja metelöimättä.
- En oleskele koulutiloissa turhaan välitunneilla ja tuntien päätyttyä.
- Huolehdin vaatteeni ja tavarani niille kuuluville paikoille ja jätän kengät luokan ulkopuolelle naulakkoon.

KOULUALUE

- Koulualueeksi katsotaan koulurakennukset piha-alueineen.
- En poistu koulualueelta ilman opettajan lupaa ennen työpäivän päättymistä.
- En pyöräile, rullalautaile enkä rullaluistele koulupäivän aikana koulun piha-alueella (7.30-16).

VÄLITUNNIT

- Pukeudun asiallisesti ja sään mukaisesti.
- Välitunti vietetään ulkona välituntialueella, ellei muuta ohjetta erikseen anneta.
- Vältän vaarallisia leikkejä.
- En heittele kiviä tai lumipalloja.
- Käytän päähinettä vain ulkona.
- Annan kaikkien leikkiä rauhassa ja jätän luonnon rauhaan.

RUOKAILU

- Noudatan hyviä ruokailutapoja.
- Otan ruokaa vain sen verran kuin jaksan syödä.
- Syön riittävästi.
- Opettelen maistamaan kaikkia ruokalajeja.
- Otan lautaselleni ruokaa vain sen verran, minkä jaksan syödä.
- Muistan kiittää.
- Katson, että oma paikkani jää siistiksi.
- Palautan ruokailuvälineet siistisi niille varatuille paikoille.
- Ruokailun lopuksi nostan tuolin omalle paikalleen.

KOULUMATKA

- Noudatan liikennesääntöjä.
- Käyttäydyn hyvin koulumatkoilla.
- Tulen ajoissa kouluun.
- Jotta koulumatkani olisi turvallinen, käytän heijastinta ja pyöräillessä pyöräilykypärää.

POISSAOLOT

- En ole poissa ilman lupaa.
- Huoltaja on velvollinen ilmoittamaan äkillisestä poissaolosta mahdollisimman pian, saman päivän aamuna.
- Huoltajan tulee pyytää lupa koskien oppilaan vapauttamista koulunkäynnistä muun syyn kuin sairauden vuoksi.
- Luvattomat poissaolot korvataan tunti tunnilta

OMAISUUS

-
- Pidän hyvää huolta koulun tiloista sekä omista ja yhteisistä tavaroista.
  - Olen velvollinen korvaamaan tahallani tai ajattelemattomuuttani koulun tai toisen henkilön omaisuudelle aiheuttamani vahingon.
  - Annan toisten tavaroiden olla rauhassa ja jätän turhat tavarat kotiin.
  - Rahan ja arvoesineiden tuominen kouluun on omalla vastuullani. Koulu ei vastaa kadonneesta omaisuudesta.
  - Opettajakunta voi tarvittaessa antaa sääntöihin tarkennuksia ja lisäohjeita, joita tulee noudattaa kuten järjestyssääntöjä.

JÄLKI-ISTUNTOON JOHTAVAA KÄYTÖSTÄ

- Koulualueelta poistuminen luvatta
- Törkeä, loukkaava kielenkäyttö
- Vaaratilanteen tahallinen aiheuttaminen
- Lumipallon tai kiven heitto
- Toistuva opetuksen häirintä tai myöhästyminen oppitunneilla
- Nimen väärentäminen, luntaaminen, aikuiselle valehteleminen

Arviointi Sorrilan koulussa

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia. Oppilaalle annetaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Arvioinnin tavoitteena on antaa palautetta sekä oppilaalle että hänen huoltajilleen opintojen etenemisestä ja ohjata oppilasta myös itse kiinnittämään huomiota omaan työskentelyynsä ja taitojen kehittymiseen. Arviointi perustuu aina asetettuihin tavoitteisiin ja kriteereihin, joista tiedotetaan niin huoltajia kuin oppilaita.

Opettajakunnan yhteistyöllä varmistetaan monipuolisten arviointimenetelmien käyttö. Arviointiperusteet käsitellään yhteisesti ja niitä käytetään yhtenäisin perustein.

Arvioinnin muodot ja välineet

Opintojen aikainen eli formatiivinen arviointi kulkee osana päivittäistä opetusta. Tärkeä osa arviointia on vuorovaikutteinen ja vastavuoroinen koulupäivän aikana annettava palaute. Opettaja seuraa oppilaan edistymistä tehtävätyöskentelyn, tuntiosaamisen ja

---

havainnoinnin avulla. Tavoitteiden asettamista ja itse- sekä vertaisarvioinnin taitoja harjoitellaan alkuopetuksesta alkaen. Arviointi voi olla suullista tai kirjallista.

Kokoava eli summatiivinen arviointi tehdään oppimisprosessin tai –kokonaisuuden lopuksi. Silloin voidaan pitää testejä, kokeita ja antaa erilaisia näyttömahdollisuuksia.

Arvioinnista tiedotetaan Wilmalla tai kotiin lähetettävillä tiedotteilla. Huoltajat voivat Wilman kautta seurata ja tarkastella oppilaan suorituksia ja poissaoloja. Oppilaan, huoltajien ja opettajan väliset arviointikeskustelut ovat osa arviointia.

Syysarviointi

Käyttäytymisen ja työskentelyn itsearviointi toteutetaan 2.-6.vuosiluokkien oppilaille kerran lukuvuodessa, syyslukukauden puolivälissä. Lomake sisältää myös opettajan ja huoltajan palautteen.

Väliarviointi 2. ja 6.vuosiluokkien oppilaat huoltajineen kutsutaan arviointikeskusteluun kerran lukuvuodessa, joulutammikuun aikana. Arviointikeskustelussa luokanopettajan kanssa käydään läpi laaja- alaisen osaamisen sekä oppimisen osaamisen edistymistä ja muita koulutyöhön liittyviä asioita.

Keskustelussa sovitut oppimisen tavoitteet kirjataan ja ne tarkistetaan lukuvuoden päätteeksi. Tarpeen tullen keskusteluja voidaan pitää myös muillakin vuosiluokilla.

ja 3.-5.vuosiluokkien oppilaat saavat joulutammikuussa kotiin tuotavaksi Oppilaan itsearviointi ja opettajan palaute –lomakkeen. Lomakkeessa käydään läpi laaja-alaisen osaamisen sekä oppimisen osaamisen edistymistä.

Lukuvuositodistus

Keväällä lukuvuoden päättyessä kaikkien luokkien oppilaat saavat lukuvuositodistuksen, jossa arvioidaan koko lukuvuoden työskentely. Lukuvuositodistuksen sanallisesta ja numeroarvioinnista on päätetty kuntakohtaisesti opetussuunnitelmassa.

Ehtojen suorituspäivä on juhannusviikkoa edeltävän viikon perjantai.

Kiusaamisen ehkäisy

SORRILAN KOULU, KIUSAAMISEN EHKÄISY

Jokaisella oppilaalla on oikeus käydä koulua joutumatta kiusatuksi. Selkeät rajat, koulun järjestyssääntöjen tunteminen ja niihin sitoutuminen ehkäisevät arjen ristiriitojen syntymistä. Johdonmukainen kasvatuskeskustelujen ja kurinpitotoimien käyttö kasvattavat oppilaita oppimaan asioiden selvittämistä sekä kohtaamaan tekojen syitä ja seurauksia. Paras keino kiusaamisen välttämiseksi on pyrkiä luomaan kouluun turvallinen ja kannustava ilmapiiri. Myönteisen minäkuvan ja itsetunnon kehittäminen sekä koulun yhteishengen ja osallisuuden tunteen ylläpitäminen ovat lähtökohtina muiden suvaitsemiselle ja erilaisuuden hyväksymiselle.

Pääpaino koulussamme on kiusaamisen ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Mikäli kiusaamista kuitenkin esiintyy, siihen puututaan välittömästi eikä kiusaamista hyväksytä. Kiusaamisen kaikki muodot on kielletty koulun järjestyssäännöistä ja niiden rikkomisesta seuraa sovittu rangaistus. Lukuvuoden alussa säännöistä keskustellaan luokassa yhdessä.

Kiusaamiskyselyt pidetään oppilaille ja huoltajille syyslukukauden loppupuolella. Saadun palautteen perusteella opettajat selvittävät kiusaamistapaukset yhdessä oppilaitten kanssa.

Kiusaamisen vastaisen työn toimintamalli

Yksittäistapaukset:

- Asianosaisten kuuleminen erikseen ja/tai yhdessä. Asioiden myöntäminen.
- Silminnäkijöiden kuuleminen.
- Keskustelu ongelmaan johtaneista syistä ja niiden seurauksista.
- Huoltajille asiasta ilmoittaminen.
- Tekojen sovittaminen. Vastuun kantaminen.

Seuranta: Kiusaamisen mahdollisesti jatkuessa huoltajat kutsutaan koululle kouluneuvotteluun yhdessä asianosaisten lasten kanssa. Toisaalta kannustetaan myös vanhempia ottamaan suoraan yhteyttä toisiinsa kiusaamistapauksissa.

Jatkuvat kiusaamistapaukset:

Oppilas, vanhemmat tai opettaja voivat ilmoittaa koulun KIVA-tiimille oppilaan kiusaamisesta. KIVA-tiimi käsittelee kiusaamisasian oppilaita haastattelemalla. Oppilaiden kertomukset kirjataan ylös KIVA-kansioon. Kiusaamistapausten haastatteluista ja esille nousseista asioista soitetaan kaikkien huoltajille.

Kiusaamistapaukseen liittyvien oppilaiden tilannetta seurataan ja KIVA-tiimin opettajat tarkistavat tilanteen kahden viikon kuluttua. Jos kiusaaminen jatkuu, oppilashuoltoryhmän asiantuntija, opettaja, oppilaat ja vanhemmat kokoontuvat yhteispalaveriin laatimaan sopimuksen kiusaamisen lopettamiseksi.

Kiusaamistilanteen selvittämisessä on tärkeää jatkuva seuranta.

Seksuaalinen häirintä

Seksuaalinen häirintä on rinnastettavissa kiusaamiseen ja siihen suhtaudutaan koulussamme vakavasti. Seksuaalista häirintää ennalta ehkäistään eri oppiaineiden tunneilla puhumalla asiasta. Puutumme pienimpäänkin häirinnän oireeseen näyttääksemme suhtautumisemme. Oppilashuoltoryhmä seuraa tilannetta kaksi kertaa lukuvuoden aikana ja laatii suunnitelmia ennaltaehkäisyyn tilanteiden mukaan.

Tapahtuneeseen häirintään puutumme koulun kurinpidollisin keinoin ja olemme yhteydessä lapsi- ja perhepalveluihin, jos asioiden käsittely tai uhrin tai tekijän hoito tai tukeminen sitä vaatii. Kaikkein vakavimmissa tapauksissa otetaan yhteyttä poliisiin. Asianosaisten huoltajien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja jokaiseen tapaukseen suunnitellaan seurantajakso varmistaaksemme tilanteen normalisoitumisen.

Seksuaalista häirintää on monenlaista:

- seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
  - epäasialliset seksuaaliset puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
  - epäasialliset seksuaaliset sisällöt eri sosiaalisen median kanavissa, WhatsApp-, Snapchat- yms. viestit, tekstiviestit, sähköpostit, puhelinsoitot
  - fyysinen koskettelu ja lähentely
  - sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset seksuaalirikos kuten raiskaus, sen yritys tai seksuaalinen ahdistelu
-

3.7.7 Tarttilan koulun toimintakulttuuri

Tarttilan koulu - Yhdysluokkaopiskelua maaseudun rauhassa

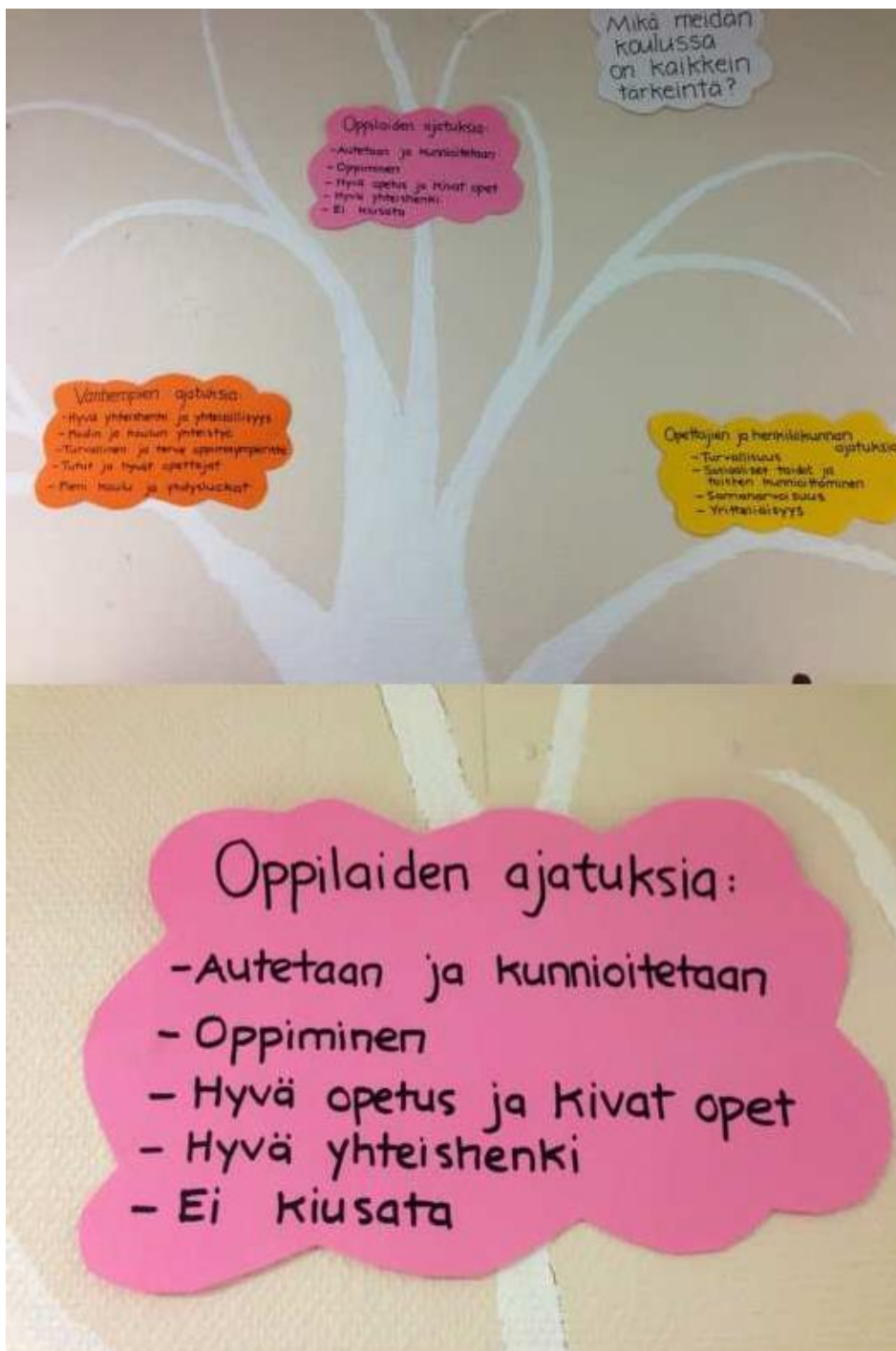
Tarttilan koulussa toimii perusopetuksen 1.-6. luokat. Oppilaita koulussa on yli 50. Oppilaat opiskelevat kaden luokanopettajan ja yhden resurssiopettajan voimin pääosin kolmessa ryhmässä 1.-2. lk, 3.-4.lk ja 5.-6.lk.

Opiskelu on yhdysluokkaopiskelua, jossa korostuu yksilöllinen, toiminnallinen ja joustava oppiminen. Koulurakennuksessa toimii myös päiväkotia. Esi- ja alkuopetusluokat toimivat toisinaan yhdessä noudattaen joustavan opetuksen periaatteita.

Koulua ympäröi idyllinen maalaismaisema ja ympäröivää luontoa käytetään aktiivisesti hyödyksi koulutyössä. Suuressa koulunpihassa on leikkialueen lisäksi asfaltoitu pesäpallo- ja koripallokenttä sekä koulukasvima ja puutarha omenapuineen ja marjapensaineen. Koulun ympäristöstä löytyvät myös urheilukenttä, pururata ja lähimetsä.

Tarttilan koulun arvot ja toiminta-ajatus

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Oppiva yhteisö

Tarttilan koulu on oppiva yhteisö, jossa eri-ikäiset lapset opiskelevat yhdessä luontevasti.

Opiskelu on yhdysluokkaopiskelua, jossa korostuu yksilöllinen, toiminnallinen ja joustava oppiminen. Oppilaat toimivat yli luokkarajojen toisiaan auttaen ja tukien.

Oppivan yhteisön muodostavat lapset päiväkodin eskarista koulun kuudesluokkalaisiin ja koulun aikuiset sekä ympäröivä kyläyhteisö. Tarttilan koulu on tärkeä osa Saarioispuolen kylää ja kylän toimijat osallistuvat aktiivisesti koulun toimintaan ja sen tukemiseen.

Yhdysluokkaopiskelu

Vuorokurssit

Tarttilan koulussa opiskellaan vuorokurssiperiaatteella ympäristöoppia, uskontoa, historiaa ja yhteiskuntaoppia. Myös taito- ja taideaineiden sisältöjä opiskellaan vuorokursseissa.

Kulttuuripolku ja monialaiset oppimiskokonaisuudet suoritetaan vuorokursseina.

Vuorokurssiopiskelussa kahden tai kolmen vuosiluokan sisältöjä opiskellaan vuorovuosin. Esimerkiksi lukuvuonna 2018-2019 opiskellaan ympäristöopissa 1., 3. ja 5. -vuosiluokan sisältöjä ja seuraavana lukuvuonna vuorossa ovat 2., 4.- ja 6.-vuosiluokan sisällöt.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Turvallinen arki

Toiminnallamme haluamme luoda Tarttilan koulusta yhteisön, johon on turvallista tulla joka päivä ja jossa on mahdollisuus työskennellä omien taitojen ja kykyjen mukaisesti.

Turvallisen arjen muodostavat selkeät säännöt ja rakenteet, aikuisten johdonmukainen toiminta ja oppilaiden osallistaminen sääntöjen ja käytänteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Huoltaja ilmoittaa oppilaan poissaolosta heti aamusta. Mikäli opettaja ei ole saanut huoltajalta ilmoitusta lapsen poissaolosta, hän soittaa tai lähettää viestin huoltajalle.

Kiusaamiseen ja epäasialliseen käyttäytymiseen puututaan Tarttilan koulussa aina ja välittömästi. Kerran vuodessa kaikille oppilaille tehdään kiusaamiskysely. Kaikki kiusaamista kokevat haastatellaan tarkemmin asioiden selvittämiseksi ja etsitään keinoja tilanteen ratkaisulle.

Haastattelu uusitaan noin kuukauden kuluttua, jotta nähdään vieläkö kiusaaminen jatkuu. Kiusaamisen tai väkivallan ehkäisemiseksi tuetaan yhteisöllisyyttä erilaisilla koko koulun tempauksilla ja sekalaisilla ryhmittelyillä.

Seksuaalinen häirintä on rinnastettavissa kiusaamiseen ja siihen suhtaudutaan koulussamme vakavasti. Seksuaalista häirintää ennalta ehkäistään eri oppiaineiden tunneilla puhumalla asiasta. Oppilashuoltoryhmä seuraa tilannetta lukuvuoden aikana ja

---

laatii tarvittaessa suunnitelmia ennaltaehkäisyyn. Tapahtuneeseen häirintään puutomme koulun kurinpidollisin keinoin ja olemme yhteydessä lapsi- ja perhepalveluihin, jos asioiden käsittely tai uhrin tai tekijän hoito tai tukeminen sitä vaatii. Kaikkein vakavimmissa tapauksissa otetaan yhteyttä poliisiin. Asianosaisten huoltajien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja jokaiseen tapaukseen suunnitellaan seurantajakso, jotta varmistetaan tilanteen normalisoituminen.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus

Tarttilan koulussa yhdysluokkaopiskelu kannustaa monipuoliseen vuorovaikutukseen eri-ikäisten oppilaiden välillä. Vuorovaikutusta tukevat monipuoliset ja joustavat työskentelytavat ja oppilaiden osallistaminen opetuksen ja välituntitoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Käytämme erilaisia työskentelytapoja vaihtelevasti tilanteiden ja tarpeiden mukaan: toiminnallisuutta ja elämyksellisyyttä, kokeilevaa ja tutkivaa oppimista, perinteistä pulpettityöskentelyä, yhteisöllistä ja yksilöllistä opiskelua.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja kulttuurinen moninaisuus Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja kulttuurinen moninaisuus Yhdenvertaisuus Tarttilan koulussa

Tarttilan koulun arjessa kaikkia kohdellaan tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti riippumatta hänensukupuolestaan, identiteetistään, kielestään tai katsomuksestaan.

Yhteisön heterogeenisuus koetaan rikkautena. Opetusryhmät ovat luonnostaan heterogeenisia, koska yhdysluokissa työskentelevät yhdessä eri-ikäiset ja erilaiset lapset.

Oppiva yhteisömme Tarttilassa edistää arvoillaan, malleillaan ja käytänteillään oppilaan sukupuolisen ja muun identiteetin rakentumista.

Opetus on lähestymistavaltaan oppilaiden yksilöllisyyttä ja kaikenlaista identiteettiä arvostavaa ja tukevaa. Aktiivinen yhteistyö ympäröivän kyläyhteisön kanssa vahvistaa oppilaan omaa kulttuuri-identiteettiä.

Oma vahva kulttuuri-identiteetti auttaa kohtaamaan ja hyväksymään erilaisuutta sekä kasvattaa vastuulliseen toimintaan omassa ja vieraassa ympäristössä.

Tasa-arvo Tarttilan koulussa

Sukupuoli-identiteetti ja sukupuolten välinen tasa-arvo tiedostetaan kaikissa toimissa ja oppiaineissa. Sukupuolesta riippumatta tarjotaan yhdenvertaista opetusta kaikissa oppiaineissa.

Myös liikunta- ja käsityöntunneilla opiskellaan heterogeenisissä ryhmissä, joissa on eri-ikäisiä tyttöjä ja poikia.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Osallisuus

Oppilaat osallistuvat aktiivisesti koulun toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin oman kehitysvaiheensa mukaisesti. Joka päivä ruokailun päätteeksi on tilaisuus, jossa voidaan keskustella yhteisistä asioista.

Oppilaskunnan edustajana toimii oppilaskunnan hallitus. Jokainen luokka valitsee elokuussa oman luokkansa edustajan oppilaskunnan hallitukseen keskustelemalla, tarvittaessa äänestämällä. Pienellä koululla todella moni oppilas saa kokemuksen oppilaskunnan hallituksessa toimimisesta. Oppilaat oppivat vaikuttamisen mahdollisuuksia ja tuovat esiin luokkansa mielipiteet yhteisesti päätettävissä asioissa.

Tavoitteenamme on kasvattaa lapsista aktiivisia kansalaisia ja ohjata heitä demokraattiseen toimintakulttuuriin.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Vastuu ympäristöstä

Tarttilan koulun lapsia ja aikuisia ohjataan vastuullisuuteen ympäristöä kohtaan arkipäiväisillä valinnoilla ja toimilla. Luokissa paperijätteet lajitellaan ja jätepaperia hyötykäytetään viikon ajan. Perjantaisin järjestäjät tyhjentävät jätepaperit jätteenkeräyspisteeseen. Ruokailussa lapsia opetetaan syömään monipuolisesti ja ottamaan ruokaa sopiva määrä. Ruokalassa biojätteet kerätään erilliseen astiaan. Keväisin

---

siivotaan koulun lähiympäristö ja opetellaan lajittelemaan kerätyt jätteet oikein. Myös välituntisin ohjataan viemään oikeaan paikkaan jätteenkeräyspisteessä. Oppikirjat kierrätetään ja hankinnoissa pyritään säästäväisyyteen.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan Tarttilan koulussa vuorokurssiperiaatteen mukaisesti.

Tarttilan koulun käytänteitä

Koulumatkat

- Huoltajien tulee huolehtia, että oppilas tuntee tarvittavat liikennesäännöt ja osaa kulkea koulumatkat turvallisesti joko kävellen tai polkupyörällä
- Pyöräillessä käytetään pyöräilykypärää.
- Polkupyörää talutetaan koulun pihassa ja säilytetään pyörätelineissä lukittuna. Koulumatkakuljetukset järjestetään Valkeakosken kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmassa määriteltyjen kuljetusperusteiden mukaisesti.
- Taksilla tai linja-autolla kuljettaessa oppilaiden pitää muistaa turvallisuusohjeiden noudattaminen ja kohtelias käyttäytyminen.
- Koulumatkat taksissa ja linja-autossa ovat vielä kouluaikaa, joten niissäkin kännykän käyttö on kielletty.
- Kuljetusta odottavien valvonta järjestetään luokissa.
- Koulun tullessa reppuja ja muita tavaroita ei tuoda etukäteen sisälle, ellei opettaja ole antanut siihen lupaa.
- Sään edellyttäessä voidaan aamulla ennen koulun alkua tulla oman luokan eteistilaan lämmittämään (pakkasraja -20 C).

Oppitunnit

- Oppitunneilla kunnioitetaan kaikkien oikeutta opiskella rauhassa pitämällä yllä tilanteen vaatimaa opiskelurauhaa.
  - Sisätiloissa suositellaan käytettävän sisäjalkineita. Koulukirjoista ja opiskeluvälineistä pidetään hyvää huolta.
  - Oppilas/huoltaja on velvollinen korvaamaan hukatun tai turmeltuneen kirjan, vihon tms. hankkimalla uuden vastaavan tilalle.
  - Jos oppilaalla on koulussa kännykkä, sen tulee olla äänettömällä repussa. Kännykän käyttö on sallittu vain koulupäivää ennen ja sen jälkeen tai tarvittaessa opettajan luvalla. Kännykkä ja muut henkilökohtaiset esineet ovat oppilaalla koulussa hänen omalla vastuullaan.
-

Liikuntatunnit

- Liikuntatunneille pukeudutaan aina kyseiseen liikuntalajiin sopiviin jalkineisiin ja vaatteisiin. Opettaja tiedottaa huoltajia, mitä liikuntaa tunneilla harrastetaan.
- Luistelu- ja hiihtokauteen on hyvä varautua hyvissä ajoin. Ulkoliikunnassa pakkasraja on -15 astetta.
- Pakkaslukema tarkistetaan ennen tunnin alkua koulun mittarista.
- Mikäli oppilaalla on jokin terveydellinen syy olla osallistumatta liikunnan opetukseen, tulee vanhempien tiedottaa opettajaa asiasta puhelimitse tai Wilman välityksellä.
- Liikuntatunnin aluksi kokoonnutaan liikuntajonoihin, joissa kuunnellaan opettajan ohjeet.

Ruokailu

- Kädet pestään huolella ennen ruokailuun menoa.
- Ruokailuun pääsyä odotetaan liikuntasalin puolella jonoissa, kunnes saadaan aikuiselta lupa mennä ottamaan ruokaa.
- Ruokailussa noudatetaan hyviä ja kohteliaita ruokailutapoja. Periaatteena on, että kaikkia tarjolla olevia ruokia maistetaan.
- Erityisruokavalioruoka tilataan koulun keittiöltä aina koulunkotisivuilta löytyviä lomakkeita käyttäen ja aina terveydenhoitajan allekirjoituksella varustettuna. Huoltajan tulee ilmoittaa koulun keittiölle aina erityisruokavaliota tarvitsevan oppilaan poissaolosta. Tekstiviesti keittiöön riittävän aikaisin aamulla riittää.
- Vanhempaintoimikunta tarjoaa oppilaille ksylitolipastillin jokaisen ruokailun jälkeen. Pastilli syödään omalla paikalla ruokalassa.
- 4.-6. -luokan järjestäjien johdolla kiitetään ruuasta. Ruokajärjestävät vievät astiat ja loput ruuat keittiölle.

Välitunnit

- Oppilaiden pukeutumisessa pitää ottaa huomioon sääolot.
  - Välitunnit vietetään ulkona säänmukaisiin vaatteisiin ja jalkineisiin sonnustautuneina. Talvella käytetään päähinettä.
  - Välitunnit vietetään aidatulla koulun pihalla välituntivalvojan näköpiirissä. Takapihan parkkialueelle meno on kielletty.
  - Välitunnilla pelataan vain sellaisia pelejä ja leikkejä, joissa ei ole vaaraa vahingoittaa toisia. Kontaktilajit ovat kiellettyjä. Keppiluvan (majojen ja hevosesteiden rakentelu) voi saada välituntivalvojalta.
-

-
- Välituntivalvonta suoritetaan opettajien toimesta välituntivalvontalistan mukaan.
  - Liikuntavälituntia vietetään torstaisin. Opettajat kertovat ruokailun päätteeksi kyseisen liikuntavälitunnin tehtävän. Tehtävät voivat olla esimerkiksi opettajien, oppilaskunnan hallituksen tai yksittäisen oppilaan ideoimia pelejä, tehtäväratoja tai leikkejä.
  - Järjestäjät hoitavat tehtävänsä välituntien aluksi ja lopuksi järjestäjien tehtävälisterien mukaisesti.

Tarttilan koulun järjestyssäännöt

Näiden sääntöjen tarkoituksena on kasvattaa sinua vastuuseen ja hyviin tapoihin.

Näitä sääntöjä noudattamalla takaat itsellesi ja muille koulutyön turvallisen sujumisen sekä luot viihtyisän ja turvallisen työympäristön.

Nämä säännöt ovat voimassa koulupäivän ja –matkojen aikana koulun alueella (koulun piha, linja-autopysäkit ja Tarttilan urheilukentän alue), sekä muissa koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä.

Tarttilan koulussa edellytetään kaikilta hyvää käytöstä, toisten kunnioittamista ja asiallista kielenkäyttöä.

- Älä loukkaa toisia ihmisiä sanoilla tai teoilla.
  - Jokaisella oppilaalla, opettajalla ja henkilökuntaan kuuluvalla on oikeus saada oppia ja tehdä työtään rauhassa eli koulussa tulee olla työrauha. Näitä oikeuksia ei kenelläkään ole oikeutta loukata.
  - Jokaisella oppilaalla on velvollisuus osallistua opetukseen, suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja annettuja määräaikoja noudattaen.
  - Jokaisella oppilaalla on velvollisuus noudattaa lukujärjestyksessä ja lukuvuosisuunnitelmassa määritellyjä aikoja.
  - Välitunnilla on oleskeltava koulun välituntialueella. Poistua saat vain saatuasi siihen opettajalta erikseen luvan. Opettajan erikoisluvalla voit oleskella sisällä. Asiaton oleskelu WC:ssä on kielletty. Koulun piha-alueita valvotaan myös valvontakameroilla.
  - Käyttäessäsi koulun omaisuutta olet myös vastuussa siitä. Jos vahingoitat koulun omaisuutta, olet korvausvelvollinen. Jos likaat tai saatat epäjärjestykseen koulun omaisuutta, olet velvollinen siivoamaan jälkesi.
  - Kivien, hiekan, lumipallojen yms. heittäminen on kielletty. Rajut ja vaaralliset leikit, leikkittapelut, puihin kiipeily sekä keppien yms. käsittely oppi- ja välitunneilla on kielletty.
  - Polkupyöriä säilytetään niille osoitetussa paikassa. Koulun pihalla ei ajeta polkupyörällä. Pyöräillessä käytetään kypärää.
-

-
- Makeisten, purukumin, rahan, vaarallisten aineiden ja esineiden sekä erilaisten teknisten laitteiden tuominen kouluun ilman lupaa on kielletty. Jos sinulla on koulussa kännykkä, sen tulee olla äänettömällä repussa. Kännykän käyttö on sallittu koulupäivänaikana opettajan luvalla.
  - Koulussa kuvaaminen ilman lupaa on kielletty. Toisesta henkilöstä otettua kuvaa tai videota ei saa julkaista ilman tämän lupaa internetissä, sosiaalisessa mediassa tai muussa julkisessa paikassa.
  - Internettiä ja koulun tietoverkkoa käytetään vain netiketin, hyvien tapojen ja opettajan ohjeistuksen mukaisesti.
  - Koulumatkat kuuluvat koulu-aikaan. Sinun pitää taata koulutovereillesi häiriötön ja turvallinen koulumatka. Muista myös noudattaa liikennesääntöjä.
  - Koulun toiminnan häiritsemisestä, työrauhan rikkomisesta ja kotitehtävien laiminlyönnistä on opettajalla oikeus rangaista sinua peruskouluasetuksen mukaisella tavalla.
  - Opettajalla ja rehtorilla on oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat ja ottaa häiritsevät tai vaaralliset esineet tai aineet tarvittaessa haltuunsa.
  - Opettajalla ja rehtorilla on velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta asianosaisten huoltajille tai muulle lailliselle edustajalle.

Järjestyssäännöt on tarkistettu ja päivitetty oppilaskunnan hallituksen ja opettajakunnan toimesta keväällä 2016. Järjestyssäännöt kerrataan ja lähetetään huoltajille lukuvuoden alussa. Koulun henkilökunta voi antaa järjestyssäännöistä yksityiskohtaisempia ohjeita. Tarvittaessa voidaan tehdä myös luokkakohtaisia ohjeita ja menettelytapoja. Näistä päättävät opettajat.

Ohjeita vanhemmille

- Kännykkä ja muut henkilökohtaiset esineet ovat oppilaalla koulussa hänen omalla vastuullaan.
  - Lasten poissaolosta tulee ilmoittaa viipymättä koululle. Ilmoituksen voi tehdä esimerkiksi wilman kautta tai tekstiviestillä
  - Anottaessa oppilaalle tilapäistä vapautusta koulutyöstä täytetään loma-anomus ja toimitetaan se hyvissä ajoin opettajalle. Viiden päivän mittaiseen ja pidempään poissaoloon anotaan lupa koulun rehtorilta.
  - Poissaolon aikaiset koulutehtävät on etukäteen tiedusteltava opettajalta ja hoidettava itsenäisesti poissaolon aikana.
  - Opettaja voi jättää oppilaan valvottuna tekemään tekemättömiä kotitehtäviä enintään yhdeksi tunniksi koulupäivän jälkeen. Asiasta ilmoitetaan huoltajalle.
  - Noudata erityistä varovaisuutta liikkeessäsi koulun alueella. Älä aja autolla koulun pihaan koulupäivän aikana.
-

Arviointi Tarttilan koulussa

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia. Oppilaalle annetaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Arvioinnin tavoitteena on antaa palautetta sekä oppilaalle että hänen huoltajilleen opintojen etenemisestä ja ohjata oppilasta myös itse kiinnittämään huomiota omaan työskentelyynsä ja taitojen kehittymiseen. Arviointi perustuu aina asetettuihin tavoitteisiin ja kriteereihin, joista tiedotetaan niin huoltajia kuin oppilaita.

Arvioinnin muodot ja välineet

Opintojen aikainen eli formatiivinen arviointi kulkee osana päivittäistä opetusta. Tärkeä osa arviointia on vuorovaikutteinen ja vastavuoroinen koulupäivän aikana annettava palaute. Opettaja seuraa oppilaan edistymistä tehtävätyöskentelyn, tuntiosaamisen ja havainnoinnin avulla. Tavoitteiden asettamista ja itse- sekä vertaisarvioinnin taitoja harjoitellaan alkuopetuksesta alkaen. Arviointi voi olla suullista tai kirjallista. Oppilaan itsearvioinnit kootaan pääosin Koulukuulumisia-vihkoon, jota käytetään kotona huoltajan nähtävänä säännöllisin väliajoin.

Kokoava eli summatiivinen arviointi tehdään oppimisprosessin tai –kokonaisuuden lopuksi. Silloin voidaan pitää testejä, kokeita ja antaa erilaisia näyttömahdollisuuksia.

Kaikki arviointiin liittyvät testit, kokeet ja tiedotteet lähetetään kotiin allekirjoitettavaksi.

Syysarviointi

Käyttäytymisen ja työskentelyn itsearviointi toteutetaan oppilailla kerran lukuvuodessa, syyslukukauden puolivälissä. Lomake sisältää myös opettajan ja huoltajan palautteen. Opettaja tarjoaa oppilaalle ja huoltajalle mahdollisuuden vapaaehtoiseen oppilaskohtaiseen yhteistyökeskusteluun syysarvioinnin jälkeen.

Väliarviointi

Syyslukukauden lopussa kaikille oppilaille jaetaan välitiedote. 2. ja 6.vuosiluokkien oppilaat huoltajineen kutsutaan arviointikeskusteluun kerran lukuvuodessa, joulutammikuun aikana. Arviointikeskustelussa luokanopettajan kanssa käydään läpi

---

---

laaja-alaisen osaamisen sekä oppimisen osaamisen edistymistä ja muita koulutyöhön liittyviä asioita. Keskustelussa sovitut oppimisen tavoitteet kirjataan ja ne tarkistetaan lukuvuoden päätteeksi.

Lukuvuosiarviointi

Keväällä lukuvuoden päättyessä kaikkien luokkien oppilaat saavat lukuvuositorjunnan, jossa arvioidaan koko lukuvuoden työskentely. Lukuvuositorjunnan sanallisesta ja numeroarvioinnista on päätetty kuntakohtaisesti opetussuunnitelmassa.

3.7.8 Tietolan koulun toimintakulttuuri

Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Minä, sinä ja meidän luokka

Vuosiluokka: 1.

Vähimmäistuntimäärä: 19

Oppiaineet: äidinkieli- ja kirjallisuus, ympäristöoppi, uskonto/ elämäntutkimus

Käytännön toteutus; joko yksi tunti viikossa tai teemapäiviä/jakso aiheen opettajan valinnan mukaan.

Työmuotoina ovat toiminnalliset ryhmäytymistilanteet, aktiiviset opetustuokiot, yhdessä tekeminen ja leikkiminen sekä keskustelutuokiot. Tehdään projektityö, jossa toteutetaan luokan yhteinen ystäväkirja; jokainen oppilas tekee oman sivun ystäväkirjaan ja se kootaan yksiin kansiin. Ystäväkirja kopioidaan keväällä jokaiselle lapselle kotiin vietäväksi omaksi kirjaksi.

Kummiluokkatoiminta on osa tätä monialaista kokonaisuutta.

Oppimista arvioidaan jatkuvan arvioinnin periaatteella, havainnoimalla, keskustelemalla, tuotoksia tarkastelemalla.

Ilmaisen itseäni - kyvyt käyttöön

Vuosiluokka: 2.

Vähimmäistuntimäärä: 19

Oppiaineet: äidinkieli ja kirjallisuus, taito- ja taideaineet

Oppilas harjoittelee itsensä ilmaisemista draaman keinoin. Oppilas kokeilee pantomiimia, käsinukketeatteria ja toisen hahmon rooliin eläytymistä näyttelemällä. Itsensä ilmaisua harjoitellaan myös musiikin ja tanssin keinoin. Oppilas osallistuu kykyjensä mukaan luokan yhteisen esityksen suunnitteluun ja toteutukseen. Esitys voidaan toteuttaa koulun yhteisessä tilaisuudessa, joka on esimerkiksi Lava on vapaa –tapahtuma, joulujuhla, kevätjuhla tai muu tapahtuma.

Oppilas tutustuu runoihin ja kirjoittaa itse oman tuotoksen. Oppilas harjoittelee tarinoihin ja satuihin eläytymistä. Oppilas keksii ja kirjoittaa tarinan. Oppilas lukee oman tarinansa toiselle oppilaalle tai luokalle. Oppilaan kirjoittamia runoja ja tarinoita julkaistaan mahdollisuuksien mukaan peda.netissä (lupa-asiat).

Oppilas harjoittelee palautteen antamista ja vastaanottamista. Palautteen antamista kokeillaan mahdollisuuksien mukaan myös sähköisessä oppimisympäristössä luokan peda.net –sivuilla (lupa-asiat).

Oppilas harjoittelee itsensä ilmaisua myös kuvataiteen keinoin. Oppilas suunnittelee ja toteuttaa taideteoksen, joka on esillä myös luokan tai koko koulun yhteisessä taidenäyttelyssä. Oppilaat antavat vertaispalautetta tehdyistä töistä. Kuvia oppilaiden töistä julkaistaan luokan peda.net -sivuilla. Oppilas arvioi myös omaa onnistumistaan.

Vesien Valkeakoski

Vuosiluokka: 3.

Vähimmäistuntimäärä: 22

Oppiaineet: ympäristöoppi, kuvataide, matematiikka, musiikki

Oppilas tutkii veneilykartan kopiota ja tehdään kävely järven rannalla samalla tutkien karttaa, esim. tutkitaan syvyyksiä.

Oppilas tutkii kokeillen veden ominaisuuksia, mikä toteutetaan Vedestä vettä –kansion opastamien vesikokeiden avulla.

Oppilas osallistuu vesiaiheiseen retkeen (esimerkiksi vesitorni) ja mennään onkimaan kalastusseura Kalaveikkojen opastamana ja/tai tehdään retki järvelle, jossa tehdään erilaisia tutkimuksia ja tehtäviä.

Arviointi: Jatkuvaa oppilaan itsearviointia työskentelystä ja oppimisesta, opettajan palaute.

Itsenäinen ja demokraattinen suomi

Vuosiluokka 4

Vähimmäistuntimäärä 24

Oppiaineet: ympäristöoppi, äidinkieli- ja kirjallisuus, yhteiskuntaoppi, historia, musiikki, liikunta Yhteistyötä tehdään neljännen yleisopetuksen vuosiluokan ja yhdysluokkien neljäsluokkalaisten kanssa. Keskeisiä sisältöjä käsitellään lukuvuoden aikana painotetusti ennen itsenäisyysjuhlaa.

Oppilas haastattelee isovanhempaansa tai vastaavaa henkilöä menneisyydestä. Oppilas osallistuu oppilaskuntavaalien järjestelyihin ja äänestämiseen.

Oppilas opettelee demokratian periaatteita luokkayhteisössään osallistumalla luokan yhteisten sääntöjen laadintaan ja osallistumalla äänestykseen valittaessa luokan edustaja oppilaskunnan hallitukseen.

Oppilas kuuntelee Finlandiaa ja opettelee laulamaan Maammelaulun siten, että harjoitellaan niitä sekä omassa luokassa että muiden luokkien kanssa. Korostetaan opetuksessa näiden kappaleiden yhteyttä itsenäisyyteen ja kansallisperinteisiin.

Oppilas harjoittelee juhlatapoja ja piiritansseja sekä omassa luokassa että yhteistyössä muiden luokkien kanssa liikunta- ja musiikintunneilla.

Oppilas osallistuu koko kaupungin 4.-luokkalaisille järjestettävään itsenäisyyspäiväjuhlaan että koulun omaan juhlaan.

Rautakausi ja Valkeakoski

Vuosiluokka: 5.

Vähimmäistuntimäärä: 25

Oppiaineet: äidinkieli ja kirjallisuus, historia, ympäristöoppi, liikunta

Oppilas tutustuu Kalevalaan: syyslukukaudella tutustutaan Kalevalaan monipuolisesti: Mauri Kunnaksen "Koiramäen Kalevala", "Lasten Kalevala" ja Ipad:llä "Sammon salat". Toteutetaan pienimuotoinen esitys "Hyvän Olon Viikolle" ennen Kalevalan päivää (23.2.18). Projektiin pyydetään yhteistyökumppaneiksi Kati Siréniä ja/tai Marko Itkosta.

Oppilas tutustuu viikinkeihin siten, että kevätlukukaudella perehdytään viikinkeihin Suomen historiassa ja toteutetaan viikinkiaiheinen kuvataiteen näyttely.

Oppilas tutustuu harjujaksoon ja linnavuoren syntyyn perehtymällä ympäristöopissa jääkauteen ja harjujen syntyyn.

Oppilas osallistuu rautakausiretkeen Rapolan harjulle pyöräillen sinne. Tutustutaan muinaislinnaan, uhrikiviin ja kalmistoihin. Tiedot retkikohteesta kootaan portfolioiksi.

Toteutetaan Myllysaaren museon järjestämä Sääksmäen kirkossa käynti. Arviointi: Hyväksytty / hylätty. Ryhmätutkielma ja vertaisarviointi

Yrittävä Valkeakoski

Vuosiluokka: 6.

Vähimmäistuntimäärä: 25

Oppiaineet: matematiikka, äidinkieli- ja kirjallisuus, kuvataide, yhteiskuntaoppi

---

Oppilas osallistuu yrittäjän vierailuun koulullaan tai yritysvierailulla. Pyritään hyödyntämään oppilaiden omia kontakteja, esimerkiksi huoltajia tai sukulaisia. Oppilas suunnittelee tuotteen ja siihen liittyvän markkinoinnin. Suunnitelluista tuotteista tehdään tuotos sekä markkinointiin liittyen esimerkiksi mainosvideo tai -juliste.

Tuotoksista järjestetään koulunsisäinen näyttely.

Oppilas osallistuu luokan tai koulun harjoitusyrityksen toimintaan. Toteutetaan Yrityskylän yhteydessä.

Oppilas osallistuu opintoretkeen Pirkanmaan yrityskylään. Opintoretki edellyttää, että opettaja osallistuu ennakolta perehdytykseen. Tietolan koulun 6.luokat vierailevat Yrityskylässä vuosittain sovittavana aikana. Yrityskylämateriaaleja hyödynnetään myös ennen ja jälkeen vierailun.

Oppilas arvioi omaa sisäistä yrittäjyyttään. Ohjataan oppilasta jatkuvasti pohtimaan oppimiskokonaisuuden aikana läpikäytäviä asioita.

Meidän leffa

Vuosiluokka: 7.

Vähimmäistuntimäärä: 29

Oppiaineet: oppilaanohjaus, kuvataide, musiikki, kotitalous, äidinkieli ja kirjallisuus, käsityö, vieraat kielet

Kokonaisuus toteutetaan mahdollisuuksien mukaan pienluokkien yhteistyönä. Saman vuosiluokan oppiaineita voi olla muutamia useissa perusopetustyhmässä.

Oppilas harjoittelee käsikirjoituksen laadintaa 4h (äidinkieli- ja kirjallisuus).

Oppilas harjoittelee esiintymistä ja elokuvanäyttelemistä 5h (äidinkieli- ja kirjallisuus, oppilaanohjaus).

Oppilas harjoittelee tarpeiston ja tehosteiden hyödyntämistä ja harjoitellaan tekemään mahdollisuuksien mukaan tunnareita 3h (kuvataide, käsityö).

Oppilas harjoittelee videokuvaamista ja editointia ja tutustuu animaation valmistukseen 10h (äidinkieli- ja kirjallisuus, kuvataide, musiikki, englanti, ruotsi, tv-taidot).

Hankitaan tv-projektin koulutusta opettajille tekniseen toteutukseen. Käytettävä tekstitys ja/tai vuorosanat ovat osittain vieraskielisiä.

Oppilas perehtyy tekijänoikeuksiin ja otetaan huomioon tekijänoikeudet myös sosiaalisessa mediassa 1h (yhteiskuntaoppi).

Oppilas osallistuu koulunsa elokuvafestivaaliin 6h (äidinkieli- ja kirjallisuus, kotitalous) (ko7.5 oppilas harjoittelee kattamisetikettiä ja ruokailutapoja ja ko7.6 oppilas tutustuu erilaisiin erityisruokavalioihin ja monikulttuurisuuteen) tammikuun lopulla.

Arviointitavat:

eri osa-alueiden osallistumisen jatkuva arviointi itsearviointi

yleisön palaute elokuvafestivaaleista, ”tykkäykset”

Monialaisten kokonaisuuksien toteutuminen koululla arvioidaan lukuvuosikertomuksessa kevään päätteeksi.

Tietolan koulu

Tietolan koulu Valkeakosken keskustassa on monenlaisten oppijoiden yhteisö, jonka toimintaa ohjaavat yhteisöllisyys, suvaitsevaisuus ja turvallisuus. Tietolassa toimitaan oppilaslähtöisesti ja pyritään osallistamaan oppimiseen jokaisen oppilaan mahdollisuuksien mukaan. Perusopetuksen ohella oppilaita ohjataan kannustavassa ilmapiirissä kehittämään ajattelu- ja vuorovaikutustaitojaan, omatoimisuuttaan sekä vastuutaan omasta elämästään ja ympäröivästä maailmasta. Rohkaistaan oppilaita omiin mielipiteisiin ja toimimaan omana itsenään mutta myös kuuntelemaan ja arvostamaan erilaisia näkemyksiä. Koulutyössä pyritään vastaamaan myös tulevaisuuden tarpeisiin ja haasteisiin.

Oppiva yhteisö

Tietolan koulun toiminta-ajatuksena on luoda kaikille oppilaille myönteinen oppimisympäristö, jossa toimitaan yhdessä, ottaen huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet ja oppimisedellytykset.

Tietolan koulussa työskentelee noin 40 opettajaa ja koulunkäyntiavustajaa. Tietolassa toiminta pohjautuu "kolmikantamalliin": tiimit, kehittämisryhmä (kehry), opettajien / henkilökunnan kokoukset. Näiden sisällä kehitetään toimintaa.

Oppiva yhteisö hyötyy selkeistä tavoitteista ja niiden säännöllisestä arvioinnista. Kaikessa toiminnassa painottuvat kysymykset : Miksi? Miten? Mitä? Myös oppilaat saavat vaikuttaa käytettäviin työtapoihin keskustelemalla opettajien kanssa. Tietolan koulussa toimii oppilaskunta, joka tuo oppilaiden ajatuksia esille ja vaikuttaa koulun toimintaan sitä kautta. Kiireettömyys on oppivan yhteisön ydinajatus, jokaiselle oppilaalle tarjotaan mahdollisuus oppia omien edellytysten mukaisesti.

Tietolan koulu toimii tiimeittäin. Tiimit muodostuvat pedagogisin perustein vuosittain. Keskeinen tavoite on tehdä asioita yhdessä ja oppia toinen toisiltaan. Tiimit suunnittelevat ja kehittävät toimintaa siten, että pystytään järjestämään oppilaslähtöisiä oppimistilanteita.

Koulussamme toimii koulun kehittämisryhmä (kehry), johon valitaan jäsenet lukuvuosittain. Kehryn jäsenenä on eri ammattiryhmiä. Kehryyn kuuluvat aina rehtori ja tämänv arahenkilö. Kehryn tehtävä on kehittää koulun toimintaa. Kehry:ssä keskustellaan ja valmistellaan koulutyöhön liittyviä sisältöjä ja tuetaan näin rehtorin johtamistyötä.

Lisäksi koulussa järjestetään koko koulun henkilökunnan kokouksia, opettajien kokouksia ja koulunkäyntiavustajien kokouksia.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Tietolassa oppilaille luodaan myönteinen oppimisympäristö, jossa toimitaan yhdessä, kuitenkin unohtamatta oppilaiden yksilöllisiä tarpeita ja oppimisedellytyksiä. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan.

Koulumme toimintaa ohjaa avoimuus ja keskinäinen vuorovaikutus sekä yhteisömme jäsenten kesken että suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan. Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä

---

että ryhmän jäsenenä. Aukotonta ja kaikkiin eteen tuleviin tilanteisiin ohjeenantavaa säännöstöä on kuitenkin mahdotonta laatia, joten jokaisen aikuisen tulee pyrkiä ratkomaan vastaantulevat asiat tilanteeseen sopivalla aikuisella harkinnalla.

Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Painopistealueet vaihtuvat vuosittain.

Yhteisössämme näkyy suvaitsevaisuus, joka nousee seuraavista toimintatavoista:

- itsensä ja muiden arvostaminen ympäristöstä huolehtiminen avuliaisuus
- rehellisyys
- vastuunottaminen omista tekemisistään

Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyvyys edistävät työrauhaa. Koulussamme on esimerkiksi monipuoliset ja käytännölliset tilat: kirjasto, fyke- mu-ku-ks – luokat, kotitalousluokka, pöytäryhmät ja pelipöydät käytävillä, sohvaryhmät, piha-alueella areena ym. Yleisopetus ja erityisopetus kulkevat Tietolassa käsi kädessä. Tämä mahdollistaa joustavan ja luontevan integraation ryhmien välillä. Moninaisuus on rikkaus, joka näkyy niin koulun arjessa kuin juhlassa. Johtavana ajatuksena on oppilaan tason mukainen opetus, johon pyritään joustavilla opetusjärjestelyillä sekä integraatiolla.

Koulussamme järjestetään lukuvuosittain erilaisia juhlia ja tapahtumia. Kutsumme huoltajia ja koulussamme ruokailevia senioreita suurimpiin juhliin ja koulupäivään sijoittuviin tapahtumiin. Opettajaparit järjestävät ja suunnittelevat tilaisuudet. Tehtäväjaosta sovitaan suunnittelupäivänä elokuussa. Koulunkäyntiavustajilla ei ole tapahtumien suunnittelu- tai toteutusvastuita, sillä heidän työaikansa menee oppiastyöskentelyssä.

Koulumme juhlia ovat mm adventtikirkko, itsenäisyyspäivä, joulujuhla (esiintymisvuorossa parittomat), Runebergin päivä ja laskiainen, ystävänpäivä, Hyvän olon viikko 8, Lava on vapaa –tilaisuudet, pääsiäinen, vappu, kevätkirkko, kevätjuhla (parilliset). Joulumyyjäiset ja kevätnäyttely järjestetään vuorovuosin siten, että parillisina vuosina on joulumyyjäiset,

---

---

jolloin joulujuhlaa ei järjestetä. Koulun oppilaat muodostavat oppilaskunnan. Joka lukuvuosi valitaan jokaisesta luokasta ja koulussamme toimivan esiopetusryhmän keskuudesta yksi oppilas oppilaskunnan hallitukseen edustamaan luokkaansa. Oppilaskunta kehittää koulun toimintoja ja ympäristön viihtyisyyttä. Oppilaskunnan tehtävänä on järjestää ohjelmaa koko koulun yhteisiin teemapäiviin. Nimetty opettaja ohjaa oppilaskunnan toimintaa.

Integroinnin periaatteet A) Jokainen erityisluokan oppilas, joka hyötyy yleisopetusintegraatiosta, saa sitä riippumatta järjestelyjen ongelmista. Jos oppilaan HOJKS:ssa mainitaan jonkin oppiaineen kohdalla yleisopetusintegraatio parhaaksi vaihtoehdoksi, oppilaalla on oikeus siihen. B) Samanaikaisopetuksen lisäämistä niin, että erityisluokan ja yleisopetusluokan oppitunteja voidaan järjestää samanaikaisesti, jolloin kaksi opettajaa opettaa ryhmää samanaikaisesti. C) Vastavuoroisuuden periaate: Pienluokasta yleisopetukseen tapahtuvan integroinnin myötä vapautuva 'paikka' käytetään yleisopetuksen luokan oppilaan hyödyksi. Integroinnin esteenä voi olla vain oppilaan etu, myös yleisopetuksen luokan oppilaan etu otetaan huomioon. Integraatiojärjestelyt suunnitellaan erityisluokanopettajien esitysten mukaisesti HOJKS:ssa, jonka integraatiokirjauksista puhutaan ensin rehtorin kanssa. Myös integraatio toimivuutta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilailla tulee olla turvallinen olo koulussa. Oppilaan kouluun saapumatta jättäessä opettaja selvittää heti, missä oppilas on, soittamalla huoltajalle. Kiusaamiseen ja epäasialliseen käyttäytymiseen puututaan välittömästi keinoilla, jotka muistuttavat KiVa Koulu -ohjelman keinoja. Kaksi kertaa vuodessa tehdään kiusaamiskysely kaikille oppilaille ja käsitellään viipymättä esille nousevat kiusaamistapaukset. Koulussamme toimii KiVa koulu -tiimi, jonka jäsenet ovat samat kuin Kehry:ssä. Kiusaamisen tai väkivallan ehkäisemiseksi tuetaan yhteisöllisyyttä. Esimerkiksi välitunnit kouluissamme on jaettu ikäluokittain, jotta kaikilla olisi mahdollisimmat hyvät leikkimismahdollisuudet ja näin ehkäistään myös mahdollisia kiusaamistilanteita.

Lisäksi välitunneilla on paljon aikuisia mukana, jotta välitunnit ovat mahdollisimman turvallisia. Koulussamme Järjestetään iltapäivätoimintaa ja tarjolla on erilaisia vuosittain vaihtuvia kerhoja. Niiden toiminnan alkamisesta informoidaan oppilaita erikseen. Lasten ohjattuun vapaa-ajantoimintaan tarjotaan koulun tiloja.

Seksuaalinen häirintä on rinnastettavissa kiusaamiseen ja siihen suhtaudutaan koulussamme vakavasti. Tutkimusten mukaan tytöt ovat poikia paljon useammin häirinnän kohteina mutta eivät aina. Seksuaalista häirintää ennalta ehkäistään eri oppiaineiden tunneilla puhumalla asiasta. Puutemme pienimpäänkin häirinnän oireeseen näyttääksemme suhtautumisemme. Oppilashuoltoryhmä seuraa tilannetta kaksi kertaa lukuvuoden aikana ja laatii suunnitelmia ennaltaehkäisyyn tilanteiden mukaan. Tapahtuneeseen häirintään puutemme koulun kurinpidollisin keinoin ja olemme yhteydessä lapsi- ja perhepalveluihin, jos asioiden käsittely tai uhrin tai tekijän hoito tai tukeminen sitä vaatii. Kaikkein vakavimmissa tapauksissa otetaan yhteyttä poliisiin. Asianosaisten huoltajien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja jokaiseen tapaukseen suunnitellaan seurantajakso varmistaaksemme tilanteen normalisoitumisen. Seksuaalista häirintää on monenlaista:

- seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- epäasialliset seksuaaliset puheet, kaksimieliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- epäasialliset seksuaaliset sisällöt eri sosiaalisen median kanavissa, WhatsApp-, Snapchat- yms. viestit, tekstiviestit, sähköpostit, puhelinsoitot
- fyysinen koskettelu ja lähentely
- sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset
- seksuaalirikos kuten raiskaus, sen yritys tai seksuaalinen ahdistelu

Kummioppilastoiminta tukee alakoulun oppilaiden osallisuutta ja kouluviihtyvyyttä. Kummioppilaat auttavat luokan oppilaita tutustumaan kouluun ja luokkatovereihin. Tavoitteena on luoda kouluun yhteisöllisyyttä ja edistää uusien oppilaiden turvallista koulun alkua ehkäisemällä kiusaamista ja yksinäisyyttä.

Järjestelyissämme 5.-luokkalaiset ovat esioppilaiden kummeja ja 6.-luokkalaiset 1.-luokkalaisten kummeja.

Koulussamme toimii vanhempainyhdistys Tietolan koulun vanhemmat TIKO, joka järjestää koulutyötä elävöittävää ja tukevaa toimintaa sekä koko perheen ja koulu yhteisön yhteisiä tapahtumia. Tarvittaessa vanhempainyhdistys ottaa kantaa oppilaiden viihtyvyyden ja turvallisuuden puolesta ja hankkii tarvittavia varusteita sekä hoitaa monia käytännön asioita opetushenkilökunnan apuna järjestäen esimerkiksi koulukuvauksen.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Koulumme toimintaa ohjaa avoimuus ja keskinäinen vuorovaikutus sekä yhteisömme jäsenten kesken että suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan. Koulun toimintaan liittyy lukuisia sidosryhmiä mm. kirjasto, Sääksmäen seurakunta, hammashoitola, palolaitos, poliisi, taksit, Valkeakoski-opisto, Ruksi, uimahalli, liikuntatoimi, kiinteistökeskus, nuorisotoimi, lastensuojelu, perheneuvola, vammaisten palveluohjaajat, paikalliset urheiluseurat (Haka Gym, Marimba, Tennis ry, Rockin Flames), terapeutit, TAYS (lastenpsykiatrian, foniatrian ja kehitysvammaisten poliklinikat), Roukon koulu, Tallinmäen esiopetus, Aitoon koulutuskeskus, Kiipulan ammattiopisto, VAAO, TAKK, Onerva (näkövammaiskeskus).

Koulussa on käytössä erilaisia työtapoja. Lisäksi teemme opintokäyntejä lähiympäristöön. Yhteistyötä kehitetään huoltajien ja sidosryhmien kanssa jatkuvasti. Usean vuoden ajan on ollut käynnissä tiivis yhteistyö vanhempainyhdistys TiKo:n kanssa. Lisäksi erityisluokkien vanhemmat kokoontuvat säännöllisesti Erityislasten vanhempien olohuoneessa (EVO).

Tiimien keskeinen työ on opetuksen kehittäminen ja yhteistyö lisääminen työntekijöiden ja oppilaiden kesken. Tätä suunnitellaan tiimeille tarkoitettuna suunnitteluaihana.

Tiimityöskentely mahdollistaa erilaisten projektien ja aihekokonaisuuksien toteuttamisen yhteistyönä eri luokkien kesken. Tiivis yhteistyö opetuksen toteuttamiseksi useamman luokan kesken edellyttää esim. ns.palkkituntien käyttöä. Palkkeja käytämme myös 4.-6-luokkalaisille tarkoitettujen valinnaisaineiden toteuttamiseen yhdysluokkaopetuksena ja vuosiluokkien oppiainekokonaisuuksien opetusjärjestelyihin.

Kulttuurinen moniarvoisuus ja kielitietoisuus

Tietolan koulussa pyritään olemaan tietoisia yhteisön jäsenten erilaisista lähtökohdista ja mahdollisuuksista. Koulussa opiskelee useilla luokilla erilaisia oppijoita. Perinteiden kunnioittaminen sekä omaan ja muiden kulttuuriin tutustuminen vahvistavat ymmärrystä ja keskinäistä kunnioitusta. Koulussa tutustutaan oppilaiden erilaisiin taustoihin ja mahdollisuuksien mukaan toimitaan kotien kanssa yhteistyössä monipuolisen käsityksen saamiseksi erilaisista kulttuureista ja ihmisryhmistä.

Koulun yhteiset tapahtumat, työpajat, tilat ja pihapiiri lähentävät erilaisia oppilasryhmiä. Koulussa kiinnitetään huomiota myös erilaisten oppijoiden ominaispiirteisiin harjoitusten ja teemapäivien avulla yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Myös oppilaiden erilaisiin kulttuuri- ja kielitaustoihin tutustutaan koulutyön lomassa esimerkiksi:

- laittamalla seinäkartaan oppilaiden perheiden maantieteellisiä taustoja (jatkuva projekti) laatimalla kouluun eri kielillä kylttejä ja koodistoja (kuvasymbolit, pistekirjoitus, viittomat)(usean vuoden aikana)
- eri maiden kansallispäivien huomioon ottaminen perheiden kanssa yhteistyössä
- kokoamalla kansainvälisyysnurkkaus, jossa voidaan esitellä mm. oppilaiden matkaterveisiä. Koulussa järjestettävät juhlat ja tapahtumat tukevat myös kotikansainvälisyyttä. Teemapäivien yhteydessä käsitellään Suomen kulttuuriperintöä ja kieltä laajempina kokonaisuuksina tai päivänavauksina.

Lukuvuosittain sovitaan tiimien järjestämät juhlat. Muita kansallisia merkkipäiviä ja uskonnollisia tapahtumia voidaan esitellä päivänavauksina luokissa, keskusradiossa tai salissa, mikäli ne sopivat luontevasti koulu-aikaan. Liputuspäivien teemoja voidaan myös yhdistellä.

Aleksis Kiven päivä 10.10. (kirjallisuus), YK:n päivä 24.10., isänpäivä (marraskuun toinen sunnuntai), itsenäisyyspäivä 6.12., Jean Sibeliuksen päivä 8.12. (musiikki), Saamelaisten kansallispäivä 6.2., J.L.Runebergin päivä 5.2. (runous, sanataide), ystävänpäivä 14.2., Kalevalan päivä 28.2. (suomalaisen kulttuurin päivä), Minna Canthin päivä 19.3. (tasa-arvo), Mikael Agricolan päivä 9.4. (suomen kieli), kansallinen veteraanipäivä 27.4., vappu 1.5., Eurooppa-päivä 9.5., äitienpäivä (toukokuun toinen sunnuntai), Kaatuneitten muistopäivä 17.5.vähemmistöjä (esim. kansainvälinen romanipäivä 8.4.) , saamelaiskulttuuria (saamelaisten kansallispäivä 6.2.) ja eri maahanmuuttajaryhmiä esiteltäessä otetaan huomioon myös nykyarki ja samankaltaisuudet valtaväestön kanssa.

Uskonnolliset tilaisuudet, kuten adventti, laskiainen, pääsiäinen ja kevätkirjokko järjestetään yhteistyössä Sääksmäen seurakunnan kanssa.

Hiihtolomaa edeltävällä viikolla järjestetään koko koulun Hyvän olon viikko, jonka ohjelman laatimiseen osallistuvat tiimit ja oppilaskunta.

Joulumyyjäiset ja kevätnäyttely vaihtelevat vuorovuosittain, luokat vastaavat järjestelyistä.

Eri oppiaineiden yhteydessä käytetään oppiaineelle ominaisia käsitteitä ja ilmauksia esiopetuksesta lähtien. Tarvittaessa käsitteitä voi selventää ”kansantajuisilla” ilmaisuilla ikäkauden tarpeiden mukaan. Tietolan koulussa oppimisen tukena käytetään runsaasti kuvia ja erilaisia symboleja. Koulun tilat ja tarvikkeet pyritään merkitsemään monipuolisesti hahmottamisen tukemiseksi. Visuaalisen hahmottamisen tueksi luokissa on käytössä erilaisia strukturoituja päiväjärjestyksiä.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Tietolan koulun toimintatapojen suunnitteluun ovat osallistuneet oppilaat, vanhemmat ja koulun henkilökunta yhdessä erilaisten sidosryhmien kanssa. Erilaiset näkökulmat on pyritty ottamaan huomioon mahdollisimman kattavasti.

Lukuvuoden alussa henkilökunnan ohella myös oppilailla on suunnittelupäivä, jolloin tarkastellaan tulevan lukuvuoden ohjelmaa ja esitetään ideoita ja toivomuksia toiminnan toteuttamiseksi. Oppilaat voivat esimerkiksi päättää koulun yhteisöllisyyttä tukevista teemoista ja painospistealueiden toteuttamistavoista. Koulussa julkaistaan keväisin Reppukansa-lehti, jonka toteuttamiseen kaikki koulun oppilaat osallistuvat. Lehden kautta oppilaat voivat tuoda muiden nähtäväksi omia taitojaan ja tietojaan. Samalla lehden tekeminen vahvistaa koulussa yhteisöllisyyttä.

Koulun oppilaat muodostavat oppilaskunnan. Joka lukuvuosi valitaan jokaisesta luokasta ja Tallinmäen esiopetusryhmästä yksi oppilas ja varaoppilas oppilaskunnan hallitukseen edustamaan luokkaansa.

Oppilaskunta kehittää koulun toimintoja ja ympäristön viihtyisyyttä. Oppilaskunta voi ehdottaa ideoita ja järjestää tempauksia ja tilaisuuksia esimerkiksi ruokailutilanteiden parantamiseksi, pihavälineistön kehittämiseksi ja vaikkapa välituntiaktiviteettien lisäämiseksi. Demokraattisesti valittu oppilaskunnan hallitus suunnittelee ja toteuttaa toimintaa oppilaslähtöisesti. Oppilaskunta myös arvioi omaa toimintaansa lukuvuoden lopuksi ja ehdottaa toimintasuunnitelman seuraavaksi lukuvuodeksi. Oppilaskunnan edustajia voidaan kutsua henkilökunnan ja kehryn kokouksiin. Oppilaskunnan toimintaa ohjaa siihen vuosittain nimetty opettaja.

Oppilaat järjestävät Lava on vapaa -tilaisuuksia (musiikki, liikunta, ilmaisutaito) ja eri liikuntalajeihin liittyviä turnauksia koulussa. Järjestämisvastuu on toisinaan oppilaskunnan hallituksella, toisinaan tietyllä luokalla, usein kuudesluokkalaisilla. Nämä toiminnot rakentavat yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja viihtyvyyttä.

Oppilaskunnan ja sen hallituksen työskentely koulussa kasvattaa oppilaita yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja osallistaa oppilaita yhteisöön. Mitkään työpaikat eivät siten koulutkaan ole demokraattisia yhteisöjä, joissa kaikilla olisi samat oikeudet; Oppilaskunnalla ja kullakin ammattiryhmällä on omat oikeutensa, valvollisuutensa, tehtävänsä jne. Oppilaskunnan toimintaa ohjaamme käytännön toimintaan välttämättä näennäisdemokratiaa.

Tietolassa toimii kummi- ja tukioppilaita, jotka sovitaan lukuvuosittain. Kummioppilaat tasoittavat esikoululaisten ja ykkösluokkalaisten koulupolkua osallistamalla pikkuoppilaiden kanssa työskentelyyn opettajien ohjauksessa. Kummioppilaat voivat olla mukana leikeissä myös välitunneilla. Lukuvuoden alussa välituntirytmitystä tarkistetaan niin, että kummioppilaat voivat luontevasti toimia pienten kanssa. Tukioppilas voidaan valita vertaistueksi esimerkiksi kouluun muuttaneelle oppilaalle.

Koulun pihapiirin ohella Tietolassa pyritään vaalimaan ja kohentamaan myös lähiympäristön viihtyisyyttä. Läheisten hoivakotien ja Muistikeskuksen arkea ilahdutetaan erilaisten ohjelmatuokioiden avulla. Oppilailta on näin myös hyvä tilaisuus tutustua monipuolisesti elämänkaaren eri vaiheisiin. Lucia-kulkue on jo useana vuonna juhlistanut joulun odotusta. Keväisin järjestetään lähialueella siivoustalkoita.

Tietolan sijainti Valkeakosken kirkon ja seurakuntatalon välissä luo luontevat ja joustavat puitteet yhteistyölle Sääksmäen seurakunnan kanssa. Uskonnollisten tilaisuuksien ohella järjestetään myös erilaisia vakaumuksia kunnioittavaa toimintaa. Yhteistoimintaa on runsaasti myös urheilu- ja tanssiseurojen kanssa.

Yritysten kanssa yhteistyö muodostuu pääsääntöisesti luokittain vanhempien välityksellä, mutta esimerkiksi läheisen liikekeskuksen kanssa voidaan kehittää tarkoituksenmukaista toimintaa.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Tietolan koulun yhdenvertaisuussuunnitelma

Yhdenvertaisuus, perusoikeudet ja identiteetti

Yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kohtelu edellyttää perusoikeuksien turvaamista kaikille oppilaille. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan, malleillaan ja käytänteillään oppilaan sukupuolisen ja muun identiteetin rakentumista. Opetus on lähestymistavaltaan oppilaiden yksilöllisyyttä ja kaikenlaista identiteettiä arvostavaa ja tukevaa.

Yhdenvertaisuus ja toimintakulttuuri

Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Tasa-arvo ja oppiaineet

Sukupuoli-identiteetti ja sukupuolten välinen tasa-arvo tiedostetaan kaikissa toimissa ja oppiaineissa. Sukupuolesta riippumatta tarjotaan yhdenvertaista opetusta myös käsitöissä ja liikunnassa.

Yhdenvertaisuus ja koulun tilaisuudet

Koulun tilaisuudet järjestetään siten, että maailmankatsomuksellisista eroista huolimatta kaikki oppilaat saavat yhtäläistä opetusta ja mahdollisuudet osallistua kaikkiin tilaisuuksiin. Jos järjestetään uskonnonharjoittamista sisältäviä tilaisuuksia, niihin osallistumattomille suunnitellaan ja järjestetään vastaava korvaava ohjelma.

Yhdenvertaisuus ja ikä

Oppilaat työskentelevät tiimeissä kaikkien koulutovereidensa kanssa piittaamatta luokkasijoituksista.

Yhdenvertaisuus ja integrointi

Integraatiossa otetaan huomioon erityistä tukea saavan ja vieraskielisen oppilaan oikeuksien ohella myös yleisopetuksen oppilaiden oikeudet. Kohtuullinen positiivinen erityiskohtelu ei kuitenkaan ole syrjintää.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

---

Vastuu ympäristöstä ja kestävästä tulevaisuudesta on osa koulun ja luokkien toimintaa, ei pelkästään jaksoittain toistuvan opetuksen sisältönä tai teemoina, vaikka sellaisiakin järjestetään. Kiertokapula antaa oppilaille toiminnallista opetusta ympäristöä suojelevasta toiminnasta.

Egologisen vastuun kehittämiseksi koulussa ja luokissa organisoidaan jätteiden kierrättäminen. Jätteet lajitellaan erikseen (paperi, kartongit, sekajäte, puu ja paristot).

Luokissa ja yhteisissä tiloissa kolme eri keräyspistettä: Paperi: lehdet, pehmeäkantiset kirjat, kopiopaperit

Kartongit: kartonkipakkaukset, talous- ja wc-paperin hylsy, kartonkitölkit huuhdeltuina, kananmunakennot, aaltopahvi, voimapaperi, kopiopaperin kääreet, askartelukartongit ja piirustukset

Sekajäte: kaikki paitsi ei paperia, kartonkeja, puuta ja paristoja

Puun kerääminen tapahtuu teknisen työn luokassa. Paristoja kerätään kopiohuoneessa olevaan säiliöön. Kanslian kautta kerätään vahtimestarin hävitettäväksi erilaiset koneet, vaaralliset aineet, lääkkeet jne.

Oppilaat siistivät keväisin koulun ympäristöä keräämällä roskia. Roskaaminen liitetään opetuksessa ympäristönsuojeluun ja globaalisti roskaamisen ja saastuttamisen aiheuttamiin ongelmiin.

Kulutusta vähennetään seuraavilla tavoilla:

- Valot sammutetaan tilan ollessa tyhjillään välitunteja lukuun ottamatta. Mahdolliset Led-lamput sammutetaan pieniksikin tauoiksi.
  - Dataprojektorit, älytaulut ja dokumenttikamerat sammutetaan, kun niitä ei käytetä. Ohjataan oppilaita aktiivisesti kiinnittämään huomiota näiden käyttötapoihin ja toimimaan itse näiden mukaisesti.
  - Oppilaat käyttävät kierrätettäviä kirjoja ja ymmärtävät uudelleen käytön merkityksen. Kirjoja kohdellaan hyvin, niihin ei piirrellä eikä niitä heitellä repuissa. Kiinteistöä ja kalusteita käsitellään siten, että ne säilyvät hyvässä kunnossa. Jos oppilas vahingoittaa tahallisesti ympäristöään, hän korjaa vahingon mahdollisuuksien mukaan.
  - Ohjataan oppilaita ruokailussa ottamaan sen verran kuin syövät. Vähennetään jäteruoan määrää. Oppilaskunnan hallitus osallistuu ruokajätteen vähentämiseen tarkkailemalla ja punnitsemalla jätteen määrän vaihteluita ja pureutumalla sen
-

syihin.

Tietolan koulun opetusjärjestelyistä

Vuorokurssiopetus

3.-4. luokan vuorokurssit: reaaliaineet parittomina vuosina luetaan 4. luokan oppimäärän mukaisesti ja parillisina vuosina 3. luokan oppimäärän mukaisesti.

5.-6. luokan vuorokurssit: reaaliaineet parittomina vuosina luetaan 6. luokan oppimäärän mukaisesti ja parillisina vuosina 5. luokan oppimäärän mukaisesti.

Yläkouluopetuksen reaaliaineiden vuorokurssit: lukuvuonna 2016-2017: 9. luokan oppimäärän mukaisesti

lukuvuonna 2017-2018: 7. luokan oppimäärän mukaisesti

lukuvuonna 2018-2019: 8. luokan oppimäärän mukaisesti

lukuvuonna 2019-2020: 9. luokan oppimäärän mukaisesti

lukuvuonna 2020-2021: 7. luokan oppimäärän mukaisesti

lukuvuonna 2021-2022: 8. luokan oppimäärän mukaisesti jne.

Tietolan koulun työskentelyn käytänteitä

Yhteisesti sovittuja käytänteitä, jotka jokaisen koulun henkilökunnan tulee hyvin tuntea ja noudattaa.

Yleistä

Nämä ohjeet ovat tarkoitettu avustajille ja opettajille ja koko koulun henkilökunnalle yhtenäistämään menettelytapoja arkipäivän tilanteissa. Ohjeita ei jaeta oppilaille mutta opettajien tulee huolehtia siitä, että oppilaat ovat hyvin perillä käytänteistä. Aukotonta ja kaikkiin eteen tuleviin tilanteisiin ohjeenantavaa säännöstöä on mahdotonta laatia ja jokaisen aikuisen tulee pyrkiä ratkomaan vastaantulevat asiat tilanteeseen sopivalla aikuisella harkinnalla.

Kouluuntulo

Kouluun tullessa oppilaat eivät saa tuoda reppujaan tai muita tavaroitaan sisälle ilman valvontaa.

Välitunnit

Välituntialue: aidattu alue

Portit on oltava suljettuna.

Painiminen, leikkitappelu ja lumipallojen heittäminen kielletty.

Tunneleiden kaivaminen lumeen on kielletty.

Jalkapalloa pelataan vain arenalla.

Kellon soitua oppilaat siirtyvät jonottamatta sisälle.

Ulkovalvojat arvioivat ulosmenon sään ollessa kylmä ja kuuluttavat asiasta keskusradiossa. Jos ulkovalvoja päättää sisävälitunnista, valvonta siirtyy ulkoa sisälle. Jos osa oppilaista on sisällä ja osa ulkona, molemmissa on oma välituntivalvoja, joka on opettaja.

Valvoja voi tarpeen vaatiessa tiukentaa yhdessä sovittuja sääntöjä mutta ei voi antaa helpotuksia edes oman valvontavuoronsa ajaksi.

Purkkaa saa syödä luokissa ruokailun jälkeen hetken, ei pihalla.

Kun opettaja toimii oman toimensa ohella (oto) toisen opettajan sijaisena, hänelle kuuluvat myös sijaistettavan välituntivalvonnan sijaistettujen tasatuntien osalta (esim.klo 10:00 - 12:00).

Ruokailu

Opettaja valvoo ruokailun. Tarvittaessa avustajat ovat tukena ruokailussa.

Kaikkia ruokalajeja kannustetaan maistamaan. Ruokaa voi jättää, jos siihen on saanut opettajalta luvan.

Tuolit nostetaan ylös.

Välitunnille voi oppilaat päästää ruokailusta, kun välituntivalvonta on alkanut.

Henkilökunta ei voi syödä ruokasalissa omia eväitään.

Kirjastoauto

Kirjastoautossa käydään opettajan luvalla ja siellä käyttäydytään hyvien tapojen mukaan. Oppilaat on opastettava kirjastoauton käyttöön. Opettaja on vastuussa kirjastoautolle lähettämistään oppilaista.

Kirjastoauton pysähtymistä odotetaan portin/aidan takana.

Työvälineiden hukkaaminen

Jos oppilas tahallaan turmelee tai hävittää koulutarvikkeita, hänen on korvattava ne.

Oppilaiden esitysten harjoittelu ja valvonta

Oppilaat voivat opettajansa harkinnan mukaan harjoitella esityksiä ym. välituntisin tai koulun jälkeen tiloissa niin, ettei siitä ole haittaa kenellekään. Valvonta tai valvonnan järjestäminen kuuluu aina kyseisten oppilaitten opettajalle.

Koulun ulkopuolella annettava opetus

Mikäli oppitunnit pidetään koulun ulkopuolella, sinne siirrytään sovittua reittiä pitkin liikennesääntöjä noudattaen. Opettajaa odotetaan sovituksessa paikassa. Vanhempien luvalla oppilas saa kulkea koulun ulkopuolisiin kohteisiin yksin (urheilukenttä, kirjasto, uimahalli).

Luistelu

Luistella saa vain kypärä kiinnitettynä ja hanskat kädessä.

Pyöräily

Kouluaikana (liikuntatunneilla, retkillä jne.) saa pyöräillä vain pyöräilykypärä päässä. Koulu suosittelee, että kypärää käytetään koulumatkoilla, mutta emme voi määrätä asiasta. Koulu myös suosittelee, etteivät oppilaat kulje polkupyörillä koulumatkojaan ennen 2. vuosiluokan kevättä.

Koulukirjaston/ATK-luokan käyttö

Oppilaat menevät tiloihin aikuisen valvonnassa.

Kirjoja lainattaessa tehdään merkinnät lainausvihkoon.

Käsityöluokan käyttöön liittyvät asiat

Alakoulun oppilas voi käyttää työstökoneista vain vannesahaa, pylväsporakonetta, puusorvia ja hiomakonetta valvotusti.

Pakkasraja

Liikuntatunteihin liittyvä pakkasraja on – 15 astetta tai opettajan harkinnan mukaan. Lämpötila todetaan liikuntatunnin alussa.

Koulumatkakuljetus Tietolan koulussa

Taksikuljetusten järjestelyt

Tämä ohje koskee kaikkia taksivalvontaan osallistuvia avustajia ja taksikuljetuksessa olevien oppilaiden opettajia ja ko. luokkien koulunkäyntiavustajia

Koulunkäyntiavustajat huolehtivat oppilaiden turvallisesta saapumisesta ja lähtemisestä aamulla puoli tuntia ennen taksikuljetuksessa olevan oppilaan koulupäivän alkua ja iltapäivällä niin kauan, että kaikki oppilaat on saatu takseihin. Koska taksioppilaiden valvonnassa ei ole opettajaa, rehtori vastaa toiminnan turvallisuudesta. Tämä ohje on turvallisuudesta vastaamista.

Taukotilan valkoisen taulun tuntumassa on taksivalvontalista, joka päivitetään maanantaisin klo 10 ja on koko viikon voimassa. Kuljetuksia valvovalla avustajalla tulee olla kopio listasta.

Luokan opettaja huolehtii, että taksivalvontalistaan tulee tiedossa olevat muutokset. Muutoksia voi kirjata perjantaista maanantaihin klo 10.

Taukotilan valkoisella taululla on taksikuljetusten nopeat ja väliaikaiset muutokset (sairaus). Muutokset

taksivalvojan tulee tarkastaa ja merkata listaansa ennen taksille menoa.

Luokan opettaja kirjoittaa valkotauluun, jos taksikuljetusoppilaan kuljetuslistaan (kohta 2) tulee muutoksia viikon aikana (sairaus, tukiopeus...). Oppilaan etu- ja sukunimi ja luokka merkitään muutokseen.

Valkotaululle huomioihin taksivalvoja kirjoittaa, jos taksi on yli 20 minuuttia myöhässä tai jos ylimääräinen taksi tilataan jostakin syystä.

Jos taksi on myöhässä 20 minuuttia, soitetaan taksikeskukseen ja tiedustellaan, onko autoa tulossa.

Jos taksi on myöhässä 45 minuuttia, soitetaan odottelevien oppilaiden huoltajille ja Karille tai Tuijalle, jotka ilmoittavat myöhästymisestä huoltajille.

Taksit odottavat tarvittaessa oppilaita 10 minuuttia yli tasan asti. Opettajien on lähetettävä mahdollisuuksien mukaan taksikuljetuksissa olevat oppilaat pukeutumaan jo paria minuuttia ennen oppitunnin päättymistä.

Taksivalvojan tulee mennä portille muutamaa minuuttia vaille, jotta taksit eivät ehdi lähteä ennen valvojan saapumista.

Tietolan koulun ohjeita vanhemmille

Kännykät, poissaolot ja liikenne

Jos oppilaalla on koulussa kännykkä, sen tulee olla äänettömällä. Muistattehan, ettei koulu vastaa kännykän tai muun omaisuuden rikkoutumisesta tai katoamisesta.

Lasten poissaolosta tulee ilmoittaa samana aamuna koululle. Tiedon voi jättää puheluun vastanneelle henkilölle tai viestillä opettajan kännykkään, jos opettaja on numeron

---

---

ilmoittanut. Opettajainhuoneen puhelimeen ei pidä jättää viestejä, sillä ne eivät tavoita opettajaa.

Jos huoltaja tuo tai hakee lapsensa koulusta autolla, auton voi pysäyttää hetkeksi koulun kirkon puoleisen portin edessä olevassa saattoliikenneympyrässä. Kirkon pysäköintipaikalla on myös hyvä hoitaa saattoliikennettä. Lapsia ei pidä jättää/noutaa Valkeakoskenkadulla tai Oikokadulla, joiden liikenne on ajoittain vilkasta ja lapsille vaarallista.

Arviointi

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia. Oppilaalle annetaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Arvioinnin tavoitteena on antaa palautetta sekä oppilaalle että hänen huoltajilleen opintojen etenemisestä ja ohjata oppilasta myös itse kiinnittämään huomiota omaan työskentelyynsä ja taitojen kehittymiseen. Arviointi perustuu aina asetettuihin tavoitteisiin ja kriteereihin, joista tiedotetaan niin huoltajia kuin oppilaita.

Opettajakunnan yhteistyöllä varmistetaan monipuolisten arviointimenetelmien käyttö. Arviointiperusteet käsitellään yhteisesti ja niitä käytetään yhtenäisin perustein.

Arvioinnin muodot ja välineet

Opintojen aikainen eli formatiivinen arviointi kulkee osana päivittäistä opetusta. Tärkeä osa arviointia on vuorovaikutteinen ja vastavuoroinen koulupäivän aikana annettava palaute. Opettaja seuraa oppilaan edistymistä tehtävätyöskentelyn, tuntiosaamisen ja havainnoinnin avulla. Tavoitteiden asettamista ja itse- sekä vertaisarvioinnin taitoja harjoitellaan alkuopetuksesta alkaen. Arviointi voi olla suullista tai kirjallista.

Kokoava eli summatiivinen arviointi tehdään oppimisprosessin tai –kokonaisuuden loppuksi. Silloin voidaan pitää testejä, kokeita ja antaa erilaisia näyttömahdollisuuksia.

Arvioinnista tiedotetaan Wilmalla tai kotiin lähetettävillä tiedotteilla. Huoltajat voivat Wilman kautta seurata ja tarkastella oppilaan suorituksia ja poissaoloja. Oppilaan, huoltajien ja opettajan väliset arviointikeskustelut ovat osa arviointia.

Syysarviointi

Käyttäytymisen ja työskentelyn itsearviointi toteutetaan 2.-9.vuosiluokkien oppilaille kerran lukuvuodessa, syyslukukauden puolivälissä. Lomake sisältää myös opettajan ja huoltajan palautteen.

Osa oppilaamme ei kykene tekemään itsearviointi, pääasiassa kehitysvammaisuutensa vuoksi. Näissä tapauksissa syysarvioinnin asiat käsitellään opettajan tavatessa huoltajat opetusjärjestelyjä koskevassa neuvottelussa.

Väliarviointi

Toisen ja kuudennen vuosiluokkien oppilaat huoltajineen kutsutaan arviointikeskusteluun kerran lukuvuodessa, joulutammikuun aikana. Arviointikeskustelussa luokanopettajan kanssa käydään läpi laaja- alaisen osaamisen sekä oppimisen osaamisen edistymistä ja muita koulutyöhön liittyviä asioita.

Keskustelussa sovitut oppimisen tavoitteet kirjataan ja ne tarkistetaan lukuvuoden päätteeksi. Tarpeen tullen keskusteluja voidaan pitää myös muillakin vuosiluokilla.

Ensimmäisen ja kolmansien - kuudensien vuosiluokkien oppilaat saavat syyslukukauden lopussa kotiin tuotavaksi Oppilaan itsearviointi ja opettajan palaute –lomakkeen. Lomakkeessa käydään läpi laaja-alaisen osaamisen sekä oppimisen osaamisen edistymistä.

Osa oppilaamme ei kykene tekemään itsearviointi, pääasiassa kehitysvammaisuutensa vuoksi. Näissä tapauksissa väliarvioinnista jätetään oppilaan itsearviointiosuus pois ja opettaja antaa vain palautteensa. Arviointi tässäkin yhteydessä liittyy aina tavoitteisiin, joten oppilasta ei voida arvioida yhteisten arviointilomakkeiden avulla niissä kohdissa, jotka liittyvät sellaisiin oppiaineisiin, joissa hänen oppimääränsä on yksilöllistetty tai jos oppilas opiskelee oppiaineiden sijaan toiminta-alueittain.

Koulumme 7.-9. vuosiluokkien oppilaat arvioidaan syyslukukauden lopussa annettavalla kirjallisella väliarviointilomakkeella, kuten kaupunkimme kaikki yläkoululaiset arvioidaan. Arviointi on numeroarviointi tai sanallinen arviointi sen mukaisesti kuin oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) on kirjattu.

Lukuvuositodistus

Keväällä lukuvuoden päättyessä kaikkien luokkien oppilaat saavat lukuvuositodistuksen, jossa arvioidaan koko lukuvuoden työskentely. Lukuvuositodistuksen sanallisesta ja numeroarvioinnista on päätetty kuntakohtaisesti opetussuunnitelmassa.

Tietolan koulun aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ja toimintakulttuuri

Ihmisenä kasvaminen

Kummitoiminta esioppilaiden ja 5.-luokkalaisten kesken sekä edelleen 1.- ja 6.-luokkalaisten kesken

Päivittäinen kohtaaminen erilaisten oppijoiden välillä (esim. joustavat opetusjärjestelyt, yhteiset pajat, välitunnit)

Yhteinen vanhempainilta (oppilaat, huoltajat, opettajat) Valmarinniemessä tiimeittäin

Hyvän olon viikko (vko 8)

Ryhdyks käyttäytyminen –teemaviikot syksyllä ja keväällä (oppilaskunta organisoii)

Lava on vapaa –tapahtuma neljä kertaa lukuvuodessa (oppilaskunta organisoii)

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Comenius-vierailujen materiaalin hyödyntäminen opetuksessa, esimerkiksi maantiedossa

Kotitaloudessa eri ruokakulttuureihin tutustuminen

Saksa-kerho tutustumismatkoineen

Kummioppilas ulkomailla osalla luokista

Lempiruokaviikko (oppilaskunta organisoii)

Koulun juhlaperinne: Joulujuhla- ja kevätjuhla, Itsenäisyyspäivän juhla, Aleksis Kiven Päivä, Runebergin päivä, pääsiäinen

---

Viestintä ja mediataito

Koululehti Reppukansa julkaistaan joka vuosi, sisältöä tuottavat kaikki luokat

Ystävänäpäivänradio keskusradion kautta

Osallistutaan Sanomalehtiviikon toimintaan (6. lk organisoii)

Kaikki oppilaat vierailevat kirjastossa vuosittain

Pidetään oppilaskerhoja, joissa aiheina viestintä ja media

Pedanetin Wings-oppimisalusta osassa luokista käytössä

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- Oppilaskuntaa edustava hallitus valitaan joka lukuvuodeksi siten, että jokaisesta luokasta on edustaja ja mahdollisesti esiopetusryhmästä
- Oppilaskunnan hallitus tekee käytännön toimia asioiden parantamiseksi ja selkeitä esityksiä haluamista asioista
- Oppilaat suunnittelevat Ryhdikäs käyttäytyminen –teemaviikon ohjeet
- Leirikoulujen ja opintoretkien varainhankintaa tehdään yhteistyössä koulun ja huoltajien sekä vanhempainyhdistys Tikon kanssa
- Koululehti Reppukansa mainosmyynnin tekevät oppilaat eri luokilta
- Koulun ja kodin yhteistyötä toteutetaan vanhempainyhdistys Tikon ja pienluokkien oppilaiden huoltajien Evo:n kautta
- Oppilastöiden näyttely järjestetään parillisina vuosina siten, että kaikkien oppilaiden työ on esillä
- Myyjäiset yhteistyössä vanhempainyhdistyksen kanssa parillisina vuosina
- Osa luokista esiintyy pyynnöstä koulun ulkopuolisille yhteisöille

Talviliikuntapäivä ja yleisurheilupäivä

- Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta
  - Toteutetaan koulun kierrätysuunnitelmaa kaikissa tiloissa
  - Sammutetaan valot opetustiloista niistä poistuttaessa
  - Kiertokapulan toiminnallinen teemapäivä vuosittain (4. lk organisoii)
-

-
- Järjestetään siivouspäivä toukokuussa koulun ympäristössä (3. lk organisoii)

Turvallisuus ja liikenne

- Koulussa järjestetään vuosittain poistumis- tai pelastautumisharjoitus yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa (yläluokat organisoivat)
- Tulikettu-teemapäivä palolaitoksen kanssa (6. lk organisoii)
- Syksyisin 1.-2.-luokilla keskitytään liikenneturvallisuuskasvatukseen teemalla Koululainen liikenteessä
- Polkupyöräilijän taitorata ja pyörän katsastus (3.-4. lk organisoii)
- Huoltajia ohjeistetaan turvallisiin käytäntöihin koulun ympäristössä heidän kuljettaessaan lapsiaan kouluun/koulusta
- Koulukuljetettavien oppilaiden huoltajille kerrotaan koulukuljetusjärjestelyt tarkasti
- Kuljetusoppilaiden kuljetuslistat päivitetään joka maanantai
- KiVA Koulu –materiaali ja toiminta ehkäisevät koulukiusaamista ja puuttuvat siihen

Ihminen ja teknologia

- Seurakunnan tietokoneet ovat koulumme käytössä
- Dokumenttikameran käyttö esimerkiksi oppilaiden esitelmissä
-

3.7.9 Roukon yhtenäiskoulun 7-9 toimintakulttuuri

Oppiva yhteisö

Opetuksen painopisteet

Roukon koulu on yleisopetukseen painottunut 7-9 luokkien peruskoulu. Tarjoamme hyvää perusopetusta ja pyrimme vaihteleviin opetusmenetelmiin. Oppilaan on mahdollista sisällyttää opintoihinsa harrastustensa, taipumustensa ja mielenkiintonsa mukaisia valinnaisaineita.

Tavoitteenamme on, että oppilas saa koulustamme hyvän pohjan jatko-opintoihinsa. Hänestä kasvaa vastuuntuntoinen ja toiset huomioon ottava yhteiskunnan jäsen.

Arvot ja toiminta-ajatus

Roukon koulun toiminnan päämääränä on oppilaskeskeisiä työtapoja käyttäen kasvattaa aktiivisia, yhteistyökykyisiä, hyvätapaisia ja itsetunnon tunteita kansalaisia, jotka suhtautuvat elinympäristöönsä vastuuntuntoisesti ja ymmärtävät oman kansallisen taustansa sekä pystyvät kasvamaan kansainvälisyyteen. Kannustamme kaikkia oppimaan ja opiskelemaan. Oppilasta ohjataan tekemään työtä sisukkaasti omien tavoitteidensa saavuttamiseksi.

Roukon kouluyhteisö on avoin, kiireetön ja myönteinen. Vastuu ilmapiirin ylläpitämisestä kuuluu sekä opettajille että oppilaille. Koulu pyrkii toiminnassaan toimivaan vuorovaikutukseen kaikkien yhteisön jäsenten välillä. Toiminnan lähtökohtana on, että kaikilla yhteisön jäsenillä, niin oppilailla kuin opettajillakin, on oikeus rauhassa tehdä omaa työtään. Koulun arvoperustan mukaan kaikkien on myös kannettava vastuu sekä itsestään että lähimmäisistään.

Roukon koulu pyrkii olemaan paikka, jonne jokaisen on joka päivä mukava tulla tekemään työtä ja oppimaan. Koulu tukee oppilaiden omaa yritteliäisyyttä, luovuutta ja yksilöllistä lahjakkuutta. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää avointa, turvallista ja suvaitsevaista ilmapiiriä, jossa jokainen saa olla oma itsensä ilman pelkoa epäonnistumisesta.

Roukon koulun toiminnan tavoitteena on saada jokaiselle oppilaalle sellaiset valmiudet ja into, että hän haluaa jatkaa opintojaan paitsi perusopetuksen jälkeen, myös läpi koko elämän, koska tulevaisuus on elinikäistä oppimista ja elinikäistä osaamisen hyödyntämistä. Tavoitteena on tukea jokaisen oppilaan osaamisen kehittymistä, motivaation vahvistumista sekä uskoa ja halua oppia uutta. Oppiaineissa ja aihekokonaisuuksissa otetaan huomioon myös käytännön taidot, joita oppilas tarvitsee sujuvaan arkeen ja elämässä selviytymiseen. Oppilas oppii soveltamaan opittuja tietoja ja taitoja käytännössä.

Roukon koulusta valmistuvalla oppilaalla on vahva itseluottamus ja tietoisuus omasta identiteetistään. Hän kunnioittaa muita ihmisiä ja ympäristöään. Hänellä on hallussaan oppimisen taidot, hän osaa hyödyntää uudenlaista teknologiaa oppimisessaan, hänellä on riittävät vuorovaikutustaidot ja vieraiden kielten hallinta sekä kriittisen ajattelun taidot.

Vuosiluokkiin sitomaton opetus

Roukon koulussa on tietyin edellytyksin mahdollista suorittaa peruskoulun opinnot myös vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen avulla. Järjestelyn taustalla voi olla koulun yleiset pedagogiset syyt tai yksittäisen oppilaan opiskelun vaikeutuminen esim. sairauden takia. Järjestely tuo joustoa sekä opetuksen järjestelyihin, opinnoissa etenemiseen että oppilaan arviointiin. Oman opinto-ohjelman mukaan eteneminen ja niissä suoriutuminen edellyttää oppimissuunnitelman laatimista ko. oppilaalle.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Koulun fyysinen ja psyykinen toimintaympäristö

Roukon koulu on Valkeakosken kaupungin pohjoispuolella sijaitseva vuosiluokkien 7 - 9 peruskoulu. Koulun alueena pidetään kaupunginosa VI:n korttelissa 362 sijaitsevaa tonttia no: 1. Roukontie jalkakäytävineen ei kuulu koulun alueeseen.

Roukon koulukiinteistössä on 34 opetustilaa, ja ne sijaitsevat kolmessa eri siivessä ja kolmessa eri kerroksessa. Käytössämme olevista luokista noin puolet ovat ns. erikoisluokkia eli ne on tarkoitettu lähinnä tiettyjen oppiaineiden opiskeluun (esimerkiksi kotitalousluokka on tarkoitettu kotitalouden opettamiseen).

Tällaisia erikoisluokkia ovat kotitalousluokkien (2 kpl) lisäksi ATK-luokka (1 kpl), TN- ja TS-luokat, FK-luokat (3 kpl), BG-luokat (3 kpl), liikuntasali, musiikkiluokka, kuvataiteen luokka sekä pienluokat. Loput luokat ovat ns. yleisluokkia, joita ei ole varsinaisesti sidottu minkään tietyn oppiaineen opiskeluun. Käytössämme olevat tilat ovat varustukseltaan modernit eli niissä on tarvittava perusvarustus (pulpetit, tuolit, tussi- tai liitutaulu sekä kaappeja ja hyllyjä) sekä 2010-luvun vaatimusten mukainen AV-tekniikka (= interaktiivinen

lähiheijastusprojektorit, dokumenttikamera, aktiivikaiuttimet ja AV-ohjainjärjestelmä). Kaikissa luokissa on myös verkkoon kytketty tietokone ja koko koulu on varustettu avoimella langattomalla wlan -verkolla.

Erikoisluokissa on luonnollisesti myös luokan ja oppiaineen luonteeseen kuuluvaa erikoiskalustusta. Opetusta annetaan paljon myös koulukiinteistön ulkopuolella, esimerkiksi liikuntatunteja voidaan pitää kaupungin eri urheilupaikoissa. Koulussamme

---

---

opetuksesta vastaavat pätevät aineenopettajat. Kussakin oppiaineessa käytetään niille ominaisia työskentelytapoja pyrkien monipuolisuuteen ja vaihtelevuuteen.

Tilaratkaisultaan Roukon koulussa pyritään siisteyteen ja hyvään järjestykseen, kalusteet ja opetusvälineet pidetään ehjinä ja toimintakuntoisina, toiminnassa tähdätään esteettömyyteen ja esteettisyyteen.

Opiskeluilmapiiriltään Roukon kouluyhteisö on avoin, kiireetön ja myönteinen. Vastuu ilmapiirin ylläpitämisestä kuuluu sekä opettajille että oppilaille. Toiminnassamme pyrimme toimivaan vuorovaikutukseen kaikkien yhteisön jäsenten välillä. Toimintamme lähtökohtana on, että kaikilla yhteisön jäsenillä, niin oppilailla kuin koko henkilökunnalla, on oikeus työskennellä rauhassa. Koulumme arvoperustan mukaan kaikkien on myös kannettava vastuu sekä itsestään että lähimmäisistään.

Koulun fyysistä ja psyykkistä toimintaympäristöä koskevissa asioissa oppilaille annetaan mahdollisuus tulla kuulluiksi oppilaskunnan kautta.

Turvallinen arki

Roukon koulun arvoperustaan kuuluu mm. oppilaan oman vastuullisuuden korostaminen työskentelyssään. Tähän kuuluu mm. täsmällisyyteen kasvattaminen, joka tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jokaiselle oppitunneille on tultava työjärjestyksiin merkittyjen aikojen mukaisesti ja asiaankuuluvat opiskeluvälineet mukana. Oppituntien päättämisestä päättää opettaja, luokahuoneista ei kuitenkaan poistuta ennen opettajan lupaa. Näin taataan kaikille opiskelurauha oppituntien loppuun asti.

Koulun sisätiloissa ei liikuta ulkojalkineissa eikä päällystakki päällä ja lakki päässä. Ulkojalkineet, takit ja lakit jätetään koulun ala-auloissa sijaitseviin lokerikkoihin ja naulakoihin. Näin varmistetaan ettei pöly ja lika leviä koulun sisätiloissa.

Välitunnit vietetään koulun sisätiloissa tai ulkona välituntialueella (klo 10 ja 13 välitunnit ovat pakollisia ulkovälitunteja). Ulosmeno välituntisin on aina suositeltavaa. Välitunnilla on 1-3 opettajaa välituntivalvonnassa. Ruokailussa on erikseen oma valvoja. Lisäksi koulussa on valvontakameroita niin sisä- kuin ulkotiloissakin.

Koulussa tarjottava ruoka syödään koulun ruokalassa ja ruokailussa noudatetaan hyviä tapoja. Ruokala on tarkoitettu vain ruokailua varten ruokatuntien aikana. Tyhjät astiat ja

---

---

jätteet on palautettava niille kuuluville paikoille. Ruokailun jälkeen siirrytään pihalle välitunnille tai koulun muihin sisätiloihin. Oppituntien aikana ei syödä eikä juoda. Koulun aula- ja käytävätilojen sohvilla ei saa ruokailla eikä juotavia juoda, vaan esim. oppilaan omatkin eväät syödään ala-aulan ruokalan pöytien ääressä.

Kouluterveydenhuollon palvelut

Kouluterveydenhuollolle on Valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto (asetus 338/2011) määritelty tehtäväksi tarkastaa oppilaat joka vuosi. Kouluterveydenhuollon tavoitteena on koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen. Työtä tehdään luottamuksellisesti yhdessä oppilaiden, vanhempien, opettajien ja muun oppilashuollon henkilöstön kanssa.

Terveydenhoitaja ottaa vastaan oppilaita koulukohtaisesti sovittuina aikoina.

Terveydenhoitaja tapaa oppilaita vuosittain säännöllisten terveystarkastusten yhteydessä. Vanhempia toivotaan tarkastuksiin mukaan ainakin laajoihin terveystarkastuksiin 1., 5. ja 8.luokalla. Koululääkäri tapaa perheen 1., 5. ja 8.luokalla.

Kouluterveydenhoitajien työajasta kuluu suurin osa näiden lakisääteisten tarkastusten tekemiseen. Jotta tarkastukset pystytään hoitamaan, toivomme että muissa asioissa terveydenhoitajien vastaanotolle oppilaita ohjataan pääsääntöisesti välituntien aikana.

Vanhemmat voivat ottaa yhteyttä muutoinkin kouluterveydenhoitajaan, kun haluaa keskustella...

- kasvamisesta ja murrosiästä
  - ravitsemukseen ja syömiseen liittyvistä asioista
  - lepoon, uneen ja liikuntaan liittyvistä asioista
  - toistuvasta sairastelusta
  - oppilaan päihteidenkäytöstä
  - seurusteluun ja seksuaalisuuteen liittyvistä asioista tai tarvitsee ehkäisyneuvontaa tai...
  - kun jaksaminen huolestuttaa
  - kun tarvitsee neuvoa terveystieteiden palveluiden käytöstä
-

---

ajanvarauksella pieniin hoitotoimenpiteisiin (esim. ompeleiden poisto, korvahuuhtelu).

Milloin terveysasemalle tai omalle lääkärille?

- vapaa-ajan tapaturmissa (vapaa-ajan tapaturmat eivät kuulu kouluterveydenhuollon piiriin)
- sairaanhoidollisissa asioissa (esim. korva- ja silmätulehdukset, pitkittyneet flunssat/yms.)
- pitkäaikaissairauksien seurannassa.

Koulupäivän aikana sattuneiden tapaturmien ensiapu ja äkilliset sairastumiset hoidetaan kouluterveydenhuollossa, mutta esimerkiksi vapaa-ajan tapaturmat ja niiden jatkohoito kuuluvat terveyskeskukseen. Osassa kouluja terveydenhoitaja on paikalla vain muutamana päivänä viikossa / kuukaudessa. Tällöin tapaturmien ensiapu ja/tai hoidon järjestäminen jää koulun muun henkilökunnan tehtäväksi.

Koulun oppilaat on vakuutettu koulutapaturmien varalta. Kouluaikana tapahtuneista tapaturmista onkin ilmoitettava ensi tilassa koulun kansliaan tapaturmailmoituksen laatimisen vuoksi.

SAIRASTUMINEN

Sairasta tai kuumeista lasta ei tule lähettää kouluun. Mikäli 2-3 päivän oireenmukaisen kotihoidon jälkeen oireet pahenevat, kannattaa lääkärin aika varata terveyskeskuksesta. Kouluterveydenhuolto ei vastaa oppilaiden sairauksien hoidosta.

Mikäli lapsi sairastuu koulupäivän aikana eikä ole koulukuntoinen, voi hän lähteä kotiin opettajan luvalla. Terveysneuvojan erillistä arviointia tai lupaa ei silloin tarvita.

Mikäli koululainen tarvitsee toistuvasti särkylääkettä esim. päänsärkyyn tai kuukautiskipuihin, koululaisella voi olla koulussa mukana 1-2 tablettia omia särkylääkkeitä.

Alle 10 -vuotiaan lapsen sairastuessa, vanhemmilla on oikeus saada lapsen hoidon järjestämiseksi tilapäistä hoitovapaata. Sairaana lapsen hoitoselvityksen saamiseksi, on otettava yhteys terveyskeskukseen tai päivystykseen.

ERITYISRUOKAVALIOT

Erityisruokavaliota koskevia käytäntöjä on täsmennetty. Täsmennys perustuu kansalliseen Allergiaohjelmaan vuosille 2008-2018. Ohjelman mukaan lievää oireilua (mm. ohimenevää suun kirvelyä ja kutinaa) aiheuttavia ruoka-aineita ei tarvitse välttää. Ruokavaliosta jätetään pois vain ne ruoka-aineet, jotka kokeilun jälkeen aiheuttavat merkittäviä eli voimakkaita tai hengenvaarallisia oireita.

Mikäli lapsella on allergioita, jotka vaativat erityisruokavaliota tulee vanhempien toimittaa tieto näistä kouluterveydenhuoltoon. Uskonnolliset/eettiset ruokarajoitukset sekä kasvisruokavaliot tulee ilmoittaa myös kouluterveydenhoitajalle. Erityisruokavaliot edellytyksenä on, että koululainen noudattaa samaa ruokavaliota myös kotona.

Vähälaktoosista/ laktoositonta ruokavaliota ei tarvitse erikseen ilmoittaa kouluterveydenhuoltoon / keittiöön. Kouluruoka valmistetaan laktoosittomana ja ruokajuomaksi on aina tarjolla laktoositonta maitojuomaa.

Erityisruokavaliota tarvitsevan vanhemman on velvollisuus ilmoittaa lapsen poissaolosta koulun keittiöön aamulla klo 8.00 mennessä. Mikäli erityisruokavaliota tarvitseva koululainen jättää ruoan syömättä viitenä peräkkäisenä päivänä, keittiö ei tämän jälkeen tarjoa ko. ruokaa, vaan ruokavaliot tarpeellisuus selvitetään uudelleen.

Poissaolojen seuranta

Opettajat kirjaavat poissaolot internet-pohjaiseen Primuksen Wilma-järjestelmään. Poissaolon syy ilmoitetaan huoltajan toimesta koululle ensisijaisesti Wilma -järjestelmän kautta tai toissijaisesti huoltajan allekirjoittamassa poissaolovihossa tai Wilman poissaolon syyn tiedustelu -lomakkeella. Runsaiden poissaolojen taustat tutkitaan. Esteet tai rajoitukset osallistua liikuntatunteihin on ensisijaisesti osoitettava lääkärin- tai terveydenhoitajan todistuksella.

Luokanvalvojat seuraavat ja tilastoivat oppilaiden poissaoloja. Poissaolojen kokonaismäärä merkitään lukukauden lopussa kunkin oppilaan rekisteritietoihin Primus hallinto-ohjelmaan.

Vastuu- ja tapakasvatus Roukon yhtenäiskoulussa

Tavoitteenamme on, että oppilaistamme kasvaisi sivistyneitä ihmisiä. He osaavat ottaa toiset ihmiset huomioon, suvaitsevat ihmisten ja kulttuurien erilaisuutta ja käyttäytyvät hyvin. He osaavat huolehtia niin itsestään kuin elinympäristöstäänkin.

Roukon koulun tehtävänä on tukea huoltajia heidän kasvatustehtävässään. Tapakasvatus on kodin ja koulun yhteistyötä ja tarvitsee onnistuakseen molempien osapuolien samansuuntaiset tavoitteet.

Tapakasvatusta on koulupäivän jokainen hetki. Tapakasvatusta annetaan eri aineiden opetuksessa sekä teemäpäivien tapahtumien, juhlien, vierailujen ja retkien yhteydessä. Koulussa työskentelevät aikuiset antavat käyttäytymismalleja oppilaalle – tapakasvatus perustuukin paljolti mallioppimiseen.

Koulumme arvoperustaan kuuluu se, että oppilas tuntee vastuun itsestään, omasta työstään, lähimmäisistään ja ympäristöstään. Hän vastaa omalta osaltaan myös yhteisön työrauhasta ja viihtyvyydestä.

Perusopetuslain mukaan oppilaan tulee osallistua perusopetukseen säännöllisesti. Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Näin ollen jokaisella kouluyhteisömme jäsenellä on oikeus häiriöttömään työskentelyyn.

Koulumme vastuukasvatuksen tärkeisiin arvoihin kuuluu varmistaa, että kaikilla kouluyhteisön jäsenillä on varma tunne omasta turvallisuudestaan. Roukon kouluyhteisö on yhdessä päättänyt, ettei koulukiusaamista suvaita missään muodossa. Koulu pyrkii luomaan niin turvallisen ilmapiirin oppilaille, että he voivat kertoa mahdollisesti havaitsemistaan tai kokemistaan kiusaamistilanteista. Opettajat ja muu koulun henkilökunta kunnioittavat kiusatun tai/ja kiusaamisesta kertovien anonymiyyttä. Kiusaamistapaukset otetaan vakavasti ja niihin puututaan asianmukaisesti.

Koulukiusaamista ennaltaehkäistään välituntivalvonnalla ja puhumalla siitä avoimesti oppitunneilla, luokanvalvojan tunneilla, kokouksissa ja päivänavauksissa sekä

---

järjestämällä säännöllisesti kiusaamiskyselyjä. Tukioppilaiden koulutuksessa painotetaan koulukiusaamisen tunnistamista ja siitä puhumista. Erityistä huomiota kiinnitetään 7. luokkiin. Roukon koulussa julistetaan syyslukukauden alussa tukioppilaiden toimesta yleinen koulurauha.

Opettajien tukena kiusaamistilanteiden selvittelyssä ovat opettajakollegat, rehtori, oppilashuoltotyöryhmä, kuraattori ja terveydenhoitaja. Tarvittaessa otetaan yhteyttä sekä kiusaajan että kiusatun huoltajiin. Erityisen vakavissa tapauksissa otetaan yhteyttä poliisiin. Kiusaamistilanteita Roukon koulussa hoitaa ensisijaisesti KiVa koulu –tiimi.

Tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle

Koulun tärkeänä tehtävänä on kehittää oppilaan moraalisia arvoja, esimerkiksi kasvattaa rehellisyyteen ja toisen huomioon ottamiseen. Tavoitteena on eri tilanteissa luontevasti ja hyvin käyttäytyvä ihminen. Oppilaan on käyttäydyttävä asiallisesti, suoritettava annetut tehtävät, noudatettava koulun järjestyssääntöjä ja käsiteltävä huolellisesti koulun omaisuutta. Roukon kouluyhteisön jäsenten kielenkäyttö on kaikissa tilanteissa asiallista, rauhallista ja toista osa-puolta kunnioittavaa.

Päämäärään päästään antamalla oppilaille oikeita malleja. Tilanneopetusta annetaan koulun arki- ja juhlatilanteissa. Epäkohtiin puututaan johdonmukaisesti. Oppilaita kannustetaan hyvään käytökseen positiivisessa hengessä näyttämällä hyvää esimerkkiä (esim. tervehtiminen, toisen huomioon ottaminen, ystävällisyys). Tavoitteena on lisätä koulussamme hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä..

Opettajat arvioivat kaksi kertaa lukuvuodessa oppilaiden käyttäytymisen samassa yhteydessä, kun syöttävät arvosanan oppiaineensa osaamisesta Primus -hallinto-ohjelmaan. Ohjelma laskee automaattisesti käyttäytymisen arvosanaksi kullekin oppilaalle eri opettajien antamista arvosanoista keskiarvon pyöristettynä lähimpään kokonaislukuun. Luokanvalvojalla, jolla on tiedot kunkin oppilaan myöhästymisistä, oppitunneilta poistamisista ja rangaistuksista on oikeus muuttaa ohjelman laskemaa keskiarvoa +/- yhdellä.

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön, arvostaa koulutyötä ja noudattaa sääntöjä. Muiden ihmisten huomioonottaminen edellyttää oppilaan kykyä ja halua ymmärtää, arvostaa ja tukea toisia

---

ihmisiä sekä vaalia ympäristöä. Koulutyön arvostaminen koskee sekä omaa että toisen tekemää työtä. Siinä huomioidaan oppilaan kyky toteuttaa koulutyössä esiin tulevia tehtäviä ja velvoitteita. Sääntöjen noudattamisessa huomioidaan se, miten oppilas tuntee säännöt ja sitoutuu niihin.

Käyttäytymisen arviointi vahvistetaan opettajainkokouksessa yhdessä muun arvioinnin vahvistamisen kanssa. Käyttäytyminen arvioidaan numeroin ja käyttäytymisen arvioinnin perustana käytetään Valkeakosken kaupungin perusopetuksen kuntakohtaisessa opetussuunnitelmassa mainittuja käyttäytymisen tavoitteita.

Vuorovaikutus ja työskentely

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Oppimisympäristöltään Roukon koulu tukee oppilaan oppimista ja kasvua. Roukon koulun oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti joustavan ja monipuolisen kokonaisuuden. Opetusta voidaan siis antaa myös varsinaisen luokkatilan ulkopuolella - esim. koulun kolmannen kerroksen kirjastosiivessä mahdollistaen mm. itsenäisen opiskelun.

Oppilas on aktiivinen oppija. Hän osaa asettaa tavoitteita ja ratkaista ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden ja opettajan kanssa. Yhdessä oppimista voidaan tukea toiminnallisuudella ja hyödyntämällä projektityöskentelyä yli oppiainerajojen. Tämä kehittää oppilaan luovuutta ja sosiaalisia vuorovaikutustaitoja sekä kykyä soveltaa opittua tietoa arkielämässä.

Eri oppiaineiden välinen vuorovaikutus sitoo opitut asiat yhteen. Oppilas ymmärtää opittavien asioiden nivoutumisen arkipäivän tilanteisiin. Opitut asiat eivät ole enää irrallisia kokonaisuuksia vaan asioita ja taitoja, joita tarvitaan arjen hallinnassa ja ympäröivän maailman hahmottamisessa.

Monipuolisilla toimintatavoilla ja yhdessä tekemisellä voidaan saavuttaa oppimisen iloa ja mielekkyyttä.

Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen

Roukon koulussa on opetuskäytössä yhteensä 30 tietokonetta ja 30 iPad tablettitietokonetta. Luokkatilojen tietokoneet ovat lähinnä ns. opettajakoneina

---

---

opettajanpöydällä. Lisäksi ns. hallintokäytössä on 9 tietokonetta. Koulun tiloissa on myös 6 kpl muita kuin Roukon koulun "omistuksessa" olevaa tietokonetta. Laitteet ovat vuokrattuja leasingkoneita. Luokkatiloissa olevien koneiden lisäksi Roukon koulussa on 8 kpl irtokannettavia, jotka on sijoitettu liikuteltavaan läppärivaunuun. Läppärivaunua säilytetään B-siiven III kerroksen opetusvälinevarastossa. Kaiken kaikkiaan Roukon koulussa on yhteensä 76 tietokonetta. Em. tietokoneiden lisäksi Roukon koulussa on 20 kpl leasing iPad-tablettitietokoneita ja 10 kpl iPadmini-tablettitietokoneita, jotka on niin ikään sijoitettu II tai III kerroksen opetusvälinevarastossa oleviin läppärivaunuihin

Kaikki koulun tietokoneet on tarkoitettu vain hyöty- ja opetuskäyttöön. Koulun ATK-verkkoon kirjaututaan omalla käyttäjätunnuksella ja salasanalla. Oppilaan on sitouduttava noudattamaan tietokone- ja internetkäyttämisen pelisääntöjä, ennen kuin oppilaalle myönnetään käyttöoikeus koulun tietokoneisiin. Sääntöjen ja ohjeiden noudattamatta jättäminen sekä ilkivalta voivat johtaa mm. käyttöoikeuden pysyvään tai tilapäiseen menettämiseen. ATK-luokkiin ei mennä kengät jalassa. Koneiden toimimattomuudesta ja vioista on ilmoitettava heti opettajalle. Opettajan luvalla oppilailla on lupa käyttää koulussa omia tietokoneitaan ja/tai esim. älykännyköitään opetus- ja oppimistarkoitukseen.

Roukon koulu on varustettu avoimella langattomalla wlan -verkolla, joka mahdollistaa koulun omien koneiden ohella esim. oppilaiden ja henkilökunnan omien tietokoneiden, tablettien ja älypuhelimien käytön opetus- ja oppimistarkoitukseen.

Jokaisessa Roukon koulun luokassa on nykyaikainen AV-varustus: Verkkoon kytketyn tietokoneen lisäksi niissä on interaktiivinen ultralähiheijastusprojektori, dokumenttikamera, aktiivikaiuttimet ja niiden toimintaa ohjaava AV-ohjain. Projektorin heijastuspintana toimii mattapintainen tussitaulu. Parissa luokassa on myös BlueRay - soitin ja digi-TV viritin. Yhdessä AI-luokassa on myös HD-tason kuvaa näyttävä dataprojektori. Koululla on käytettävissä myös yksittäisiä / irrallisia perinteisiä dataprojektoreita, piirtoheittimiä sekä VHS/DVD/TV - vaunuja. Kaikissa luokissa on siis verkkoyhteys. 2. kerroksen Opettajainhuoneessa ja 3. kerroksen Mediateekissa on Xerox –merkkiset monitoimikoneet kopiokoneena ja verkkotulostimena.

Roukon yhtenäiskoulun oppilaat ovat motivoituneita opiskelijoita. Heillä on halu, mahdollisuus ja valmius käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa oppimisessaan. Roukon

---

koulussa hyödynnetään monipuolisesti eri sähköisiä oppimisympäristöjä (lähinnä kuitenkin Pedanettia). Useimmiten sähköisissä ympäristöissä käytetään oppimateriaaleja (esim. e-Opin oppikirjoja) ja tehdään kotitehtäviä. Sähköisellä oppimisympäristöllä tarkoitetaan opiskelussa ja opetuksessa hyödynnettävää tieto- ja viestintäteknikkaa, jonka avulla voidaan käsitellä tietoa sähköisessä muodossa.

Roukon koulussa opettajat käyttävät tieto- ja viestintäteknikan tuomia oppimis- ja opetusympäristöjä luontevasti ja tarkoituksenmukaisesti hyödyksi opetuksessaan aina kun se on pedagogisesti järkevää. Niiden avulla pyritään parantamaan opetuksen laatua sekä tarjoamaan virikkeellisiä sekä kehittäviä opiskeluympäristöjä koulumme oppilaille. Näin ollen opettajilla täytyy olla ajanmukaiset tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön tekniset ja pedagogiset valmiudet. Näillä valmiuksilla parannetaan omalta osaltaan opettajien opettamisen ja ohjaamisen valmiuksia. Osallistumista tieto- ja viestintäteknisiin koulutuksiin tuetaan ja kannustetaan olemassa olevan koulutusmäärärahan turvin.

Koulumme oppilaat käyttävät tieto- ja viestintäteknikkaa tarkoituksenmukaisesti hyväkseen omassa oppimisessaan eri oppiaineissa ja oppimistilanteissa. Koulumme oppilaille tarjotaan riittävät ja ajanmukaiset valmiudet (= yleiset tietokoneen käyttötaidot, erilaisten työväline- ja multimediaohjelmien hallinta, kriittinen medialukutaito, sähköpostin ja internetin sekä hakupalveluiden käyttö) selviytyä tietoyhteiskunnassa ja jatko-opinnoissa.

Lisääntyvä tieto- ja viestintäteknikan käyttö parantaa koulumme sisäistä ja ulkoista tiedottamista, yhteydenpitoa ja vuorovaikutusta. Koulullamme on ajanmukaisia työasemia ja muita laitteita (= video- ja digitaalikameroita, videoeditointilaitteita ja muuta audiotekniikkaa) sekä ohjelmia riittävästi, niiden uudistaminen ja edelleen kehittäminen on suunnitelmallista ja niiden käyttöön tarvittava tekninen ja pedagoginen tuki on helposti saatavilla. Koulussamme toimii luotettava ja teknisesti ajan tasalla oleva lähiverkko, jonka tietoturva pidetään niin hyvällä tasolla, että esimerkiksi virukset ja hakkerointi eivät pääse hankaloittamaan verkon monipuolista käyttöä.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Kielitietoisuus ja kieliohjelma

Vieraat kielet antavat oppilaille osan heidän yleissivistyksestään ja toisaalta välineen laajentaa sitä edelleen. Ne antavat oppilaille elämässä ja monissa ammatteissa tarvittavan viestinnän välineen. Yleistavoitteena on, että oppilas kiinnostuu vieraista kielistä ja kulttuureista ja pystyy itse täydentämään tietojaan kielialueen maista, kansoista ja kulttuureista ja ennen kaikkea asennoituu ennakkoluulottomasti eri kulttuureihin ja niiden edustajiin. Oppilas pyrkii kehittämään ja rohkeasti käyttämään sitä kielitaitoa, mikä hänellä sillä hetkellä on.

A1-kielenä voi Roukon koulussa opiskella joko englannin tai saksan kieltä. A2-kieliä ovat koulussamme englanti, saksa ja ranska. B1-kielenä on koulussamme ruotsi. Valinnaiseksi B2-kieleksi on mahdollisuus koulussamme valita saksan, ranskan tai venäjän kieli.

Kulttuurinen moninaisuus

Koulumme oppilaat perehtyvät maamme vähemmistöihin ja heidän kulttuureihinsa. Koulussa harjoitetun suvaitsevaisuuskasvatuksen myötä erilaiset identiteetit, kielet ja katsomukset hyväksytään. Roukon koulun arjessa kohdellaan tasa-arvoisesti jokaista kouluyhteisön jäsentä riippumatta hänen identiteetistään, kielestään, uskonnostaan, katsomuksestaan tai vakaumuksestaan. Roukon kouluyhteisön heterogeenisyys koetaan rikkautena.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Osallistuva kansalaisuus ja sisäinen yrittäjyys

Roukon koulun tavoitteena on kasvattaa oppilaistaan osallistuvia ja vastuullisia, yrittävän asenteen omaavia nuoria. Koulutyöskentelyssä painotetaan sisäistä yrittäjyyttä eli yritteliäisyyttä ja sitä vahvistetaan kannustamalla ja tukemalla oppilaita. Oppilaille tarjotaan erilaisia mahdollisuuksia yrittämiseen sekä omien kykyjensä kehittämiseen. Onnistumisen kautta oppilaiden minäkuva vahvistuu ja hyvän itsetunnon avulla nuori selviytyy paremmin elämän haastavista tilanteista.

Yläkoulun työskentelyssä painotetaan sisäisen yrittäjyyden merkitystä ja oppilaille tarjotaan mm. seuraavanlaisia osallistumisen mahdollisuuksia:

Kukin luokka valitsee keskuudestaan edustajan oppilaskunnan hallitukseen.

Oppilaat voivat oppilaskunnan nimissä tehdä aloitteita koulun toimintaan.

Oppilaat osallistuvat taksvärkkipäivään.

Vaalivuosina voidaan järjestää varjovaalit.

Voidaan järjestää nuorisovaalit.

Tukioppilastoiminnan kautta oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa oman ja yhteisen hyvinvoinnin edistämiseen, esim. kiusaamisen estämiseen.

Luokilla on mahdollisuus kerätä leirikoulurahaa, esim. myymällä erilaisia tuotteita.

Oppilaat voivat pitää kahvilaa.

Yrittäjyyskasvatus on integroitu aineenopetukseen. Tavoitteena on käsitellä yrittäjyyttä kaikissa oppiaineissa vähintään yhdellä oppitunnilla.

Osallisuus Roukon koulussa

Roukon koulun oppilaskuntatoiminta

Oppilaskuntaan kuuluvat kaikki koulun oppilaat.

Oppilaskunta toimii voimassa olevan perusopetuslain nojalla ja sen tehtävänä on ohjata oppilaat keskinäiseen yhteistyöhön, pyrkiä parantamaan oppilaiden asemaa koulussa ja edistää oppilaiden harrastustoimintaa sekä vastuuta yhteisten asioiden hoidosta.

Oppilaskunnan tehtävien hoitamisesta vastaa oppilaskunnan hallitus, johon valitaan lukuvuosittain luokan edustaja. Edustajan tulee olla hyväkäytöksinen, vastuuntuntoinen ja aktiivinen asiainhoitaja.

Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin ja tarvittavan määrän muita virkailijoita. Hallitus on päätösvaltainen, jos vähintään puolet jäsenistä on paikalla.

Hallitus vastaa toiminnastaan ohjaavalle opettajalle ja koulun rehtorille.

Opettajakunta valitsee keskuudestaan ohjaavan opettajan.

Mahdollisuuksien mukaan oppilaat osallistetaan koulun käytänteiden (esim. sääntöjen tai oppituntien ja opetusmenetelmien) suunnitteluun.

Seurataan myös, mitä vaikutuksia oppilaiden toiminnalla on konkreettisesti ollut.

Roukon koulun tukioppilastoiminta

Osallisuutta toteuttaa myös koulussa toimiva tukioppilaskerho. Yhdeksäsluokkalaiset tukioppilaat toimivat vertaistukena kummiluokissaan pitäen tunteja yhteishengestä, koulukiusaamisen ehkäisystä, erilaisuuden sietämisestä yms. He auttavat myös luokkien ryhmäytymisessä. Koko koulun yhteishenkeä parantamaan he järjestävät erilaisia tilaisuuksia.

Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Roukon koululla on säännöllistä yhteistyötä seurakunnan, nuorisotoimen, sivistystoimen, sosiaalitoimen, palo- ja pelastustoimen sekä liikuntatoimen kanssa. Oppilashuollollisista syistä tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös poliisin kanssa.

Nivelvaiheyhteistyötä tehdään lähettävien koulujen (alakoulut) sekä vastaanottavien koulujen (lukiot ja ammattiopistot) kanssa.

Alueen elinkeinoelämän kanssa yhteistyötä tehdään esim. TET-jaksojen yhteydessä. Paikallisista yrittäjistä kootun valmennustiimin edustaja käy ennen TET-jaksoa kertomassa 8. ja 9. luokkalaisille työelämän pelisäännöistä sekä työnantajien odotuksista harjoittelijoita kohtaan. Työelämäyhteyksiä voidaan hyödyntää myös kutsumalla eri alojen yrittäjiä vierailulle eri aineiden oppitunneille. Mahdollisuuksien mukaan voidaan myös käydä tutustumaan yrityksiin.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Roukon koulun kasvatus- ja opetustyön tavoitteena on yhteistyökykyinen ja muiden elämää sekä identiteettiä kunnioittava nuori. Ohjaamme oppilaita työskentelemään ja toimimaan niin ryhmässä kuin yksilöinäkin.

Kannustamme oppilaita omatoimisuuteen ja kriittiseen tiedonhankintaan ja samalla ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan.

Roukon koulun kasvatusta ja opetustyö on yhdenvertaista ja tasa-arvoista. Roukon kouluyhteisö arvostaa toisten erilaisuutta ja kohtelee yhteisön jäseniä samanarvoisesti. Oppilaiden keskinäistä tasa-arvoista kohtelua edistetään esim. Kiva-koulu teemapäivillä ja Ryhmäx-tapahtumilla.

Opetus toteutetaan sukupuolten välinen tasa-arvo huomioon ottaen ja ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Sukupuoli ei vaikuta oppiaineiden valintamahdollisuuksiin. Kaikilla oppilaille on yhtäläinen oikeus saada opetusta ja osallistua yhteisön toimintaan riippumatta henkilön ominaisuuksista, asemasta, identiteetistä tai arvomaailmasta.

Oppilaille on mahdollisuus vaikuttaa yhteisön toimintaan mm. oppilaskunnan, tukioppilastoiminnan ja ruokaraadin kautta. Oppilaita osallistamalla lisätään kouluviihtyvyyttä. Oppilaita tiedotetaan nuorisovaltuuston toiminnasta. Heitä myös opastetaan valtuustovaaleihin liittyvissä asioissa (esim. ehdokasasettelu ja vaalit).

Oppilailta kerätään eri tavoin palautetta ja mielipiteitä koulun asioihin ja suunnitelmiin liittyen. Palautteet myös huomioidaan soveltuvin osin ja oppilaille osoitetaan, miten heidän antamansa palaute on asioihin vaikuttanut.

Kaikilla oppilaille on yhtäläiset mahdollisuudet käyttää oppimisen tukena monipuolisia työtapoja, oppimisympäristöjä, koulun tiloja ja materiaaleja, sekä tieto- ja viestintäteknologisia laitteita osana monipuolista oppimista.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Roukon koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

SUUNNITELMAN TARKOITUS

Laki tasa-arvon toteuttamisesta ja edistämisestä oppilaitoksissa (15.4.2005/23, 6a§, 6b§) ja yhdenvertaisuuslaki (1.1.2015) velvoittaa oppilaitoksen laatimaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman.

Roukon koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma nojautuu Valkeakosken kaupungin tasa- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan. Koulumme suunnitelman tarkoituksena on parantaa henkilöstön ja oppilaiden tietoisuutta tasa-arvo ja yhdenvertaisuus asioista ja niitä edistävästä toimenpiteistä. Suunnitelmalla halutaan lisäksi turvata työntekijöiden ja oppilaiden oikeudenmukainen ja tasavertainen kohtelu sekä henkilöstöä ja oppilaita koskevan päätöksenteon läpinäkyvyys ja avoimuus.

Suunnitelman eräänä keskeisenä tavoitteena on tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen ajattelutavan juurruttaminen kaikkeen henkilöstöä ja oppilaita sekä työ- ja opiskeluympäristöä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon.

Suunnitelmassa tasa-arvolla ja yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sukupuolten tasa-arvon lisäksi ihmisten yhtäläisiä mahdollisuuksia tehdä valintoja, opiskella, kehittyä työssään ja tulla kohdelluksi ja palkituksi ilman asenteellisia ja rakenteellisia rajoituksia.

Toiminta-ajatus:

Roukon koululla toimitaan suvaitsevaisesti, tasavertaisesti ja oikeudenmukaisesti. Suvaitsevaisuudella ja tasa- arvolla tarkoitamme toisten ajatusten arvostamista, eri mielipiteiden yhtäläistä kuuntelua, ihmisten välistä tasa-arvoa ja oikeudenmukaista kohtelua sekä erilaisuuden ymmärtämistä niin yksilö- kuin ryhmätasolla.

OPPILAAT

Toimenpiteet:

Roukon koulussa pyritään ottamaan huomioon oppilaiden erilaiset elämäntilanteet (mm. erityisoppilaat ja terveysrajoitteista kärsivät). Lisäksi otetaan huomioon mahdolliset sukupuolieroista johtuvat vaatimukset opetusjärjestelyissä. Lähtökohtaisesti oppilaiden jako opetusryhmiin tehdään kuitenkin muilla kuin sukupuolen perusteella.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaita kohdellaan yhdenvertaisesti koulun arjessa esim. luokissa, käytävillä ja ruokalassa. Sukupuoli ei oikeuta oppilaiden eriarvoiseen kohteluun. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että oppilaiden arviointi on tasa-arvoista ja tasapuolista.

Roukon koulussa ei sallita henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää eikä minkäänlaista henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Oppilaita ohjataan ja kasvatetaan toimimaan niin, ettei kukaan joudu sukupuolisen tai muun häirinnän ja ahdistelun kohteeksi.

Jos seksuaalista tai muuta häiritsevää käytöstä kuitenkin esiintyy, niin häirinnän kohteen tulee ilmaista häiritsijälle, että tämän käytös on häiritsevää. Mikäli käytös tästä huolimatta toistuu, tulee häirinnän kohteen kääntyä rehtorin, koulukuraattorin, oppilaanohjaajan, terveydenhoitajan, KiVa-tiimin, luokanvalvojan tai aineopettajan puoleen tilanteen selvittämiseksi.

Kaikkiin ilmenneisiin ongelmatapauksiin puututaan viivyttämättä. Häirintäkokemukseen johtanut tapahtumankulku selvitetään, kaikkia osapuolia kuullaan ja arvioidaan, onko häirintää tapahtunut sekä päätetään toimenpiteistä ja seurannasta ja tarvittaessa häirintään syyllistyneelle oppilaalle määrätään koulun järjestyssääntöjen mukainen kurinpitoseuraamus.

Häirinnän kohteeksi joutunut ja häirintään syyllistynyt voidaan tarvittaessa ohjata yksilökohtaisten oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen tai kouluterveydenhuollon palvelujen piiriin.

TIEDOTTAMINEN

Suunnitelma on valmisteltu yhteistyössä ja siitä tiedotetaan seuraavasti:

Suunnitelma on käsitelty koulun henkilökunnan työpaikkakokouksessa. Suunnitelma on tiedotettu myös oppilaskunnan hallitukselle mahdollisia kehittämissuhteita varten.

Huoltajille suunnitelma on nähtävillä koulun internet-sivuilla. Sitä käsitellään sopivan tilaisuuden tullen myös vanhempainilloissa.

Tasa-arvosuunnitelma on käsitelty ja hyväksytty opettajainkokouksessa sekä henkilöstöpalaverissa.

Vastuu ympäristöstä ja kestävä kehitys

Vastuu ympäristöstä ja kestävään kehitykseen suuntautuminen

Arjen valinnoillaan ja toimillaan jokainen Roukon koulussa ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Roukon koulussa pyritään lisäämään sähköisten oppimateriaalien käyttöä. Laite- ja välinehankinnoissa pyritään ottamaan huomioon laitteiden käyttöikä ja laatu.

Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Mahdollistetaan oppilaille kiireetön kouluarki, jossa myös kestävä kehityksen sosiaalinen puoli otetaan huomioon, esimerkkeinä näistä arvoista ovat tasa-arvo, oikeudenmukaisuus, myötätunto ja meluton työympäristö. Roukon koulussa vaalitaan yhteisöllisyyttä yksilökeskeisyyden sijasta.

Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea, mm. erilaisten teemapäivien ja - tapahtumien (sähkötön tunti, ruokajätteen seuranta, ekologinen liikkuminen) kautta. Liikuntapäivien yhteydessä kiinnitetään huomiota ympäröivän luonnon ja kulttuurihistorian moninaisuuteen. Koulun jätteiden ja roskien lajittelussa noudatetaan kestävä kehityksen periaatteita.

Luokkatiloja ja käytäviä ei roskata, vaan kaikki roskat laitetaan roskakoreihin. Myös koulun ympäristö pidetään siistinä ja tarvittaessa oppilaat käyvät yhdessä opettajan kanssa siivoamassa esim. keväisin lumien lähdettyä koulun lähiympäristöä talven roskista.

Roukon koulun henkilökunta pyrkii omalla esimerkillään ja toiminnallaan edistämään kestävä kehityksen periaatteita.

Järjestyssäännöt

JÄRJESTYSSÄÄNTÖJEN TAVOITTEET

Säännöt ovat välttämättömiä päivittäisen työn mahdollisimman rauhallisen sujumisen sekä yhteisön jäsenten viihtyvyyden ja turvallisuuden kannalta.

Säännöt totuttavat jäsenet vastuuseen. Joka ei noudata yhteisesti sovittuja sääntöjä, joutuu vastaamaan siitä yhteisölle.

Säännöt takaavat myös oikeuksia yhteisön jäsenille. Jokaisella on oikeus saada asiallista ja tasapuolista kohtelua.

Sääntöjen kehittämiseen osallistumalla ja niitä noudattamalla kouluyhteisöön kuuluvat oppivat toimintakykyisiksi yhteiskunnan jäseniksi ja vastuullisiksi kansalaisiksi.

Sääntöjä voidaan tarvittaessa muuttaa.

KOULUALUEEN JA -AJAN SEKÄ MUIDEN KOULUNKÄYNTIIN VÄLITTÖMÄSTI LIITTYVIEN OLOSUHTEIDEN MÄÄRITTELY

Koulun alueena pidetään koulun tonttia.

Kouluajaksi katsotaan työjärjestyksen mukainen työpäivä, sekä koulun järjestämät oppilas- ja nuorisotyökerhot.

Koulunkäyntiin välittömästi liittyviksi tilaisuuksiksi katsotaan kaikki koulun järjestämä toiminta, myös koulun alueen ulkopuolella järjestetty toiminta.

PÄIVITTÄISEN TYÖSKENTELYN ERI TILANTEET

Koulun ovet avataan klo 7.30 ja mahdollinen päivänavaus pidetään klo 8.55. Koulun ulko-ovet lukitaan klo 15.00.

Koulutunnit alkavat ja päättyvät koulun työjärjestyksessä ilmoitettuna ajankohtana. Oppituntien välissä olevien välituntien pituus vaihtelee 10-20 min. Oppituntin pituus on 60 min, josta opetukseen on käytettävä vähintään 45 min. Oppituntien alkamisen ja päättymisen merkiksi ei ole välituntikelloja, vaan oppilaat huolehtivat itse ehtimisestään oikeaan paikkaan oikeaan aikaan. Oppituntien päättymisestä päättää opettaja.

Oppilaiden poistuminen väli- ja ruokatuntien aikana koulun alueelta on kielletty.

Koulun alueelta poistuminen on sallittua vain opettajan tai rehtorin kirjallisella luvalla.

Välitunnit vietetään koulun sisätiloissa tai ulkona koulun välituntialueella, jonka laajuudesta ilmoitetaan erikseen luokissa ja koulun ilmoitustaululla. Polkupyörä- ja mopoparkkialueet

---

---

eivät ole välituntialuetta. Teknisen työn käytävä ja kielten käytävä ei ole välituntialuetta. Oppilaat ovat ulkona välitunnit klo 9.40-10.00 ja 13.00-13.20. Luokkatiloissa ei välitunteja saa viettää. Oppilaat siirtyvät välituntialueelle aulojen pääovista.

Lumipallojen, kivien yms. heittäminen on kielletty. Tapaturmien, vahinkojen jne. välttämiseksi välituntikäyttäytymisen on oltava rauhallista.

Päälyysvaatteet ja -lakit säilytetään aulan naulakoissa tai lokerikoissa. Luokkatiloissa, ruokalassa, käytävällä yms. koulun tiloissa ei pidetä päähinettä (pipoa, lippalakki tms.). Ulkojalkineet jätetään ala-aulojen lokerikkoihin ja koulun sisätiloissa liikutaan sukkasiltaan tai sisäjalkineissa. Kouluyhteisön jäseniltä edellytetään asiallista ja hyvien tapojen mukaista pukeutumista.

Käytävissä ja muissa koulun tiloissa liikkumisen tulee olla rauhallista. Tarpeeton liikkuminen oppituntien aikana koulun käytävillä on kielletty. Turvallisuussyistä ja esteettömän kulun takaamiseksi koulun portaikoissa istuminen on kielletty.

Kouluyhteisön jäsenen kielenkäyttö on kaikissa tilanteissa asiallista, rauhallista ja toista osa-puolta kunnioittavaa. Kiroilua tms. epäasiallista kieltä ei sallita.

Tapaturman sattuessa ilmoitetaan siitä viipymättä terveydenhoitajalle, rehtorille, jollekin opettajalle tai talonmiehelle ja annetaan mahdollisuuksien mukaan ensiapu. Kanslistin kanssa laaditaan tarvittaessa tapahtuneesta tapaturmailmoitus.

Koulun omaisuutta tulee käsitellä huolellisesti. Oppilas on velvollinen korvaamaan koulun omaisuudelle tahallaan tai tuottamuksesta aiheuttamansa vahingon. Aiheutuneesta vahingosta on mahdollisuuksien mukaan viipymättä ilmoitettava rehtorille, jollekin opettajalle tai talonmiehelle. Omasta omaisuudestaan oppilas on itse vastuussa.

Yleisen viihtyvyyden säilyttämiseksi jokaisen kouluyhteisön jäsenen velvollisuus on omalta osaltaan huolehtia luokkahuoneiden ja muiden tilojen sekä koulualueen siisteydestä.

Kaikenlainen roskaaminen

koulualueella on kielletty. Oppilas voidaan määrätä puhdistamaan tai uudelleen järjestämään likaamansa tai epäjärjestykseen saattamansa tila.

Kouluyhteisön jäsenten vahingoittaminen ja kiusaaminen on kielletty.

Koulun ala-aulan ruokala on ruokatuntien aikana pyhitetty vain ruokailijoiden käyttöön. Välitunnilla olevat viettävät välituntiaan tällöin muualla. Ruokatunnin pituus on 30 min. Ruokajonossa oppilaat eivät saa etuilla. Ruokailtaessa noudatetaan siisteyttä ja rauhallisuutta. Aterian jälkeen ruokailuvälineet ja roskat viedään niille tarkoitettuihin paikkoihin. Omien juomien/ruokien juominen/syöminen ruokailuaikana ruokalassa on kielletty. Oppituntien aikana ei syödä eikä juoda. Kaikenlaisten sokeri- ja energijuomien tuominen kouluun ja käyttö koulussa on kielletty.

Matkapuhelimet ja muut elektroniset laitteet (esim. musiikkisoittimet) pidetään oppituntien aikana suljettuina ja poissa näkyvistä. Oppitunneilla älypuhelimia, omia tabletteja tms. laitteita saa käyttää opetus- / oppimistarkoitukseen opettajan luvalla.

Oppituntien kaikenlainen kuvaaminen, tallentaminen ja nauhoittaminen sekä jakaminen ilman opettajan lupaa on kielletty.

Oppilaan on itse huolehdittava siitä, että hän ehtii ajoissa seuraavalle oppitunnille lukujärjestykseen merkittyjen aikojen mukaisesti.

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada kouluajaksi käyttöönsä lukittava lokeri koulun ala- auloista. Lokeri on henkilökohtainen ja siellä säilytetään vain koulunkäyntiin liittyviä tarpeellisia tavaroita. Koulun henkilökunnalla on oikeus tarkistaa kaapin sisältö. Lokerikon väärinkäyttö johtaa lokerikon käytön epäämiseen. Vaaralliset ja esim. opetusta häiritsevät esineet ja aineet voidaan takavarikoida.

KOULUMATKAT

Koulumatkoilla ja koulukyydityksen aikana on oppilaiden soveltuvin osin noudatettava koulun järjestyssääntöjä ja erikseen annettuja ohjeita.

Kulkuvälineet on säilytettävä niille osoitetuissa paikoissa. Eri kulkuvälineet viedään niille kuuluville paikoitusalueille tietä pitkin, nurmikon tms. läpi ei oikaista.

KOULUN PUITTEISSA TAPAHTUVA VAPAA-AJAN TOIMINTA

Milloin oppilaiden vapaa-ajan toiminta tapahtuu koulun tiloissa tai koulun kerhojen puitteissa, tulee heidän noudattaa koulun järjestyssääntöjä soveltuvin osin. Järjestävä yhteisö vastaa omasta tilaisuudestaan.

TEKNISET LAITTEET JA TIEDOTUS

Rehtorin luvalla koulu yhteisön jäsenenä on oikeus käyttää koulun keskusradiota ja lisäksi opettajan luvalla muita teknisiä laitteita. Laitteet on käytön jälkeen palautettava alkuperäisille paikoilleen.

Koulun ilmoitustaululla ja info-tv:ssä voidaan rehtorin luvalla julkaista asiallisia ilmoituksia.

POISSAOLOT

Milloin oppilas jää kouluun saapumatta, on hänen huoltajansa velvollinen päivän kuluessa ilmoittamaan poissaolon syyn luokanvalvojalle tai koulun kansliaan. Poissaolon syy selvitetään Wilman (tai poissaolokirjan) avulla. Huoltajalla on velvollisuus huolehtia lapsensa säännöllisestä koulunkäynnistä.

Oppilas voidaan erityisestä syystä vapauttaa koulunkäynnistä. Kuukautta pidemmäksi ajaksi vapautus voidaan myöntää vain voittamattoman esteen vuoksi.

Luokanvalvoja voi antaa muusta kuin sairastumisesta johtuvasta syystä luvan enintään viiden päivän poissaoloon oman luokkansa oppilaille. Rehtori voi myöntää oppilaalle hyväksyttävästä syystä luvan poissaoloon tätä pidemmäksi ajaksi. Jos oppilas joutuu sairauden takia poistumaan koulusta kesken koulupäivän, on hänen ilmoitettava siitä jollekin opettajalle.

Oppilaan on saavuttava oppitunnille täsmällisesti ja oppitunnille kuuluvat tarvikkeet mukanaan.

TYÖRAUHAN YLLÄPITÄMINEN

Jokaisella koulun oppilaalla tulee olla oikeus oppia ja häiritsemättä suorittaa hänelle annettuja tehtäviä. Myös koulun henkilökunnan tulee saada rauhassa tehdä työtään.

Koulun tavoitteena on oppilaan kasvattaminen hyviin tapoihin.

Oppilaan on käyttäydyttävä asiallisesti, suoritettava annetut tehtävät, noudatettava koulun järjestyssääntöjä ja käsiteltävä huolellisesti koulun omaisuutta.

Jos oppilas häiritsee opetusta, ei noudata koulun järjestystä, käyttäytyy sopimattomasti tai on tehtävissään huolimaton, hän syyllistyy rikkomukseen.

Oppilaan ojentamiseksi:

- a) opettaja voi puhutella oppilasta tunnin jälkeen,
- b) opettaja voi määrätä oppilaan poistumaan luokasta tai muusta opetustilasta enintään oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi,
- c) opettaja voi nuhdella häntä,
- d) oppilas voidaan määrätä kasvatustalkkuihin,
- e) opettaja voi määrätä enintään kahden tunnin jälki-istunnon,
- f) rehtori voi antaa kirjallisen varoituksen,
- g) rehtori voi evätä oppilaan osallistumisen opetukseen enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi,
- h) oppilas voidaan erottaa määräajaksi.

Kohdat e-h ovat kurinpitorangaistuksia, joissa oppilasta on kuultava. Lisäksi kohdan f ja h asiassa on kuultava myös huoltajaa.

Kurinpitorangaistus saatetaan oppilaan huoltajan tietoon.

Opettaja voi jättää kotitehtävänsä laiminlyöneen oppilaan kouluun enintään tunnin ajaksi kerrallaan suorittamaan kotitehtäviä.

Kaikki kurinpitorangaistukset, kasvatustalkut, kotitehtävien laiminlyönnit, poistumismääräykset lopputunnin ajaksi, tarkastukset ja haltuunotot kirjataan ylös koulun Primus –hallinto-ohjelman kurinpitorekisteriin.

TUPAKOINTI, PÄIHTEET JA HUUMEET

Tupakointi ja nuuskaaminen on kielletty oppilaiden käyttöön tarkoitetuissa tiloissa. Tupakointi ja nuuskaaminen on kielletty alle 18-vuotiailta ja ylipäätään kaikenlaisten tupakkavalmisteiden ja -välineiden (koskee myös sähkö tupakkatuotteita) tuominen kouluun ei ole sallittua.

Kouluyhteisön jäsen ei saa esiintyä koulussa ja koulunkäyntiin välittömästi liittyvissä tilaisuuksissa päihteiden tai huumeiden vaikutuksen alaisena. Alkoholin ja muiden päihteiden/huumaavien aineiden tuominen kouluun on kielletty.

MUUT MÄÄRÄYKSET

Niissä asioissa, joista ei järjestyssäännöissä erikseen määrätä, noudatetaan peruskoulua koskevia säännöksiä ja määräyksiä sekä rehtorin ohjeita.

Oppilashuollolliset täsmennykset Roukon koulun oppilashuoltoryhmät

Oppilashuoltoryhmät

Monialainen oppilashuoltoryhmä

Roukon koulun monialaiseen oppilashuoltotyöryhmään kuuluvat rehtori (pj), opinto-ohjaaja, erityisopettajat, kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi ja kuraattori. Tarvittaessa kutsutaan paikalle muita asiaan liittyviä. Ryhmän kokoukset sovitaan lukuvuodeksi kerrallaan ja koolla ollaan ainakin kaksi kertaa lukuvuodessa: elokuussa suunnitellaan lukuvuoden toimintaa sekä toukokuussa jolloin arvoidaan päättynyttä lukuvuotta oppilashuollon näkökulmasta.

Moniammatillisena ryhmänä oppilashuoltotyöryhmä pyrkii tuomaan laajempaa näkökulmaa ja vaihtoehtoisia lähestymismalleja hankaliin tilanteisiin. Oppilashuoltotyöryhmällä ei ole koulussa hallinnollista päätösvaltaa, vain asiantuntijuuteen perustuva mahdollisuus esittää näkemyksiä ja ehdotuksia. Työ on luottamuksellista ja eri osapuolien näkemyksiä arvostavaa ja kunnioittavaa. Oppilashuoltoryhmän pääasiallisena tehtävänä on Roukon koulun opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaaminen.

Oppilashuoltoryhmä ei siis ryhmänä käsittele yksittäisen luokan tahi ryhmän oppilashuollollisia asioita.

Oppilashuoltotyöryhmä ottaa kantaa psykososiaalisen hyvinvoinnin kannalta tärkeisiin asioihin, pyrkii muuttamaan haitallisia käytäntöjä ja toimintatapoja sekä tukee opettajia eri tavoin tilanteissa, joissa nämä tuntevat itsensä neuvottomiksi tai vaikeaa tilanteisiin joutuneiksi.

Roukon koulun oppilashuoltoryhmän tehtävänä on vastaaminen koulun yhteisöllisestä oppilashuollosta. Oppilashuoltoryhmän tavoitteena on muun muassa tukea oppilaan kasvua ja kehitystä, ylläpitää ja edistää oppilaan terveyttä sekä hyvinvointia, edistää koulunkäyntiä, estää ja vähentää oppimisvaikeuksia sekä ylläpitää ja edistää kouluyhteisön ja ympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja viihtyvyyttä.

Monialainen asiantuntijaryhmä

Yksittäisen opiskelijan tai tietyn ryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Ryhmässä voi olla jäsenenä esim. koulukuraattori, erityisopettaja, opinto-ohjaaja ja oppilaan luokanvalvoja. Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumiselle varataan lukujärjestykseen kiinteä aika ja Roukon koulussa se on torstaiamuisin klo 8-9.

Työryhmän (ja erityisesti luokanvalvojan) tehtäviin kuuluu muun muassa seurata oppilaiden koulunkäynnin säännöllisyyttä ja sitä kautta oppivelvollisuuden suorittamista. Ryhmä puuttuu omalta osaltaan myös koulukiusaamisiin esimerkiksi opetussuunnitelmassamme mainitun vastuukasvatusperiaatteiden mukaisesti. Ryhmä osallistuu esimerkiksi HOJKS:n tai oppimissuunnitelman valmisteluun. Näiden lisäksi ao. asiantuntijaryhmä käsittelee akuutisti esiin nousseita oppilashuoltoon liittyviä asioita.

Roukon koulun oppilashuoltosuunnitelma

Oppilashuoltosuunnitelma

Roukon koulun oppilashuollolla tarkoitetaan koulun oppilashuoltoryhmän antamaa ja organisoimaa yhteisöllistä oppilashuoltoa sekä monialaisen asiantuntijaryhmän antamaa yksilökohtaista oppilashuoltoa. Ensisijaisesti oppilashuollolla tarkoitetaan kouluterveydenhoitajan, koulukuraattorin tai koulupsykologin antamaa apua ja tukea. Tarve oppilashuoltoon voi tulla ilmi oppilaalta itseltään, hänen huoltajaltaan tai esim. opettajan havaintojen kautta. Tapauskohtaisesti aina selvitetään kuka tai ketkä kussakin tapauksessa oppilaalle tai opetusryhmälle oppilashuoltoa antavat.

Opettajien antama kolmiportainen tuki ei ole oppilashuoltoa, vaan normaalia opetuksen järjestämiseen kuuluvaa tukea. Tästä tuesta kerrotaan kuntakohtaisessa opetussuunnitelmassa.

Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuoltoryhmän antama yhteisöllinen oppilashuolto on ensisijaista oppilashuoltoa. Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan kaikkia niitä koulun toimintakulttuuriin kuuluvia toimenpiteitä, joilla koko kouluyhteisössä edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Roukon koulun osalta yhteisöllinen oppilashuolto tarkoittaa mm. sitä, että kaikkien luokkien eri oppiaineiden opetusryhmät pidetään kooltaan kohtuullisina ja näin opettajilla on parempi mahdollisuus huomata tukea / erityistä huomiota tarvitsevat oppilaat. Oppilaiden oppimista edesautetaan myös niin, että opetuksesta vastaavat pätevät aineenopettajat. Roukon koulun oppilashuoltohenkilöstö on tavattavissa koulun omassa kiinteistössä sen 2. kerroksen B-siiven hallintosiivessä. Kouluterveydenhoitaja on paikalla maanantaisin, torstaisin ja perjantaisin. Kuraattori ja koulupsykologi ovat paikalla vähintään yhtenä päivänä viikossa.

Oppilashuoltohenkilöstön tavoittaa myös puhelimitse ja Wilma -viestein.

Yhteisöllistä oppilashuoltoa edistetään koulussamme mm. järjestämällä yhteistyössä seurakunnan ja nuorisotoimen kanssa ryhmäytyspäivä 7. lk oppilaille aina kunkin syyslukukauden alussa. Jokaisella 7. luokalla pidetään myös luokanvalvojen toimesta yhtenä neljä kpl ns. Kiva koulu -teematunteja. Yhteisöllistä oppilashuoltoa edistävät myös esimerkiksi koulumme tukioppilaiden järjestämät tapahtumat (esim. aktiivivälkät ja tukioppilaiden pitämät oppitunnit).

Kiinteistönä Roukon koulu tarjoaa nykyaikaisen ja sisäilmaltaan terveen ja turvallisen oppimisympäristön. Koulu on uudisrakennettu ja peruskorjattu vuonna 2014 ja se on varustettu nykyaikaisella talotekniikalla. Koulu tarjoaa viihtyisät opettamis- ja opiskelupuitteet niin luokkahuoneissa kuin koulun aulatiloihissakin.

Opiskeluilmapiiriltään Roukon kouluyhteisö on avoin, kiireetön ja myönteinen. Vastuu ilmapiirin ylläpitämisestä kuuluu sekä opettajille että oppilaille. Toiminnassamme pyrimme toimivaan vuorovaikutukseen kaikkien yhteisön jäsenten välillä. Toimintamme lähtökohta on, että kaikilla yhteisön jäsenillä, niin oppilailla kuin henkilökunnallakin, on oikeus rauhassa tehdä omaa työtään. Uudessa kiinteistössä siisteydestä ja järjestyksestä huolehtiminen on avainasemassa, jotta uudet tilat ja kalusteet pysyvät jatkossakin viihtyisinä ja käyttömukavina.

Yksilökohtainen oppilashuolto

Kouluterveydenhoitajan, koulukuraattorin, koulupsykologin ja/tai monialaisen asiantuntijaryhmän yksittäiselle oppilaalle antama palvelu on yksilökohtaista oppilashuoltoa. Tukea annetaan oppilaalle vain sillä edellytyksellä, että hän on halukas ko. tukea vastaanottamaan. Asian käsittely perustuu oppilaan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumukseen. Oppilaan suostumus annettavaan oppilashuoltoon tiedustellaan aina tapauskohtaisesti kirjallisesti erillisellä suostumus -lomakkeella, johon tulee oppilaan (ja tarvittaessa hänen huoltajansa) allekirjoitus. Samaisella lomakeella tiedustellaan oppilaalta myös keiltä henkilöiltä hän olisi valmis ao. huoltoa vastaanottamaan ja ketkä hänen asiansa käsittelyyn eri kokoonpanoissa voi osallistua. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää oppilasta käyttämästä oppilashuollon palveluita!

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan opiskeluhuollon kertomuksiin. Monialaisen asiantuntijaryhmän antama tuki kirjataan Primuksen (Wilman) Opiskelijakohtaiset - muistiinot rekisteriin ja kirjaamisesta vastaa aina tapauskohtaisesti nimetty vastuuhenkilö. Se voi olla esim. rehtori tai opinto-ohjaaja, mutta ensisijaisesti luokanvalvoja. Em. oppilashuollon kertomuksista muotoutuu erillinen oppilashuollon rekisteri, jonka ylläpidosta vastaa Valkeakosken kaupungin kasvatus- ja opetustoimi.

Tiedottaminen

Oppilashuoltotyöryhmän ja monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksissa käsitellyistä asioista tiedotetaan salassapitovelvoitteet huomioiden tarvittaessa koulun muulle opettajakunnalle esimerkiksi opettajainkokouksissa.

Oppilaille oppilashuoltoon liittyvistä asioista kerrotaan muun muassa luokanvalvojain ja oppilaanohjauksen tunneilla. Oppilaiden huoltajille (oppilashuolto- ja asiantuntija-) ryhmien roolista ja tehtävistä tiedotetaan muun muassa vanhempainilloissa sekä vuosittain jaettavan lukuvuosiedotteen avulla. Lisäksi koulun www-sivut toimivat tiedottamisen kanavana kotien ja koulun välillä. Lisäksi työryhmien yksittäiset jäsenet sekä oppilaiden luokanvalvojat voivat ottaa huoltajiin yhteyttä oppilashuoltoon liittyvissä asioissa esimerkiksi puhelimitse tai Wilma -viestein. Muille viranomaisille ja yhteistyötahoille asioista tiedotetaan tarvittaessa ja erikseen sovitulla tavalla.

Roukon koulun kriisisuunnitelma

Kriissuunnitelma

TÄRKEITÄ PUHELINNUMEROITA

YLEINEN HÄLYTYSNUMERO 112

Ambulanssi Palokunta

POLIISIN HÄLYTYSNUMERO 112 POLIISILAITOS ; VALKEAKOSKI 0718746310

TERVEYSKESKUS 03-5691100

VALKEAKOSKEN ALUESAIRAALA 03-311614 LASTENPSYKIATRIAN OSASTOT (TAYS ; Pitkäniemi)

LPS1 rakennus 17 31163570

LPS2 päiväosasto 31165125

LPS3 perheosasto 31165913

VALKEAKOSKEN MIELENTERVEYSKESKUS 040-3357333

Suomen Mielenterveysseura 0203445566

Mannerheimin Lastensuojeluliiton auttava puhelin 0800120400 Rikosuhripäivystys
020316116

Raiskauskriisikeskus 080097899 Kiusattujen Tuki ry 080097474

PERHENEUVOLA 040-3357344

SOSIAALIVIRASTO 040-3357344 PÄIHDEHUOLTO

AA Auttava puhelin 040-8312903 A-Klinikka 040-3357370

Huumepysäkki (TRE) 31473770

Huumevihjepuhelin 080090022

Huumevihjepuhelin (VLK) 0718746333

Irti Huumeista 0203-22388

SÄÄKSMÄEN SEURAKUNTA 03-5761247,03-5761207

KIRKON PALVELEVA PUHELIN 010190071

NUORISOPSYKIATRIAN OSASTOT (TAYS ; Pitkänieni) NPS 1 31163676

NPS 2 31163658

PERHEASIOIDEN SOVITTELU 040-3357344

SPR:n Nuorten turvatalo 2110205 MYRKYTYSTIETOKESKUS 09-471977

KOULUN OPPILASHUOLTOTYÖRYHMÄ

Rehtori 040-3356333

Vararehtori 040-3356330

Koululääkäri 040-3357237

Kouluterveydenhoitaja 040-3357237

Koulukuraattori 040-3356208

Koulupsykologi 040-3356204

Erityisopettaja 040-3356332

Opinto-ohjaaja 040-3356331

Luokanvalvoja 040-3356337

KOULUN KANSLIA 040-3356340

KOULUN OPETTAJAINHUONE 040-3356337

SPR:n KRIISIPUHELIN 020366266

SUOMEN MIELENTERVEYSSEURAN SOS-AUTO 040-5032199 LASTEN TUKIPUHELIN
116111

HENKISEN TUEN PUHELIN 116123

VALKEAKOSKEN KAUPUNGIN KRIISIRYHMÄ 040-5114837 WWW-LINKKEJÄ

www.oph.fi www.apua.fi www.kompassi.info

www.nuortenkriisipiste.com

JOHDANTO

Päivittäin saamme tietoja eri puolilla yhteiskuntaa tapahtuvista ikävistä tilanteista, jotka järkyttävät sitä enemmän, mitä läheisemmiksi ne koetaan. Myös kouluissa esiintyy erilaisia kriisitilanteita, jotka koskettavat kaikkia kouluyhteisön jäseniä, vanhempia, ystäviä ja tuttaviam. Tällaisia tapahtumia ovat esimerkiksi oppilaan, opettajan tai koulun muun työntekijän kuolema, itsemurha tai sen yritys, vakava onnettomuus tai sairaus, vakava fyysinen ja psyykinen väkivalta tai vakava uhka. Näihin tilanteisiin täytyy varautua etukäteen, koska ne tulevat aivan yllättäen eteen mihin vuorokauden aikaan tahansa. Ilman asianmukaista käsittelyä nämä traumaattiset kriisitilanteet voivat haitata kouluyhteisön toimintakykyä pitkäänkin. Hyvä etukäteen sovittu toimintamalli auttaa hallitsemaan pahankin kriisitilanteen ja auttaa yksilöitä selviytymään pahimman hetken yli ja antaa aikaa jälkihoidon järjestämiseen ja suunnitteluun.

Opettajat ja kouluterveydenhuolto sekä kuraattori ovat avainasemassa myös sellaisten ongelmien tunnistamisessa, joista on todennäköisesti tulossa pahempiakin seuraamuksia

---

yksilön ja yhteisön kannalta. Ongelmien havaitseminen edellyttää ripeää asioihin tarttumista ja asianmukaiseen tutkimukseen sekä hoitoon ohjausta. On selvää, että aikaisessa vaiheessa koulukiusaamiseen ja lapsen tai nuoren masennukseen puuttuminen on helpompaa kuin vakavien tilanteiden jo ilmaannuttua. Pienintäkään vähättelyä ei saa esiintyä havaitsijan taholta, kun kysymyksessä on väkivalta, itsemurhavaara tai päihdeongelma.

Tämän oppaan tarkoituksena on ohjata koulun työntekijöitä toimimaan erilaisissa kriisitilanteissa. Hyvä lopputulos edellyttää myös, että koko henkilökunta on saanut esimerkiksi työpaikkakokouksessa koulutuksen oppaan aiheisiin ja opas on jokaisen omassa tallessa mahdollista tulevaa käyttöä varten. Toimintatapojen pohtiminen ja niihin sitoutuminen lisäävät henkilöstön kriisivalmiuksia ja kannustavaa selviytymisilmapiiriä sekä tukevat jaksamista. On tärkeää, ettei kukaan jää yksin vaan saa yhteisön tuen kriisin kohdatessaan ja kriisitilanteita hoitaessaan.

Toivomme, että mitään vakavampaa ei sattuisi, mutta muistamme vanhan sanonnan ” ei vara venettä kaada”.

Koulun pelastussuunnitelmassa (suojelusuunnitelma) on lisää toimintaohjeita muun muassa tulipalojen ja erilaisten onnettomuuksien varalta. Pelastussuunnitelma on jaettu kaikille opettajille ja sitä säilytetään myös mm. koulun kansliassa.

KRIISIN VAIHEET JA LAPSEN JA NUOREN SURUREAKTIOT KRIISIN VAIHEET JA TOIMINTA KRIISITILANTEESSA SHOKKIVAIHE

Shokkivaihe syntyy välittömästi trauman jälkeen. Shokkivaiheelle on tyypillistä:

Heikentynyt kyky ajatella ja toimia järkevästi

Puutteellinen tilannehahmotus. Ihminen ei ymmärrä, mitä on tapahtunut. Hän voi tehdä epäloogisia ja vaarallisia asioita.

Puutteellinen ajan- ja todellisuudentaju. Ihminen kertoo tapahtuneesta ikään kuin olisi itse ollut tapahtumien ulkopuolella.

Yliaktiivisuus. Shokissa oleva voi esim. häiritä ensiapua ja olla suureksi vaivaksi.

Liikkumisvaikeudet. Joskus shokissa olevan on vaikea liikkua, vaikka siihen ei ole fyysisiä esteitä. Tämä voi olla hengenvaarallista, jos henkilö ei pääse turvaan esim. onnettomuuspaikalta.

Ruumiilliset reaktiot. Esim. oksentelu, ripuli, vilunväristykset, ylinopea hengitys, huimaus, krampit käsissä ja jaloissa, hourailu, huutaminen.

Paniikki. Primitiiviset reaktiot, jotka onneksi ovat yleensä harvinaisia, esim. poukkoilu silmittömästi eri suuntiin, juokseminen suoraan vaaralliselle alueelle.

Apatia, lamaantuminen, paikalleen jähmettyminen, tuijottaminen yhteen kohteeseen. Apaattinen täytyy viedä turvaan nopeasti, koska hän ei pysty reagoimaan mahdollisiin uusiin vaaratilanteisiin.

ENSIAPU shokkivaiheessa !

Hengenpelastava ensiapu on kiireellinen ja välttämätön, jottei kukaan menehdy.

Tavanomainen huolenpito. Shokkiin joutuneista huolehtiminen ja lämpimät peitteet.

Läheisyys ja kosketus rauhoittaa ja luo turvallisuudentunnetta. Kädestä kiinnipitäminen ja puhuminen rauhallisella äänellä.

Autettavan annetaan puhua ja kysellä. Kysymyksiin vastataan totuudenmukaisesti, mutta vältetään liian järkyttäviä väkivaltaisia yksityiskohtia.

Yliaktiivisille tekemistä, liikuntakyvyttömät turvaan. REAKTIOVAIHE

Ihminen alkaa tajuta, mitä on tapahtunut ja alkaa reagoida tapahtuneeseen tunnetiloilla, jotka ovat usein rajuja, mutta luonnollisia :

PELKO

SURU

SYYLLISYYS, jos itse aiheuttanut

VIHA, jos toinen aiheuttanut

ILO, jos on helpottunut siitä että selviytyi hengissä tai ettei loukkaantunut ENSIAPU Reaktiovaiheessa (lähinnä psyykkistä)

Luottamus. Tunteiden purkuvaiheessa psyykinen ensiapu on kuuntelua. Auttaja kuuntelee autettavaa ja uskoo tämän kuvauksen kokemuksistaan niitä vähättelemättä.

Keskustelu. Autettava ohjataan kuvaamaan tapahtumien kulkua aikajärjestyksessä, tarvittaessa useitakin kertoja. Tällä tavoin myös autettavan ajatuksiin syntyy ”järjestys”. Ei saa syntyä kuulustelun tunnetta keskusteluun !!!

Kun tapahtumasarja on ajallisesti järjestyksessä, se on helpompi saada pois ajatuksista. Samalla saadaan autettava selvittämään ja ymmärtämään tunteitaan, jotka ovat luonnollisia ja hyväksyttäviä.

Jos puhuminen aiheuttaa voimakkaita reaktioita, autettavan tulee antaa vapaasti ilmaista tunteitaan. Itkeminen tai pelosta kertominen voivat olla suureksi avuksi. Myös aggressiivinen käyttäytyminen on yksi tapa purkaa tunteita. Tällaiseen purkaukseen tulee reagoida rauhallisesti. Katsotaan, että autettava ei vahingoita itseään, toisia henkilöitä tai omaisuutta.

KÄSITTELYVAIHE

Käsittelyvaiheessa kriisin läpikäynyt pystyy vähitellen ajattelemaan elämänsä eteenpäin. Rajut tunteet ahdistavat vähemmän. Hän voi käydä traumaattisen kokemuksensa läpi niin, ettei se enää hallitse elämää. Arkipäivän asiat alkavat kiinnostaa ja hän pystyy niitä hoitamaan. Trauma vaikuttaa kuitenkin edelleen psyykkisesti ja vaatii yhä aktiivista työskentelyä. Tapahtumat saattavat putkahtaa esiin yllättävästi ja erityisesti yksinäisyydessä tai illalla ja yöllä unissa. Siksi on tärkeää antaa käsittelyvaihetta läpikäyväälle henkilölle jatkuvasti apua ja tukea, mikä on jatkoa sille ensiavulle, jota aloitettiin uhrin ollessa reaktiovaiheessa.

Tärkeintä on edelleen keskustelu ja avoimuus, jossa kuunnellaan aktiivisesti onnettomuudessa olleen kertomusta tapahtuneesta. Asennoitumisen tulee olla positiivinen ja tukeva. Aktiivinen kuuntelu tarkoittaa, että kuunnellaan, mitä autettava kertoo ja osoitetaan, että ollaan kiinnostuneita hänen kertomuksestaan. On tärkeää hyväksyä, mitä hän sanoo ja uskoa hänen kokemuksiaan. Älä erehdy väittelemään !!

Käsittelyvaiheessa tunteille pyritään antamaan nimet. Autettava pitäisi saada kuvailemaan tunteitaan mahdollisimman tarkasti. Autettavan on helpompi kestää tiedostettuja tunteita. Autettavan tunteet tulee myös jakaa ja ymmärtää positiivisesti. Autettava tarvitsee ymmärrystä ja myötäelämistä, ei sääliä, sekä luottamusta siihen, että henkilö pääsee kriisiin yli.

Kriisivaihe kestää vähintään puolisen vuotta !! **UUDELLEEN ASENNOITUMISEN VAIHE**

Psyykinen kriisi on ohi. Ihminen voi ajatella tapahtunutta jo ilman tuskaa.

Kokemus jättää arpensa, mutta samalla se luo perustan, jolta voi elää eteenpäin. Kriisin läpikäynyt ihminen on voimakkaampi, kokeneempi ja valmistautunut kohtaamaan elämän vastoinkäymisiä paremmin kuin aiemmin. Läpikäyty ja selvitetty kriisi auttaa selviytymään mahdollisista myöhemmistä kriiseistä. Tässä vaiheessa ei välttämättä enää tarvita erityistä tukea, mutta ystäviä tarvitaan aina !!

LAPSEN JA NUOREN SURUREAKTIOT JA NIIDEN KOHTAAMINEN LAPSEN JA NUOREN SURUREAKTIOT

Välittömät reaktiot

shokki ja epäily, ”ei voi olla totta”, kieltäminen

pelko ja vastustus, kauhistuminen, voimakas protesti

apatia ja lamaannus

kaikki jatkuu entisellään, lapsi jatkaa askareitaan kuin ei mitään olisi tapahtunut

Tavalliset reaktiot

- ahdistus, turvallisuuden tunne järkkyy, pelot (vanhemmille tapahtuu jotakin, pimeään tai yksinjäämisen pelko jne.), jatkuva vaaratilanteiden kohtaamisvalmius, säikähtely.
  - voimakkaat muistot, tilanteeseen liittyvät aistihavainnot palaavat mieleen yhä uudelleen.
  - unihäiriöt, nukahtamisvaikeudet, painajaiset, yöheräily
-

-
- masennus, kaipaus, ikävä, itkeskely, mikään ei huvita, vainajan etsiminen, muisteleminen, läheisyyden etsiminen, vainajan jäljittely jne.
  - viha ja huomiota vaativa käytös, kiukunpurkaukset, syyttely, uhkailu
  - syyllisyys, itsesyytökset, häpeä
  - kouluvaikeudet, keskittymisvaikeudet, oppimisvaikeudet, henkilösuhteet häiriökäyttäytyminen voivat esiintyä useampien vuosien ajan, jos lapsi on menettänyt vanhempansa
  - psykosomaattiset oireet, päänsärky, vatsavaivat, lisääntynyt alttius sairastua esim. saa helpommin flunssan.

Muita mahdollisia reaktioita

- erityisesti lapsilla ja nuorilla, joilla on ollut useita traumaattisia kokemuksia elämässään
- regressiivinen käyttäytyminen
- muiden välttely, syrjään vetäytyminen
- persoonallisuuden muutokset
- kuvitelmat, väärinkäytökset
- pessimistinen asenne tulevaisuuteen
- syyn ja tarkoituksen pohtiminen
- kehittyminen ja kypsyminen, itsekeskeisyys vähenee ja empatia kehittyy LAPSEN JA NUOREN SURUREKTIOIDEN KOHTAAMINEN

Avoin ja rehellinen kommunikaatio

selitä lapselle huomioiden lapsen ikä kehitystaso, selvitä väärinkäsitykset, älä kaunistele sanontoja.

Anna lapselle aikaa ymmärtää

ole valmis kuuntelemaan lasta ja juttelemaan lapsen tai nuoren kanssa silloin, kun hän on siihen valmis ja halukas.

Tee menetyksestä todellinen näytä omat tunteet lapselle

Tue emotionaalista hallintaa

---

jatkuvuus, salli lapsen puhua syyllisyydentunteista, puhu lapselle kuolemanpelosta

Lapsen osallistuminen esim. hautajaisiin, muistotilaisuuteen tai käyntiin tapahtumapaikalla edellyttää valmistelua, saattajaa sekä jälkipuintia lapsen ehdoilla turvallisen vanhemman henkilön kanssa

KOULUN KRIISITILANTEIDEN TOIMINTAVALMIUS

Koulun kriisitilanteiden toimintavalmius tarkoittaa etukäteen huolella suunniteltua ja valmisteltua toimintamallia, jonka avulla voidaan vakavan kriisitilanteen sattuessa toimia.

- ryhtyä tilanteen vaatimiin välittömiin toimiin
- kohdata oppilaiden, henkilökunnan ja vanhempien reaktiot
- ryhtyä tarvittaviin tukitoimiin Tavoitteena on:
  - estää fyysiset ja psyykkiset haittavaikutukset
  - säilyttää kouluyhteisön ja sen jäsenten toimintakyky
  - tukea aikuisten ja nuorten sekä lasten toipumista
  - vahvistaa yhteisön ja sen jäsenten kykyä selviytyä vaikeista tilanteista
  - varmistaa, että kukaan ei ole asioiden kanssa yksin Kriisimallia tarvitaan, jotta tiedetään heti:
    - mitä pitää tehdä
    - kuka tekee mitäkin
    - mistä on saatavissa lisäapua

KOULUN MERKITYS LASTEN AUTTAMISESSA KRIISITILANTEISSA

Kun kuolemantapaus koskettaa yksittäistä oppilasta tai koko koulua, opettajilla on suuri merkitys lasten tarpeiden tyydyttäjänä. Opettajat muodostavat koulussa voimavararyhmän, koska:

- Koulu edustaa pysyvyyttä ja jatkuvuutta
  - Lapset viettävät koulussa paljon aikaa
  - Opettajilla on kokemusta lapsista. Opettajat tuntevat yleensä lapsen persoonallisuuden
  - Opettajat tuntevat luokan kulttuurin ja ilmapiirin ja oppilaat sekä huoltajat
-

- Apu tavoittaa useita samaan aikaan ja samalla tavalla
- Opettajat tietävät, kuinka oppilaat saadaan mukaan ja millaisia ilmaisumuotoja voi käyttää kuolemantapauksesta tai katastrofeista puhuttaessa
- Useiden oppilaiden koulumenestys huononee trauman jälkeen (esim. vanhempien avioeron jälkeen)
- Koulu voi vaikuttaa vanhempien asenteisiin ja käyttäytymiseen; useat vanhemmat aliarvioivat lastensa kärsimyksiä ja ovat haluttomia käsittelemään heidän kanssaan traumatilannetta. Opettajien on hyvä muistaa ja tietää, että lapset viimekädessä suojelevat omaa kotia ja puhuvat vain hyvää tai peräti vaikenevat.
- Opettajilla on mahdollisuus havaita erityistä apua tarvitsevat
- Koulun kautta tuleva apu estää leimaantumista

Kun nuori on tehnyt itsemurhan tai kyse on muusta traumaattisesta kriisistä, niin koulun oppilashuoltoryhmä kutsuu tarvittaessa kunnan debriefingryhmän mukaan työskentelyyn.

TOIMINTAMALLI KRIISITILANTEISSA

Kriisitilanteissa avun tarve on itsestäänselvyys ja apua tulee antaa ja hakea automaattisesti. Koulun kriisityöryhmä (= oppilashuoltotyöryhmä) kokoontuu soveltuvin hetki kriisin sattuessa tekemään toimintasuunnitelmaa sekä ottaa tarvittaessa yhteyttä kunnan kriisiryhmään.

Kriisiryhmän kokoonpano (= oppilashuoltotyöryhmä):

- rehtori
- kouluterveydenhoitaja
- koulukuraattori / koulupsykologi
- erityisopettajat
- opinto-ohjaajat
- luokanvalvoja / muu opettaja

Rehtori on keskushenkilö, jolle informaatio tapahtuneesta annetaan ja joka antaa tietoa tarvittaessa edelleen koulun ulkopuolelle esim. lehdistölle.

Rehtori tai luokanvalvoja ilmoittaa koulussa tapahtuneesta onnettomuudesta kotiin. Kuolemaan johtaneesta onnettomuudesta perheelle ilmoittaa sairaala, poliisi tai pappi tilanteen mukaan.

Opettajien täytyy olla tietoisia koulun kriisiryhmästä ja menettelytavoista. Hyvä yhteistyö on tärkeitä koulua koskevissa kriisitilanteissa. Ei saa esiintyä yksittäistä poukkoilua ja perheen tunteet, tavat ja toiveet on aina otettava ensisijaisesti huomioon.

KUOLEMAN KÄSITTELY KOULUSSA

Menetystä tai kuolemaa on hyvä käsitellä koulussa, sillä menetys voi vaikuttaa monin eri tavoin lapsen ja nuoren koulunkäyntiin.

- vähäiset yöunet ja koulussa väsymys vaikeuttaa keskittymistä
- kuvitellut sairaudet ja poissaolot (pinnaaminen) koulusta
- depressiivinen reagointi hidastaa kognitiivisia toimintoja (masennustilassa heikko vastaanottokyky)
- muistikuvat ja mielikuvat sekä harhailevat ajatukset heikentävät keskittymistä ja muistitoimintoja
- lapselle voi tulla liikaa vastuuta perheessä tekemisessä, mikä vie aikaa ja voimia koulutyöltä

Koulussa käsitellään kuolemaan liittyvää tilannetta siltä pohjalta, kuka on kuollut ja miten se on tapahtunut. Millaisia oppilasryhmiä tapahtuma koskettaa. Ovatko oppilaat olleet todistamassa tapahtumaa tai mahdollisesti onnettomuudessa osallisia.

4.3.1 PERIAATTEET KUOLEMAN KÄSITTELYSSÄ Vältä väärinkäsityksiä ja muita mielikuvia!

- korjaa väärät huhut välittömästi ja selkeästi
- kerro totuus ja pysy siinä mitään lisäämättä
- rehtorin kerrottava mahdollisimman pian koko koulua koskevasta onnettomuudesta tai yhteisön jäsenelle tapahtuneesta traagisesta tilanteesta

Kertaa vihkosen alusta lapsen ja nuoren surureaktiot.

Salli lapsen jakaa tunne-elämyksensä vanhemman kanssa. Anna lapsen konkretisoida surunsa ja kaipuunsa.

Tilaisuudet koulussa:

- henkilökunta koolle rehtorin johdolla
- yhteydenotto omaisiin < osanotto
- aamunavauksessa rehtorin tiedotus (omaisilta kysyttävä mielipide tapahtuneen kertomistavoista koulussa)
- oppilaat luokissa opettajan kanssa, luokanvalvoja tarvittaessa mukana siinä luokassa, mitä tapahtuma lähinnä koskettaa > hiljainen hetki, esim. surumusiikkia keskusradiosta
- keskustelua ja yhdessäoloa luokassa ensimmäisen tunnin ajan
- oppilaiden auttaminen tarvittaessa kouluterveydenhoitajan tms. henkilön avulla
- rehtorin, luokanvalvojan ja/tai kouluterveydenhoitajan vierailu perheen luona (tarvittaessa)
- luokassa pulpetille voidaan laittaa esimerkiksi kynttilä sekä valokuva ja jättää mahdollisesti pulpetti paikalleen/tyhjilleen joksikin aikaa
- suruliputus
- luokan oppilaiden osallistuminen hautajaisiin jos omaiset haluavat, samanaikaisesti tarvittaessa koulussa muistotilaisuus

Salli lasten käsitellä suruaan eri tavoin

ainekirjoitukset, runot, liikunta, piirroksiset, draamaleikit, kukat, kynttilät jne.

Järjestä tarvittaessa aikaa keskustelulle ja puhumiselle eli ns. jälkipuinnille ja noudata sääntöjä:

- luokkatovereiden ajatuksista, tunteista tai kokemuksista ei saa kertoa ulkopuolisille (vaitiolovelvollisuus)
  - ketään ei saa kiusata tai moittia jälkeenpäin sanojensa tai tekojensa tähden
  - jokainen puhuu vain omia tuntemuksiaan, ei toisen puolesta
  - jokainen voi olla myös hiljaa
-

-
- kertomuksissa pysytään vain totuudessa, ei arvailuja tai olettamuksia
  - opettaja kertoo tosiasiat, kumoaa huhut
  - opettaja valmistautuu huolella ennakolta kokoontumiseen
  - tilaisuuteen voi pyytää joskus asiantuntijoita, poliisi, kouluterveydenhoitaja, kuraattori, pappi, debriefingryhmä
  - mukana olleiden oppilaiden aistihavainnot ja tuntemukset voidaan keskustella
  - itkeminen on sallittua
  - opettaja kertoo, että asian käsitteleminen on tärkeätä, koska se auttaa ymmärtämään tapahtunutta ja millaisia reaktioita traumaattiset kriisit voivat ihmisissä aiheuttaa ja miten surutyön tekeminen on tärkeää yksilön jaksamisen kannalta
  - keskustellaan millaiset reaktiot ovat normaaleja ja jäikö jokin asia vielä painamaan mieltä
  - sovitaan mahdollisista uusista tapaamisista
  - rohkaistaan oppilaita kääntymään tarvittaessa myöhemminkin luokanvalvojan, rehtorin, kuraattorin tai kouluterveydenhuollon puoleen
  - tehdään tarvittaessa yhteenveto tilaisuudesta ja päätetään se sopivalla tavalla Vanhempien kohtaaminen!

MASENTUNEEN LAPSEN JA NUOREN TUNNUSMERKIT

Masennus ei ole pelkästään yhdestä tapahtumasta aiheutunut tilanne vaan seurausta pitemmästä tapahtumaketjusta, mutta se voi johtua myös koulun kriisitilanteista. Syvä masennus on aina vakava riskitekijä lapsen ja nuoren kohdalla. Joskus se on ”naamioitunut masennus”, joka on vaikeata tunnistaa, koska nuoren mielialat voivat vaihdella laidasta laitaan.

MASENNUKSEN TUNNUSMERKIT

- yksinäisyys
  - epätavalliset, selittämättömät muutokset
  - halu vetäytyä, ei halua seurustella muiden kanssa, ei kavereita
  - päihteiden runsas käyttö
  - huumekekeilut
-

- käytöshäiriöt
- unihäiriöt, nukkuu liian vähän tai liikaa iltapäivään saakka, väsymys
- syömishäiriöt, epäterveellinen ruoka, ahmimista, ruokahaluttomuutta
- apaattisuus, ei ole mistään kiinnostunut, entiset harrastukset jäävät
- vihamielisyys, ärhentely, suuttuu helposti
- keskittymiskyvyn puute, kouluvaikeudet, arvosanat laskevat nopeasti
- oman arvon tunne puuttuu, kukaan ei välitä minusta, minä en ole mitään
- surumielisyyttä, ei hymyä, itkee helposti, peittää kasvonsa hiuksilla
- kuoleman ajattelu, ajattelee, puhuu, kirjoittaa, piirtää kuolemasta

Jos huomaat useita vakavia ja jatkuvia oireita, nuori on mahdollisesti masentunut ja tarvitsee apua !! MASENTUNEEN LAPSEN JA NUOREN AUTTAMINEN

Sovitaan koulun oppilashuoltoryhmässä siitä, kuka keskustelee oppilaan kanssa, miten ollaan yhteydessä kotiin ja kuka on oppilaan tukihenkilönä ja ottaa vastuun oppilaan tilanteen seurannasta. Oppilaalle täytyy muodostua kuva, että hänestä välitetään koulussa ja hän voi avautua keskustelemaan valitsemansa vanhemman kanssa luottamuksellisesti.

Luokkatoverit ja ystävät ovat myös velvollisia tuomaan huolensa ystävästään. Kannattaa kuunnella heitä !!

ITSEMURHAVAARASSA OLEVA LAPSI TAI NUORI

Kaikki itsemurhavaarassa olevista nuorista eivät ole masentuneita, mutta näillä asioilla on merkittävä yhteys. Tutkimuksissa on kuitenkin todettu, että itsemurhan taustalla on usein ollut huomaamatta jäänyt tai puutteellisesti hoidettu depressio.

MERKKEJÄ ITSEMURHAVAARASTA

Lapsi tai nuori voi olla itsemurhavaarassa, jos hän on:

- aiemmin yrittänyt itsemurhaa
  - puhunut tai uhannut itsemurhalla
-

-
- tehnyt suunnitelman itsemurhan tekemisestä
  - lahjoittelee tavaroitaan
  - tuntee jonkun itsemurhan tehneen, peräkkäiset itsemurhat samassa kunnassa
  - samaistuu johonkin ja muuttaa rajusti käytöstään
  - kokenut hiljattain tärkeän menetyksen (läheisen kuolema, ero tyttö- tai poikaystävästä, vanhempien avioero, paikkakunnan tai yleensä asuinpiirin muutto
  - käyttää väärin päihteitä tai huumeita
  - on ongelma, josta ei näe ulospääsyä
  - liiaksi kriittinen itseään kohtaan
  - vanhempien liiallinen kunnianhimo koulumenestykseen

MITEN TOIMIA, JOS EPÄILEE LAPSEN TAI NUOREN OLEVAN ITSEMURHAVAARASSA

Tärkeintä itsemurhan tai itsemurhayrityksen estämisessä on uhkatilanteen tunnistaminen ja siihen vakavasti suhtautuminen. Jokaisen henkilökuntaan kuuluvan on ilmoitettava havaitsemastaan ongelmasta esim. luokanvalvojalle sekä oppilashuoltotyöryhmälle.

Puhu (luokanvalvoja, opettaja, rehtori, kouluterveydenhoitaja tai muu koulun työntekijä) nuoren kanssa heti, kun havaitset huolestuttavan tilanteen. Jos nuori sanoo ajatelleensa vahingoittaa itseään, kysy asiasta tarkemmin. Itsemurhaan liittyvistä asioista, ajatuksista ja tunteista puhuminen vähentää ahdistusta ja poistaa sisäistä tuskaa ja hämmennystä. Välitä lapselle tai nuorelle ajatus siitä, että apu on lähellä. Sinä, ystävät ja muut ihmiset autatte häntä löytämään ratkaisut myönteisten vaihtoehtojen avulla yhdessä toimien.

Jos tuntuu tarpeelliselta, ota yhteys henkilöihin, joihin uskot oppilaan luottavan tai käytä ammattiauttajia; kouluterveydenhoitajaa, psykologia, kuraattoria tai koululääkäriä apuna.

Ole aktiivinen ja hyvä kuuntelija. Toimi niin, että toiselle tulee mahdollisimman hyvä olo ja turvallisuuden tunne. Näytä, että hänestä välitetään ja pidetään hyvää huolta.

Kysymyksiäkin voi tehdä, mutta vältä syyttämistä tai syyllisten etsimistä. Anna vapaus kertoa, mikä asia vaivaa. Mitä ratkaisuja olet miettinyt?

Jos epäilet itsemurha-aikeita, kysy suoraan nuorelta, onko tämä ajatellut itsemurhaa.

Älä vähättele tai tuomitse, vaan auta nuorta näkemään, että on olemassa parempia tapoja ratkaista hänen ongelmiaan. Keskustele muista vaihtoehdoista nuoren kanssa !!

Päätavoitteena on saada apua nuorelle. Sinä itse voit olla apu tai voit olla se henkilö, joka ohjaa toisen auttajan luo. Jos nuori kieltäytyy avusta, niin asiaa ei saa jättää silleen, vaan on otettava yhteys koulukuraattoriin, terveydenhoitajaan, lääkäriin ja vanhempiin sekä kerrottava, mitä nuorelle on tapahtumassa. Myös vanhempien on kerrottava koululle nuoren itsemurhayrityksestä. Vaitiolovelvollisuus ei päde silloin, jos oppilas on yrittänyt tai suunnittelee itsemurhaa!! Mikäli vanhemmat eivät vie lastaan hoitoon, niin koulun tulee olla yhteydessä sosiaaliviranomaisiin (Lastensuojelulaki 40 §).

Yhteistyö koulun ja terapeutin välillä on erinomaisen tärkeitä hoitajaksojen aikana ja myöskin niiden välillä !!

ITSEMURHAN KÄSITTELY KOULUSSA

Itsemurhan jälkikäsitelyssä tavoitteena on uusien itsemurhien ehkäiseminen ja itsemurhavaarassa olevien nuorten löytäminen, sillä itsemurha saattaa lisätä muiden nuorten itsemurhariskiä, ikään kuin kynnyks madaltuu.

Jälkikäsitely koulussa lievittää hämmennystä, surua ja syyllisyydentunteita. Se käynnistää surutyön ja lähentää asianosaisia vanhempia, opettajia ja oppilaita toisiinsa. Myös todellinen tieto vähentää samaistumista itsemurhan tehneeseen nuoreen ja sitä kautta estää uusia itsemurhatapauksia.

- rehtori kutsuu kriisiryhmän (= oppilashuoltotyöryhmä) välittömästi koolle
  - kriisiryhmä on yhteydessä omaisiin kertoen surunvalittelut ja koulun toimintamallin
  - keskustellaan, miten koulussa voidaan käsitellä, mikä ei tarkoita perheen yksityisasioiden tuomista esille.
  - rehtori tiedottaa ensin henkilökunnalle, tiedotus koko koululle esim. aamunavauksessa tai erillisessä tilaisuudessa, muistosanat, hiljainen hetki, myös pappi tai muu seurakunnan edustaja voi olla mukana.
  - mennään luokkiin keskustelemaan luokanvalvojan tai muun vanhemman kanssa
  - koulutyön jatkaminen tai päättäminen
-

-
- normaaliin työskentelyyn mahdollisimman pian, mutta seurataan tilannetta ja apua tarvitsevia oppilaita muutaman viikon ajan
  - hautajaiset, jotka osallistuvat, tarvittaessa muistotilaisuus koululla samaan aikaan
  - tarvittaessa järjestetään lisäkeskusteluja, luokanvalvojantunnit, uskonnon tunnit
  - tukioppilastoiminta

NUOREN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ

Nuorta lähellä olevien aikuisten pitää reagoida aina nuorten päihteiden väärinkäyttöön. Kotiintuloaikoja on seurattava ja yöpymiset kavereiden kanssa tulee tarkistaa ja niitä oikeastaan tulisi välttääkin, jos ne eivät ole jostain syystä välttämättömiä. Varhainen puuttuminen päihteiden käyttöön on tärkeätä, koska niistä on silloin vielä helpompi luopua. On todettu selvästi, että tupakointia seuraa miedot juomat, sitten väkevämmät, raju humaltuminen ja seksuaaliset kokeilut kuten myös huume-kokeilut. Epäiltäessä päihteiden käyttöä kannattaa asia ottaa puheeksi, vaikka nuori sen kieltäisikin. Kysymisellä on ennaltaehkäisevä vaikutus ja tekee nuoren varovaisemmaksi. Oppilas tietää, että hänestä välitetään ja asiaan puututaan, jos jotain sattuisi.

KÄYTTÄJÄN TUNNUSMERKKEJÄ

Muutokset nuoren käyttäytymisessä yhdessä fyysisten tuntomerkkien kanssa paljastavat päihteiden väärinkäytön. Murrosikä sinänsä saattaa aiheuttaa samanlaisia muutoksia, mikä vahvistaa tuntomerkkejä.

- koulupinnaus
  - muutokset kaveripiirissä
  - heikentynyt terveys, väsymys, haluttomuus, huonomuistisuus, mielialan ailahtelu
  - mielenkiinto harrastuksiin ja koulutyöhön häviää
  - asenteet, väärän puolustelu, valehtelu
  - muuttuneet harrastukset
  - väkivaltaisuus ja äänekkyyys
  - eristäytyminen
  - lisääntyvä rahantarve
  - varastelu kaupoista tai näpistely kotona ja koulussa takkien taskuista, lompakoista
  - levyjen tai pelien myynti vaihtopisteisiin
-

KOULUSSA TEHTÄVIÄ TOIMENPITEITÄ, KUN EPÄILLÄÄN PÄIHTEIDEN VÄÄRINKÄYTTÖÄ

- on tärkeitä reagoida asiaan keskustelemalla toisten työtovereiden kanssa, onko heillä mahdollisesti samankaltaisia havaintoja
- luokanvalvojan, rehtorin tai hoitohenkilökunnan on keskusteltava oppilaan kanssa ja ilmoittaa, että koulu ei hyväksy päihteiden käyttöä missään muodossa
- yhteys kotiin ja keskustelu vanhempien kanssa, milloinkaan ei pidä hyväksyä sitä, että vanhemmat hankkivat alaikäisille tupakkaa tai alkoholia
- sosiaaliviranomaiset tulevat tarvittaessa kuvaan mukaan, jos varkauksia tai koulupinnausta
- jos esille tulee päihteiden myyntiä tai välittämistä koskevia tietoja, niin yhteys poliisiin
- jos päihteiden käyttö jatkuu, niin päätetään jatkotoimenpiteistä sosiaaliviranomaisten johdolla

7.3 ROUKON KOULUN PÄIHDETYÖN MALLI - ESIMERKKIOHJEITA ONGELMATILANTEISIIN MITÄ TEET JOS

Oppilas itse on huolissaan ja tulee puhumaan päihteiden käytöstään

- kuuntele, keskustele - muista luottamuksellisuus ja rehellisyys, vältä syyttelyä ja leimaamista
- pyri saamaan oppilas heti itse soittamaan huoltajalle ja kertomaan ongelmasta, mikäli tämä ei onnistu koulu on joka tapauksessa velvollinen ilmoittamaan asiasta huoltajalle.
- ohjaa oppilas kouluterveydenhoitajan, koulukuraattorin tai oppilashuoltoryhmän jäsenen luo, joka tarvittaessa ohjaa eteenpäin ammattiauttajalle

Oppilas kertoo toisen oppilaan päihteiden käytöstä

- kertojan nimettömyys taataan
-

-
- ota asia esille rauhallisessa tilanteessa päihteiden käytöstä epäillyn oppilaan kanssa
  - mikäli oppilas kieltää käytön, niin tarkkailua lisätään ja tehdään yhteistyötä terveydenhoitajan, koulukuraattorin tai erityisopettajan kanssa
  - oppilaan kanssa mietitään voisiko joku hyvä kaveri olla avuksi tilanteen selvittämisessä
  - mikäli oppilas myöntää epäilyn oikeaksi, hänelle annetaan ensin mahdollisuus itse kertoa vanhemmilleen, mikäli tämä ei onnistu, on koulu velvollinen ilmoittamaan asiasta vanhemmille.

Koulun henkilökunnan jäsen havaitsee tai epäilee oppilaan päihteiden käyttöä tai löytää käyttöön viittaavia esineitä

- ilmoita asiasta jollekin oppilashuoltotyöryhmän jäsenelle, joka ryhtyy tarpeellisiin toimiin.
- koulu ottaa yhteyttä huoltajiin
- jos kyse on huumeiden käytöstä on asiasta ilmoitettava poliisille!!!

KAIKISSA EDELLISISSÄ TAPAUKSISSA ON TÄRKEÄÄ ETTÄ SÄILYTÄT AMMATILLISEN JA RAKENTAVAN SUHTEUTUMISEEN NIIN OPPILAASEEN KUIN HÄNEN PERHEESEENSÄ. MENETTELYTAVOISTA JA SEURANNASTA SOVITAAN YHDESSÄ ASIANOSAISTEN KANSSA.

Oppilas on selvästi päihteiden vaikutuksen alainen

- älä jätä oppilasta yksin
- tarvittaessa järjestä ensiapua
- ota yhteys huoltajaan, joka mahdollisuuksien mukaan hakee oppilaan
- jos huoltajaa ei saada kiinni toimita oppilas terveydenhoitajan luo tai saattajan kanssa ambulanssilla terveyskeskukseen
- epäselvissä tapauksissa kehoita huoltajaa viemään oppilas huumetestiin
- mikäli oppilas on väkivaltainen, kutsu paikalle poliisi

Oppilas pitää hallussaan, myy tai välittää huumeita

- laki määrää sinut ilmoittamaan asiasta heti poliisille
-

-
- ota välittömästi yhteys oppilaan huoltajiin

Koulun oppilaisiin tai henkilökuntaan kuulumaton ulkopuolinen päihteiden käyttäjä koulun tiloissa

- kutsu paikalle poliisi

KOSKA PÄIHDEONGELMA KOSKETTAA YKSILÖN, VANHEMPIEN JA KOULUN HENKILÖKUNNAN LISÄKSI MYÖS YSTÄVIÄ JA KAVEREITA, HEITÄ VOIDAAN HARKINNAN MUKAAN PYYTÄÄ MUKAAN ERILAISIIIN NEUVOTTELUIHIN JA KESKUSTELUIHIN.

HUOM! MYÖS TUPAKKA ON PÄIHDEAINE

KOULUKIUSAAMINEN

Suomen kaikissa kouluissa esiintyy koulukiusaamista, milloin vähäisempää milloin vakavampaa. Sitä on aina esiintynyt ja tulee aina tulevaisuudessakin esiintymään. Koulun koko tai sen sijainti kaupungissa tai maaseudulla ei vaikuta kiusaamisen laatuun tai laajuuteen. Kiusaamista tapahtuu koulupäivän aikana ja runsaasti myös koulumatkoilla. Erityisen otollisia ovat välitunnit, liikuntatunnit, ruokatunnit tai luokahuoneessa silloin, kun opettaja ei ole paikalla. Tarkoitus on kuitenkin minimoida kiusaaminen ja sen tuhoisa vaikutus toisen oppilaan koulunkäyntiin sekä henkiseen tasapainoon.

Kiusaaminen on yleensä psyykkistä (huutelu, nimittely, pilkkaaminen, nolaaminen, uhkaileminen, toisen vähättely) tai fyysistä (töniminen, potkiminen, lakin heittäminen, repun piilottaminen jne.). Kiusaaminen on toistuvaa ja se on sekä tahallista että tietoisista. Tyttöjä kiusaavat yleensä tytöt ja pojat. Poikia kiusaavat yleensä pojat. Kiusatuksi voi joutua periaatteessa kuka tahansa, mutta usein oppilaat, jotka ovat jollakin tavalla silmätikkuja tulevat herkemmin kiusatuksi. Pukeutuminen, ulkonäkö, puhevika, ujous tms. ominaisuus lisää alttiutta kiusatuksi tulemiselle. Tyttöjen keskuudessa kauniit poikien suosikit tai lihavat ja kömpelöt ovat tyttöjen kiusauksen kohteita. Erityisesti murrosikäisille tytöille tulee toisinaan ”verisiä” riitoja poikaystäväistä.

Myös opettaja voi olla kiusaaja. Silloin on kysymys aseman ja vallan väärinkäytöstä. Oppilaita on rohkaistava keskustelemaan luokanvalvojan tai rehtorin kanssa näissä tapauksissa mahdollisimman pian tapahtuneen jälkeen.

KIUSATUN TUNNUSMERKKEJÄ

- kouluhaluttomuus
- runsaat poissaolot
- koulupelko
- ahdistus
- psykosomaattiset oireet kuten päänsärky ja vatsakivut
- hermostuneisuus
- yksinäisyys
- syrjään vetäytyminen
- ei pysty keskittymään, pälyilee luokassa ympäriinsä, ei viittaa tai vastaa
- viivyttely välitunnille tai luokahuoneeseen menossa
- kiristäminen, rahaa tai tupakkaa kiusatulta päivittäin

ROOLEJA KIUSAAMISTILANTEISSA Kiusaaja

Kiusaajat muodostavat hyvin monikerroksisen ryhmän, jossa on mukana sekä heikkoja että vahvoja lapsia. Toisaalta voidaan todeta, että yleensä kiusaaja on itsevarma, jopa röyhkeän itsevarma ja hyökkäävä, ulkoiselta olemukseltaan vahva ja hyväkuntoinen. Kiusaajat kokevat itsensä dominoiviksi ja uskovat tämän myös olevan sitä, mitä heiltä odotetaan. Kiusaajalle on tyypillistä, että hän ärsyyntyy helposti ja kykenee hillitsemään heikosti vihantunteensa. Kiusaaja on tunteeton tekojensa suhteen.

Kiusaajien joukossa on yleensä enemmän poikia kuin tyttöjä. Pojilla kiusaaminen sisältää usein fyysistä voimain mittelöä ja töniskelyä, tyrkkimistä jne. Tyttöillä kiusanteko on hieman eriluontoista ja sisältää esimerkiksi juoruilua, panettelua ja ryhmästä pois sulkemista. Kiusanteko voi ilmetä haukkumisena, naureskeluna, elehtimisena, ilmeilynä, selän takana

---

---

puhumisena, tavaroiden viemisenä, eristämisenä, hiuksista repimisenä, uhkailuna, kiristämisenä, lyömisenä ja potkimisena.

Kiusaajat käyttävät usein erityistä puolustusstrategiaa voidakseen jatkaa kiusaamistaan. Koska kiusaamista ei yleisesti hyväksytä, kiusaajiin vaikuttaa voimakas yleisen mielipiteen paine. Tämän paineen torjumiseksi kiusaaja käyttää erityistä menetelmää voidakseen tehdä kiusaamisesta kiusaajan itsensä kannalta hyväksyttävää toimintaa. Tämän hän tekee tukeutuen puolusteluissaan vastapuolen kuviteltuihin aikeisiin ja luo näin omat vääristyneet viitekehysensä. Hän kuvittelee uhrin aikeet mahdollisimman hyökkääviksi ja tulkitsee hänen käyttäytymistään tästä lähtökohdasta käsin. Tällä tavalla kiusaaja suo itselleen syyn ryhtyä kostotoimiin.

Ensisijaisesti kiusaaja haluaa ärsyttää uhrin niin, että tämä ryhtyisi joko hyökkäävään kielenkäyttöön tai suoranaiseen väkivaltaan ja toivoo, että uhri menettäisi itsehillintänsä. Pieninkin väkivallan oire tulkitaan sitten vääristyneessä viitekehyksessä hyökkäykseksi. Muutenkin tavallisesti rauhanomainen käytös pyritään tulkitsemaan vihamielisyydeksi. Jos uhri vastaa, vaikka kuinka neutraalisti, se tulkitaan uhkailuksi.

Vaitioloakin saatetaan pitää ärsyttämisenä. Useimmat kiusaajat tuntevat syyllisyyttä myöhemmin. Tämän tunteen välttämiseksi kiusaaja yleensä ensin vähättelee tapahtunutta ja selittää sen itselleen moraalisesti mahdollisimman edulliseksi.

Kiusattu

Kiusatuissa (uhreissa) on erotettavissa kaksi toisistaan poikkeavaa tyyppiä: passiiviset ja provokatiiviset kiusatut. Passiiviset kiusatut ovat yleensä herkkiä, pelokkaita, vetäytyviä ja usein myös hiljaisia. Heille on luonteenomaista se, että hyökkäyksen kohdistuessa heihin, he eivät asetu vastarintaan, vaan alistuvat. Provokatiiviset kiusatut sen sijaan ärsyyntyvät helposti ja hyökkäävät tai ainakin yrittävät hyökätä vastaan, kun kiusanteko kohdistuu heihin. Passiivisesti käyttäytyvät ovat yleisempi kiusattujen ryhmä kuin provokatiivisesti käyttäytyvät.

Apuri

Vahvat oppilaat toimivat yleensä kiusaajina. Heikot toimivat johtajansa avustajina, ns. passiivisina kiusaajina, jotka auttavat toteuttamaan kiusaajan suunnitelmia. Apuri ei itse

---

---

aloita kiusaamista, mutta menee siihen mukaan avustajana ja seuraajana. Passiiviset kiusaajat voivat olla ahdistuneita ja siksi turvattomia ja osallistuvat kiusaamiseen, jotta eivät itse joutuisi kiusatuiksi. Kiusatessaan he toimivat arvomaailmaansa vastaan, mikä lisää entisestään heidän ahdistustaan.

Vahvistaja

Vahvistaja on läsnä, vaikka ei aina välttämättä osallistu kiusaamiseen. Hauskanpitäjät suurentelevat ja matkivat kiusatun ominaisuuksia ja palkitsevat nauramalla kiusaamisen jatkumista. Näin kiusaamisen kehä lähtee ryhmäprosessina käyntiin.

Puolustaja

Puolustaja asettuu kiusatun rinnalle. Hän saattaa kertoa kiusaamisesta jollekin aikuiselle, esim. opettajalle tai hän haluaa lopettaa kiusaamisen uhkaamalla kertoa opettajalle. Puolustaja sanoo ääneen, että kiusaaminen on tyhmää ja kehottaa lopettamaan kiusaamisen.

Ulkopuolinen

Hän ei ole eikä halua olla asiasta tietoinen ja siksi pyrkii olemaan huomaamatta mitään.

TOIMINTA KIUUSAAMISTILANTEESSA

Koulukiusaamiseen on vaikea puuttua siksi, että siitä ei tiedetä. Onkin tarpeellista rohkaista oppilaita ja tukioppilaita sekä koulun henkilökuntaa kertomaan havainnoistaan. Kiusaamiseen on aina puututtava heti ja asiat on puitava loppuun sekä kiusatun että kiusaajan kannalta. Tilannetta on myös seurattava myöhemminkin ja keskusteltava kiusatun kanssa, onko kiusaaminen loppunut. Koulu ei saa suosia kiusaamista esim. ”mopottamisen” tai muiden sellaisten tilaisuuksien varjolla. Välituntivalvonta on oltava riittävää niin ulkona kuin sisälläkin ja valvontaa on tehostettava erityisesti syksyisin koulun alkaessa ja uusien oppilaiden tullessa uuteen ympäristöön. Tukioppilaiden osuus korostuu. Esimerkiksi aamunavauksissa tai luokanvalvojain tunneilla voidaan korostaa jokaisen oppilaan oikeuksia häiriöttömään opiskeluun.

Vanhempainillassa keskustellaan luokkahengestä, tutustutaan luokkatovereiden vanhempiin ja luokan oppilaisiin esim. ennakolta tehdyn esittelyvideon avulla. Vanhemmat

---

---

keskustelevat koulukiusaamisesta myös kotona lasten kanssa ja nostattavat lapsen itsetuntoa ja vahvistavat lapsen oikeudentuntoa.

Koulussa opettajat noudattavat yhteisiä sovittuja sääntöjä, eivät käännä selkäänsä tapahtumille, vaan puuttuvat aina ”leikin varjollakin” tapahtuviin kiusaamisiin jämäkästi.

Roukon koulu on mukana ns. KiVa koulu -hankkeessa 1.8.2010 lukien, jonka tavoitteena on uudenslaisin keinoin ennaltaehkäistä ja vähentää koulukiusaamista. Tavoitteena on ennen kaikkea saada kiusaajien apureiden määrä vähentymään ja toisaalta kiusattujen puolustajien määrä lisääntymään. Kiusausasioita hoitaa ensi sijaisesti koulun KiVa koulu -tiimi ao. hankkeen pelisääntöjen mukaisesti. Vaikka kiusausasioiden selvittely on ensisijaisesti ao. tiimin vastuulla, on kaikilla aikuisilla velvollisuus puuttua havaitsemiinsa kiusaustapauksiin.

Kiusaamistilanteiden hoitoon liittyvissä keskusteluissa voidaan soveltaa myös esimerkiksi Vastuun-portaat -toimintamallia, jossa kiusaaja

- 1.) myöntää tekonsa
- 2.) osoittaa ymmärtävänsä tekonsa haitalliset vaikutukset
- 3.) pyytää anteeksi tekemäänsä vääryyttä ja osoittaa olevansa pahoillaan 4.) suostuu hyvittämään tai sovittamaan tekonsa
- 5.) lupaa ettei tee vastaavaa toiste ja sopii siitä mitä seuraa, jos hän ei pidä lupaustaan
- 6.) osoittaa vastuuntuntoa osallistumalla jollakin tavalla samankaltaisten vääryyksien ehkäisemiseen.

TOIMINTAMALLI YHTEYDENOTOSSA POLIISIIN

Koulussa on joukko tilanteita ja asioita, joista opettaja on velvollinen ilmoittamaan poliisille kiireellisesti. Poliisi hälytetään soittamalla numeroon 112, jolloin paikalle tulee järjestyspoliisin ns. hälytyspartio. Se hoitaa suppean esitutkinnan eli alustavat puhuttelut, todistajien kirjaamisen, tekee paikatutkimuksen, jos se on tarpeen. Lisäksi partio tekee tarpeen mukaan rikosilmoituksen, ja asia etenee tutkintaan. Jotkut isommat rikokset menevät rikospoliisin tutkittavaksi.

Yhteydenotot poliisiin voidaan jakaa kiireellisiin ja ei-kiireellisiin.. Ei-kiireellisissä tapauksissa poliisiin voi pyytää koululle, jos koulun omat keinot eivät tunnu riittävilta (VLK:n poliisin päivystys puh. 0718746130). Tapaukset ovat usein sellaisia, että sääntöjä rikotaan toistuvasti, suhtautuminen on ylimielistä, jotain tapahtuu toistuvasti. Poliisin mukaan pyytäminen on siis yksi lisämahdollisuus puuttua tiukemmin tai näyttävämmin johonkin ongelmaan, saada se parhaassa tapauksessa loppumaan tai estää sen paisuminen.

Poliisin puhuttelut ovat ei-kiireellisissä asioissa yleensä ns. sovittelutoimintaa, eivät virallisia kuulusteluja. Poliisi puhuttelee asianosaisia yksitellen tai rehtorin/opettajan läsnäollessa ilman ns. määrämuotoista holhoojan/lastensuojeluviranomaisen läsnäoloa. Harkinnan mukaan poliisi voi ilmoittaa asiasta vanhemmille/huoltajille.

Poliisi on hälytettävä kiireellisesti paikalle, jos

- koulussa on akuutti törkeä pahoinpitely, ryöstörikos, törkeä varkaus tai muu törkeän rikoksen tunnusmerkistön täyttävä rikos, ja joissa tekijät ovat rikosoikeudellisesti vastuuikäisiä eli 15 vuotta täyttäneitä (myös alle 15-vuotiaiden kohdalla poliisi on kutsuttava törkeissä tapauksissa paikalle);
- joku tuo kouluun vaarallisia teräaseita, ampuma-aseita tai räjähdysaineita;
- vahvasti epäillään, että joku oman koulun oppilas tai ulkopuolinen myy tai välittää tai käyttää huumausaineita koulun alueella; tai on vahva epäily, että esimerkiksi jostain autosta koulun ulkopuolella myydään jotain laitonta (huumeita, viinaa, varastettua tavaraa...) > ota tunnistetiedot talteen;
- kouluun tunkeutuu ulkopuolinen meluamaan ja uhkailemaan esim. teräaseella;
- koulussa on pommiuhka;
- joku rikkoo, tuhoaa koulun omaisuutta satojen eurojen arvosta;
- joku tahallaan sytyttää tulipalon

Lisäksi törkeät toisen ruumiillisen koskemattomuuden suojan rikkomiset, kuten väkisin makaaminen, lapsiin kohdistuvat ahdistelut vaativat aina poliisitutinnan. Poliisille on myös hyvä ilmoittaa heti ns. itsensäpaljastajista ja "namusedistä".

Valvovan opettajan oikeusturvan kannalta poliisi on kutsuttava paikalle vakavissa tapaturmissa tai tapaturmaisissa kuolemantapauksissa; tilanteen tutkinta vastuukysymyksiin sekä kuolemansyyn tutkinta kuuluu poliisille.

Tulipalon syttyessä paikalle on hälytettävä poliisin lisäksi myös palokunta.

Joustava perusopetus eli JOPO

Jopo tulee sanoista joustava perusopetus, ja sen tarkoituksena on lisätä kokemuksellista ja elämyksellistä oppimista peruskouluun. Jopo-luokka ei ole erityisluokka vaan osa yleistä tukea. Jopo-luokalla opiskelun tavoitteena on hyvin käyttäytyvä nuori, joka luottaa itseensä ja omiin kykyihinsä, on oma-aloitteinen ja aktiivinen, oppii ammattiopinnoissa tarvittavat opiskelutaidot sekä kantaa vastuun tekemisistään.

Jopo-luokalla tuetaan nuoria saamaan kykyjään vastaava peruskoulun päättötodistus, ja saatetaan nuoret ammattiopintoihin. Roukon koulun jopo-luokka on tarkoitettu yleisopetuksen 8.-9.-luokkalaisille oppilaille, ja luokalle otetaan enintään kymmenen oppilasta. Jopo-luokalle haetaan erillisellä hakukaavakkeella, ja opetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Jopo-luokalla opiskelusta ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Opiskelu jopo-luokalla on intensiivistä ja tapahtuu pääasiassa yhden opettajan ja jopo-ohjaajan johdolla koululuokassa tai muissa oppimisympäristöissä, kuten työpaikoilla (n.8-10 viikkoa 38 kouluviikosta), opintokäynneillä ja -retkillä. Oppilaat opiskelevat kaikki jopo-luokassa opettavat oppiaineet ”urakalla”, jolloin keskitytään vain muutamaankin oppiaineeseen kerrallaan. Oppiaineista kootaan tiiviit opiskelupaketit, joista pyritään karsimaan pois päällekkäiset opetussisällöt eri oppiaineiden kesken. Jopo-luokalle valittu oppilas jatkaa opiskelua valinnaisaineryhmissään, mutta hän saattaa joutua vaihtamaan osan valinnaisaineistaan jopo-luokan pitkien työjaksojen vuoksi.

Jopo-oppilas hyötyy toiminnallisista ja työpainotteisista opiskelumuodoista, eli hän oppii paremmin tekemällä ja kokemalla kuin lukemalla, mutta hän kykenee tekemään tehtäviä itsenäisesti mm. työjaksoilla. Tyypillinen jopo-oppilas täyttää myös jonkun seuraavista kriteereistä:

Oppilaalla olisi kapasiteettia opiskella, mutta hän alisuoriutuu ja saa erittäin heikkoja arvosanoja.

Oppilaalla ei ole motivaatiota perinteiseen kouluopiskeluun, mutta hän on valmis sitoutumaan opiskeluun jopo-luokalla.

Oppilaalla on runsaasti turhia poissaoloja koulusta, mutta hän sitoutuu olemaan lintszaamatta jopo-luokalla.

Jopo-luokalle pääsy ja siellä opiskelu vaatii oppilaalta halua ja kykyä parantaa opintosuorituksiaan, sitoutumista koulunkäyntiin ja asiallista käytöstä. Oppilaan on kyettävä toimimaan itsenäisesti ja sääntöjä noudattaen sekä koulussa että työpaikoilla, opintokäynneillä ja -retkillä. Jos oppilas ei osoita sitoutuvansa jopo-luokan toimintatapoihin ja tavoitteisiin, tai häiritsee omalla toiminnallaan muiden opiskelua, hänet voidaan siirtää pois jopo-luokasta, koska hakijoita on yleensä enemmän kuin luokalle voidaan ottaa.

Oppilaiden sanoin: ”Jos ei ole opiskelumotivaatiota jopo-luokallakaan, ei kannata tulla viemään paikkaa muilta.”

Arviointikäytännöt ja itsearviointi

Arviointikäytännöt

Roukon koulussa edetään opinnoissa vuosiluokittain. Koulun lukuvuosi on jaettu viiteen jaksoon. Yksi jakso kestää noin 7-8 viikkoa. Oppiaineista osa opetetaan jaksoissa hajautetusti, osa keskitetysti.

Kunkin oppiaineen arvioinnin periaatteista tiedotetaan oppilaille lukuvuoden ensimmäisillä oppitunneilla. Periaatteista tuodaan esiin muun muassa mihin seikkoihin arviointi ko. oppiaineessa perustuu, mikä on kirjallisen ja muun näytön osuus arvioinnissa. Informaatiossa korostetaan, että arviointi perustuu oppilaan antamaan monipuoliseen näyttöön. Oppilaalle annetaan arviointipalautetta säännöllisesti myös oppituntien yhteydessä lukuvuoden mittaan.

Huoltajille pidetään arviointia koskeva vanhempainilta 7. lukuvuoden aikana, jonka yhteydessä tuodaan julki huoltajillekin yläkoulun arvioinnin yleisiä periaatteita. Lukuvuoden mittaan aineenopettajat ovat arviointia koskevissa asioissa tarvittaessa myös huoltajiin suoraan yhteydessä esim. puhelinkeskusteluissa, wilmaviestein tai sähköpostitse.

Tietoa arvioinnista niin oppilaille kuin huoltajillekin on saatavissa myös Roukon koulun www-sivuilta ja Valkeakosken kaupungin opetussuunnitelman kuntakohtaisesta osiosta.

Jos Roukon koulun oppilaalle on tulossa todistukseen hylätty arvosana jostain oppiaineesta, oppilaalle ja hänen huoltajalleen lähetetään hyvissä ajoin tästä tieto ns. nelosvaroitus -lomakkeella. Lomakkeen tarkoituksena on tuoda julki koulun huoli oppilaan heikosta opintomenestyksestä.

Oppilaalle, jonka suoritus on yhdessä tai useammassa oppiaineessa hylätty varataan lukuvuoden koulutyön päätyttyä mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot hylätyssä oppiaineessa/- aineissa. Ehtolaiskuulustelu pidetään Roukon koululla juhannusta edeltävän viikon perjantaina klo 10.00.

Opetushallituksen ja kuntakohtaisen opetussuunnitelman ohjeiden / määräysten lisäksi Roukon koulun väli- ja lukuvuositolodistuksessa on merkintä kaikkien aineiden keskiarvosta.

Tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle

Koulun tärkeänä tehtävänä on kehittää oppilaan moraalisia arvoja, esimerkiksi kasvattaa rehellisyyteen ja toisen huomioon ottamiseen. Tavoitteena on eri tilanteissa luontevasti ja hyvin käyttäytyvä ihminen. Oppilaan on käyttäydyttävä asiallisesti, suoritettava annetut tehtävät, noudatettava koulun järjestyssääntöjä ja käsiteltävä huolellisesti koulun omaisuutta. Roukon kouluyhteisön jäsenten kielenkäyttö on kaikissa tilanteissa asiallista, rauhallista ja toista osa-puolta kunnioittavaa.

Päämäärään päästään antamalla oppilaille oikeita malleja. Tilanneopetusta annetaan koulun arki- ja juhlatilanteissa. Epäkohtiin puututaan johdonmukaisesti.

Opettajat arvioivat kaksi kertaa lukuvuodessa oppilaiden käyttäytymisen samassa yhteydessä, kun syöttävät arvosanan oppiaineensa osaamisesta Primus -hallinto-ohjelmaan. Ohjelma laskee automaattisesti käyttäytymisen arvosanaksi kullekin

---

oppilaalle eri opettajien antamista arvosanoista keskiarvon pyöristettynä lähimpään kokonaislukuun. Luokanvalvojalla, jolla on tiedot kunkin oppilaan myöhästymisistä, oppitunneilta poistamisista ja rangaistuksista on oikeus muuttaa ohjelman laskemaa keskiarvoa +/- yhdellä.

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön, arvostaa koulutyötä ja noudattaa sääntöjä. Muiden ihmisten huomioonottaminen edellyttää oppilaan kykyä ja halua ymmärtää, arvostaa ja tukea toisia ihmisiä sekä vaalia ympäristöä. Koulutyön arvostaminen koskee sekä omaa että toisen tekemää työtä. Siinä huomioidaan oppilaan kyky toteuttaa koulutyössä esiin tulevia tehtäviä ja velvoitteita. Sääntöjen noudattamisessa huomioidaan se, miten oppilas tuntee säännöt ja sitoutuu niihin.

Käyttäytymisen arviointi vahvistetaan opettajainkokouksessa yhdessä muun arvioinnin vahvistamisen kanssa. Käyttäytyminen arvioidaan numeroin ja käyttäytymisen arvioinnin perustana käytetään Valkeakosken kaupungin perusopetuksen kuntakohtaisessa opetussuunnitelmassa mainittuja käyttäytymisen tavoitteita.

Opettajien suorittama itsearviointi

Opettajat suorittavat koulun itsearviointia opetustyössään jatkuvasti. Myös opettajainkokouksissa arvioidaan koulun toimintaa. Itsearviointi tehdään systemaattisesti ja säännöllisesti.

Tällöin arvioidaan muun muassa:

- Koulun toiminta-ajatuksen toteutumista
  - Koulun tuntijakoa
  - Tuntikehystä ja sen käyttöä
  - Jaksojärjestelmän toimivuutta
  - Oppiainekohtaisia sisältöjä, tavoitteita ja niiden toteutumista
  - Käytettyjä opetusmenetelmiä
  - Oppilasarviointia
  - Henkilöstöilmapiiriä
-

Oppilashuoltotyö

- Koulun opetusvälineiden ja kaluston määrää ja tasoa
- Koulukiinteistön kuntoa ja toiminnallisuutta
- Oppilaiden suorittama itsearviointi

Kaikki oppilaat osallistuvat koulun itsearviointiin. Oppilaat voivat arvioida muun muassa:

- Omaa opiskelua ja käyttäytymistä
  - Omia oppimistavoitteita
  - Valinnaisuuden sisältöä ja mahdollisuuksia
  - Koulun oppimisympäristöä ja -ilmapiiriä
  - Koulun ulkopuolella annettavaa opetusta (TET)
  - Kerhotoimintaa
  - Koulukiusaamista
  - Kouluruokailua
  - Koulun siisteyttä
-

4 Oppimisen ja hyvinvoinnin edistäminen koulutyön järjestämisessä

Koulutyön käytännön järjestäminen

Koulutyön käytännön järjestämisestä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja edistävät perusopetuksen yhtenäisyyttä rakentavaa toimintakulttuuria.

4.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Kenelle kuuluu kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen?

Kaikille koululla työskenteleville aikuisille.

Mikä on koulun johdon vastuu?

Huolehtia opetuksen, ohjauksen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä käytännön ratkaisuista sekä niiden kehittämisestä.

Mitä opettajan tehtäviin kuuluu?

- oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen,
- jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu,
- mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen,
- oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen, opetuksellisen ja oppilashuollollisen tuen toteutumisen varmistaminen sekä
- vuorovaikutus oppilaan, huoltajan sekä muiden ammattilaisten kanssa.

Mikä on oppilaan vastuu kouluyhteisön jäsenenä?

- säännöllinen osallistuminen koulutyöhön,
  - reilu ja arvostava suhtautuminen koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä
  - yhteisten sääntöjen noudattaminen.
-

Koulutyön käytännön järjestäminen

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan koulu yhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävästä elämäntapaa.

Hyvinvoinnin edistämisen vastuu

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Oppilaan oikeuksien toteutuminen

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjaukseen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista koulu yhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilaan velvollisuudet

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

4.2 Yhteistyö

Yhteistyön tavoitteet, suunnittelu ja arviointi

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

4.2.1 Oppilaiden osallisuus

Mikä on oppilaskunta?

Oppilaskunnan muodostavat koulun kaikki oppilaat samalla tavalla kuin koulun opettajakunnan muodostavat kaikki opettajat. Koululla on lain mukaan oltava oppilaskunta.

Mikä on oppilaskunnan hallitus?

Oppilaskunnalla on syytä olla toimielin, joka suunnittelee ja johtaa oppilaskunnan toimintaa sekä edustaa oppilaskuntaa esimerkiksi lausunnoissa. Yleensä tämä on hallitus.

Miten oppilaskunnan hallitus valitaan?

Hallitus tulisi valita mahdollisimman hyvin oikeita kunnallisia vaaleja muistuttavalla tavalla. Nuorisovaltuusto on toivonut, ettei hallitusta valittaisi ainakaan huuto- tai kädennostoäänestyksellä ja että oppilaalla olisi mahdollisuus myös tyhjään ääneen.

Miten oppilaskunnan hallituksesta tiedotetaan?

Oppilaskunnan hallitus tulee esitellä esimerkiksi koulun ilmoitustaululla. Samalla on hyvä antaa ohjeita siitä, miten oppilaskunnan kautta voi vaikuttaa asioihin.

Miten nuorisovaltuusto tähän liittyy?

Nuorisovaltuusto edustaa oppilaskuntia esimerkiksi kunnan hallintoon päin. Tavoitteena on, että nuorisovaltuusto kutsuisi koulujen oppilaskuntien puheenjohtajat vuosittaiseen neuvotteluun.

Tukimateriaaleja

- Osallistuva oppilas - yhteisöllinen koulu (minedu.fi)
- Oppilaskunta (Valtikka)
- Oma oppilaskunta (ohjaajan opas)
- Nuortenkoski - vaikuttaminen (Nuorisotoimi)
- Nuorisovaltuusto (Valkeakoski.fi)

Monipuoliset yhteistyökokemukset

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee

---

järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Oppilaskunta yhteistyön osapuolena

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin.

Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Säädöksiä

Perusopetuslaki 47 a §

Opetuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien oppilaiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvistä asioista. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun.

Edellä 6 §:n 2 momentissa tarkoitetulla koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunta voi olla useamman koulun yhteinen. Oppilaskunnan tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää oppilaiden ja opetuksen järjestäjän välistä yhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän tulee kuulla koulun oppilaskuntaa ennen 1 momentissa mainittujen suunnitelmien ja määräysten vahvistamista sekä ennen muita oppilaiden asemaan olennaisesti vaikuttavia päätöksiä.

Tässä pykälässä tarkoitettu toiminta järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti paikalliset olosuhteen huomioon ottaen. Tarkemmin toiminnan järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä. Toiminta tulee suunnitella opetussuunnitelman ja muiden koulun toimintaa ohjaavien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Opetuksen järjestäjän tulee määräjain selvittää oppilaiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä koulun ja opetuksen järjestäjän toiminnasta.

4.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Täytyykö huoltajien kanssa tehdä yhteistyötä?

Täytyy. Sekä yksilö- että yhteisötasolla.

Pitääkö käyttää Wilmaa?

Pitää. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Negatiiviset asiat on kuitenkin hyvä hoitaa puhelimella tai kasvokkain. Katso tukimateriaalin "Viesti Wilmalla viisaasti".

Täytyykö oppilaan käydä koulua?

Ei, mikäli huoltaja näin ilmoittaa. Silloin oppilaalle annetaan erotodistus ja hänelle määrätään yksityisoppilaan valvova opettaja. Muuten kyllä.

Pitääkö koulun tukea vanhempainyhdistystoimintaa?

Pitää. Sen voi tehdä esimerkiksi tarjoamalla kokoustiloja, välittämällä viestejä, sallimalla kotisivun ja kutsumalla yhdistys osalliseksi koulun erilaisiin tapahtumiin.

Pitääkö huoltajia päästää kouluun?

Kyllä. Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen esimerkiksi avoimien ovien päivänä. Opetus on julkista toimintaa, joten huoltaja voi tulla seuraamaan koulunkäyntiä. Mikäli siitä aiheutuu häiriötä, voi rehtori sen kieltää.

Mitä on yksilötason yhteistyö?

Huoltajan ja opettajan välisiä keskusteluja lapsen oppimisen ja kasvun edistymisestä ja mahdollisista poissaoloista sekä opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista: opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista,

---

---

oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista.

Mitä on yhteisötason yhteistyö?

Vanhempainiltoja tai muita tapahtumia, jolloin huoltajille järjestetään mahdollisuuksia osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa sekä yhteiseen arvopohdintaan ja keskinäiseen verkostoitumiseen.

Miten yhteistyötä toteutetaan silloin, kun oppilas tarvitsee tukea?

Katso lukua "Oppimisen ja koulunkäynnin tuki" ja sieltä kohtaa "Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet".

Miten yhteistyötä toteutetaan silloin, kun oppilas tarvitsee oppilashuoltoa?

Katso lukua "Oppilashuolto".

Tukimateriaalia

Kotiopetus (OPH)

Laatua kodin ja koulun yhteistyöhön (Suomen Vanhempainliitto)

Opas huoltajille (Lappeenranta)

Viesti Wilmalla viisaasti (Ben Furman, Visma)

Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteet

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajan ensisijainen vastuu kasvatuksesta ja oppivelvollisuudesta

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Koulun vastuu yhteistyön aloitteellisuudesta

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Koulun vastuu tiedottamisesta

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajien osallisuuden tukeminen

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa.

Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Koulun opetushenkilöstön tiivis yhteistyö

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Koulujen välinen yhteistyö

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Yhteistyö lähiympäristön kanssa

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

4.2.3 Nivelvaiheet

Toimintatavat siirtymävaiheessa tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut

Nivelvaiheiden huomioiminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Esiopetuksesta alkuopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeitä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

2. vuosiluokalta 3. vuosiluokalle

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta sekä tukea ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen ja vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä. Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Alakoulusta yläkouluun

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää. Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Perusopetuksesta toiselle asteelle

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

4.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Miten kurinpitosuunnitelma on toteutettu Valkeakoskella?

Se on laadittu osaksi perusopetuksen opetussuunnitelmaa.

Miten suunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan?

Koulutus- ja hyvinvointilautakunta seuraa sitä lukuvuosikertomuksen tilaston avulla.

Mitä ovat yleiset oikeusturvaperiaatteet?

- Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin.
- Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä.
- Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon.
- Tarkoitussidonnaisuuden periaate edellyttää puolestaan, ettei kurinpitokeinoja saa käyttää esimerkiksi kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Miten oppilaan kuuleminen kirjataan kurinpitoilmoitukseen?

Aluehallintoviranomaisen mukaan oppilasta kuultaessa tulee tämän vastaus olennaisilta osin kirjata kurinpitoilmoitukseen. Eli, jos kurinpitoilmoitus huoltajille tulostetaan Wilman kurinpitorekisteristä, niin kuuleminen kirjataan silloin Wilmaan. Mikäli oppilas vastaa asiattomasti tai ei vastaa ollenkaan, on yleinen maininta oppilaan vastauksesta syytä kuitenkin ilmoitukseen kirjata. Pelkkä toteamus, että oppilasta on kuultu, ei ole riittävä.

Voiko kurinpitotoimista valittaa?

Vain kurinpitorangeistuksesta voi valittaa, sillä sellaisesta tehdään hallinnollinen päätös. Kurinpitorangeistuksia ovat rehtorin laatima kirjallinen varoitus ja lautakunnan päättämä määräaikaerottaminen. Muista kurinpitotoimista ei voi valittaa. Hallintokantelun voi tehdä, mikäli katsoo viranhaltijan toimineen säädösten vastaisesti.

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatustieteellisiä ja erilaisia kurinpitokeinoja.

Kasvatustieteellisessä ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.

Kasvatustieteellinen keskustelu

Kasvatustieteellinen keskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinoja tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatustieteellistä keskustelua käytetään.

Kurinpäädolliset keinot

Kurinpäädollisiä keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikaan erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

4.3.1 Suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatustakeskustelun käyttämistä ja menettelytavoista

Millainen suunnitelma Valkeakoskella tehdään?

Suunnitelma laaditaan yhteisesti osana kunnallista opetussuunnitelmaa. Koulut voivat tarkentaa suunnitelmaa koulukohtaisesti oman pedagogisen toimintakulttuurinsa kuvauksessa.

Miten oppilaille annetaan mahdollisuus suunnitelman laadintaan?

Suunnitelmaluonnos esitellään koulun oppilaille. Oppilaskunnan hallitukselta pyydetään lausunto nuorisovaltuustolle, joka kokoaa lopullisen lausunnon koulutus- ja hyvinvointilautakunnalle.

Miten huoltajia kuullaan?

Suunnitelmaluonnos esitellään koulun huoltajille joko Wilman kautta tai vanhempainillassa ja vanhempainyhdistyksiltä pyydetään yhteinen lausunto lautakunnalle.

Miten henkilöstöä kuullaan?

Henkilöstöä kuullaan yhteistyöryhmän kautta aina ennen merkittävää päivitystä.

Kenen kanssa suunnitelma tehdään?

Kasvatus- ja opetustoimisto toimittaa suunnitelmaluonnokset lastensuojelulle sekä poliisin yhteyshenkilölle ja yhteistyössä sovitaan tarvittavista tarkennuksista.

Milloin suunnitelmaa päivitetään?

Päivitys tehdään vuosittain koulutus- ja hyvinvointilautakunnan kesäkuun kokouksessa yhdessä muun opetussuunnitelman kanssa. Mikäli välttämätöntä, päivitys voidaan tehdä muulloinkin lukuvuoden aikana.

Oppilasluetteloon kirjattavat toimenpiteet

Mitä toimenpideotsikoita käytetään?

- Haltuunotto
- Tarkastaminen
- Laiminlyötyjen kotitehtävien suorittaminen
- Poistumismääräys lopputunnin ajaksi
- Poistumismääräys koulun tilaisuudesta
- Opetuksen epääminen loppupäiväksi Kasvatuskeskustelu
- Jälki-istunto
- Rehtorin kirjallinen varoitus

Voiko otsikoihin lisätä tarkennuksia?

Ei. Raportoinnin vuoksi pitää käyttää tarkkaan yllä esiteltyjä toimenpiteitä. Tarkennuksia voi lisätä muihin kenttiin.

Entä jos kurinpitotoimenpidettä ei löydy tuosta luettelosta?

Sellaisia kurinpitotoimia ei valitettavasti saa käyttää.

Mihin toimenpiteet merkitään?

Ne merkitään Primuksen Kurinpitotoimet-rekisteriin esimerkiksi Wilman kautta.

Kurinpitosuunnitelma

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Kurinpitosuunnitelman vaihtoehtoja

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia

---

---

kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Laillisuus, oikeusturva, objektiivisuus, yhdenvertaisuus ja suhteellisuus

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Yhteistyö kurinpitosuunnitelman laadinnassa

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Perehdyttäminen, tiedottaminen ja seuraaminen

Miten opettajat perehdytetään kurinpitosuunnitelmaan?

Koulujen tulee käsitellä kurinpitosuunnitelmaa vähintään syksyn suunnittelu-kesäkuussa.

Miten huoltajia tiedotetaan?

Kurinpitosuunnitelmasta annetaan tietoa koulun syystiedotteessa.

Miten suunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan?

Kaikki kurinpitotoimenpiteet kirjataan Primuksen Kurinpitotoimet-rekisteriin. Yhteenveto tehdään lukuvuosikertomukseen, jonka kasvatus- ja opetuslautakunta käsittelee.

Vaaralliset ja häiritsevät esineet ja aineet

Mihin tarkastukset ja haltuunotot kirjataan ja ilmoitetaan?

Tarkastukset ja haltuunotot kirjataan Oppilasluettelon (Wilma/Primus) Kurinpitotoimet-rekisteriin ja niistä ilmoitetaan huoltajille mieluiten puhelimitse tai kasvotusten.

Miten esineiden tai aineiden hävittäminen ja luovuttaminen kirjataan?

Esineiden ja aineiden hävittäminen ja luovuttaminen kirjataan vastaavalle Kurinpitotoimet-rekisterin kortille.

Miten toimitaan poliisille luovutettavien esineiden tai aineiden kanssa?

Poliisille luovutettavat aineet tai esineet toimitetaan ensisijaisesti koulun yhteyspoliisille.

Voiko rehtori omin päin avalla oppilaiden henkilökohtaisia lokeroita iltaisin?

Ei. Oppilaalle on ilmoitettava, paikalla tulee olla toinenkin henkilökuntaan kuuluva ja oikeus tarkastukseen on vain koulun toiminnan aikana.

Miksi oppilas ei saa tuoda kouluun tupakkaa?

Tupakkalain 118 §: Alle 18-vuotias ei saa pitää hallussaan tupakkatuotetta tai nikotiininesettä.

Kurinpito perusopetuslaissa

Tuontikielto

Kouluun ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussaan sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä. (Perusopetuslaki 29 §)

Oikeus haltuunottoon

Rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista.

Oikeus tarkastamiseen

Koulun opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Toimenpiteet tarkastuksessa

Oppilaalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy. Tarkastajan tulee olla oppilaan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva. Oppilaan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa koulun henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla. Tästä voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Muu toiminta kuin oppitunnit

Tarkastuksen ja haltuunoton oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin oppilas osallistuu opetussuunnitelman tai opetuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen opetukseen tai toimintaan. (Perusopetuslaki 36d ja e §)

Toimenpiteiden yleisiä periaatteita

Tarkastuksen ja haltuunoton toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja oppilaan tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Toimenpiteiden käyttö tulee kouluissa suunnitella ja ohjeistaa.

Kirjaaminen ja tiedottaminen

Oppilaan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata.

Toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajille mahdollisimman pian. (Perusopetuslaki 36f §)

Takaisin luovuttaminen

Opettajan tai rehtorin haltuun ottama häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle oppitunnin tai koulun tilaisuuden päättymisen jälkeen. Jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu, häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle viimeistään työpäivän päättyessä.

Kielletyt esineet ja aineet

Kielletyt esineet ja aineet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos oppilaalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan. Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammukset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi.

Esineen tai aineen hävittäminen

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden hävittäminen ja luovuttaminen tulee kirjata. (Perusopetuslaki 36g §)

Vahinkojen korvaaminen ja jälkien korjaaminen

Oppilaan velvollisuudet

Oppilaan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Vahingoista ilmoittaminen

Vahingoista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai tämän muulle lailliselle edustajalle.

Jälkien korjaaminen

Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä, koulun opettaja tai rehtori voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan.

Toteuttaminen

Tehtävä tulee suorittaa valvotusti eikä se saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia.

Oikeus opetukseen

Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta.

Ilmoittaminen

Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Vaikutus kurinpitotoimiin

Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä tämän lain mukaisista kurinpidollisista toimenpiteistä. (Perusopetuslaki 35 §)

Voimakeinojen käyttö

Mitä voimakeinojen käytössä tulee huomioida?

- tapahtumassa on hyvä olla todistaja paikalla
  - voimakeinojen käytön tulee olla mahdollisimman vähäistä
  - voimankäyttövälineitä ei saa käyttää
  - voimakeinojen käyttö tulee aina selvittää lautakunnalle kirjallisesti
-

Voiko opettaja estää voimakeinoin oppilasta poistumasta luokasta tai koulun alueelta taikka siirtymästä johonkin tilaan?

Viranhaltijana tähän ei ole oikeuksia. Mikäli kyse on turvallisuudesta, niin oikeudet voivat tulla kansalaisen yleisestä oikeudesta hätävarjeluun.

Mihin ja miten opettajan tai rehtorin kirjallinen selvitys voimakeinoista toimitetaan?

Se toimitetaan kasvatus- ja opetustoimenjohtajalle, joka välittää sen kasvatus- ja opetuslautakunnalle. Selvitys toimitetaan kaupungin kirjaamon kautta ja siinä on oltava allekirjoitus. Selvitys toimitetaan välittömästi tai viimeistään viikon sisällä tapahtumasta.

Onko selvitykseen olemassa valmista pohjaa?

Ei ole vaan se on vapaamuotoinen. Olennaista on kuvata tapahtuma tarkasti omasta näkökulmasta.

Miten asiakirjat arkistoidaan?

Kasvatus- ja opetustoimisto huolehtii selvitysten säilyttämisestä.

Säädöksiä

Vastarinta poistettaessa

Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Rehtori ja opettaja voivat toimia yhdessä tai kumpikin erikseen.

Rajoituksia poistamiseen

Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslaissa.

Vastarinta haltuunotossa

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai koulun opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

ajoituksia haltuunottoon

Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain oppilaan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita sekä esineitä tai aineita, joita käytetään oppimisen tai opetuksen häiritsemiseen. Haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä. (Perusopetuslaki 36 d §)

Kirjallinen selvitys

Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle. (Perusopetuslaki 36 d ja f §)

Kotitehtävien suorittaminen työpäivän päätyttyä

Kuka tästä laiminlyötyjen kotitehtävien suorittamisesta päättää?

Oppilaan opettaja.

Mihin toimenpide kirjataan?

Oppilasluettelon (Wilma/Primus) Kurinpitotoimet-rekisteriin.

Kenelle asiasta ilmoitetaan?

Oppilaan huoltajalle. Ilmoitus kirjataan Kurinpitotoimet-rekisteriin.

Voiko oppilaan jättää tekemään tehtäviä yksikseen?

Ei. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa.

Miten tiedot arkistoidaan?

Lukuvuoden lopussa kurinpitorekisteristä otetaan koululla paperituloste, jota koulu säilyttää 20 vuotta.

Säädöksiä

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.

(~Perusopetuslaki § 35)

Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään. (~Perusopetuslaki § 36)

Poistumismääräys jäljellä olevan oppitunnin ajaksi

Oppitunnilta poistaminen

Kuka päätöksen poistamisesta tekee?

Oppilaan opettaja.

Mihin toimenpide kirjataan?

Oppilasluettelon (Wilma/Primus) Kurinpitotoimet-rekisteriin.

Kenelle asiasta ilmoitetaan?

Oppilaan huoltajalle. Ilmoitus kirjataan Kurinpitotoimet-rekisteriin.

Voiko oppilaan lähettää käytävään yksikseen?

Ei. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa.

Mitä muuta tulee huomioida?

Poistetulle oppilaalle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto.

Miten tiedot arkistoidaan?

Lukuvuoden lopussa kurinpitorekisteristä otetaan koululla paperituloste, jota koulu säilyttää 20 vuotta.

Säädöksiä

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.

(~Perusopetuslaki § 35)

Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan. (~Perusopetuslaki § 36)

Poistumismääräys koulun järjestämästä tilaisuudesta

Tilaisuudesta poistaminen

Mitä koulun järjestämällä tilaisuudella tarkoitetaan?

Esimerkiksi juhlia, retkiä tai teemapäiviä.

Kuka päätöksen poistamisesta tekee?

Oppilaan opettaja tai rehtori.

Mihin toimenpide kirjataan?

Oppilasluettelon (Wilma/Primus) Kurinpitotoimet-rekisteriin.

Kenelle asiasta ilmoitetaan?

Oppilaan huoltajalle. Ilmoitus huoltajalle kirjataan myös Kurinpitotoimet-rekisteriin.

Voiko oppilaan lähettää pois yksikseen?

Ei. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa. Oppilas pyritään saamaan huoltajan valvontaan.

Mitä muuta tulee huomioida?

Poistetulle oppilaalle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto.

Miten tiedot arkistoidaan?

Lukuvuoden lopussa kurinpitorekisteristä otetaan koululla paperituloste, jota säilytetään 20 vuotta.

Säädöksiä

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.

(~Perusopetuslaki § 35)

Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. (~Perusopetuslaki § 36)

Opetuksen epääminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi

Kuka päätöksen opetuksen epäämisestä tekee?

Rehtori.

Mihin toimenpide kirjataan?

Oppilasluettelon (Wilma/ Primus) Kurinpitotoimet-rekisteriin.

Kenelle toimenpiteestä ilmoitetaan?

Huoltajalle. Myös ilmoitus kirjataan Kurinpitotoimet-rekisteriin. Tarvittaessa ilmoitus tehdään myös lastensuojeluun.

Voiko oppilaan jättää ilman valvontaa?

Ei. Yleensä pyydetäänkin huoltaja noutamaan oppilas koululta.

Eli jos huoltaja hakee riehuvan oppilaan kotiin, niin kyseessä on opetuksen epääminen?

Kyllä.

Voiko opetuksen evätä etukäteen jo seuraavaksikin päiväksi?

Ei.

Mitä muuta pitää huomioida?

Oppilaalle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto.

Miten tiedot arkistoidaan?

Lukuvuoden lopussa kurinpitorekisteristä otetaan koululla paperituloste, jota koulu säilyttää 20 vuotta.

Säädöksiä

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.

(~Perusopetuslaki § 35)

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. (~Perusopetuslaki § 36)

Kasvatuskeskustelu

Milloin kyseessä on virallinen kasvatuskeskustelu?

Opettajahan kasvattaa ja keskustelee jatkuvasti. Kirjattavaksi toimenpiteeksi se muuttuu silloin, kun

- siihen määrätään, jolloin opettaja käyttää pakkoa eli julkista valtaa
- sille varataan oma aika koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella
- huoltajalle ilmoitetaan mahdollisuudesta osallistua keskusteluun

Milloin käytetään kasvatuskeskustelua?

Kasvatuskeskustelulla pyritään ehkäisemään tarve jälki-istunnon käyttämiseen. Sitä siis käytetään rikkomuksista ensisijaisesti.

Mitkä syyt johtavat kasvatuskeskusteluun?

Kasvatuskeskustelun perusteet ovat yleensä samat kuin jälki-istunnossa: oppilas häiritsee opetusta, käyttää vilppiä tai rikkoo koulun järjestyssääntöjä. Lisäksi syynä voi olla se, että oppilas kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti,

---

Kuka päättää kasvatust keskustelusta?

Oppilaan opettaja tai rehtori.

Mihin kasvatust keskustelut kirjataan?

Oppilasluettelon (Wilma/Primus) Kurinpitotoimet-rekisteriin.

Kenelle toimenpiteestä ilmoitetaan?

Huoltajalle. Huoltajan kanssa sovitaan samalla siitä, osallistuuko hän keskusteluun.

Miten tiedot arkistoidaan?

Lukuvuoden lopussa kurinpitorekisteristä otetaan koululla paperituloste, jota koulu säilyttää 20 vuotta.

Säädöksiä

Oppilaan velvollisuudet

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyvä asiallisesti.

(~Perusopetuslaki § 35)

Syyt kasvatust keskusteluun

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestäväan kasvatust keskusteluun.

Keskustelun käyminen

Kasvatust keskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella. Kasvatust keskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.

Määrääjä

Kasvatuskeskusteluun määrää koulun opettaja tai rehtori.

Kirjaus ja tiedottaminen

Kasvatuskeskustelu tulee kirjata ja siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajille. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi. (Perusopetuslaki 35 a §)

Jälki-istunto

Kuka jälki-istunnosta päättää?

Oppilaan opettaja.

Mihin toimenpide kirjataan?

Oppilasluettelon (Wilma/Primus) Kurinpitotoimet-rekisteriin.

Mitä teosta kirjataan?

Se, onko kyseessä opetuksen häirintä, vilppi vai järjestyssääntöjen rikkominen. Tämän lisäksi teko tai laiminlyönti kuvataan vielä tarkemmin.

Onko oppilasta kuultava ennen päätöstä?

Kyllä ja myös kuuleminen on kirjattava Kurinpitotoimet-rekisteriin.

Mitä muuta tulee huomioida ennen päätöstä?

Ennen päätöstä on hankittava myös muu tarpeellinen selvitys.

Kenelle toimenpiteestä ilmoitetaan?

Huoltajalle. Myös ilmoittaminen on kirjattava Kurinpitotoimet-rekisteriin.

Miten tiedot arkistoidaan?

Lukuvuoden lopussa kurinpitorekisteristä otetaan koululla paperituloste, jota koulu säilyttää 20 vuotta. Lisäksi koululla säilytetään mahdolliset asiaan liittyvät tiedotteet, selvitykset ja kuulemisasiakirjat.

Säädöksiä

Oppilaan velvollisuudet

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.

(~Perusopetuslaki § 35)

Syyt jälki-istuntoon

Oppilas, joka häiritsee opetusta, muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi. (~Perusopetuslaki § 36)

Toteuttaminen

Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, joiden tulee olla kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia.

Oppilas voidaan myös velvoittaa istumaan hiljaa jälki- istunnon ajan.

Oikeus opetukseen

Jälki-istuntoa ei voida järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muun koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta. (Perusopetuslaki 36 §)

Kirjallinen varoitus

Kuka päättää kirjallisesta varoituksesta?

Kirjallisen varoituksen antaa rehtori viranhaltijapäätöksellä (Tweb).

Mitä varoitukseen teosta kirjataan?

Se, onko kyseessä opetuksen häirintä, vilppi vai järjestyssääntöjen rikkominen. Tämän lisäksi teko tai laiminlyönti kuvataan vielä tarkemmin ja selvitetään tekoon liittyvä kurinpitohistoria.

Pitääkö oppilasta kuulla ennen päätöstä?

Kyllä ja lisäksi on varattava huoltajalle mahdollisuus tulla kuulluksi.

Mitä muuta pitää huomioida?

Ennen toimenpidettä rehtorin on hankittava myös muu tarpeellinen selvitys.

Kenelle päätöksestä ilmoitetaan?

Kopio päätöksestä tulee toimittaa huoltajalle, jolla on 14 päivän sisällä oikeus muutoksenhakuun hallinto- oikeudelta. Päätös lähetetään tiedoksi myös kasvatus- ja opetustoimenjohtajalle.

Miten asiakirjat arkistoidaan?

Samalla tavalla kuin rehtorin muutkin 20 vuotta säilytettävät viranhaltijapäätökset ja niihin liittyvät muut asiakirjat.

Säädöksiä

Oppilaan velvollisuudet

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.
(~Perusopetuslaki § 35)

Syyt varoitukseen

Oppilaalle, joka häiritsee opetusta, muuten rikkoo koulun järjestystä tai menettelee vilpillisesti voidaan antaa kirjallinen varoitus. Kirjallinen varoitus on kurinpitorangeistus.
(~Perusopetuslaki 36 §)

Päättäminen

Kirjallisen varoituksen antamisesta voi opetuksen järjestäjän niin päättäessä päättää myös koulun rehtori. (Perusopetuslaki 36 a §)

Määräaikainen erottaminen

Kuka erottamisesta päättää?

Koulutus- ja hyvinvointilautakunta.

Pitääkö oppilasta kuulla ennen toimenpidettä?

Ennen erottamista oppilasta on kuultava sekä varattava huoltajalle mahdollisuus tulla kuulluksi.

Mitä muuta pitää huomioida ennen päätöstä?

Ennen toimenpidettä opetuspäällikön on hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Mitä päätökseen on kirjattava?

- määräaikaiseen erottamiseen johtava yksilöity teko tai laiminlyönti
- erottamisen alkamisajankohta
- pannaanko päätös voimaan heti eli valitusaikaa ja lainvoimaisuutta odottamatta
- muutoksenhakuohjeet: muutosta voidaan hakea 14 vuorokauden sisällä hallinto-oikeudelta

Kuka laatii ja mitä OPH-suunnitelmaan kirjataan?

- suunnitelman laatimisesta, toteuttamisesta ja seurannasta vastaa oppilaan luokanopettaja tai luokanvalvoja
- suunnitelmaan kirjataan, miten oppivelvollisuus hoidetaan erottamisen aikana
- suunnitelmaan kirjataan myös tarvittava oppilashuolto ja miten se järjestetään

Miten päätös arkistoidaan?

Asiakirjojen säilyttämisestä vastaa kasvatus- ja opetustoimisto.

Säädöksiä

Oppilaan velvollisuudet

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.
(~Perusopetuslaki § 35)

Syyt erottamiseen

Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Määräaikainen erottaminen on kurinpitorangaistus.
(~Perusopetuslaki § 36)

OPH-suunnitelma

Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan. (~Perusopetuslaki § 36 a)

Päätäminen

Määräaikaisesta erottamisesta päättää opetuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin.

Sosiaalihuollon edustus

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen edustuksesta käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa säädetään lastensuojelulain 24 §:n 2 momentissa.
(Perusopetuslaki § 36 a)

Tarvittava oppilashuolto

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty määräaikainen erottaminen, järjestetään tarvittava oppilashuolto. (Perusopetuslaki § 36 a)

4.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisen lähtökohdat

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

4.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Onko vuosiluokkiin sitomaton opiskelu mahdollista koko koululle tai yksittäiselle oppilasryhmälle Valkeakoskella?

Ei.

Onko se mahdollista yksittäiselle oppilaalle?

Kyllä.

Kuka päättää asiasta?

Rehtorin esityksestä opetuspäällikkö. Erityistä tukea saavan oppilaan osalta päätös tehdään osana erityisen tuen päätöstä.

Mitä se edellyttää luokanopettajalta tai luokanvalvojalta?

Oppilaalle tulee laatia oma opinto-ohjelma.

Mitä oppilaan opinto-ohjelma sisältää?

Luettelon oppilaan pakollisista ja valinnaisista opintokokonaisuuksista sekä niiden tavoitteet ja sisällöt.

Mihin opinto-ohjelma sijoitetaan, kun kyseessä on erityistä tukea saava oppilas?

Tällöin opinto-ohjelma on osa henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa (hojks). 0 kommenttia

Tukimateriaalia (Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu)

Edu.fi 2004

Säädöksiä

Erityiset opetusjärjestelyt (POL 18 §)

Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot; perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta; tai se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Jos oppilaan huoltaja ei ole tehnyt esitystä opiskelun järjestämisestä 1 momentissa tarkoitetulla tai sen nojalla säädetyllä tavalla, on huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Muille kuin oppivelvollisille järjestettävässä opetuksessa on vastaavasti varattava oppilaalle tilaisuus tulla kuulluksi. (13.6.2003/477)

Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun käyttö

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu tekee mahdolliseksi joustavan opinnoissa etenemisen. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, joidenkin opetusryhmien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana. Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun käytöstä määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Mahdollisuudesta tulee mainita myös silloin kun vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytetään yksittäisen oppilaan kohdalla.

Opintokokonaisuudet vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa

Koko koulun tai yksittäisten oppilasryhmien osalta vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää, että oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin oppiaineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemän tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Opintokokonaisuudet voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaille pakollisia ja mitkä valinnaisia. Kaikille vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen osallistuville oppilaille tulee laatia opinto-ohjelma.

Oma opinto-ohjelma

Mikäli vuosiluokkiin sitomatonta opetusta käytetään vain yksittäisen oppilaan kohdalla, laaditaan hänelle opetussuunnitelmaan perustuva opinto-ohjelma. Siinä kuvataan oppilaan opintojen tavoitteet, määritellään opintokokonaisuuksien suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet. Oppilaan opintojen etenemistä tulee seurata säännöllisesti.

Arviointi vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa

Oppimisen arvioinnista vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa määrätään arviointia koskevassa luvussa. Arviointi VSOP

4.4.2 Yhdysluokkaopetus

Mitä yhdysluokkaopetus edellyttää?

Koulun yhdysluokkaopetus on kuvattava opetussuunnitelman koulukohtaisessa toimintakulttuurissa.

Milloin yhdysluokkaopetus on mahdollista?

Yhdysluokkaopetusta voidaan järjestää kaikilla kouluilla, mutta se edellyttää edellä mainittua suunnitelmaa.

Mikä on olennaista yhdysluokkasuunnitelmassa?

Olennaista on, miten tuntijako toteutetaan niin, että säädökset täyttyvät kuudennen ja yhdeksännen vuosiluokan päättyessä.

Yhdysluokkaopetuksen määrittelyä

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä.

Yhdysluokkaopetuksen toteuttaminen

Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokursseittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri

---

vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit.

Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Yhdysluokkaopetus vuosiluokkiin sitomatta

Opiskelu yhdysluokassa voidaan toteuttaa myös vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti. Tällöin oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu voi koskea kaikkia koulun oppilaita, tiettyä yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita.

Yhdysluokkaopetuksen erilaiset mahdollisuudet

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

4.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Etäopetuksen mahdollisuudet ja järjestäjä

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksien hyödyntäminen

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksien käyttötarkoituksia

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Etäopetuksen turvallisuus

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

4.4.4 Joustavan perusopetuksen toiminta

Mitkä on joustavan perusopetuksen toiminnan painopiste Valkeakoskella?

Painopisteenä on tukea joustavan perusopetuksen toimintaan valitun oppilaan opiskelumotivaatiota ja elämönhallintataitoja niin, että hän kykenisi saavuttamaan tasonsa

---

---

mukaisen perusopetuksen päättötodistuksen, sijoittumaan sen avulla mieleiselleen alalle toisen asteen koulutuksen opintoihin ja selviytymään niistä.

Miten joustavan perusopetuksen toiminta on järjestetty?

Joustava perusopetus toteutetaan kahdessa koulussa (Naakan koulu, Roukon yhtenäiskoulu) enintään 10 oppilaan ryhmissä. Opetus järjestetään koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Joustava perusopetus on tarkoitettu ensisijaisesti 8.-9. vuosiluokan oppilaille. Joustavan perusopetuksen toiminnasta vastaa työpari, jonka muodostaa opettaja ja ohjaaja.

Laaditaanko joustavaan opetukseen oppimissuunnitelma?

Kyllä. Siihen käytetään soveltaen Wilman oppimissuunnitelmapohjaa. Mikäli ryhmässä poikkeuksellisesti on erityistä tukea saava oppilas, hänelle laaditaan oppimissuunnitelman sijaan hojks.

Joustavan perusopetuksen määrittelyä

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Opetuksen ja koulunkäynnin tuki joustavassa perusopetuksessa

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Oppilas voi tarvittaensa saada yleistä tai tehostettua tukea.

Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.

Pedagogiset asiakirjat joustavassa tuessa

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma.

Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

Ohjausryhmä

Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Lait ja asetukset

Laki

Kunta voi järjestää kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Joustavan perusopetuksen toiminnan järjestämisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Asetus

Joustavan perusopetuksen toiminnan tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäistä syrjäytymistä. Joustavan perusopetuksen toiminnalla tarkoitetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan järjestettävää opetusta ja oppimisen ja kasvun tukea. Opetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen.

Joustavan perusopetuksen haku, valintapäätös ja lopettaminen

Miten joustavan perusopetuksen toimintaan haetaan?

Molemmissa yläkouluissa joustavan perusopetuksen ryhmään haetaan kevätlukukauden aikana viimeistään huhtikuun loppuun mennessä. Hakemuksen saa omasta yläkoulusta ja haun tulee olla kaikille oppilaille ja huoltajille julkinen.

Ketkä siihen voivat hakea?

Joustavaan opetukseen voivat hakea kaikki vuosiluokilla 7-8 opiskelevat oppilaat tai heidän huoltajansa. Vuosiluokka ei ole valintaperuste, mutta kahden tasavertaisen hakijan ollessa kyseessä, voidaan suosia päättöluokan aloittavaa oppilasta.

Millä perusteilla valinta tehdään?

Valintaperusteiden tulee olla kaikille hakijoille yhdenvertaisia. Valintaperusteina ovat ennustettava syrjäytymis- ja keskeyttämiskaava sekä ongelmat motivaatiossa ja elämänhallinnassa.

Miten valintapäätös valmistellaan?

Joustavan perusopetuksen työpari haastattelee kaikki hakijat ja heidän huoltajansa. Asia valmistellaan rehtorin johdolla moniammatillisesti, minkä jälkeen rehtori laatii valinnasta lopullisen esityksen.

Miten valinta- ja lopettamispäätökset tehdään?

Hallinnollisen päätöksen oppilasvalinnasta sekä opetuksesta pois siirtymisestä tekee hallintosäännön mukainen viranhaltija.

Voiko valinnan tehdä määräaikaiseksi lukuvuosi kerrallaan?

Se on mahdollista, mutta hakuprosessi on oppilaan osalta uusittava kokonaan, mikäli hän hakee seuraavallekin lukuvuodelle.

Joustavan perusopetuksen tavoitteet

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun

---

---

he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustavaan perusopetukseen hakeminen ja päätökset

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä. Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös joka valmistellaan moniammatillisesti. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Keskeiset toimintatavat ja vastuut

Joustavan perusopetuksen toimintatavat ja työnjako

Mikä on toiminnassa oleellista?

Olennaista on yksilöllisten ja joustavien opetusjärjestelyjen avulla tukea oppilaan opiskelumotivaatiota ja elämönhallintataitoja sekä puuttua mahdolliseen syrjäytymisuhkaan varhain.

Mistä joustavan perusopetuksen opettaja vastaa?

Opettaja vastaa luokanvalvojan tehtävistä, opetuksen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista, sekä oppilaan opetuksesta ja ohjauksesta myös koulun ulkopuolisten jaksojen aikana. Opetuksen suunnitteluun kuuluu oppilaille annettavat opetussuunnitelman mukaiset oppimistehtävät työssäopiskelujaksoille.

Mistä joustavan perusopetuksen ohjaaja vastaa?

Ohjaaja vastaa työssäopiskeluperiodien (TOP), opintokäyntien, opintoretkien, leirikoulujen sekä koulutuskokeilujen suunnittelusta ja toteuttamisesta. Ohjaaja vastaa myös työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevän henkilöstön perehdyttämisestä työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin

---

tarvittaviin säädöksiin. Ohjaaja osallistuu myös oppilaiden sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön.

Mistä rehtori vastaa?

Rehtori toimii oppilasvalintaesityksen tekevän työryhmän puheenjohtajana. Rehtori vastaa koulunsa osalta siitä, että joustava perusopetus järjestetään perusopetuslain ja –asetuksen määräysten mukaan.

Miten muissa oppilaitoksissa, työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella tapahtuva opiskelu järjestetään ja miten oppilaiden opiskelua tällöin ohjataan, seurataan ja arvioidaan?

Nämä asiat määritellään yksilökohtaisesti kunkin oppilaan oppimissuunnitelmassa.

Joustavan perusopetuksen kohderyhmä ja yhteistyö

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat.

Joustavan perusopetuksen opetusmenetelmät

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustavan perusopetuksen toteuttaminen

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita

---

---

käyttäen. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Ohjattu opiskelu työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

4.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa

Mitä merkitystä on sillä, että kunta osoittaa lähikouluksi toisen kunnan koulun?

Silloin kunta sitoutuu järjestämään ja kustantamaan koulumatkakuljetuksen. Valkeakoskella tämä koskee lähinnä kuulo- ja näkövammaisten erityiskouluja sekä ruotsinkielistä koulua Tampereella.

Mitä tarkoittaa niin sanottu kotiin opetus?

Opetus voidaan poikkeuksellisesti järjestää kotiin esimerkiksi vaikean sairauden vuoksi, jolloin oppilas säilyy koulun kirjoilla ja on oikeutettu koulun etuihin, esimerkiksi oppilashuoltoon. Huomaa ero kotiopetukseen, jossa oppilas eroaa koulusta, koti huolehtii opetuksesta ja koulu huolehtii vain arvioinnista.

Opetus erityisissä tilanteissa

Erityisissä tilanteissa annettavan opetuksen mahdollisuus on syytä kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan. Erityisesti sairaalassa annettavan opetuksen osalta

---

---

opetussuunnitelmassa kuvataan, miten yhteistyö ja oppilaan tukeminen hoidetaan oppilaan siirtyessä omasta koulustaan sairaalaopetukseen ja palatessa jälleen omaan kouluun. Yhteistyön ja tuen kysymykset ovat tärkeitä myös muissa tilanteissa.

Perusopetuksen järjestäminen muualla kuin koulussa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa.

Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Perusopetus sairaalakoulussa

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista.

Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta.

Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Lastensuojeluun liittyvä perusopetus

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus. Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Lähikoulu toisessa kunnassa

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

4.4.6 Koulunkäynnin poikkeava aloittaminen

Koulunkäynnin aloittaminen vuotta säädettyä myöhemmin

Miten myöhentämistä eli lykkäystä haetaan?

Huoltaja hakee lapselleen lupaa aloittaa perusopetus vuotta säädettyä myöhemmin opetuspäälliköltä koulun aloittamista edeltävänä keväänä vapaamuotoisella hakemuksella.

Mitä muuta tarvitaan?

Hakemuksen liitteeksi huoltaja hankkii psykologisen tai tarvittaessa lääketieteellisen selvityksen oppilaan edellytyksistä suoriutua opiskelusta.

Kuka päätöksen tekee?

Opetuspäällikkö tekee johtosäännön mukaisen TWEB-päätöksen luvan antamisesta.

Miten tämä vaikuttaa oppivelvollisuuteen?

Vaikka oppilaan opetuksen alkaminen siirtyy vuodella, alkaa hänen oppivelvollisuutensa normaalisti. Käytännössä oppilaalla ei ole enää mahdollisuutta jäädä luokalleen.

Mitä oppilas tekee tuon vuoden aikana?

Oppilas opiskelee esiopetuksen ryhmässä ja hänelle järjestetään tehostettua tukea.

Miten esiopetuspaikka tällöin määräytyy?

Esiopetuspaikasta päättää varhaiskasvatuspäällikkö. 1 kommenttia

Koulunkäynnin aloittaminen vuotta säädettyä aikaisemmin

Millaista selvitystä edellytetään?

Huoltaja hankkii psykologilta selvityksen oppilaan edellytyksistä suoriutua opiskelusta, joka tulee toimittaa opetuspäällikölle hyvissä ajoin ennen koulun alkua. Erikseen pyydettyä huoltajan tulee hankkia myös lääkärin selvitys.

Kuka päätöksen tekee?

Opetuspäällikkö tekee johtosäännön mukaisen TWEB-päätöksen aloittamisoikeuden toteamisesta ja osoittaa oppilaalle lähikoulun.

Milloin päätös tehdään?

Päätös tehdään vasta kesällä, kun on selvinnyt, missä koulussa on tilaa.

Säädöksiä

Opetuksen aloittaminen vuotta säädettyä aiemmin

Lapsella on oikeus aloittaa perusopetus vuotta säädettyä aikaisemmin, jos lapsella psykologisten ja tarvittaessa lääketieteellisten selvitysten perusteella on edellytykset suoriutua opiskelusta.

Opetuksen aloittaminen vuotta säädettyä myöhemmin

Opetuksen järjestäjä voi mainittujen selvitysten perusteella antaa lapselle luvan aloittaa perusopetus vuotta säädettyä myöhemmin. (Perusopetuslaki 27 §)

Oikeus esiopetukseen

Sellaisella lapsella, joka 27 §:n mukaisesti aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin, on oikeus saada esiopetusta myös oppivelvollisuuden alkamisvuonna.

4.4.7 Leirikoulut ja opintoretket

Perusopetuksen maksuttomuus

Voiko esimerkiksi luokkatoimikunta velvoittaa huoltajia keräämään rahaa?

Ei. Talkoisiin osallistuminen ja toiminnan rahoittaminen on perheille aina täysin vapaaehtoista.

Voidaanko oppilas jättää toiminnasta pois, mikäli perhe ei osallistu rahoittamiseen?

Ei. Jokaiselle oppilaalla on oikeus osallistua toimintaan, vaikka perhe ei olisikaan osallistunut rahan keräämiseen. Tästä syystä oppilaalle ei myöskään saa osoittaa korvaavaa toimintaa.

Miten tiedottamisessa tulee toimia?

Tiedottamisen tulee olla hienovaraista eikä siinä esimerkiksi saa nimetä perheitä, joilta puuttuu suorituksia.

Onko oppilaan pakko osallistua leirikouluihin ja opintoretkiin?

Ei ole. Silloin oppilaalle osoitetaan ryhmä, jossa hän käy koulua normaalisti.

Opetuksen maksuttomuus

Opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali sekä työvälineet ovat oppilaalle maksuttomia. (Perusopetuslaki 31 §)

Lukuvuosisuunnitelma

Opetuksen järjestäjän tulee laatia lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma, jossa määrätään... opetuksen yhteydessä järjestettävästä muusta toiminnasta... sekä muista tarpeellisista opetuksen järjestämiseen liittyvistä asioista. (Perusopetusasetus 9 §)

Yleisiä ohjeita

Verovapaa rahankeräys

Verohallinto otti kantaa koululuokkien varojen keräämiseen ja siihen, milloin esimerkiksi luokkaretkivarojen kerääminen on verovapaata. Peruskoulun koululuokat voivat kerätä varoja verovapaasti esimerkiksi luokkaretkettä tai leirikoulua varten, linjataan Verohallinnosta. Verohallinto kertoo tiedotteessa, että toiminnan on kuitenkin oltava pienimuotoista ja kerätyt rahat on käytettävä koko luokan hyväksi, jos haluaa nauttia verovapaudesta. Myöskään arvonnisäveroä ei tarvitse maksaa 10 000 euroa alittavasta summasta.

Verohallinnon mukaan koululuokat hankkivat varoja yleensä luokkatoimikunnan kautta. Toimikunta voi esimerkiksi myydä vessapaperia ja keksejä, joiden myyntihinnasta osa tilitetään myyjälle ja tuotto käytetään yhdessä tehtävään retkeen. Tällöin tulo on verovapaata.

Verohallinnon mukaan veronalainen tulo tulee kyseeseen silloin, jos tietyn oppilaan tai hänen vanhempansa hankkimat varat käytetään oppilaan maksuosuuden rahoittamiseksi. Tämä tarkoittaa sitä, etteivät rahat saa olla korvamerkittyjä yhdelle lapselle vaan ovat yhteisessä kassassa koko luokan hyväksi.

Yleiset ohjeet

Näissä ohjeissa on sovellettu OAJ:n jäsenistölleen laatimia ohjeita.

Oppilaat

Opettajan vastuu oppilaistaan on jakamaton. Opettaja vastaa kaikkien oppilaidensa turvallisuudesta joka hetki koko tapahtuman ajan. Koulun tulee luovuttaa tapahtuman ajaksi opettajalle työpuhelin. Oppilasta ei voi jättää pois tapahtumasta kurinpitotoimenpiteenä tai sen vuoksi, ettei hänen perheensä ole osallistunut tapahtuman kustannuksiin.

Tapahtumat ovat koulun toimintaa

Retken tai leirikoulun on oltava koulun toimintaa. Tämä edellyttää, että ne on merkitty lukuvuosisuunnitelmaan. Lukuvuosisuunnitelmaan merkitsemättömät ja viikonloppuna tehdyt retket eivät ole koulun toimintaa. Tästä on tiedotettava kaikille selkeästi. Vapaa-ajan retket eivät ole opettajan työtä, vaan opettaja osallistuu niihin yksityishenkilönä. Hän vastaa vahingoista joukon johtajana, mutta vahingon tapahtuessa korvausvelvollisuus ei kuulu työnantajalle, kuten vuosisuunnitelmaan merkityillä retkillä.

Kohteen valinta

Kohde on valittava siten, että retki tai leirikoulu voidaan toteuttaa turvallisesti oppilaat ja heidän käyttäytymisensä huomioon ottaen. On syytä välttää kohteita, joissa vaara on ilmeinen ja valvonta vaikeaa, esimerkiksi kylpylöitä.

Riskien arviointi ja pelisäännöt

Opettajan kannattaa suunnitella retki ajoissa ja huolella. Riskien hallinnassa auttaa, kun ne tiedostaa ja arvioi ennalta. Kriisitilanteiden varalle laaditaan ohjeet: miten toimitaan, jos esimerkiksi joku sairastuu tai joutuu onnettomuuteen, on päihtynyt, tapahtuu varkaus tai joku joudutaan lähettämään kesken retken kotiin.

Oppilaat ja huoltajat tulee sitouttaa yhteisiin sääntöihin. Huolellisen valmistelun ohella suunnitelman mukainen toteutus on paras tae siitä, että retkestä tulee onnistunut ja turvallinen. Kun valvonta on aukotonta, vahingoittumisvaara on vähäinen mutta toki aina mahdollinen. Huoltajaa ei voi velvoittaa noutamaan tapahtumasta poistettavaa oppilasta omalla kustannuksellaan.

Huoltajien tiedottaminen ja suostumus

Kaikkien huoltajien on oltava selvillä retken yksityiskohdista. Heiltä on saatava kirjallinen suostumus siihen, että heidän lapsensa voi osallistua retkelle ja että he hyväksyvät sovitut säännöt ja suunnitelmat. Sääntöjen ja suunnitelmien tulee olla kirjallisen suostumuspaperin liitteenä. Lapsen mahdollisista sairauksista tai muista retkellä huomioon otettavista rajoitteista on kysyttävä huoltajilta kirjallisesti. Huoltaja voi olla mukana retkellä, mutta hänen mukanaolonsa ei vähennä opettajan vastuuta.

Vakuutukset

Opettajan on selvitettävä, onko koulu vakuuttanut oppilaat myös retken ajaksi, ja ellei ole, tarvitaan retkelle erillinen vakuutus. Vakuutusehdot on tällöin selvitettävä kaikille, samoin se, korvaako vakuutus esimerkiksi esinevahinkoja. Retkelle kannattaa ottaa mukaan vakuutusyhtiön ympärivuorokautinen yhteysnumero, josta saa neuvoja oikeista toimintatavoista. Opettajan OAJ:n jäsenmaksuun sisältyvät vapaa-ajan vakuutukset eivät ole voimassa virkamatkalla kuten leirikoulussa ja luokkaretkellä. Opettajan tulee varmistaa työnantajalta ja omasta vakuutusyhtiöstä, että hänen vakuutusturvansa kattaa kaikki tapaturma- ja sairastumistilanteet matkan aikana.

Rahan kerääminen

Retkien ja leirikoulun toteuttaminen vaatii usein itse hankittua rahaa. Opettajilla ei ole velvollisuutta osallistua rahanhankintaan eikä retkikassan hoitamiseen. Rehtorin ja opettajan täytyy kuitenkin olla selvillä huoltajien keskuudestaan valitsemista vastuuhenkilöistä, rahanhankinnan tavoista sekä rahan kertymisestä. Ennen rahan keräämisen aloittamista on tehtävä sopimus, jossa yksilöidään mahdollisimman tarkoin rahan keräämiseen ja käyttöön liittyvät asiat. Sopimuksesta tulee käydä ilmi muun muassa se, miten kerätyt rahat käytetään tai jaetaan, jos retki ei toteudu, samoin se, miten menetellään, jos rahan keräämisessä mukana ollut oppilas ei osallistukaan retkelle.

Vapaaehtoisuus

Opettajaa ei voi velvoittaa järjestämään retkeä tai leirikoulua. Nämä ovat vain yksi vaihtoehto koulun toiminnassa. Opettaja voi pelkästään vastuuseen ja turvallisuusuhkiin vedoten todeta, ettei retkeä tai leirikoulua voida järjestää. Tätä mielipidettä on kunnioitettava ja yhdessä etsittävä muita toimintavaihtoehtoja. Jos opettaja valitsee opetusmenetelmäkseen leirikoulun tai luokkaretken ja se otetaan lukuvuosisuunnitelmaan, matka on opettajan työtä ja virkamatka, josta maksetaan virkaehtosopimuksen mukaiset korvaukset, muun muassa matkakustannukset ja päiväraha.

Opintoretket

Mikä on opintokäynti?

Opintokäynti on oppituntien ja koulun työpäivän puitteissa tehtävä retki esimerkiksi uimahalliin, museoon, konserttiin, luontokohteeseen ja niin edelleen. Ruokailu järjestetään

---

normaalisti koulussa. Opintokäynti ei edellytä opetussuunnitelman lisäksi mitään muuta erillistä suunnitelmaa. Turvallisuuteen tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota.

Milloin opintokäynti muuttuu opintoretkeksi?

Kun ruokailu tapahtuu muuten kuin oman koulun järjestämänä tai kun retki ylittää työjärjestyksen mukaisen koulupäivän.

Mitä opintoretki edellyttää?

Opintoretki ilmoitetaan alustavasti koulun lukuvuosisuunnitelman tarkennuksissa. Rehtorin pitää hyväksyä opintoretken suunnitelma viranhaltija tweb-päätöksenä. Olennaisinta suunnitelmassa on turvallisuuden varmistaminen. Mikäli rehtori toimii retken johtajana, hyväksyy suunnitelman opetuspäällikkö.

Pitääkö opintoretkellä noudattaa tuntijakoa?

Opintoretkisuunnitelmalla voidaan muuttaa vuosiluokan normaalia tuntijakoa.

Leirikoulut

Mikä on leirikoulu?

Kun opintoretki laajenee yöpymiseksi, on kyseessä leirikoulu. Leirikoulusuunnitelmalla voidaan muuttaa oppilaiden normaalia tuntijakoa.

Milloin leirikoulua saa pitää?

Vain koulun työpäivinä.

Mihin leirikoulun saa järjestää?

Kotimaan tai ulkomaan kohteisiin.

Milloin opetus lasketaan leirikouluksi?

Kun siihen sisältyy oppilaiden yöpymistä.

Saako leirikouluun käyttää koulun käyttösuunnitelman rahoja?

Vain leirikouluun määrättyjen opettajien virkaehtosopimuksen mukaisiin korvauksiin. Joustavan perusopetuksen toiminta on kuitenkin poikkeus.

Miten ja milloin tehdään alustava päätös leirikoulusta?

Lukuvuotta edeltävänä keväänä asia sovitaan rehtorin kanssa, joka kirjaa sen seuraavan lukuvuoden lukuvuosisuunnitelmaan.

Miten tehdään lopullinen päätös leirikoulusta?

Rehtori hyväksyy leirikoulun suunnitelman ja määrää leirikoulun johtajan viranhaltijapäätöksenä. Suunnitelmassa tärkeintä on turvallisuus. Mikäli suunnitelma ei ole osa päätöstä, se laitetaan päätöksen liitteeksi. Mikäli rehtori on leirikoulun johtaja, hyväksyy suunnitelman opetuspäällikkö. Hän myös antaa rehtorille virkamatkamääräyksen.

Yökoulut

Mikä on yökoulu?

Yökoulu on leirikoulu oman koulun tiloissa. Koska yökoulu lasketaan leirikouluksi, se vaatii vastaavat suunnitelmat.

Rajoitus

Yökoulu ei saa vähentää koulun työpäiviä eli illalla tai yöllä ei voi tehdä sisään seuraavaa tai mitään muutakaan koulupäivää. Seuraavaa koulupäivää ei siis yöpymisen vuoksi saa lyhentää. Illan opetustunneilla voidaan korvata vain saman päivän normaalit koulutunnit. Yökoulu ei siten voi olla keino saada esimerkiksi perjantain koulupäivä vapaaksi.

Suunnitelma

Yökoulusta laaditaan suunnitelma, josta erityisesti selviää turvallisuus. Esimerkiksi yöpymistiloissa tulee olla palovaroittimet. Yökoululle tulee määrätä vastuullinen johtaja kuten leirikoulullekin. Yökoulussa tulee noudattaa pelastuslaitoksen määräyksiä

---

yöpymisestä koulun tiloissa. Suunnitelman hyväksyy rehtori viranhaltijan tweb-päätöksenä tai rehtorin ollessa yökoulun johtajana hänen esimiehensä.

Vapaaehtoisuus

Oppilaalle, joka ei osallistu yökouluun, järjestetään opetusta muussa vastaavan vuosiluokan opetusryhmässä.

Muiden kuin opettajien osallistuminen

Mikäli yökouluun osallistuu muita kuin opettajia, tulee työaikajärjestelyistä ja -korvauksista ottaa yhteyttä kasvatus- ja opetustoimiston talous- ja hallintosihteerin jo ennen suunnitelma laatimista.

Tukimateriaalia

Yökoulun turvallisuussuunnitelmaohjeita

Kansainvälinen oppilasvaihto

Kansainvälinen oppilasvaihto

Kohde

Toistaiseksi perusopetuksen oppilasvaihtoa toteutetaan vain Valkeakosken ystävyyskunnan Vechelden koulutoimen kanssa.

Tavoitteet

Oppilasvaihdon tavoitteina on

- mahdollistaa lähivuorovaikutus vieraskielisten oppilaiden kanssa,
- tutustuttaa oppilaita vieraisiin kieliin ja kulttuureihin,
- lisätä oppilaiden suvaitsevaisuutta vieraita kulttuureja kohtaan ja
- lisätä oppilaiden kiinnostusta vieraan kielen opiskelua kohtaan.

–

Kerhotoiminta

Oppilasvaihtoon osallistuvilta oppilailta edellytetään osallistumista kielikerhon toimintaan. Kerhoista ja siihen liittyvästä oppilasvaihtomahdollisuudesta tulee ennen lukuvuoden alkua tiedottaa julkisesti.

Oppilasvaihto hallinnollisesti

Oppilasvaihto järjestetään hallinnollisesti leirikouluna ja siinä noudatetaan opetussuunnitelman leirikouluohjeistusta ja perusopetuslakia. Viikonloput ovat oppilaiden ja opettajien vapaa-aikaa. Perusopetuksen tulee olla oppilaille maksutonta ja oppilaita tulee kohdella yhdenvertaisesti.

Kustannukset

Kasvatus- ja opetuskeskus sitoutuu käyttösuunnitelmassaan siihen, että

- leirikouluun määrätään neljä opettajavalvojaa, joista yksi toimii leirikoulun vastuullisena johtajana,
- vastapuolen oppilasvaihtoryhmälle kustannetaan matkat lentokentän ja Valkeakosken välillä,
- vieraileville, enintään neljälle, opettajalle järjestetään majoitus Valkeakoskella ja
- toimintaa koordinoivalle opettajalle maksetaan hänelle suunnitelman mukaan aiheutuvat kulut.

4.4.8 Kotiopetus

Kuka päättää ja miten, että oppilas on kotikoulussa?

Pelkkä huoltajan ilmoitus riittää. Suomessa ei ole koulupakkoa.

Mitä tarkoittaa kotiopetus?

Kotiopetustarkoittaa, että oppilas ei ole minkään koulumme kirjoilla. Huoltajat vastaavat kaikesta opetuksen järjestämisestä, myös oppikirjojen ja muun oppimateriaalin hankinnasta. Kunnan vastuulla on ainoastaan oppivelvollisuuden suorittamisen valvonta.

Sitä varten kunta nimeää tutkivan opettajan, jonka tehtävänä on selvittää ja arvioida oppivelvollisuuden edistymistä.

Kuka tutkivan opettajan nimeää?

Opetuspäällikkö.

Kuinka usein valvontatilaisuus pidetään?

Kaksi kertaa lukuvuodessa.

Annetaanko valvonnasta todistus?

Ei. Tutkinnan jälkeen tutkiva opettaja laatii oppivelvollisen edistymisestä kirjallisen selosteen kunnalle ja huoltajalle. Seloste ei ole todistus.

Mitä opetussuunnitelmaa oppilas noudattaa?

Huoltaja päättää tai laatii opetussuunnitelman. Sen tulee tietenkin noudattaa lain mukaista oppimäärää, valtioneuvoston asetuksen yleisiä tavoitteita sekä opetussuunnitelman perusteiden määrittelemiä tavoitteita, sisältöjä ja arviointia. Kotiopetuksessa olevan oppimäärää ei voida yksilöllistää eikä häntä voida vapauttaa minkään yhteisen oppiaineen opiskelusta.

Tukimateriaalia

Kotiopetus OPH

4.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Muu opetusta tukeva toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun

---

---

päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

4.5.1 Koulun kerhotoiminta

Mikä on perinteinen koulukerho?

Perinteinen koulukerho on koulun kustantama ja koulun vastuulla oleva kerho. Kerhon ohjaaja on opettaja, minkä vuoksi koulun ulkopuolinen ohjaaja otetaan lukuvuoden ajaksi koulun sivutoimiseksi tuntiopettajaksi. Koulukerho merkitään lukuvuosisuunnitelmaan.

Mikä on ostopalvelukoulukerho?

Koulutus- ja hyvinvointikeskus tekee yhdistyksen tai yrityksen kanssa ostopalvelusopimuksen koulukerhopalveluista. Kyseessä on virallinen koulukerho, mutta ohjaajasta vastaa yhdistys tai yritys. Kerhon järjestelyistä sovitaan rehtorin kanssa. Myös ostopalvelukoulukerho merkitään lukuvuosisuunnitelmaan.

Mikä on harrastekerho?

Yhdistys tai yritys voi järjestää koulun tiloissa kerhotoimintaa. Kyseessä ei kuitenkaan ole koulukerho, vaan yhdistyksellä tai yrityksellä on kerhosta kokonaisvastuu. Harrastekerhoa ei saa merkitä lukuvuosisuunnitelmaan.

Mikä on koulukerhotunnin pituus?

Kerhotunti kestää vähintään 60 minuuttia. Toimintaan lasketaan myös paikkojen järjestely tai suihkussa käynti. Kerhotunnissa ei ole välituntimahdollisuutta, vaan kaksoiskerhotunti kestää 120 minuuttia. Kerhotuntia ei saa puolittaa.

Mihin pidetyt koulukerhotunnit merkitään?

Kerhotunnit kirjataan koulutus- ja hyvinvointilautakunnan hyväksymään kerhopäiväkirjaan.

Mihin kirjataan kerhosuunnitelmat?

Kerhotyö ilmoitetaan ennalta lukuvuosisuunnitelman tarkennuksissa koulun Wilmassa. Siitä tulee ilmetä kerhon ohjaajan nimi, kerhon nimi, kerholle varattu viikottainen tuntimäärä, viikonpäivä ja kellonajat sekä lyhyt kuvaus kerhon toiminnasta, mikäli se ei selviä kerhon nimestä.

Projektit ja muut erityistapaukset

Erikseen koulun tulee lukuvuosisuunnitelmassa ilmoittaa, mikäli kyseessä on jotain tehtävää, esimerkiksi joulunäytelmää, varten perustettu projektiluonteinen, vain osan lukuvuotta toimiva kerho tai jos kerhotunneiksi tullaan laskemaan normaalista, kerhon viikottaisesta ajankohdasta poikkeavaa toimintaa kuten esimerkiksi retkiä, kilpailu- tai esiintymismatkoja tai mikäli kerhotoiminta menee päällekkäin muun toiminnan, kuten esimerkiksi kodin ja koulun yhteistyön kanssa. Lisäksi tulee ilmoittaa, mikäli kerho on tarkoitettu vain tietyille vuosiluokille.

Kuinka monta tuntia kerhoon saa käyttää?

Koulutus- ja hyvinvointilautakunta myöntää koululle kerhotoimintaan käytettävän tuntimäärän aina lukukauden alussa muun opetuksen tuen yhteydessä. Koululle kerhotoimintaa varten osoitettua tuntimäärää ei ole lupa ylittää tai käyttää muuhun toimintaan neuvottelematta siitä ensin opetuspäällikön kanssa.

Koulukerhon ohjaajan abc

Määrittelyä

Koulun kerhotoiminta on oppilaille vapaaehtoista ja maksutonta, joten oppilailta ei saa periä materiaali- tai osallistumismaksuja. Kerhotoiminnan kustantaa koulu ja kerhon ohjaajana toimii koulun opettaja tai ostopalvelun yhteydessä sovittu henkilöstö. Kerhotoiminnassa noudatetaan koulua koskevia säädöksiä ja järjestyssääntöjä.

Perusopetuksen kerhotoiminta on tarkoitettu kaikille oman koulun vuosiluokkien 1-9 oppilaille. Esiopetuksessa olevat lapset voivat olla mukana vain oman ohjaajansa kanssa eikä heitä lasketa kerhon varsinaiseen osallistujamäärään.

Tilat ja välineet

Koulukerhot pidetään pääosin koulun tiloissa. Mikäli muita tiloja tai paikkoja otetaan käyttöön, tulee rehtorin hyväksyä niiden turvallisuus. Koulun opetusvälineistö ja -materiaalit ovat myös koulukerhojen käytössä. Asiasta sovitaan tarkemmin rehtorin kanssa.

Ajankohta

Kerhoja voidaan pitää ennen koulupäivän alkua, koulupäivän aikana ja koulupäivän jälkeen, kunhan osallistuminen on vapaaehtoista ja toiminnan turvallisuus rehtorin hyväksymää. Kerho aika selviää koulun lukuvuosisuunnitelman tarkennuksista. Sinne myös kirjataan pysyvät muutokset. Mikäli ajasta väliaikaisesti poiketaan, tulee siitä aina ilmoittaa huoltajille.

Jatkuvuus

Jotta kerhotoiminnan pitkäjänteiset tavoitteet voitaisiin saavuttaa, tulee kerhon toiminnan olla lähtökohtaisesti viikottain jatkuvaa ja kattaa mieluiten koko lukuvuoden ajan.

Projektit ja muut erityistapaukset

Erikseen tulee lukuvuosisuunnitelmassa ilmoittaa, mikäli kyseessä on jotain tehtävää, esimerkiksi joulunäytelmää, varten perustettu projektiluonteinen, vain osan lukuvuotta toimiva kerho tai jos kerhotunneiksi tullaan laskemaan normaalista, kerhon viikottaisesta ajankohdasta poikkeavaa toimintaa kuten esimerkiksi retkiä, kilpailu- tai esiintymismatkoja tai mikäli kerhotoiminta menee päällekkäin muun toiminnan, kuten esimerkiksi kodin ja koulun yhteistyön kanssa. Lisäksi tulee ilmoittaa, mikäli kerho on tarkoitettu vain tietyille vuosiluokille.

Päiväkirja

Kerhotunneista pidetään arkistosääntöjen mukaista vihkomaista päiväkirjaa, joka arkistoidaan koululla ja josta selviää kerhotunnin päivämäärä, kellonaika, pidetty tuntimäärä, toiminta sekä osallistujat. Osallistujat kirjoittavat päiväkirjaan itse nimensä. Koska kyseessä on virallinen asiakirja, tulee kirjaukset tehdä arkistokelpoisella mustekynällä.

Kerhotunti

Yhden kerhotunnin pituus on 60 minuuttia eikä se sisällä oppitunnin tavoin mahdollista lepoaikaa. Kerhotuntia ei myöskään voi puolittaa tai jakaa pienempiin osiin. Esimerkiksi jälkien siivous tai peseytyminen ovat kuitenkin osa valvottua kerhoaikaa.

Rajoituksia

Kerhotunti voidaan laskuttaa alle 50 oppilaan koulussa, jos kerhossa on läsnä vähintään kuusi oppilasta, ja yli 50 oppilaan koulussa, jos läsnä on vähintään kahdeksan oppilasta. Kerho tulee lakkauttaa, jos oppilasmäärä on alle minimimäärien kolmena perättäisenä kertana.

Erityisen tuen kerhot

Mikäli koulukerhon osallistujat ovat erityisen tuen piirissä, voidaan ohjauspalkkio maksaa opetuspäällikön luvalla poikkeuksellisesti kahdelle henkilölle.

Koulukerhotoiminnan määrittelyä, tehtävä ja tavoitteet

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavan kerhotoiminnan mahdollisuudet

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisulla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukevaksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

4.5.2 Koulun kirjastotoiminta

Mikä on luokkakirjasto?

Luokkakirjasto toimii opetuksen pikatukena. Parasta on, mikäli luokkakirjasto kootaan aina jaksoon sopivaksi. Aiheeseen sopivat kirjat voidaan lainata jakson ajaksi koulukirjastosta tai kaupunginkirjastosta.

Kaupunginkirjasto voi jopa pyynnöstä koota jaksoon sopivan paketin. Joissakin luokissa myös oppilaat voivat luovuttaa omia kirjojaan jakson ajaksi yhteiskäyttöön.

Mikä on koulukirjasto?

Joissakin kouluissa opetusta tukeva kirjallisuus on koottu yhteiseen tilaan. Pienillä kouluilla koulukirjaston tehtävää hoitaa nykyisin kirjastoauto.

Mikä on kulttuuripolku?

Kulttuuripolku määrittelee kulttuurin kuluttajakasvatuksen paikallisesti sovitut sisällöt. Siihen kuuluvat myös kaupunginkirjaston kanssa yhteistyössä toteutettavat oppisisällöt.

Koulun kirjastotoiminnan tehtävät

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla

---

vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

4.5.3 Kouluruokailu

Mikä on kouluruokailun tehtävä?

Kouluruokailun tehtävänä on ylläpitää oppilaiden työtehoa ja opastaa terveellisiin ruokatottumuksiin.

Miten lounasaika järjestetään?

Kouluruokailu tulee järjestää siten, että oppilaalla on mahdollisuus käyttää siihen aikaa vähintään 30 minuuttia. Ruokailu ei saa vähentää opetukseen käytettävää aikaa. Ruokailu tulee pyrkiä järjestämään kello 10.30 ja 12.30 välisenä aikana.

Mistä kouluateria koostuu?

Kouluateria koostuu lämpimästä ruoasta, tuorelisäkkeestä, ruokajuomasta, leivästä ja levitteestä. Puuro- ja keittoateriaa täydennetään leikkeellä sekä marjoilla, hedelmillä tai muulla tuoretuotteella. Kalaa suositellaan syötäväksi kerran tai kaksi viikossa ja makkaraa harvemmin kuin kerran viikossa.

Tarjotaanko oppilaille välipaloja?

Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus välipalan ostamiseen tai omiin eväisiin, mikäli oppitunnit jatkuvat pitempään kuin kolme tuntia lounaan jälkeen. Lääkärintodistukseen perustuva välipala on oppilaalle maksuton. Virvoitus- ja energiajuomat, sokeroidut mehut, makeiset ja muut vastaavat tuotteet eivät kuulu kouluun.

Miten ruokalista laaditaan?

Ruokapalveluryhmä laatii vuosittain kahdentoista viikon kiertävän ruokalistan. Ruokat valmistetaan laadukkaista raaka-aineista ja listoille on valittu suomalaisia perusruokia. Listat ovat näkyvissä koulun kotisivuilla ja toimipisteiden ruokasaleissa. Kouluruokailussa pyritään huomioimaan myös eri teemaviikot ja juhlapäivät, mikä antaa mukavaa vaihtelua arkiseen koulurytmiin.

Tukimateriaalia

Kouluruokailusuositus

Kouluruokailu (edu.fi)

Kouluruokailu (oph.fi)

Kouluruokailun tehtävä

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestäväää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailun ohjaus ja yhteistyö

Miksi oppilaiden ruokailua pitää ohjata?

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä ohjattu ateria.

Miten ohjaus korvataan opettajille?

Mikäli rehtori on määrännyt opettajan ohjaamaan ruokailua ja ohjaus tosiasiallisesti tapahtuu, opettaja voi ruokailla verotusarvolla. Mikäli edellä mainitut eivät toteudu, on verotusarvolla ateriointi verokeinottelua.

Miten tosiasiallinen opettajan ohjaus tapahtuu?

Opettajat huolehtivat kouluruokailun ohjauksesta yhdessä muiden aikuisten kanssa. Opettajan ohjaus voidaan toteuttaa esimerkkiruokailuna tai valvontana. Opettaja ei voi hoitaa ohjausta kokonaan toisesta tilasta tai niin sanotusta opettajapöydästä. Joissakin kunnissa opettajapöydäksi lasketaan pöytä, jossa on yli 2 opettajaa.

Voiko ohjauksessa vuorotella?

Vuorottelemine voi olla mahdollista, mutta verotusarvolla opettaja voi aterioida vain silloin, kun hänet on määrätty ohjaamaan ja hän tosiasiallisestikin sitä tekee.

Miksi vuosiluokkien 7-9 oppilaitakin tulee ohjata?

Murrosikä on aikaa, jolloin ruokatottumukset helposti vinoutuvat ja kouluruokailu saatetaan jättää kokonaan väliin. Murrosikäisten ravinto-opillinen ohjaus onkin erityisen tärkeää.

Miksi lukion opettajat voivat sitten syödä eri tilassa?

Lukiolaissa ei ole ohjausvelvoitetta eivätkä lukion opettajat voi aterioida verotusarvolla.

Mitä ohjauksen järjestäminen kertoo koulun toimintakulttuurista?

Yhteisöllisessä koulussa kaikkien opettajien ja oppilaiden yhteinen ruokailu on jatkuvaa ja luontevaa vuorovaikutusta. Laitosmaisessa koulussa ohjaus on poliisimaista eli se on muutaman valvovan opettajan harteilla ja muut opettajat ruokailevat keskenään.

Yhteistyö kouluruokailun toteuttamisessa

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa.

Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Kouluruokailun kehittäminen ja yksilöllisyys

Miten kouluruokailua kehitetään Valkeakoskella?

Kaupungin ravitsemustyöryhmä on laatinut ravitsemussuunnitelman, joka osoittaa kehittämistavoitteita myös kouluruokailulle. Varsinainen kehittäminen koostuu koulun opetushenkilöstön ja ruokapalveluhenkilöstön yhteistyöstä.

Miten kouluruokailua arvioidaan Valkeakoskella?

Ravitsemustyöryhmä järjestää itsearviointikyselyjä kouluille.

Milloin noudatetaan erityisruokavaliota?

Ruokalistasta poikkeavaa ruokaa tarjotaan vakaumuksellisista syistä. Muutoin keittiölle tulee toimittaa lääkärin- tai terveydenhoitajan todistus tarvittavasta erityisruokavaliosta. Todistukset tulee päivittää terveydenhoitajan ohjeiden mukaisesti. Kaikissa ruokaan tai ruokailuun liittyvissä asioissa voi ottaa yhteyttä keittiöön.

Kouluruokailun kehittäminen ja yksilölliset tarpeet

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.

4.5.4 Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Koulupäivän rytmittäminen, yhteiset tapahtumat, opintokäynnit, leirikoulut ja päivänavaukset

---

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjaisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.

Muiden tapahtumien merkitys

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjän harkintavalta

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

4.5.5 Koulumatkat ja koulumatkakuljetukset

Oppilaan oikeus koulumatkaliikuntaan

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulumatkakuljetusten valvonta ja tiedottaminen

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Koulun tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä.

Maksuttoman koulumatkakuljetuksen perusteita

Milloin koulumatkan pituus antaa kuljetusoikeuden?

Lain mukaan oppilas on oikeutettu maksuttomaan koulumatkakuljetukseen, mikäli koulumatka ylittää 5 kilometriä. Koulumatkan pituus lasketaan koulun taksipysäkiltä oppilaan kotiportille tai kodin pihapiirin rajalle. Kotiportin ja pihapiirin rajan määrittelee koulutus- ja hyvinvointilautakunta.

Milloin koulumatkan rasittavuus antaa kuljetusoikeuden?

Oppilas on oikeutettu maksuttomaan koulumatkaan, mikäli matka on hänelle liian rasittava. Opetuspäällikkö päättää oppilaan koulumatkan liiallisesta rasittavuudesta koululääkärin lausunnon perusteella. Kaupunginhallitus on kuitenkin tehnyt linjauksen, jonka mukaan yli kolmen kilometrin koulumatka on vuosiluokkien 1-3 oppilaille liian rasittava. (Kaupunginhallitus, periaatepäätös 9.9.1985 § 833)

Milloin koulumatkan vaikeus antaa kuljetusoikeuden?

Oppilas on oikeutettu maksuttomaan koulumatkaan, mikäli matka on hänelle liian vaikea. Opetuspäällikkö päättää oppilaan koulumatkan liiallisesta vaikeudesta huoltajan hakemuksen perusteella johon on liitetty asiantuntijan, yleensä lastenpsykiatrin lausunto tai vammaispäätös. Tavallisinta on, että koulumatka on oppilaalle liian vaikea esimerkiksi kehitysviivästymän vuoksi, jolloin oppilaan havaintokyky ei ole hänen ikäänsä vastaavalla tasolla.

Milloin koulumatkan vaarallisuus antaa kuljetusoikeuden?

Oppilas on oikeutettu maksuttomaan koulumatkakuljetukseen, mikäli koulumatka on hänelle liian vaarallinen. Opetuspäällikkö päättää koulumatkojen liiallisesta vaarallisuudesta valtakunnallisen lähdeaineiston ja asiantuntijalausuntojen perusteella. Liiallista vaarallisuutta arvioi kasvatus- ja opetustoimisto. Huoltaja voi tehdä asiasta toimistolle hakemuksen, mikäli epäilee oppilaan koulumatkaa liian vaaralliseksi.

Riittääkö pelkkä koulumatkan vaarallisuus kuljetusoikeuteen?

Koulumatka on aina vaarallinen. Siksi huoltajan tulee opettaa lapselle toiminta koulumatkalla ja varustaa oppilas riittäväillä turvallisuusvälineillä, kuten heijastimella. Lisäksi voidaan käyttää erilaisia yhteisöllisiä keinoja, kuten kävelevää koulubussia.

Miten oppilaan hakeutuminen toissijaiseen kouluun vaikuttaa kuljetusoikeuteen?

Oppilaalle järjestetään yli 5 km:n koulumatkalle maksuton koulukuljetus vain hänelle osoitettuun lähikouluun. Jos oppilas hakeutuu toissijaiseen kouluun, on kuljetusvastuu kokonaan huoltajilla.

Miten talvi- ja kelirikko aika saattaa vaikuttaa kuljetusoikeuteen?

Maksuton koulukuljetus voidaan myöntää myös osaksi lukuvuotta niillä tieosuuksilla, joissa esimerkiksi talvi- tai kelirikko aikaan teiden hoito on puutteellista ja joissa koulumatka muodostuu sen vuoksi liian rasittavaksi, vaikeaksi tai vaaralliseksi. Opetuspäällikkö tekee päätöksen huoltajan hakemuksen perusteella.

Kuljetetaanko oppilas eri osoitteissa asuvien huoltajien luo?

Oppilaalle järjestetään maksuton koulukuljetus vain oppilaan väestökisterissä merkittyyn vakituiseen asuinpaikkaan. (KHO:2006:10)

Miten toimitaan, mikäli tapaturma vaikeuttaa oppilaan liikkumista?

Koulun rehtorilla on oikeus myöntää oppilaalle väliaikainen maksuton koulukuljetus lääkärintodistuksen perusteella.

Kuljetusten järjestäminen

Milloin kuljetuksiin käytetään taksia?

Linja-auto on lähtökohtainen kuljetusmuoto. Taksi korvaa linja-autoa silloin, kun sitä ei ole mahdollista käyttää. Taksi toimii kuitenkin kuin linja-auto eli sillä on tietty reitti, aikataulu ja kiinteät noutopaikat eli pysäkit.

Mitä jos ei linja-auto eikä taksikaan sovellu?

Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä avustus.

Miten ongelmiin puututaan?

Taksikuljetuksissa havaitut ongelmat kirjataan koululla ja toimitetaan opetuspäällikölle. Kirjauksesta tulee ilmetä ongelma, päivämäärä, kellonaika, kuljetusoppilaiden nimet sekä taksi rekisterinumero tai muu tunnistetieto.

Miten apip-oppilaiden kanssa menetellään?

Pääsääntöisesti aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvilla ei ole oikeutta maksuttomaan oppilaskuljetukseen.

Kuinka kauan koulumatka saa kestää?

Oppilaan päivittäinen koulumatka saa odotuksineen kestää enintään 2,5 tuntia tai mikäli oppilas on lukuvuoden alkaessa täyttänyt 13 vuotta, saa koulumatka kestää enintään 3 tuntia.

Miten huomioidaan oppilaan oikeus päivittäiseen liikuntaan?

Oppilaan koulumatkaa ei ole välttämätöntä järjestää koko pituudeltaan, vaan on suositeltavaa, että oppilaan koulumatka muodostuu osittain oppilaan itse kulkemasta osasta. Oppilaalla on oikeus päivittäiseen koulumatkaliikuntaan sekä liikenteessä liikkumisen harjoitteluun.

Miten huomioidaan turvallisuus ja taloudellisuus?

Koulukuljetukset tulee järjestää turvallisesti, mutta kuitenkin niin, että ne ovat taloudellisia ja tarkoituksenmukaisia ja että yhteistyömahdollisuudet eri koulujen välillä käytetään

---

hyväksi. Taksit eivät hae oppilaita kotipihastaan, vaan oppilaiden kokoamiseen käytetään rehtorin päättämiä taksipysäkkejä.

Kuljetussuunnitelma

Mihin koulun kuljetussuunnitelman laaditaan?

Alustava kuljetussuunnitelma laaditaan Primukseen juhannukseen mennessä.

Kuka laatii koulun kuljetussuunnitelman?

Koulun kuljetussuunnitelman laatii koulun rehtori yhteistyössä kasvatus- ja opetustoimiston palvelusihteerin kanssa.

Kuka laatii taksin matkustajaluettelon?

Kasvatus- ja opetustoimisto tulostaa, allekirjoittaa ja toimittaa matkustajaluettelot liikennöitsijöille.

Miten ratkaistaan epäselvyydet?

Epäselvyyksistä otetaan yhteyttä opetuspäällikköön.

Miten kuljetussuunnitelma vahvistetaan?

Opetuspäällikkö vahvistaa kuljetussuunnitelman kaksi viikkoa ennen koulun alkua, jonka jälkeen siihen saa koululla tehdä muutoksia vain opetuspäällikön luvalla.

Miten kuljetussuunnitelmaan haetaan muutosta?

Opetuspäällikön vahvistamasta suunnitelmasta voidaan tehdä huomautus lautakunnalle, mikäli huoltaja katsoo, että lakia ei ole noudatettu. Kuljetuksia koskevista päätöksistä voidaan valittaa hallinto-oikeuteen.

Miten toimitaan, mikäli oppilas joutuu odottamaan koululla kuljetusta tai koulun alkua?

Kuljetuksen takia odottamaan joutuvalle oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan.

4.5.6 Aamu- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma

Aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjoavalla opetuksen järjestäjällä on velvollisuus laatia valtakunnallisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukainen paikallinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma.

---

5 Oppimisen arviointi

Mihin arviointi perustuu?

Monipuolinen arviointi perustuu tavoitteisiin. Oppiaineiden kunnalliset tavoitteet on opetussuunnitelmassamme hajautettu suoraan kunkin keskeisen sisällön alle.

Monipuolista arviointia tulisikin pitää osana opettamisen ja oppimisen "ekosysteemiä", eikä nähdä sitä erillisenä toimenpiteenä.

Miten sitten huomioidaan hyvän osaamisen kriteerit?

Huomaa, että hyvän osaamisen kriteerit eivät ole tavoitteita vaan eräänlaisia mittatikkuja. Tavoitteet ja kriteerit ovat siis täysin eri asioita. Tavoitteet ovat johtotähtiä, joita kohti pyritään, vaikka ei aina päästäisikään. Hyvän osaamisen kriteerit sen sijaan näyttävät sen tason, jolla kuudennella vuosiluokalla sekä päättöarvioinnissa saa lukuvuositodistuksen arvosanaksi 8 eli hyvä. Niitä ei kunta saa peukaloida.

Joissakin keskeisissä sisällöissä on suuri määrä tavoitteita. Eikö se tee arvioinnista raskasta?

Tekee. Siksi tavoitteita onkin hyvä karsia. Sujuvan arvioinnin kannalta niitä voisi yhdessä keskeisessä sisällössä olla 1-3. Tietenkin täytyy pitää huoli, että kaikki perusteiden tavoitteet tulevat arviointiin jonkin keskeisen sisällön kautta.

Voiko koulu tai opettaja asettaa lisätavoitteita?

Se on mahdollista. Lisätavoitteet tulee kuitenkin tiedottaa oppilaille ja huoltajille ennen opetusjaksoa.

Miten työskentelyä arvioidaan?

Työskentely on osa numeroarvosanaa. Sanallisessa arvioinnissa se voidaan arvioida erikseen. Jos sisällöt ja tavoitteet on kirjattu hyvin, työskentelyn tavoitteet paljastuvat niistä. Ennen keskeiset sisällöt kirjattiin vastauksena kysymykseen MITÄ?, mutta nyt ne pitäisi kirjata vastauksena kysymykseen MITEN?

Miten arvioidaan laaja-alaisen osaamisen tavoitteita?

Joissakin kunnissa on otettu kanta, että niitä ei edes arvioida. Meidän opetussuunnitelmassamme ne arvioidaan, mikäli ne on kirjattu keskeisen sisällön yhteyteen. Ne eroavat T-merkillä kirjatusta oppiainetavoitteista L-merkinnällä. Jokaisessa keskeisessä sisällössä olisi hyvä olla yksi laaja-alaisen osaamisen tavoite. Tässä riittää vielä paljon hommia. Opettaja tai koulu voi niitäkin lisätä, kunhan vain tiedottaa oppilaalle ja kotiin.

Pitääkö formatiivisessa arvioinnissa käyttää tietotekniikkaa?

Ei ole tarkoituksenmukaista, että formatiivisesta arvioinnista pitäisi aina saada näkyviin jotain häkkyröitä (Wilma, Tabletkoulu, Pedanet, Skilli). Oleellista on se, mitä formatiivisen arvioinnin nimissä tapahtuu oppitunnilla eli keskustelua, osallistamista, kyseenalaistamista, analysointia, perustelua, määrittelyä, rohkaisua ja tukea. Toki opettajan tehtävänä on kirjata ainakin itselleen ylös formatiivista arviointia summatiivisen arviointityön perustaksi jonkinlaiseen portfolioon.

Miten koulu voi täsmentää arviointiaan?

Jokaisessa koulussa on hyvä miettiä ja kirjata ylös koulun oma arviointikulttuuri. Kirjaaminen tehdään kunnan opetussuunnitelman työversion koulukohtaiseen toimintakulttuuriin.

Mistä selviää, millä vuosiluokilla lukuvuosiarviointi tehdään sanallisesti?

Kuntakohtaiset ohjeet löytyvä opetussuunnitelmasta. Käytä mieluiten jatkuvasti päivittyvää työversiota

5.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

Arviointikulttuurin toteutumisen seuranta

Miten arviointikulttuurin koulukohtaista toteutumista seurataan lukuvuosittain?

Koulu arvioi arviointikulttuurinsa toteutumista esimerkiksi arviointi-vesossa keväällä. Rehtori arvioi arviointikulttuurin toteutumista esimerkiksi kehityskeskustelujen avulla. Tulokset ja kehittäminen kirjataan koulun lukuvuosikertomukseen. Lautakunta käsittelee lukuvuosikertomukset syyskuun kokouksessaan.

Miten arviointikulttuuria itsearvioidaan kunnallisesti?

Parittomina vuosina tehdään itsearviointi tai laatukartoitus, joka koskee myös arviointikulttuuria.

Miten arviointikulttuurista saadaan palautetta huoltajilta?

Parillisina vuosina järjestettävässä perheiden tyytyväisyyskyselyssä yhtenä kohtana on juuri tyytyväisyys koulun arviointikulttuuriin.

Arviointikulttuurista tiedottaminen

Mikä on olennaista, kun tiedotetaan arvioinnista?

Olennaista on avata arvioinnin käytännöt, arvioinnin perustuminen tavoitteisiin sekä monipuoliset näyttömahdollisuudet.

Miten oppilaille tiedotetaan arvioinnista?

Oppilaille selvitetään ennen opetusjakson alkamista, miten jakso tullaan arvioimaan ja mitkä ovat ne sisältöjen tavoitteet, joihin saavutuksia verrataan.

Miten huoltajille tiedotetaan arvioinnista?

Huoltajille tiedotetaan tavoitteista ja arviointimenetelmistä vanhempainilloissa, palautekeskusteluissa sekä Wilmassa.

Miten opettajille tiedotetaan arvioinnista?

Arviointikulttuuria pohditaan aina lukuvuoden alussa koulun suunnittelu-vesossa. Erityisesti arviointikulttuuria tulee avata uusille opettajille perehdytyksen yhteydessä. Arvioinnin ajankohtaisista asioista tiedotetaan myös Kopeketti-julkaisussa.

Arvioinnin lähtökohta

Perusopetuslain mukaan oppilaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti. Nämä tehtävät ovat perusopetuksen arviointikulttuurin kehittämisen lähtökohta. Painopiste on oppimista edistävässä arvioinnissa.

Arvioinnin keskeiset piirteet

Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, minkälaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijana ja ihmisenä. Erityisen suuri merkitys on opettajien antamalla palautteella. Monipuolinen arviointi ja siihen perustuvan ohjaavan palautteen antaminen ovat opettajien keskeisiä pedagogisia keinoja oppilaiden koko kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Kouluissa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa.

Rakentava ja kannustava arviointi

Suuri osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta. Opettajat huolehtivat siitä, että oppilaat saavat alusta lähtien oppimista ohjaavaa ja kannustavaa palautetta sekä tietoa edistymisestään ja osaamisestaan. Onnistumisen kokemukset kannustavat oppimaan lisää, mutta myös epäonnistumiset tai virheelliset ratkaisut ovat osa oppimisprosessia. Niitä hyödynnetään opetuksessa oppimista edistävällä ja oppilaita kunnioittavalla tavalla. Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä ja antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille. Tämä luo edellytyksiä oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin taitojen kehittymiselle perusopetuksen aikana.

Arviointiyhteistyö huoltajien kanssa

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria. Huoltajien kanssa keskustellaan koulutyön tavoitteista ja koulun arviointikäytännöistä. Oppilaan opintojen edistymisestä

---

sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä annetaan riittävän usein tietoa oppilaalle itselleen ja huoltajalle. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin. Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja välittävät tietoa oppilaan tilanteesta. Tukea tarvitsevien oppilaiden huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen tärkeää.

Arviointi ja opetuksen kehittäminen

Arviointi on myös opettajien itsearvioinnin ja oman työn reflektoinnin väline. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Se luo perustaa opetuksen eriyttämiselle ja auttaa oppilaiden mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opetuksen järjestäjä seuraa oppimisen arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee arvioinnin kehittämistä.

5.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

Oppilasarvioinnin 2 pääaluetta

Perusopetuksessa oppimisen arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana sekä päättöarviointiin. Sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa noudatetaan arvioinnin yleisiä periaatteita.

5.2.1 Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

Arvioinnin perusteet ja kriteerit

Mihin arviointi perustuu?

Arviointi perustuu paikallisesti tarkennettuihin tavoitteisiin, jotka on kirjattu keskeisiin sisältöihin. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan monipuolisesti. Tavoitteet voivat olla oppiainekohtaisia (T) tai laaja-alaisia (L).

Verrataanko oppilaiden suorituksia toisiinsa eli käytetäänkö gaussinkäyrää?

Ei. Suoritusta verrataan tavoitteisiin.

Mitkä ovat kiellettyjä arviointikohteita?

Oppilaan persoona, temperamentti ja muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Mikä on 6. luokan arviointikriteerien merkitys?

Ne tukevat ja yhtenäistävät nivelvaiheen arviointia määrittelemällä hyvän osaamisen eli arvosanan 8 tason. Ne eivät ole tavoitteita, vaan kuudennen vuosiluokan lukuvuosiarvioinnissa apuvälineitä.

Mihin perustuu oppilaan yksilöllistetyn oppimäärän arviointi?

Juuri kyseiselle oppilaalle laadittuihin yksilöllisiin tavoitteisiin, jotka on kirjattu HOJKS-asiakirjaan. 2 kommenttia

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin

Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin sekä palautteen antamisen oppilaille tulee aina perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden tiedossa. Tavoitteiden pohtiminen ja oman oppimisen edistymisen tarkastelu suhteessa tavoitteisiin on tärkeä osa myös oppilaan itsearviointitaitojen kehittämistä.

Todistusarvosanan arviointikriteerit

Todistusten antamiseen liittyvässä oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7. luokan nivelvaiheeseen sekä päättöarviointiin tukemaan opettajien työtä ja yhtenäistämään arviointia. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvää osaamista kuvaavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan 8 vaadittavan tason.

Arviointi yksilöllistetyssä oppimäärässä

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen. Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä.

5.2.2 Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

Oppilaan ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen tulee suunnitella ja toteuttaa oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota oppilaiden onnistumisiin ja oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen.

Arvioinnin monipuolisuus

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä. Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Tällöin on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä sekä huolehtia siitä, ettei edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että kukin oppilas ymmärtää tehtäväksiannon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tarvittaessa tieto- ja viestintäteknologiaa ja antaa suullisia näyttöjä. Myös oppilaiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuudesta sekä tarvittavista avustajapalveluista huolehditaan. Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen opetuskielen/ suomen kielen/ruotsin kielen taito tulee ottaa

---

huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Samoin otetaan huomioon oppilaiden opiskelua varten mahdollisesti määritellyt opetuksen erityiset painoalueet.

Vieraskielisten huomiointi

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kunkin oppilaan kielitausta sekä kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Jotta oppilas voi osoittaa edistymistään ja osaamistaan mahdollisista suomen tai ruotsin kielen puutteista huolimatta, arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin.

5.2.3 Itsearviointin edellytysten kehittäminen

Miten oppilaiden itsearviointin edellytysten kehittymistä tuetaan?

Itsearviointista tehdään luonteva osa jokapäiväistä oppimista.

Mikä itsearviointin edellytysten kehittämisessä on oleellista?

Itsearviointin vaativuuden tulee lisääntyä portaittain ja suunnitellusti ja sen tulee olla vuorovaikutteista eli opettaja kuuntelee oppilaan perusteet.

Miten itsearvioidaan?

Tavoitteena on kehittää kouluille tukimateriaalia oppilaiden itsearviointiin.

Itsearviointin tarkoitus

Opetuksessa kehitetään oppilaiden edellytyksiä itsearviointiin antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan ja kehittämällä itsearviointitaitoja. Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Tarkoitus on, että opettajat auttavat oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja.

Itsearviointin kehittyminen iän myötä

Alemmilla vuosiluokilla itsearviointitaitoja kehitetään auttamalla oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja vahvuuksiaan koulutyössä sekä tulemaan tietoisiksi työlle soveltavista tavoitteista. Opetusryhmän yhteistä arviointikeskustelua käytetään paljon, annetaan myönteistä palautetta ja osoitetaan, miten monenlaisin tavoin jokainen voi onnistua työssään. Ylemmillä luokilla huomion kiinnittäminen onnistumisiin ja vahvuuksiin on edelleen tärkeää, mutta oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyttisempää. Se ohjaa oppilaita toimimaan yhä itseohjautuvammin. Myös tällöin opettajien on tärkeä kehittää oppilaiden keskinäistä arviointikeskustelua eli vertaisarviointia osana ryhmän työskentelyä. Näin oppilailla on mahdollisuus oppia antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta. Itsearviointin ja vertaisarviointin avulla jokainen oppilas voi tulla tietoisiksi edistymisestään ja ymmärtää, miten itse voi vaikuttaa oppimiseensa ja koulutyössä onnistumiseen.

5.3 Arvioinnin kohteet

Arvioinnin kohdistuminen ja monipuolisuus

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia.

5.3.1 Oppiminen arvioinnin kohteena

Oppimisen arviointi

Mitä oppimisen arviointi sisältää?

- oppimisen tason suhteessa tavoitteisiin
- oppimisen edistymisen suhteessa lähtötilanteeseen

Oppimisen edistymisen arviointi

Oppimisen arviointi sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä. Edistymistä tarkastellaan suhteessa aiempaan osaamiseen ja asetettuihin tavoitteisiin. Oppimisen edistymisen huolellinen seuranta on tarpeen koko perusopetuksen ajan, jotta opetuksen, ohjauksen ja tuen keinoin voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

Osaamisen tason arviointi

Osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella. Osaamisen tason arvioimiseksi oppilaan työn tuloksia tai suorituksia tarkastellaan mahdollisimman monipuolisesti. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltyjä arviointikriteerejä. Osaamisen kehittyminen nähdään koko perusopetuksen ajan vahvistuvana, kumuloituvana prosessina.

Oppilaiden osallisuus arvioinnissa

Oppilaita ohjataan sekä itsenäisesti että ryhmänä tarkastelemaan edistymistään ja työnsä tuloksia suhteessa tavoitteisiin ja niihin onnistumisen kriteereihin, joista on yhdessä keskustellen sovittu työtä aloitettaessa.

5.3.2 Työskentely arvioinnin kohteena

Mihin työskentelyn arviointi perustuu?

Työskentelyn tavoitteisiin, jotka on paikallisesti tarkennettu keskeisiin sisältöihin.

Miten työskentelyn arvosana annetaan?

Se sisältyy numeroarvosanaan. Sanallisessa arvioinnissa sitä kuvataan sanallisesti.

Mihin työskentelyn arviointi kohdistuu?

- itsenäisen työskentelyn taitoihin
  - yhdessä työskentelyn taitoihin
-

- rakentavan vuorovaikutuksen suunnittelutaitoihin
- oman toiminnan säätelyyn
- oman toiminnan arviointiin
- vastuullisuuteen
- yritteliäisyyteen

Työskentelytaitojen kehittäminen

Oppilaiden työskentelytaitojen kehittäminen on yksi perusopetuksen keskeisistä tavoitteista. Opetuksessa tuetaan oppilaiden itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taitoja. Työskentelytaitoihin sisältyvät myös taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Työskentelytaitojen harjoittelu

Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulun muussa toiminnassa. Opettajat ohjaavat oppilaita sekä yksilöinä että ryhmänä suunnittelemaan työtään ja käyttämään oppimista edistäviä työskentelytapoja. Oppilaita ohjataan myös tarkastelemaan suunnitelmien toteutumista sekä arvioimaan työskentelyn onnistumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä.

Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista. Arviointi perustuu oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden sisältämiin työskentelyn tavoitteisiin.

Työskentelyä koskeva monipuolinen palaute kaikissa opiskelutilanteissa edistää oppilaiden mahdollisuuksia tarkastella omaa työskentelyään ja kehittyä työskentelytaidoissa.

5.3.3 Käyttäytyminen arvioinnin kohteena

Mitä käyttäytymisessä arvioidaan?

- toisten huomioon ottaminen
- ympäristön huomioon ottaminen
- toimintatapojen ja sääntöjen noudattaminen

Mihin käyttäytymisen arviointi perustuu?

Paikallisesti laadittuihin käyttäytymisen tavoitteisiin.

Mitkä ovat kiellettyjä arviointikohteita?

Oppilaan persoona, temperamentti ja muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Milloin ja miten käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti?

Vuosiluokilla 1-4 erillisellä liitteellä.

Miten vuosiluokilla 5-8 käyttäytyminen arvioidaan?

Numerolla, kuitenkin niin, että lisäksi mukaan liitetään paikallisten tavoitteiden saavuttamista tarkentava liite.

Saako käyttäytyminen vaikuttaa oppiaineiden arvosanoihin?

Ei. Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutenaan.

Mihin käyttäytymisen arvosanaa ei merkitä?

Ero- ja päättötodistukseen.

Käyttäytymisen paikalliset tavoitteet

- Oppilas osaa hyviä tapoja noudattaen ottaa toiset huomioon.
  - Oppilas vaikuttaa osaltaan ryhmän työskentelyrauhan onnistumiseen.
  - Oppilas kykenee asialliseen ja tilanteenmukaiseen toimintaan.
  - Oppilas huolehtii osaltaan välineiden, kaluston ja piha-alueiden säilymisestä kunnossa.
  - Oppilas vaikuttaa osaltaan työympäristön säilymiseen siistinä.
  - Oppilas noudattaa koulun hyväksytyjä järjestyssääntöjä.
-

-
- Oppilas toimii koulun toimintakulttuuriin kirjoitettujen käytänteiden mukaisesti.

Käyttäytymisen ohjaus

Käyttäytymisen ohjaus sekä käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää. Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Heille opetetaan koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja.

Käyttäytymisen tavoitteet

Käyttäytymistä arvioidaan ja oppilaille annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin. Oppilailla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun kasvatustavoitteita ja käyttäytymiselle asetettavia tavoitteita koskevaan keskusteluun ja tavoitteiden määrittelyyn.

Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Päätö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä.

5.4 Opintojen aikainen arviointi

Mitä opintojen aikainen arviointi on?

Se on oppimisen ohjausta palautteen avulla ennen päättöarviointia.

Mitkä on opintojen aikaisen arvioinnin tehtävät?

- ohjata opiskelua
- kannustaa opiskeluun
- tukea oppimista
- edistää itsearvioinnin taitoja
- edistää vertaisarvioinnin taitoja

Miten opintojen aikaista arviointia toteutetaan?

Oppilaan osaamisen ja edistymisen tasoa kuvataan sanallisesti, tiedottein, todistuksin

Milloin huoltajalle tiedottaminen on riittävää?

Kun huoltajilta saadaan tätä tukeva palaute.

Opintojen aikaisen arvioinnin tehtävä

Opintojen aikaisella arvioinnilla tarkoitetaan ennen päättöarviointia toteutettavaa arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuutta. Opintojen aikainen arviointi on kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla. Sen keskeisenä tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja tukea oppimista sekä edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitoja. Siihen sisältyy myös oppilaiden edistymisen ja osaamisen tason kuvaamista keskusteluin, arviointitiedottein ja todistuksin tiettyinä ajankohtina. Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävän usein.

5.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana

Väliarviointi

Mikä on väliarviointi?

Väliarviointi on arviointikeskustelu, välitiedote tai välitodistus. Väliarviointi annetaan jatkuvan arvioinnin lisäksi.

Milloin annetaan välitodistus?

Vuosiluokilla 7-8 ja tarvittaessa vuosiluokalla 9.

Milloin järjestetään arviointikeskustelu?

Nivelvaiheissa vuosiluokilla 2 ja 6 arviointikeskustelu on pakollinen. Muilla vuosiluokilla se on vapaaehtoinen.

Milloin annetaan välitiedote?

Silloin, kun arviointikeskustelua ei järjestetä vuosiluokilla 1, 3, 4, ja 5.

Ketä arviointikeskusteluun osallistuu?

Oppilas, huoltaja ja luokanopettaja.

Miten koulun muu arviointikulttuuri määritellään?

Se kirjataan koulun toimintakulttuuriin osaksi opetussuunnitelmaa.

Jatkuva palaute

Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on luonteeltaan formatiivista. Tällöin arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Se edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa. Opintojen aikaisessa arvioinnissa tärkeitä on myös oppilaiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi.

Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Jatkuvan palautteen ominaisuudet ja tehtävät

Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Se ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä. Oppilaita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan edistymisensä ja jäsentämään oman oppimisensa eri vaiheita sekä löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi. Palaute auttaa oppilaita vähitellen ohjaamaan omaa oppimistaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja käyttämään onnistumista parantavia oppimisstrategioita.

Jatkuvan palautteen tavoitteet

Opettajan antaman, oppimisprosessia näkyväksi tekevän ja oppimista edistävän palautteen tulee auttaa oppilaita hahmottamaan ja ymmärtämään

- mitä heidän on tarkoitus oppia mitä he ovat jo oppineet
- miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan

Tällainen formatiivinen arviointi ja ohjaava palaute edistävät opiskeltavien asioiden jäsentymistä tieto- ja taitokokonaisuuksiksi sekä kehittävät oppilaiden metakognitiivisia taitoja ja työskentelytaitoja.

Arviointikeskustelut nivelvaiheissa

Arvioinnin nivelkohdat

Valtioneuvoston asetuksessa säädetty tuntijako määrittää nivelkohdat, joiden mukaisesti perusopetus jakautuu vuosiluokkien 1-2, 3-6 sekä 7-9 muodostamiin kokonaisuuksiin.

Arviointikeskustelu toisella vuosiluokalla

Miten muu toisen vuosiluokan ohjaava palaute Valkeakosken perusopetuksessa annetaan?

Muu ohjaava palaute annetaan arviointikeskustelussa. Sitä varten on toiselle vuosiluokalle laadittu lomake. Arviointikeskustelun käytännöt määritellään tarkemmin koulun arviointikulttuurissa.

Muu ohjaava palaute

Toisen vuosiluokan lopulla oppimisen arvioinnin pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Oppilaalle annetaan lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana ja vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota. Usein on tarpeen arvioida ja suunnitella yhdessä myös oppilaan tarvitsemaa ohjausta ja tukea. Nivelvaihetta lähestyttäessä korostuu opettajan, oppilaan ja huoltajan välinen vuorovaikutus. On tärkeää, että oppilaan omat arviot ja toiveet sekä huoltajan näkemykset tulevat kuulluiksi.

Opinnoissa edistymisen kannalta keskeiset taidot

Oppilaan oppimisprosessin kannalta keskeisiä, laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin perustuvia näkökulmia, joihin opettaja kiinnittää huomiota arvioidessaan oppilaan edistymistä ja antaessaan siitä palautetta oppilaalle ja huoltajalle ovat:

- edistyminen kielellisissä valmiuksissa, erityisesti kysymisen ja kuuntelemisen taidot vuorovaikutustaidot ja taito ilmaista itseään eri keinoin
- edistyminen työskentelytaidoissa, erityisesti taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
- edistyminen taidossa huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä

Lisäksi annetaan palautetta oppilaan opiskelun etenemisestä eri oppiaineissa.

Lukuvuositodistuksessa ilmaistaan, onko oppilas saavuttanut kunkin oppiaineen tavoitteet hyväksyttävästi.

Arviointikeskustelu kuudennella vuosiluokalla

Kuudennen vuosiluokan muu ohjaava palaute

Miten muu kuudennen vuosiluokan ohjaava palaute Valkeakosken perusopetuksessa annetaan? Muu ohjaava palaute annetaan arviointikeskustelussa. Sitä varten on kuudennelle vuosiluokalle laadittu lomake. Arviointikeskustelun käytännöt määritellään tarkemmin koulun arviointikulttuurissa.

Muu ohjaava palaute

Kuudennen vuosiluokan lopulla oppilaalle annetaan lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Palautteessa kiinnitetään huomiota erityisesti työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen. Oppilas tarvitsee tietoa myös edistymisestään oppiaineissa ja laaja-alaisessa osaamisessa. Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen suunnitellaan niin, että oppilas ja huoltaja saavat monipuoliseen tietoon perustuvan käsityksen oppilaan oppimisen edistymisestä. Erityistä huomiota kiinnitetään opiskelumotivaation tukemiseen.

Arviointikriteerit

Kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistuksessa annettavaa arviointia varten kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin on määritelty tavoitteista johdetut arviointikriteerit hyvää osaamista

---

kuvaavalle sanalliselle arviolle tai numeroarvosanalle kahdeksan (8). Kriteerien avulla on kuvattu, millaista osaamista edellytetään kyseisen arvion tai arvosanan saavuttamiseksi. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan opettajan arvioinnin apuvälineitä. Sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja pohtii oppilaan edistymistä suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja osaamisen tasoa suhteessa valtakunnallisesti määriteltyihin arviointikriteereihin. Opettajan tulee käyttää näitä kriteerejä antaessaan oppilaalle sanallisen arvion tai numeroarvosanan kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistukseen. Oppilas saa hyvää osaamista kuvaavan sanallisen arvion tai arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

5.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä

Lukuvuosiarviointi

Onko lukuvuositodistus annettava, vaikka näytöt puuttuvat?

On. Näyttöjä on pyrittävä hankkimaan monipuolisin keinoin. Jos näytöt puuttuvat kokonaan, annetaan hylätty arvosana.

Mitä on summatiivinen arviointi?

Summatiivista arviointia on lukuvuositodistukseen tai arviointitiedotteeseen koottava kokonaisarviointi.

Voiko numeroarviointia täydentää sanallisella arviolla?

Voi ja se on jopa erittäin suotavaa. Numerolla ilmaistaan tällöin osaamisen taso. Sanallisesti ilmaistaan edistyminen, vahvuudet ja kehittämiskohteet.

Mitkä kaksi osaa kuuluvat sanalliseen arviointiin?

Hylätty/ hyväksytty (tavoitteiden saavuttaminen)

Miten hyvin tavoitteet on saavutettu (taso, edistyminen, vahvuudet ja kehittämiskohteet)

Miten ja millä vuosiluokilla käytetään sanallista ja millä numeroarviointia todistuksissa?

1. - 3. luokilla lukuvuositodistus on sanallinen.

4. luokalla lukuvuositodistuksessa on numeroarviointi englannissa, matematiikassa ja äidinkielessä ja kirjallisuudessa. Numeroarvioinnin lisäksi edellisissä oppiaineissa annetaan myös sanallinen arviointi. Muissa oppiaineissa on pelkästään sanallinen arviointi.

5. - 6. luokilla lukuvuositodistuksessa kaikissa oppiaineissa on numeroarviointi, jota voi täydentää sanallisesti.

7. - 8. vuosiluokilla lukuvuositodistuksessa käytetään numeroarviointia. 1 kommenttia

Lukuvuosiarviointi

Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen tehtävää, oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia, jonka tulokset välitetään oppilaille todistuksissa tai arviointitiedotteissa.

Perusopetusasetus velvoittaa antamaan kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle lukuvuositodistuksen, joka sisältää sanallisesti tai numeroin ilmaistut arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on kokonaisarvio oppilaan koko lukuvuoden edistymisestä ja suoriutumisesta. Lukuvuositodistus on myös päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Sanallinen ja numeroarviointi

Vuosiluokilla 1-7 arviointi on sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Vuosiluokkien 8-9 todistuksissa käytetään numeroarviointia. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviointia. Yksilöllistettyjen oppimäärien arvioinnissa sanallista tai numeroarviointia

---

käytetään opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Sanallista arviointia voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.

Sanallisen arvioinnin edut

Numeroarvosana kuvaa keskimääräisenä summatiivisena arviona oppilaan osaamisen tasoa suhteessa tavoitteisiin kussakin oppiaineessa tai opintokokonaisuudessa. Sanallista arviointia käyttämällä voidaan antaa monipuolista palautetta oppilaan oppimisesta ja suoriutumisesta. Sanallisen arvioinnin avulla voidaan kuvata paitsi oppilaan osaamisen tasoa myös hänen edistymistään, vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan. Sanallisella arvioinnilla voidaan myös antaa numeroarvosanaa yksityiskohtaisempaa palautetta osaamisesta ja oppimisen edistymisestä oppiaineen eri osa-alueilla.

5.4.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Suorituksen tukeminen

Opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että oppilaalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Oppilaan kokonaistilannetta tulee tarkastella riittävän ajoissa.

Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, ohjausta ja muuta

tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisvaikeuksien, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan. Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee asiasta keskustella hyvissä ajoin lukuvuoden aikana huoltajan ja oppilaan kanssa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Hylätty arvosana uhkaa - miten toimitaan?

Nelosuhka pitää tiedottaa huoltajalle mahdollisimman varhain.

Jos uskotaan hylkäyksen pysyvyyteen, oppimäärä voidaan yksilöllistää, mikä edellyttää pedagogista selvitystä ja erityisen tuen päätöstä.

Jos uskotaan arvosanan nousevan seuraavalla vuosiluokalla, oppilas voidaan päästää luokaltaan hylätyistä arvosanoista huolimatta.

Muussa tapauksessa oppilaalle järjestetään tilaisuus, jossa hän voi antaa riittävän näytön.

Toinen tilaisuus voidaan antaa vielä kesällä eli hylkäys on todistuksessa ehdollinen.

Mitä tarkoittaa, että suoritukset raukeavat?

Primuksesta poistetaan kyseisen vuosiluokan arvosanat ja arviointi aloitetaan puhtaalta pöydältä.

Seuraavalle vuosiluokalle siirtyminen

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle.

Luokalle jättäminen hylättyjen suoritusten vuoksi

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Ehdollinen päätös

Jos suoritushahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päätyessä tehdä lukuvuositodistuksessa ehdollinen päätös.

Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytyt suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Luokalle jättäminen yleisen koulumenestyksen vuoksi

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Suoritusten raukeaminen

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti

Oma opinto-ohjelma

Voiko Valkeakoskella koko koulu tai yksittäinen opetusryhmä opiskella vuosiluokkiin sitomattomasti?

Ei.

Millainen lukuvuositodistus oppilaalle tulee?

Normaali lukuvuositodistus, johon tulostuvat vain ne oppimäärät, joista on annettu arvosana.

Kuinka pitkään oppilas voi opiskella yhdeksännellä vuosiluokalla?

Siihen asti, kunnes koko perusopetuksen oppimäärä on suoritettu. Mikäli oppilaan oppivelvollisuus päättyy, voidaan opetusta jatkaa huoltajan pyynnöstä opetuspäällikön päätöksellä.

Oma opinto-ohjelma

Perusopetuksen opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, joidenkin opetusryhmien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Koko koulun tai yksittäisen opetusryhmän kohdalla vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksittain.

Oma opinto-ohjelma ja lukuvuositodistus

Oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamista opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä luokalta raukeaisivat. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hän eroaa koulusta.

5.5 Perusopetuksen päättöarviointi

Mitä tapahtuu, jos oppilas jää yhdeksännellä vuosiluokalla luokalleen?

Mikäli oppilas opiskelee vuosiluokkiin sitomatta, hänen siihenastiset suorituksensa eivät raukea. Hän voi siis keskittyä niihin oppiaineisiin, joiden tavoitteiden saavuttaminen on hylätty.

Kuinka kauan oppilas voi käydä yhdeksättä vuosiluokkaa?

Siihen asti, kun hänen oppivelvollisuutensa kestää. Oppivelvollisuus päättyy sen lukuvuoden lopussa (31.7.) , kun sen alkamisesta on kulunut 10 vuotta, sinä vuonna jolloin oppilas täyttää 17 vuotta.

Entä oppivelvollisuuden jälkeen?

Opetuspäällikkö voi antaa huoltajan hakemuksesta luvan opintojen jatkamiseen myös oppivelvollisuuden jälkeen. Mikäli oppilas on kirjoilla 20.9. voi kunta saada hänen osaltaan puolet valtionosuudesta.

Voiko parantaa päättötodistuksen numeroita?

Ei voi. Kun päättötodistus on saatu, oppilas voi jatkaa ns. kymppiluokalla, mutta sen perustamisesta lautakunta tekee erillisen päätöksen ja myös oppilas saa siitä erillisen todistuksen.

Päättöarvioinnin ajoittuminen

Päättöarviointi ajoittuu oppiaineesta ja paikallisesta opetussuunnitelmaratkaisusta riippuen vuosiluokille 7, 8 tai 9. Päättöarviointiin johtavien arviointikäytäntöjen tulee olla oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisia.

Päättöarvioinnin tehtävä

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Päättöarvioinnista tiedottaminen

Päättöarvioinnin lähestyessä opettajien tehtävänä on lukuvuoden vielä ollessa käynnissä antaa oppilaille paitsi tietoa suoriutumisen nykytilasta ja -tasosta myös oppimista eteenpäin ohjaavaa arviointipalautetta. Samoin tulee huolehtia siitä, että oppilaat ja huoltajat ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Palautteen ja ohjauksen tulee olla riittävän yksityiskohtaista ja yksilöllistä. Mikäli ennakoitaan, että 9. luokan oppilas ei tukitoimista huolimatta suoriudu opinnoistaan ja on vaarassa jäädä luokalle, voidaan oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen siirtymisellä ehkäistä oppilaan kaikkien suoritusten raukeaminen. Oman opinto-ohjelman mukaan etenevää, vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käsitellään tarkemmin osiossa "Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen".

5.5.1 Päätöarvosanan muodostaminen

Päätöarvosanojen vertailukelpoisuus

Perusopetuksen päätöarvosanojen tulee olla annettu yhdenvertaisin perustein. Päätöarvosanan muodostamista varten on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin sekä vapaaehtoisen kielen A-oppimäärään valtakunnalliset päätöarviointin kriteerit sekä päätöarvosanan muodostamisen periaatteet.

Päätöarvosanan muodostamisen perusteet

Perusopetuksessa oppilaan päätöarvosanaa ei muodosteta suoraan oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuovuositodistusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella. Koska osaamisen kehittyminen on aina kumuloituvaa, päätöarvosanan muodostamisen tulee perustua oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päätöarviointin kriteereihin.

Päätöarvioinnin kriteerit

Päätöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanaan kahdeksan (8) vaadittavan tieto- ja taitotason kussakin oppiaineessa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Oppilas on saavuttanut perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet oppiaineessa välttävästi (5) mikäli hän osoittaa jossakin määrin oppiaineelle asetettujen tavoitteiden mukaista osaamista. Tällöin oppilas on suorittanut yleisen oppimäärän ko. oppiaineessa hyväksytysti. Arvosanan muodostaminen perustuu myös tässä tapauksessa oppilaan osoittamaan keskimääräiseen osaamiseen, eli välttävän tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida hylätyn (4) suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Päätöarvioinnin yhteiset numeroin arvioitavat oppiaineet

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen näissä opetussuunnitelman perusteissa määriteltyä oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus- oppiaineen oppimäärät.

Vapautettu oppiaine

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida.

Taito- ja taideaineiden oppimäärät

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillistä päättöarvosanaa.

Päättöarviointi kussakin taide- ja taitoaineessa tehdään siinä vaiheessa, kun oppiaineen koko oppimäärä on opiskeltu. Taide- ja taitoaineiden päättöarvosanoja muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin määriteltyjä valtakunnallisia päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarviointi oppimäärän tai katsomusaineen vaihduttua

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät

---

valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Yksilöllistettyjen oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja arvioinnissa käytetään päättöarvioinnin kriteerejä. Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin perustuen. Silloin arviointia ei tehdä suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistetty oppimäärä ja sanallinen päättöarviointi

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota myös päättöarvioinnissa.

Päättöarviointi pidennetyssä oppivelvollisuudessa

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Päättöarviointi toiminta-alueittain opiskeltaessa

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja arviointi annetaan sanallisena.

5.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi

Päättöarvioinnin kriteerien yhtäläisyys myös painottuvassa opetuksessa

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja käyttää osaamisen tason määrittämisessä päättöarvioinnin kriteerejä.

Päättöarvioinnin kriteerien yhtäläisyys myös erityisessä koulutustehtävässä

Päättöarvioinnin kriteerejä tulee käyttää yhteisten oppiaineiden arvioinnissa myös silloin, kun oppilas on suorittanut opintonsa erityisen koulutustehtävän mukaisesti järjestetyssä opetuksessa.

Erillisen liitteen käyttö päättöarvioinnissa

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

5.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

Perusopetuksen todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat:

- Lukuvuositodistus
  - Välitodistus
  - Erotodistus
  - Päättötodistus
-

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

5.6.1 Lukuvuositodistus

Onko lukuvuositodistus pakko antaa, vaikka oppilas on pääosin pois koulusta?

Kyllä.

Miten lukuvuositodistus tulostetaan?

Lukuvuositodistus tulostetaan oppilasluettelosta (Primus) niin, että siinä on Valkeakosken kuntalogo.

Minkä mallinen lukuvuositodistus on?

Tulostukseen käytetään kasvatus- ja opetuslautakunnan hyväksymää mallia.

Miten lukuvuositodistus arkistoidaan?

Lukuvuositodistuksesta otetaan sähköinen kopio oppilasluettelon (Primus) tulostearkistoon.

Mitä, jos oppilas hukkaa lukuvuositodistuksensa?

Tulostearkistosta tulostetaan uusi.

Miten uskonto ja elämäkatsomustieto merkitään lukuvuositodistukseen?

Oppimäärästä huolimatta kaikille merkitään uskonto/elämäkatsomustieto

Voiko käyttäytymisen arvioida lukuvuositodistuksessa sanallisesti?

Voi, mutta se on tehtävä erilliselle liitteelle.

Lukuvuositodistuksen antaminen

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Todistukseen merkitään oppilaan opinto- ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Sanallista arviota voidaan käyttää todistuksissa vuosiluokilla 1-7.

Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Taide- ja taitoaineiden tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita lukuvuositodistuksiin.

Arviointiasteikko ja arvosanan täydentäminen

Merkittäessä arvio todistukseen numerona, todistukseen merkitään myös perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko. Muissa todistuksissa kuin päättötodistuksessa voidaan numeroarvosanaa aina täydentää sanallisilla arvioilla ja näin antaa palautetta sekä osaamisen tasosta että edistymisestä.

Käyttäytymisen arvosana

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, arvio annetaan aina todistuksen liitteellä.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvio tai arvosana

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdiskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Valinnaiset aineet

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1-6 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 7-9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

Vieraskielinen opetus

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25 % on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli.

Yksilöllistettyjen oppimäärien arviointi

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan todistuksessa käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla. Toiminta-alueittain opiskeltaessa käytetään sanallista arviointia kaikilla vuosiluokilla. Sanallisesta arviosta on käytävä ilmi, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistuksen merkinnät

Lukuvuositodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi oppilaan nimi ja syntymäaika todistuksen antamispäivä
- oppilasryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

5.6.2 Välitodistus

Millä vuosiluokilla välitodistus Valkeakosken perusopetuksessa annetaan?

Vuosiluokilla 7-8.

Milloin se annetaan?

Lukuvuoden puolivälissä.

Annetaanko 9. vuosiluokalla välitodistus?

Annetaan tarvittaessa erillinen välitodistus samoin perustein kuin päättötodistus.

Mitä tarkoittaa tarvittaessa?

Kun oppilas tai huoltaja sitä pyytää.

Arvioidaanko oppilaan käyttäytyminen 9. vuosiluokan välitodistukseen?

Ei.

Välitodistuksen antaminen

Lukuvuoden aikana voidaan antaa välitodistuksia paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Välitodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, käyttäytymisen arviointimerkintää, uskonnon ja elämänkatsomustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua.

Erillinen välitodistus 9. vuosiluokalla

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin pyrkimistä varten. Yhdeksännen luokan oppilaalle annettavaa välitodistusta varten oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättöarvioinnissa. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä 9. vuosiluokalla annettavaan välitodistukseen.

Välitodistuksen merkinnät

Välitodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
  - opetuksen järjestäjän ja koulun nimi oppilaan nimi ja syntymäaika todistuksen
-

antamispäivä

- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla annettavaa välitodistusta)
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

5.6.3 Erotodistus

Milloin annetaan erotodistus?

Kun oppilas eroaa kunnan koululaitoksesta kesken oppivelvollisuuden.

Annetaanko erotodistus jos oppilas vaihtaa koulua kunnan sisällä?

Ei.

Pitääkö erotodistus antaa, vaikka oppilas saa samaan aikaan lukuvuositodistuksen?

Kyllä.

Annetaanko erotodistus, jos oppilas lähtee väliaikaisesti ulkomaille?

Kyllä.

Annetaanko erotodistus, jos huoltaja ilmoittaa, että oppilas siirtyy kotiopetukseen?

Kyllä.

Mitä liitteitä erotodistuksen mukaan laitetaan?

Koulun tuntijako ja selvitys mahdollisesta opetuksen painotuksesta.

Miten erotodistustuloste eroaa lukuvuositodistuksesta?

- siinä ei ole käyttäytymisen arviointia
- todistuksen nimi on erotodistus
- sen allekirjoittaa rehtori
- siinä on eropäivän päivämäärä

Miten se tulostetaan?

Primuksessa on valmis tuloste.

Erotodistuksen antaminen

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistuksen yhtäläisyys ja ero lukuvuositodistukseen

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, uskonnon ja elämäkatsomustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistuksen merkinnät

Erotodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
  - opetuksen järjestäjän ja koulun nimi oppilaan nimi ja syntymäaika todistuksen antamispäivä
  - rehtorin allekirjoitus
  - oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
  - oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
  - merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.
-

5.6.4 Perusopetuksen päättötodistus

Voiko päättötodistuksen arvosanoja korottaa?

Ei voi. Kymppiluokalta eli lisäopetuksesta tulee oma todistus ja muista suorituksista erillinen todistus.

Voiko päättötodistuksessa olla nelonen?

Ei voi. Kaikki oppimäärät pitää olla hyväksytyjä.

Päättötodistuksen antaminen

Perusopetuksen päättötodistus annetaan oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Taito- ja taitoaineiden oppimäärät

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä päättöarvosanoja.

Päättötodistuksen merkintäerot lukuvuositodistukseen

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin muihin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin täsmennyksin:

- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus rehtorin allekirjoitus
  - yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5-10) ja sanoin (välttävä – erinomainen)
  - oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään suoritettu oppimäärä tai oppimäärät
  - maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja
-

työelämään tutustumista.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Perusopetuksen päättötodistukseen merkitään tieto siitä, että "Perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä".

Vieraskielinen opetus

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25% on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita käytetty kieli.

Valinnaiset aineet

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään todistukseen numeroarvosana. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistukseen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Valinnaisaineiden lyhytkurssit

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä "valinnaiset opinnot", sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä "hyväksytty".

Muut valinnaiset aineet

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon "muut valinnaiset aineet" alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä "hyväksytty".

Valinnaisaineiden erikoistapaukset

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen valinnainen aine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty sekä merkintä opetussuunnitelman mukaisesta tuntimäärästä.

Numeroarvosanan pois jättäminen

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvioidaan numeroin.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvosana

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Yksilöllistetyn oppimäärän arviointi

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän

---

mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Päättötodistuksen liitteet

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

5.6.5 Erityisessä tutkinnossa suoritetuista opinnoista annettavat todistukset

Erityinen tutkinto

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja –asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisen tutkinnon todistukset

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat:

- Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
- Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
- Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Oppiaineen oppimäärän suorittaminen

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan

---

todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Koko oppimäärän suorittaminen

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Erityiseen tutkintotodistukseen merkittävät tiedot

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä.

Oppivelvollista koskevat vaatimukset

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

---

6 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Miten nykyinen tukikäsitys poikkeaa vanhasta?

Lähtökohtana on, että jokainen oppilas tarvitsee tukea. Oppilaita ei kuitenkaan enää luokitella erillisiin ryhmiin, vaan annettava tuki on se, joka luokitellaan kolmeen vaiheeseen. Vaiheitten välillä ei kuitenkaan ole selviä rajoja, vaan tuen määrä kasvaa yksilöllisesti. Joku oppilas selviää opettajan ja huoltajan tuella, joku tarvitsee tukiopetusta ja osa-aikaista erityisopetusta ja joku erityisluokkaa ja koulunkäyntiavustajan palveluita.

Miten oppilaiden edistymistä seurataan järjestelmällisesti ja vertailukelpoisesti?

Sitä varten erityisopettajat ovat valinneet seulontatestistön, joka löytyy omalta sivultaan.

Tukimateriaalia

Oppilashuolto ja kolmiportainen tuki (oph)

Tuen ja oppilashuollon kokonaisuus

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden. Tässä osiossa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Oppilashuoltoa käsitellään omassa osiossaan.

6.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Pedagogiset asiakirjat - ohjeita opettajalle

-
- Kun täytät asiakirjaa, lue i-ikonin takana olevat ohjeet huolella.
  - Pedagogisen asiakirjan vastuupettaja on aina oppilaan luokanopettaja tai luokanvalvoja.
  - Älä kirjoita romaania - kerro olennaiset asiat lyhyesti ja ymmärrettävästi.
  - Älä laadi jatkokertomusta - keskity oppilaan ajankohtaisiin haasteisiin ja niistä selviytymiseen.
  - Älä kirjoita oppilaan salassa pidettäviä oppilashuollollisia tietoja pedagogiseen asiakirjaan - ne kuuluvat oppilashuoltokertomukseen.
  - Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää hylättyä (4) arvosanaa tai ainakin näyttöä sen uhasta. Jokaisen oppimäärän yksilöllistäminen täytyy perustella erikseen pedagogisessa selvityksessä. Käyttämismäärä ei ole oppimäärää, joten sitä ei voi yksilöllistää.
  - Yksilöllistetyn oppimäärään arviointitapa tai -muoto kertoo, käytetäänkö numeroarvosanaa vai sanallista arvosanaa.
  - Ns. pedagogisten ja konsultaatiokokousten asiat kirjataan oppilaan pedagogisiin asiakirjoihin. Muista avata asiakirja huoltajille päivämääräkirjauksella.
  - Kirjaa oppimissuunnitelmaan myös sen tyyppi: pelkkä tehostettu, joustava tai S2.
  - Varmista, että rehtori ilmoittaa valmiista pedagogisesta arviosta tai selvityksestä opetuspäällikölle. HOJKS ja oppimissuunnitelma ovat opettajan omia työkaluja.
  - Valmiista pedagogisesta asiakirjasta tulee ottaa koululla paperikopio arkistoon.

6.1.1 Tuen lähtökohdat ja tehtävät

Tuen kolme tasoa

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Tuen lähtökohdat

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista.

Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävät

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Oppilaan oikeus tukeen

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

Tuen antaminen ja jatkuminen

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

6.1.2 Oppilaanohjaus tuen aikana

Oppilaanohjaus jokaisen opettajan tehtävänä

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Oppilaanohjauksen näkökulma

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea

---

suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Oppilaanohjaus päättövaiheessa

Päättövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päättövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

6.1.3 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Yhteys kotiin

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Koteihin tiedottaminen

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta.

Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Yksilökohtaisen oppilashuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso oppilashuollon osio).

6.2 Yleinen tuki

Miten yleinen tuki eroaa tehostetusta tuesta?

Keinot ovat molemmissa vaiheissa pitkälti samat. Yleinen tuki on kuitenkin satunnaisempaa. Tehostettu tuki on jo säännöllistä.

Aiheuttaako yleinen tuki mitään merkintää oppilasluetteloon?

Kyllä. Jokaisella oppilaalla pitää olla jokin tuen vaiheen merkintä oppilasluettelossa (Primus) eli vähintäänkin juuri tuo Yleinen tuki.

Mihin merkitään yleisen tuen aikana annettu tuki?

Yleisen tuen aikana kaikki annettu tuki merkitään oppilaan oppilasluetteloon (Wilma).

Mihin oppilaalle annettava yleinen tuki voidaan suunnitella?

Yleinen tuki voidaan tarvittaessa suunnitella oppimissuunnitelmaan, joka on oppilasluettelossa (Wilma). Kyseessä on niin pitkään yleisen tuen oppimissuunnitelma, kunnes oppilaasta on tehty pedagoginen arvio ja sen perusteella tehostettu tuki on merkitty oppilasluetteloon aloitetuksi (Primus).

Ennakoiva tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakoita esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleisen tuen aloittaminen

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Yleisen tuen muodot

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Yleisen tuen oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

6.3 Tehostettu tuki

Tehostetun tuen muodot ja järjestäminen

Säännöllinen tai monipuolinen tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja.

Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen muodot

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tehostetun tuen järjestäminen

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

6.3.1 Pedagoginen arvio

Pedagogisen arvion laatiminen Valkeakoskella

Toiminnan vaiheet

1. Kun oppilaan tuen tarve on säännöllistä ja käytössä on useita tukitoimia, luokanopettaja/-valvoja laatii Wilmaan pedagogisen arvion yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilaan muiden opettajien kanssa oppilashuoltoa konsultoiden.
  2. Oppilaan tilanne arvioidaan yhteistyössä oppilashuollon henkilöiden kanssa. Pedagogisesta arviosta tarkastetaan seuraavat asiat:
    - tähän asti annettu tuki on kirjattu
    - annetun tuen vaikuttavuutta on arvioitu
    - jatkoon suunnitellut tukitoimet on yksilöity
    - tuen vaihe on valittu
  3. Rehtori muuttaa tuen vaiheen Primuksessa.
  4. Rehtori ilmoittaa Wilmalla asianosaisille opettajille tehostetun tuen aloittamisesta.
-

5. Kuukauden kuluessa rehtorin ilmoituksesta, pois lukien koulun keskeytysajan, luokanopettaja/-valvoja laatii oppilaalle Wilmaan oppimissuunnitelman.
6. Pedagoginen arvio ja oppimissuunnitelma säilytetään 20 vuotta koululla (MultiPrimus).

Milloin pedagogisen arvion käsittely on moniammatillista yhteistyötä?

Kun käsittelyyn osallistuu muitakin tuen ammattihenkilöitä kuin opettajia ja rehtori.

Miten käsittely toteutetaan moniammatillisessa yhteistyössä?

Esimerkiksi konsultoimalla oppilashuollon asiantuntijaa, jonka työtehtäviin oppilaan asia kuuluu. Tarvittaessa voidaan koota ns. pedagoginen ryhmä.

Ketkä käsittelyyn saavat osallistua?

Tapauskohtaisesti harkiten vain ne opettajat ja muut asiantuntijat, joiden työtehtäviin oppilaan tuen suunnittelu tai toteuttaminen kulloinkin kuuluu. Esimerkiksi vain se erityisopettaja, jonka opettaa kyseistä oppilasta tai jonka tehtäviin oppilaan tukeminen kuuluu.

Tarvitaanko huoltajan suostumus?

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ei edellytä huoltajan lupaa. Kotiin ollaan kuitenkin aina yhteydessä, kun oppilaan tukea lähdetään suunnittelemaan.

Saako pedagogiseen arvioon kirjata oppilashuollollisia asioita?

Voidaan kirjata, että oppilas on ohjattu kääntymään jonkun oppilashuollon asiantuntijan puoleen palveluiden saamiseksi, mutta ei ohjaamisen syitä eikä palveluihin liittyviä toimenpiteitä.

Kuinka pedagogiset arviot säilytetään?

Pedagogiset arviot säilytetään sähköisesti oppilasluettelossa (Primus) 20 vuotta viimeisestä merkinnästä.

Mitä liitteitä pedagogisessa arviossa on hyvä olla?

Tärkein liite on luettelo siihen asti annetusta tuesta.

Miten toimitaan, jos tehostettu tuki halutaan lopettaa?

Silloin toimitaan samojen vaiheiden kautta kuin tehostetun tuen aloittamisessa.

Pedagogisen arvion sisältö

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Pedagogisen arvion laadinta

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat

---

yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen tai lopettaminen

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

6.3.2 Oppimissuunnitelma

Miten oppimissuunnitelma laaditaan?

Pedagogisen tuen pohjalta yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa (mikäli mahdollista) ja tarvittaessa eri asiantuntijoiden kanssa neuvotellen.

Miksi oppimissuunnitelma laaditaan?

- se on opettajan suunnittelutyökalu
- se auttaa huoltajaa tukemaan opetusta
- se antaa pohjan oppimisen arvioinnille

Mihin oppimissuunnitelma laaditaan?

Oppilasluetteloon (Wilma).

Milloin oppimissuunnitelmaa päivitetään?

Aina tuen tarpeen muuttuessa ja vähintään aina ennen seuraavaa lukuvuotta.

Tehostetun tuen oppimissuunnitelma

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tehostetun tuen oppimissuunnitelman tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostetun tuen oppimissuunnitelman laadinta

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

Tehostetun tuen oppimissuunnitelman sisältö

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan

oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut
- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja
- avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki Tuen seuranta ja arviointi
- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

–

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto- ohjelman mukaisesti
- opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin
- perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan.

Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

6.4 Erityinen tuki

6.4.1 Erityisen tuen järjestäminen ja ratkaisut

Erityisen tuen tarkoitus

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityisen tuen järjestäminen

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta- alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Erityisen tuen pedagogiset ratkaisut

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiopetusta ja osa-aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Oikeus muuhunkin tukeen

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

6.4.2 Pedagoginen selvitys

Pedagogisen selvityksen laadinnan vaiheet Valkeakoskella

---

1. Kun tehostettu tuki ei riitä, luokanopettaja/Luokanvalvoja avaa Wilman tuki-välilehdelle pedagogisen selvityksen ja kirjoittaa siihen yhteistyössä erityisopettajan kanssa kuvauksen oppilaan tilanteesta.
2. Lo/lv on yhteydessä oppilashuoltohenkilöstöön (usein vain yhteen heistä) Wilmalla, puhelimella tai tapaamalla ja kirjoittaa selvitykseen esim. ”X:n tuen tarpeista on keskusteltu koulupsykologi Erisnimen kanssa.”, sekä lyhyen kuvauksen oppilashuoltohenkilöstön kanssa käymästään keskustelusta.
3. Lo/lv kuulee asiassa oppilasta ja huoltajaa ja kirjaa sen selvitykseen.
4. Lo/lv lähettää asiasta Wilma-viestin kasvun ja oppimisen tuen koordinaattorille, joka kirjoittaa ”Opetuksen järjestäjän arvio tuen tarpeesta” -laatikkoon päätöstekstiesityksen, joka varmennetaan päivämäärällä ja nimikirjaimilla.
5. Lo/lv tulostaa pedagogisen selvityksen ja huolehtii siihen huoltajan allekirjoituksen.
6. Lo/lv antaa allekirjoitetun selvityksen rehtorille, joka allekirjoittaa sen omalta osaltaan ja toimittaa kasvatusta- ja opetustoimistoon.
7. Opetuspäällikkö tekee erityisen tuen päätöksen, joka lähetetään kotiin
8. Kuukauden sisällä päätöspäivämäärästä (pois lukien koulutyön keskeytykset) lo/lv laatii HOJKS:n yhteistyössä erityisopettajan kanssa.
9. Allekirjoitettu pedagoginen selvitys arkistoidaan erityisen tuen päätöksen liitteenä. HOJKS arkistoidaan 20 vuotta koululla (MultiPrimus).

Mistä pedagoginen selvitys muodostuu?

Kolmesta asiasta: opettajan selvityksestä, rehtorin selvityksestä ja rehtorin arviosta.

Milloin pedagogisen selvityksen laadinta on moniammatillista?

Kun siihen osallistuu muitakin tuen ammattihenkilöitä kuin opettajia ja rehtori.

Miten laadinta toteutetaan moniammatillisesti?

Esimerkiksi siten, että laatija konsultoi oppilashuollon asiantuntijaa, jonka työtehtäviin oppilaan asia kuuluu. Tarvittaessa voidaan koota ns. pedagogisen tuen ryhmä.

Ketkä laadintaan saavat osallistua?

Tapauskohtaisesti harkiten vain ne opettajat ja muut asiantuntijat, joiden työtehtäviin oppilaan tuen suunnittelu tai toteuttaminen kulloinkin kuuluu. Esimerkiksi vain se erityisopettaja, jonka opettaa kyseistä oppilasta tai jonka tehtäviin oppilaan tukeminen kuuluu.

Tarvitaanko huoltajan suostumus?

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ei edellytä huoltajan lupaa. Kotiin ollaan kuitenkin aina yhteydessä, kun oppilaan tukea lähdetään suunnittelemaan.

Saako pedagogiseen selvitykseen kirjata oppilashuollollisia asioita?

Voidaan kirjata, että oppilas on ohjattu kääntymään jonkun oppilashuollon asiantuntijan puoleen palveluiden saamiseksi, mutta ei ohjaamisen syytä eikä palveluihin liittyviä toimenpiteitä.

2 kirjallista selvitystä

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn

---

kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Kirjallinen arvio

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Pedagogisen selvityksen sisältö

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Muiden asiakirjojen hyödyntäminen

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

6.4.3 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen päätöksen vaiheet Valkeakoskella

1. Pedagoginen selvitys on tulostettu ja allekirjoitettu koululla ja koulu on huolehtinut oppilaan ja huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön ja allekirjoitukset selvitykseen. Alkuperäinen allekirjoitettu pedagoginen selvitys on toimitettu saapunut kasvatus- ja opetustoimistoon.
2. Opetuspäällikkö tekee oppilaalle erityisen tuen päätöksen (TWEB)
3. Päätöksestä lähetetään kopio huoltajille paperitulosteena ja koululle sähköisesti.
4. Palvelusihteeri ilmoittaa Wilmalla päätöksestä lo/lv:lle, erityisopettajalle, rehtorille sekä kasvun ja oppimisen tuen koordinaattorille.
5. Palvelusihteeri tekee päätöksen edellyttämät kirjaukset Primukseen oppilaan kortille (merkintä tuen vaiheen muuttamisesta erityiseksi tueksi, oppilaskuljetus, tms.).
6. Koulu merkitsee Primukseen mahdollisten yksilöllistettyjen oppiaineiden kohdalle oppiaineen yksilöllistetyksi aineeksi ja kunkin vuosikurssin yksilöllistetyksi kurssiksi (punaiset palikat Primus-puuhun)
7. Alkuperäinen päätös arkistoidaan kasvatus ja opetustoimistossa.
8. Luokanvalvoja/luokanopettaja laatii oppilaalle hojksin kuukauden sisällä päätöksestä.
9. Rehtori huolehtii, että pienluokan oppilaan integrointi yleisopetukseen kirjataan Primuksen Oppimisen tuki-välilehdelle (Opetuksen toteutuspaikka ja integroinnin määrä) 20.9. mennessä. HUOM! kyseessä on tilastoitava tieto.
10. Erityisen tuen päätös ja sen liitteenä oleva allekirjoitettu pedagoginen selvitys arkistoidaan kasvatus- ja opetustoimistossa ja säilytetään 20 vuotta.

EPO-kunnan oppilaan siirtyminen Tietolaan

Oppilaan pedagogisessa selvityksessä esitetään opetuksen toteuttamista Tietolassa.

EPO-kunnan sivistysjohtaja tekee yhteistyösopimuksen nojalla lähikoulupäätöksen Tietolaan ja toimittaa kopion Valkeakosken kasvatus- ja opetustoimistoon.

Pedagoginen selvitys toimitetaan Tietolaan, joka lisää siihen tarpeelliset yksityiskohdat.

Tietola toimittaa selvityksen opetuspäällikölle, joka laatii erityisen tuen päätöksen.

Erityisen tuen päätöksen tekeminen

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava.

Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Erityisen tuen päätös erityistilanteissa

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen päätöksen päivittäminen

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen

---

todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

6.4.4 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

HOJKSin laatiminen

Kuka HOJKSin laatii?

Vastuu laadinnasta on luokanopettajalla tai luokanvalvojalla. Hän käyttää apunaan muitakin oppilaan opettajia ja tarvittaessa myös tuen muitakin asiantuntijoita.

Miten HOJKS laaditaan?

Se laaditaan oppilasluetteloon (Wilma).

Milloin HOJKS päivitetään?

Kuukauden sisällä erityisen tuen päätöksestä, vuosittain aina ennen lukuvuoden alkua ja muutoinkin, mikäli opetuksen järjestämisessä tapahtuu muutoksia.

Tarvitaanko HOJKSin laadintaan huoltajan suostumus?

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ei edellytä huoltajan lupaa. Kotiin ollaan kuitenkin aina yhteydessä, kun oppilaan tukea lähdetään suunnittelemaan.

Miten HOJKS arkistoidaan?

Se arkistoidaan koululla päivättynä ja allekirjoitettuna paperitulosteena ja säilytetään 20 vuotta viimeisestä merkinnästä.

Kirjallinen suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta

---

---

tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

HOJKSin laatiminen

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

HOJKSin sisältö

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
  - oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
  - oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus opiskelun erityiset
-

- painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden
- opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Yksilöllistetyt oppimäärät HOJKSissa

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Toiminta-alueittain opiskelu HOJKSissa

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOJKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain

Henkilökohtaiset ominaisuudet ja tiedonsiirtoluvat

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKSin päivittäminen

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

6.4.5 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Oppimäärän yksilöllistämisen vaiheet Valkeakoskella

-
- Kun oppilas saa todistukseen hylätyn arvosanan, voi opettaja pedagogisessa selvityksessään esittää oppimäärän yksilöllistämistä, mikäli ehtojen suorittaminen tai luokalle jättäminen eivät tule kysymykseen. Mukaan tulee tarvittaessa liittää asiaa tukevia näyttöjä, kuten kopioita oppilaan testi- ja koesuorituksista.
  - Rehtori ja ohjaava erityisopettaja arvioivat yksilöllistämisesityksen ja kirjaavat sen tarpeelliseksi todettuaan pedagogisen selvityksen jatkotoimenpiteisiin.
  - Opetuspäällikkö tekee erityisen tuen päätöksen (TWEB).
  - Opetuspäällikkö tekee päätöksen mukaiset kirjaukset oppilasluetteloon (Primus).
  - Opettaja kirjaa HOJKSiin kuukauden sisällä oppilaan alennetut tavoitteet, yksilölliset ydinsisällöt sekä edellisiin perustuvan seurannan ja oppilasarvioinnin (Wilma).

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen

Mitä oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen tarkoittaa?

Oppilas ei kyseisessä oppiaineessa enää tavoittele vuosiluokkansa yleisen oppimäärän tavoitteita, vaan hänen tavoitteitaan madalletaan hänen omien edellytystensä mukaisiksi.

Mitä suunnittelua oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää opettajalta?

Oppilaan HOJKSiin kirjoitetaan oppilaan yksilökohtaiset tavoitteet kyseisessä oppiaineessa sekä niistä johdetut yksilökohtaiset sisällöt.

Yleinen oppimäärä ensisijaisena tavoitteena

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eriyttäminen, erityiset painoalueet ja yksilöllistäminen

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation

---

---

puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Tavoitetason laskeminen

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelyä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämistä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Oppimäärän yksilöllistämisen toimenpiteet

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Yksilöllisen oppimäärän todistusarvosana

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja - kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppiaineen opiskelusta vapauttaminen

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan.

Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18 §:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Yhteistyö huoltajan kanssa

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

6.4.6 Pidentetty oppivelvollisuus

Milloin päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tehdään?

Ihanteellisessa tapauksessa pidennyspäätös tehdään nelivuotiaana ennen viskarin* alkua ja yleensä viimeistään viskarin tai esiopetuksen aikana. Joskus päätös saadaan kuitenkin tehdyksi vasta kun oppilas käy jo koulua. Nämä ohjeet koskevat vain tällaista tapausta. Muiden tapausten ohjeet löytyvät esiopetuksen opetussuunnitelmasta.

Vaikuttaako perusopetuksen lykkääminen oppivelvollisuuteen?

Tulee huomata, että oppivelvollisuus ja perusopetuksen aloittaminen ovat kaksi eri asiaa. Vaikka perusopetuksen alkua lykätään, ei oppivelvollisuus siitä muutu mitenkään.

Miten kymppiluokka liittyy oppivelvollisuuteen?

Tulee myös huomata, että niin sanottu kymppiluokka ei liity tähän asiaan. Se ei ole perusopetusta vaan lisäopetusta ja vaatii oppilaalta perusopetuksen päättötodistuksen. Lisäopetukselle hyväksytään oma erillinen opetussuunnitelmansa.

Kauanko oppivelvollisuus tavallisesti kestää?

Ellei oppilas selvitä oppimäärää nopeammin, kestää oppivelvollisuus tavallisesti 10 vuotta ja päättyy kevätlukukauden päättyessä sinä vuonna, jona oppilas täyttää 17 vuotta. Käytännössä on siis mahdollista jäädä kerran luokalleen tai saada vuosi lykkäystä.

*) Viskari = teoreettinen vuosiluokka ennen esiopetusta

Oppivelvollisuuden pidentämisen vaiheet Valkeakosken perusopetuksessa

- Asiantuntijalausunto (yleensä TAYS), jossa esitetään oppivelvollisuuden pidentämistä, toimitetaan mahdollisimman pikaisesti opetuspäällikölle.
- Opetuspäällikkö laatii päätösluonnoksen oppivelvollisuuden pidentämisestä (TWEB).
- Päätösluonnos toimitetaan huoltajalle kuulemista varten.
- Kuulemisen tai annetun määräajan jälkeen opetuspäällikkö tekee lopullisen päätöksen (TWEB).
- Oppivelvollisuuden pidentäminen edellyttää aina automaattisesti myös päätöstä erityisen tuen järjestämisestä, joka Valkeakoskella tehdään erillisenä heti, kun opetusjärjestelyt ja tuki ovat selvillä

Oppivelvollisuuden alkaminen vuotta aiemmin

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvät päätökset

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Ohjautumiseen liittyvä yhteistyö

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennyksen 3 järjestämistapaa

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Päätös yleisestä oppivelvollisuudesta

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

6.4.7 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Toiminta-alueet

Miten päätetään, että oppilas opiskelee toiminta-alueittain?

Päätöksen tekee opetuspäällikkö erityisen tuen päätöksessään, joka perustuu pedagogiseen selvitykseen.

Miten asia näkyy oppilasluettelossa?

Oppilasluetteloon (Primus) valitaan oppiaineiden sijaan toiminta-alueet.

Oppiainejaon vaihtoehto

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueopetuksen tavoitteet

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohdista ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita

---

---

hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueopetuksen toteuttaminen

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoriset taidot

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaidot

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida.

Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaaliset taidot

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiiviset taidot

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy- seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäiset taidot

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita.

Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueopetuksen arviointi

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

6.4.8 Tuntijaon supistaminen

Mistä on kysymys?

Erityistä tukea saavan oppilaan tuntijakoa on mahdollista keventää vuosiluokan tuntijakoa pienemmäksi.

Mihin se perustuu?

Mahdollisuus siihen on annettu valtioneuvoston tuntijakoasetuksessa.

Missä se päätetään?

Se päätetään osana erityisen tuen päätöstä eli päätöksen tekee opetuspäällikkö.

Mitä se vähintään edellyttää?

Pedagogisessa selvityksessä todetaan, ettei oppilaalla ole oppimisedellytyksiä täysimääräiseen tuntijakoon.

Seuraavien tahojen myönteinen kanta asiaan tulee kirjata selvitykseen:

- 1) vastuopettaja omassa selvityksessään,
- 2) oppilas, huoltaja, erityisopetus ja oppilashuolto moniammatillisena yhteistyönä tehdyssä selvityksessä ja
- 3) rehtori ja (ohjaava erityisopettaja) arviossa jatkotuen tarpeesta. Mahdollinen lääkärin lausunto kirjataan laatimisessa hyödynnettyihin muihin asiakirjoihin.

Miten se kirjataan päätökseen?

Esimerkiksi: "oppilas opiskelee jaksamisensa mukaan vähintään 20 tuntia viikossa".

Valtioneuvoston asetus tuntijaosta 9 §

Perusopetuslain 17 §:n 1 momentissa tarkoitetun oppilaan (eli erityistä tukea saavan oppilaan) opetus voidaan, jos se on oppilaan oppimisedellytykset huomioon ottaen perusteltua, järjestää 6 ja 7 §:stä (eli tuntijaosta) poiketen siten, kuin perusopetuslain 17 §:n 2 momentissa tarkoitetussa erityisen tuen antamista koskevassa päätöksessä määrätään.

POL 17 § 1 momentti

...Tässä momentissa tarkoitetun oppilaan opetuksessa voidaan poiketa 11 §:stä (oppiaineet) sen mukaan kuin 14 §:n nojalla (tuntijako) säädetään tai määrätään.

POL 17 § 2 momentti

...Erityisen tuen antamista koskevassa päätöksessä on määrättävä...tarvittaessa 1 momentissa tarkoitettu oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen.

6.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

6.5.1 Tukiopetus

Pitääkö tukiopetusta antaa, jos tarve johtuu lomareissusta?

Kyllä, jos tarvetta kerran on.

Mihin tukiopetus kirjataan?

Tukiopetus pitää kirjata niin, että se voidaan säilyttää säädetyin ajan. Kirjaus voidaan tehdä päiväkirjan arkistoitaville sivuille tai erilliseen arkistoitavaan lomakkeeseen.

Kuka tekee aloitteen tukiopetuksesta?

Kyllä aloitevastuu on ensisijaisesti opettajalla, joka tarpeen huomaa, mutta sen voi tehdä myös huoltaja ja oppilas.

Millaista tukiopetusta lautakunta suosittelee?

Parhaita tuloksia on saatu ennakoivasta tukiopetuksesta, joten siihen suuntaan tukiopetusta pitäisi kehittää. Ennakoiva tukiopetus nostaa usein oppilaan itsetuntoa ja oppilas suhtautuu siihen yleensä myönteisemmin kuin jälkikäteiseen tukiopetukseen.

Oppilaan oikeus tukiopetukseen

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopetuksen toteuttaminen

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopetuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Tukiopetuksen sijoittaminen

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloite ja yhteistyö tukiopetuksessa

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Tukiopetus eri tuen tasoilla

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa.

Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

6.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Mihin osa-aikainen erityisopetus kirjataan yleisessä tuessa?

Wilman tukilehden tukitoimiin.

Mihin osa-aikainen erityisopetus kirjataan tehostetussa tuessa?

Wilman tukilehden tukitoimiin ja tehostetun tuen oppimissuunnitelmaan.

Mihin osa-aikainen erityisopetus kirjataan erityisessä tuessa?

Wilman tukilehden tukitoimiin ja hojksiin.

Voiko erityisluokalla oleva oppilas osallistua osa-aikaiseen erityisopetukseen?

Kyllä, mikäli se pedagogisessa selvityksessä tai hojksissa katsotaan aiheelliseksi.

Miten tietoa annetaan huoltajille?

Ennen säännöllisen osa-aikaisen erityisopetuksen antamista neuvotellaan huoltajan kanssa. Siihen ei kuitenkaan tarvita huoltajan lupaa.

Oppilaan oikeus osa-aikaiseen erityisopetukseen

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä

---

vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaisen erityisopetuksen järjestäminen

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Yhteistyö huoltajien kanssa

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikainen erityisopetus tuen eri tasoilla

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

6.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Avustajapalvelut

Kuka päättää avustajapalveluista?

Opetuspäällilöllä.

Miten päätös tehdään?

Joko erityisen tuen päätöksessä tai hallinnollisessa avustajapäätöksessä. Jälkimmäinen koskee yleistä ja tehostettua tukea saavia oppilaita.

Mitä päätös edellyttää?

Joko pedagogista selvitystä, pedagogista arviota tai erillistä esitystä. Viimeisin koskee yleistä tukea saavia oppilaita.

Mihin avustajapalveluiden toteuttaminen suunnitellaan?

Hojksiin tai oppimissuunnitelmaan. Jälkimmäinen koskee yleistä ja tehostettua tukea saavia oppilaita.

Oppilaan oikeus palveluihin ja apuvälineisiin

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Tuki kommunikaatiovaikeuksissa

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkiä tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkiä tai puhetta tukevia ja

---

korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Opettajan ja avustajan työnjako

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

Avustajapalvelut

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Apuvälineet

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä.

Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Käytön suunnittelu ja neuvontapalvelujen hyödyntäminen

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota

---

oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Palvelutarpeen arviointi, päättäminen ja kirjaaminen

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

6.6 Seulontatestit

Kaikille oppilaille tehtävät seulonnat perusopetuksen vuosiluokille 1-2

Ensimmäinen vuosiluokka

1.-luokan alkukartoitus /elokuu:

- kätisyys/kynäote, kirjaimet, alkuääne, lukutaito, kinesteettinen erottelu, auditiivinen muisti, muuta (puhe,omantoiminnanohjaus yms.)
- erityisopettaja tekee ja toimittaa tiedot opettajille

Mavalka / elokuu

- lukujonotaidot, suuruusvertailu, lukumäärän säilyvyys
  - erityisopettaja tekee ja toimittaa tiedot opettajille
-

1.-luokan sanelu / helmikuu (Kuola, nalle...)

- erityisopettaja tekee ja tiedottaa koteihin

Toinen vuosiluokka

MAKEKO / elokuun ensimmäinen kokonainen viikko

- erityisopettaja tekee
  - luokanopettaja tiedottaa koteihin
  - käytetään seulontatestinä toistaiseksi, mutta kun SanomaPron uusi versio valmistuu, se hankitaan ja otetaan käyttöön
-

Lukunopeus / joulukuu (Koiraa, NMI:n testi)

- erityisopettaja tekee
- ensimmäinen kappale harjoitellaan, sitten jatketaan yksi minuutti lukemista

Luetun ymmärtäminen /maaliskuu (ALLU, tietotekstit)

- erityisopettaja tekee

Sanelu / maaliskuu (Hiihtäjä kaatuu ladulla + sanat)

- erityisopettaja tekee ja tiedottaa koteihin
- lukunopeus, luetun ymmärtäminen, sanelu 0 kommenttia

Kaikille oppilaille tehtävät seulonnat perusopetuksen vuosiluokille 3-6

Kolmas vuosiluokka

MAKEKO /elokuun ensimmäinen kokonainen viikko

- erityisopettaja kopio paperit
  - luokanopettaja tiedottaa koteihin
-

Sanelu / maaliskuuhuhtikuu (Retki Hämeenlinnaan)

- erityisopettaja tekee ja tiedottaa koteihin

Lukunopeus / joulukuu (NMI:n testi)

- erityisopettaja tekee ja tiedottaa koteihin

Kolmannesta luokasta lähtien saneluista yms. ”numeroarviointi ” toimitetaan kotiin.

Neljäs vuosiluokka

MAKEKO /elokuun ensimmäinen kokonainen viikko

- erityisopettaja kopio paperit
- luokanopettaja tiedottaa koteihin

Luetun ymmärtäminen /maaliskuu (ALLU, tietotekstit)

- erityisopettaja tekee ja tiedottaa koteihin

Sanelu / maaliskuu (Metsän kuningas karkuteillä)

- erityisopettaja tekee ja tiedottaa koteihin

Viides vuosiluokka

MAKEKO / elokuu ensimmäinen kokonainen viikko

- erityisopettaja tekee muutoksen jakolaskuun (allekkain jakaminen) ja kopioi paperit
- luokanopettaja tiedottaa koteihin

Sanelu / huhti-toukokuu (Suurajot Jyväskylässä)

- erityisopettaja tekee ja tiedottaa koteihin

Kuudes vuosiluokka

MAKEKO /elokuun ensimmäinen kokonainen viikko

- erityisopettaja tekee muutoksen jakolaskuun (allekkain jakaminen) ja kopioi paperit
- luokanopettaja tiedottaa koteihin

Lukunopeus / joulukuu (Moi kunnanihmiset!)

- kokonaisaika ja virheet
- erityisopettaja tekee ja tiedottaa koteihin

Sanelu / tammikuu (Ostosmatka)

- erityisopettaja tekee ja tiedottaa koteihin

Luetun ymmärtäminen / ennen talvilomaa (ALLU, tietotekstit)

- erityisopettaja tekee ja tiedottaa koteihin

Erityisopettaja toimittaa yhteenvedot seuloista yläkoulun erityisopettajalle viimeistään nivelvaihepalaverissa.

Oppilaille tehtävät seulonnat perusopetuksen vuosiluokille 7-9

Seitsemäs vuosiluokka

MAKEKO / elokuun ensimmäinen kokonainen kouluviikko

Aineenopettaja tekee muutoksen jakolaskuun (allekkain jakaminen), kopioi paperit, pitää seulontatestin, korjaa, tiedottaa koteihin ja antaa tulosityhteenvedon erityisopettajalle.

Kahdeksas vuosiluokka

Niilo Mäki Instituutissa on työn alla lukitesti (7.-) 8. luokkalaisille. Kun se valmistuu, se hankitaan ja otetaan yläkouluissa käyttöön.

Yhdeksäs vuosiluokka

Erityisopettaja tekee harkintansa mukaan esim. NMI:n ryhmä- ja yksilölukitestejä yksittäisille yhdeksäsluokkalaisille.

---

7 Oppilashuolto

Mihin oppilashuolto perustuu?

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin.

Mitkä ovat oppilashuollon kaksi osa-aluetta?

Yhteisöllinen oppilashuolto, joka pyrkii parantamaan koulun toimintakulttuuria ja yksilökohtainen oppilashuolto, joka pyrkii parantamaan yksittäisen oppilaan oppimismahdollisuuksia.

Mikä on koulun oppilashuollossa ensisijaista?

Ennaltaehkäisevä ja koko koulun yhteisöllistä hyvinvointia edistävä ja tukeva toiminta sekä lapsen edun huomioon ottaminen.

Mikä on oppilaan oppilashuollollinen oikeus?

Oppilaalla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.

Mitkä ovat oppilashuollon tehtävät?

Oppilashuollolla edistetään ja ylläpidetään oppilaiden hyvää oppimista eli pedagogista hyvinvointia, fyysistä hyvinvointia, psyykkistä hyvinvointia, sosiaalista hyvinvointia sekä lisäävät niiden edellytyksiä parantavaa toimintaa koulussa.

Miten yksilökohtainen oppilashuolto eroaa pedagogisesta tuesta?

Yksilökohtainen oppilashuolto on oppilaalle vapaaehtoista.

Oppilashuollon käsitteistö perusopetuksessa

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä.

Oppilashuollon merkitys

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Oppilaan oikeus oppilashuoltoon

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilaille on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Oppilashuollon 3 ryhmää

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

7.1 Kuntakohtainen oppilashuoltosuunnitelma

Mikä on kuntakohtaisen oppilashuoltosuunnitelman merkitys?

Sillä turvataan oppilashuollon kunnallinen yhdenmukaisuus ja oppilaiden yhdenvertaisuus. Valkeakoskella on yksi yhtenäinen oppilashuoltosuunnitelma, johon koulut voivat tehdä omia täsmennyksiään. Ne eivät kuitenkaan saa olla ristiriidassa kunnallisten linjausten kanssa.

Mikä on koulukohtaisten täsmennysten merkitys?

Niillä täydennetään kunnallista oppilashuoltosuunnitelmaa täsmentämällä koulun oppilashuollon käytänteitä eli koulun oppilashuollollista toimintakulttuuria. Koulukohtaisiin täsmennyksiin kirjataan vähintään koulun järjestyssäännöt. Koulukohtaiset oppilashuollon täsmennykset sijaitsevat koulun toimintakulttuurin kuvauksissa.

Laatiiko jokainen koulu oman koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelmansa?

Kuntakohtainen oppilashuoltosuunnitelma on linjauksiltaan kaikkien perusopetuksen koulujen yhteinen. Koulu voi täsmentää sitä toimintakulttuurissaan.

Kuka laatii koulukohtaiset oppilashuoltosuunnitelman täsmennykset?

Luontevinta on, että niistä huolehtii koulun oma oppilashuoltoryhmä. Sehän on arviointi- ja suunnitteluryhmä. Vastuu suunnitelman laadinnasta kuuluu kuitenkin viime kädessä rehtorille. Rehtori johtaa koulunsa oppilashuoltoa.

Miten koulun henkilöstö perehdytetään oppilashuoltosuunnitelmaan?

Oppilashuoltosuunnitelmaa käsitellään säännöllisesti muun opetussuunnitelman yhteydessä koulun suunnittelu- ja arviointi-veisoissa sekä yt-ajalla.

Miten hoidetaan oppilashuollon osuus pedagogisissa asiakirjoissa?

Koulu ottaa yhteyttä oppilashuollon asiantuntijaan, jonka alaan tuen tarve ensi sijassa liittyy. Mitään kokousta ei tarvita. Yhteydenotosta tehdään merkintä pedagogiseen asiakirjaan.

Miten voidaan korvata laaja-alaiselle erityisopettajalle osallistuminen koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän kokoukseen koulun keskeytysaikana?

Tähän voidaan käyttää koulukohtaista hallinto-, suunnittelu- ja kehittämiskorvausta.

Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta

Opetussuunnitelmassa kuvataan perusopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä määritellään opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä koulukohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset. Oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaaviin linjauksiin on tarkoituksenmukaista sisällyttää suunnitelmien perusrakenne ja osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista, jolloin turvataan suunnitelmien riittävä yhdenmukaisuus kaikissa kouluissa. Yhteisiä osuuksia täsmennetään ja täydennetään koulukohtaisesti.

Yhteistyö oppilashuollon suunnittelussa

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista. Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilashuollon 3 suunnitelmaa

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Kunnallisten suunnitelmien ja linjausten huomioiminen

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on

---

laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman koulun yhteinen.

Perehdyttäminen ja tiedottaminen

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille.

7.1.1 Ehkäisevä lastensuojelu

Ehkäisevä lastensuojelu ja puheeksi ottaminen

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Siihen kuuluvat myös yleinen, tehostettu ja erityinen tuki, joita annetaan opetuksessa. Koulun tuki ei lopu, vaikka oppilas otetaan lastensuojelun asiakkaaksi. Tärkeintä on kuitenkin puheeksi ottaminen.

3a § Ehkäisevä lastensuojelu

Lastensuojelun lisäksi kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana.

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoitossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa.

7.1.2 Oppilashuollon tarve ja palvelut

Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut Valkeakosken perusopetuksessa

Mitä ovat terveydenhoitajan palvelut?

Terveydenhoitajan palveluja ovat tukikeskustelut, terveystarkastukset, terveysneuvonta, koulumatkalla tai koulupäivän aikana tapahtuneiden äkillisten sairaustapausten hoito sekä ajanvaraukselliset toimenpiteet. Lisäksi terveydenhoitajan palveluita ovat oppilasryhmäpalvelut, opettajien konsultaatio ja huoltajatuki.

Terveydenhoitajan vastaanotolle voi tulla sekä ajanvarauksella että ilman ajanvarausta.

Mitä ovat kuraattorin palvelut?

Kuraattorin palveluja ovat asiantuntijapalvelut, oppilaiden tukikeskustelut, oppilasryhmäpalvelut, opettajien konsultaatiot ja huoltajatuki.

Mitä ovat psykologin palvelut?

Psykologin palveluja ovat asiantuntijapalvelut, oppilaiden tutkimukset, oppilaiden ohjaaminen kuntoutukseen, oppilaiden tukikeskustelut, oppilasryhmäpalvelut, opettajien konsultaatiot ja huoltajatuki. Psykologin tutkimuksia ei tilata, vaan tutkimustarpeen arvioi aina psykologi.

Mitkä ovat oppilashuollon alueet?

Oppilashuolto on jaettu pohjoiseen ja eteläiseen alueeseen. Kummallakin alueella toimii oppilashuollon psykologi, oppilashuollon vastaava kuraattori ja 2-3 kouluterveydenhoitajaa.

Millaisia oppilashuollon palvelut ovat?

Oppilashuollon ammattihenkilöstö vastaa yksilöllisen oppilashuollon palveluista. Oppilashuollon palvelut ovat vapaaehtoisia. Oppilashuollon palvelut perustuvat asiakkuuksiin ja palvelujen kirjaukset tehdään potilas- tai asiakasrekistereihin.

Miten osallistutaan oppilashuoltoryhmän kokouksiin?

Oppilashuollon ammattihenkilöstö osallistuu alueensa koulujen oppilashuoltoryhmän kokouksiin, joissa suunnitellaan, toimeenpannaan, arvioidaan ja kehitetään koulun oppilashuoltoa.

Miten osallistutaan pedagogiseen tukeen?

Oppilashuollon ammattihenkilöstö tekee yhteistyötä opetushenkilöstön kanssa heidän laatiessaan pedagogisia asiakirjoja. Opetuksen ja koulunkäynnin pedagoginen tuki ei ole oppilashuoltoa vaan osa oppivelvollisuutta.

Miten osallistutaan koulun terveydellisten olojen tarkastukseen?

Oppilashuollon henkilöstö osallistuu koulun terveydellisten olojen tarkastukseen joka kolmas vuosi sekä vuosittaiseen korjaustoimenpiteiden seurantaan.

Tarve ja määrä

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio koulun oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arvion valmistelu

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa otetaan huomioon oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa. Lisäksi huomioidaan koulu yhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä koulussa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös oppilailta ja huoltajilta sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä saatava tieto.

Suunnitelmassa kuvattavat asiat

Oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio koulun käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista, joita ovat kouluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö
  - oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, koulu yhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.
-

7.1.3 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto osana toimintakulttuuria

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Osallisuus oppilashuollossa

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä.

Oppilashuolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla

---

tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.

Turvallisuuden jatkuva varmistaminen

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämää tutustumisen aikana on turvallinen.

Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuollon järjestäminen

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa. Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Vastuu hyvinvoinnista

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.

Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa.

Yhteistyö oppilashuollossa

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon jatkumo

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia.

Paikallisten oppilaitosten välinen yhteistyö

Opiskeluhuollon ohjausryhmä

Keitä kuuluu opiskeluhuollon ohjausryhmään?

Lukion rehtori, ammattiopiston toimialajohtaja, terveysneuvonnan osastonhoitaja sekä perusopetuksen opetuspäällikkö.

Kuka sitä johtaa?

Opetuspäällikkö

Miten usein se kokoontuu?

Kaksi kertaa lukuvuodessa ja sen lisäksi aina tarvittaessa.

Oppilashuollon ohjausryhmä

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt

Koulun oppilashuoltoryhmä

Keitä koulun oppilashuoltoryhmään kuuluu vakituisesti?

Rehtori, kouluterveydenhoitaja, oppilashuollon psykologi, vastaava kuraattori, laaja-alainen erityisopettaja sekä yläkoulussa oppilaanohjaaja.

Entä satunnaisesti?

Oppilashuoltoryhmään voi kuulua tilanteen mukaan myös muita asiantuntijoita ja koulun henkilöstön, huoltajien ja oppilaskunnan edustajia.

Kuka johtaa oppilashuoltoryhmää?

Rehtori, jonka tehtävänä on muutenkin johtaa koulun oppilashuoltoa.

Kuinka usein oppilashuoltoryhmä kokoontuu?

Ryhmä kokoontuu 1-2 kertaa lukuvuodessa. Koulu voi päättää useammastakin kokouskerrasta opetussuunnitelman tarkennuksissaan.

Mitä asioita ryhmässä voidaan käsitellä?

- oppilashuollon vuosikellon suunnittelu
- oppilashuollon säädöksiin ja käytänteisiin perehtyminen
- koulun turvallisuuden edistämiskeinot
- koulun terveydellisten olojen korjaustoimenpiteiden vuosittainen seuranta
- oppilashuoltosuunnitelman arviointi ja sen parantamishdotukset
- koulun toimintakulttuurin kehittäminen ehkäisemään oppilashuollon tarvetta ja lisäämään koulu yhteisön hyvinvointia
- oppilashuollon tilastojen kerääminen ja tulosten pohdinta

Mihin koulun oppilashuoltoa koskeva suunnittelu kirjataan?

Yhtä lukuvuotta koskeva oppilashuollon suunnittelu kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Oppilashuollon suunnittelua voidaan tarkentaa koulukohtaisissa oppilashuollon tarkennuksissa.

Mihin oppilashuollon arviointi kirjataan?

Oppilashuollon lukuvuosittainen arviointi kerätään lukuvuosikertomukseen.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva koulukohtainen ryhmä.

Yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

Oppilaanohjaajien yhteistyö oppilashuollon kanssa

Yläkoulujen oppilaanohjaajat, jotka ovat pedagogista henkilökuntaa, toimivat tiiviissä yhteistyössä oppilashuollon ammattilaisten kanssa. Erityisesti yhteistyötä tehdään koulutuksen siirtymävaiheissa kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle sekä

---

perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa. Yhteistyötä kuvataan tarkemmin ohjaussuunnitelmassa.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Koulun terveellisyys-, turvallisuus- ja hyvinvointitarkastus

Miten usein tarkastus tehdään?

Joka kolmas vuosi.

Mikä on tarkastusten aikataulu perusopetuksessa?

2017: Naakka, Tyry, Tietola, Leppälä

2018: Kärjenniemi, Sorrila, Sassi, Rauhala

2019: Tarttila

2020: Naakka, Tietola, Leppälä, Roukko

Ketkä tarkastukseen osallistuvat?

Alueen terveydenhoitaja, kuraattori ja psykologi sekä oppilaskunnan ja huoltajien edustajat. Mukaan kutsutaan ehdottomasti aina myös terveystarkastaja.

Tarkastukseen voidaan mahdollisuuksien mukaan kutsua muidenkin valvontavelvollisten viranomaisten edustajia: työterveyshuolto, työsuojelu sekä kiinteistökeskus. Yleensä nämä

---

tahot toteuttavat kuitenkin tarkastukset oman aikataulunsa puitteissa. Tällöin heidän kanssaan sovitaan vastuualueista sekä tietojen vaihdosta. Näin vältetään turhia päällekkäisyyksiä.

Mitä taustamateriaalia tarkastuksessa käytetään?

Taustamateriaalina käytetään kaikkia mahdollisia koulun hyvinvointia kuvaavia asiakirjoja. Katso tarkemmin tukimateriaalista.

Mitä tarkastusraportille tehdään?

Se toimitetaan koululle, mukana olleille viranomaisille sekä opetuspäällikölle.

Miten toiminta jatkuu?

Toimenpide-ehdotusten toteutumista seurataan koulun oppilashuoltoryhmässä. Opetuspäällikkö seuraa korjausten edistymistä yhdessä koulun rehtorin kanssa.

Tukimateriaalia

Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos

Opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen

Terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastaminen oppilaitoksissa

Koulutusmateriaalia, Jyväskylä 13.1.2018

Kouluyhteisön terveys- ja turvallisuustarkastus

Oppilaan terveyden edistämiseksi on kouluyhteisön terveellisyys ja turvallisuus tarkastettava joka kolmas vuosi. Tarkastus on tehtävä yhteistyössä koulun ja sen oppilaiden, kouluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kesken.

Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain.
(Kouluterveydenhuoltoasetus 12 §)

Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

Terveysneuvonta

Miten terveydenhoitajat antavat neuvontaa?

Neuvontaa annetaan yksilökohtaisesti vastaanotoilla.

Osallistuvatko terveydenhoitajat oppitunneille?

Eivät.

Terveysneuvonta

Terveysneuvontaa on toteutettava yksilöllisen tarpeen ja kehitysvaiheen mukaisesti yhteistyössä yksilön ja perheen kanssa siten, että se tukee tiedon soveltamista käytäntöön ja vastuun ottamista omasta terveydestä. Terveysneuvonnan on sisällettävä näyttöön perustuvaa tietoa. Terveysneuvonta voidaan toteuttaa yksilöllisesti, ryhmässä ja yhteisöllisesti.

Terveysneuvonnan on tuettava vanhemmaksi kasvamista ja parisuhdetta sekä edistettävä perheen sosiaalista tukiverkoston. Sen on myös tuettava yksilön ja hänen perheensä terveyden, mukaan lukien mielenterveyden, sekä psykososiaalisen hyvinvoinnin edistämistä vähintään seuraavilla alueilla:

- kasvu sekä psykososiaalinen ja fyysinen kehitys;
- ihmissuhteet, lepo ja vapaa-aika, median merkitys terveyden ja turvallisuuden kannalta, ergonomia, ravitsemus, liikunta, painon hallinta, suun terveys sekä seksuaaliterveys mukaan lukien raskauden ehkäisy;
- lähi- ja parisuhdeväkivallan, tapaturmien sekä tupakoinnin, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäisy;
- kansallisen rokotusohjelman mukaiset rokotukset ja infektioiden ehkäisy;
- soveltuvien osien sosiaaliturva ja sosiaali- ja terveyspalvelut.

Oppilaan terveysneuvonnan on tuettava ja edistettävä itsenäistymistä, opiskelukykyä, terveellisiä elämäntapoja sekä hyvää kuntoa ja mielenterveyttä sekä ehkäistävä koulukiusaamista.

Oppilaan seksuaalista kypsymistä ja kehitystä tukeva neuvonta on sisällytettävä terveysneuvontaan ja terveystarkastuksiin lapsen ja nuoren kehitysvaihetta vastaavasti. Neuvonta raskauden ehkäisystä ja muu seksuaaliterveysneuvonta kuuluvat kouluterveydenhuollon palveluihin. Neuvontaa voi järjestää myös muiden palvelujen osana. (Kouluterveydenhuoltoasetus 14, 15 ja 16 §)

Järjestyssäännöt

Miksi laaditaan järjestyssäännöt?

Järjestyssäännöillä linjataan koulun yleinen järjestys.

Mihin koulun järjestyssäännöt kirjataan?

Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan.

Kuka ne hyväksyy?

Koulutus- ja hyvinvointilautakunta.

Mitä eroa on järjestyssäännöillä ja toimintatavoilla?

Järjestyssääntöjen rikkominen voi johtaa kasvat keskusteluun tai jälki-istuntoon ja edelleen kirjalliseen varoitukseen sekä määräaikaan erottamiseen. Toimintatapojen eli koulun käytäntöjen rikkominen vaikuttaa lähinnä käyttäytymisen arviointiin.

Miten huoltajille tiedotetaan järjestyssäännöistä?

Ne toimitetaan huoltajalle lukuvuositedotteessa.

Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Miten poissaoloja valvotaan?

Luokanopettajan ja luokanvalvojan tulee erillisen ohjeen mukaan ilmoittaa kasvun ja oppimisen tuen koordinaattorille kolme eniten poissaoloja kerännyt oppilastaan. Ilmoitus tehdään Wilman kautta.

Tarkemmat ohjeet kirjataan oppilashuoltosuunnitelmaan.

Miten myönnetään poissaololupa?

Luokanopettaja tai luokanvalvoja voi myöntää huoltajan anomuksesta poissaololuvan enintään viideksi koulupäiväksi. Lupa tulee antaa kirjallisesti esimerkiksi Wilmalla. Sitä pidemmälle ajalle luvan myöntää rehtori. Hallinnollisen päätöksen (tweb) rehtori tekee vain evätessään anomuksen.

Mihin poissaolot kirjataan?

Poissaoloista tehdään merkintä Wilmaan.

Miten toimitaan, kun oppilaan tuntijakoa on kevennetty?

Erityisen tuen päätöksellä oppilaan tuntijakoa voidaan supistaa. Silloin poissaoloiksi merkitään vain oppilaan tuntijakoon sisältyvät tunnit.

Miten toimitaan, kun oppilaan koulunkäynti evätään?

Kun poissaolot johtuvat kurinpidosta, ei tunteja merkitä poissaoloiksi.

Miten toimitaan, kun oppilas osallistuu muihin palveluihin?

Kun oppilas käyttää erityisopetuksen, oppilashuollon tai kouluhammaslääkärin palveluja, ei näitä tunteja merkitä poissaoloiksi.

Miten toimitaan, kun oppilas sairastuu kesken päivän?

Luokanvalvoja tai luokanopettaja ottaa yhteyttä huoltajaan ja sopii menettelystä.
Loppupäivän oppitunteja ei merkitä poissaoloiksi.

Säädöksiä

Oppilaan tulee osallistua perusopetukseen, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta. (Perusopetuslaki 35 §)

Opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista huoltajalle. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. (Perusopetuslaki 26 §)

Poissaoloihin puuttuminen

Toimintamalli oppilaan poissaoloihin puuttumisessa

Syyn selvittäminen

Koulun tulee pyrkiä selvittämään poissaolon syy aina mahdollisimman nopeasti. Mikäli huoltajalta ei tule ilmoitusta, toimii koulu aktiivisesti. Teoriassahan on mahdollista, että oppilas makaa vaikkapa tajuttomana hangessa.

Luvattomat poissaolot

Luokanopettaja tai luokanvalvoja seuraa vastuullaan olevien oppilaiden poissaoloja. Mikäli luvattomia poissaoloja on yli 10 tuntia, ottaa luokanopettaja tai luokanvalvoja yhteyttä oppilaan kotiin ja sopii koululle tapaamisen, jossa on läsnä vastaava kuraattori.

Sairauspoissaolot

Mikäli oppilaalla on sairauspoissaoloja yli 30 tuntia ja huoli herää, ottaa luokanvalvoja tai -opettaja yhteyttä oppilaan kotiin ja sopii koululle tapaamisen, jossa on läsnä kouluterveydenhoitaja.

Pedagoginen tuki sairauspoissaolojen jälkeen

Oppilasta ei voida velvoittaa huolehtimaan sairaana koulutehtävistään kuten ei aikuisiakaan työtehtävistään. Sairauden jälkeen oppilas selvittää yhdessä opettajiensa kanssa opiskeluun jääneet aukot. Oppilaalla on oikeus tukiopetukseen, mikäli hän on sairauden vuoksi jäänyt opinnoissaan jälkeen. Aloitevelvollisuus tukiopetuksen järjestämisestä on koululla.

Monialainen asiantuntijaryhmä

Mikäli poissaolot edelleen jatkuvat ja ylittävät 80 tuntia, ottaa luokanvalvoja tai luokanopettaja jälleen yhteyttä kotiin ja vie tapauksen luvan saatuaan asiantuntijaryhmään, jossa tilannetta arvioidaan ja sovitaan jatkotoimenpiteistä. Mikäli asiantuntijaryhmästä kieltäydytään, ottaa rehtori yhteyttä opetuspäällikköön.

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Yleistä koulutapaturmista

Oppitunnit ja muut tilaisuudet

Koulutapaturmana pidetään tapaturmaa, joka tapahtuu opetustyön aikana tai muussa koulun järjestämässä tilaisuudessa ja on äkillinen ruumiinvamman aiheuttava odottamaton tapahtuma, joka sattuu vakuutetun tahtomatta.

Opintoretket ja leirikoulut

Myös opintoretkillä, yökoulussa tai leirikouluissa oppilaille sattuneiden tapaturmien hoitokulut korvataan, mikäli toiminta on koulun opetussuunnitelman mukaista toimintaa. Käytännössä se tarkoittaa, että tapahtuma on hyväksytty lukuvuosisuunnitelmassa ja myös siitä laadittu tarkempi suunnitelma on hyväksytty. Tarkemmassa suunnitelmassa olennaisinta on juuri turvallisuus.

Koulumatkat

Koulumatkalla sattuneet tapaturmat korvataan lukuun ottamatta tapaturmia, joissa auto tai muu moottoriajoneuvo on ollut osallisena. Tällaisissa tapauksissa liikennevakuutus korvaa hoitokulut. Jos oppilaan koulutapaturma on sattunut koulumatkalla tai vaatii hoitoa vasta koulupäivän jälkeen, niin tällaisissa tapauksissa on asiasta tiedotettava mahdollisimman pian koulua ja noudatettava näitä tapaturmaohjeita.

Hoitopaikka

Koulutapaturmissa ensisijainen hoitopaikka on julkinen terveydenhoito. Yksityisten lääkäriasemien palveluista aiheutuneet kustannukset Valkeakosken kaupunki korvaa vain, mikäli kyseiseen hoitoon on saatu lähete terveystieteiden keskukselta tai aluesairaaltalta.

Esineiden rikkoontuminen

Vakuutus ei korvaa esim. silmälasien, pyöräilykypärän tai kuulokojeen rikkoontumista, ellei tapaturma ole vaatinut ensiapuluonteista lääkärinhoitoa.

Laajempi vakuuttaminen

Mikäli huoltajat haluavat vakuuttaa lapsensa tapaturmien varalta laajemmin kuin välittömien sairaskulujen osalta, on se tehtävä omalla kustannuksella.

Laskutusosoite

Koulutapaturman ollessa kyseessä, on terveyskeskuksessa tai aluesairaalassa mainittava, että kyseessä on koulutapaturma, jolloin laskutus tulee suoraan kasvatus- ja opetustoimen hallintoon.

Valkeakosken kaupunki talous- ja konserniohjaus PL 20, 37601 Valkeakoski,

Viite: Kopeto/ koulutapaturma

Lisätietoja

Lisätietoja saa tarvittaessa kasvatus- ja opetustoimistosta (puh. 040 335 6205).

Säädökset

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. (Perusopetuslaki 29 §)

Tapaturmien ehkäiseminen

Turvallisuuden edistäminen

Riskien arviointi

Oppilaita ja lapsia koskeva koulukohtainen turvallisuussuunnitelma, kiinteistöä koskeva pelastussuunnitelma sekä henkilöstöä ja yläkoulun teknistä työtä koskeva työsuojelun toimintaohjelma päivitetään vuosittain ja päivityksen tulee perustua kutakin suunnitelmaa koskevaan vuosittaiseen riskinarviointiin.

Uhkiin varautuminen

Uhkiin varautuminen kuvataan kiinteistön pelastussuunnitelmassa. Siltä osin pelastussuunnitelma ei ole julkinen.

Ensiapu

Yleinen ensiapuvalmius kuvataan kiinteistön pelastussuunnitelmassa.

Läheltä piti

Kaikki tapaturmiin liittyvät läheltä piti -tilanteet tulee yksikön johtajan raportoida välittömästi kasvatus- ja opetustoimistoon.

Liikenne

Esiopetuksen ja koulun toiminta tulee järjestää niin, että yksikön omilla aktiivisilla toimenpiteillä jatkuvasti vähennetään onnettomuusriskejä matkoilla, pihaliikenteessä sekä opintokäynneillä.

Sisävalvonta

Mikäli esioppilailta ja oppilailta on lupa viettää lepoaikaa sisätiloissa, tulee sitä varten suunnitella ja järjestää riittävä valvonta. Erityistä huomiota tulee kiinnittää portaissa ja käytävissä liikkumisen sekä koulussa oppituntien alun valvontaan.

Ulkovalvonta

Mikäli esioppilaille ja oppilaille tarjotaan lepoaikaa pihalla, tulee sitä varten suunnitella ja järjestää riittävä valvonta. Vastuulliseksi valvojaksi käy vain kasvatusvastuussa oleva työntekijä. Valvonnan painopisteen tulee olla ennakoivassa toiminnassa.

Työelämään tutustuminen

Työelämään tutustumispaikan sekä siihen liittyvän oppimisympäristön soveltuvuudesta koulun oppilaille vastaa koulun rehtori. Sama koskee joustavan perusopetuksen työssä oppimista.

Päävammat

Jääliikunnassa ja laskettelussa sekä pyöräretkillä tulee esioppilailta ja oppilailta edellyttää kypärän käyttöä.

Käsityö

Teknisen työn opettajan virkaa voi hoitaa vain henkilö, joka on riittävän syvällisesti perehdytetty kyseisen työtilan työturvallisuuteen. Toiminnassa tulee noudattaa Opetushallituksen julkaiseman Käsityön turvallisuusoppaan toimenpideohjeita.

Uinti

Uimahalliin järjestetyillä opintokäynneillä tulee noudattaa Opetushallituksen julkaisemia valtakunnallisia turvallisuusohjeita. Myös suihku- ja pukutilojen turvallisuus tulee varmistaa aukottomalla valvonnalla.

Opintoretket ja leirikoulut

Opintoretkien ja leirikoulujen suunnitelmissa sekä niiden hyväksymisessä tulee kiinnittää erityistä huomiota turvallisuuteen. Niin sanottu yökoulu lasketaan leirikouluksi.

Ensiapu ja hoitoonohjaus

Toiminta tapaturman sattuessa

Hätäensiapu

Hätäensiavun antaa ensivaiheessa lähin aikuinen, mutta mahdollisimman pian toimintavastuun ottaa ensiapuun koulutettu henkilö. Koulukiinteistön ensiaputaitoinen henkilöstö ilmoitetaan vuosittain pelastussuunnitelmassa. Vakavassa tapauksessa tilataan välittömästi sairaankuljetusauto.

Siirtäminen

Vakavassa tapauksessa oppilaan liikuttamista tulee välttää, sillä se saattaa usein pahentaa tilannetta.

Asian hoitaminen

Oppilaan luokanopettaja, luokanvalvoja rehtori tai rehtorin määräämä muu opettaja ottaa toiminnan hoitaakseen. Koululla tulee sopia jo ennalta parimenettely tai jokin muu toimintaohje siitä, kuka ottaa tilannetta hoitavan opettajan oppilaat siksi aikaa vastuulleen.

Ilmoitus huoltajalle

Toimintaa hoitava opettaja ottaa aina ja heti yhteyden huoltajaan ja jatkotoimenpiteistä neuvotellaan hänen kanssaan. Mikäli kyseessä on kuitenkin päävamma, järjestetään oppilaalle aina ja poikkeuksetta lääkärintarkastus.

Kuljettaminen

Mikäli terveyskeskuskäyntiin päädytään, toimitetaan oppilas hoitoon taksilla tai kun vamma on vakava, ambulanssilla. Yksityisauton käyttöä tulee välttää.

Saattaminen

Mikäli huoltaja ei pääse mukaan ja lapsi on vielä pieni, järjestetään koululta mukaan aikuinen saattajaksi. Isommille lapsille saattaa riittää kirjallinen lähete sekä yhteydenotto terveyskeskukseen.

Paluumatka

Myös oppilaan matka terveyskeskuksesta kotiin tulee suunnitella ja sopia.

Tapaturmailmoitus

Luokanopettaja tai luokanvalvoja täyttää yhdessä rehtorin kanssa tapaturmailmoituksen.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Tupakka, alkoholi ja muut päihteet

Miten näitä ongelmia ehkäistään ennalta?

Koulussa annetaan tietoa ja luodaan asennetta sekä koulun toimintakulttuurin että eri oppiaineiden sisältöjen avulla. Käytetään hyväksi päivänavauksia ja erilaisia tapahtumia.

Tukimateriaalia

Ehkäisevän päihdetyön opas

Joensuun malli

Päihteettömyyden tukeminen

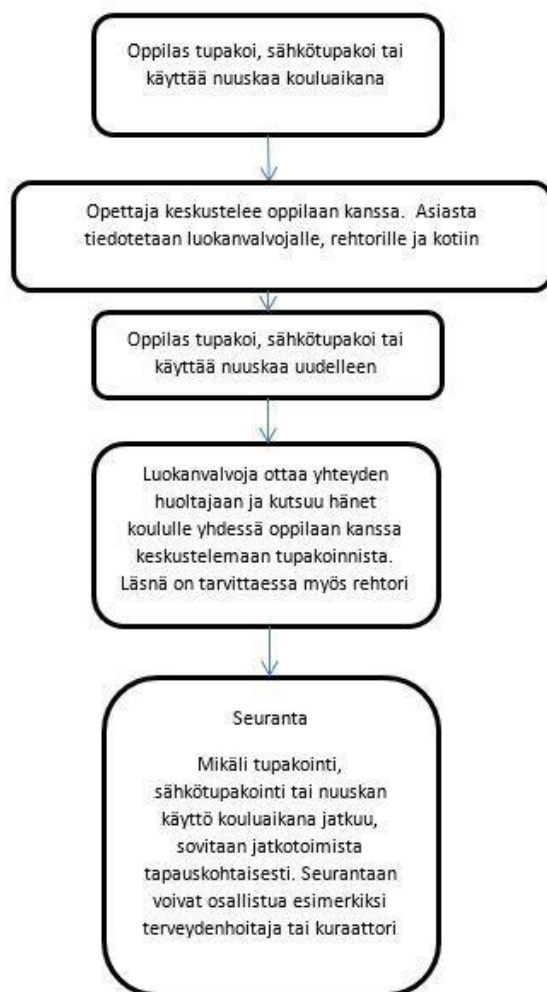
Valkeakosken toimintamalli lasten ja nuorten päihteettömyyden tukemiseksi moniammatillisena yhteistyönä

Tupakointi koulussa

Valkeakosken toimintamalli peruskoulussa, kun alaikäinen oppilas käyttää tupakkatuotteita koulun sisätiloissa tai koulualueella

---

Lappeenrannan malli vertailua varten

Miten toimitaan, kun käry käy ekan kerran?

Ensimmäisen tupakoinnin jälkeen järjestetään palaveri rehtorin kanssa. Tapaamisen aikana oppilas soittaa huoltajalle ja kertoo itse tupakoinnista kiinni jäämisestä. Palaverin tarkoitus tiedottaa oppilaalle jatkotoimenpiteistä, mikäli hän jää uudelleen kiinni tupakoinnista kouluaikana. Kotiin lähetetään kirjallinen ilmoitus tupakoinnista ja käydystä keskustelusta. Huoltaja palauttaa ilmoituksen allekirjoituksella varustettuna koululle. Mikäli havaitaan, että oppilaalla on hallussa tupakkaa, menetellään samalla tavalla. Koulun henkilökunnalla ei kuitenkaan ole oikeutta ottaa oppilaalta tupakoita pois.

Miten toimitaan, jos tupakointi jatkuu?

Toisen tupakoinnin jälkeen yllä olevan lisäksi ohjataan perhe ottamaan yhteyttä terveydenhoitajaan, joka pyytää tarvittaessa koulukuraattorin tai lääkärin mukaan neuvonnan saamiseksi tupakoinnin haitoista ja lopettamisesta.

Entä jos tupakointi edelleen jatkuu?

Koska oppilas rikkoo koulun järjestyssääntöjä tupakoidessaan koulun alueella tai koulupäivän aikana koulun alueen ulkopuolella, voidaan rikkomukseen puuttua erityisesti sen toistuessa myös ojentamis- ja kurinpitotoimia käyttäen.

(Lähde: Lappeenranta pops) 2 kommenttia

Säädöksiä

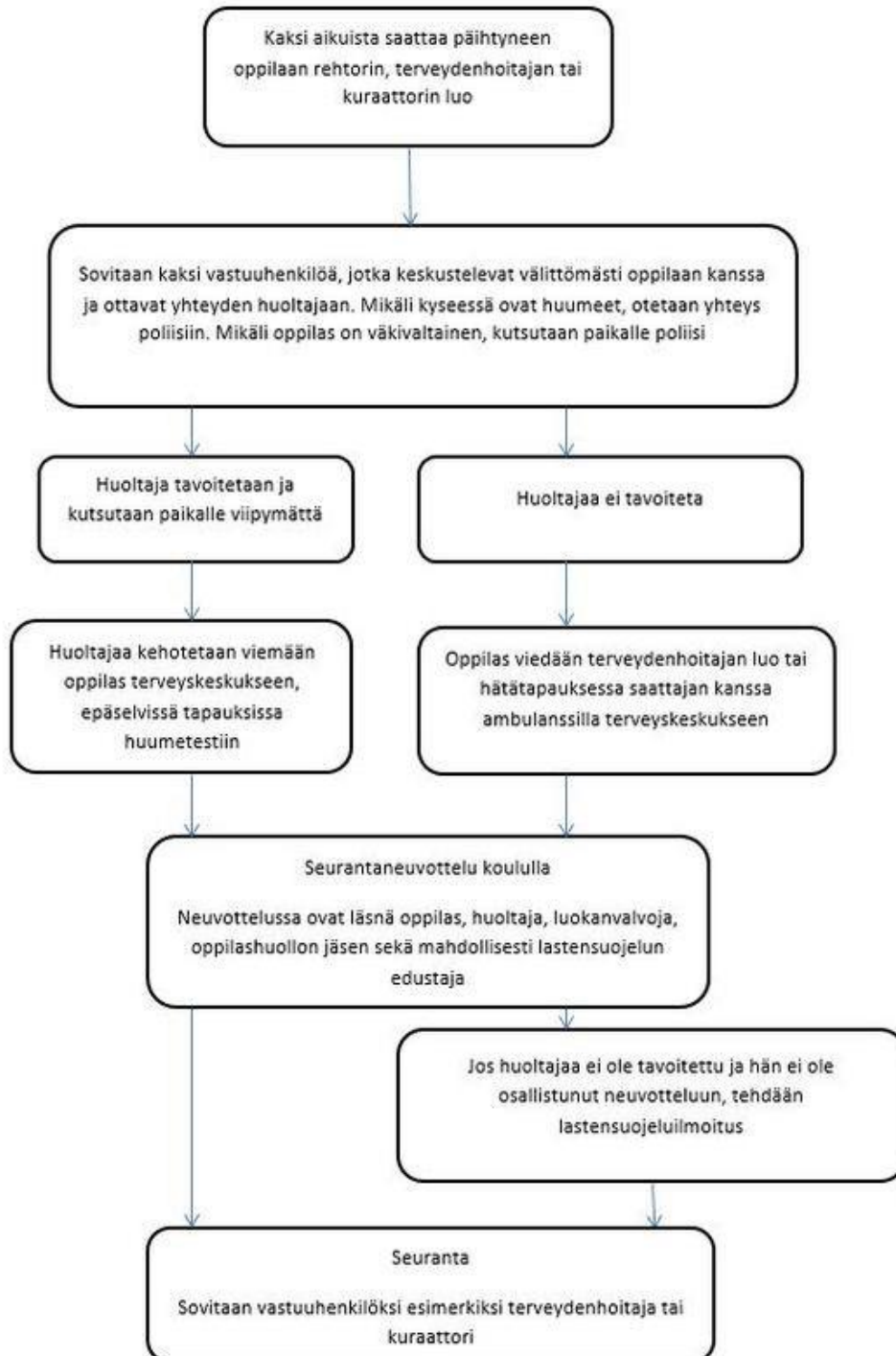
Tupakkalain (12 § 1 mom) mukaan tupakointi on kielletty ”päiväkotien lapsille ja oppilaitosten oppilaille tarkoitetuissa sisätiloissa sekä niiden pääasiassa kahdeksatoista vuotta nuoremmille tarkoitetuilla ulkoalueilla”.

Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja luovuttaminen on kielletty alle 18-vuotiaille. Sama sääntö koskee nuuskan myyntiä ja luovutusta.

Päihtyneenä koulussa

Valkeakosken toimintamalli peruskoulussa, kun alaikäisen oppilaan havaitaan olevan päihtyneenä koulussa

Lappeenrannan malli vertailua varten

Miten toimitaan, mikäli oppilas on koulussa päihtyneenä?

Rehtori tai hänen valtuuttamansa henkilö ottaa yhteyttä päihtyneen oppilaan huoltajiin ja pyytää heitä saapumaan koululle välittömästi. Mikäli huoltajia ei tavoiteta, koulun henkilöstö huolehtii oppilaasta ja ottaa yhteyttä hätäkeskukseen 112, jota kautta tieto välitetään tarvittavalle viranomaistaholle (poliisi, ambulanssi, terveyskeskus, päivystävä lastensuojelutyöntekijä). Lisäksi käynnistetään yksilökohtaisen oppilashuollon prosessi.

Miten toimitaan, mikäli oppilaan vapaa-ajan päihdekäytöstä herää huoli?

Jos oppilaan vapaa-aikana tapahtuvasta päihdeiden käytöstä herää huoli, käynnistetään yksilökohtaisen oppilashuollon prosessi.

Miten toimitaan, mikäli oppilaan hallusta löytyy päihteitä?

Jos oppilaalla on hallussaan alkoholia, rehtori tai hänen valtuuttamansa henkilö tekee asiasta ilmoituksen huoltajalle. Tarpeen mukaan käynnistetään yksilökohtaisen oppilashuollon prosessi.

Miten toimitaan, mikäli oppilaan arvioidaan välittävän päihteitä?

Mikäli havaitaan tai epäillään, että oppilas on osallisena alkoholin välityksessä, rehtori tai hänen valtuuttamansa henkilö ilmoittaa asiasta huoltajille ja poliisille. Tarpeen mukaan käynnistetään yksilökohtaisen oppilashuollon prosessi.

(Lähde: Lappeenranta pops)

Säännöksiä

Alkoholilain (34 §, 2 mom.) perusteella alkoholijuoman hallussapito on alaikäiseltä kielletty ja alkoholijuoman välittäminen myös ilman palkkiota on alaikäiselle kielletty (31 §).

Huumausainelain (5 §) mukaan huumausaineiden kauppa, välitys, käyttö ja hallussapito on kielletty.

Huoli päihteiden käytöstä

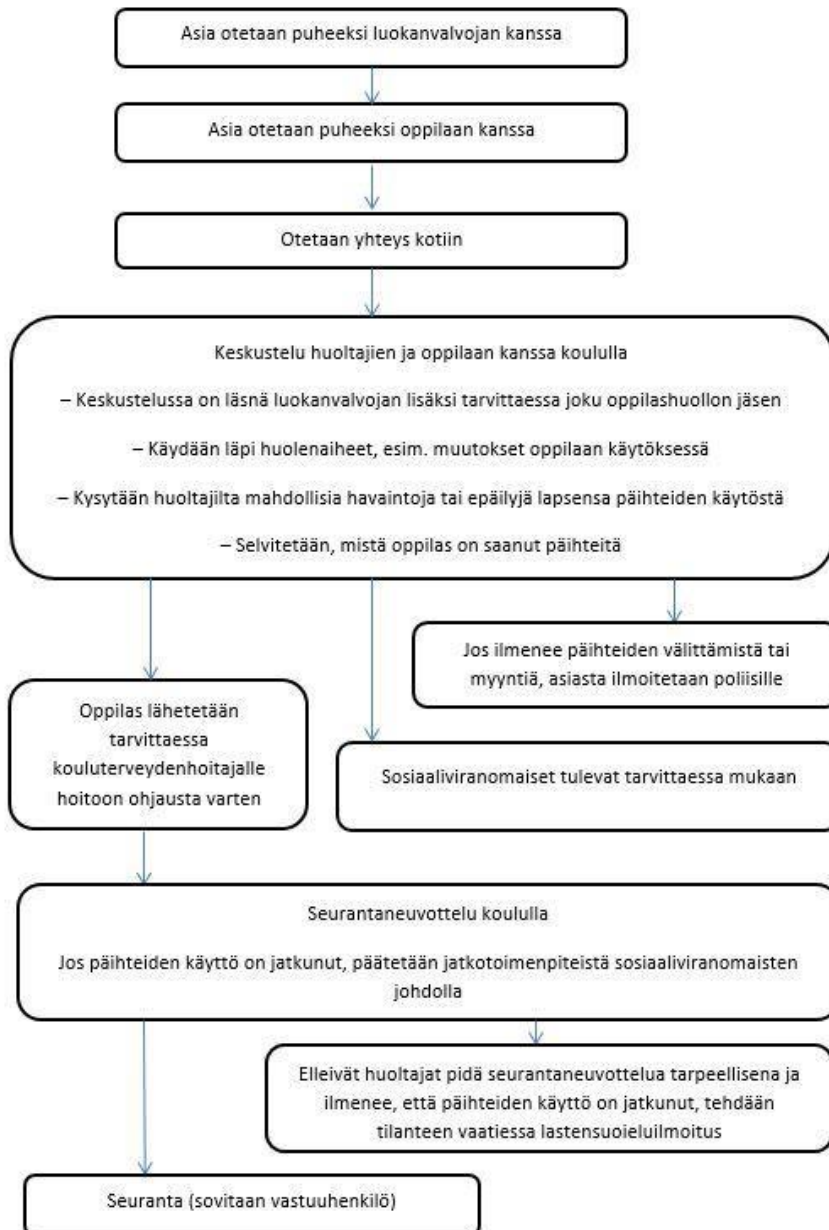
Huumeet

Voiko peruskoulun oppilaan määrätä huume testiin?

Opetushallituksen mukaan jo 12 vuotta täyttäneille voidaan tehdä vapaaehtoinen huume testi vanhemmilta lupaa kysymättä. Silloin kouluterveyshuollossa pitää kuitenkin olla perusteltu epäily huumeiden käytöstä. Testistä saa kieltäytyä, eikä siitä saisi olla seuraamuksia oppilaalle.

Valkeakosken toimintamalli peruskoulussa, kun nousee esille huoli alaikäisen oppilaan päihteiden käytöstä

Säännöksiä

Alkoholilain (34 §, 2 mom.) perusteella alkoholijuoman hallussapito on alaikäiseltä kielletty ja alkoholijuoman välittäminen myös ilman palkkiota on alaikäiselle kielletty (31 §).

Huumausainelain (5 §) mukaan huumausaineiden kauppa, välitys, käyttö ja hallussapito on kielletty.

Päihdekeskustelumalli oppilaan kanssa

Kun puhut nuoren kanssa päihteistä

- Varaa aikaa ja paikka, jossa voitte olla rauhassa.
- Pysy rauhallisena.
- Ota ensin esille asia, josta voit kehua nuorta ja josta olet tyytyväinen.
- Toimi etukäteen päättämälläsi tavalla.
- Kerro, että olet huolissasi.
- Kerro että välität.
- Kerro faktat eli mitä olet nähnyt, kuullut tai haistanut.
- Älä moralisoi.
- Tee avoimia kysymyksiä (mitä...missä...milloin...joihin ei voi vastata kyllä tai ei).
- Kuuntele (anna nuoren kertoa oma tarinansa).
- Varaudu nuoren kyyneliin tai kiukkuun.
- Keskustele nuoren tavoitteista elämässä sekä päihteiden vaikutuksesta niihin.
- Sano selvästi, että arvostat häntä ja uskot hänen mahdollisuuksiinsa.
- Kerro mitä itse olet valmis tekemään nuorta tukeaksesi.
- Jos erehdyt, pyydä anteeksi.
- Jos nuori tarvitsee ammattiapua, keskustele asiasta ja neuvo nuorta.

–

Välittäminen ja huoli ovat puuttumisen motiivit, ja ne kannattaa sanoa myös ääneen. Voit kertoa myös, että nuori on hyvä tyyppi, vaikka hänen tekemisissään onkin toivomisen varaa. Nuorta ei saa vähätellä tai nolata.

Mahdollisten seuraamusten tulee olla ryhmän sopimien päihdepelissäntöjen mukaiset ja kaikille samat.

(Lähde: Nuorten Akatemia)

Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

---

Koulukuljetusten turvallisuus

- Koulu huolehtii kuljetusta odottavien tai kuljetuksesta saapuvien oppilaiden ohjauksesta, mikäli odotusaika kestää säännöllisesti yli 15 minuuttia.
- Koulun henkilökunta valvoo osaltaan turvavöiden käyttöä.
- Rehtori vastaa siitä, että koulukuljetusten purku- ja täyttöpaikka on turvallinen.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Miten linjataan ja tiedotetaan koulun periaatteet?

Lukuvuoden alussa koulun tulee järjestää tilaisuus, esimerkiksi päivänavaus tai koulurauhan julistus, jossa tehdään selväksi koulun asenne kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään sekä niiden vastustamiseen.

Samalla huolehditaan suunnitelman tiedottamisesta oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille sekä henkilöstön perehdyttämisestä.

Miten koulun kiusaus-, häirintä- ja väkivaltatilannetta seurataan?

Oppilaille tulee lukuvuosittain järjestää vähintään yksi kysely, jossa selvitetään yhteisössä tapahtuvaa kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa. Kyselyn esiin tuomat epäkohdat selvitetään ja hoidetaan.

Miten koulun kiusaus-, häirintä- ja väkivaltatilanteisiin puututaan?

Selkeään ja jatkuvaan kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään tulee puuttua ajoissa ja riittävän voimakkaasti. Kasvatuskeskustelujen lisäksi tulee tarvittaessa käyttää myös jälki-istuntoa ja varoituksia. Ääritapauksissa rehtorin tulee tehdä kasvatus- ja opetuslautakunnalle esitys oppilaan määräaikaisesta erottamisesta.

Mihin koulu kirjaa toimenpidemallinsa?

Tapausten käsittelyä varten kukin koulu kirjaa oppilashuoltosuunnitelman koulukohtaisiin tarkennuksiinsa siinä noudatettavat vaiheet, jotka voivat perustua esimerkiksi KiVa-koulun ohjelmaan: yhteistyö huoltajien kanssa, välittömät toimenpiteet ja jälkiseuranta.

Miten toimitaan, mikäli kiusausta, häirintää tai väkivaltaa tapahtuu koulumatkalla?

Koulumatkoilta tietoon tullut kiusaaminen, häirintä ja väkivalta, joihin koulun kurinpitotoimenpiteet eivät ulotu, ilmoitetaan kummankin osapuolen huoltajille.

Miten toimitaan, kun koulun keinot loppuvat?

Vaikeissa kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatapauksissa koulu pyytää neuvoa lastensuojelulta ja poliisilta.

Miten tätä suunnitelmaa seurataan, arvioidaan ja päivitetään?

Suunnitelman toteutumista seurataan lukuvuoden aikana ja tarvittaessa kirjataan huomioita seuraavaan työversioon. Suunnitelmaa arvioidaan koulun oppilashuoltoryhmän toimesta lukuvuosittain viimeistään kesäkuussa. Korjausesitykset toimitetaan opetuspäällikölle. Suunnitelma päivitetään muun opetussuunnitelman yhteydessä ennen seuraavan lukuvuoden alkua.

Tukimateriaalia

Opetus- ja kulttuuriministeriön teesit: Seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen oppimisyhteisöissä (pdf)

Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi

---

Säädöksiä

Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. (Perusopetuslaki 29 §)

2 a. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä 150

Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma. Siinä otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa. Suunnitelmassa kuvataan:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen, edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla,
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta,
- yhteistyö huoltajien kanssa,
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa,
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille sekä
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Yleistä kriisi-, uhka- ja vaaratilanteissa

Kriisitilanne

Kriisitilanteeksi kutsutaan yllättävää tapahtumaa, jossa koulu joutuu toimimaan ilman aikaisempaa ja riittävää kokemusta tai tietämystä asiasta.

2 b. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

---

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma. Suunnitelmassa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa,
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa, sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet,
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen,
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille,
- toimintavalmiuksien harjoittelu sekä suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

Kriisitilanteiden ehkäisy ja niihin varautuminen

Varautuminen ja ennakointi

Läheltä piti

Rehtorin tulee raportoida kaikki turvallisuuteen liittyvät läheltä piti -tilanteet välittömästi kasvatus- ja opetustoimenjohtajalle. Raportointiin voidaan käyttää Vaaratilanteiden tapahtumailmoitus -lomaketta. Ilmoitusten perusteella päivitetään turvallisuuteen liittyviä suunnitelmia.

Riskikartoitus

Koulun turvallisuusriskit tulee kartoittaa vuosittain eri suunnitelmien päivittämisen yhteydessä tai kun koulun toiminnassa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kartoitukset tulee tehdä erikseen eri suunnitelmien osalta. Riskikartoitus ei ole itsetarkoitus, vaan väline, jonka avulla vastaava suunnitelma päivitetään.

- **Varmuus- ja valmiussuunnitelma**
Koko keskuksen turvallisuussuunnitelmana toimii viranomaissalainen varmuus- ja valmiussuunnitelma, josta vastaa opetuspäällikkö.
-

- **Työsuojelun toimintaohjelma**

Henkilöstön työturvallisuutta silmällä pitäen päivittää rehtori koulunsa työsuojelun toimintaohjelman vuosittain tammikuun loppuun mennessä. Suunnitelmalla on ilmeinen vaikutuksensa myös oppilaiden turvallisuudelle ja se koskeekin yläkoulun oppilaita teknisen työn ja työharjoittelun osalta.

Suunnitelman hyväksyy opetuspäällikkö.

- **Pelastussuunnitelma ja uhkaukset**

Koko koulukiinteistöä koskevat turvallisuusohjeet on kirjattu pelastussuunnitelmaan, joka Pirkanmaalla sisältää myös suojelusuunnitelman. Rehtori päivittää pelastussuunnitelman vuosittain 11.2. mennessä. Suunnitelma tehdään Pirkanmaan aluepelastuslaitoksen pohjalle ja sen hyväksyy opetuspäällikkö. Koulun kohdistuvat uhkaukset tulee ottaa aina vakavasti ja niistä tulee välittömästi ilmoittaa poliisille. Uhkaustilanteissa toimitaan koulukiinteistön pelastussuunnitelman poliisiosion mukaisesti.

Perehdytys- ja turvallisuuskansio

Edellä mainituista suunnitelmista siirretään olennaiset asiat koulun perehdytys- ja turvallisuuskansioon sekä tarpeen mukaan koulun ilmoitustaululle. Kansio päivitetään ja koulun henkilökunta perehdytetään sen sisältöön vuosittain suunnittelupäivän yhteydessä sekä uudelle henkilöstölle perehdytyksen yhteydessä.

Kulunvalvonta

Koulun toiminta on järjestettävä niin, että koululle saapuvat ulkopuoliset ja varsinkin asiattomasti liikkeellä olevat henkilöt havaitaan ja heidän päämääränsä selvitetään.

Toiminta äkillisessä kriisitilanteessa

Tilanteen aikana

Toimintaohjeet

Varsinaiset toimintaohjeet ovat koulukiinteistön pelastussuunnitelmassa ja erityisesti sen poliisiosiossa, joka on salassa pidettävä asiakirja.

Kriisin aikana

Kriisitilanteessa rehtori tekee tilannearvion ja antaa selkeät toimintaohjeet henkilöstölle ja oppilaille sekä pyrkii rauhoittamaan tilannetta. Hän vastaa siitä, että paikalle hälytetään välittömästi tarvittava apu. Rehtori ohjaa henkilöstöään toimimaan rauhallisesti oppilaiden turvana.

Tilanteen jälkeen

Rehtorin toimenpiteet

Tilanteen rauhoituttua rehtori järjestää neuvottelun koulun henkilökunnan kesken. Tällöin sovitaan toimintalinjoista, vastuista ja työnjaosta:

- kartoitetaan henkilöstön omat kokemukset kriisistä ja arvioidaan voimavarat asioiden käsittelyyn
  - kootaan tiedot oppilaiden tilanteesta niin pitkälle kuin mahdollista
  - sovitaan, miten oppilaiden koteihin ja läheisiin ihmisiin ollaan yhteydessä
  - sovitaan, miten toimenpiteistä tiedotetaan
  - sovitaan, miten kriisin kohdanneita perheitä muistetaan
  - sovitaan, millaisia yhteisiä tilaisuuksia järjestetään tilanteen käsittelemiseksi ja sovitaan tilaisuuksiin liittyvät vastuut
  - sovitaan, miten eri opiskelutilanteissa asiaa käsitellään; vältetään asioiden liiallista käsittelyä ja korostetaan, että opettajan ensisijainen tehtävä on kuunnella, vastata kysymyksiin, antaa tietoa ja seurata oppilaiden mahdollisia oireita, jotka liittyvät kriisiin
  - sovitaan, miten annetaan tietoa median edustajille; tässä on syytä olla erityisen huolellinen varsinkin oppilaiden suojaamisessa
  - sovitaan, miten ollaan yhteydessä yhteistyökumppaneihin ja millaista asiantuntija-apua voidaan saada koulun ulkopuolelta
  - sovitaan, miten asioiden käsittelyä jatketaan henkilöstön kesken ja keskustellaan, mitä mahdollisia tukitoimia he tarvitsevat
-

Oppilashuoltoryhmä

Rehtori neuvottelee myös oppilashuollon henkilöstön kanssa. Tällöin sovitaan toimintalinjoista, vastuista ja työnjaosta:

- sovitaan, mikä on oppilashuollon henkilöstön rooli yhteydenpidossa koteihin tai opiskelijoiden perheisiin ja tiedon saamisessa oppilaiden tai opiskelijoiden tuen tarpeesta
- sovitaan, millaista tukea koulussa voidaan tarjota ja miten enemmän tukea tarvitsevat oppilaat tai opiskelijat ohjataan ulkopuolisen tuen piiriin
- sovitaan, miten oppilashuollon henkilöstö tukee muuta henkilökuntaa
- sovitaan, miten hoidetaan yhteydet muihin kouluihin tai oppilaitoksiin, erityisesti niihin, joissa on samojen perheiden lapsia
- sovitaan yhteydenotosta kaupungin kriisiryhmään

Yhteinen tilaisuus

Rehtori huolehtii yhteisen tilaisuuden järjestämisestä. Järjestelyissä on hyvä ottaa huomioon seuraavat näkökulmat:

- tilaisuus suunnitellaan huolella ja sen kestossa otetaan huomioon myös nuorimmat oppilaat
- tilaisuus on kaikille yhteinen ja oppilaiden, opiskelijoiden ja henkilöstön henkilökohtaista vakaumusta ja kulttuuritaustaa kunnioittava
- tilaisuutta johtaa rehtori tai hänen osoittamansa henkilö
- tilaisuudessa asia esitetään lyhyesti ja kaikille ymmärrettävällä tavalla: lyhyt kuvaus tosiasioista, keitä asia on kohdannut ja miten, mitä tuntemuksia järkyttävä asia herättää, miten koulussa tai oppilaitoksessa asia otetaan huomioon lähipäivinä
- asiaan liittyvä keskustelu oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa on suotavaa käydä luokissa lasten ja nuorten tarpeista lähtien

Rehtorin jaksaminen

On tärkeää, että rehtori huolehtii kriisin aikana ja sen jälkeen myös omasta jaksamisestaan.

Kuolemantapaus

Varautuminen ja toiminta kuolemantapauksissa

Surupakkaus

Koululla tulee olla niin sanottu surupakkaus, josta löytyy esimerkiksi kynttilöitä, surumusiikkia, asiayhteyteen sopivia runoja sekä tekstipohja päivänavausta varten.

Tiedottaminen

Rehtori vastaa tiedottamisesta, ellei vastuuta ole siirretty keskuksen johtajalle tai muille viranomaisille. Tiedottamisen tulee olla asiallista ja totuudenmukaista, mutta siinä tulee ottaa huomioon tietosuojan ja oikeusturvaan liittyvät asiat. Muun henkilökunnan tulee kieltäytyä kohteliaasti tiedottamisesta.

Julkisuuden rajoittaminen

Rehtorin tulee pitää huolta siitä, että opetuksen julkisuus evätään suruvaiheen ajaksi perusopetuslain § 19 mukaisesti.

Keskustelu

Ryhmiin opettajat huolehtivat siitä, että oppilaat pääsevät mahdollisimman pian purkamaan tunteitaan ja keskustelemaan tilanteesta siihen kykenevän aikuisen kanssa. Keskustelun tulee olla hienovaraista ja sen tulee pyrkiä rauhoittamaan oppilaita, luomaan turvallisuuden tunnetta sekä antamaan tulevaisuuden uskoa.

Jälkihoito

Valkeakosken kaupungin kriisiryhmän päivystysnumero on 040 511 4837. Rehtori sopii ryhmän kanssa tarvittavista toimenpiteistä. Niitä voivat olla esimerkiksi suunnitelmien tarkistaminen, asian jatkokäsittely päivänavauksissa ja oppitunneilla, oppilaiden mahdollisen oireilun havainnointi ja henkilöstön tarvitseman tuen suunnittelu ja toteutus.

Kriisisuunnitelman arviointi ja päivittäminen

Arviointi

Kriisisuunnitelmaa arvioidaan vuosittain muun opetussuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

Päivittäminen

Kriisisuunnitelma päivitetään muun opetussuunnitelman yhteydessä kesäkuussa. Kriisisuunnitelman hyväksyy koulutus- ja hyvinvointilautakunta.

Psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen

Oppilashuolto

Rehtori neuvottelee myös oppilashuollon henkilöstön kanssa. Tällöin sovitaan toimintalinjoista, vastuista ja työnjaosta:

- sovitaan, mikä on oppilashuollon henkilöstön rooli yhteydenpidossa koteihin tai opiskelijoiden perheisiin ja tiedon saamisessa oppilaiden tai opiskelijoiden tuen tarpeesta
- sovitaan, millaista tukea koulussa voidaan tarjota ja miten enemmän tukea tarvitsevat oppilaat tai opiskelijat ohjataan ulkopuolisen tuen piiriin
- sovitaan, miten oppilashuollon henkilöstö tukee muuta henkilökuntaa
- sovitaan, miten hoidetaan yhteydet muihin kouluihin tai oppilaitoksiin, erityisesti niihin, joissa on samojen perheiden lapsia
- sovitaan yhteydenotosta kaupungin kriisiryhmään
-
-

Toimintavalmiuksien harjoittelu

Poistumisharjoitus

Koulukiinteistön poistumisharjoitukset määritellään pelastussuunnitelmassa. 0 kommenttia

---

7.1.4 Yksilökohtainen oppilashuolto

Tukimateriaalia

Yksilökohtainen opiskeluhuolto - säädöksistä toimivaan käytäntöön

Yksilökohtaisen oppilashuollon määrittelyä

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteet

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti.

Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa

Miten kouluterveydenhoitaja huomioidaan pedagogisissa ryhmissä?

Kouluterveydenhoitaja kutsutaan mukaan ensimmäisen, viidennen ja kahdeksannen vuosiluokan pedagogisiin ryhmiin. Itsenäisenä ammattilaisena kouluterveydenhoitaja päättää osallistumisestaan tapauskohtaisesti.

Milloin koululääkäri tapaa oppilaan huoltajineen?

Lääkäri toimii kouluterveydenhoitajan työparina laajoissa terveystarkastuksissa.

Mikä on MOVE!?

Koulu järjestää laajaan terveystarkastukseen kuuluvan fyysisen kyvyn mittauksen viidennellä ja kahdeksannella vuosiluokalla. Mittaustulokset toimitetaan koululta viipymättä kouluterveydenhoitajalle.

Mikä on luokkayhteenveto?

Osana laajaa terveystarkastusta terveydenhoitajat tapaavat 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaat ja perheet kesän ja syksyn aikana ja keräävät oppilaiden henkilökohtaisista tarkastuksista luokkakohtaista yhteenvetoa. Lisäksi luokanopettajalta tai luokanvalvojalta pyydetään näkemys luokan toimivuudesta ja ilmapiiristä sekä oppilaiden hyvinvoinnista. Nämä kaksi yhteenvetoa kootaan yhteen, jolloin saadaan yhtenäinen näkemys luokan tilanteesta

---

ja on mahdollista tehdä tarvittavia tukitoimia. Lukuvuoden puolivälin aikoihin kokoonnutaan yhteen käsittelemään yhteenvetoa. Kokoukseen kutsutaan luokanopettaja tai luokanvalvoja, rehtori, terveydenhoitaja, psykologi ja kuraattori.

Säädöksiä

Kunnan on järjestettävä oppilaalle terveystarkastus jokaisella vuosiluokalla.

Ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella vuosiluokalla tarkastuksen on oltava laaja.

(Kouluterveydenhuoltoasetus 9 §)

Kunnan on järjestettävä oppilaalle suun terveystarkastus ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella

vuosiluokalla. (Kouluterveydenhuoltoasetus 10 §)

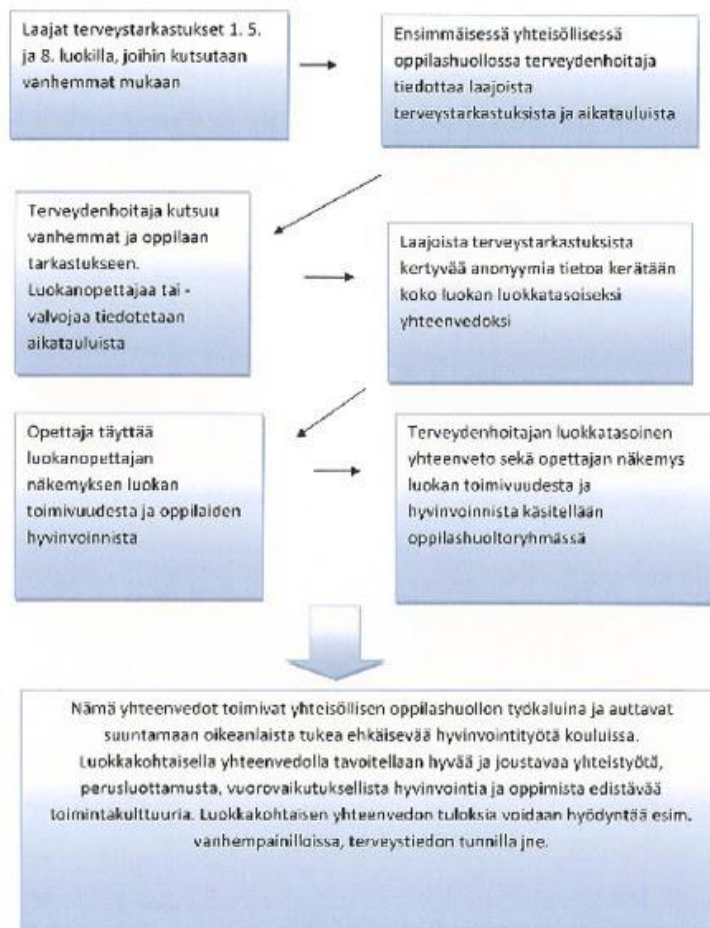
Laaja terveystarkastus

Ohje laajaan terveystarkastukseen

YLEISET OHJEET LAAJOIHIN TERVEYSTARKASTUKSIIN

Luokkayhteenveto

Mihin luokkayhteenveto perustuu?

Valtioneuvoston asetukseen 6.4.2011/338/ 7 §: Laajoista terveystarkastuksista tehtyä yhteenvetoa on käytettävä arvioitaessa oppilashuollon yhteistyönä luokka- ja kouluyhteisön tilaa ja mahdollisten lisätoimenpiteiden tarvetta. Yhteenveto ei saa sisältää henkilötietoja.

Miksi tämä on sijoitettu suunnitelmassa yksilökohtaiseen oppilashuoltoon?

Tämä on tosiaan yhteisöllistä oppilashuoltoa, mutta laajaan terveystarkastukseen liittyvät toimenpiteet on tiedon löytämisen helpottamiseksi sijoitettu samaan paikkaan.

Mitä jos luokalla on vain muutamama oppilas?

Yksittäisiä oppilaita ei saa tunnistaa kerättävästä tiedosta. Siksi tietoa kerätään ainoastaan oppilasmäärältään riittävän suurista luokista. Valkeakoskella luokkayhteenveto tehdään vain perusopetusryhmästä, jossa on vähintään 16 viides- tai kahdeksasluokkalaista oppilasta.

Mitä yhteenvedon tiedoilla tehdään?

Niiden perusteella valitaan jatkotoimenpiteitä, jotka kirjataan kunkin koulun opetussuunnitelman koulukohtaiseen toimintakulttuuriin Hyvinvointi- otsikon tai vastaavan alle. Huomaa, että jatkotoimenpiteitä saadaan myös koulun terveyden ja turvallisuuden tarkastuksista.

Mitä koteihin tiedotetaan?

Kodeille tiedotetaan edellä mainituista jatkotoimenpiteistä. Varsinaista luokkayhteenvetoa ei koteihin jaeta.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

---

Miten sairauden vaatima hoito järjestetään?

Kouluterveydenhuolto toimii koordinoijana eri tahoille ja huolehtii siitä, että pitkäaikaissairaana ja vammaisen lapsen ja nuoren tarpeet huomioidaan koulussa ja myös kotona ja että sovitut suunnitelmat toteutuvat.

Miten yhteistyö varmistetaan?

Kouluterveydenhuollon tulee varmistaa yhteistyö koulun sekä sairaanhoidosta ja kuntoutuksesta vastaavien tahojen kanssa erityisesti koulun alussa ja siirryttäessä yläluokille ja sieltä toiselle asteelle. Siirtymisen onnistuminen tulee varmistaa saattaen tukemalla. Myös riittävät tiedot tulee siirtää tulevaan oppilaitokseen.

Miten erityisruokavalio järjestetään?

Terveystenhoitaja tekee oppilaille selvityksen kouluruokailussa tapahtuvaa ruokailua varten. Lääkärin tekemät selvitykset kulkevat terveystenhoitajan kautta keittiöille. Terveystenhoitaja täyttää lääkärin lausunnon perusteella käytössä olevan selvityksen. Ruokavalioselvitys uusitaan vähintään vuoden välein.

Keliakiaruokavalioselvitystä sekä uskonnollista syistä johtuvaa erityisruokavalioselvitystä ei tarvitse uusita vuosittain.

Miten lääkitys järjestetään?

Koulussa annetaan lääkkeitä yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman mukaan tai vain erityistilanteissa. Lääkehoitosuunnitelma laaditaan lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen. Koululainen osaa usein itse ottaa lääkkeensä ja tällöin henkilökunnan tehtävänä on antaa huoltajan toimittama lääkeannos tai valvoa, että lääke tulee otetuksi ja seurata lapsen tilannetta.

Milloin lääkehoitoa toteutetaan?

Lääkehoitoa toteutetaan vain seuraavissa tilanteissa yksilöllisesti tehdyn suunnitelman mukaisesti:

- ensiapulääkitys anafylaktisessa reaktiossa
- ensiapulääkitys epilepsiakohtauksessa
- astmalapsen avaava lääke astmakohtauksessa tai ennakoivasti esim. ennen liikuntatuntia
- diabeetikkolapsen insuliinipistokset ja ensiapulääkitys insuliinishokissa. 0 kommenttia

Lääkehoitosuunnitelma

Oppilaan lääkehoitosuunnitelma

Taustaa

Mikäli koulussa on oppilas, joka saattaa tarvita äkillistä lääkehoitoa, voi sitä antaa oppilaan lääkehoitosuunnitelman mukaisesti tarvittavan perehdytyksen saanut henkilö.

Hätätilanteessa ensiavun on velvollinen antamaan kuka tahansa koulun aikuinen, myös lyhytaikainen sijainen. Tällaiseen tilanteeseen tarvitaan oppilaan lääkehoitosuunnitelma, jota lääkkeen antajan on vastuullisesti noudatettava.

Laadinta

Lääkehoitosuunnitelman laatimisesta vastaa rehtori. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan luokanopettajan tai luokanvalvojan sekä huoltajan kanssa. Tarvittaessa voidaan kouluterveydenhoitajaa käyttää asiantuntijana. Olennaista on, että kaikki lääkehoitoon osallistuvat tahot toimivat yhteistyössä huoltajan kanssa.

Välitön lääkehoito

Suunnitelma laaditaan, kun lapsen tiedetään tarvitsevan välitöntä lääkehoitoa. Sitä tarvitaan kuumekouristuksissa ja epileptikohtauksissa, insuliinishokissa ja anafylaksian eli äkillisen allergisen sokin uhatessa.

Kuuriluonteinen tai pitkäaikaishoito

Suunnitelma laaditaan, kun lapsi tarvitsee kuuriluonteista tai pitkäaikaissairauden vaatimaa lääkehoitoa koulupäivän, leirikoulun tai aamu- ja iltapäivätoiminnan aikana. Koulu ei hoida lääkitystä silloin, kun se voidaan antaa kotona.

Vaikutuksen seuranta

Suunnitelma laaditaan, kun lapsella on sairaus, jossa lääkehoidon vaikutuksia on seurattava päivän aikana.

Kirjattavat asiat

Lääkehoitosuunnitelma-lomake sisältää siihen kirjattavat asiat.

Säilytys

Suunnitelma sijoitetaan oppilaan kuvalla varustettuna koulun perehdytyskansioon sekä osaksi oppilaan pedagogisia asiakirjoja.

Rehtorin vastuu

Laadinnan lisäksi rehtori vastaa henkilöstönsä perehdyttämisestä suunnitelmaan sekä siitä, että oleellinen tieto saavuttaa myös muut asianomaiset. Lisäksi rehtori vastaa siitä, että tietoja käsitellään ammatillisesti ja yksilöä suojaavien säädösten mukaan.

Huoltajan vastuu

Huoltaja vastaa siitä, että lapsen lääkehoidon tarve ja lääkehoidon kannalta kaikki tarvittava tieto on käytettävissä. Huoltaja vastaa myös lapsen yksilöllisen lääkkeen toimittamisesta ja tiedon siirtämisestä tarvittaessa toiseen kuntaa tai muulle koulutuksen järjestäjälle.

Kouluterveydenhuollon vastuu

Kouluterveydenhuolto vastaa siitä, että rehtori on tietoinen vastuustaan ja että saatuaan tiedon lääkehoitoa tarvitsevasta oppilaasta, muistuttaa rehtoria suunnitelman laadintavelvoitteesta. Lisäksi kouluterveydenhuolto vastaa hoitotoimenpiteisiin perehdyttämisestä.

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Yhteistyö kolmiportaisen tuen yhteydessä

Miten yhteistyötä tehdään?

Kun pedagoginen asiakirja etenee vaiheeseen, jossa edellytetään monialaista yhteistyötä, asiasta neuvotellaan sen oppilashuollon asiantuntijan kanssa (psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja), jota oppilaan tuentarve parhaiten koskee.

Tarvitaanko kokousta?

Monialaista yhteistyötä varten ei pedagogisen asiakirjan laadinnan yhteydessä yleensä järjestetä kokousta, vaan tarvittavat neuvottelut käydään muulla tavalla.

Miten yhteistyö kirjataan?

Merkintä tehdystä yhteistyöstä kirjataan pedagogiseen asiakirjaan: pedagogiseen arvioon tai pedagogiseen selvitykseen. Siihen ei kuitenkaan kirjata salassa pidettäviä oppilashuollollisia tietoja.

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi. Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä.

Moniammatillinen yhteistyö pedagogisessa arvioissa

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

Moniammatillinen yhteistyö pedagogisessa selvityksessä

Opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Asiantuntijaryhmä

Asiantuntijaryhmän tehtävät

Mikä on asiantuntijaryhmän tehtävä?

Tukea oppilasta, hänen hyvinvointiaan ja oppimisedellytyksiään. Tämän toteuttamiseksi asiantuntijaryhmä pitää yllä oppilashuoltokertomusta.

Mitä tehtäviä ryhmälle ei kuulu?

Koulun henkilöstön työnohjaus, koulun työrauhaongelmat, kurinpidollisten toimenpiteiden arviointi eikä kolmiportaiseen tukeen liittyvä konsultointi.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen

Kuka asiantuntijaryhmän kutsuu ensimmäisellä kerralla kokoon?

Asiantuntijaryhmän kutsuu kokoon henkilö, jolla on kova huoli oppilaasta. Tätä henkilöä kutsutaan oppilashuoltokertomuksessa vireille panijaksi.

Mitä kutsusta tulee ilmetä?

Kutsusta pitää selvittää, onko oppilas mukana kokouksessa. Lisäksi annetaan alustavaa tietoa kokouksen syystä ja muista osallistujista.

Miten kutsu oppilashuoltotiimille tulee hoitaa?

Oppilashuollon kutsu toimitetaan oppilashuoltotiimille, joka pohtii keskenään, kenen tai keiden oppilashuollon asiantuntijoiden olisi hyvä olla paikalla.

Miten mahdollinen peruutus hoidetaan?

Peruuttaminen tulee tehdä, mikäli mahdollista, viimeistään viikkoa ennen kokousta ja siitä tulee ilmoittaa kaikille kutsutuille.

Ketä ammattilaisia siihen kutsutaan?

Mukaan kutsutaan tapauskohtaisesti vain ne pedagogiset, oppilashuollolliset tai muut lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät asiantuntijat, jotka ovat asian suhteen tarpeellisia. Ryhmä tulee pitää mahdollisimman rajattuna ja pienenä. Ilman oppilashuollon asiantuntijaa kyseessä ei ole monialainen asiantuntijaryhmä.

Ketä oppilaan puolelta kutsutaan?

Oppilaan lisäksi kutsutaan yleensä virallinen huoltaja tai huoltajat. Huostaan otettujen oppilaiden osalta tulee huoltajuus selvittää oppilasrekisterin ylläpitäjältä, koska huoltajaa saattaa edustaa esimerkiksi sosiaalityöntekijä.

Onko asiantuntijaryhmä oppilaalle ja huoltajalle pakollinen?

Ei. Oppilashuollon palvelut ovat vapaaehtoisia.

Millaisia suostumuksia tarvitaan tavalliseen asiantuntijaryhmään?

Kun osallistujat ovat pedagogisia tai oppilashuollon henkilöstöä, riittää oppilaan ja huoltajan suullinen lupa. Käytännössä saattaa olla järkevää pyytää myös tällöin kirjallinen lupa.

Millaisia lupia tarvitaan laajempaan asiantuntijaryhmään?

Jos osallistujina on myös esimerkiksi perheneuvolan ja lastensuojelun henkilöstöä, tarvitaan kirjallinen lupa. Kirjallinen lupa tarvitaan myös oppilaan tai huoltajan tukihenkilön osallistumiseen.

Kuka johtaa ryhmää?

Ryhmä valitsee keskuudestaan vastuuhenkilön. Luontevinta on, että se on oppilaan luokanopettaja,

luokanvalvoja tai erityisopettaja. Vastuuhenkilö vastaa siitä, että lain vaatimat kirjaukset tehdään oppilashuoltokertomukseen.

Minkä verran kokoukseen varataan aikaa?

Yhden oppilaan asiantuntijaryhmän kokouksen tulisi kestää vähintään tunnin verran.

Saako kokouksen nauhoittaa?

Kokouksen ääni- ja kuvanauhoitus on sallittua, kunhan se tehdään kaikille tiedettäväksi.

Tapauskohtainen monialainen asiantuntijaryhmä

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön.

Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

Asiantuntijaryhmän toiminta

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Oppilashuoltokertomus

Miten oppilashuoltokertomus liittyy asiantuntijaryhmään?

Asiantuntijaryhmä pitää yllä oppilashuoltokertomusta: selvittelyjä, tukitoimien toteutumista ja tilanteen seuraamista. Oppilashuoltokertomus on yksi ajallisesti etenevä tapauskohtainen asiakirja, johon aina lisätään uudet asiat ja jossa päivitetään asiantuntijaryhmän kokoonpanoa.

Miten oppilashuoltokertomus avataan oppilaalle?

Henkilö, jolla on oppilaasta suurin huoli merkitään vireillepanijaksi. Lisäksi kirjataan syy oppilashuoltotyön käynnistämiseksi. Kumpikin kirjataan oppilashuoltokertomukseen vain ensimmäisellä kokouskerralla.

Mihin oppilashuoltokertomus kirjataan?

Valkeakoskella se kirjataan Wilman Muistioihin. Opiskelijakohtaiset muistiot -rekisteri on kokonaan varattu vain oppilashuoltokertomuksille.

Kuka vastaa kokouskirjauksista?

Ryhmän keskuudestaan valitsema vastuhenkilö on vastuussa kokouksen kirjauksista. Sen on hyvä olla oppilaan opettaja, sillä psykologilla ja kuraattorilla on omat rekisterinsä.

Voidaanko oppilashuoltokertomukseen tehdä myös yksittäiskirjauksia?

Kyllä ja se on jopa suotavaa. Näin kokousten välillä kertyvä tieto välittyy varmasti muille jäsenille. Näitä tietoja on voitu saada puheluissa, keskusteluissa tai yksilötapaamisissa.

Kenellä on oikeus käsitellä oppilashuoltokertomuksen tietoja?

Vain voimassa olevilla asiantuntijaryhmän jäsenillä, jotka huoltaja on hyväksynyt. Muille, myös oppilaalle ja huoltajalle, pyydetään tietojen luovutuslupa erikseen opetuspäälliköltä.

Miten toimitaan nivelvaiheissa 0-1 ja 6-7?

Nivelvaiheessa on hyvä pitää asiantuntijaryhmän kokous, jolloin ryhmän jäsenet ja vastuuhenkilö viimeistään päivitetään. Oppilashuoltokertomusta jatketaan samaan dokumenttiin.

Miten asiantuntijaryhmä eroaa ns. pedagogisesta ja konsultaatioryhmästä?

Vain asiantuntijaryhmän kokouksessa saa käsitellä oppilaan salassa pidettäviä oppilashuollollisia asioita. Pedagogisen ja konsultaatioryhmän muistiot kirjataan oppilaan pedagogisiin asiakirjoihin. Jos oppilashuoltoa (psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja) ei ole kokouksessa mukana, kyseessä ei ole monialainen asiantuntijaryhmä. Tällöinkin kaikki sopimukset ja muut kirjaukset tehdään vain pedagogisiin asiakirjoihin.

Mistä löytyy rekisterin tietosuojaseloste?

Kasvatus- ja opetustoimistosta. Se on tallennettu Tweb-järjestelmään.

Oppilashuoltokertomuksen laadinta

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
  - kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
  - asian aihe ja vireille panija
  - oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
-

-
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Tietojen luovutus sivullisille

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltorekisteri

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä.

Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Psykologin ja kuraattorin kirjaukset

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Tietojen luovutus oppilashuollon sisällä

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi.

Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon.

Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Tietojen luovuttaminen toiselle järjestäjälle

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Oppilashuollon tuki kurinpitotapausten tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Tuki kurinpitotoimien yhteydessä

Miten toimitaan, kun oppilaan opetus evätään loppupäiväksi?

Asiasta ilmoitetaan huoltajalle, joka usein noutaakin oppilaan. Sen lisäksi asiasta ilmoitetaan oppilashuoltoon. Epääminen kirjataan kurinpitorekisteriin, mutta siitä ei tehdä poissaolomerkintää.

Miten toimitaan, kun oppilas erotetaan määräajaksi?

Luokanvalvoja kirjaa erottamisajan suunnitelmaan, miten oppilaan oppilashuolto järjestetään. Järjestämisestä sovitaan rehtorin ja oppilashuollon kesken.

7.1.5 Yhteistyö oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Kodin ja koulun yhteistyö oppilashuollossa

Miten oppilaat osallistetaan?

Oppilashuoltosuunnitelmaa käsitellään oppilaskunnassa oppilaiden ikäkaudelle soveltuvalla tavalla.

Oppilashuolto esittyytöy seitsemannen vuosiluokan Ryhmäx-ryhmyty mistapahtumassa lukuvuoden alkaessa.

Miten huoltajat osallistetaan?

Keskeiset oppilashuollolliset asiat kuvataan koulun lukuvuositedotteessa.

Oppilashuoltosuunnitelmaa esitellään vanhempainilloissa.

Huoltajilta kerätään kehittä misehdotuksia asiakastytyväisyyskyselyssä parillisina vuosina.

Kun huoltaja kutsutaan ensimmäistä kertaa monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukseen, varmistetaan, että hän samalla saa selkeät ryhmää koskevat perustiedot.

Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiksi. Suunnitelmassa kuvataan

- oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille.

7.1.6 Yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa

KELAn kuntoutusraha

Mikä on kuntoutusraha?

Yksi mahdollisuus tukea opintoja on hyödyntää KELA:n kuntoutusrahaa, jota voi saada 12 kuukaudeksi. Sen saamisen ehtona on 16 vuoden ikä. Hakeminen tulee laittaa vireille jo perusopetuksen aikana.

Miten kuntoutusrahan hakeminen varmistetaan?

Roukon ja Naakan kouluissa järjestetään elokuussa istunto, jossa ovat läsnä terveydenhoitaja, kuraattori, koulupsykologi, rehtori, opo, laaja-alainen erityisopettaja ja erityisopetuksen ohjaava opettaja. Siinä käydään läpi yleisopetuksen päättöluokkien sekä

---

toista kertaa kahdeksatta vuosiluokkaa käyvät erityistä ja tehostettua tukea saavat oppilaat. Yhdessä mietitään, ketkä nuorista olisivat oikeutetut kuntoutusrahaan.

Miten huoltajia tiedotetaan?

Samalla tehdään työnjako siitä, kuka alkaa hoitaa asiaa kenenkin perheen kanssa.

Miten asia hoidetaan erityis- ja jopo-luokilla?

Roukossa ja Naakassa käydään läpi elokuussa myös luokkamutoisen erityisopetuksen ja JOPO-luokan oppilaat kokoonpanolla, jossa laaja-alaisen erityisopettajan tilalla on asianomainen luokanopettaja.

Käytännössä tilaisuus voi olla esimerkiksi heti edellisen istunnon perään.

Miten asia hoidetaan Tietolassa?

Tietolan koulussa kuntotusraha-asia selvitetään aina jatko-opintoasioiden yhteydessä.

Yhteistyö nuorisotoimen kanssa

Yhteisölliset yhteistyömuodot nuorisotoimen kanssa Valkeakoskella

Koulujen nimetyt nuorisonohjaajat

Nuorisotoimi nimeää erikseen pohjoisen ja etelän kouluille yhteistyötä tekevät nuorisonohjaajat.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto on Valkeakoskelaisten nuorten oma vaikuttamiskanava, jossa ovat mukana oppilaat 7. luokkalaisista 17-ikävuoteen asti.. Nuorisovaltuutetut edustavat nuoria kaupunginvaltuustossa ja - lautakunnissa. Vaalit järjestetään yhteistyössä koulujen kanssa. Nuorisovaltuuston pöytäkirjat ovat nähtävänä Nuortenkoski.fi-sivuilla.

Nuorisovaltuuston yhteistyö koulujen oppilaskuntien kanssa: Oktafori-kokoukset

Oktafori-kokouksissa suunnitellaan/ideoidaan yhdessä nuorisovaltuuston ja oppilaskuntien yhteistyötä, jolla lisättäisiin lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksia heitä koskevaan päätöksentekoon ja palveluihin Valkeakoskella. Oppilaskunnat voivat kutsua muutoinkin nuorisovaltuuston puheenjohtajan tai muita nuorisovaltuutettuja kokouksiinsa.

Nuorisovaltuusto nimeään keskuudestaan koulukohtaiset kummit.

Monialaisen verkoston vuosittainen kokous

Oppilashuolto osallistuu nuorisotoimen ylläpitämän monialaisen verkoston vuosittaiseen kokoukseen, jossa arvioidaan verkostoyhteistyön toimivuutta sekä suunnitellaan toimintaa jatkossa.

Monialaisen verkoston teemakokoukset

Oppilashuollon asianomaiset edustajat osallistuvat monialaisen verkoston teemakokouksiin, jotka nuorisotoimi kutsuu kokoon esimerkiksi kun jokin epätoivottava ilmiö tulee esiin ja edellyttää yhteistä puuttumista.

Kuudesluokkalaisten Iso askel

Iso askel on kuudensille vuosiluokille järjestettävä luokkakohtainen tilaisuus, jossa käsiteltäviä aiheita ovat mm. yläkouluun siirtyminen, kiusaaminen, päihteet ja murrosikä.

Tilaisuus järjestetään yhteistyössä Sääksmäen seurakunnan nuorisotyön kanssa ja sen kesto on 2 tuntia.

Seitsemäsluokkalaisten ryhmäyty

Oppilashuolto osallistuu oman alueensa ryhmäytykseen yhdessä nuorisotoimen ja seurakunnan kanssa. Järjestämisvastuu on kiertävä.

Etsivä nuorisotyö

Etsivät nuorisotyöntekijät pitävät oppitunnin yhteiskunnan tukipalveluista yhdeksänsille vuosiluokille.

Ehkäisevän päihdetyön ryhmä

Ehkäisevän päihdetyön ryhmään kuuluu edustus oppilashuollosta, sosiaali- ja perhepalveluista, terveydenhoidosta sekä nuorisopalveluista. Tekeillä on yhteinen toimintamalli lasten ja nuorten päihitteettömyyden tukemiseksi Valkeakoskella.

Yhteistyö poliisiasioissa

Ilmoitus lapseen kohdistuvasta seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai väkivallasta

Ilmoitetaanko suoraan poliisille vai ensin lastensuojeluun?

Suoraan poliisille. Ja heti perään lastensuojelun päivystysnumeroon 040 33 57 095 klo 8-16.

Ilmoitetaanko huoltajalle?

Ei.

Mikä on prosessi?

Epäily herää. Konsultointi poliisille (029 5445877). Tutkintapyyntö.

25 § 3 momentti Ilmoitus poliisille

Edellä 1 momentissa tarkoitetuilla henkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu: rikoslain (39/1889) 20 luvussa seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko; tai

sellainen rikoslain 21 luvussa henkeen ja terveyteen kohdistuvana rikoksena rangaistavaksi säädetty teko, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Yhteistyö sosiaalihuolto- ja lastensuojeluasioissa

Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tehdään yhdessä huoltajan kanssa.

Lastensuojelulaki 25a § Sosiaalihuoltolaki 35.1 §

Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto.

---

25 a § Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi

Edellä 25 §:ssä tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa salassapitosäännösten estämättä myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa tehtynä sosiaalihuoltolain 35 §:n mukaisena yhteydenottona tuen tarpeen arvioimiseksi edellyttäen, että yhteydenotto tehdään viipymättä; ja yhteydenoton yhteydessä 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen henkilö ilmoittaa yhteydenottoon johtaneet syyt.

Lastensuojeluilmoitus

Yleistä lastensuojeluilmoituksesta

Lastensuojeluilmoitus on tapa viestittää sosiaalihuoltoon lapsen tilanteesta (Lastensuojelulaki 25.1 §).

Neljä tärkeää seikkaa liittyen lastensuojeluilmoituksen tekemiseen:

- Lastensuojeluilmoituksen tekemistä ei voi delegoida, vaan tilanteen havainnut työntekijä on velvollinen sen tekemään lastensuojelulain mukaan.
- Lastensuojeluilmoitus tulee tehdä vaikka on tieto, että samasta tilanteesta on tehty jo jonkun toisen ammattikunnan toimesta ilmoitus.
- Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen ei vaikuta se, onko lapsi jo lastensuojelun asiakkaana vai ei.
- Lastensuojeluilmoituksen tekeminen pitää uusia, jos lapsen tilanteeseen ei tule muutosta tai se pahenee.

25 § Ilmoitusvelvollisuus

Jonkin seuraavista tahoista palveluksessa tai luottamustoimessa oleva, vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä

---

vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä:... lasten päivähoito; opetustoimi;...

Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma

Palvelutarpeen arviointi

Kuka on vastuussa siitä?

Sosiaalihuollon työntekijä. Hänellä on aktiivinen selvittämisvelvollisuus hankkia tietoa. Hänellä on myös oikeus mennä kotiin ja pyytää poliisilta virka-apua.

Pitääkö koulun tai oppilashuollon osallistua siihen?

Pyydetyillä tahoilla on velvollisuus osallistua palvelutarpeen arviointiin. Ilmoituksen tekijä pyritään kutsumaan palvelutarpeen arvioinnin aloituspalaveriin.

Mihin arviointi johtaa?

Asiakassuunnitelmaan ellei sen laatiminen ole ilmeisen tarpeetonta.

Milloin suunnitelmaa tarkistetaan?

Tarvittaessa ja vähintään kerran vuodessa. 0 kommenttia

30 § Asiakassuunnitelma

...Asiakassuunnitelma on laadittava ja tarkistettava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen ja huoltajan sekä tarvittaessa lapsen muun laillisen edustajan, vanhemman, muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan taikka lapselle läheisen henkilön sekä lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa....

Lastensuojelun moniammatillinen ryhmä

Asiantuntijaryhmä

Kuka nimeää lastensuojelun moniammatillisen ryhmän?

Sosiaali- ja terveyslautakunta.

Kuka kutsuu ryhmän kokoon?

Sosiaali- ja perhepalvelut. Ryhmään voidaan tarvittaessa kutsua asiaan liittyviä tahoja, kuten lapsen opettaja.

Mitkä ovat asiantuntijaryhmän tehtävät?

- asiantuntijaryhmä voi tarvittaessa antaa myös lausuntoja päätöksenteon tueksi, erityisesti hallinto- oikeudelle ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle
  - avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa koskevien asioiden valmistelussa avustaa sosiaalityöntekijää lapsen sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa
  - avustaa muussa lastensuojelun toteuttamisessa; pääsääntöisesti erityisen vaativissa tilanteissa lausuntoja voidaan antaa myös lapsen sijoittamisesta erityisen huolenpidon yksikköön
  - lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee voida konsultoida asiantuntijatyöryhmää tarvittaessa
-

Millainen on asiantuntijaryhmän päätösvalta?

Asiantuntijaryhmällä ei ole päätösvaltaa.

Säädöksiä

14 § Moniammatillisen asiantuntemuksen turvaaminen

Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oikeudellista sekä muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta.

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Lastensuojelun asiantuntijaryhmä avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Lisäksi asiantuntijaryhmä antaa lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi.

Lastensuojelun oikeus saada asiantuntijalausuntoja

Asiantuntijalausunnot

Pitääkö koulun henkilökunnan luovuttaa lastensuojelulle salassa pidettäviä tietoja?

Kyllä, kaikki asiaan liittyvä tarpeellinen tieto.

Säädöksiä

20 § Velvollisuus antaa sosiaalihuollon viranomaiselle salassa pidettäviä tietoja

..., koulutuksen järjestäjä, ... ovat velvollisia antamaan sosiaalihuollon viranomaiselle sen pyynnöstä maksutta ja salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat sosiaalihuollon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat tiedot ja selvitykset, jotka viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän vuoksi ovat välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä viranomaiselle annettujen tietojen tarkistamista varten...

Yhteistyö perheneuvonnan kanssa (vanha)

Oppilashuollon monialaiset asiantuntijaryhmät

Ehdotus: Perheneuvolan edustaja voi huoltajan (oppilaan) kirjallisella luvalla osallistua asiantuntijaryhmän kokoukseen. Koska tällaisia kokouksia varten on varattu etukäteen kalenteriaikoja, kutsutaan asiantuntijaryhmää myös nopsaksi. Perheneuvola lähettää asiantuntijaryhmään edustajan, joka on perehtynyt asiaan ja jolla on mahdollisuus tehdä sitä koskevia päätöksiä sekä tarjota vastaanottoaikoja.

- oppilaan nimi tulee ilmoittaa
  - paikalle voi tulla myös edustaja, joka on nopeasti valmisteltu tilanteeseen
  - kirjallisessa luvassa tulisi olla myös lupa toimittaa tietoa perheneuvolaan
  - miksi perheneuvola tarvitaan, onko todellinen tarve?
  - perheneuvolalla voi olla osallistumislupa perheeltä, mutta ei tietojen luovuttamislupaa
  - ketä muita osallistuu
  - kutsu kaksi viikkoa ennen
-

- tieto myös perheelle
- vältetään näkemyseroja asiakkaan aikana
- asiantuntijaryhmän (yleensä Nopsa) lopuksi tehdään jatkosuunnitelma

Perheneuvolan neuvotteluihin osallistuminen

Ehdotus: Sekä koulun että oppilashuollon edustaja pyydetään mukaan perheneuvolan yksilökohtaisiin alku- ja loppuneuvotteluihin, mikäli huoltaja siihen suostuu. Edustajat ovat aina oppilaan yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän jäseniä. Mikäli tämä ei onnistu, liitetään oppilashuollon lähetteeseen myös koulun näkemys oppilaan koulunkäyntitilanteesta.

- koulun osuuden ajaksi voidaan kutsua alkuneuvotteluun
- huoltajat voivat pyytää tutkimusjakson palautteeseen

Perheneuvolan palvelut ja prosessit

Ehdotus: Perheneuvolan yksilökohtaiset palvelut perusopetusikäisille lapsille ovat seuraavat:

- erikoissairaanhoidon lähetetään koululaakärin tai omalääkärin kautta, jos lapsi ei ole penen asiakas

Tilanne ryhmässä

Ehdotus: Perheneuvolan työntekijä käy tutustumassa asiakkaansa toimintaan koulun normaalissa ryhmätilanteessa.

- pene luottaa koulun asiantuntemukseen ja kirjalliseen kuvaukseen

Tutkimukset

Lähtökohtaisesti kognitiiviset tutkimukset kuuluvat oppilashuollon psykologille.

Mikäli oppilaalla on perheneuvolan asiakkuus, tutkimus on osa hoidollista kokonaisuutta ja sen vuoksi perheneuvolan tehtävä.

Yhteydenpito

Ehdotus: Oppilashuollon työntekijöillä on perheneuvolan työntekijöiden suorat puhelinnumerot, jotta oppilashuollon monialaisen asiantuntijaryhmän jäsen voi oppilaan nimellä pyytää perheneuvolasta asiantuntijan neuvoja.

- perheneuvolassa on puhelinkeskus
- oppilashuollon ja penen välillä on konsultaationeuvotteluita sekä säännöllisesti että erikseen sovittaessa

Yhteistyösopimus lastensuojelun kanssa (vanha)

Oppilaiden tunnistetiedot

Oppilaiden tunnistetietoja ei hallintokuntien välillä lähetetä sähköpostissa tai tekstiviesteinä, vaan tunnistetiedot toimitetaan joko kasvokkain, puhelimella tai sisäisenä salassa pidettävänä postina. Sähköpostit ja tekstiviestit saattavat joutua esimerkiksi virushyökkäyksen tai näppäilyvirheen takia väärille henkilöille.

Asiantuntijaryhmät

Tapauskohtaisessa monialaisessa asiantuntijaryhmässä käsitellään ainoastaan oppilasta, joka tai jonka huoltaja on todistettavasti saanut vähintään kahta viikkoa aikaisemmin tiedon tulevasta kokouksesta ja suostunut asian käsittelyyn sekä kirjallisesti suostunut nimettyjen lastensuojelun henkilöiden osallistumiseen. Huoltajan tulee saada tieto tulevasta käsittelystä ennen kuin vastaava tieto on toimitettu lastensuojeluun.

Nopsatoiminta

Asiantuntijaryhmän pikaisen kokoontumisen mahdollistamiseksi oppilashuolto ja lastensuojelu varaavat yhteisiä torstai-iltapäiviä kalenterista. Vuorossa oleva nopsakoordinaattori huolehtii kutsumisesta, kokoustilasta sekä ajan peruuttamisesta, mikäli sitä ei tarvita. Koolle kutsuminen tai peruuttamisesta ilmoittaminen tehdään viimeistään saman viikon tiistaina virka-aikaan.

Lastensuojelun osallistuminen asiantuntijaryhmään

Viimeistään kaksi viikkoa ennen asiantuntijaryhmän kokousta rehtori toimittaa lastensuojeluun kirjalliset etukäteistiedot oppilaasta, jota ryhmässä aiotaan käsitellä. Osoitteeksi kirjoitetaan Valkeakosken sosiaalivirasto/ Lastensuojelu, Kerhomajankatu 2. Näin posti ei jää yksittäisen henkilön laatikkoon esimerkiksi loman aikana.

Kirjaaminen

Asioita käsitellään asiantuntijaryhmän kokouksessa vain sellaisessa säädösten vaatimassa muodossa, että lastensuojelu voi kirjata ne suoraan asiakaskertomuksiinsa. Koulu voi kirjata yksittäistä oppilasta koskevia tietoja vain oppilashuollon kertomuksiin. Oppilaskohtaisia tietoja ei saa kirjata esityslistoihin eikä kokousmuistioihin.

Neuvonta

Lastensuojelun sosiaalityöntekijältä voi aina kysyä neuvoa yleisellä tasolla ilman nimiä esimerkiksi puhelimitse. Sen lisäksi tapauskohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän jäsen voi kysyä neuvoa lapsen nimellä. Salassapitosäännökset eivät tätä estä. Yhteydenotossa on olennaista ilmoittaa, minkä vuoksi lapsen asioista ollaan huolissaan.

Tiedonsaanti

Opetuksen järjestäjä on oikeutettu saamaan tiedon oppilaan huostaanotosta, avohuollon tai kiireellisestä sijoituksesta ja huoltajuuden muutoksesta. Ensisijaisesti koulutoimi selvittää huoltajuuden henkikirjoittajalta.

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen

Lastensuojeluilmoitus tai pyyntö lastensuojelutarpeen selvittämiseksi tehdään lastensuojelulain 25 §:n mukaisesti lastensuojeluviranomaisille. Viran- tai toimenhaltijalla on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus salassapitosäännösten estämättä, jos hän tehtävässään on saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeenselvittämistä. Toivottavaa on, että toimitaan yhteistyössä huoltajan kanssa, ja pyynnön osalta vaaditaankin aina huoltajan allekirjoitus. Poikkeuksen muodostaa lapseen kohdistunut välitön uhka ja kaltoinkohtelu.

Ilmoituksen tekijä

Lastensuojeluilmoituksen tekee jokainen oppilaan tilanteesta huolestunut henkilö. Toiveena on, että ilmoituksista selviäisi henkilö, joka oppilaan parhaiten tuntee ja kykenee antamaan oppilaasta lisätietoja. Asiantuntijaryhmä voi tehdä yhteisen ilmoituksen, kunhan siihen kirjataan kaikkien osallistujien nimet.

Lastensuojeluilmoituksia tehdään niin monta, kuin on tarpeen ja samasta oppilaasta voi ilmoituksen tehdä useampi henkilö. Esimiehen tehtävänä on toimia tukena ilmoituksen teossa.

Lastensuojeluilmoituksen muoto

Ilmoituksen voi tehdä suullisesti tai kirjallisesti. Suositeltavaa kuitenkin on, että ilmoitus tehdään kirjallisesti, jolloin vältetään mahdollinen sisällön väärin ymmärryksen vuoksi tapahtuva kirjaamisvirhe.

Lastensuojeluilmoituksella ei ole määrämuotoa, sen voi muotoilla vapaasti tai sitten hyödyntää lomaketta, joka löytyy lastensuojelun käsikirjasta. Hyvä käytäntö on, että ilmoituksen mukaan laitetaan jo oleellisia asiakirjoja tai selvitys siitä, mitä koulussa on jo siihen mennessä tutkittu tai tehty.

Valkeakosken sosiaalivirasto/ Lastensuojelu, Kerhomajankatu 2

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/>

Ensimmäinen neuvottelu

Ilmoituksen tekijälle annetaan mahdollisuus osallistua huoltajan luvalla ensimmäiseen neuvotteluun. Mikäli ilmoituksia tai ilmoittajia on useita, neuvotteluun osallistuu henkilö, jolla on hallussaan eniten tietoa oppilaan tilanteesta.

Seksuaalirikos ja väkivalta

Mikäli viran- tai toimenhaltija on saanut tehtävässään tietää asioita, joiden perusteella on syytä epäillä lapseen kohdistunutta seksuaalirikosta tai väkivaltaa, ilmoitus tehdään suoraan poliisille. Sen lisäksi ilmoitus tulee tehdä myös lastensuojeluun, jonka tehtävänä on arvioida mahdollinen lastensuojelun tarve.

Perheohjaus (tiedoksi)

- Tarjoaa tukea vanhemmuuteen, kasvatukseen ja arjen eri tilanteisiin. Perheohjaus on kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista varhaista tukea lapsiperheille.
  - Perustehtävänä on perheiden elämänhallinnan ja voimavarojen käyttöönoton tukeminen sekä arjessa selviytymisen vahvistaminen.
-

-
- On luottamuksellista, pääsääntöisesti perheen kotona tapahtuvaa auttamista ja tukemista. Painottuu perheiden kanssa keskusteluun, ohjaukseen ja yhdessä tekemiseen.
  - Palvelu on perheille maksutonta

Perheohjaaja

- Keskustelee perheen palvelun tarpeesta, tavoitteista ja sisällöstä sekä palvelun kestosta.
- Tukee perheen omatoimisuutta.
- Opastaa, neuvoo ja ohjaa muihin palveluihin.

Myöntämisperusteet

- raskauteen liittyvät erityistilanteet
- kyseessä on monikkoperhe, ts. syntyy useampi lapsi yhtä aikaa
- vanhempien selviytymisvaikeudet lapsen kanssa (itkuinen vauva, epävarmuus omasta vanhemmuudesta, univaikeudet, epäsäännöllinen päivä-/ vuorokausirytmii)
- tuen tarve lapsen kasvatuksessa (rajat, yhteiset säännöt, koulunkäyntivaikeudet) vuorovaikutusongelmat ja muut sosiaaliset ongelmat
- lapsen pitkäaikainen sairaus tai vamma, jossa vanhempi tarvitsee erityistä tukea perheessä akuutti kriisi, esim. perheenjäsenen kuolema, avioero
- vanhemman masennus tai yhtäkkinen uupumus

Perheohjausta ei voida myöntää pelkästään seuraavan kaltaisissa tilanteissa

- pelkkä siivouksen tarve
- äkillinen lapsen sairastuminen tilanteissa, joissa vanhemmalla on oikeus jäädä hoitamaan lasta kotona tehtävä etätyö
- opiskelu tai luennoilla käynti
- vanhempien harrastukset
- henkilökohtaisen avustajan tarve
- työssä käyvien vanhempien lastenhoitotarve
- kotikäynti peruuntuu, jos perheessä on tarttuva sairaus (esim. flunssa, vatsatauti, rokkotaudit)

Perheohjauksella ei ole lupaa kuljettaa asiakkaita autolla, mahdolliset siirtymiset tapahtuvat kävellen.

7.1.7 Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Kuka vastaa oppilashuollon toteuttamisesta?

Oppilashuollon koulukohtaisesta toteuttamisesta ja johtamisesta vastaa rehtori. Apunaan hänellä on koulun oppilashuoltoryhmä. Oppilashuollon kunnallisista palveluista vastaa kasvatus- ja opetustoimenjohtaja.

Miten oppilashuollon toteutumista seurataan?

Kasvatus- ja opetustoimisto kerää oppilashuollon toiminnasta tilastoa lukuvuosikertomusta varten lautakunnan kesäkuun kokoukseen.

Koulut itsearvioivat oppilashuollon toteutumista parittomina keväinä.

Perheiden tyytyväisyyskyselyssä on oppilashuollon osio parillisina keväinä.

Oppilashuolto arvioi koulukohtaista oppilashuollon toteutumista joka kolmas vuosi.

Mitä tiedoilla tehdään?

Tietoja käytetään hyväksi opetussuunnitelman ja sitä kautta koulujen toiminnan kehittämisessä.

Miten tuloksista tiedotetaan?

Rehtori vastaa koulunsa tulosten tiedottamisesta koulunsa henkilöstölle, oppilaille ja huoltajille.

Seurantavastuu

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista.

Opetuksen järjestäjän toimenpiteet

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Omavalvonta

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta.

---

8 Kieleen tai kulttuuriin liittyviä erilliskysymyksiä

8.1 Muut monikieliset oppilaat

Miten monikielisten oppilaiden opetus järjestetään?

Kaikki monikieliset oppilaat opiskelevat Valkeakoskella pääsääntöisesti omassa lähikoulussaan. Valmistavan opetuksen tarvetta ja järjestämistä arvioidaan tapauskohtaisesti.

Miten äidinkielen ja kirjallisuuden -oppimäärä valitaan?

Oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden -oppimääräksi valitaan hänelle parhaiten soveltuva oppimäärä. Oppimäärän valinnassa S2-opettaja tai oppilaan oma opettaja esittelee eri vaihtoehdot ja niihin liittyvät periaatteet huoltajille. Yhteistyössä huoltajien kanssa arvioidaan monikielisen lapsen kielitaitoa ja pohditaan, mikä oppimäärä hänelle parhaiten soveltuu. Vanhempien kanssa yhteistyössä päätetään oppilaalle parhaiten soveltuva äidinkielen ja kirjallisuuden -oppimäärä. Vanhemmat viime kädessä tekevät päätöksen oppimäärästä.

Mistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden oppimäärä löytyy?

Se löytyy keskeisistä sisällöistä äidinkielen ja kirjallisuuden alta.

Miten koulu huomioi monikielisen oppilaan?

Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kulttuuritausta ja kokemukset lähtömaan koulujärjestelmästä. Koulu tutustuttaa huoltajat suomalaiseen

---

koulujärjestelmään, oman koulun toimintaan ja opetusmenetelmiin, opetussuunnitelman tavoitteisiin ja sisältöihin sekä arviointiin.

Miten monikielistä oppilasta tuetaan?

Normaaleja tuen keinoja, kuten tukiopetusta, käytetään myös monikielisen oppilaan tukemiseen. Oppilas ohjataan myös oman äidinkielenkielen opetukseen, mikäli sellaista järjestetään.

Monikielisyyden, identiteetin ja itsetunnon tukeminen

Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Oma äidinkieli

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamiaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Muu tuki ja oppimissuunnitelma

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi.

Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

8.1.1 S2-opetuksen järjestäminen

Erillisen S2-kielen opetuksen järjestäminen

Miten erillinen S2-opetus käytännössä järjestetään?

Jos oppilas opiskelee äidinkielen ja kirjallisuuden -oppiaineessa suomi toisena kielenä -oppimäärää, pyritään oppilaalle järjestämään erillistä S2-opetusta oppilaan kielitaito huomioiden 1-4 h/vko. Tuntimäärät voivat vaihdella viikoittain tai jaksoittain.

Kuka erillistä S2-opetusta opettaa?

Erillistä S2-opetusta antaa Valkeakosken kaupungin perusopetuksen kiertävä S2-opettaja. S2-oppitunnit järjestetään oppilaan omassa lähikoulussa. Opiskeluryhmät ja tuntimäärät määräytyvät koulun S2-oppilaiden määrän ja kielitaidon tason mukaan.

Milloin erillistä S2-opetusta opetetaan?

Lähtökohtana on, että erilliset S2-tunnit ovat samaan aikaan kuin oppilaan oman luokan suomen kielen ja kirjallisuuden tunnit. Jos tunnit sijoittuvat muuhun aikaan, on huomioitava, että oppilaan vuosiluokkakohtainen äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tuntimäärä säilyy normaalina.

Mitkä ovat erillisen S2-opetuksen tavoitteet?

Erillisen S2-opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta yksilöllisesti niillä suomen kielen osa-alueilla, joilla hänellä on puutteita. Oppimissisällöt valitaan oppilaan senhetkisen kielitaidon perusteella. Opetuksen tulee olla mieluiten ennakoivaa ja uusien asioiden ja taitojen oppimiseen valmistavaa.

Mitä, jos S2-oppilas ei osallistu erillisille tunneille?

Jos oppilas ei osallistu erillisille S2-tunneille, mutta opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppimäärää, on hänet aina arvioitava S2-kriteerien mukaisesti. Jos oppilas pärjää täysin ilman erillistä S2- opetusta ja kielitaito on hyvin kehittynyt kaikilla kielitaidon osa-alueilla, on syytä tarkastella mahdollisuutta siirtää oppilas suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskelijaksi. Tämä tapahtuu yhteistyössä kodin ja oppilasta opettavien opettajien kanssa.

Voivatko muut oppilaat osallistua S2-kielen tunneille?

Erillisille S2-tunneille voivat osallistua myös ne monikielisen taustan omaavat oppilaat, jotka eivät opiskele virallisen suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Tällöin heidän kielitaitoaan ei huomioida arvioinnissa, vaan arviointi tapahtuu suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti. Tämä järjestely sovitaan yhteistyössä oppilaan oman opettajan, S2-opettajan ja huoltajien kanssa ja edellyttää, että koululla järjestetään S2-opetusta ja ryhmässä on tilaa. Myös esiopetuksessa olevat lapset voivat osallistua opetukseen.

Suomi toisen kielenä ja kirjallisuus

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon

---

osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus).

8.1.2 Oppimissuunnitelma s2-oppimäärässä

Oppimissuunnitelma suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärässä

Kenelle S2-oppimissuunnitelma laaditaan?

Valkeakoskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää opiskeleville oppilaille tehdään tarvittaessa henkilökohtainen oppimissuunnitelma.

S2-oppilaalle tehdään oppimissuunnitelma aina, kun:

- oppilas tulee Suomeen kesken perusopetuksen,
- oppilas siirtyy suoraan valmistavasta opetuksesta, oppilas saa tehostettua tukea,
- oppilas saa erityistä tukea, kirjataan S2-asiat HOJKS:in yhteyteen,
- S2-oppimäärä valitaan eli yleensä ensimmäisen luokan alussa tai esikouluvuoden aikana,
- oppilas siirtyy yläkouluun (nivelvaiheessa), 6. luokan kevätlukukaudella,
- oppilas päättää peruskoulun 9. vuosiluokan kevätkaudella,
- vanhemmat sitä pyytävät tai nähdään muuten tarpeellisena.

Oppimissuunnitelma voidaan tehdä myös muille S2-oppilaille. Tällöin tarpeen arvioivat S2-opettaja ja oppilaan oma luokanopettaja tai luokanvalvoja.

Millainen oppimissuunnitelma laaditaan?

Yleisen tuen S2-oppilaille tehdään edellä mainituissa tilanteissa oma oppimissuunnitelma. Tehostetun tuen S2-oppilaille tehdään yksi oppimissuunnitelma, johon merkataan kaikki tehostetun tuen asiat. Kielitaito ei välttämättä ole syy tehostettuun tukeen, mutta aina tehostetun tuen oppilaalle kirjataan myös kielitaidolliset asiat oppimissuunnitelmaan. Erityisen tuen S2-oppilaalla kielitaitoasiat merkataan osaksi HOJKS:ia.

Mitä oppimissuunnitelmaan merkitään?

Perusopetuksen aloitusvaiheessa S2-oppilaan oppimissuunnitelmaan merkitään oppimäärän valintaan liittyvät asiat. Lisäksi oppimissuunnitelmaan merkitään soveltuvin osin syyslukukauden alussa, miten S2- opetus järjestetään oppilaalle kyseisenä lukuvuonna ja miten oppilaan kielitaito huomioidaan oppilaan opetuksessa eri oppitunneilla: - erillisten S2-tuntien määrä, - S2-oppimäärän huomioiminen oman luokan suomen kielen ja kirjallisuuden oppitunneilla, - oppilaan henkilökohtaiset koulunkäyntiin, oppimiseen ja kielitaidon kehittymiseen liittyvät tavoitteet, - oppilaan kielitaidon huomioiminen muiden oppiaineiden opiskelussa ja arvioinnissa.

Millainen oppimissuunnitelma tehdään nivelvaiheissa?

Esikoulun aikana tai viimeistään ensimmäisen luokan syksyllä oppilaan huoltajat päättävät S2-oppimäärän valinnasta. S2-opettaja ja oppilaan oma opettajan ohjaavat oppimäärän valinnassa. Tarvittaessa voidaan teettää kielitaitotasoarviointi, jonka S2-opettaja tekee. Usein arkihavainnot ja asioiden avoin keskusteleminen riittävät oppimäärän valinnassa. Oppimissuunnitelma tehdään, jos huoltajat valitsevat lapselleen S2- oppimäärän.

Yläkouluun siirryttäessä 6. vuosiluokan kevätlukukaudella sekä perusopetuksen päättövaiheessa 9. luokalla laaditaan S2-oppilaan oppimissuunnitelmaan laajempi kuvaus oppilaan suomen kielen taidosta sen eri osa- alueilla. Kielitaitotasokuvauksessa hyödynnetään opetussuunnitelman perusteiden tukiaineistossa olevaa kehittyvän kielitaidon asteikkoa sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kriteereitä arvosanalle 8.

Kielitaitoa arvioidaan sen eri osa-alueilla:

- lukeminen ja tekstin ymmärtäminen: mekaaninen lukeminen ja ymmärtävä tekstin tulkinta,
- kirjoittaminen: käsin ja näppäimistöllä, sanaston laajuus, rakenteiden hallinta,
- puhuminen: ääntäminen, kerronta, sanaston laajuus, ymmärrettävyys,
- puheen ymmärtäminen: koulun arkipäivän tilanteiden ymmärtäminen, opetuskielen ymmärtäminen.

Kielitaitotasoarvioinnissa 6. ja 9. luokalla hyödynnetään oppilaan eri opettajien näkemyksiä ja oppilaan antamia näyttöjä laajasti. Lisäksi nivelvaiheissa teetetään tarvittaessa kielitaitotestejä. Tämä kielitaitoarviointi kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan ja käydään läpi arviointipalaverissa. Palaveriin osallistuvat oppilaan oma opettaja/luokanvalvoja, S2-opettaja, oppilas ja tämän huoltaja sekä tarvittaessa myös muita tahoja.

8.1.3 Oppimisen arviointi ja erityiskysymyksiä

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityiskysymyksiä

Miten oppilaan kielitaidon edistymistä seurataan ja arvioidaan?

Kaikilla vuosiluokilla kielitaidon edistymisen arviointi perustuu opetussuunnitelmassa esitettyihin yleisiin S2- oppimäärän lukuvuosisidonnaisiin tavoitteisiin. Lukuvuoden aikana oppilasta ohjataan arvioinnin, kuten erilaisten arviointikeskustelujen avulla seuraamaan kielitaitonsa edistymistä.

S2-oppilaille tehdään tarvittaessa oppimissuunnitelma (katso edeltä, milloin oppimissuunnitelma tehdään). S2-oppilaille kirjataan henkilökohtaiseen oppimissuunnitelmaan kielitaitotasoarviointi 6. ja 9. vuosiluokan päätteeksi, jossa kuvataan kielitaidon edistymistä.

Miten S2-oppimäärän arviointi merkitään lukuvuositodistukseen?

Oppilas voi saada arvioinnin vain yhdestä äidinkielen ja kirjallisuus oppiaineen oppimäärästä. Vaikka S2-oppilas opiskelisikin osittain (tai kokonaan) S2-oppimäärää suomen kielen ja kirjallisuuden oppitunneilla, arvioidaan hänet aina S2- oppimäärän mukaisesti. Arvioinnin tekevät kaikki oppilaalle suomen kieltä opettavat opettajat yhdessä.

Todistuksessa voi olla arviointi siis vain kohdassa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.

Sanallinen ja numeerinen arviointi voidaan antaa kunnan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän käytännön mukaisesti myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärässä. Numeerista arviointia suositellaan S2- oppimäärässä 5. vuosiluokasta alkaen. Tarvittaessa voidaan kuitenkin antaa pelkästään sanallinen arviointi vuosiluokilla 1-8. Sanallista arviointia suositetaan silloin, kun oppilaan kielitaito on vielä heikko. Numeerinen arviointi annetaan 9. vuosiluokalla, koska päättöarvioinnin on oltava numeerinen.

Milloin S2-oppimäärä yksilöllistetään?

Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa suomi toisena kielenä-oppimäärässä.

S2-oppimäärän vuosiluokkaistetuissa sisällöissä ja tavoitteissa on huomioitu, että oppilaat voivat olla kielitaidoltaan hyvin eri tasoilla opiskellessaan S2-oppimäärää. Suomen kieltä 1-2 vuotta opiskellut on tietenkin kielitaidollisesti hyvin eri tasolla kuin ikäkumppaninsa, joka opiskelee suomea jo 5-6 vuotta. S2- oppilaan suomen kielen taitoa ei voi missään tilanteessa myöskään verrata muihin luokan oppilaisiin ja heidän luku- tai kirjoitustaitoihinsa. Tärkeää on kuitenkin, että oppilas on edistynyt omiin taitoihinsa nähden suomen kielessä eteenpäin.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin S2-oppilaalle tehdään oppimissuunnitelma ja nämä painopistealueet kirjataan sinne. Oppilas opiskelee oppiainetta kuitenkin vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. S2-oppilaan arviointimenetelmät on oltava joustavat ja vähitellen kehittyvä kielitaito on huomioitava niissä. Tällaisia joustavia arviointimenetelmiä ovat:

- suulliset kokeet ja koetäydennykset,
- lisäajan, materiaalien, muistiinpanojen, sanakirjojen, sanalistojen, kuvasanastojen ym. salliminen kokeissa,
- kirjallisten kokeiden korvaaminen erilaisilla portfolioilla tai muilla töillä,
- muiden kielten käyttö eri lukuaineiden kokeissa.

Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ja joustavien arviointimenetelmien käyttö ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kielitaito, kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Suomi toisena kielenä-oppimäärän opiskelussa on huomioitava oppilaan kielitaidolliset erot ja annettava riittävästi tukea opiskelun alkuvaiheessa. Yksilöllistämiseen ei tule ryhtyä pelkästään kielitaidollisista syistä, vaan oppilaan suomen kielen taitoa on tuettava riittäväillä tukimuodoilla eteenpäin. Usein jos joudutaan turvautumaan S2-oppimäärän yksilöllistämiseen, on oppilaalla laaja-alaisia oppimisen ongelmia ja oman äidinkielenkin hallinta on erittäin heikkoa. Ongelmat lukemisessa ja kirjoittamisessa näkyvät siis myös oppilaan omassa äidinkielessä. Sanastolliset ongelmat yksinään eivät tue oppimäärän yksilöllistämistarvetta.

Oppilaille teetettävät ALLU – ala-asteen lukutestit eivät anna riittävää tietoa S2-oppimäärää opiskelevien oppilaiden taitotasoista. Testistön avulla voidaan selvittää suomea äidinkielenään opiskelevien oppilaiden lukemisvalmiuksia, teknistä lukutaitoa ja luetun ymmärtämistä, mutta ne eivät sellaisenaan sovellu S2- oppilaiden luetun ymmärtämisen arviointiin. Jos yksilöllistämistä suunnitellaan, on syytä teettää S2-oppilaalla hänen kielitaitotasonsa mukaisia kielitaitotestejä (esim. KiKe). Valkeakoskella näitä testejä teettää S2- opettaja.

---

9 Valinnaisuus perusopetuksessa

Valinnaisten opintojen tehtävä

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

9.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Kuka päättää taito- ja taideaineiden valinnaisten tuntien käytöstä?

Koulutus- ja hyvinvointilautakunta.

Miten ne käytetään vuosiluokilla 1-6?

Koulutus- ja hyvinvointilautakunta on tehnyt valinnan oppilaan puolesta.

Miten ne arvioidaan vuosiluokilla 7-9?

Ne arvioidaan osana yhteisen taito- ja taideaineen oppimäärää. Niille ei siis tule omaa erillistä arvosanaansa.

Mihin tämä perustuu?

Taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit ovat itse asiassa vällystunteja eli valinnainen osuus yhteistä oppimäärää.

Kuuluuko kotitalous taito- ja taideaineisiin?

Kyllä.

Tukimateriaalia

Valinnaisuus ja arviointi OPS 2016

Taito- ja taideaineiden valinnaiset

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7-9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Toteutusvaihtoehtoja

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa

---

niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Taide- ja taitoaineiden arviointi

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunteista. Taide- ja taitoaineiden tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita perusopetuksessa käytettävissä todistuksissa.

9.1.1 Yläkoulun taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit Valkeakoskella

Taito- ja taideaineiden valinnaisten tuntien kirjaaminen ja valinta

Mitä valinnaistuntien suunnitelmiin kirjataan?

Taito- ja taideaineiden valinnaistuntien muodostamille syventäville opinnoille laaditaan kullekin oma suunnitelmansa, jossa määritellään opintojen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla tunteja tarjotaan.

Miten Valkeakoskella valinta tapahtuu?

Taito- ja taideaineiden syventävät valinnaistunnit valitaan Valkeakoskella 7. luokan kevään aikana tulevaa kahdeksatta ja yhdeksättä vuosiluokkaa varten. Eli valinta tehdään siis samalla sekä 8. että 9. vuosiluokkaa varten.

Toteutuvatko kaikki valinnat?

Ei välttämättä. Valinnaistuntien toteutuminen vaihtelee vuosittain ja kurssin syntyminen riippuu sekä koululle myönnettyjen oppituntien että oppilaiden tekemien valintojen määrästä.

Voiko valinnaiset tunnit vaihtaa?

Voi. Vaihto voidaan tehdä perustellusta syystä toisiin valinnaistunteihin kahden viikon sisällä kurssin alkamisesta. Vaihtoaanomus tehdään rehtorille.

Käsityön (TN) syventävät opinnot (vTTTN)

Käsityön (TN) 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt)

Tavoitteet:

Eheä käsityöllinen prosessi.

Oppilas käyttää työskentelyprosessin kuluessa erilaisia suunnitelmien ja tuotosten kuvaus-, raportointi- ja dokumentointitekniikoita.

Oppilasta ohjataan:

---

luovaa ilmaisua korostavaan tuotesuunnitteluun sekä suunnittelussa että tuotteen valmistuksessa itsenäiseen ja tarkoituksenmukaiseen materiaali-, työtapa-, ja työvälinevalintoihin.

Oppilas harjaantuu valmistusprosessin aikana seuraavissa asioissa:

- pitkäjänteinen ja vastuullinen työskentely
- ongelmanratkaisutaidot
- työturvallisuuden huomioiminen
- käyttämään erilaisia materiaaleja monipuolisesti
- työturvallisuus
- materiaalien uusiokäyttö, kierrätys
- ryhmässä toimiminen
- tieto-, ja viestintäteknologian käyttö

Sisällöt 8. ja 9.lk:

PUUTYÖ

Puuntyöstökoneiden käyttö opetetaan jokaiselle perusteellisesti. Käydään läpi mm. puun liitostekniikoita. Kiinnitetään huomiota turvalliseen työskentelyyn mm. pölynhallinta.

METALLITYÖ

Metallintyöstökoneiden käyttö opetetaan jokaiselle perusteellisesti. Käydään läpi metallien liittämistekniikoita. Kiinnitetään erityistä huomiota silmien, ihon ja vaatetuksen suojaamiseen. Huolehditaan tehokkaasta vahingollisten kaasujen poistosta mahdollisuuksien mukaan.

ELEKTRONIIKKA

Kurssilla käydään läpi elektroniikan peruskäsitteet. Tutustutaan peruskomponentteihin. Muita sisältöjä ovat mm. mekatroniikka (laiterakentelu), muoviteknologia.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Käsityön (teknisen työn) syventäviä sisältöjä opiskellaan ensisijaisesti koulun TN-luokassa.

Arviointi:

Oppilas arvioi sekä käsityöllistä prosessiaan että tuotostaan.

Kurssi arvioidaan numeroin. Arvioinnissa sovelletaan valtakunnallisia kriteereitä. Arviointi kohdistuu käsityölliseen prosessiin, joka sisältää oppilaan suunnittelu-, valmistus- ja arviointiprosessin. Tuotteen arvioinnissa kiinnitetään huomio esteettiseen ja tekniseen suunnitteluun, materiaalien tarkoituksenmukaiseen käyttöön sekä tuotteen toimivuuteen.

Käsityön (TS) syventävät opinnot (vTTTS)

Käsityön (TS) 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt)

Tavoitteet:

Oppilas tutustuu käsityön eri osa-alueisiin mahdollisimman monipuolisesti.

Toteutetaan kokonainen käsityöprosessi, joka koostuu suunnittelusta, kokeiluista, tuotteen tekemisestä ja dokumentoinnista sekä työskentelyn ja valmiin tuotteen itsearvioinnista. Oppilaan itsetuntemus kehittyy käsityöprosessin eri vaiheissa.

Oppilas harjaantuu yritteliäisyyteen ja itseohjautuvaan työskentelyyn, kehittää luovuuttaan ja itseilmaisua. Oppilas pyrkii pitkäjänteiseen ja vastuulliseen työskentelyyn.

Oppilas tekee itsenäisiä, luovia ja tarkoituksenmukaisia materiaali-, työtapo-, ja työvälinevalintoja sekä oppii arvostamaan työn ja materiaalin laatua.

Oppilas harjoittelee ohjeiden lukemista ja soveltamista sekä ongelmanratkaisutaitoja.

Oppilas kehittää yhteistyötaitojaan ryhmässä toimiessaan, pari- ja ryhmätyöskentelyssä sekä auttamalla kaveria.

Oppilas ymmärtää työturvallisuuden merkityksen.

Sisällöt:

Oppilas syventää ja kartuttaa tietojaan ja taitojaan käsityön eri osa-alueilla oman kiinnostuksensa, taitojensa ja tarpeidensa mukaisesti. Oppilas toteuttaa omia suunnitelmiaan ja ideoitaan kokonaisen käsityöprosessin keinoin.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Työskentely toteutetaan aihekokonaisuuksina, joiden puitteissa suunnitellaan, tehdään kokeiluita, valmistetaan erilaisia tuotteita monipuolisesti eri materiaaleilla ja tekniikoilla sekä arvioidaan omaa käsityöprosessia.

Arviointi:

Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, työskentelyn aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaidon kehittymistä. Käsityön syventävät opinnot arvioidaan osana kaikille yhteisten taide- ja taitoaineiden oppimäärää. Numeroarviointi.

Kotitalouden syventävät opinnot (vTTKO)

Kotitalouden 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt)

Tavoitteet:

Syvennetään ja sovelletaan aiemmin opittuja kotitalouden tietoja ja taitoja. Vahvistetaan arjenhallinnantaitoja ja kannustetaan omatoimisuuteen.

Sisällöt 8lk:

- erityisruokavaliot
- suomalainen ruokaperinne
- muuttuva ruokakulttuuri
- sesongit, kasvikset, säilöntä
- vuotuiset ruokajuhlat

Sisällöt 9lk:

- kansainväliset ruokakulttuurit
- maailman ravitsemustilanne
- ruokapäiväkirjan kirjaaminen ja analysointi
- vaihtoehdot lihalle
- keittiön pienkoneet
- vuotuiset ruokajuhlat

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssi toteutetaan pääsääntöisesti kotitalousluokassa. Oppilaat käyvät tuntien puitteissa ruokaostoksilla lähikaupassa. Tiedonhaussa hyödynnetään tabletteja ja tietokoneita sekä mahdollisuuksien mukaan oppilaiden omia älylaitteita.

Arviointi:

Numeroarviointi, johon vaikuttavat:

- käytännön toimintataidot
- yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
- tiedonhallintataidot
- harrastuneisuus

Kuvataiteen syventävät opinnot (vTTKU)

Kuvataiteen 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt)

Tavoitteet:

Tavoitteena on syventää omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilas harjoittelee määrätietoisten tavoitteiden asettamista toiminnalleen. Oppilas syventää kuvallisen tuottamisen taitoja sekä harjoittelee toimimista erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä.

Tavoitteena on kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla oppilas kehittää kulttuurista osaamista ja vahvistaa omaa identiteettiään.

Sisällöt:

Kurssin sisällöt muodostuvat oppilaan omista kuvakulttuureista, ympäristön kuvakulttuureista ja taiteen maailmasta. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kurssilla syvennetään 7. vuosiluokalla jo opittuja tietoja ja taitoja.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Työskentely on omaehtoista ja tutkivaa. Työskentelyprosessi taltioidaan portfolioon, joka on osana arviointia. Kurssilla työskennellään myös koulun ulkopuolella ja sähköisiä oppimisympäristöjä hyödyntäen.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan numerolla. Arviointi toteutetaan kuvataiteen päättöarvioinnin kriteereiden mukaan. Kurssin arviointitavat ovat itsearviointi, vertaisarviointi ja opetuskeskustelu. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Liikunnan syventävät opinnot (vTTLI)

Liikunnan 8. ja 9. vuosiluokan Yhdessä liikkuen syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt).

Tavoitteet:

Tavoitteena kurssilla on tarjota mahdollisuus aktiiviseen liikkumiseen ja hyvällä porukalla liikunnasta nauttimiseen.

Sisällöt:

Tällä kurssilla pääset liikkumaan monipuolisesti, syventäen jo opittuja liikuntataitoja ja tutustumaan uusiin urheilumuotoihin. Osa tunneista voidaan käyttää oppilaan oman kilpa/harrastelajin harjoitteluun.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Oppilaiden toiveet huomioidaan kurssin ohjelmaa laadittaessa. Kurssilla voidaan tehdä varsinaisen koulupäivän ulkopuolelle sijoituvia tutustumisretkiä.

Arviointi:

Numeroarvostelu (4-10), joka perustuu osallistumiseen ja aktiivisuuteen sekä monipuoliseen tuntinäyttöön.

Liikunnan syventävät opinnot vTTLIVI

Liikunnan 8. ja 9. vuosiluokan syventävä Liiku ja virkisty -valinnaisainekurssi (2 vkt).

Tavoitteet:

Liikunnasta nauttiminen. Monipuolisen liikkumisen avulla virkistyydytään, kehitetään kuntoa sekä omia liikuntataitoja. Vahvistetaan aiemmin opittua, mutta koetaan ja opitaan myös uutta.

Sisällöt:

Kurssilla tehdään ryhmän kanssa yhteisesti suunnitellun kurssiohjelman sekä vuodenaikojen mukaan melkein mitä vain, esim. jooga ja muut kehonhuoltolajit, tanssi- ja musiikkiliikunta, palloilulajit (beach-volley, keilaus, tennis). Kokeillaan myös uusia ja vieraampia liikuntalajeja, mutta liikutaan lisäksi vanhojen tuttujen ja hyväksi havaittujen lajien parissa.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Tämä kurssi on sinulle, joka haluat piristystä päivään ja lepotaukoja aivoille. Ryhmän toiveiden mukaan voidaan tehdä varsinaisen koulupäivän ulkopuolelle sijoittuvia tutustumisretkiä lähiympäristöjen liikuntakohteisiin.

Arviointi:

Numeroarvostelu (4-10), jonka kohteena on oppiminen ja työskentely perustuen osallistumiseen ja aktiivisuuteen sekä monipuoliseen tuntinäyttöön.

Musiikin syventävät opinnot (vTTMU)

Musiikin 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt)

Tavoitteet:

Oppilas syventää jo opittuja musiikillisia taitoja ja tietoja monipuolisten työtapojen avulla. Tavoitteena on että oppilas oppii toimimaan osana ryhmää ja käyttämään oppimiaan musiikillisia työkaluja oman ilmaisunsa välineenä. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Sisällöt 8. ja 9.lk:

Oma ääni: Oppilas harjoittelee äänenkäytön tekniikkaa ja äänen huoltoa. Oppilas laulaa lauluja eri tyylilajeista sekä yksi että moniäänisesti.

Musiikin tuntemus: Oppilas syventää tietämystään musiikin eri tyylilajeista ja aikakausista sekä teoriasta käytännön harjoitusten ja kuuntelun kautta.

Soittotaito: Oppilas kertailee rytmisä melodia tai soitinsoittimien tekniikkaa ja harjoittelee yhteissoittoa pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Oppilas harjoittelee käyttämään musiikin elementtejä (rytmi, melodia, harmonia, dynamiikka, sointiväri) osana omaa ilmaisua.

Musiikin merkitys: Oppilas tutkii ja analysoi musiikin vaikutusta omaan elämään ja ympäröivään yhteiskuntaan. Esim. rap, folk, punk, reggae, elokuvat, musiikkivideot, mainokset. Oppilas opettelee ymmärtämään ja arvioimaan kriittisesti musiikin vaikutus- ja viestintämahdollisuuksia ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia.

Musiikillinen keksintä: Oppilasta rohkaistaan ilmaisemaan itseään musiikin keinoin sekä ohjataan käyttämään erilaisia työkaluja improvisoinnissa ja säveltämisessä.

Musiikkiteknologiaa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan.

Musiikkiliikunta: Oppilas harjoittelee kehorytmiikkaa, liikeimprovisaatiota ja musiikin eri tyyllilajeihin liittyviä tansseja.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Musiikin syventävien opintojen sisältöjä opiskellaan musiikin aineenopetus luokassa.

Arviointi:

Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on kannustaa ja rohkaista oppilasta musiikilliseen itseilmaisuun ja hahmottamaan omaa osaamisensa tasoa sekä toimimaan aktiivisena osana ryhmää. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaaminen musiikin valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Arvioinnin ja palautteen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi numereeninen.

9.2 Valinnaiset aineet

Pitääkö valinnaisten aineiden olla oppilaalle aidosti valinnaisia?

Kyllä eli oppilaan valittavissa tulee olla ainakin kaksi eri vaihtoehtoa.

Kuka päättää, mitä valinnaisaineita tarjotaan?

Koulut ehdottavat ja kasvatus- ja opetuslautakunta päättää.

Mitä jos koulun valinnaisainetarjonta vaihtelee lukuvuosittain?

Toteutettavat valinnaisainekurssit kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.

Millaisia valinnaisia aineita voi tarjota?

Joko syventäviä tai soveltavia aineita.

Mitä syventävä valinnainen aine tarkoittaa?

Se syventää tai laajentaa jotain yhteistä oppiainetta.

Mitä soveltava valinnainen aine tarkoittaa?

Se voi yhdistellä eri oppiaineita ja laaja-alaista osaamista.

Mitä koulun valinnaisaineesta pitää kirjoittaa?

valinnaisainekurssin nimi

onko kyseessä syventävä vai soveltava kurssi

mitkä ovat valinnaisainekurssin tavoitteet

mitkä ovat valinnaisainekurssin keskeiset sisällöt

miten oppiminen arvostellaan lukuvuositodistuksessa 3 kommenttia

---

Aidosti valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9.

Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetukseen soveltuvia, syventäviä ja soveltavia perusopetukselle

asetettuja tavoitteita tukevia aineita tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjän rooli

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle.

Tuntijaon rooli

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

9.2.1 Vuosiluokkien 4-6 valinnaisaineet Valkeakoskella

Voiko valinnaisaineissa käyttää muita nimiä ?

Arvioinnissa pitää ehdottomasti käyttää tässä luettelossa olevia valinnaisaineiden nimiä. Koulu voi kuitenkin kursseja markkinoidessaan käyttää houkuttelevampia nimiä.

Miten sitovia ovat valinnaisaineen tavoitteet ja sisällöt?

Wilman lukuvuosisuunnitelmaan koulu voi lukuvuosikohtaisesti valikoida ja tarkentaa tavoitteita, sisältöjä ja arviointia.

Voiko valinnaisaineita opettaa vuorokurssina?

Mikäli valinnaisainekurssit vaihtelevat vuosittain esimerkiksi kolmen vuoden kierrossa, tarkentaa koulu Wilman lukuvuosisuunnitelmaan, mitkä kurseista ovat valittavissa kyseisenä lukuvuotena. 0 kommenttia

9.2.1.1 Ilmaisun iloa 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (AI, KS, KU, MU)

Tavoitteita:

Oppilas osaa toimia ryhmässä muut ryhmän jäsenet huomioon ottaen.

Oppilas osaa tuettuna virittää itsensä luovaan tilaan ja pitää sitä yllä.

Oppilas osoittaa itsetuntemuksensa lisääntyneen.

Oppilas hallitsee ikänsä mukaisia esiintymistaitoja. Oppilas osoittaa tutustuneensa teatterityöhön.

Sisältöjä:

Oppilas osallistuu erilaisiin improvisaatio-, aisti- ja puheharjoituksiin.

Harjoitellaan itsensä ilmaisua monipuolisin harjoittein ja lopputyönä tehdään pienimuotoinen esitys.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.2 Kädentaidot ja kierrätys 4-6 KS

Syventävä käsityön kurssi (KS)

Tavoitteita:

Oppilas hallitsee erilaisia käsityötekniikoita ja kuvan tekemisen taitoja.

Oppilas osaa valmistaa esineitä kierrätysmateriaaleista luovasti ja esteettisesti kestävän kehityksen hengessä.

Sisältöjä:

Oppilas harjoittelee keksimään käyttöä käytöstä poistetuille tai elinkaarensa loppuvaiheessa oleville materiaaleille.

Oppilas valmistaa näistä käyttö- ja koriste-esineitä eri tekniikoin.

Oppias kokeilee erilaisia materiaaleja: farkut, muovikassit, metalli- ja lasipurkit, sanomalehdet, kahvipussit, karkkipaperit ja -pussit, korkit, kynttilänpätkät, metallilangat, metalliset pienesineet ja muut erilaiset ylijäämämateriaalit.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.3 Kokeelliset tiedetempu 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (YMP, AI)

Tavoitteita:

Oppilas osoittaa kiinnostusta arkipäivän ilmiöiden taustalla oleviin ilmiöihin ja niiden havainnollistamiskeinoihin.

Oppilaalla osoittaa kiinnostusta luonnontieteellisiä aineita kohtaan.

Oppilas osaa havainnoida luonnontieteellisiä ilmiöitä yksinkertaisia kokeiluja tehden.

Oppilas ymmärtää ikäkaudelleen sopivasti luonnontieteellisiä teorioita.

Sisältöjä:

Oppilas tekee kiinnostuksen kohteiden ja uteliaisuutensa mukaan havaintoja ja kokeiluja liittyen kemiaan, fysiikkaan, biologiaan ja tähtitieteeseen.

Oppilas esittelee ja raportoi kokeilujen tuloksia.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksytty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.4 Kokeileva mediapaja 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (AI, KU)

Tavoitteita:

Oppilas osaa toimia ryhmässä muut ryhmän jäsenet huomioon ottaen.

Oppilas kykenee osallistumaan median maailmaan itse tekemällä ja kokeilemalla. Oppilas hallitsee kuvanlukutaitoa ja osaa tarkastella kuvallisen viestinnän maailmaa.

Sisältöjä:

Oppilas tutustuu tvt-laitteeseen, esimerkiksi iPadiin, ja sen eri ohjelmiin työvälineinä.

Oppilas tutustuu kuvaviestintään mediassa, mainoksissa, julisteissa, elokuvissa, sarjakuvissa ja netissä. Oppilas osallistuu vierailuun paikallisessa lehdessä, julkaisee omaa lehteä tai julkaisee kuvaamaansa materiaalia.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.5 Kuvittele ja ilmaise 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (AI, KU)

Tavoitteita:

Oppilas osaa toimia ryhmässä muut ryhmän jäsenet huomioon ottaen. Oppilas osoittaa omaavansa mielikuvitusta.

Oppilas hallitsee ikäkaudelleen soveltuvaa sanallista ja kuvallista ilmaisua. Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan ja mielikuviaan sanallisesti ja kuvallisesti.

Sisältöjä:

Oppilas kirjoittaa seikkailuja, sepittää satuja tai kokoaa horoskooppeja tai keittokirjoja.

Oppilas riimittelee runoja tai tekee elokuvia, piirtää, maalaa, valokuvaa tai työskentelee tietokoneella saaden valmiiksi kirjoitetun ja kuvitetun teoksen.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.6 Kuvittele ja luo 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (KU, KS, ÄI, MU)

Tavoitteita:

Oppilas osoittaa mielikuvituksensa kehittyneen.

Oppilas kykenee ilmaisemaan ajatuksiaan ja mielikuviaan kuvallisesti ja sanallisesti.

Oppilas hallitsee kuvanlukutaitoa ja osaa tarkastella kuvallisen viestinnän maailmaa.

Oppilas osaa toimia ryhmässä muut ryhmän jäsenet huomioon ottaen.

Sisältöjä:

Oppilas keskittyy oman valintansa mukaan joko tekemään elokuvaa, animaatiota tai kirjoittamaan ja kuvittamaan kirjaa.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.7 Let's Talk! 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (EN, ÄI, MU)

Tavoitteita:

Oppilas hallitsee erilaisia vuorovaikutustilanteita englannin kielellä. Oppilas uskaltaa käyttää englannin kieltä vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa toimia ryhmässä muut ryhmän jäsenet huomioon ottaen.

Sisältöjä:

Oppilas harjoittelee englannin kielen käyttöä luontevasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arkielämän tilanteissa. Oppilas käyttää draaman ja ilmaisun keinoja rohkaistuen näin puhumaan englantia.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.8 Matkalla maailmalla 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (EN, MU, LI, YM, KO)

Tavoitteita:

Oppilas osaa toimia ryhmässä muut ryhmän jäsenet huomioon ottaen.

Oppilas osoittaa omaavansa tietoa, ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta eri kulttuureita ja niiden edustajia kohtaan.

Sisältöjä:

Oppilas tutustuu eri maihin ja niiden kulttuureihin virtuaalisesti.

Oppilas osallistuu ryhmänsä jäsenenä valitsemaan tutustumiskohteita: maa, kieli, nähtävyydet, luonto, tavat, ruoka, uskonnot ja musiikki.

Oppilas toimii monipuolisesti eläytyen matkailijan rooliin eri aisteja hyödyntäen, tietoa keräten ja esitellen.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksytty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.9 Muotoilua ja pienoismalleja 4-6

Syventävä kuvataiteen kurssi (KU)

Tavoitteita:

Oppilas osoittaa kädentaitojensa kehittyneen.

Oppilas hallitsee monipuolisesti erilaisia kolmiulotteisia kuvataiteen materiaaleja ja menetelmiä.

Oppilas osoittaa avaruudellisen hahmotuskykynsä kehittyneen.

Oppilas osoittaa mielikuvituksensa kehittyneen.

Oppilas osaa toimia ryhmässä muut ryhmän jäsenet huomioon ottaen.

Sisältöjä:

Oppilas osallistuu ryhmässä taidealueen valintaan: muotoilu, arkkitehtuuri ja kuvanveisto.

Oppilas suunnittelee ja tekee erilaisin menetelmin ja materiaalein kolmiulotteisia kuvataideteitä.

Oppilas käyttää erilaisia materiaaleja: kartonkia, paperimassaa, savea, metallilankaa/-verkkoa, puupalikoita ja monipuolisia kierrätysmateriaaleja.

Oppilas osallistuu ryhmässä lopputyötuotoksen valintaan: asunnon, rakennuksen tai kaupungin pienoismalli tai muu kolmiulotteinen taideteos.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.10 Musisoidaan yhdessä 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (MU, AI, LI)

Tavoitteita:

Oppilas osaa toimia ryhmässä muut ryhmän jäsenet huomioon ottaen.

Oppilas osoittaa soitto- ja/tai laulutaitojensa kehittyneen.

Oppilas osaa käyttää musiikissa tarvittavien välineiden käyttöä tai kehoaan rytmien tuottamiseen.

Oppilas osoittaa omaavansa valmiuksia itseilmaisuun musiikin/laulun keinoin.

Sisältöjä:

Oppilas osallistuu ryhmänsä kanssa valitsemaan sisältöjä: musiikin eri tyylilajit, soittaminen, eri soittimiin tutustuminen ja musiikkiesitysten valmistaminen tai laulaminen kuorossa, yksinlaulu, yhtyelaulu, improvisatorinen laulu, moniääninen laulu, eri kulttuurien lauluihin tutustuminen ja lauluesityksen valmistaminen.

Oppilas osallistuu retkeen musiikkikirjastoon tai konserttiin.

Oppilas hyödyntää tieto- ja viestintätekniiikkaa mahdollisuuksiensa mukaan esimerkiksi äänittämiseen ja miksaukseen.

Oppilas kokeilee oman musiikin tekemistä: säveltäminen, sovittaminen, sanoittaminen ja konemusiikki.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksytty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.11 Napapiirin sankarit 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (HI, AI, MU, LI, KU)

Tavoitteita:

Oppilas osoittaa omaavansa kielellisen ja kulttuurisen identiteettinsä. Oppilas kykenee tuottamaan omaa kulttuuriaan.

Oppilas osaa tarkastella musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista moninaisuutta. Oppilas osaa toimia ryhmässä muut ryhmän jäsenet huomioon ottaen.

Oppilas osaa pohtia menneisyyden ja nykyisyyden välisiä yhteyksiä.

Sisältöjä:

Oppilas tutustuu monipuolisesti eri aistein kansanperinteen eri lajeihin ja niiden jatkaajiin.

Oppilas tutustuu musiikin suomalaisiin vuosikymmeniin.

Oppilas osallistuu ja tutustuu suomalaisiin perinneleikkeihin.

Oppilas tutustuu eri aikakausien suomalaisiin taideteoksiin ja arkkitehtuuriin sekä suunnittelee ja toteuttaa niihin liittyvän teoksen.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.12 Peliklubi ja ohjelmointia 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (MA, AI, KU, MU, LI, EN, HI)

Tavoitteita:

Oppilas osaa toimia ryhmässä muut ryhmän jäsenet huomioon ottaen.

Oppilas osoittaa hallitsevansa monipuolisesti leikkejä, pelaamista ja pelimaailmaa. Oppilas hallitsee ikätasonsa mukaisia ongelmanratkaisutaitoja.

Oppilas tutustuu leikkeihin ja peleihin eri aikoina.

Sisältöjä:

Oppilas leikkii ja pelaa monipuolisesti erilaisia pelejä, kuten lauta-, kortti-, tietokone-, konsoli- sekä roolipelejä.

Oppilas tutustuu ohjelmoinnin alkeisiin.

Oppilas suunnittelee omia pelejä ja miettii niiden toteuttamiskelpoisuutta. Oppilas valmistaa lopputyönään oman pelin.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.13 Pelillinen ajattelu ja koodaus 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (MA, AI, KU)

Tavoitteita:

Oppilas osaa toimia ryhmässä muut ryhmän jäsenet huomioon ottaen.

Oppilas omaa monipuolisia kokemuksia pelaamisesta ja pelimaailmasta.

Oppilas osoittaa hallitsevansa ongelmanratkaisutaitoja.

Oppilas osaa hahmottaa ohjelmoinnin peruseriaatteet ja käsitteet.

Sisältöjä:

Oppilas tutustuu pelimaailmaan suunnittelun, toteuttamisen ja pelaamisen kautta.

Oppilas pohtii pelin kehittelyyn liittyviä haasteita ja harjoittelee ratkaisemaan niitä.

Oppilas tutustuu ohjelmoinnin perusteisiin sekä paperilla että tietokoneella tehtävien harjoitusten kautta. Oppilas toteuttaa lopputyönään oman lauta- tai tietokonepelin.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.14 Perinnetöitä ja historiaa 4-6 KS

Syventävä käsityön kurssi (KS)

Tavoitteita:

Oppilas tunnistaa perinteisiä käsitöitä ja osaa kertoa niiden historiasta.

Oppilas hallitsee erilaisia perinnetekniikoita.

Oppilas kykenee soveltamaan perinnetekniikoita ja -työtapoja omissa töissään.

Sisältöjä:

Oppilas hakee tietoa eri keinoin: kirjallisuus, vanhojen käsitöiden tarkastelua, haastattelut ja museovierailu. Oppila kokeilee eri tekniikoita oman kiinnostuksensa mukaan: kirjonta, pirtanauha, kudonta, huovutus ja ristipistot.

Oppilas suunnittelee ja toteuttaa omia töitä.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksytty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.15 Pulmasta puuhaan 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (MA, AI, KS)

Tavoitteita:

Oppilas osaa toimia ryhmässä muut ryhmän jäsenet huomioon ottaen.

Oppilas osoittaa hallitsevansa matemaattista ajattelua ja toimintastrategioiden taitoja ikäkaudelleen sopivasti.

Sisältöjä:

Oppilas tutustuu matemaattisiin ongelmiin toiminnallisesti.

Oppilas pelaa, rakentelee ja ratkoo pulmatehtäviä erilaisia välineitä käyttäen.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.16 Selviytyjät ja seikkailijat 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (LI, YM, KS, KU)

Tavoitteita:

Oppilas hallitsee erilaisia liikuntalajeja monipuolisesti.

Oppilas osaa luonnossa liikkumisen ja selviytymisen taitoja.

Oppilas hallitsee luonnossa hyödyllisiä taitoja: bongaus, erätaidot, ensiapu ja valokuvaus.

Oppilas osaa toimia ryhmässä muut huomioiden.

Sisältöjä:

Oppilas valmistautuu lyhyeen vaellukseen ja opettelee siihen liittyviä tietoja ja taitoja: repun/rinkan pakkaaminen, vaatetus, energia tasapaino, tulen tekeminen, ensiaputaidot.

Oppilas osallistuu lyhyeen vaellukseen, esimerkiksi Rutajärvelle, jossa testataan opittuja taitoja. Oppilas harjoittelee käytännönläheisellä tavalla retkeilyä sekä luonnossa selviytymisen taitoja. Oppilas harjoittelee toimimaan ryhmässä muut jäsenet huomioiden.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksytty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.17 Taidematka historiaan 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (KU, HI, AI, MU)

Tavoitteita:

Oppilas tunnistaa historiallisia taideteoksia ja kykenee selittämään niiden merkitystä historiallisella aikajanalla. Oppilas hallitsee erilaisia historiallisia tyyliä ja tekniikoita. Oppilas osoittaa kuvallisen ilmaisunsa kehittyneen.

Sisältöjä:

Oppilas tekee kuvitteellisen matkan historiaan maailmantaiteen innoittamana.

Oppilas osallistuu ryhmänsä mukana valitsemaan painotettavia historiallisia aikakausia ja taiteenaloja: kuvataide, rakennustaide, musiikki, kirjallisuus, tanssi.

Oppilas suunnittelee ja toteuttaa kuvataideteitä historiallisten teosten ja tekniikoiden innoittamana.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.18 Tuunaa ja entisöi 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (KS, KU, HI)

Tavoitteita:

Oppilas osoittaa arvostavansa kestävästä kehitystä ja osaa erilaisia tapoja pidentää tuotteen elinikää. Oppilas osaa toteuttaa oman työn kestävästä kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Sisältöjä:

Oppilas tutustuu kestävästä kehityksen periaatteisiin ja erilaisiin mahdollisuuksiin. Oppilas harjoittelee hyödyntämään erilaisia lähdemateriaaleja.

Oppilas osallistuu kierrätysmateriaalin hankkimiseen kotoa, koululta tai paikallisilta yrityksiltä. Oppilas osallistuu valmiiden töiden näyttelyn kokoamiseen.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.19 Vaikutan ja avustan 4-6

Soveltava valinnaisainekurssi (AI, YH, UE/ET)

Tavoitteita:

Oppilas osoittaa tutustuneensa omiin vaikuttamisen mahdollisuuksiinsa, vapaaehtoistyön muotoihin ja toisten auttamiseen.

Oppilaan osoittaa ymmärryksensä yksilön vastuusta kehittyneen.

Sisältöjä:

Oppilas tutustuu vaikuttamiseen omassa elinympäristössään esimerkiksi vapaaehtoisjärjestöjen ja -työn sekä yhdistysten toiminnan kautta.

Oppilas perehtyy demokratiaan sekä harjoittelee demokraattista vaikuttamista ja kokouskäytäntöjä. Oppilas osallistuu yhdessä ryhmänsä kanssa jonkin tapahtuman tai konkreettisen teon suunnitteluun ja toteuttamiseen: autetaan lähimmäistä tai pidetään huolta ympäristöstä.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksytty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.1.20 Vipinää kinttuihin 4-6 LI

Syventävä liikunnan kurssi (LI)

Tavoitteita:

Oppilas tutustuu aktiivisesti ja monipuolisesti erilaisiin liikuntalajeihin. Oppilas osoittaa aktiivisuutta myös pallopeleissä. Oppilas kykenee nostamaan kuntoaan luonnossa liikkuen. Oppilas osoittaa liikkuvansa mahdollisimman paljon ja eri tavoin sykettä nostaen. Oppilas osaa toimia ryhmässä sen muut jäsenet huomioiden.

Sisältöjä:

Oppilas osallistuu eri palloilulajeihin mahdollisuuksien mukaan: salibandy, jalkapallo, tennis, ultimate, sulka-, kori-, pesä- ja lentopallo sekä muut ryhmälle soveltuvat palloilulajit.

Oppilas osallistuu tekniikkaharjoituksiin ja peliturnauksiin. Oppilas harjoittelee luonnossa liikkumisen perustaitoja.

Oppilas tutustuu eri tanssilajeihin: disko, hip hop, street, flamenco, kansan- ja nykytanssi.

Arviointi:

Sanallisesti merkinnällä hyväksytty/hylätty. Arvioinnissa painotetaan työskentelyä.

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

9.2.2 Vuosiluokkien 8-9 valinnaisaineet Valkeakoskella

Valinnaisainekurssien valinta

Miten valinnaisaineet ryhmitellään?

Yläkoulun valinnaisaineet jaetaan kahden vuosiviikkotunnin (2 vkt) valinnaisaineisiin ja yhden vuosiviikkotunnin (1 vkt) valinnaisaineisiin.

Miten valitaan kahden tunnin kurssit?

Kahden vuosiviikkotunnin (2 vkt) valinnaisaineet valitaan Valkeakoskella 7. luokan kevätlukukauden aikana sekä kahdeksatta että yhdeksättä vuosiluokkaa varten. Eli valinta tehdään siis samalla kertaa sekä 8. että 9. vuosiluokkaa varten.

Miten valitaan yhden tunnin kurssit?

Yhden vuosiviikkotunnin (1 vkt) valinnaisaineet valitaan Valkeakoskella erikseen kahdeksatta ja yhdeksättä vuosiluokkaa varten. Eli 7. luokan kevätlukukaudella valitaan yksi 1 vkt:n valinnaiskurssi tulevaa 8. vuosiluokkaa varten ja 8. luokan kevätlukukaudella valitaan yksi 1 vkt:n valinnaiskurssi tulevaa 9. vuosiluokkaa varten. 9. vuosiluokkaa varten voi valita saman valinnaisen lyhytkurssin kuin 8. luokallakin, jos se on 9. luokalle tarjolla.

Miten matematiikan tehoryhmään valinta vaikuttaa?

Matematiikan tehoryhmään päässeet oppilaat sitouvat valitsemaan itselleen matematiikan tehoryhmän lisäkurssin 1 vkt:n valinnaisaineeksi sekä 8. että 9. vuosiluokalla.

Toteutuvatko kaikki valinnat?

Eivät aina. Valinnaiskurssien toteutuminen vaihtelee vuosittain ja kurssin syntyminen riippuu sekä koululle myönnettyjen oppituntien sekä oppilaiden tekemien valintojen määrästä.

Voiko valinnaisaineen vaihtaa?

Voi. Valitun valinnaisaineen voi vaihtaa toiseksi valinnaisaineeksi perustellusta syystä kahden viikon sisällä valinnaisaineen alkamisesta. Anomus tehdään rehtorille.

9.2.2.1 Kahden vuosiviikkotunnin (2vkt) valinnaisaineet

Valinnaisainekurssien kirjaaminen

Valinnaisainekursseista kirjataan paikalliseen opetussuunnitelmaan mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet, onko valinnaisaine syventävä vaiko soveltava valinnainen, mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan, miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain, mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, tapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

9.2.2.1.1 Ilmaisutaito ja näyttämötyö (vIL)

Äidinkielen 8. ja 9. luokan syventyvä valinnaisainekurssi (2 vkt) Naakan koulussa.

Tavoitteet 8.lk:

Oppilas kehittää ilmaisunsa perusvalmiuksia: keskittymistä, esiintymistä ja vuorovaikutustaitoja. Hän harjoittaa tunnistamaan ja käyttämään kehonkieltä, liikettä, eleitä ja ilmeitä.

Sisällöt 8.lk:

- tutustumisharjoitukset
- tutustumista kielelliseen ja ei-kielelliseen viestintään
- aistiharjoitukset: näkö-, kuulo- ja tunnemuistin harjoitukset
- ryhmän yhteistoiminnalliset harjoitukset
- eläytymisharjoitukset - äänenkäyttöharjoitukset
- pienimuotoista esittämistä, näyttelemistä, roolityön alkeisiin tutustumista

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Ilmaisutaidon ja näyttämötyön työtapoja ovat yksilö-, pari- ja ryhmäharjoitukset, joiden lähtökohtana käytetään erilaisia tekstejä, musiikkia ja kuvia. Tuntitehtävistään oppilaat saavat toisiltaan vertaispalautetta. Itsearviointia tehdään kirjallisen oppimispäiväkirjan avulla. Halutessaan oppilaille on mahdollisuus valmistaa esityksiä koulun tilaisuuksiin.

Oppitunnit pidetään vaihtelevasti koulun tiloissa ja lähiympäristössä (luokat, liikuntasali, piha-alue). Mahdollisuuksien mukaan voidaan mennä esimerkiksi tutustumaan Valkeakosken kaupunginteatterin harjoituksiin.

Arviointi:

Numeroarviointi. Arviointi perustuu oppilaan tuottamiin harjoitustöihin. Tuntiaktiivisuus on osa arviointia. Oppilas osallistuu myös itse oman oppimisensa ja työskentelynsä arviointiin esim. oppimispäiväkirjan avulla.

Tavoitteet 9.ik:

Oppilas syventää ilmaisutaitojaan ja perehtyy näyttämötyön perusteisiin.

Sisällöt 9.ik:

- ilmaisutaitojen syventämistä erilaisten harjoitusten avulla
- kohtausharjoituksia
- oman esityksen suunnittelu ja tuottaminen
- tutustumista näyttämötyön perusteisiin
- tutustumista teatterin toimintaan, esim. Valkeakosken kaupunginteatterissa

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Ilmaisutaidon ja näyttämötyön työtapoja ovat yksilö-, pari- ja ryhmäharjoitukset, joiden lähtökohtana käytetään erilaisia tekstejä, musiikkia ja kuvia. Tuntitehtävistään oppilaat saavat toisiltaan vertaispalautetta. Itsearviointia tehdään kirjallisen oppimispäiväkirjan avulla. Halutessaan oppilaille on mahdollisuus valmistaa esityksiä koulun tilaisuuksiin.

Oppitunnit pidetään vaihtelevasti koulun tiloissa ja lähiympäristössä (luokat, liikuntasali, piha-alue). Mahdollisuuksien mukaan voidaan mennä esimerkiksi tutustumaan Valkeakosken kaupunginteatterin harjoituksiin.

Arviointi:

Numeroarviointi. Arviointi perustuu oppilaan tuottamiin harjoitustöihin. Tuntiaktiivisuus on osa arviointia. Oppilas osallistuu myös itse oman oppimisensa ja työskentelynsä arviointiin esim. oppimispäiväkirjan avulla.

9.2.2.1.2 Luonnontutkija (vBI)

Biologian 8. ja 9. luokan syventyvä valinnaisainekurssi (2 vkt) Roukon yhtenäiskoulussa.

Tavoitteet:

Oppilas syventää biologisessa tutkimuksessa tarvittavia taitoja sekä oppii tuntemaan lähiympäristöään paremmin. Hän oppii käyttämään erilaisia biologisia tutkimusvälineitä ja saa tietoa alueella toimivista harrastejärjestöistä.

Sisällöt:

- Nisäkkään rakenteen tarkempi tutkimus, esimerkiksi rotan avaus
- Mikroskooppisen maailman laajempi tutkimus, esim. yksisoluiset, veri
- Bakteerikasvatuksia
- DNA-sormenjälki ja DNA:n eristys
- Luonnontutkimuksia: selkärangattomien eläinten pyydystys ja tutkiminen, jäkälät ilmanlaadun mittareina, lumi- ja syöntijälkien tutkiminen
- Kallioperän rikkauksiin tutustuminen
- Luonnossa retkeily esim. lintu- tai lepakkoretki, pilkkiretki
- Paikalliseen luontoharrastustoimintaan tutustuminen: metsästys, kalastus ja lintuharrastus
- Luonnonantimien hyödyntäminen esimerkiksi luonnon kasvien ja sienten käyttö ruuanlaitossa, värjäyksessä ja koristeissa

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Työskentely tapahtuu osittain luonnossa, koulun lähiympäristössä. Tunneilla on mukana ulkopuolisia asiantuntijoita.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan numeroin. Arvioinnin pohjana on tuntityöskentely ja oppilaan oma kansio, johon hän kerää tuottamansa materiaalin. Arvosteluun vaikuttavat myös oppilaan innostus ja harrastuneisuus sekä luonnon arvostaminen.

9.2.2.1.3 Sotahistorian kurssi (vSOTA)

Historian 8. ja 9. luokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt) Naakan koulussa.

Kurssin tavoitteet:

- oppilas ymmärtää ja osaa selittää menneisyyden ihmisten ja valtioiden toimintaa sodissa
- oppilas saa valmiudet arvioida ihmisen toiminnan eettisyyttä ja pohtia sodan oikeutusta
- saa tietoa sodankäynnin keskeisistä taktisista ja teknologista muutoksista 1900-luvulta nykypäivään
- oppilas oppii ymmärtämään, että toisin kuin videopeleissä, sodalla on syynsä ja ankarat seurauksensa
- oppilas ymmärtää sodan seurausilmiöitä: rauha - voittajat vastaan voitettut, pakolaiset jne.
- oppii suhtautumaan kriittisesti sotahistorian lähteisiin ymmärtäen, että lähteet poikkeavat runsaasti toisistaan, koska sodan osapuolet näkevät sodan erilailla - eli oppilas ymmärtää, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin

Sisällöt 8.lk:

- Valkeakoski sodissa: sisällisota ja talvi- sekä jatkosota
- Suomen sodat 1900-luvulla: elämää kotirintamalla: sota-arki, ruokavalio jne
- Syvennetään tietoa I MS:sta
- Diktaattorit
- Syvennetään tietoa II MS:sta
- Holokausti
- Tiedotus ja sensuuri sota-aikana

Sisällöt 9.ik:

- Sodat II MS:n jälkeen: lähdetään liikkeelle täydentäen tietoa kylmän sodan aikaisista kriiseistä ja tullaan nykypäivän sotiin, konflikteihin ja kriiseihin.
- Naiset ja lapset sodan jaloissa; lapsisotilaat; pakolaisuus jne.
- Sotien taloudelliset seuraukset- seuraamme eri medioista tämän hetkisiä konflikteja ja teemme uutiskatsauksia

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssilla tutustutaan sotahistoriaan opettajajohtoisesti, pari- ja ryhmätöitä tehden valitsemistaan aiheista sekä itsenäisesti työskennellen. Oppiaineessa hyödynnetään paljon kuva- ja elokuvamateriaalia.

Mahdollisuuksien mukaan haatatteluja ja vierailuja, tutustumme erilaisiin lähteisiin ja teemme tutkimusta, seuraamme eri medioita tarkastellen sotien näkyvyyttä eri kanavissa. Vain seitsemisenkymmentä vuotta sitten Suomi oli sodassa, oppilas tutustuu mahdollisuuksien mukaan oman sukunsa vaiheisiin sotien aikana ja kertoo muille sukunsa tarinan.

Arviointi:

Numeroarviointi.

9.2.2.1.4 Yrittäjyyskurssi (vYH)

Yhteiskuntaopin 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt).

Tavoitteet:

Oppilaan kasvun tukeminen oma-aloitteiseksi, aktiiviseksi ja yhteistyötaitoiseksi kansalaiseksi. Oppilaan omaehtoisen, sisäisen yrittäjyyden vahvistaminen ja yrittäjämäisten toimintatapojen omaksuminen. Kurssilla opiskellaan perustietoja taloudesta ja kaupan alasta, jotta oppilas ymmärtäisi yritteliäisyyden merkityksen omansa ja yhteiskunnan hyvinvoinnin tekijänä. Oppilas oppii yritystoiminnan perusteet ja yrityksen perustamisen vaiheet, sekä yrityksen toiminnan pyörittämisen ja lopettamisen. Lisäksi tutustutaan oman kunnan elinkeinoelämään yritysvierailujen avulla.

Sisällöt 8.lk:

Opiskellaan perustietoja talouden, kaupan ja yritystoiminnan eri osa-alueilta. Käytetään vaihtelevia työtapoja. Korostetaan oppilaiden omaa aktiivisuutta ja otetaan huomioon heidän erityistaitonsa, harrastuneisuutensa ja kiinnostuksen kohteensa. Mahdollisuuksien mukaan tehdään opintovierailuja sekä kutsutaan vierailevia luennoitsijoita yritysmaailmasta.

Käsiteltäviä aihealueita ovat:

Rahan merkitys taloudessa

- perustietoja raha- ja pankkitoiminnasta
  - laskujen maksaminen ja maksutavat
  - oman talouden suunnittelua ja hallintaa, talousarvion tekeminen
-

Perehtyminen kaupan alaan

- tavarantoimittaja
- erilaiset osto- ja myyntiympäristöt, tutustumiskäynti paikalliseen kauppaan
- kuluttajansuoja
- asiakaspalvelu

Mainonta ja markkinointi

- markkinoinnin perusteet, tutustutaan mainontaan
- laaditaan ja analysoidaan mainoksia

Yritystoiminta ja yrittäjyys

- pohditaan, millaisia ominaisuuksia ja luonteenpiirteitä yrittäjällä olisi hyvä olla
- yrittäminen elinkeinona
- eri yritysmuodot
- yrityksen perustamisen vaiheet
- yrityksissä pidettävien virallisten kokousten tekniikka
- kirjanpito
- liikeidean hahmottaminen
- tutustuminen yrittäjien erilaisiin sidosryhmiin
- yritysten yhteiskuntavastuu ja vapaaehtoistyö

Sisällöt 9.lk:

Osallistuminen NY Vuosi yrittäjänä -ohjelmaan lukuvuoden ajaksi. Oppilaat perustavat 1-4 hengen yrityksiä, jotka simuloivat oikeaa yritystoimintaa ja toimivat lukuvuoden ajan. Yritykset hankkivat halutessaan neuvonantajan talouselämästä, sekä valmistavat, markkinoivat ja myyvät tuotteitaan/palveluitaan ja osallistuvat NY Vuosi yrittäjänä koulutusohjelman järjestämiin kilpailuihin.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Perustettavan NY-yrityksen toiminta tapahtuu pääasiassa vapaa-ajalla, eli kouluajan ja -tilojen ulkopuolella. NY-yrityksen perustamiseen tarvittavan pienen alkupääoman nuoret yrittäjät päättävät ja hankkivat itsenäisesti.

Erityisesti yrityksen perustamisvaiheessa korostetaan oppilaiden omaa aktiivisuutta ja omien erityistaitojen ja kiinnostuksen kohteiden hyödyntämistä.

Arviointi:

Numeroarvostelu. Numero muodostuu pääasiassa tuntiaktiivisuudesta sekä mahdollisista ryhmätöistä, projekteista, portfolioista ja kokeesta. Itsearviointia (eli oman sekä ryhmän toiminnan analysointia) voidaan käyttää opettajan arvioinnin ohessa. Suoritettuaan NY Vuosi yrittäjänä -koulutusohjelman vaiheet 9.lk oppilas saa osallistumisestaan myös erillisen todistuksen.

9.2.2.1.5 Kotitalous (vKO)

Kotitalouden syventävä valinnaisainekurssi 8. ja 9. vuosiluokalla (2 vkt).

Tavoitteet:

Lisätään oppilaan omatoimisuutta ja luovuutta. Kurssilla korostetaan oppilaan omaa vastuuta työn suunnittelusta ja toteuttamisesta. Tavoitteena on kehittää yhteistyö- ja tiedonhankintataitoja.

Sisällöt 8lk:

- monipuolista leivontaa ja ruoanvalmistusta sesongit huomioiden.
- elintarviketuntemuksen lisääminen
- vastuullinen kuluttaminen

Sisällöt 9Ik:

- kansainväliset ruokakulttuurit
- oman kodin suunnittelu
- projektit eri yhteistyökumppaneiden kanssa (esim. vanhainkoti, päiväkot, yhdistykset, kauppa)

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssin painopiste on projektiluonteisessa tiimityöskentelyssä, jossa pienryhmissä etsitään, muokataan ja rakennetaan tietoa. Tiimit esittelevät projektinsa muille ja toimivat vertaisohjaajina käytännön työskentelyssä.

Arvionti:

Numeroarviointi, johon vaikuttavat:

- käytännön toimintataidot
- yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
- tiedonhallintataidot
- projektinhallintataidot

9.2.2.1.6 Luontokokki (vLUONTO)

Tavoitteet:

Haluatko tehdä herkullista ruokaa lähiluonnon raaka-aineista? Kurssilla opit mitä luonnosta voi kerätä tai pyytää syötäväksi ja mitä ei. Ruokaa tehdään myös retkiolosuhteissa.

Kurssilla opit miten voit tehdä eettisiä ja ilmastoystävällisiä valintoja. Opit valmistamaan ympäristöystävällistä ruokaa.

Luontokokki yhdistää biologian ja kotitalouden sisältöjä. Opettajina biologian ja kotitalouden opettajat.

Sisällöt:

- villiyrtytien kerääminen ja niistä ruuanvalmistus
- marjat, sienet tunnistus, keruu ja niistä ruuanvalmistus
- kalastus, kalankäsittely ja ruuanvalmistus
- metsästykseen tutustuminen
- jokamiehenoikeudet
- ruuanvalmistus retkiolosuhteissa
- ilmastoystävällinen ruoka
- eettiset valinnat kaupassa
- tuotantoeläinten hyvinvointi

Työtavat:

- keruuretket luontoon
- retkeily
- tilavierailut
- kalastus
- yhteistyö harrastejärjestöjen kanssa (metsästys ja kalastus)
- projektit omien mielenkiinnon kohteiden mukaan
- pari- ja ryhmätyöskentely
- ruuanvalmistus ja leipominen

Arviointi

- numeroarviointi, johon vaikuttaa tunnilla tehtävät työt ja oppilaan aktiivisuus
- oman kansion (portfolion) arviointi

9.2.2.1.7 Musiikki (vMU)

Musiikin 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt).

Tavoitteet:

Oppilas syventää jo opittuja musiikillisia taitoja ja tietoja monipuolisten työtapojen avulla. Tavoitteena on että oppilas oppii toimimaan itsenäisesti ja vastuullisesti osana ryhmää ja käyttämään oppimiaan musiikillisia työkaluja oman ilmaisunsa välineenä.

Oppilas kertaat rytmii- melodia tai sointusoittimien tekniikkaa ja harjoittelee yhteissoittoa pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti, vähitellen siirtyen vaativimpiin teoksiin. Oppilas harjoittelee käyttämään musiikin elementtejä (rytmi, melodia, harmonia, dynamiikka, sointiväri) osana omaa ilmaisua.

Sisällöt:

Oppilas harjoittelee äänenkäytön tekniikkaa ja äänen huoltoa. Oppilas laulaa lauluja eri tyyllilajeista sekä yksi että moniäänisesti.

Oppilas kertaat rytmii- melodia tai sointusoittimien tekniikkaa ja harjoittelee yhteissoittoa pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Oppilas harjoittelee käyttämään musiikin elementtejä (rytmi, melodia, harmonia, dynamiikka, sointiväri) osana omaa ilmaisua.

Oppilasta rohkaistaan ilmaisemaan itseään musiikin keinoin sekä ohjataan käyttämään erilaisia työkaluja improvisoinnissa ja säveltämisessä. Musiikkiteknologiaa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Opetus toteutetaan musiikin aineluokassa.

Arviointi:

Arviointi on numeraalinen ja se perustuu oppilaan monipuoliseen näyttöön. Osana arviointia käytetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Osaamista ja taitojen kehittymistä arvioidaan alussa määritettyjen tavoitteiden perusteella.

9.2.2.1.8 Omat kuvat ja kokeileva kuvis (vKU)

Kuvataiteen 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt)

Tavoitteet:

Syvennät omaa kuvailmaisuasi monipuolisesti ja rohkeasti. Opit käyttämään uusia työskentelymateriaaleja ja syvennät aiemmin oppituja taitoja. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaan oma kuvamaailma ja mielenkiinnon kohteet. Työskentelytavat ovat vapaasti valittavissa. Tavoitteena on oppia tarkoituksenmukaisen työskentelytekniikan valitsemista ja kehittää itseohjautuvuutta. Tavoitteena on tutustua tutkivaan työskentelytapaan.

Sisällöt 8.lk:

Sisällöt nousevat oppilaan omista lähtökohdista ja kuvamaailmasta. Oppilas tutustuu monipuolisesti erilaisiin kuvantuottamisen tapoihin ja tekniikoihin.

Sisällöt 9.lk:

Sisällöt nousevat oppilaan omista lähtökohdista ja kuvamaailmasta. Oppilas syventää kuvan tuottamisen taitojaan ja omaa kuvallista ilmaisuaan.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Itseohjautuvaa, oppilaan omista lähtökohdista tapahtuvaa työskentelyä. Oppilas valitsee opettajan ohjauksessa sopivat materiaalit, tekniikat ja oppimisympäristön. Oppilas kokoaa työskentelystään portfolion.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan numerolla. Kurssin arviointitavat ovat itsearviointi, vertaisarviointi ja opetuskeskustelu. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

9.2.2.1.9 Palloilu- ja mailapelit (vLI)

Liikunnan 8. ja 9. luokan syventävä Palloilu- ja mailapelikurssi Roukon yhtenäiskoulussa (2 vkt).

Tavoitteet:

Tavoitteena kurssilla on tarjota oppilaalle mahdollisuus pelata erilaisia pallo- ja mailapelejä innokkaassa peliporukassa. Ilo ja virkistys kuuluvat olennaisena osana pelihetkiin.

Sisällöt:

Kurssilla pääset pelaamaan monipuolisesti ja samalla harjoittamaan omia pelitaitoja. Joukkuepelaaminen, taktiikoiden opettelu ja fyysisen kunnon harjoittaminen kuuluvat oleellisesti pelaamiseen. Kurssin aikana kokeillaan uusia pelimuotoja. Tämä kurssi on tarkoitettu ”pelimiehille”.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Oppilaiden toiveet huomioidaan kurssin ohjelmaa laadittaessa.

Arviointi:

Numeroarvostelu (4-10), joka perustuu osallistumiseen ja aktiivisuuteen sekä monipuoliseen tuntiäyttöön.

9.2.2.1.10 Yhdessä liikkuen (vLII)

Liikunnan 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt) Naakan koulussa.

Tavoitteet:

Tavoitteena kurssilla on tarjota mahdollisuus aktiiviseen liikkumiseen ja hyvällä porukalla liikunnasta nauttimiseen.

Sisällöt:

Tällä kurssilla pääset liikkumaan monipuolisesti, syventäen jo opittuja liikuntataitoja ja tutustumaan uusiin urheilumuotoihin. Osa tunneista voidaan käyttää oppilaan oman kilpa/harrastelajin harjoitteluun.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Oppilaiden toiveet huomioidaan kurssin ohjelmaa laadittaessa. Kurssilla voidaan tehdä varsinaisen koulupäivän ulkopuolelle sijoituvia tutustumisretkiä.

Arviointi:

Numeroarvostelu (4-10), joka perustuu osallistumiseen ja aktiivisuuteen sekä monipuoliseen tuntinäyttöön.

9.2.2.1.11 Kilpaurheilukurssi

Liikunnan 8. ja 9. luokan syventävä Kilpaurheilukurssi (2 vkt).

Tavoitteet ja sisällöt:

Valkeakoskella on kaupungin kokoon nähden monipuolinen liikuntatarjonta, joka tukee omalta osaltaan kaikkien urheilusta kiinnostuneiden harjoittelua. Monipuolisen harjoittelun ja menestyksellisen koulunkäynnin yhdistäminen on huipulle tähtäävälle urheilevalle nuorelle todellinen haaste. Valinnainen kilpaurheilukurssi on väline tämän haasteen tyydyttämiseen.

Kurssin tavoitteena on tukea nuorten tavoitteellisen opiskelun sekä kilpaurheilun yhdistämistä, siten että kumpikaan niistä ei kärsi. Valinnainen kilpaurheilukurssi tarjoaa mahdollisuuden oman lajin harjoitteluun kouluaihana. Harjoittelu tapahtuu oman valmentajan ohjeiden mukaisesti omaa ja/tai seuran harjoitteluohjelmaa noudattaen.

Harjoittelu ei tapahdu siis koulun oman opettajan johdolla, vaan

urheilijan/seuran valmentajan johdolla. Valmentajan on lähtökohtaisesti oltava läsnä harjoituksen aikana! Harjoittelu tapahtuu kouluaihana niin, että oppilaan lukujärjestykseen varataan 2h/vko jokaiseen jaksoon ko. harjoittelua varten. Käytännössä kurssi toteutetaan liikunnan pitkien valinnaisaineiden sisällä ja se valitaan sekä 8. että 9. vuosiluokkaa varten. Kilpaurheilukurssia on mahdollista edelleen jatkaa myös peruskoulun jälkeen Valkeakosken II asteen oppilaitoksissa.

Valinnainen Kilpaurheilukurssi on tarkoitettu oppilaalle, joka

- on omassa lajissaan vähintään kansallisen tason urheilija
- omaa motivaation ja asenteen tavoitteelliseen urheiluun
- sitoutuu noudattamaan ja täyttämään harjoittelupäiväkirjaa
- on tunnollinen kouluopinnoissaan ja koulumenestys on muutenkin riittävää.

Kurssille haetaan täyttämällä varsinaisen valinnaisainekortin lisäksi erillinen koulun opinto-ohjaajalta tai rehtorilta saatava hakemus ja se on varustettava oppilaan, huoltajan ja valmentajan allekirjoituksella.

Hakemus ja sen liitteeksi liitettävä oman valmentajan lausunto on palautettava koulun rehtorille hiihtolomaan mennessä. Ennen varsinaista valintapäätöstä jokainen potentiaalinen hakija myös haastatellaan koulun ja liikuntatoimen edustajan toimesta. Valinnan kurssille pääsystä tekee koulun rehtori.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Harjoittelu tapahtuu kouluaihana niin, että oppilaan lukujärjestykseen varataan 2h/vko jokaiseen jaksoon ko. harjoittelua varten. Käytännössä kurssi toteutetaan liikunnan pitkien

---

valinnaisaineiden sisällä ja se valitaan sekä 8. että 9. vuosiluokkaa varten.
Kilpaurheilukurssi ei siis ole oma erillinen valinnaisaine kurssi.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti merkinnällä hyväksytty / hylätty kilpaurheilijan valmentajalta saadun palautteen pohjalta. Arvosanan oppilaalle merkitsee koulun rehtori. Hyväksytty arvosana edellyttää myös harjoittelupäiväkirjan näyttämistä koulun rehtorille.

9.2.2.1.12 Tekninen käsityö (vTN)

Käsityön (TN) 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt)

Tavoitteet:

Eheä käsityöllinen prosessi.

Oppilas käyttää työskentelyprosessin kuluessa erilaisia suunnitelmien ja tuotosten kuvaus-, raportointi- ja dokumentointitekniikoita.

Oppilasta ohjataan:

- luovaa ilmaisua korostavaan tuotesuunnitteluun
- sekä suunnittelussa että tuotteen valmistuksessa itsenäiseen ja tarkoituksenmukaiseen materiaali-, työtapa-, ja työvälinevalintoihin.

Oppilas harjaantuu valmistusprosessin aikana seuraavissa asioissa:

- pitkäjänteinen ja vastuullinen työskentely
-

- ongelmanratkaisutaidot
- työturvallisuuden huomioiminen
- käyttämään erilaisia materiaaleja monipuolisesti
- työturvallisuus
- materiaalien uusiokäyttö, kierrätys
- ryhmässä toimiminen
- tieto-, ja viestintäteknologian käyttö

Sisällöt 8. ja 9.lk:

PUUTYÖ

Puuntyöstökoneiden käyttö opetetaan jokaiselle perusteellisesti. Käydään läpi mm. puun liitostekniikoita. Kiinnitetään huomiota turvalliseen työskentelyyn mm. pölynhallinta.

METALLITYÖ

Metallintyöstökoneiden käyttö opetetaan jokaiselle perusteellisesti. Käydään läpi metallien liittämistekniikoita. Kiinnitetään erityistä huomiota silmien, ihon ja vaatetuksen suojaamiseen. Huolehditaan tehokkaasta vahingollisten kaasujen poistosta mahdollisuuksien mukaan.

ELEKTRONIIKKA

Kurssilla käydään läpi elektroniikan peruskäsitteet. Tutustutaan peruskomponentteihin. Muita sisältöjä ovat mm. mekatroniikka (laiterakentelu), muoviteknologia.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Käsityön (teknisen työn) syventäviä sisältöjä opiskellaan ensisijaisesti koulun TN-luokassa.

Arviointi:

Oppilas arvioi sekä käsityöllistä prosessiaan että tuotostaan.

Kurssi arvioidaan numeroin. Arvioinnissa sovelletaan valtakunnallisia kriteereitä. Arviointi kohdistuu käsityölliseen prosessiin, joka sisältää oppilaan suunnittelu-, valmistus- ja arviointiprosessin. Tuotteen arvioinnissa kiinnitetään huomio esteettiseen ja tekniseen suunnitteluun, materiaalien tarkoituksenmukaiseen käyttöön sekä tuotteen toimivuuteen

9.2.2.1.13 Kansainvälisyys ja digitaalinen viestintä (vENATK)

Englannin ja tietotekniikan 8. ja 9. vuosiluokan soveltava valinnaisainekurssi (2 vkt)
Naakan koulussa.

Tavoitteet:

Oppilas harjaantuu oma-aloitteeseen ja aktiiviseen työskentelyyn kansainvälisessä kontekstissa hyödyntäen tieto- ja viestintäteknikkaa. Tavoitteena on kehittää oppilaan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja ulkomaisten yhteistyökumppaneiden kanssa sekä tiedonhakutaitoja. Oppilas saa rohkeutta ja valmiuksia hakeutua ulkomaille opiskelemaan, matkalle tai lopulta eri kansainvälisiin tehtäviin ja yrityksiin. Oppilas ymmärtää että kansainvälinen vuorovaikutus vaatii kielen osaamisen lisäksi tietoteknisiä taitoja. Oppilas kehittyy

ilmaisemaan itseään englanniksi erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä kasvokkain että digitaalisen viestinnän keinoin. Oppilaan identiteetti Euroopan kansalaisena vahvistuu.

Sisällöt:

Harjoitellaan kertomaan englanniksi Suomesta ja sen erityispiirteistä kuten sauna, pilkkiminen ja sauvakävely ja opetellaan Suomi-sanastoa englanniksi esimerkiksi pelaamalla Aliasta. Opetellaan erilaisten viestintäohjelmien käyttöä ja sisällön luomista verkkoon yhdessä Naakan ulkomaisen yhteistyökoulun oppilaiden kanssa. Harjoitellaan työnhaussakin vaadittavan esittelyvideon tekoa ja editointia. Tutustutaan maailman eri kulttuurialueisiin ja niiden erityispiirteisiin. Selvitetään ulkomaille työnhakuun, au-pairiksi, vaihto-oppilaaksi tai yritysmaailmaan tarvittavat luvat, verotus, kustannukset ja asiakirjat. Laaditaan eri maihin vaadittavia matkustus- ja työnhakuasiakirjoja kuten viisumi- ja ESTA-hakemus sekä työlupa ja editoidaan niitä varten tarvittavia valokuvia. Harjoitellaan formaalia viestintää sähköpostilla. Tehdään matkasuunnitelmia matkanvaraus- ja karttaohjelmien avulla sekä selvitetään matkan kustannukset, aikataulut, liikenneyhteydet ja maksamiseen liittyvät asiat ulkomailla. Oppilaat osallistuvat ranskalaisen yhteistyökoulun ja Naakan koulun välisten oppilasvierailujen järjestämiseen. Oppilailla on mahdollisuus lähteä leirikouluun Ranskaan tapaamaan yhteistyökoulun oppilaita ja tutustumaan yhteen Euroopan maan kulttuuriin.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssi suoritetaan yhteistyössä englannin ja atk-opettajan kanssa. Oppitunnit pidetään vuorotellen kieli- ja ATK-luokissa. Oppitunneilla käytetään tarpeen mukaan tietokoneita, tabletteja, videokameroita ja älypuhelimia. Kuhunkin tehtävään käytetään soveltuvia ohjelmistoja kuten esimerkiksi Skype, Adobe Connect pro (videopuhelut), Moviemaker (esittelyvideo), Paint.net (passikuvat sähköisiin asiakirjoihin), LinkedIn (työnhakuprofiili), 0365 (sähköposti), OneNote, Sway, Pedanet (jaettu yhteinen editoitava oppilastöiden alusta), GoogleMaps (reittisuunnittelu) ja OneDrive (pilvipalvelut).

Arviointi:

Numeroarviointi, johon vaikuttavat oppilaan yhteistyö-, vuorovaikutustaidot, tieto- ja viestintätekniiikan hallinta, rohkeus kommunikoida vieraalla kielellä ja aktiivisuus kansainvälisissä yhteyksissä.

9.2.2.1.14 Tietotekniikka (vATK)

Tietotekniikan 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt)

Tavoitteet 8. luokalla:

Oppiaineen tavoite on harjaannuttaa oppilasta hyödyntämään tietotekniikan tuomia mahdollisuuksia omana ilmaisukeinona sekä oppia hyödyntämään sitä omassa opiskelussa. Tavoitteena oppia hyvät tiedot ja taidot, joita tarvitsee jatko-opinnoissa sekä oppia hyödyntämään Internetiä omien asioiden hoitoa ajatellen.

Sisältö 8. luokalla:

- Tietotekniikan peruskäsitteet, koulun laitteistot ja ohjelmat.
  - Peda.net oppimislustaa hyödyntäen harjoitellaan blogin tekemistä ja ylläpitämistä.
  - Tietotekniikan perusvälineiden tehokas ja ergonominen käyttö.
  - Kymmensormijärjestelmä eli sujuva kirjoittaminen.
  - Tietoturva ja tekijänoikeus
  - Tekstinkäsittely
  - Esitysgrafiikka
  - Office-ohjelmien yhteiskäyttö-
  - Pilvipalveluiden hyödyntäminen
  - Tutustumista ohjelmointiin ja perusrakenteiden opettelu graafista ohjelmointityökalua käyttäen
  - Animaatio
  - Kotisivut ja html-kieli
-

- Kuvankäsittely ja 3D mallinnus
- Videoeditointi

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Oppitunnilla käytetään aiheisiin soveltuvia ohjelmia ja alustoja, joita ovat esimerkiksi O365, Scratch, Peda.net, Paint.net, SketchUp, elokuvatyökalu sekä YouTube. Lisäksi oppitunnilla voidaan opetella käyttämään ohjelmia, joihin esimerkiksi on saatavilla veloitukseton lyhytaikainen kokeiluversio.

Arviointi:

Kurssi arvostellaan numeroin, joka perustuu oppilaan tuntityöskentelyyn, tuotoksiin ja erilaisiin testeihin. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tietojen, taitojen sekä työskentelytapojen kehittymiseen. Oppilaat arvioivat myös itse kehittymistään sekä työskentelyään.

Tavoitteet 9. luokalla:

Oppiaineen tavoite on harjaannuttaa oppilasta hyödyntämään tietotekniikan tuomia mahdollisuuksia omana ilmaisukeinona sekä oppia hyödyntämään sen tuomia keinoja auttamaan opiskelussa ja arkielämässä.

Sisältö 9. luokalla:

- Kuvaaminen ja materiaalin työstäminen videoksi sekä jakelu Internetissä
  - Kymmensormijärjestelmän harjoittelua
  - Tieturva ja tekijänoikeus
  - Taulukkolaskenta
  - Tietokanta
-

- Vuorovaikutteisuus Internetissä
- Pilvipalveluiden hyödyntäminen
- Julkaisusovellus aiheena markkinointi ja yrittäminen
- Ohjelmointiympäristö ja ohjelman suunnittelu ja dokumentointi
- Lausekielisen ohjelmoinnin perusteet ja pelin suunnittelu
- Tietokoneen hankinta ja tietotekniikan kehitys
- Office-ohjelmien yhteiskäyttö
- Mikrotukihenkilön työtehtävien harjoittelu
- Esitysgrafiikka
- Lopputyö

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Oppitunnilla käytetään aiheisiin soveltuvia ohjelmia ja alustoja, joita ovat esimerkiksi O365, MS Publisher, Unity, Peda.net, Prezi, Weebly, elokuvatyökalu ja YouTube. Lisäksi oppitunnilla voidaan opetella käyttämään ohjelmia, joihin on esimerkiksi saatavilla veloitukseton lyhytaikainen kokeiluversio.

Arviointi:

Kurssi arvostellaan numeroin, joka perustuu oppilaan tuntityöskentelyyn, tuotoksiin ja erilaisiin testeihin. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tietojen, taitojen sekä työskentelytapojen kehittymiseen. Oppilaat arvioivat myös itse kehittymistään sekä työskentelyään.

9.2.2.1.15 B2-Epanja (vEAB2)

Espanjan kielen 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt).

Tavoitteet:

Oppilas tutustuu espanjalaiseen ja espanjankieliseen kulttuuriin ja elinpiiriin sekä oppii toimimaan ja kommunikoimaan tavoitekielelle ominaisella ja luontevalla tavalla itseään ja lähipiiriään koskevissa arkielämän tilanteissa.

Sisällöt 8.vuosiluokka:

Oppilas

- harjoittelee maan tapojen mukaista puhuttelua, kohteliasta kysymistä ja vastaamista arkielämän yksinkertaisissa viestintätilanteissa
- oppii kertomaan suullisesti ja kirjallisesti itsestään ja lähipiiristään käyttäen kielen perusrakenteita harjoittelee espanjan kielen ääntämistä ja intonaatiota
- oppii ymmärtämään selkeää espanjankielistä, lyhyistä lauseista koostuvaa ja tuttuihin aihepiireihin liittyvää puhetta
- oppii lukemaan ja ymmärtämään helppoja espanjankielisiä tekstejä oppii kirjoittamaan lyhyitä, helppoja tekstejä espanjan kielellä

Sisällöt 9. vuosiluokka:

Oppilas

- opettelee kertomaan enemmän itsestään, lähipiiristään ja mielenkiinnon kohteistaan oppii toimimaan espanjan kieltä käyttäen useammassa arkielämän tilanteissa laajentaa ja vahvistaa sanavarastoaan sekä kieliopin perusrakenteita
- parantaa ääntämistään ja kuulemansa espanjankielisen puheen ymmärtämistä oppii kirjoittamaan hieman pidempiä tekstejä espanjaksi

Arviointi:

Kurssi arvioidaan numeroin. Edistymisen arvioinnissa otetaan huomioon kielen eri osa-alueet: kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Työskentelyn arvioinnissa otetaan huomioon työskentelyn pitkäjänteisyys kotona ja koulussa sekä motivaatio ja asennoituminen kieltä ja kulttuuria kohtaan. Opintojen alkuvaiheessa painotetaan enemmän viestin perillemenoja kuin oikeakielisyyttä.

9.2.2.1.16 B2-Ranska (vRAB2)

Ranskan kielen 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt).

Tavoitteet:

Oppilas tutustuu ranskalaiseen ja ranskankieliseen kulttuuriin ja elinpiiriin ja oppii toimimaan tavoitekielen kulttuurille luontevalla tavalla itseään ja lähipiiriään koskevissa arkielämän yksinkertaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa.

Sisällöt 8.lk:

Oppilas

- harjoittelee maan tapojen mukaista puhuttelua, kohteliasta kysymistä ja vastaamista arkielämän yksinkertaisissa puhetilanteissa
- oppii kertomaan suullisesti ja kirjallisesti vähän itsestään ja lähipiiristään käyttäen kielen perusrakenteita
- harjoittelee runsaasti ranskan kielen ääntämistä ja intonaatiota
- oppii lukemaan helppoa ranskankielistä tekstiä
- oppii kirjoittamaan yksinkertaisia lauseita ranskaksi

Sisällöt 9.lk:

Oppilas

- opettelee kertomaan enemmän itsestään, lähipiiristään ja mielenkiinnon kohteistaan
  - vankentaa sanastoaan ja kieliopin perusrakenteita, joita hän käyttää arkielämän asioimistilanteissa
  - parantaa ääntämistään ja oikeata intonaatiota
-

- kiinnittää huomiota oikeinkirjoitukseen

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet:

Arviointi:

Kurssi arvioidaan numeroin. Edistymisen arvioinnissa otetaan huomioon kielen eri osa-alueet: kuullun ymmärtäminen, puhuminen, tekstin ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Työskentelyn arvioinnissa otetaan huomioon työskentelyn pitkäjänteisyys kotona ja koulussa, motivaatio ja asennoituminen kieleen ja kulttuuriin sekä yhteistyökyky. Opintojen alkuvaiheessa painotetaan enemmän viestin perillemenoaa kuin oikeakielisyyttä.

9.2.2.1.17 B2-Saksa (vSKB2)

Saksan kielen 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt).

Tavoitteet:

Oppilas tutustuu saksankielisten maiden kulttuuriin ja elinpiiriin ja oppii toimimaan tavoitekielen kulttuureille luontevalla tavalla itseään ja lähipiiriään koskevissa arkielämän yksinkertaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa.

Sisällöt 8.lk:

Oppilas

- harjoittelee maan tapojen mukaista puhuttelua, kohteliasta kysymistä ja vastaamista
-

arkielämän yksinkertaisissa puhe- ja asioimistilanteissa

- oppii kertomaan suullisesti ja kirjallisesti vähän itsestään, harrastuksistaan ja lähipiiristään käyttäen kielen perusrakenteita
- harjoittelee runsaasti saksan kielen ääntämistä ja intonaatiota

Sisällöt 9.lk:

Oppilas

- opettelee kertomaan enemmän itsestään ja mielenkiinnon kohteistaan sekä omasta maastaan
- vankentaa sanastoaan ja kieliopin perusrakenteita, joita hän käyttää arkielämän asioimistilanteissa
- parantaa ääntämistään ja oikeata intonaatiota

Arviointi:

Kurssi arvioidaan numeroin. Edistymisen arvioinnissa otetaan huomioon kielen eri osa-alueet: kuullun ymmärtäminen, puhuminen, tekstin ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Työskentelyn arvioinnissa otetaan huomioon työskentelyn pitkäjänteisyys kotona ja koulussa, motivaatio ja asennoituminen kieleen ja kulttuuriin sekä yhteistyökyky. Opintojen alkuvaiheessa painotetaan enemmän viestin perillemenoaa kuin oikeakielisyyttä.

9.2.2.1.18 B2-Venäjä (vVEB2)

Venäjän kielen 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (2 vkt).

Tavoitteet:

Oppilas tutustuu venäläiseen kulttuuriin ja elinpiiriin ja oppii toimimaan tavoitekielen kulttuurille luontevalla tavalla itseään ja lähipiiriään koskevissa arkielämän yksinkertaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa.

Sisällöt 8. vuosiluokka:

Oppilas

- harjoittelee maan tapojen mukaista puhuttelua, kohteliasta kysymistä ja vastaamista arkielämän yksinkertaisissa puhetilanteissa
- oppii kertomaan suullisesti ja kirjallisesti vähän itsestään ja lähipiiristään käyttäen kielen perusrakenteita
- harjoittelee runsaasti venäjän kielen ääntämistä ja intonaatiota - oppii lukemaan ja kirjoittamaan kyrillisin kirjaimin kirjoitettua tekstiä

Sisällöt 9. vuosiluokka:

Oppilas

- opettelee kertomaan enemmän itsestään, lähipiiristään ja mielenkiinnon kohteistaan
- vankentaa sanastoaan ja kieliopin perusrakenteita, joita hän käyttää arkielämän asioimistilanteissa
- parantaa ääntämistään ja oikeata intonaatiota
- kiinnittää paljon huomiota oikeinkirjoitukseen
- opettelee kyrillisten kirjaimien käsialakirjoituksen

Arviointi:

Kurssi arvostellaan numeroin. Edistymisen arvioinnissa otetaan huomioon kielen eri osa-alueet: puhuminen, kuullun ymmärtäminen, tekstin ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Työskentelyn arvioinnissa otetaan huomioon työskentelyn pitkäjänteisyys kotona ja koulussa, motivaatio ja asennoituminen kieleen ja kulttuuriin sekä yhteistyökyky. Opintojen alkuvaiheessa painotetaan enemmän viestin perillemenoja kuin oikeakielisyyttä.

9.2.2.2 Yhden vuosiviikkotunnin (1vkt) valinnaisaineet

Valinnaiskurssien kirjaaminen

Valinnaisainekursseista kirjataan paikalliseen opetussuunnitelmaan mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet, onko valinnaisaine syventävä vaiko soveltava valinnainen, mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan, miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain, mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

9.2.2.2.1 Elokuvakurssi 1 (xELO1)

Äidinkielen 8. luokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Kurssin tavoitteena on lisätä oppilaan elokuvatietoa ja katsomistaitoa.

Sisällöt:

- oppilaan oma elokuvahistoria
  - elokuvan historiaa
  - lajit
-

- elokuva-ammattit
- elokuvien katsomista ja analysointia: keinoja ja rakenteita
- ryhmän kiinnostuksen mukaan voidaan tutkia myös esimerkiksi sarjafilmejä, animaatioita, musiikkivideoita tai mainosfilmejä
- oppilastöitä: esimerkiksi itse valitun elokuvan tai elokuvan ammattilaisten esittely

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

mahdollinen elokuvissa käynti tai esim. vierailu Pirkanmaan elokuvakeskukseen tai kutsuvieraita kouluun

Arviointi:

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tuntityöskentely ja omat työt. Oppilas arvioi myös itse työtään ja sen tuloksia.

9.2.2.2 Elokuvakurssi 2 (xELO2)

Äidinkielen 9. luokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Kurssin tavoitteena on lisätä oppilaan elokuvatietoa ja katsomistaitoa.

Sisällöt:

- oppilaan oma elokuvahistoria
  - elokuvan historiaa
  - lajit
-

- elokuva-ammattit
- elokuvien katsomista ja analysointia: keinoja ja rakenteita
- ryhmän kiinnostuksen mukaan voidaan tutkia myös esimerkiksi sarjafilmejä, animaatioita, musiikkivideoita tai mainosfilmejä
- oppilastöitä: esimerkiksi itse valitun elokuvan tai elokuvan ammattilaisten esittely

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

mahdollinen elokuvissa käynti tai esim. vierailu Pirkanmaan elokuvakeskukseen tai kutsuvieraita kouluun

Arviointi:

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tuntityöskentely ja omat työt. Oppilas arvioi myös itse työtään ja sen tuloksia.

9.2.2.2.3 Ilmaisutaidon kurssi 1 (xILM1)

Äidinkielen 8. luokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt)

Tavoitteet:

Oppilas kehittää ilmaisunsa perusvalmiuksia: keskittymistä, esiintymistä ja vuorovaikutustaitoja. Hän harjoittaa tunnistamaan ja käyttämään kehonkieltä, liikettä, eleitä ja ilmeitä.

Sisällöt:

- tutustumisharjoitukset
-

- tutustumista kielelliseen ja ei-kielelliseen viestintään
- aistiharjoitukset: näkö-, kuulo- ja tunnemuistin harjoitukset
- ryhmän yhteistoiminnalliset harjoitukset
- eläytymisharjoitukset - äänenkäyttöharjoitukset
- pienimuotoista esittämistä, näyttelemistä, roolityön alkeisiin tutustumista

Arviointi:

Sanallinen arviointi. Arviointi perustuu oppilaan tuottamiin harjoitustöihin. Tuntiaktiivisuus on osa arviointia. Oppilas osallistuu myös itse oman oppimisensa ja työskentelynsä arviointiin esim. oppimispäiväkirjan avulla.

9.2.2.2.4 Ilmaisutaidon kurssi 2 (xILM2)

Äidinkielen 9. luokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt)

Tavoitteet:

Oppilas kehittää ilmaisunsa perusvalmiuksia: keskittymistä, esiintymistä ja vuorovaikutustaitoja. Hän harjoittaa tunnistamaan ja käyttämään kehonkieltä, liikettä, eleitä ja ilmeitä.

Sisällöt:

- tutustumisharjoitukset
  - tutustumista kielelliseen ja ei-kielelliseen viestintään
  - aistiharjoitukset: näkö-, kuulo- ja tunnemuistin harjoitukset
  - ryhmän yhteistoiminnalliset harjoitukset
  - eläytymisharjoitukset - äänenkäyttöharjoitukset
  - pienimuotoista esittämistä, näyttelemistä, roolityön alkeisiin tutustumista
-

Arviointi:

Sanallinen arviointi. Arviointi perustuu oppilaan tuottamiin harjoitustöihin. Tuntiaktiivisuus on osa arviointia. Oppilas osallistuu myös itse oman oppimisensa ja työskentelynsä arviointiin esim. oppimispäiväkirjan avulla.

9.2.2.2.5 Luovan kirjoittamisen kurssi 1 (xLUO1)

Äidinkielen 8. luokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt).

Tavoitteet:

Oppilas kehittää luovan kirjoittamisen perustaitoja: runojen, novellien, tarinoiden ja näytelmätekstin kirjoittamista. Hän tutustuu harjoitusten ja myös mahdollisten kirjailija- tai muiden vierailijoiden avustuksella kaunokirjallisen tekstin tuottamisen perusteisiin. Oppilaat voivat halutessaan osallistua kirjoitusaiheisiin kilpailuihin.

Sisällöt:

- perehdytään luovan tekstin kirjoittamisen perusteisiin monipuolisen materiaalin avulla
  - tutustutaan kirjailijoiden käsityksiin kirjoittamisesta
  - tutustutaan nuorten kirjoittamiin kaunokirjallisiin teksteihin
  - kirjoitetaan runoja, novelleja ja tarinoita
  - tietoa koulun ulkopuolisesta luovan kirjoittamisen kurssitarjonnasta ja kirjoituskilpailuista
  - mahdollinen kirjailijavierailu
-

Arviointi:

Sanallinen arviointi. Arviointi perustuu oppilaan tuottamiin harjoitustöihin. Tuntiaktiivisuus on osa arviointia

9.2.2.2.6 Luovan kirjoittamisen kurssi 2 (xLUO2)

Äidinkielen 9. luokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt).

Tavoitteet:

Oppilas kehittää luovan kirjoittamisen perustaitoja: runojen, novellien, tarinoiden ja näytelmätekstin kirjoittamista. Hän tutustuu harjoitusten ja myös mahdollisten kirjailija- tai muiden vierailijoiden avustuksella kaunokirjallisen tekstin tuottamisen perusteisiin. Oppilaat voivat halutessaan osallistua kirjoitusaiheisiin kilpailuihin.

Sisällöt:

- perehdytään luovan tekstin kirjoittamisen perusteisiin monipuolisen materiaalin avulla
- tutustutaan kirjailijoiden käsityksiin kirjoittamisesta
- tutustutaan nuorten kirjoittamiin kaunokirjallisiin teksteihin
- kirjoitetaan runoja, novelleja ja tarinoita
- tietoa koulun ulkopuolisesta luovan kirjoittamisen kurssitarjonnasta ja kirjoituskilpailuista
- mahdollinen kirjailijavierailu

Arviointi:

Sanallinen arviointi. Arviointi perustuu oppilaan tuottamiin harjoitustöihin. Tuntiaktiivisuus on osa arviointia.

9.2.2.2.7 Näyttämötyön kurssi (xNÄY)

Äidinkielen 9. luokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt).

Tavoitteet:

Oppilas syventää ilmaisutaitojaan ja perehtyy näyttämötyön perusteisiin.

Sisällöt:

- ilmaisutaitojen syventämistä erilaisten harjoitusten avulla
- kohtausharjoituksia
- oman esityksen suunnittelu ja tuottaminen
- tutustumista näyttämötyön perusteisiin
- tutustumista teatterin toimintaan, esim. Valkeakosken kaupunginteatterissa

Arviointi:

Sanallinen arviointi. Arviointi perustuu oppilaan tuottamiin harjoitustöihin. Tuntiaktiivisuus on osa arviointia. Oppilas osallistuu myös itse oman oppimisensa ja työskentelynsä arviointiin esim. oppimispäiväkirjan avulla.

9.2.2.2.8 Ruotsin vahvistuskurssi (xRU)

Ruotsin kielen 8. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Vahvistaa ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja rakenteiden hallintaa.

Sisällöt:

Kerrataan kielioppirakenteita ja vahvistetaan sanastoa kirjallisten ja suullisten harjoitusten avulla. Autetaan oppilasta löytämään itselle sopivia opiskelutapoja

Arviointi:

Sanallinen arviointi aktiivisuuden ja jatkuvan näytön perusteella.

9.2.2.2.9 Ruotsin tehokurssi lukioon aikoville (xRUTEHO)

Ruotsi kielen 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Syventää ruotsin kielen osaamista kielen eri osa-alueilla.

Sisällöt:

Kerrataan peruskoulun tärkeimpiä kielioppirakenteita ja syvennetään sanastoa kirjallisten ja suullisten harjoitusten avulla.

Arviointi:

Sanallinen arviointi jatkuvan näytön perusteella.

9.2.2.2.10 Englannin tukikurssi 1 (xENTUKI1)

Englannin kielen 8. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Vahvistaa englannin kielen perussanastoa ja rakenteita.

Sisällöt:

Kerrataan opetussuunnitelman mukaisia keskeisiä sisältöjä. Käydään tarvittaessa läpi myös aiemmin vuosiluokkien asioita. Autetaan oppilasta löytämään itselle sopivia opiskelustrategioita.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssi on tarkoitettu oppilaille, joilla on haasteita englannin kanssa.

Arviointi:

Sanallinen arviointi aktiivisuuden ja erilaisten töiden perusteella.

9.2.2.2.11 Englannin tukikurssi 2 (xENTUKI2)

Englannin kielen 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Vahvistaa englannin kielen perussanastoa ja rakenteita.

Sisällöt:

Kerrataan opetussuunnitelman mukaisia keskeisiä sisältöjä. Käydään tarvittaessa läpi myös aiemmin vuosiluokkien asioita. Autetaan oppilasta löytämään itselle sopivia opiskelustrategioita.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssi on tarkoitettu oppilaille, joilla on haasteita englannin kanssa.

Arviointi:

Sanallinen arviointi aktiivisuuden ja erilaisten töiden perusteella. 0 kommenttia

---

9.2.2.2.12 Englannin tehokurssi 1 (xENTEHO1)

Englannin kielen 8. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Syventää englannin kielen osaamista monipuolisesti. Tarjota mahdollisuus opiskella itselle haastavaa englanninkielistä materiaalia.

Sisällöt:

Tehdään monipuolisia kirjallisia ja suullisia harjoituksia sekä projektitöitä. Otetaan kurssin sisällöissä oppilaiden kiinnostukset huomioon. Painotus keskustelussa ja vapaassa kielentuottamisessa.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssi on tarkoitettu oppilaille, joille tavalliset englannin tunnit tuntuvat helpoilta.

Arviointi:

Sanallinen arviointi jatkuvan näytön ja aktiivisen osallistumisen perusteella.

9.2.2.2.13 Englannin tehokurssi 2 (xENTEHO2)

Englannin kielen 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Syventää englannin kielen osaamista monipuolisesti. Tarjota mahdollisuus opiskella itselle haastavaa englanninkielistä materiaalia.

Sisällöt:

Tehdään monipuolisia kirjallisia ja suullisia harjoituksia sekä projektitöitä. Otetaan kurssin sisällöissä oppilaiden kiinnostukset huomioon. Painotus keskustelussa ja vapaassa kielentuottamisessa.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssi on tarkoitettu oppilaille, joille tavalliset englannin tunnit tuntuvat helpoilta.

Arviointi:

Sanallinen arviointi jatkuvan näytön ja aktiivisen osallistumisen perusteella.

9.2.2.2.14 Kiehtovaa matematiikkaa (xMA)

Matematiikan 8. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt).

Tavoitteet:

Tavoitteena on vahvistaa oppilaan matemaattisia taitoja ja tietoja toiminnallisen matematiikan avulla sekä herättää mielenkiinto ja harrastuneisuus matematiikkaa kohtaan.

Sisällöt:

Kurssilla tehdään yksin ja ryhmissä projektitöitä ja tutkimustehtäviä sekä pelataan matemaattisia pelejä.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssilla lähestytään matematiikkaa erilaisista näkökulmista. Työskentelyssä lähestytään matematiikkaa piirtämällä, pelaamalla, mittaamalla ja muilla havainnollistavilla menetelmillä. Työskentely tapahtuu yksin, pareittain sekä ryhmissä.

Arviointi:

Sanallinen arviointi, joka perustuu oppilaan aktiiviseen ja innostuneeseen tuntityöskentelyyn sekä tuotoksiin.

Matematiikan 8. ja 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt).

Tavoitteet:

Tavoitteena on herättää kiinnostusta ja innostusta matematiikkaa kohtaan, vahvistaa ja syventää matematiikan ymmärtämistä sekä osaamista. Kurssi antaa hyvän pohjan toisen asteen opinnoille, etenkin lukion pitkälle matematiikalle.

Sisältö:

Sisällöt vastaavat matematiikan perusopetuksen sisältöjä eriyttäen ylöspäin. Painotetaan erityisesti lukion matematiikan ensimmäisen yhteisen kurssin asia-alueita.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan numeroin. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan aktiivisuus ja työskentely, asenne ja kiinnostus matematiikkaa kohtaan, kotitehtävien suorittaminen sekä kirjalliset kokeet.

Ryhmään valinta:

Valinta yläkoulun tehomatematiikan ryhmään toteutetaan jo kuudennen vuosiluokan kevätlukukauden aikana. Tehoryhmään voi vielä myöhemminkin hakea, jos oppilaan matemaattiset kyvyt siihen yltyvät ja ryhmässä on tilaa. Seitsemännellä luokalla tehoryhmäläisten matematiikan viikkotuntimäärä on sama kuin tavallisenkin matematiikan ryhmillä, mutta 8. ja 9. luokalla tehomatikistit valitsevat yhden vuosiviikkotunnin valinnaisen matematiikan lyhytkurssin. Tehoryhmän oppilas sitoutuu siis jo kuudennen vuosiluokan keväällä valitsemaan yhden 8. ja 9. luokkien valinnaisaineista. Matematiikan tehoryhmään voivat pyrkiä kaikki halukkaat riippumatta siitä minkälaisessa matematiikan ryhmässä he ovat aikaisemmin alakoulussa opiskelleet. Valinta ko. ryhmään tapahtuu huoltajan

---

anomuksesta. Kuudennen luokan keväällä alakoulun oppilaat suorittavat MAOL ry:n matematiikan kokeen, jonka tuloksen ja alakoulun luokanopettajan antaman matematiikan numeron pohjalta lopullisen valintapäätöksen ryhmään pääsystä tekee yläkoulun rehtori keskusteltuaan ensin asiasta matematiikan aineenopettajien kanssa. Tieto ryhmään pääsemisestä välitetään oppilaille luokanopettajien kautta viimeistään toukokuun aikana. Kouluissa pyritään muodostamaan 1-2 matematiikan tehoryhmää lukuvuosittain.

9.2.2.2.16 Ponnista peruskoulusta - matematiikkaa (xPOMA)

Matematiikan 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt).

Tavoitteet:

Tavoite antaa matemaattisia valmiuksia toisen asteen opintojen alkuun.

Sisällöt:

Kurssilla vahvistetaan matematiikan perusopetuksen sisältöjen hallintaa. Sisällöt muotoutuvat kurssittain oppilaiden jatko-opintovalintojen perusteella.

Arviointi:

Sanallinen arviointi.

9.2.2.2.17 Luonnontutkija (xBI)

Biologian 9.lk syventävä valinnaisainekurssi (1vkt).

Tavoitteet:

Oppilas syventää biologisessa tutkimuksessa tarvittavia taitoja sekä oppii tuntemaan lähiympäristöään paremmin. Hän oppii käyttämään erilaisia biologisia tutkimusvälineitä ja saa tietoa alueella toimivista harrastejärjestöistä.

Sisällöt:

Kurssin ajankohdasta ja oppilaiden kiinnostuksesta riippuen valitaan aiheet:

- Nisäkkään rakenteen tarkempi tutkimus, esimerkiksi rotan avaus Mikroskooppisen maailman laajempi tutkimus, esim. yksisoluiset, veri Bakteerikasvatuksia
- DNA-sormenjälki ja DNA:n eristys
- Luonnontutkimuksia: selkärangattomien eläinten pyydystys ja tutkiminen, jäkälät ilmanlaadun mittareina, lumi- ja syöntijälkien tutkiminen
- Kallioperän rikkauksiin tutustuminen
- Luonnossa retkeily esim. lintu- tai lepakkoretki, pilkkiretki
- Paikalliseen luontoharrastustoimintaan tutustuminen: metsästys, kalastus ja lintuharrastus Luonnonantimien hyödyntäminen esimerkiksi luonnon kasvien ja sienten käyttö ruuanlaitossa, värjäyksessä ja koristeissa

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet:

Työskentely tapahtuu osittain luonnossa, koulun lähiympäristössä. Tunneilla on mukana ulkopuolisia asiantuntijoita.

Tämä kurssi tarjotaan vain, jos pitkä valinnaisaine ei toteudu.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti. Arvioinnin pohjana on tuntityöskentely ja oppilaan oma kansio, johon hän kerää tuottamansa materiaalin. Arvosteluun vaikuttavat myös oppilaan innostus ja harrastuneisuus sekä luonnon arvostaminen.

9.2.2.2.18 Kokeellinen kemia (xKEM)

Kemian syventävä 9.lk valinnaisainekurssi (1 vkt) Roukon yhtenäiskoulussa.

Tavoitteet ja sisältö:

Kemia on kokeellinen luonnontiede. Kurssilla tehdään mielenkiintoisia, mutta myös kärsivällisyyttä ja aikaa vaativia kemian laborointitöitä. Kokeellisten töiden aihealueet ovat paljolti yhteydessä kaikille yhteisen kemian opetukseen, mutta valinnaisen opetuksessa mennään pidemmälle ja syvemmälle, ryhmän kiinnostuneisuus huomioon ottaen.

Kokeellisten töiden pääpaino on orgaanisen kemian töissä, mutta aihealueet täsmentyvät kurssin edetessä. Kokeellisten töiden tavoitteena on opetella käyttämään erilaisia kemian työvälineitä, tunnistamaan ja valmistamaan aineita kemiallisin menetelmin sekä hyödyntämään kaikille yhteisillä tunneilla opittua tietoa kemiallisten ongelmien ratkaisemisessa. Harjoittelemmekin lisäksi työselostusten tekemistä sähköisessä muodossa ja erilaisten sovellusten hyödyntämistä osana selostusten kirjoittamista.

Työskentelyssä painotetaan työskentelyn sujumista, välineiden tunnistamista sekä erilaisten koejärjestelyjen rakentamista. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan myös hieman vaativampiin koejärjestelyihin ja niiden soveltamiseen käytännössä.

Arviointi:

Sanallinen arviointi. Hyväksytyn suoritus edellyttää näyttöä kokeellisesta työskentelystä ja havainnoimisesta.

9.2.2.2.19 Tiede 1 (xTIEDE1)

Kemian ja fysiikan 8. vuosiluokan soveltava valinnaisainekurssi (1vkt) Naakan koulussa.

Tavoitteet:

Kehittää kokeellisen työskentelyn taitoja luonnontieteissä. Oppilaat vahvistavat osaamistaan havaintojen kirjaamisesta sekä työselostusten laatimisesta. Lisäksi kurssilla sovelletaan yleisenoppimäärän fysiikan ja kemian opintojen osaamista.

Sisällöt:

Fysiikan osalta keskitytään mekaniikkaan ja lämpöoppiin. Kemiassa tehdään epäorgaanisen kemian töitä. Sisällöt tukevat kahdeksannen luokan fysiikan ja kemian sisältöjä. Kurssilla tehdään eritasoisia töitä, joista kirjataan havainnot. Osasta töistä tuotetaan laajempi työselostus.

Arviointi:

Sanallinen arviointi. Arvioinnissa keskitytään oppilaan työskentelytaitoihin, kuten itsenäinen työskentely, ohjeiden noudattaminen, työturvallisuus ja ryhmätyötaidot, sekä asenteeseen opittavaa kohtaan ja osaamiseen kurssilla suoritetuissa töissä.

9.2.2.2.20 Tiede 2 (xTIEDE2)

Kemian ja fysiikan soveltava 9. vuosiluokan valinnaisainekurssi (1vkt) Naakan koulussa.

Tavoitteet:

Kehittää kokeellisen työskentelyn taitoja luonnontieteissä. Oppilaat vahvistavat osaamistaan havaintojen kirjaamisesta sekä työselostusten laatimisesta. Lisäksi kurssilla sovelletaan yleisenoppimäärän fysiikan ja kemian opintojen osaamista.

Sisällöt:

Fysiikan osalta keskitytään sähköoppiin. Kemiassa tehdään sähkökemian ja orgaanisen kemian töitä. Sisällöt tukevat yhdeksännen luokan fysiikan ja kemian sisältöjä. Kurssilla tehdään eritasoisia töitä, joista kirjataan havainnot. Osasta töistä tuotetaan laajempi työselostus.

Arviointi:

Sanallinen arviointi. Arvioinnissa keskitytään oppilaan työskentelytaitoihin, kuten itsenäinen työskentely, ohjeiden noudattaminen, työturvallisuus ja ryhmätyötaidot, sekä asenteeseen opittavaa kohtaan ja osaamiseen kurssilla suoritetuissa töissä.

9.2.2.2.21 Utelias kokki 1 (xUTKO1)

Kemian ja kotitalouden 8. vuosiluokan soveltava valinnaisainekurssi (1vkt) Roukon yhtenäiskoulussa.

Tavoitteet:

Kiinnostaako sinua tietää mitä ruoanvalmistuksessa todella tapahtuu? Kurssin tavoitteena on oppia ymmärtämään ja havaitsemaan ruoanlaittoa ja leivontaa luonnontieteelliseltä kannalta. Kun ymmärrät ruoanlaiton kemiaa, sinusta tulee parempi kokki ja leipuri.

Sisällöt:

Sisältönä on leivonta- ja ruoanvalmistustehtäviä sekä kokeellista kemian työskentelyä. Työt sisältävät pienimuotoisia avoimia tutkimustehtäviä ruoanvalmistuksesta ja leivonnasta sekä pohdiskelua teorian ja käytännön sovittamisesta yhteen.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssi suoritetaan yhteistyössä kemian ja kotitalouden opettajan kanssa. Oppitunnit pidetään vuorotellen kotitalouden ja kemian luokassa.

Arviointi:

Sanallinen arviointi. Arvioinnissa painotetaan aktiivista ja innostunutta työskentelyä oppitunneilla.

9.2.2.22 Utelias kokki 2 (xUTKO2)

Kemian ja kotitalouden 9. vuosiluokan soveltava valinnaisainekurssi (1vkt) Roukon yhtenäiskoulussa.

Tavoitteet:

Kiinnostaako sinua tietää mitä ruoanvalmistuksessa todella tapahtuu? Kurssin tavoitteena on oppia ymmärtämään ja havaitsemaan ruoanlaittoa ja leivontaa luonnontieteelliseltä kannalta. Kun ymmärrät ruoanlaiton kemialla, sinusta tulee parempi kokki ja leipuri.

Sisällöt:

Sisältönä on leivonta- ja ruoanvalmistustehtäviä sekä kokeellista kemian työskentelyä. Työt sisältävät pienimuotoisia avoimia tutkimustehtäviä ruoanvalmistuksesta ja leivonnasta sekä pohdiskelua teorian ja käytännön sovittamisesta yhteen.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiireet:

Kurssi suoritetaan yhteistyössä kemian ja kotitalouden opettajan kanssa. Oppitunnit pidetään vuorotellen kotitalouden ja kemian luokassa.

Arviointi:

Sanallinen arviointi. Arvioinnissa painotetaan aktiivista ja innostunutta työskentelyä oppitunneilla.

9.2.2.2.23 Hyvän mielen kurssi - hyvinvointitaitoja nuorille (xMIELI)

Terveystiedon 9. luokan soveltava valinnaisainekurssi (1 vkt) Naakan koulussa.

Kuka olen? Mitä osaan? Mitä haluan? Miten rentoudun ja rauhoitun haastavassa arjessa? Miten pärjään ihmissuhteissa? Miten käsittelen erilaisia tunteita? Mistä saan hyvää fiilistä ja rohkeutta olla oma itseni ja toteuttaa haaveitani?

Tavoitteet:

- vahvistaa itsetuntemusta ja löytää omia vahvuuksia
- oppia tunne- ja vuorovaikutustaitoja
- oppia oman mielen rauhoittamista ja rentoutumista
- lisätä elämäniloa ja tyytyväisyyttä itsen
- selkeyttää omia tulevaisuuden haaveita kuten jatkokoulutusvalintoja

Sisällöt:

- mielen hyvinvointi ja onnellisuus
  - ihmissuhteet ja vuorovaikutus
  - itsetuntemus ja omat vahvuudet
  - tunteet ja itsemyötätunto
  - läsnäolo ja rentoutuminen
  - tulevaisuuden haaveet
  - jaksaminen arjessa
  - positiivinen CV, joka tuo esiin nuoren kykyjä ja vahvuuksia kotona, koulussa, harrastuksissa ja kaveripiirissä.
-

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Oppitunneilla käsitellään teemoja erilaisten yksilö- ja ryhmäharjoitusten kautta. Jokaisella kerralla tehdään rentoutusharjoitus.

Arviointi:

Kurssista ei anneta numeroarvosanaa, vaan kurssi arvioidaan asteikolla hyväksytty / hylätty.

9.2.2.2.24 Bändikurssi 1 (xBÄND1)

Musiikin 8. luokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt).

Tavoitteet:

Oppilas valitsee harjoiteltavan ohjelmiston ryhmän kanssa oman taitotasonsa ja mielenkiinnon kohteidensa mukaan. Tavoitteena on oppia bändisoiton perusasioita ja kehittämään jo opittuja taitoja sekä toimimaan osana ryhmää ja kantamaan vastuuta prosessista ja lopputuloksesta. Oppilas määrittelee kurssin alussa omat tavoitteensa yhdessä opettajan kanssa.

Sisällöt:

Oppilas harjoittelee eri bändisoittimien tekniikkaa sekä mikrofonilaulua omien mieltymystensä mukaan osana ryhmää. Ohjelmisto koostuu ryhmän oppilaiden

---

valitsemista kappaleista. Oppilas tutustuu soittamisessa ja laulamissa tarvittavaan äänentoistotekniikkaan ja sen käyttämiseen. Mahdollisuuksien mukaan kurssin oppilaat voivat esiintyä koulun juhlissa ja tapahtumissa.

Arviointi:

Arviointi on sanallinen ja perustuu oppilaan monipuoliseen näyttöön. Osana arviointia käytetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Osaamista ja taitojen kehittymistä arvioidaan alussa määritettyjen tavoitteiden perusteella.

9.2.2.2.25 Bändikurssi 2 (xBÄND2)

Musiikin 9. luokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt).

Tavoitteet:

Oppilas valitsee harjoiteltavan ohjelmiston ryhmän kanssa oman taitotasonsa ja mielenkiinnon kohteidensa mukaan. Tavoitteena on oppia bändisoiton perusasioita ja kehittämään jo opittuja taitoja sekä toimimaan osana ryhmää ja kantamaan vastuuta prosessista ja lopputuloksesta. Oppilas määrittelee kurssin alussa omat tavoitteensa yhdessä opettajan kanssa.

Sisällöt:

Oppilas harjoittelee eri bändisoittimien tekniikkaa sekä mikrofonilaulua omien mieltymystensä mukaan osana ryhmää. Ohjelmisto koostuu ryhmän oppilaiden valitsemista kappaleista. Oppilas tutustuu soittamisessa ja laulamissa tarvittavaan

---

äänentoistotekniikkaan ja sen käyttämiseen. Mahdollisuuksien mukaan kurssin oppilaat voivat esiintyä koulun juhlissa ja tapahtumissa.

Arviointi:

Arviointi on sanallinen ja perustuu oppilaan monipuoliseen näyttöön. Osana arviointia käytetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Osaamista ja taitojen kehittymistä arvioidaan alussa määriteltyjen tavoitteiden perusteella.

9.2.2.2.26 Hitti soikoon! 1 (xHITTI1)

Musiikin 8. luokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt).

Tavoitteet:

Oppilas tutustuu soittaen, laulaen, kuunnellen ja liikkuen eri vuosikymmenien keskeisiin tyylipiirteisiin, kappaleisiin, artisteihin, bändeihin ja ilmiöihin. Oppilas määrittelee kurssin alussa omat tavoitteensa yhdessä opettajan kanssa.

Sisällöt:

Oppilas harjoittelee yhdessä ryhmän kanssa laulamista, soittamista, tanssimista ja kuuntelemista. Ohjelmisto koostuu eri populaarimusiikin tyylikauden kappaleista (mm. rap, pop, r&b, rock, disco, metallimusiikki, country). Mahdollisuuksien mukaan kurssin oppilaat voivat esiintyä koulun juhlissa ja tapahtumissa.

Arviointi:

Arviointi on sanallinen ja perustuu oppilaan monipuoliseen näyttöön. Osana arviointia käytetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Osaamista ja taitojen kehittymistä arvioidaan alussa määriteltyjen tavoitteiden perusteella.

9.2.2.2.27 Hitti soikoon! 2 (xHITTI2)

Musiikin 9. luokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt).

Tavoitteet:

Oppilas tutustuu soittaen, laulaen, kuunnellen ja liikkuen eri vuosikymmenien keskeisiin tyylipiirteisiin, kappaleisiin, artisteihin, bändeihin ja ilmiöihin. Oppilas määrittelee kurssin alussa omat tavoitteensa yhdessä opettajan kanssa.

Sisällöt:

Oppilas harjoittelee yhdessä ryhmän kanssa laulamista, soittamista, tanssimista ja kuuntelemista. Ohjelmisto koostuu eri populaarimusiikin tyylikauden kappaleista (mm. rap, pop, r&b, rock, disco, metallimusiikki, country). Mahdollisuuksien mukaan kurssin oppilaat voivat esiintyä koulun juhlissa ja tapahtumissa.

Arviointi:

Arviointi on sanallinen ja perustuu oppilaan monipuoliseen näyttöön. Osana arviointia käytetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Osaamista ja taitojen kehittymistä arvioidaan alussa määriteltyjen tavoitteiden perusteella.

9.2.2.2.28 Musiikkia maailmalta (xMU)

Musiikin 9. luokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt).

Tavoitteet:

Oppilas syventää tietämystään maailman musiikkikulttuureista (mm. samba, afrikkalainen musiikki, lattarit, aasialainen musiikki, eurooppalainen kansanmusiikki, aboriginaalit, Amerikan alkuperäisväestö) soittaen, laulaen, tanssien ja kuunnellen.

Sisällöt:

Oppilas tutkii eri maiden musiikkikulttuureja ja niiden erityispiirteitä. Ohjelmisto koostuu eri maiden lauluista ja tansseista.

Arviointi:

Arviointi on sanallinen ja perustuu oppilaan monipuoliseen näyttöön. Osana arviointia käytetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Osaamista ja taitojen kehittymistä arvioidaan alussa määriteltyjen tavoitteiden perusteella.

9.2.2.2.29 Yhtyelaulu (xYHTYE)

Musiikin 9. luokan syventävä valinnaisainekurssi (1vkt).

Tavoitteet:

Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään oman äänenkäyttönsä kautta. Tavoitteena on oppia tervettä äänenkäyttöä ja tapoja huoltaa ääntä. Tavoitteena on oppia laulamaan osana pienyhtyettä yksi- ja moniäänisiä lauluja. Oppilas määrittelee kurssin alussa omat tavoitteensa yhdessä opettajan kanssa.

Sisällöt:

Oppilas harjoittelee äänen huoltamista ja äänenkäyttöä monipuolisten äänenavausharjoitusten avulla. Oppilas valitsee harjoiteltavan ohjelmiston yhdessä lauluryhmän kanssa. Oppilas harjoittelee laulamista erilaisten tyylien kautta ja toimimista osana lauluyhtyettä. Oppilaalla on mahdollisuus harjoitella myös mikrofoni laulamista. Mahdollisuuksien mukaan kurssin oppilaat voivat esiintyä koulun juhlissa ja tapahtumissa.

Arviointi:

Arviointi on sanallinen ja perustuu oppilaan monipuoliseen näyttöön. Osana arviointia käytetään myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Osaamista ja taitojen kehittymistä arvioidaan alussa määriteltyjen tavoitteiden perusteella.

9.2.2.2.30 Mediakuvis 1 (xMEDI1)

Kuvataiteen 8. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt)

Tavoitteet:

Tavoitteena on tutustua mediakulttuurien kuvamaailmoihin sekä harjoittaa omaa kuvailmaisua mediakuvien keinoin. Oppilas harjoittelee digitaalisen kuvailmaisun taitoja ja mediakuvien tulkintaa. Tavoitteena on tutustua tutkivaan työskentelytapaan ja kehittää itseohjautuvuutta.

Sisällöt 8.lk:

Sisällöt valikoituvat ryhmän tarpeista ja kiinnostuksen kohteista

Harjoitellaan digipiirtämistä ja -maalaamista tietokoneella ja digipiirtopöydällä

Harjoitellaan kuvankäsittelyä

Tutustutaan graafiseen suunnitteluun

Luodaan sisältöä verkkoon

Sisällöt 9.lk:

Mahdollisuus syventää jo opittuja taitoja ja tietoja

Sisällöt valikoituvat ryhmän tarpeista ja kiinnostuksen kohteista

Harjoitellaan digipiirtämistä ja -maalaamista tietokoneella ja digipiirtopöydällä

Harjoitellaan kuvankäsittelyä

Tutustutaan graafiseen suunnitteluun

Luodaan sisältöä verkkoon

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssilla työskennellään sähköisiä oppimisympäristöjä hyödyntäen. Oppilas tuottaa itse sisältöä verkkoon ja tutustuu erilaisiin kuvan tuottamisen sovelluksiin. Työskentelytavat ja teknologia valitaan tarkoituksenmukaisesti.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti. Kurssin arviointitavat ovat itsearviointi, vertaisarviointi ja opetuskeskustelu. Oppimisen arviointi on kokoaikaista ja kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

9.2.2.2.31 Mediakuvis 2 (xMEDI2)

Kuvataiteen 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt)

Tavoitteet:

Tavoitteena on tutustua mediakulttuurien kuvamaailmoihin sekä harjoittaa omaa kuvailmaisua mediakuvien

keinoin. Oppilas harjoittelee digitaalisen kuvailmaisun taitoja ja mediakuvien tulkintaa.

Tavoitteena on tutustua tutkivaan työskentelytapaan ja kehittää itseohjautuvuutta.

Sisällöt 8.lk:

Sisällöt valikoituvat ryhmän tarpeista ja kiinnostuksen kohteista

Harjoitellaan digipiirtämistä ja -maalaamista tietokoneella ja digipiirtopöydällä

Harjoitellaan kuvankäsittelyä

Tutustutaan graafiseen suunnitteluun

Luodaan sisältöä verkkoon

Sisällöt 9. lk:

Mahdollisuus syventää jo opittuja taitoja ja tietoja

Sisällöt valikoituvat ryhmän tarpeista ja kiinnostuksen kohteista

Harjoitellaan digipiirtämistä ja -maalaamista tietokoneella ja digipiirtopöydällä

Harjoitellaan kuvankäsittelyä

Tutustutaan graafiseen suunnitteluun

Luodaan sisältöä verkkoon

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssilla työskennellään sähköisiä oppimisympäristöjä hyödyntäen. Oppilas tuottaa itse sisältöä verkkoon ja tutustuu erilaisiin kuvan tuottamisen sovelluksiin. Työskentelytavat ja teknologia valitaan tarkoituksenmukaisesti.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti. Kurssin arviointitavat ovat itsearviointi, vertaisarviointi ja opetuskeskustelu. Oppimisen arviointi on kokoaikaista ja kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

9.2.2.2.32 Piirustus ja maalaus 1(xPIIR1)

Kuvataiteen 8. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt)

Tavoitteet:

Oppilas harjoittelee erilaisia tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventää kuvallisen tuottamisen taitoja. Tavoitteena on syventää piirtämisen ja maalaamisen taitoja erilaisia materiaaleja ja tekniikoita kokeillen.

Sisällöt 8.lk:

- Työvälineiden hallinta (Esim. erilaiset piirtimet ja siveltimet)
- Piirtämisen perusteet: mm. Havainnosta piirtäminen, mittasuhteet, valööri, viiva ja pinta, struktuuri.
- Maalaamisen perusteet: Maalaustekniikat ja -materiaalit, värioppi

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssilla keskitytään klassiseen kuvantekemiseen.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti. Kurssin arviointitavat ovat itsearviointi, vertaisarviointi ja opetuskeskustelu. Oppimisen arviointi on kokoaikaista ja kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

9.2.2.2.33 Piirustus ja maalaus 2 (xPIIR2)

Kuvataiteen 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt) Roukon yhtenäiskoulussa.

Tavoitteet:

Oppilas harjoittelee erilaisia tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventää kuvallisen tuottamisen taitoja. Tavoitteena on syventää piirtämisen ja maalaamisen taitoja erilaisia materiaaleja ja tekniikoita kokeillen.

Sisällöt 9.lk:

- Työvälineiden hallinta (esim. erilaiset piirtimet ja siveltimet)
- Piirtämisen perusteet ja omien taitojen syventäminen: mm. havainnosta piirtäminen, mittasuhteet, valööri, viiva ja pinta, struktuuri
- Oman kuvailmaisun kehittäminen
- Maalaamisen perusteet ja omien taitojen syventäminen: Maalaustekniikat ja -materiaalit, värioppi

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssilla keskitytään klassiseen kuvantekemiseen.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti. Kurssin arviointitavat ovat itsearviointi, vertaisarviointi ja opetuskeskustelu. Oppimisen arviointi on kokoaikaista ja kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

9.2.2.2.34 Video- ja valokuvauskurssi (xVIDE)

Kuvataiteen 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt)

Tavoitteet:

Tavoitteena on syventää video- ja valokuvaamisen taitoja. Oppilasta ohjataan yhteistoiminnalliseen kuvalliseen työskentelyyn.

Sisällöt 9.lk:

Video- ja valokuvauskurssilla harjoitellaan video- ja valokuvaamisen perustekniikoita, videoeditoinnin ja kuvankäsittelyn perusteet. Oppilaiden omat ideat ja mielenkiinnon kohteet otetaan huomioon sisältöä suunniteltaessa.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssilla työskennellään sähköisiä oppimisympäristöjä hyödyntäen. Kurssilla painottuu ryhmätyöskentely.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti. Kurssin arviointitavat ovat itsearviointi, vertaisarviointi ja opetuskeskustelu. Oppimisen arviointi on kokoaikaista ja kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

9.2.2.2.35 Eräkurssi 1 (xERÄ1)

Käsityön 8. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt) Roukon yhtenäiskoulussa.

Tavoitteet:

Tavoitteena on tutustua paikalliseen luontoon, riistaeläinten tunnistamiseen, niiden elinympäristöön ja ravintoon. Tutustumme sähköiseen ja kirjalliseen materiaaliin suomalaisten metsästyksen nykytilasta ja historiasta. Oppilas tekee tarvittavaa välineistöä metsästys ja kalastusretkille. Kurssin aikana on mahdollisuus metsästäjäutukinnon suorittamiseen. Tavoitteena on tutustua tutkivaan työskentelytapaan, kehittää itseohjautuvuutta ja asennetta luontoa kohtaan.

Sisällöt 8.lk:

- erilaiset metsästysmuodot sisältäen riistanhoidon, lajituntemus, pyyntivälineet, eettinen ja kestävä metsästys
- teoriassa ja käytännössä tutustutaan metsästyskoiiriin ja niiden taipumukset riistalle
- jokamiesoikeudet ja metsästyslakiin tutustuminen
- käyntejä maastossa jossa tutustaan myös yksinkertaisten riistaherkkujen valmistukseen

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssin käsitöihin liittyvät aiheet opiskellaan TN-luokassa, teoria aiheet luokkatiloissa ja pidemmät maastoretket voidaan suorittaa kouluajan ulkopuolella. Metsästäjäutukinnon pitää ja valvoo Sääksmäen Valkeakosken riistanhoitoyhdistys.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti. Arviointitavat itse arviointi, vertaisarviointi ja opetuskeskustelu.

9.2.2.2.36 Eräkurssi 2 (xERÄ2)

Käsityön 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt) Roukon yhtenäiskoulussa.

Tavoitteet:

Tavoitteena on tutustua paikalliseen luontoon, riistaeläinten tunnistamiseen, niiden elinympäristöön ja ravintoon. Tutustumme sähköiseen ja kirjalliseen materiaaliin suomalaisten metsästyksen nykytilasta ja historiasta. Oppilas tekee tarvittavaa välineistöä metsästys / kalastusretkille. Kurssin aikana on mahdollisuus metsästäjäutukinnon suorittamiseen. Tavoitteena on tutustua tutkivaan työskentelytapaan, kehittää itseohjautuvuutta ja asennetta luontoa kohtaan.

Sisällöt 9.lk:

- mahdollisuus syventää jo opittuja taitoja ja tietoja
- sisällöt valikoituvat ryhmän tarpeista ja kiinnostuksen aiheista
- harjoitellaan käytännössä teoriassa opittuja asioita.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssin käsitöihin liittyvät aiheet opiskellaan TN-luokassa, teoria aiheet luokkatiloissa ja pidemmät maastoretket voidaan suorittaa kouluajan ulkopuolella. Metsästäjäutukinnon pitää ja valvoo Sääksmäen Valkeakosken riistanhoitoyhdistys.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti. Arviointitavat itse arviointi, vertaisarviointi ja opetuskeskustelu.

9.2.2.2.37 Tekninen käsityö 1 (xTN1)

Käsityön 8. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Tavoitteena on syventää aiemmin opittuja tietoja taitoja. Laajennetaan osaamista monien eri laitteiden ja tekniikoiden muodossa. Oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ongelman ratkaisua korostaen.

- Suunnittele ja ideoi itse tai yhdessä omat työt
- Valmistaa tuotteet omien ideoiden pohjalta
- Mahdollisuus omien laitteiden korjaamiseen esim. mopo
- Kaikki toiminta työturvallisuus huomioiden

Sisällöt 8.lk:

- sisällöt valikoituvat ryhmän tarpeista ja kiinnostuksen kohteista
- puu, sähkö, metalli ja muovitekniologiaa
- elektroniikkaa, teknistä piirtämistä, mekatroniikkaa ja koneoppia

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Teknisen työn sisältöjä opiskellaan ensisijaisesti koulun TN-luokassa

---

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti. Kurssin arviointitavat ovat itsearviointi ja opetuskeskustelut.

9.2.2.2.38 Tekninen käsityö 2 (xTN2)

Käsityön 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt)

Tavoitteet:

Tavoitteena on syventää aiemmin opittuja tietoja taitoja. Laajennetaan osaamista monien eri laitteiden ja tekniikoiden muodossa. Oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ongelman ratkaisua korostaen

- Suunnittele ja ideoi itse tai yhdessä omat työt
- Valmistaa tuotteet omien ideoiden pohjalta
- Mahdollisuus omien laitteiden korjaamiseen esim. mopo
- Kaikki toiminta työturvallisuus huomioiden

Sisällöt 9.lk:

- sisällöt valikoituvat ryhmän tarpeista ja kiinnostuksen kohteista
- ideoi, suunnittele ja valmista pieni työ yhdistetään elektroniikkaa ja muita materiaaleja toimivaksi tuotteeksi
- mahdollisuus tutustua mallintamiseen ja tehdä toimiva tuote 3d-tulostus tekniikalla oman idean pohjalta

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Teknisen työn sisältöjä opiskellaan ensisijaisesti koulun TN-luokassa

---

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti. Kurssin arviointitavat ovat itsearviointi ja opetuskeskustelut.

9.2.2.2.39 Väriä lankaan, kuvioita kankaaseen! (xLANKA)

Käsityön (tekstiilityön) 9.lk syventävä valinnaisainakurssi (1 vkt) Naakan koulussa.

Tavoitteet:

Tutustutaan kankaan kuviointiin ja langan värjäämiseen kotikonstein.

Toteutetaan kokonainen käsityöprosessi, joka koostuu suunnittelusta, kokeiluista, tuotteen tekemisestä ja dokumentoinnista sekä työskentelyyn ja valmiin tuotteen itsearvioinnista.

Oppilaan itsetuntemus kehittyy käsityöprosessin eri vaiheissa.

Oppilas harjaantuu yritteliäisyyteen ja itseohjautuvaan työskentelyyn, kehittää luovuuttaan ja itseilmaisua. Pyritään pitkäjänteiseen ja vastuulliseen työskentelyyn ja yhteistyötaitojen kehittämiseen.

Oppilas harjoittelee ohjeiden lukemista ja soveltamista sekä ongelmanratkaisutaitoja.

Sisällöt:

Harjoitellaan erilaisten lankojen värjäämistä kotikonstein tai kuvioidaan kangasta helpoilla tavoilla.

Käytetään kuviointiin kotoa ja luonnosta löytyviä painovälineitä.

Värjätyistä/kuvioiduista materiaaleista valmistetaan jokin tuote esim. lapaset, sukat, kassi, tyynynpäällinen, taulu jne.harjoitellaan sitä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet:

Tämä kurssi toteutetaan hyödyntäen koulun pihamaalta löytyviä luonnon painovälineitä ja tekstiilityöluokkaa ja sen varustusta.

Arviointi:

Oppilasarviointi on kokoaikaista perustuen yllä esitettyihin tavoitteisiin ja sisältöihin. Lisäksi käytetään itsearviointia, vertaisarviointia, opetuskeskutelua. Arvosana hyväksyty/hylätty.

9.2.2.2.40 Aerobic-, tanssi- ja lihaskuntokurssi 1 (xAERO1)

Liikunnan 8. luokan syventävä Aerobic-, tanssi- ja lihaskunto valinnaisainekurssi tytöille (1 vkt).

Tavoitteet:

Kehittää omaa kuntoa monipuolisesti (lihaskunto, aerobinen kunto) ja kokea liikunnan iloa muiden ryhmäläisten kanssa. Löydät kurssin avulla mahdollisesti ideoita omaan vapaa-ajan liikkumiseen. Kuntoilua yhdessä, hyvällä mielellä ja hymyssä suin.

Sisällöt:

Tutustumme kurssilla aerobisin ja tanssin (aerobic, step, show, zumba jne.) sekä lihaskunto (kuntopiiriharjoittelun eri muodot, kuntosaliharjoittelu, fitball-jumppa jne.) monipuolisiin harjoittelumuotoihin. Kokeillaan uusia, koululiikunnasta vieraampia lajeja ja tutustutaan Valkeakosken ryhmäliikunnan tarjontaan.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssilaiset pääsevät itse vaikuttamaan osittain kurssin suunnitteluun ja sisältöön. Kurssin puitteissa on mahdollista yhdessä suunnitella ja toteuttaa esitys koulun juhlaan. Jos et pidä esiintymisestä, ei se ole kuitenkaan este kurssille osallistumiseen. Sama kurssi on tarjolla sekä kahdeksannelle että yhdeksännelle luokalle, joten valitsehan kurssin vain toiselle vuodelle.

Arviointi:

Sanallinen arviointi, jossa korostetaan oppilaan osallistumista ja aktiivisuutta sekä monipuolista tuntiäyttöä.

Liikunnan 9. luokan syventävä Aerobic-, tanssi- ja lihaskunto valinnaisainekurssi tytöille (1 vkt).

Tavoitteet:

Kehittää omaa kuntoa monipuolisesti (lihaskunto, aerobinen kunto) ja kokea liikunnan iloa muiden ryhmäläisten kanssa. Löydät kurssin avulla mahdollisesti ideoita omaan vapaa-ajan liikkumiseen. Kuntoilua yhdessä, hyvällä mielellä ja hymyssä suin.

Sisällöt:

Tutustumme kurssilla aerobisin ja tanssin (aerobic, step, show, zumba jne.) sekä lihaskunto (kuntopiiriharjoittelun eri muodot, kuntosaliharjoittelu, fitball-jumppa jne.) monipuolisiin harjoittelumuotoihin. Kokeillaan uusia, koululiikunnasta vieraampia lajeja ja tutustutaan Valkeakosken ryhmäliikunnan tarjontaan.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssilaiset pääsevät itse vaikuttamaan osittain kurssin suunnitteluun ja sisältöön. Kurssin puitteissa on mahdollista yhdessä suunnitella ja toteuttaa esitys koulun juhlaan. Jos et pidä esiintymisestä, ei se ole

kuitenkaan este kurssille osallistumiseen. Sama kurssi on tarjolla sekä kahdeksannelle että yhdeksännelle luokalle, joten valitsehan kurssin vain toiselle vuodelle.

Arviointi:

Sanallinen arviointi, jossa korostetaan oppilaan osallistumista ja aktiivisuutta sekä monipuolista tuntinäyttöä.

9.2.2.2.42 Palloilu- ja mailapelit 1 (xPAL1)

Liikunnan 8. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt) Naakan koulussa.

Tavoitteet:

Tavoitteena kurssilla on tarjota oppilaalle mahdollisuus pelata erilaisia pallo- ja mailapelejä innokkaassa peliporukassa. Ilo ja virkistys kuuluvat olennaisena osana pelihetkiin.

Sisällöt:

Kurssilla pääset pelaamaan monipuolisesti ja samalla harjoittamaan omia pelitaitoja. Joukkuepelaaminen, taktiikoiden opettelu ja fyysisen kunnon harjoittaminen kuuluvat oleellisesti pelaamiseen. Kurssin aikana kokeillaan uusia pelimuotoja. Tämä kurssi on tarkoitettu ”pelimiehille”.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Oppilaiden toiveet huomioidaan kurssin ohjelmaa laadittaessa. Sama kurssi on tarjolla sekä kahdeksannelle että yhdeksännelle luokalle, joten valitsethan kurssin vain toiselle vuodelle.

Arviointi:

Sanallinen arviointi, jossa korostetaan oppilaan osallistumista ja aktiivisuutta sekä monipuolista tuntinäyttöä.

9.2.2.2.43 Palloilu- ja mailapelit 2 (xPAL2)

Liikunnan 9. vuosiluokan syventävä valinnaisainekurssi (1 vkt) Naakan koulussa.

Tavoitteet:

Tavoitteena kurssilla on tarjota oppilaalle mahdollisuus pelata erilaisia pallo- ja mailapelejä innokkaassa peliporukassa. Ilo ja virkistys kuuluvat olennaisena osana pelihetkiin.

Sisällöt:

Kurssilla pääset pelaamaan monipuolisesti ja samalla harjoittamaan omia pelitaitoja. Joukkuepelaaminen, taktiikoiden opettelu ja fyysisen kunnon harjoittaminen kuuluvat oleellisesti pelaamiseen. Kurssin aikana kokeillaan uusia pelimuotoja. Tämä kurssi on tarkoitettu ”pelimiehille”.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Oppilaiden toiveet huomioidaan kurssin ohjelmaa laadittaessa. Sama kurssi on tarjolla sekä kahdeksannelle että yhdeksännelle luokalle, joten valitsethan kurssin vain toiselle vuodelle.

Arviointi:

Sanallinen arviointi, jossa korostetaan oppilaan osallistumista ja aktiivisuutta sekä monipuolista tuntinäyttöä.

9.2.2.2.44 Retkeily ja luontoliikunta 1 (xRETKI1)

Liikunnan 8. luokan syventävä Retkeily ja luontoliikunta valinnaisainekurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Kurssin tavoitteena on perehdyttää oppilas retkeilyn saloihin; opettaa luonnossa liikkumista luontoarvojen kunnioittamista, tutustuttaa luontoliikkumisen mahdollisuuksiin sekä löytämään luonnossa liikkumisen ilo.

Sisällöt:

Kurssilla opetellaan perusretkitaitoja teoriassa että käytännössä.

- retkeilytaitojen opettelu, varusteet, pukeutuminen, suunnittelu, suunnistustaidot
- päiväretkiä; syksy-, talvi- ja/tai kevätretket lähiympäristöön vaeltaen, pyörällä, hiihtäen, luistellen sekä mahdollisesti lasketteluretki ja lumikenkävaellus.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssin retket tehdään osin lukujärjestyksen puitteissa ja osa tehdään varsinaisen koulupäivän ulkopuolelle sijoittuvina. Sama kurssi on tarjolla sekä kahdeksannelle että yhdeksännelle luokalle, joten valitsethan kurssin vain toiselle vuodelle.

Arviointi:

Sanallinen arviointi, jossa korostetaan oppilaan osallistumista ja aktiivisuutta sekä monipuolista tuntinäyttöä.

9.2.2.2.45 Retkeily ja luontoliikunta 2 (xRETKI2)

Liikunnan 9. vuosiluokan syventävä Retkeily ja luontoliikunta valinnaisainekurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Kurssin tavoitteena on perehdyttää oppilas retkeilyn saloihin; opettaa luonnossa liikkumista luontoarvojen kunnioittamista, tutustuttaa luontoliikkumisen mahdollisuuksiin sekä löytämään luonnossa liikkumisen ilo.

Sisällöt:

Kurssilla opetetaan perusretkeilytaitoja sekä teoriassa että käytännössä.

- retkeilytaitojen opettelu, varusteet, pukeutuminen, suunnittelu, suunnistustaidot
- päiväretkiä; syksy-, talvi- ja/tai kevätretket lähiympäristöön vaeltaen, pyörällä, hiihtäen, luistellen sekä mahdollisesti lasketteluretki ja lumikenkävaellus
- yksi retki/vaellus voidaan suorittaa yön yli toteutettavana retkenä.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssin retket tehdään osin lukujärjestyksen puitteissa ja osa tehdään varsinaisen koulupäivän ulkopuolelle sijoittuvina, yöretki. Sama kurssi on tarjolla sekä kahdeksannelle että yhdeksännelle luokalle.

Arviointi:

Sanallinen arviointi, jossa korostetaan oppilaan osallistumista ja aktiivisuutta sekä monipuolista tuntiäyttöä.

9.2.2.2.46 Kasvikset, marjat ja hedelmät 1 (xKASVI1)

Kotitalouden 8. vuosiluokan soveltava valinnaisainekurssi (1 vkt) Naakan koulussa.

Tavoitteet:

Kurssin tavoitteena on syventää tietoa kasviksista, marjoista ja hedelmistä. Käytämme niitä monipuolisesti ja uudella tavalla sekä ruoanvalmistuksessa että leivonnassa.

Tavoitteena on lisätä kasvien, marjojen ja hedelmien käyttöä ruokavaliossa.

Sisällöt:

Kurssilla valmistetaan ruokaa ja leivotaan hyödyntäen sesongin mukaan kasviksia, marjoja ja hedelmiä sekä perehdytään niiden ravintosisältöihin. Tutustumme myös sieniin, yrtteihin, eksoottisiin hedelmiin sekä säilöntään.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Työskentelemme kotitalousluokassa ryhmissä tai pareittain valmistamalla aterian, välipalan tai leivonnaisen.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti. Arvioinnissa painotetaan aktiivisuutta, oma-aloitteisuutta, työskentely- ja ryhmätyötaitoja sekä mahdollista kirjallista tuotosta.

9.2.2.2.47 Kasvikset, marjat ja hedelmät 2 (xKASVI2)

Kotitalouden 9. vuosiluokan soveltava valinnaisainekurssi (1 vkt) Naakan koulussa.

Tavoitteet:

Kurssin tavoitteena on syventää tietoa kasviksista, marjoista ja hedelmistä. Käytämme niitä monipuolisesti ja uudella tavalla sekä ruoanvalmistuksessa että leivonnassa.

Tavoitteena on lisätä kasvien, marjojen ja hedelmien käyttöä ruokavaliossa.

Sisällöt:

Kurssilla valmistetaan ruokaa ja leivotaan hyödyntäen sesongin mukaan kasviksia, marjoja ja hedelmiä sekä perehdytään niiden ravintosisältöihin. Tutustumme myös sieniin, yrtteihin, eksoottisiin hedelmiin sekä säilöntään.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Työskentelemme kotitalousluokassa ryhmissä tai pareittain valmistamalla aterian, välipalan tai leivonnaisen.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti. Arvioinnissa painotetaan aktiivisuutta, oma-aloitteisuutta, työskentely- ja ryhmätyötaitoja sekä mahdollista kirjallista tuotosta.

9.2.2.2.48 Ruokaosaajan kurssi 1 (xRUOKA1)

Kotitalouden 8. vuosiluokan syventävän valinnainen lyhytkurssi (1 vkt) Roukon yhtenäiskoulussa.

Tavoitteet:

Oppilas hallitsee elintarvikehygienian perusteet ja osaa soveltaa niitä käytännön leivonta- ja ruoanvalmistustehtävissä.

Sisällöt:

Tutustutaan elintarvikehygieniaan ja tehdään siihen liittyviä harjoituksia. Harjoitellaan käytännön leivontaa ja ruoanvalmistusta. Sisältö on sama 8. ja 9.luokilla eli kurssin voi valita kummalla luokalla tahansa.

Työtavat ja oppimisympäristöt:

Kurssi toteutetaan kotitalousluokassa. Teoria ja käytäntö linkittyvät toisiinsa.

Arviointi:

Kurssin päätteeksi oppilas tekee hygieniosaamistestin. Testin hyväksytysti suorittaneet saavat hygieniatodistuksen ja –passin.

9.2.2.2.49 Ruokaosaajan kurssi 2 (xRUOKA2)

Kotitalouden 9. vuosiluokan syventävän valinnainen lyhytkurssi (1 vkt) Roukon yhtenäiskoulussa.

Tavoitteet:

Oppilas hallitsee elintarvikehygienian perusteet ja osaa soveltaa niitä käytännön leivonta- ja ruoanvalmistustehtävissä.

Sisällöt:

Tutustutaan elintarvikehygieniaan ja tehdään siihen liittyviä harjoituksia. Harjoitellaan käytännön leivontaa ja ruoanvalmistusta. Sisältö on sama 8. ja 9.luokilla eli kurssin voi valita kummalla luokalla tahansa.

Työtavat ja oppimisympäristöt:

Kurssi toteutetaan kotitalousluokassa. Teoria ja käytäntö linkittyvät toisiinsa.

Arviointi:

Kurssin päätteeksi oppilas tekee hygieniosaamistestin. Testin hyväksytysti suorittaneet saavat hygieniatodistuksen ja –passin.

9.2.2.2.50 Taitava leipuri kurssi 1 (xLEIPO1)

Kotitalouden 8. vuosiluokan syventävä valinnainen lyhytkurssi (1 vkt) Roukon yhtenäiskoulussa.

Tavoitteet:

Oppilas hallitsee leivonnan perusteet ja taikinatyyppit ja osaa soveltaa niitä käytännön töissä.

Sisällöt:

Tutustutaan eri taikinatyyppeihin ja leivotaan suolaista ja makeaa. Sisältö on sama 8. ja 9. luokilla, eli kurssin voi valita kummalla luokalla tahansa.

Työtavat ja oppimisympäristöt:

Kurssi toteutetaan kotitalousluokassa. Teoria ja käytäntö linkittyvät toisiinsa.

Arviointi:

Arvosana muodostuu tuntityöskentelyn ja teoriakokeen perusteella. Arvioinnin tukena käytetään mm. itsearviointia ja vertaisarviointia.

9.2.2.2.51 Taitava leipuri kurssi 2 (xLEIPO2)

Kotitalouden 9. vuosiluokan syventävä valinnainen lyhytkurssi (1 vkt) Roukon yhtenäiskoulussa.

Tavoitteet:

Oppilas hallitsee leivonnan perusteet ja taikinatyytit ja osaa soveltaa niitä käytännön töissä.

Sisällöt:

Tutustutaan eri taikinatyyppeihin ja leivotaan suolaista ja makeaa.

Työtavat ja oppimisympäristöt:

Kurssi toteutetaan kotitalousluokassa. Teoria ja käytäntö linkittyvät toisiinsa.

Arviointi:

Arvosana muodostuu tuntiyo-skentelyn ja teoriakokeen perusteella. Arvioinnin tukena käytetään mm. itsearviointia ja vertaisarviointia.

9.2.2.2.52 Ciao Italia! 1 (xITA1)

Italian kielen 8. vuosiluokan soveltava valinnaisainekurssi (1 vkt) Naakan koulussa.

Tavoitteet:

Kurssin tavoitteena on Italian kieleen ja kulttuuriin tutustuminen

Sisällöt:

Kurssilla tutustutaan italian kielen alkeisiin ja Italian maantietoon ja sen kulttuurin eri osa-alueisiin kuten ruokaan, jalkapalloon ja musiikkiin.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssilla hyödynnetään paljon pelillisiä menetelmiä, kuvallisia sanakortteja, ristikoita ja musiikkia. Ruokakulttuuriin tutustutaan valmistamalla italialaisia herkkuja kotitalousluokassa.

Arviointi:

Sanallinen arviointi aktiivisuuden ja erilaisten pienten töiden perusteella.

9.2.2.2.53 [Ciao Italia! 2 \(xITA2\)](#)

Italian kielen 9. vuosiluokan soveltava valinnaisainekurssi (1 vkt) Naakan koulussa.

Tavoitteet:

Italian kielen alkeiden vahvistaminen ja italialaiseen kulttuuriin syventyminen. Kurssi antaa hyvät valmiudet myös muiden romaanisten kielten kuten ranskan ja espanjan opinnoille.

Sisällöt:

Jatketaan italian kielen alkeisiin tutustumista ja syvennyttään muutamaan vapaavalintaiseen italialaisen kulttuurin osa-alueeseen. Korostetaan oppilaiden omien kiinnostuksen kohteiden hyödyntämistä.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssilla hyödynnetään paljon pelillisiä menetelmiä, kuvallisia sanakortteja, ristikoita ja musiikkia. Ruokakulttuuriin tutustutaan valmistamalla italialaisia herkuja kotitalousluokassa.

Arviointi:

Sanallinen arviointi aktiivisuuden ja erilaisten pienten töiden perusteella.

9.2.2.2.54 Peliohjelmointi 1 (xPELI1)

Tietotekniikan 8. vuosiluokan sovelta valinnaisaine kurssi (1 vkt) Roukon yhtenäiskoulussa.

Tavoitteet:

Kurssin tavoite on oppia ohjelmoinnin alkeita sekä suunnittelua ja tehdä oma tietokonepeli. Pelit ovat kaksiulotteisia Windows-, Windows Phone 7 ja/tai Xbox 360-pelejä.

Sisältö:

Kurssilla ei tarvita aikaisempaa ohjelmointikokemusta. Opiskelussa hyödynnetään Jyväskylän Yliopiston nuorten peliohjelmoinnin kurssimateriaalia. Tietotekniikan laitoksella on kehitetty peliohjelmointikirjasto Jypeli, joka tarjoaa monipuolista materiaalia auttamaan oman pelin koodaamisessa. Kirjasto on suunniteltu helppokäyttöiseksi ja nopeasti opittavaksi. Keskittymistä se kylläkin vaatii.

Kurssilla tehdään ensin muutama pelillinen harjoite, jonka kautta opitaan ohjelmointirakenteita sekä C# ohjelmointikieltä. Unity tarjoaa erittäin selkeän ja nopeasti opittavan ohjelmointialustan.

Tutustumme myös Jyväskylän Yliopiston peliohjelmoinnin kesäkurseilla tehtyihin peleihin. Näin oppilas saa lisää virikkeitä ja ideoita, joita pystyisi omassa pelisuunnitelmassaan toteuttamaan.

Kurssin lopuksi tehdään yksin tai parityönä oma peli.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Ohjelmointikielenä käytetään C# -kieltä ja ohjelmointialustana Unityä.

Arviointi:

Kurssi arvostellaan sanallisesti, joka perustuu oppilaan tuntityöskentelyyn, tuotoksiin ja erilaisiin testeihin. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tietojen, taitojen sekä työskentelytapojen kehittymiseen. Oppilaat arvioivat myös itse kehittymistään sekä työskentelyään.

9.2.2.2.55 Peliohjelmointi 2 (xPELI2)

Tietotekniikan 9. vuosiluokan sovelta valinnaisaine kurssi (1 vkt) Roukon yhtenäiskoulussa (= Peliohjelmoinnin jatkokurssi) .

Tavoitteet:

Kurssin tavoite on oppia ohjelmoinnin alkeita sekä suunnittelua ja tehdä oma tietokonepeli. Pelit ovat kaksiulotteisia Windows-, Windows Phone 7 ja/tai Xbox 360-pelejä.

Sisältö:

Kurssille osallistumiseen edellytetään kahdeksannella luokalla suoritettua alkeiskurssia. Opiskelussa hyödynnetään Jyväskylän Yliopiston nuorten peliohjelmoinnin kurssimateriaalia. Tietotekniikan laitoksella on kehitetty peliohjelmointikirjasto Jypeli, joka tarjoaa monipuolista materiaalia auttamaan oman pelin koodaamisessa. Kirjasto on suunniteltu helppokäyttöiseksi ja nopeasti opittavaksi. Keskittymistä se kylläkin vaatii.

Kurssilla tutustutaan algoritmien suunnitteluun ja vuokaavioiden tekemiseen osana pelin rakenteen suunnittelua. Näiden pohjalta tutustumme sekä teoriassa että harjoitteiden avulla ohjelmoinnissa vaadittaviin erilaisiin rakenteisiin kuten laskuri, satunnaisluku, ehto- ja toistorakenne sekä aliohjelma.

Tutustumme myös Jyväskylän Yliopiston peliohjelmoinnin kesäkursseilla tehtyihin peleihin, oppimateriaaliin sekä pelikerhon materiaaleihin. Näin oppilas saa lisää virikkeitä ja ideoita, joita pystyisi omassa pelisuunnitelmassaan toteuttamaan.

Kurssin loppuksi tehdään yksin tai parityönä oma peli.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Ohjelmointikielenä käytetään C# -kieltä ja ohjelmointialustana Unityä.

Arviointi:

Kurssi arvostellaan sanallisesti, joka perustuu oppilaan tuntityöskentelyyn, tuotoksiin ja erilaisiin testeihin. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tietojen, taitojen sekä työskentelytapojen kehittymiseen. Oppilaat arvioivat myös itse kehittymistään sekä työskentelyään.

9.2.2.2.56 Tietotekniikan mahdollisuudet 1 (xATK1)

Tietotekniikan 8. vuosiluokan soveltava valinnainen kurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Kurssi on tarkoitettu niille oppilaille, jotka eivät valitse kahden vuosiviikkotunnin tietotekniikan valinnaiskurssia. Oppiaineen tavoite on oppia perussovellusten hallinta sekä oppia hyödyntämään sen tuomia keinoja auttamaan opiskelussa ja arkielämässä.

Sisältö:

- Kuvankäsittelyn perusteet ja 3D mallinnus
- Esitysgrafiikka
- Graafiseen ohjelmointiympäristöön tutustuminen (pelin tekeminen)
- Tietotekniikan peruskäsitteet
- Tekstinkäsittelyohjelman perustoiminnot
- Koulun oppimisalustan hyödyntäminen
- Tiedon etsintä internetistä ja kriittinen lukutaito
- 10-sormijärjestelmä
- Pilvipalvelut ja Tubettaminen

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Oppitunnilla käytetään aiheisiin soveltuvia ohjelmia ja alustoja, joita ovat esimerkiksi O365, Scratch, Peda.net, YouTube, Paint.net ja SketchUp.

Arviointi:

Kurssi arvostellaan sanallisesti, joka perustuu oppilaan tuntityöskentelyyn, tuotoksiin ja erilaisiin testeihin. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tietojen, taitojen sekä työskentelytapojen kehittymiseen. Oppilaat arvioivat myös itse kehittymistään sekä työskentelyään.

[9.2.2.2.57 Tietotekniikan mahdollisuudet 2 \(xATK2\)](#)

Tietotekniikan 9. vuosiluokan soveltava valinnainen kurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Kurssin tarkoitettu niille oppilaille, jotka eivät valitse kahden vuosiviikkotunnin tietotekniikan valinnaiskurssia. Oppiaineen tavoite on oppia perussovellusten hallinta sekä oppia hyödyntämään sen tuomia keinoja auttamaan opiskelussa ja arkielämässä.

Sisältö:

- Älypuhelimien ja tablettien sovelluksiin tutustuminen
- Kotisivun tai blogin tekeminen ja ylläpitäminen
- Julkaisuohjelman perustoiminnot
- Taulukkolaskennan perustoiminnot
- Tietoturva ja tekijänoikeus
- Erilaisten verkkopalveluiden ja -lomakkeiden hyödyntäminen
- Tuote- ja palveluvertailua internetiä hyödyntäen
- 10-sormijärjestelmä
- Youtube-videon teko
- Pilvipalvelut

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Oppitunnilla käytetään aiheisiin soveltuvia ohjelmia ja alustoja, joita ovat esimerkiksi O365, Weebly, Publisher, Peda.net ja elokuvatyökalu.

Arviointi:

Kurssi arvostellaan sanallisesti, joka perustuu oppilaan tuntityöskentelyyn, tuotoksiin ja erilaisiin testeihin. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tietojen, taitojen sekä työskentelytapojen kehittymiseen. Oppilaat arvioivat myös itse kehittymistään sekä työskentelyään.

9.2.2.2.58 Tukioppilastoiminnan kurssi 1 (xTUKI1)

Tukioppilastoiminnan 8.lk soveltava valinnaisainekurssi (1 vkt).

Tavoitteet:

Tukioppilastoiminnan tavoitteena on edistää hyviä kaverisuhteita, kouluviihtyvyyttä ja yhteisvastuuta. Toiminnalla pyritään luomaan kouluun turvallinen ja kannustava ilmapiiri. Erilaisten tapahtumien ja tempausten avulla aktivoidaan koko koulu yhteisöä yhteiseen toimintaan. Tukioppilastoiminnan tukena ja kehittäjänä toimii Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Tukioppilaksi sopii nuori, joka on empaattinen, luotettava ja reilu. Hän kykenee aktivoimaan toisia oppilaita ja ymmärtää erilaisuutta. Tukioppilas noudattaa koulu yhteisön sääntöjä. Mikäli tukioppilaskurssin valinnut oppilas ei käytökseltään ja toiminnaltaan sovi tukioppilaksi, siirretään hänet rehtorin päätöksellä toiseen samanaikaisesti toteutettavaan valinnaisaineryhmään, jossa on tilaa. Perusteena siirrolle on koulun järjestyssääntöjen vastainen toiminta ja esimerkiksi kiusaamiseen osallistuminen.

Jako seitsemäsluokkalaisten kummeina toimiviin tukioppilaisiin ja toisaalta koko koulun yleistä aktivointia (esim. aktiivivälkät) suunnitteleviin ja järjestäviin tukioppilaisiin tehdään 8. luokan kevätlukukaudella.

Tukioppilastoiminnan kurssi valmentaa näissä molemmissa tehtävissä toimimiseen.

Sisältö:

- tukioppilaskoulutus
  - ryhmäytysharjoitukset
-

- yhteisöllisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen
- tutustumispäivien suunnittelu (tulevat 7. luokkalaiset oppilaat)

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet:

Naakan koulussa tukioppilaaksi haetaan erikseen 8. luokan kevätlukukauden aikana.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti merkinnällä hyväksyty/hylätty. Lisäksi oppilas saa tukioppilaskoulutuksesta erillisen todistuksen.

9.2.2.2.59 Tukioppilastoiminnan kurssi 2 (xTUKI2)

Tukioppilastoiminnan 9.lk soveltava valinnaisainekurssi (1 vkt) Roukon yhtenäiskoulussa

Tavoitteet:

Tukioppilastoiminnan tavoitteena on edistää hyviä kaverisuhteita, kouluviihtyvyyttä ja yhteisvastuuta. Toiminnalla pyritään luomaan kouluun turvallinen ja kannustava ilmapiiri. Erilaisten tapahtumien ja tempausten avulla aktivoidaan koko kouluyhteisöä yhteiseen toimintaan. Tukioppilastoiminnan tukena ja kehittäjänä toimii Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Tukioppilaaksi sopii nuori, joka on empaattinen, luotettava ja reilu. Hän kykenee aktivoimaan toisia oppilaita ja ymmärtää erilaisuutta. Tukioppilas noudattaa kouluyhteisön sääntöjä. Mikäli tukioppilaskurssin valinnut oppilas ei käytökseltään ja toiminnaltaan sovi tukioppilaaksi, siirretään hänet rehtorin päätöksellä toiseen samanaikaisesti toteutettavaan

---

valinnaisaineryhmään, jossa on tilaa. Syy siirrolle on koulun järjestyssääntöjen vastainen toiminta ja esimerkiksi kiusaamiseen osallistuminen.

Jako seitsemäsluokkalaisten kummeina toimiviin tukioppilaisiin ja toisaalta koko koulun yleistä aktivointia (esim. aktiivivälkät) suunnitteleviin ja järjestäviin tukioppilaisiin tehdään 8. luokan kevätlukukaudella.

Tukioppilastoiminnan kurssi valmentaa näissä molemmissa tehtävissä toimimiseen.

Sisältö:

- ryhmäytymispäivien ja –tuokioiden suunnittelu ja toteuttaminen
- kummituntien suunnittelu ja toteuttaminen
- yhteisöllisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet:

Kurssille pääsyn edellytyksenä on Tukioppilaskurssi 1:n suorittaminen.

Arviointi:

Kurssi arvioidaan sanallisesti merkinnällä hyväksytty/hylätty. Lisäksi oppilas saa tukioppilaskoulutuksesta sekä tukioppilaana toimimisesta erillisen todistuksen

9.2.2.2.60 Paikkaa ja parsi –kurssi (xPARSI)

Eri oppiaineiden 9.lk paikkaa ja parsi valinnainen lyhytkurssi (1 vkt) Roukon yhtenäiskoulussa.

Tavoitteet:

Oppilas kehittää opiskelutaitojaan ja täydentää 7. -8. luokan oppisisältöjä henkilökohtaisen suunnitelman mukaan. Jos täydentävät opinnot sujuvat hyvin, antaa hyväksytyt kurssit mahdollisuuden arvosanan korottamiseen.

Sisältö:

- henkilökohtaisen suunnitelman laatiminen (oppiaineiden valinta)
- oppimaan oppiminen
- oppiaineissa edetään oman suunnitelman mukaan ja tehdään osaamista edistäviä tehtäviä.

Työtapoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät erityispiirteet:

Opettaja tai ohjaaja vaihtuu henkilökohtaisen suunnitelman mukaisesti. Jakso alkaa 9. luokan syksyllä ja henkilökohtaisessa suunnitelmassa huomioidaan 7.- 8. luokan opiskeluhistoria. Oppilas työskentelee mahdollisuuksien mukaan myös itsenäisesti tehtäviä tehtäviä eli kurssilta annetaan läksyjä.

Arviointi:

Sanallinen arviointi. Arviointi perustuu oppilaan työskentelyyn.

9.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Valinnainen B-kieli

Valkeakosken yläkoulussa valinnaista B-kieltä voi opiskella osana pitkiä (2 vkt) valinnaisaineita.

A2 ja B2 -kielet

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoinen A-kieli eli A2-kieli

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnainen B-kieli eli B2-kieli

Valinnaisen B-kielen (B2-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

9.4 Uskonto ja elämäkatsomustieto sekä uskonnolliset tilaisuudet

9.4.1 Elämäkatsomustieto

Milloin tarjotaan elämäkatsomustietoa oppiaineena?

Kun kunnassa on vähintään kolme uskontokuntiin kuulumatonta oppilasta. Huoltajan pyyntöä ei tarvita.

Voiko enemmistöuskontoon kuuluva valita elämäkatsomustiedon?

Ei.

Kuka voi valita elämäkatsomustiedon?

Huoltajan pyynnöstä oppilas, jolle ei opeteta omaa uskontoa.

Miten pyyntö tehdään?

Rastitetaan oppilaan lukuvuosi-ilmoitukseen tai muulla soveltuvalla tavalla.

Voiko elämäkatsomustietoa opettaa yhdysluokkana uskonnon kanssa.

Ei. Muiden oppiaineiden kanssa kyllä.

9.4.2 Muun uskonnon opetus

Miten huoltajat tekevät pyynnön opetettavasta muusta uskonnosta?

Pyyntö tehdään koulutulokkaiden ilmoittautumislomakkeessa tai oppilaan lukuvuosi-ilmoituksessa.

Montako oppilasta tarvitaan, jotta muuta uskontoa pitää opettaa?

Koko kunnassa oppilaita on oltava vähintään kolme. Lisäksi edellytetään huoltajan pyyntöä.

Kokonaismäärään lasketaan vain kyseessä olevaan uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvat. Pienemmälläkin määrällä kunta voi halutessaan opetusta järjestää.

Lopetetaanko opetus, jos ryhmä pienenee?

Ei. Aloitettu opetus viedään loppuun.

Miten rehtori voi varmistaa, että oppilas kuuluu johonkin uskonnolliseen yhdyskuntaan?

Hän voi tarvittaessa pyytää oppilaan huoltajalta luotettavan selvityksen jäsenyydestä tai kulttuuritaustan vastaavuudesta.

Miten päätös opetuksesta tehdään?

Päätöksen tekee opetuspäällikkö hallintolain edellyttämällä tavalla. Muutosta haetaan hallintovalituksella.

Jos uskonnollinen yhdyskunta huolehtii oppilaan uskonnon opetuksesta, niin pitääkö uskontotunnin sijaan opettaa jotain muuta oppiainetta?

Ei. Oppilaalla on tällöin muita vähemmän tunteja kuin tuntijaossa. Jos valintaa ei tehdä eikä yhdyskunta opeta, niin silloin oppilaalle opetetaan koulussa elämäkatsomustietoa.

Mitä merkitään todistukseen, jos yhdyskunta opettaa uskonnon?

Uskonnollisen yhdyskunnan opetusta ei huomioida koulun todistuksessa eli uskonnosta/ elämäkatsomustiedosta ei tule todistukseen mitään merkintää.

---

10 Keskeiset sisällöt

10.1 Biologia

(bi7.1) Oppilas tutkii vesiekosysteemin eliöitä ja niiden rakennetta biologisin menetelmin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä ekosysteemin perusrakennetta sekä kykenee tunnistamaan sen lajeja. T8: Oppilas osoittaa kykenevänsä käyttämään biologian tutkimusvälineistöä.

T10: Oppilas osaa tehdä tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella. L1: Oppilas osaa tehdä havaintoja ja tuottaa tietoa.

L1: Oppilas hallitsee ikäkautensa mukaisen tutkivan ja luovan työskentelyotteen sekä osaa tehdä tuloksellista työtä ryhmässä.

Hyvät käytännöt

Lähijärvi

Koulu valitsee pysyvän tutkimuspaikan (järvi, lampi, puro), jota vuosittain tutkitaan. Näin esimerkiksi paikan lajisto saadaan koottua vähitellen. Myös eri kehityskulkuja voidaan koota histogrammeiksi. Periaate on sama kuin ns. Lähimetsällä.

(bi7.2) Oppilas tutustuu biologisen tutkimusvälineistön, kuten mikroskoopin käyttöön.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osoittaa kykenevänsä käyttämään biologian tutkimusvälineistöä. T10: Oppilas osaa tehdä tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella. L1: Oppilas osaa tehdä havaintoja ja tuottaa tietoa.

L1: Oppilas hallitsee ikäkautensa mukaisen tutkivan ja luovan työskentelyotteen sekä osaa tehdä tuloksellista työtä ryhmässä.

(bi7.3) Oppilas harjoittelee havainnoimaan luonnonilmiöitä ja keräämään aineistoa tutkimusta varten.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osoittaa kykenevänsä käyttämään biologian tutkimusvälineistöä. T10: Oppilas osaa tehdä tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella. L1: Oppilas osaa tehdä havaintoja ja tuottaa tietoa.

L1: Oppilas hallitsee ikäkautensa mukaisen tutkivan ja luovan työskentelyotteen sekä osaa tehdä tuloksellista työtä ryhmässä.

(bi7.4) Oppilas selvittää ihmisen vaikutusta lähiympäristöön.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa tehdä päätelmiä ja hahmottaa syy-seuraussuhteita.

(bi7.5) Oppilas tutustuu eliömaailman ryhmiin ja luokitteluun sekä luokittelun perusteisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa vertailla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja sopeutumista ympäristöön.

T3: Oppilas osaa kuvata elämän ja luonnon monimuotoisuutta sekä niiden kehittymistä.

(bi7.6) Oppilas tutustuu järvien eliölajeihin ja niiden rakenteeseen sekä niiden sopeutumiseen elinympäristöönsä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa tunnistaa lähiympäristön lajeja.

(bi7.7) Oppilas tutustuu evoluution pääkohtiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa vertailla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja sopeutumista ympäristöön.

T3: Oppilas osaa kuvata elämän ja luonnon monimuotoisuutta sekä niiden kehittymistä

(bi7.8) Oppilas tutustuu järvien rehevöitymiseen vaikuttaviin tekijöihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa tehdä päätelmiä ja hahmottaa syy-seuraussuhteita.

T8: Oppilas osaa käyttää biologian opiskelulle tyypillistä välineistöä.

T10: Oppilas osaa tehdä luontohavaintoja.

(bi7.9) Oppilas perehtyy puhtaan veden merkitykseen luonnonvarana.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa tehdä päätelmiä ja hahmottaa syy-seuraussuhteita.

(bi8.1) Oppilas tutkii metsän eliöitä ja kasvien rakennetta biologisin menetelmin.

(bi8.2) Oppilas tekee ohjatusti kasvatuskokeen koebiologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.

(bi8.3) Oppilas tekee ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja raportoi sen.

10.2 Historia

Nostoja

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä (3-6).

Lisätään oppiaineen tehtäviin ajankohtaisten tapahtumien seuraaminen ja niihin vaikuttaminen. Nämä ovat olennainen osa historian ja yhteiskuntaopin opetusta (7-9).

Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan

soveltuvissa kohdissa (7-9).

Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

(hi5.1) Oppilas perehtyy ihmisen elämään pienessä populaatiossa, metsästyskulttuuriin sekä maanviljelyskulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä ihmisen toiminnan motiiveja (riittävä ravinto).

T6: Oppilas kykenee hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille (paikalleen asettuminen, väestön kasvu).

T9: Oppilas osaa esittää muutoksille syitä (riistan väheneminen).

Hyvät käytännöt

Luolamaalaukset

Erityisesti Ranskasta löytyneet. Tämä on hyvä integroida kuvataiteeseen.

Maanviljelys ja karjanhoito

Keräilystä, metsästyksestä ja paimentolaisuudesta paikalle asettumiseen.

Korkeakulttuurit

Lähi-itä, Egypti, Amerikka

(hi5.2) Oppilas tutustuu demokratian syntyvaiheisiin antiikin Kreikassa ja sen näkymiseen tänä päivänä. OK

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä.

T6: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille.

T9: Oppilas osaa esittää muutoksille syitä.

Hyvät käytännöt

Demokratia

Hyvä keino selvittää lapsille demokratian käsite on verrata sitä muihin hallintomuotoihin ja pohtia, miten niillä valittaisiin luokkatoimikunnan tai oppilaskunnan hallitus.

- demokratia = luokan enemmistö päättää
- diktatuuri = luokan voimakkain päättää itsevaltiaasti
- tyrannia = luokan voimakkain päättää himuhallinnolla
- oligarkia = muutama harva päättää omaksi edukseen
- aristokratia = muutama harva päättää yhteiseksi eduksi
- meritokratia = luokan osaavimmat päättävät
- plutokratia = luokan varakkaimmat päättävät
- teknokratia = virkamies eli opettaja päättää
- nepotismi = suositaan sukulaisia

(hi5.3) Oppilas tutustuu antiikin Rooman yhteiskuntaan ja sen näkymiseen tänä päivänä.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä.

T8: Oppilas osaa hahmottaa jatkuvuuksia historiassa.

T9: Oppilas osaa esittää muutoksille syitä.

(hi5.4) Oppilas tutustuu Suomen varhaiseen esihistoriaan ja Pohjolan asuttamiseen, sekä vertaa niitä Euroopan muihin historiallisiin aikakausiin.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa erilaisia historian lähteitä (löydökset).

T4: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä (jääkausi - jääkauden jälkeinen aika).

T6: Oppilas kykenee hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille (jäätikön vetäytyminen).

L5: Oppilas osaa hyödyntää netin hakupalveluita.

Hyvät käytännöt

Lähdekritiikki

Pohditaan hankitun tiedon paikkansa pitävyyttä.

Aikajana luokan seinälle

Luokan seinälle voidaan laatia aikajana, josta selviää, mitä muualla päin maailmaa tapahtui samaan aikaan, kun Pohjolaa asutettiin jääkauden jälkeen.

Oppimaan oppimisen perustaidot netissä

Tiedon hankinta, tiedon käsittely ja tiedon esittäminen.

Paikalliset löydökset netissä

Tee finna.fi-sivustolla haku: sääksmäki esine esihistoria. Saat tietoja täältä löydettyistä esihistoriallisista esineistä. Kokeile myös muokata hakua. Hakutehtävä oppilaille tai esitys tykillä. Katso tukimateriaali.

(hi5.5) Oppilas tutustuu Suomen esihistorian rautakauteen osallistumalla retkeen Rapolanharjulle. OK

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa kiinnostusta historiaan tiedonalana (opintokäynti kiinnostuksen herättäjänä).

T2: Oppilas tunnistaa historian lähteitä (muinaislinnan jäännökset, kuppikivi).

L2: Oppilas tunnistaa kotiseudun historiallisia kulttuurikohteita (muinaislinnan merkitys alueellisesti).

L2: Oppilas osoittaa tuntevansa ja arvostavansa kulttuuriperintöään (alueen rautakautinen menneisyys).

L6: Oppilas osaa toimia ryhmässä (opintokäynnin sujuminen).

Hyvät käytännöt

Luontopolku Rapolan harjulla

Kävellään lasten kanssa historiallinen luontopolku harjun ympäri. Toivosen Jussi on tehnyt sitä varten opettajan kortit. Lopuksi käydään supan pohjalla. Ennen tai jälkeen polun köydään tutkimassa kuppikiveä. Mikäli opettajalla ei ole riittävästi tietotaitoa, voi mukaan houkutella oppaan.

Viikinkitaistelu Rapolan harjulla

Gävlessä sijaitsevan hautakiven riimukirjoituksesta käännetyn tarinan mukaan viikinkijohtaja Egil kuoli Hämeessä. "Brusi antoi pystyttää tämän kiven veljensä Egilin muistolle. Ja hän kuoli Hämeessä (a Tafæistalandi) kun Brusi johti maan ledungia veljensä jälkeen. Hän matkasi Freygerin kanssa..." Ledung oli sotajoukko, joka koostui sadoista miehistä. Kyllönjoen taistelu hämäläisten ja viikinkien välillä lienee kuitenkin sepitelmää (katso tukimateriaali). Hieman historiaa oikoen voidaan järjestää viikinkien ja hämäläisten taistelu. Viikingit nousevat harjun rinnettä ylös ja hämäläiset pommittavat heitä pehmeillä palloilla.

Viikinkien esinelöytöjä Pirkkalasta

Tee finno.fi-sivustolla haku: viikingit esine pirkkala. Tiedonhakutehtävä oppilaille tai tykillä luokan seinälle.

Haukilan polttokenttäkalmisto

Haukilasta paljastui laaja viikinkiaikainen kalmisto

Tutkija Ulla Moilanen avaa kuplamuoviin käärittyä pakettia museokeskus Vapriikissa. Paketista paljastuu mullan peitossa oleva kirveen terä. Pöydällä tutkijan edessä lepää jo vajaan metrin mittainen miekka. Yli tuhat vuotta vanhat esineet on nostettu maasta pari päivää sitten Valkeakosken Haukilassa ja ne ovat vasta menossa konservointiin.

Pirkanmaan maakuntamuseo on reilun viikon ajan tutkinut Valkeakoskella metallinetsijöiden paikantaman miekan sijaintipaikkaa. Tutkimuksissa Haukilasta löytyi laaja rautakautinen polttokenttäkalmisto, johon on kätkeyty sekä poltettujen vainajien jäännöksiä että hautausrituaaliin kuuluneita esineitä. Vainajat on poltettu roviolla esineiden kanssa. Sen jälkeen vainajan jäännökset ja esineet on ripoteltu kalmiston eri puolille.

Kalmisto on osoittautunut varsin runsaslöytöiseksi. Miekan ja kirveen lisäksi talteen on saatu punnus ja pronssiesineen katkelma. Paikalta on löytynyt lisäksi keramiikka-astioiden kappaleita ja palaneita luita.

– Löysimme myös kolme palanutta karhun kynttä. Ne viittaavat siihen, että vainaja oli asetettu roviolle karhun taljan päälle, Moilanen kertoo. Pirkanmaan maakuntamuseo kuvailee löytöä merkitykselliseksi Suomen mittakaavassa. Suomesta on löytynyt aiemmin yhdeksän kalmistoa, joissa on ollut karhun kynsiä. Juuri karhun kynnet ovat erittäin mielenkiintoinen löytö. Ihan joka henkilöä ei ole haudattu karhunaljan päällä.

Voidaan olettaa, että paikalle on haudattu paikallinen merkkihenkilö tai päällikkö. Tämän puolesta puhuvat myös muut esinelöydöt, maakuntamuseon tutkija Ulla Moilanen sanoo.

Löytö TV-ohjelman kuvauksissa

Metallinetsijät tekivät löydön viime vuoden syksyllä Ylen TV-ohjelman kuvauksissa. Ohjelmasarja Menneisyyden metsästäjät nähtiin TV1:ssä tammi-helmikuussa. Haukilan aarteita käsiteltiin osassa 4, joka on edelleen katsottavissa Yle Areenassa.

Miekka löytyi noin noin 40 senttiä syvältä. Etsijät ottivat sitä pikkuisen esiin ja huomasivat heti terän muodosta, että kyse on miekasta. Moilanen kiittelee etsijöitä löydöstä ja erityisesti siitä, että he jättivät miekan paikoilleen. Tämäkin kalmisto olisi varmaan jäänyt

---

---

löytymättä ilman etsijöitä. Metallinetsijöiden pitää kuitenkin aina muistaa, ettei kaiva liikaa. Pitää muistaa myös olla yhteydessä viranomaisiin ja jättää esineet nostamatta.

Tursiannotkon löydöt samalta ajalta

Museokeskus Vapriikissa on parhaillaan menossa Tursiannotkon viikinkiaikaisesta kylästä kertova näyttely. Myös Valkeakosken uusi löytö ajoittuu viikinkiajan keskivaiheille, noin 900-luvulle.

Uudet löydöt ovat ihan täsmälleen saman aikaisia kuin Tursiannotkossa. Pirkkalan hautapaikkaa ei vielä tunneta, mutta sieltä on varmaan samantyyppistä esineistöä löydettävissä. Polttokenttäkalmisto oli yleinen hautaustapa ennen kristinuskon saapumista Suomeen. Vainajat poltettiin roviolla esineiden kanssa. Samaan kalmistoon laitettiin usein monta ihmistä, esimerkiksi saman suvun, kylän tai yhteisön ihmisiä.

Vielä on liian aikaista sanoa, miten monta hautausta alueella on tehty. Moilanen sanookin, että alue on laaja ja siinä olisi paljon tutkimuspotentiaalia. Tämä on hyvin erityinen paikka. Kohde on hyvällä sijainnilla Vanajaveden rannalla, mistä on ollut hyvät kulkuyhteydet moneen paikkaan. Alueesta on helposti voinut syntyä keskus.

Moilasan mukaan lisätutkimuksia Valkeakoskella tarvitaan. Nyt löydetyn kalmiston lähimaastossa on tiedossa myös vanha asuinpaikka. Viime syksynä Haukilan alueelta löytyi yli 80 hopearahaa. Haukila tuntuu aika laajalta muinaisjäännösalueelta, siellä olisi vaikka mitä tutkittavaa. Vaikuttaa merkittävältä paikalta.

Mutta mitä nyt tehtyjen löytöjen perusteella voidaan päätellä vainajasta tai vainajista, jotka Haukilaan on haudattu? Kirves on työkirves. Punnuksia löytyy sekä miesten ja naisten

---

haudoista. Luuanalyysilla pystytään selvittämään onko kyseessä mies vai nainen vai onko paikalle haudattu useampia ihmisiä.

(hi5.6) Oppilas tutustuu Suomen siirtymiseen historialliseen aikaan ja liittämiseen osaksi Ruotsia.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas havaitsee historiatiedon tulkinnallisuuden (oliko ensimmäistä ristiretkeä lainkaan, oliko Suomi merkittävä osa Ruotsia vai ei).

T4: Oppilas ymmärtää, että on erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin (esihistoria - historia).

T4: Oppilas osaa käyttää aikakausiin liittyviä historiallisia käsitteitä (ristiretki).

T5: Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan motiiveja (ristiretkien motiivit).

Hyvät käytännöt

Opintokäynti Hämeen linnaan

Mikäli vain mahdollista, kannattaa tässä sisällössä tehdä opintokäynti Hämeen linnaan. Linnassa on useita näyttelyitä, mutta nyt kannattaa keskittyä vain keskiaikaiseen linnaan. Hyvä lapsikeskeinen opas on arvokas. Mikäli opettajalla on riittävästi tietotaitoa, voidaan linna tutkia myös kahdessa ryhmässä.

Opetuspaketti keskiajan kirkosta

Naakan jopot ja Myllysaaren museo ovat laatineet keskiajan kirkkoa käsittelevän opetuspaketin.

Sääksmäen kirkon veistokset netissä

Nyt Sääksmäen kirkosta Kansallismuseoon viedyt veistokset saa netissä näkyviin. Tee finna.fi-sivustolla haku: sääksmäki esine veistos. Katso tukimateriaali. Anna tehtävä oppilaille tai näytä tykillä.

(hi6.1) Oppilas tutustuu keskiaikaiseen eurooppalaiseen maailmankuvaan ja elämään Euroopan keskiajalla.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena (ritarit, linnat).

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden (oliko keskiaika pimeää aikaa).

T4: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä (keskiaika, uusi aika).

(hi6.2) Oppilas tutustuu idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin keskiajalla sekä niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä (ristiretket, ristiretkiaika).

T5: Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan motiiveja (ristiretkien syyt).

T8: Oppilas kykenee hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa (uskonnolliset sodat nykyaikana).

(hi6.3) Oppilas tutustuu suomalaisten elämään osana Ruotsia, suomalaisen kulttuurin muotoutumiseen sekä yleiseen yhteiskunnalliseen kehitykseen 1600-1700 -luvulla.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä (ruotsin vallan aika).

T5: Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan motiiveja (verotus, valistus, kristinusko).

(hi6.4) Oppilas tutustuu uuden ajan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin ja uusiin suuntiin.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden (tekikö Marco Polo matkansa, kuka oikeastaan löysi Amerikan).

T4: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä (vanha aika - uusi aika).

T5: Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan motiiveja (löytöretkien taloudelliset motiivit).

Hyvät käytännöt

Euroopan renessanssi

Renessanssissa kannattaa varmaan keskittyä taiteeseen. Aihe sopinee integroitavaksi kuvataiteeseen. Suurennoksia renessanssin helmistä?

Reformaatio

Ihmisten uskomusmuutoksissa kannattanee keskittyä uskonpuhdistukseen. Tässä on pieni yhtymä Sääksmäen historiaan ja kuuluisaan paavin kiroukseen. Lähde? Entä Pälkäneen Aapinen?

Löytöretket

Tieteen muutoksissa kannattanee keskittyä maailmankuvan avartumiseen löytöretkien myötä. Karttajarjoitus?

(hi7.1) Oppilas perehtyy teolliseen vallankumoukseen ja sen vaikutuksiin ihmisten elämään, luontosuhteeseen sekä koko maailmaan.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa kiinnostuneensa historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena.

T2: Oppilas osoittaa hankkineensa historiallista tietoa.

T2: Oppilas kykenee arvioimaan historiallisen lähteen luotettavuutta.

T3: Oppilas ymmärtää, että historia on aina tulkintaa ja tulkinnat voivat muuttua.

Sisällöt

- Elinkeinovapaus ja markkinatalous
- Liikenteen kehitys ja kaupungistuminen
- Tehtaiden perustaminen ja suurteollisuuden syntyminen
- Imperialismi
- Työväenliikkeen synty

(hi7.2) Oppilas osallistuu Valkeakosken teollistuminen -työpajaan.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas kykenee analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.

L2: Oppilas osoittaa tuntevansa ja arvostavansa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Hyvät käytännöt

Valkeakosken teollistuminen -opetuspaketti

Opetuspaketissa oppilas perehtyy Valkeakosken ja samalla koko Suomen teollistumiseen ja sen seurauksiin. Näkökulma painottuu paikallishistoriaan.

Työpajan kulku:

Museolle saavuttaessa ryhmälle kerrotaan lyhyt alustus aiheeseen, jonka jälkeen jokaiselle jaetaan omat tehtävämonisteet, alueen kartat sekä Mp3-soittimet. Soittimet sisältävät kahdet kuulokkeet, joten rastirata kierretään pareittain. Oppilaat voivat käyttää myös omia älypuhelimiaan rastien kuuntelemiseen. Jokainen oppilas vastaa omaan tehtävämonisteeseen!

Rastit, joita on yhteensä seitsemän, kiertävät Myllysaaren museon vanhoissa tehdasrakennuksissa sekä lähiympäristössä. Rasteja ei tarvitse kiertää numerojärjestyksessä vaan rastille tullessaan voi oppilas valita museon mp3-soittimesta tai omasta älypuhelimestaan rastin numeron mukaisen raidan, kuunnella ja vastata sen perusteella kysymyksiin. Kuunnelma on höystetty äänimaisemalla sekä koskin murteella kerrotuilla muistelmapätkillä. Kuunneltavat osuudet ovat pituudeltaan noin 5 min.

Rasteilla on esillä myös vanhoja valokuvia samoilta paikoilta otettuina, jolloin oppilas huomaa maiseman muutoksen ja näkee miltä maisema on näyttänyt aikana, jolloin Myllysaarella toimi paperitehdas.

Rastien teemat:

Myllysaari keskellä koskia

Kuuntele opastus: mp3-tiedostona tai wma-tiedostona Teollistumisen aikaa ja tehtaan taikaa

---

Kuuntele opastus: mp3-tiedostona tai wma-tiedostona Valkeakosken Myllysaari-osa
Suomen teollisuushistoriaa Kuuntele opastus: mp3-tiedostona tai wma-tiedostona

Tehdaskylän ulkonäkö –kanavan luona olivat Koskin korreemmat paikat Kuuntele opastus:
mp3-tiedostona tai wma-tiedostona

Tukinuittoa Kustaan tapaan

Kuuntele opastus: mp3-tiedostona tai wma-tiedostona Paperivalmistuksen historiaa
Kiinasta Koskiin Kuuntele opastus: mp3-tiedostona tai wma-tiedostona Tallukoita ja tönöjä
–tehtaalaisen elämää

Kuuntele opastus: mp3-tiedostona tai wma-tiedostona Jälkitehtävä:

Kysymysten tarkastus seuraavalla historian tunnilla.

Opettaja saa mukaansa tehtävämonisteen, jossa valmiit vastaukset.

(hi7.3) Oppilas tutustuu yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas kykenee arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille.

T8: Oppilas kykenee tekemään tulkintoja.

Sisällöt

- 1800-luvun alun valtiolliset muutokset Euroopassa ja Suomessa (autonomia)
- Kansallisuusaate kulttuurin muokkaajana ja sen vaikutukset nykypäivän ihmisten elämässä
- Sääty-yhteiskunnan mureneminen
- Kaupungistumisen ja teollistumisen vaikutukset
- Uudet aatteet
- Siirtolaisuus

(hi7.4) Oppilas perehtyy kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee ymmärtämään historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.

T5: Oppilas ymmärtää ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.

Sisällöt

- Autonomian vaikutukset Suomessa
- 1800-luvun ja 1900-luvun alun suomalaisen arjen kuvaus ja maaseutuyhteiskunta

(hi8.1) Oppilas perehtyy itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas kykenee selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.

T10: Oppilas osaa selittää, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa.

T11: Oppilas osaa käyttää erilaisia lähteitä, vertailla niitä ja muodostaa oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta.

Sisällöt

- Itsenäistyminen
- Sisällissota

(hi8.2) Oppilas perehtyy maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas pystyy kuvailemaan julkisessa keskustelussa esiintyviä tulkintoja historiasta ja arvioimaan niitä. T11: Oppilas pystyy tuottamaan historiatietoa ja vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä historiallisia lähteitä.

Sisällöt

- Ensimmäisen maailmansodan syyt ja seuraukset
  - Laman ja totalitarismin aika Suomessa ja muualla
  - Elämää diktatuureissa ja demokratioissa
  - Toisen maailmansodan syyt ja seuraukset
  - Suomi toisessa maailmansodassa
  - Suomalaisten selviäminen sodasta rauhan aikaan
-

(hi8.3) Oppilas paneutuu ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas pystyy kuvailemaan julkisessa keskustelussa esiintyviä tulkintoja historiasta ja arvioimaan niitä. T11: Oppilas pystyy tuottamaan historiatietoa ja vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä historiallisia lähteitä.

(hi8.4) Oppilas tarkastelee arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisen näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.

T8: Oppilas kykenee lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

T11: Oppilas pystyy kuvailemaan julkisessa keskustelussa esiintyviä tulkintoja historiasta ja arvioimaan niitä.

(hi8.5) Oppilas perehtyy kehityksen yksilölle tuomiin saavutuksiin, elinkeinorakenteen muutokseen, palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.

T8: Oppilas kykenee lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

T11: Oppilas pystyy kuvailemaan julkisessa keskustelussa esiintyviä tulkintoja historiasta ja arvioimaan niitä.

Sisällöt

- Rakennemuutos ja elintason nousu 1950-luvulta alkaen
- Maalta- ja maastamuutto
- Palveluyhteiskunnan syntyminen
- Pohjoismaisen sosiaaliturvajärjestelmän rakentaminen ja sosiaalipolitiikka
-
-

(hi8.6) Oppilas syventyy kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas pystyy kuvailemaan julkisessa keskustelussa esiintyviä tulkintoja historiasta ja arvioimaan niitä. T11: Oppilas pystyy itsenäisesti etsimään tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.

T12: Oppilas kykenee arvioimaan historiatietämyksensä avulla tulevaisuuden vaihtoehtoja.

Sisällöt

- Kylmän sodan aika ja kaksinapainen maailma
  - Maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin
  - Siirtomaavallan purkautuminen
  - Länsimaisen kulutusyhteiskunnan syntyminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön
-

- Ihmisoikeuksien määrittely ja turvaaminen
- Tiedon ja teknologian vallankumous sekä globalisaatio

L5: Oppilas hallitsee materiaalin jakamisen ja julkaisun eri kanavia pitkin

(bi8.4) Oppilas perehtyy jokamiehen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

(bi8.5) Oppilas tarkastelee ja pohtii ihmisen vaikutusta luonnossa tapahtuneisiin muutoksiin.

(bi8.6) Oppilas perehtyy eliölajeihin koostamalla oman eliökokoelman.

(bi8.7) Oppilas tutustuu erityisesti suomalaiseen metsäekosysteemiin ja lajien ekologiaan eri vuodenaikoina.

(bi8.8) Oppilas tutustuu ekologian peruskäsitteisiin, kuten elollinen ja eloton luonto, eliöyhteisö ja ekosysteemi.

(bi8.9) Oppilas tarkastelee eliöiden sopeutumista ympäristöönsä, niiden välisiä vuorovaikutussuhteita sekä erilaisten elinympäristöjen monimuotoisuutta

(bi8.10) Oppilas perehtyy metsien merkitykseen, käyttöön ja suojeluun kestävän kehityksen mukaisesti.

(bi8.11) Oppilas tutustuu ilmastonmuutokseen ja sen vaikutuksiin metsäekosysteemiin.

(bi8.12) Oppilas perehtyy metsänhoitoon ja metsäteknologiaan.

(bi9.1) Oppilas syventää tietämystään eläinsolun rakenteesta ja toiminnasta.

(bi9.2) Oppilas perehtyy perinnöllisyyden perusteisiin ja sen merkitykseen ihmisen elämässä.

(bi9.3) Oppilas perehtyy eliökunnan evoluutioon vaikuttaviin tekijöihin sekä ihmisen evoluutioon.

(bi9.4) Oppilas tarkastelee biotekniikan merkitystä osana ihmisen arkipäivää ja tulevaisuutta.

(bi9.5) Oppilas tutustuu ihmisen eri elinten rakenteeseen ja toimintaan.

(bi9.6) Oppilas tutustuu ihmisen kehon toimintaa sääteleviin järjestelmiin.

(bi9.7) Oppilas perehtyy ihmisen lisääntymiseen sekä seksuaalisuuteen.

(bi9.8) Oppilas havainnoi oman kehonsa toimintaa sekä siihen vaikuttavia tekijöitä.

(bi9.9) Oppilas perehtyy perinnöllisyyden merkitykseen ihmisen kasvussa ja kehityksessä.

(bi9.10) Oppilas perehtyy ihmisen kehon rakenteeseen ja toimintaan biologisten kokeiden ja menetelmien avulla.

(bi9.11) Oppilas tarkastelee ihmisen toiminnan merkitystä ympäristössä tapahtuviin muutoksiin sekä muutosten vaikutusta ihmisen terveyteen ja muuhun elämään.

(bi9.12) Oppilas pohtii ihmisen toiminnan eettisyyttä.

10.3 Elämänkatsomustieto

(et1.1) Oppilas kehittää keskustelutaitojaan opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kuuntelee toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua.

T2: Oppilas rohkenee ilmaista ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin.

(et1.2) Oppilas pohtii erilaisia tapoja elää ja ajatella ja keskustelee niistä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas tuntee lähiympäristönsä tapakulttuureja.

(et1.3) Oppilas perehtyy erilaisiin kertomuksiin maailman synnystä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osoittaa arvostavansa omaa ja muiden ajattelua.

(et1.4) Oppilas pohtii kysymystä ”Kuka minä olen?”.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä.

(et1.5) Oppilas tutkii omaa lähiympäristöään ja tarkastelee omien valintojensa ja toimintansa vaikutusta siihen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas kunnioittaa ja arvostaa omaa ympäristöään ja luontoa.

(et1.6) Oppilas pohtii hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas rohkenee pohtia oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä.

(et1.7) Oppilas perehtyy yhteiselämän perusteisiin tutkimalla luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkitystä erilaisissa arkipäivän tilanteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas tunnistaa kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia. T8: Oppilas ymmärtää ihmisten yhteiselämän perusteita.

(et2.1) Oppilas kehittää keskustelutaitojaan opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kuuntelee toisten oppilaiden mielipiteitä.

T4: Oppilas osaa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä. 0 kommenttia

(et2.2) Oppilas tutkii erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti omaan koti- ja kulttuuristaansa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kuuntelee toisten oppilaiden ajattelua. T7: Oppilas tuntee lähiympäristön tapakulttuureja.

(et2.3) Oppilas tutkii erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa tehdä kysymyksiä. T7: Oppilas tuntee tapakulttuureja.

T9: Oppilas arvostaa ympäristöä ja luontoa.

(et2.4) Oppilas tutustuu alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä, erityisesti mielipiteen ilmaisun kautta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas rohkenee pohtia oikean ja väärän eroa.

(et2.5) Oppilas harjoittelee toisen asemaan asettautumista eli empatiaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kuuntelee toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua.

T3: Oppilas osoittaa arvostavansa muiden ajattelua.

T8: Oppilas ymmärtää ihmisten yhteiselämän perusteita.

(et2.6) Oppilas perehtyy yhteiselämän perusteisiin tutkimalla sääntöjen merkitystä erilaisissa arkipäivän tilanteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas rohkenee pohtia oikean ja väärän eroa.

T8: Oppilas ymmärtää ihmisten yhteiselämän perusteita.

(et3.1) Oppilas perehtyy lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas tunnistaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia.

(et3.2) Oppilas tutkii monesta eri näkökulmasta omaa identiteettiään.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa eettisten ajattelun taitojensa kehittyneen.

T7: Oppilas kykenee osoittamaan rakentaneensa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään.

(et3.3) Oppilas harjoittelee tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa soveltaa eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T2: Oppilas osaa tunnistaa ja arvioida väitteitä ja niiden perusteluja.

(et3.4) Oppilas perehtyy yhteiselämän perusteisiin tutkimalla yhdenvertaisuuden merkitystä arkipäivän tilanteissa ja laajemmin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa soveltaa eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T4: Oppilas kykenee kantamaan vastuuta itsestä ja toisista ihmisistä.

(et3.5) Oppilas pohtii yhdenvertaisuuden, hyväksymisen ja ymmärtämisen merkityksiä

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa soveltaa eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T4: Oppilas kykenee kantamaan vastuuta itsestä ja toisista ihmisistä.

(et3.6) Oppilas harjoittelee omien näkemystensä erittelyä ja perustelemista, toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas rohkenee ilmaista katsomustaan ja kuuntelee muiden katsomuksellisia kannanottoja.

Hyvät käytännöt

Väittely

Valitaan ajankohtainen aihe. Muotoillaan siitä kaksi vastakkaista väitettä. Jaetaan luokka kahteen ryhmään. Arvotaan väitteet ryhmille. Harjoituksen ideana on, että oppilas joutuu puolustamaan väitettä omasta henkilökohtaisesta mielipiteestään huolimatta. Annetaan vuorokausi aikaa väitteen erittelyyn ja tiedonhankintaan. Järjestetään väittely luokassa vaikkapa a-studiomaisesti.

(et4.1) Oppilas tutkii oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa soveltaa eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T4: Oppilas kykenee kantamaan vastuuta itsestä ja toisista ihmisistä.

(et4.2) Oppilas tutkii vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäntutkimuksen vapauden näkökulmista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa soveltaa eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T8: Oppilas tunnistaa ihmisoikeusetiikkaa.

(et4.3) Oppilas perehtyy Suomen kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas tunnistaa suomalaista kulttuuriperintöä.

(et4.4) Oppilas perehtyy suomalaisiin kulttuurivähemmistöihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas tunnistaa suomalaista kulttuuriperintöä.

T5: Oppilas osaa hahmottaa kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.

T8: Oppilas kuuntelee muiden katsomuksellisia kannanottoja.

(et4.5) Oppilas tutustuu erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas tunnistaa maailman kulttuuriperintöä.

T6: Oppilas osoittaa rakentaneensa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään.

Hyvät käytännöt

TVT

Hyödynnetään hakupalveluita.

Pohditaan hankitun tiedon paikkansa pitävyyttä.

(et4.6) Oppilas harjoittelee tekojen eettistä arviointia niiden tarkoitusten näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee osoittamaan eettisen ajattelunsa kehittymisen.

T1: Oppilas osaa soveltaa eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T4: Oppilas kykenee kantamaan vastuuta itsestä ja muista ihmisistä.

(et4.7) Oppilas pohtii tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee osoittamaan eettisen ajattelunsa kehittymisen.

T1: Oppilas osaa soveltaa eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T6: Oppilas osoittaa katsomuksellisen yleissivistyksensä kehittyneen.

(et5.1) Oppilas perehtyy arvon ja normin käsitteisiin ja harjoittelee niiden erottamista toisistaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee oivaltamaan asioiden välisiä suhteita.

T6: Oppilas osoittaa rakentaneensa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään. T7: Oppilas osaa suunnitella ja arvioida omaa katsomuksellista oppimistaan.

(et5.2) Oppilas pohtii onnellisuutta ja hyvää elämää.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluja.

T3: Oppilas kykenee oivaltamaan asioiden välisiä suhteita.

(et5.3) Oppilas harjoittelee toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksensä kehittyneen.

T8: Oppilas uskaltaa ilmaista katsomustaan ja kuuntelee muiden katsomuksellisia kannanottoja.

(et5.4) Oppilas perehtyy Euroopan kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa tuntevansa eurooppalaista kulttuuriperintöä.

T5: Oppilas kykenee hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.

Hyvät käytännöt

TVT

Hyödynnetään hakupalveluita.

Pohditaan hankitun tiedon paikkansa pitävyyttä.

(et5.5) Oppilas harjoittelee tekojen eettistä arviointia niiden seurausten näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee osoittamaan eettisen ajattelunsa kehittymisen.

T1: Oppilas osaa soveltaa eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T4: Oppilas kykenee kantamaan vastuuta itsestä ja muista ihmisistä.

(et5.6) Oppilas perehtyy yhteiselämän perusteisiin tutkimalla rauhan ja demokratian merkitystä arkipäivän tilanteissa ja laajemmin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osoittaa kantavansa vastuuta itsestä ja muista ihmisistä.

T5: Oppilas tunnistaa eurooppalaista kulttuuriperintöä.

(et5.7) Oppilas perehtyy yhteiselämän perusteisiin tutkimalla sopimuksen ja lupauksen sekä oikeuden ja velvollisuuden merkityksiä arkipäivän tilanteissa ja laajemmin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa soveltaa eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.

T4: Oppilas osoittaa kantavansa vastuuta itsestään ja toisista ihmisistä.

T7: Oppilas osaa suunnitella ja arvioida omaa katsomuksellista oppimistaan.

(et6.1) Oppilas tutkii ja vertailee erilaisia luontokäsityksiä sekä luonnon ja ihmisen tulevaisuutta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa rakentavansa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään.

T8: Oppilas uskaltaa ilmaista katsomustaan ja kuuntelee muiden katsomuksellisia kannanottoja.

(et6.2) Oppilas tutustuu tutkien kestävään kehitykseen sekä harjoittelee sen menetelmiä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osoittaa kantavansa vastuuta luonnosta.

T8: Oppilas uskaltaa ilmaista omaa katsomustaan.

(et6.3) Oppilas harjoittelee omien näkemystensä erittelyä ja perustelemista suhteessa kestävään tulevaisuuteen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osoittaa kantavansa vastuuta luonnosta.

T8: Oppilas uskaltaa ilmaista omaa katsomustaan.

(et6.4) Oppilas etsii luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osoittaa toimivansa alotteellisesti ja vastuullisesti ympäristössään.

(et6.5) Oppilas perehtyy maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas tuntee maailman kulttuuriperintöä.

T5: Oppilas kykenee hahmottamaan kulttuurisen moninaisuuden ilmiönä.

(et6.6) Oppilas perehtyy erilaisiin maailmanselityksiin, aika- ja tietokäsityksiin sekä pohtii niiden vaikutusta ihmisten elämään.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa tunnistaa ja arvioida väitteitä ja niiden perusteluja.

T3: Oppilas kykenee oivaltamaan asioiden välisiä suhteita.

T3: Oppilas kykenee osoittamaan ajattelussaan tapahtuneen kehitystä.

(et6.7) Oppilas perehtyy lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista maailmalla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas tunnistaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia. 0 kommenttia

(et7.1) Oppilas perehtyy maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.

(et7.2) Oppilas osallistuu elämänskatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukeviin keskusteluihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

T8: Oppilas kykenee huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan.

(et7.3) Oppilas perehtyy Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa erilaisia kulttuureita ja katsomuksia sekä olennaisia asioita Unescon maailmanperintöohjelmasta.

(et7.4) Oppilas seuraa kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa erilaisia kulttuureita ja katsomuksia.

L5: Oppilas ymmärtää ja osaa tulkita viestinnän erilaisia lähtökohtia sekä tavoitteita.

(et7.5) Oppilas perehtyy teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa erilaisia kulttuureita ja katsomuksia.

T3: Oppilas tuntee erilaisia uskonottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.

T4: Oppilas tuntee uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.

(et7.6) Oppilas tutustuu valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa erilaisia kulttuureita ja katsomuksia.

T3: Oppilas tuntee erilaisia uskonottomia ja uskonnollisia katsomuksia ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta.

(et7.7) Oppilas arvioi katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä katsomusvapauden ihmisoikeutena sekä tietävänsä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja.

T6: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

T7: Oppilas osoittaa suhtautuvansa myönteisesti maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen.

T10: Oppilas tuntee ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkityksen ja eettisen perustan.

(et8.1) Oppilas tutustuu etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas tunnistaa, ymmärtää ja käyttää katsomuksellisia käsitteitä.

T8: Oppilas kykenee huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä osoittaa kehittäneensä eettistä ajatteluaan.

(et8.2) Oppilas pohtii hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osoittaa huomaavansa eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittäneensä eettistä ajatteluaan.

T10: Oppilas tuntee ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitystä ja eettistä perustaa.

(et8.3) Oppilas perehtyy teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

(et8.4) Oppilas harjoittelee soveltamaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin ja perehtyy sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas kykenee huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä osoittaa kehittäneensä eettistä ajatteluaan.

T9: Oppilas osaa pohtia omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti

(et8.5) Oppilas tarkastelee kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa tutustuneensa erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin.

T7: Oppilas osoittaa pyrkivänsä hyväksymään ja ymmärtämään maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun.

T10: Oppilas tuntee ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitystä ja eettistä perustaa.

(et9.1) Oppilas perehtyy ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osoittaa pyrkivänsä hyväksymään ja ymmärtämään maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun.

T10: Oppilas tuntee ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitystä ja eettistä perustaa.

(et9.2) Oppilas tutustuu ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas tietää, että katsomusvapaus on ihmisoikeus sekä tuntee katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja.

T10: Oppilas tuntee ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitystä ja eettistä perustaa.

(et9.3) Oppilas tutustuu erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osoittaa tunnistavansa eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä osoittaa kehittäneensä eettistä ajatteluaan.

T9: Oppilas osaa pohtia omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti

(et9.4) Oppilas perehtyy luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas tunnistaa eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä todistaa kehittäneensä eettistä ajatteluaan.

T9: Oppilas kykenee pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.

(et9.5) Oppilas pohtii, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas kykenee pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.

10.4 Fysiikka

(fy7.1) Oppilas harjoittelee tutkimuksen eri vaiheita, erityisesti ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista sekä tulosten koontia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.

T6: Oppilas osaa toteuttaa ohjeen mukaisia kokeellisia tutkimuksia työparin kanssa turvallisesti ja johdonmukaisesti.

T7: Oppilas osaa tehdä mittauksia ja havaintoja sekä kirjata ja esittää saamiensa tutkimusten tuloksia.

(fy7.2) Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimustensa eri vaiheissa.

Hyvät käytännöt

Hyödyntämiskeinoja

Valokuvataan tai videoidaan ilmiöitä tai tutkimuksia.

Käytetään tietotekniikkaa mittaustulosten koontiin esimerkiksi taulukkolaskentaohjelmaan, jolloin tulokset voidaan helposti muokata diagrammeiksi.

Käytetään nettiä tiedon hakuun ja työkaluohjelmia hankitun tiedon muokkaamiseen.

(fy7.3) Oppilas tutustuu sähkömagneettisen säteilyn lajeihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas ymmärtää valon tutkimukseen liittyvien yksinkertaisten sovellusten toimintaperiaatteita ja niiden merkitystä maailmankaikkeuden tutkimisessa.

Hyvät käytännöt

Sähkömagneettisen säteilyn lajit

Tutustutaan esimerkiksi valon aallonpituusalueeseen.

(fy7.4) Oppilas tutkii kokeellisesti valoa ja ääntä ympäristöstä tuttujen ilmiöiden kautta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas ymmärtää valon ja äänen ominaisuuksien tuntemisen merkitystä omassa elämässä.

T8: Oppilas ymmärtää valon tutkimukseen liittyvien yksinkertaisten sovellusten toimintaperiaatteita ja niiden merkitystä maailmankaikkeuden tutkimisessa.

T10: Oppilasta harjoittelee käyttämään fysiikan käsitteitä selittäessään valoon ja ääneen liittyviä ilmiöitä.

T11: Oppilas osaa käyttää joitakin malleja valon ja äänen ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä.

(fy7.5) Oppilas perehtyy valoon ja ääneen terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta: kuulon ja näön suojele.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee tunnistamaan omaa osaamistaan ja työskentelemään huolellisesti annettujen ohjeiden mukaan.

(fy7.6) Oppilas pohtii fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävän kulutuksen kannalta.

T5: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.

T12: Oppilas perustelee erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

(fy7.7) Oppilas tutustuu fysiikkaan liittyviin uutisiin ja ajankohtaisiin ilmiöihin

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostusta fysiikan opiskelusta.

T4: Oppilas osaa pohtia omien valintojensa vaikutusta kestävän kulutuksen kannalta.

(fy7.8) Oppilas tutustuu fysiikan luonteeseen tieteenä sekä maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas kykenee perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

T13: Oppilas osoittaa hahmottavansa luonnontieteellisen tiedon luonnetta sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Hyvät käytännöt

Simulaatiot

Laajennetaan maailmankuvan muodostumista maailmankaikkeutta havainnollistavien simulaatioiden avulla.

(fy8.1) Oppilas harjoittelee tutkimuksen vaiheita, erityisesti ongelman tai ilmiön pohtimista sekä tulosten koontia ja käsittelyä myös tvt-sovelluksia hyödyntäen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöstä.

T6: Oppilas osaa toteuttaa ohjeen mukaisia kokeellisia tutkimuksia työparin kanssa turvallisesti ja johdonmukaisesti.

T7: Oppilas kykenee käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia.

Hyvät käytännöt

TVT:n hyödyntämiskeinoja

Käytetään tietotekniikkaa mittaustulosten koontiin sopivalla sovelluksella. Käytetään sovelluksia kuvaajien piirtämiseen, vertailuun ja tulkintaan.

Käytetään nettiä tiedon hakuun, pohditaan tietolähteiden luotettavuutta ja kirjataan lähteitä.

(fy8.2) Oppilas syventyy lämpöilmiöihin kvalitatiivisella tasolla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa käyttää fysiikan käsitteitä täsmällisesti selittäessään oppimiaan lämpöilmiöitä.

T11: Oppilas osaa käyttää erilaisia malleja lämpöilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä.

(fy8.3) Oppilas tutustuu fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin erityisesti yhteiskunnan toiminnan näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävä käytön kannalta.

T8: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä lämpöön liittyvien teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita

(fy8.4) Oppilas tutustuu fysiikkaan liittyviin sovelluksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas osaa käyttää eri tietolähteitä ja perustella erilaisia näkemyksiään fysiikalle ominaisella tavalla.

(fy8.5) Oppilas tutustuu fysiikan luonteeseen tieteenä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostuneensa fysiikan opiskelusta.

T13: Oppilas osoittaa tuntevansa tapoja, joilla luonnontieteellinen tieto on kehittynyt sekä tietävänsä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

T14: Oppilas osoittaa pyrkivänsä saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiuden jatko-opintojaan varten-

(fy8.6) Oppilas tutkii kahden ja yhden kappaleen vuorovaikutustilanteisiin sekä yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen ja työskentelmään pitkäjänteisesti. T3: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä voimien vaikutuksia ja niiden merkityksiä omassa elinympäristössään.

(fy8.7) Oppilas harjoittelee kuvaamaan liiketilaa tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti sekä kytkemään mekaanisen työn ja tehon kvalitatiivisesti energiaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osaa käyttää erilaisia malleja liikeilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä.

(fy9.1) Oppilas harjoittelee tutkimuksen vaiheita, erityisesti sen suunnittelua sekä tulosten arviointia ja esittämistä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöstä.

T6: Oppilas osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia turvallisesti, huolellisesti ja johdonmukaisesti yhteistyössä muiden kanssa.

T7: Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

(fy9.2) Oppilas harjoittelee fysiikan avoimien tutkimusten tekoa sekä tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä tutkimuksen eri vaiheissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa käyttää tv-sovelluksia tiedon ja mittautulosten hankkimiseen, käsittelyyn ja esittämiseen. T9: Oppilas osoittaa syventäneensä tietämystään havainnollistavien animaatioiden ja simulaatioiden avulla.

Hyvät käytännöt

TVT:n hyödyntämistapoja

Laaditaan kokonainen tutkimusraportti sähköisessä muodossa. Käytetään taulukoita, kuvvaja, videoita, valokuvia, piirroksia ja malleja.

Käytetään nettiä tiedon hakuun, lähteiden luotettavuuden arviointiin ja luotettavuuden perusteluun sekä kirjataan lähteitä.

(fy9.3) Oppilas tutustuu sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin ja niiden ominaisuuksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä sähköön liittyvistä ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi.

T10: Oppilas osaa käyttää käsitteitä täsmällisesti kuvaillessaan sähköön ja hiukkasfysiikkaan liittyviä käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

(fy9.4) Oppilas tutustuu nykypäivän fysiikan tutkimukseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T13: Oppilas kykenee hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tietää tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

(fy9.5) Oppilas perehtyy yhteiskunnan energiantuotannon ja energiavarojen kestävän käytön kehittymiseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä sähköenergian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.

T4: Oppilas osaa pohtia ja arvioida omia valintojaan ja niiden vaikutusta energiavarojen kestävän käytön kannalta.

T12: Oppilas osaa käyttää eri tietolähteitä ja arvioida löytämänsä tietoa kriittisesti sekä ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiään fysiikalle ominaisella tavalla.

Hyvät käytännöt

Oppimiskokonaisuudet

Liitetään teknologista ja yhteisöllistä ongelmanratkaisua oppimiskokonaisuuksiin.

(fy9.6) Oppilas tutustuu fysiikan luonteeseen tieteenä sekä energian säilymisen periaatteeseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T15: Oppilas osaa soveltaa fysiikan tietojaan ja taitojaan erilaisissa tilanteissa: luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä, tiedeyhteisöissä ja oppimiskokonaisuuksissa.

(fy9.7) Oppilas tutustuu erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostuneensa fysiikan opiskelusta.

T2: Oppilas kykenee tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään huolellisesti ja pitkäjänteisesti tavoitteiden saavuttamiseksi.

T14: Oppilas osoittaa pyrkivänsä saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten.

(fy9.8) Oppilas syventää tietojaan virtapiiristä: jännitteen ja sähkövirran yhteys, sähköön käyttö, tuottaminen ja turvallisuus sekä sähköinen varautuminen ja magnetismi.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässään, elinympäristössään ja yhteiskunnassa.

T11: Oppilas osaa käyttää kytkentäkaavioita mallina kuvatessaan ja selittäessään virtapiirin ilmiöitä.

T11: Oppilas osaa tehdä ennusteita virtapiiriin toiminnasta kytkentäkaavion avulla.

10.5 Historia

Nostoja

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä (3-6).

Lisätään oppiaineen tehtäviin ajankohtaisten tapahtumien seuraaminen ja niihin vaikuttaminen. Nämä ovat olennainen osa historian ja yhteiskuntaopin opetusta (7-9).

Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan

soveltuvissa kohdissa (7-9).

Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

(hi5.1) Oppilas perehtyy ihmisen elämään pienessä populaatiossa, metsästyskulttuuriin sekä maanviljelyskulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä ihmisen toiminnan motiiveja (riittävä ravinto).

T6: Oppilas kykenee hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille (paikalleen asettuminen, väestön kasvu).

T9: Oppilas osaa esittää muutoksille syitä (riistan väheneminen).

Hyvät käytännöt

Luolamaalaukset

Eryteisesti Ranskasta löytyneet. Tämä on hyvä integroida kuvataiteeseen.

Maanviljelys ja karjanhoito

Keräilystä, metsästyksestä ja paimentolaisuudesta paikalle asettumiseen.

Korkeakulttuurit

Lähi-itä

Egypti

Amerikka

(hi5.2) Oppilas tutustuu demokratian syntyvaiheisiin antiikin Kreikassa ja sen näkymiseen tänä päivänä. OK

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä.

T6: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille.

T9: Oppilas osaa esittää muutoksille syitä.

Hyvät käytännöt

Demokratia

Hyvä keino selvittää lapsille demokratian käsite on verrata sitä muihin hallintomuotoihin ja pohtia, miten niillä valittaisiin luokkatoimikunnan tai oppilaskunnan hallitus.

- demokratia = luokan enemmistö päättää
- diktatuuri = luokan voimakkain päättää itsevaltiaasti
- tyrannia = luokan voimakkain päättää himuhallinnolla
- oligarkia = muutama harva päättää omaksi edukseen
- aristokratia = muutama harva päättää yhteiseksi eduksi
- meritokratia = luokan osaavimmat päättävät
- plutokratia = luokan varakkaimmat päättävät
- teknokratia = virkamies eli opettaja päättää
- nepotismi = suositaan sukulaisia

(hi5.3) Oppilas tutustuu antiikin Rooman yhteiskuntaan ja sen näkymiseen tänä päivänä.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä.

T8: Oppilas osaa hahmottaa jatkuvuuksia historiassa.

T9: Oppilas osaa esittää muutoksille syitä.

(hi5.4) Oppilas tutustuu Suomen varhaiseen esihistoriaan ja Pohjolan asuttamiseen, sekä vertaa niitä Euroopan muihin historiallisiin aikakausiin.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa erilaisia historian lähteitä (löydökset).

T4: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä (jääkausi - jääkauden jälkeinen aika).

T6: Oppilas kykenee hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille (jäätikön vetäytyminen).

L5: Oppilas osaa hyödyntää netin hakupalveluita.

Hyvät käytännöt

Lähdekritiikki

Pohditaan hankitun tiedon paikkansa pitävyyttä.

Aikajana luokan seinälle

Luokan seinälle voidaan laatia aikajana, josta selviää, mitä muualla päin maailmaa tapahtui samaan aikaan, kun Pohjolaa asutettiin jääkauden jälkeen.

Oppimaan oppimisen perustaidot netissä

Tiedon hankinta, tiedon käsittely ja tiedon esittäminen.

Paikalliset löydökset netissä

Tee finna.fi-sivustolla haku: sääksmäki esine esihistoria. Saat tietoja täältä löydetyistä esihistoriallisista esineistä. Kokeile myös muokata hakua. Hakutehtävä oppilaille tai esitys tykillä. Katso tukimateriaali.

(hi5.5) Oppilas tutustuu Suomen esihistorian rautakauteen osallistumalla retkeen Rapolanharjulle. OK

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa kiinnostusta historiaan tiedonalana (opintokäynti kiinnostuksen herättäjänä).

T2: Oppilas tunnistaa historian lähteitä (muinaislinnan jäännökset, kuppikivi).

L2: Oppilas tunnistaa kotiseudun historiallisia kulttuurikohteita (muinaislinnan merkitys alueellisesti).

L2: Oppilas osoittaa tuntevänsä ja arvostavansa kulttuuriperintöään (alueen rautakautinen menneisyys).

L6: Oppilas osaa toimia ryhmässä (opintokäynnin sujuminen).

Hyvät käytännöt

Luontopolku Rapolan harjulla

Kävellään lasten kanssa historiallinen luontopolku harjun ympäri. Toivosen Jussi on tehnyt sitä varten opettajan kortit. Lopuksi käydään supan pohjalla. Ennen tai jälkeen polun köydään tutkimassa kuppikiveä. Mikäli opettajalla ei ole riittävästi tietotaitoa, voi mukaan houkutella oppaan.

Viikinkitaistelu Rapolan harjulla

Gävlessä sijaitsevan hautakiven riimukirjoituksesta käännetyn tarinan mukaan viikinkijohtaja Egil kuoli Hämeessä. "Brusi antoi pystyttää tämän kiven veljensä Egilin muistolle. Ja hän kuoli Hämeessä (a Tafæistalandi) kun Brusi johti maan ledungia veljensä jälkeen. Hän matkasi Freygerin kanssa..." Ledung oli sotajoukko, joka koostui sadoista miehistä. Kyllönjoen taistelu hämäläisten ja viikinkien välillä lienee kuitenkin sepitelmää (katso tukimateriaali). Hieman historiaa oikoen voidaan järjestää viikinkien ja hämäläisten taistelu. Viikingit nousevat harjun rinnettä ylös ja hämäläiset pommittavat heitä pehmeillä palloilla.

Viikinkien esinelöytöjä Pirkkalasta

Tee finno.fi-sivustolla haku: viikingit esine pirkkala. Tiedonhakutehtävä oppilaille tai tykillä luokan seinälle.

Haukilan polttokenttäkalmisto

Haukilasta paljastui laaja viikinkiaikainen kalmisto

Tutkija Ulla Moilanen avaa kuplamuoviin käärittyä pakettia museokeskus Vapriikissa. Paketista paljastuu mullan peitossa oleva kirveen terä. Pöydällä tutkijan edessä lepää jo vajaan metrin mittainen miekka. Yli tuhat vuotta vanhat esineet on nostettu maasta pari päivää sitten Valkeakosken Haukilassa ja ne ovat vasta menossa konservointiin.

Pirkanmaan maakuntamuseo on reilun viikon ajan tutkinut Valkeakoskella metallinetsijöiden paikantaman miekan sijaintipaikkaa. Tutkimuksissa Haukilasta löytyi laaja rautakautinen polttokenttäkalmisto, johon on kätkeyty sekä poltettujen vainajien jäännöksiä että hautausrituaaliin kuuluneita esineitä. Vainajat on poltettu roviolla esineiden kanssa. Sen jälkeen vainajan jäännökset ja esineet on ripoteltu kalmiston eri puolille.

Kalmisto on osoittautunut varsin runsaslöytöiseksi. Miekan ja kirveen lisäksi talteen on saatu punnus ja pronssiesineen katkelma. Paikalta on löytynyt lisäksi keramiikka-astioiden kappaleita ja palaneita luita.

– Löysimme myös kolme palanutta karhun kynttä. Ne viittaavat siihen, että vainaja oli asetettu roviolle karhun taljan päälle, Moilanen kertoo. Pirkanmaan maakuntamuseo kuvailee löytöä merkitykselliseksi Suomen mittakaavassa. Suomesta on löytynyt aiemmin yhdeksän kalmistoa, joissa on ollut karhun kynsiä. Juuri karhun kynnet ovat erittäin mielenkiintoinen löytö. Ihan joka henkilöä ei ole haudattu karhunaljan päällä.

Voidaan olettaa, että paikalle on haudattu paikallinen merkkihenkilö tai päällikkö. Tämän puolesta puhuvat myös muut esinelöydöt, maakuntamuseon tutkija Ulla Moilanen sanoo.

Löytö TV-ohjelman kuvauksissa

Metallinetsijät tekivät löydön viime vuoden syksyllä Ylen TV-ohjelman kuvauksissa. Ohjelmasarja Menneisyyden metsästäjät nähtiin TV1:ssä tammi-helmikuussa. Haukilan aarteita käsiteltiin osassa 4, joka on edelleen katsottavissa Yle Areenassa.

Miekka löytyi noin noin 40 senttiä syvältä. Etsijät ottivat sitä pikkuisen esiin ja huomasivat heti terän muodosta, että kyse on miekasta. Moilanen kiittelee etsijöitä löydöstä ja erityisesti siitä, että he jättivät miekan paikoilleen. Tämäkin kalmisto olisi varmaan jäänyt löytymättä ilman etsijöitä. Metallinetsijöiden pitää kuitenkin aina muistaa, ettei kaiva liikaa. Pitää muistaa myös olla yhteydessä viranomaisiin ja jättää esineet nostamatta.

Tursiannotkon löydöt samalta ajalta

Museokeskus Vapriikissa on parhaillaan menossa Tursiannotkon viikinkiaikaisesta kylästä kertova näyttely. Myös Valkeakosken uusi löytö ajoittuu viikinkiajan keskivaiheille, noin 900-luvulle.

Uudet löydöt ovat ihan täsmälleen saman aikaisia kuin Tursiannotkossa. Pirkkalan hautapaikkaa ei vielä tunneta, mutta sieltä on varmaan saman tyyppistä esineistöä löydettävissä. Polttokenttäkalmisto oli yleinen hautaustapa ennen kristinuskon saapumista Suomeen. Vainajat poltettiin roviolla esineiden kanssa. Samaan kalmistoon laitettiin usein monta ihmistä, esimerkiksi saman suvun, kylän tai yhteisön ihmisiä.

Vielä on liian aikaista sanoa, miten monta hautausta alueella on tehty. Moilanen sanookin, että alue on laaja ja siinä olisi paljon tutkimuspotentiaalia. Tämä on hyvin erityinen paikka. Kohde on hyvällä sijainnilla Vanajaveden rannalla, mistä on ollut hyvät kulkuyhteydet moneen paikkaan. Alueesta on helposti voinut syntyä keskus.

Moilasan mukaan lisätutkimuksia Valkeakoskella tarvitaan. Nyt löydetyn kalmiston lähimaastossa on tiedossa myös vanha asuinpaikka. Viime syksynä Haukilan alueelta löytyi yli 80 hopearahaa. Haukila tuntuu aika laajalta muinaisjäännösalueelta, siellä olisi vaikka mitä tutkittavaa. Vaikuttaa merkittävältä paikalta.

Mutta mitä nyt tehtyjen löytöjen perusteella voidaan päätellä vainajasta tai vainajista, jotka Haukilaan on haudattu? Kirves on työkirves. Punnuksia löytyy sekä miesten ja naisten haudoista. Luuanalyysilla pystytään selvittämään onko kyseessä mies vai nainen vai onko paikalle haudattu useampia ihmisiä.

(hi5.6) Oppilas tutustuu Suomen siirtymiseen historialliseen aikaan ja liittämiseen osaksi Ruotsia.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas havaitsee historiatiedon tulkinnallisuuden (oliko ensimmäistä ristiretkeä lainkaan, oliko Suomi merkittävä osa Ruotsia vai ei).

T4: Oppilas ymmärtää, että on erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin (esihistoria - historia).

T4: Oppilas osaa käyttää aikakausiin liittyviä historiallisia käsitteitä (ristiretki).

T5: Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan motiiveja (ristiretkien motiivit).

Hyvät käytännöt

Opintokäynti Hämeen linnaan

Mikäli vain mahdollista, kannattaa tässä sisällössä tehdä opintokäynti Hämeen linnaan. Linnassa on useita näyttelyitä, mutta nyt kannattaa keskittyä vain keskiaikaiseen linnaan. Hyvä lapsikeskeinen opas on arvokas. Mikäli opettajalla on riittävästi tietotaitoa, voidaan linna tutkia myös kahdessa ryhmässä.

Opetuspaketti keskiajan kirkosta

Naakan jopot ja Myllysaaren museo ovat laatineet keskiajan kirkkoa käsittelevän opetuspaketin.

Sääksmäen kirkon veistokset netissä

Nyt Sääksmäen kirkosta Kansallismuseoon viedyt veistokset saa netissä näkyviin. Tee finna.fi-sivustolla haku: sääksmäki esine veistos. Katso tukimateriaali. Anna tehtävä oppilaille tai näytä tykillä.

(hi6.1) Oppilas tutustuu keskiaikaiseen eurooppalaiseen maailmankuvaan ja elämään Euroopan keskiajalla.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena (ritarit, linnat).

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden (oliko keskiaika pimeää aikaa).

T4: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä (keskiaika, uusi aika).

(hi6.2) Oppilas tutustuu idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin keskiajalla sekä niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä (ristiretket, ristiretkiaika).

T5: Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan motiiveja (ristiretkien syyt).

T8: Oppilas kykenee hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa (uskonnolliset sodat nykyaikana).

(hi6.3) Oppilas tutustuu suomalaisten elämään osana Ruotsia, suomalaisen kulttuurin muotoutumiseen sekä yleiseen yhteiskunnalliseen kehitykseen 1600-1700 -luvulla.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä (ruotsin vallan aika).

T5: Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan motiiveja (verotus, valistus, kristinusko).

(hi6.4) Oppilas tutustuu uuden ajan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin ja uusiin suuntiin.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden (tekikö Marco Polo matkansa, kuka oikeastaan löysi Amerikan).

T4: Oppilas osaa hahmottaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä (vanha aika - uusi aika).

T5: Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan motiiveja (löytöretkien taloudelliset motiivit).

Hyvät käytännöt

Euroopan renessanssi

Renessanssissa kannattaa varmaan keskittyä taiteeseen. Aihe sopinee integroitavaksi kuvataiteeseen. Suurennoksia renessanssin helmistä?

Reformaatio

Ihmisten uskomusmuutoksissa kannattanee keskittyä uskonpuhdistukseen. Tässä on pieni yhtymä Sääksmäen historiaan ja kuuluisaan paavin kiroukseen. Lähde? Entä Pälkäneen Aapinen?

Löytöretket

Tieteen muutoksissa kannattanee keskittyä maailmankuvan avartumiseen löytöretkien myötä. Karttajarjoitus?

(hi7.1) Oppilas perehtyy teolliseen vallankumoukseen ja sen vaikutuksiin ihmisten elämään, luontosuhteeseen sekä koko maailmaan.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa kiinnostuneensa historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena.

T2: Oppilas osoittaa hankkineensa historiallista tietoa.

T2: Oppilas kykenee arvioimaan historiallisen lähteen luotettavuutta.

T3: Oppilas ymmärtää, että historia on aina tulkintaa ja tulkinnat voivat muuttua.

Sisällöt

- Elinkeinovapaus ja markkinatalous
- Liikenteen kehitys ja kaupungistuminen
- Tehtaiden perustaminen ja suurteollisuuden syntyminen
- Imperialismi
- Työväenliikkeen synty

(hi7.2) Oppilas osallistuu Valkeakosken teollistuminen -työpajaan.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas kykenee analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.

L2: Oppilas osoittaa tuntevansa ja arvostavansa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä.

Hyvät käytännöt

Valkeakosken teollistuminen -opetuspaketti

Opetuspaketissa oppilas perehtyy Valkeakosken ja samalla koko Suomen teollistumiseen ja sen seurauksiin. Näkökulma painottuu paikallishistoriaan.

Työpajan kulku:

Museolle saavuttaessa ryhmälle kerrotaan lyhyt alustus aiheeseen, jonka jälkeen jokaiselle jaetaan omat tehtävämonisteet, alueen kartat sekä Mp3-soittimet. Soittimet sisältävät kahdet kuulokkeet, joten rastirata kierretään pareittain. Oppilaat voivat käyttää myös omia älypuhelimiaan rastien kuuntelemiseen. Jokainen oppilas vastaa omaan tehtävämonisteeseen!

Rastit, joita on yhteensä seitsemän, kiertävät Myllysaaren museon vanhoissa tehdasrakennuksissa sekä lähiympäristössä. Rasteja ei tarvitse kiertää numerojärjestyksessä vaan rastille tullessaan voi oppilas valita museon mp3-soittimesta tai omasta älypuhelimestaan rastin numeron mukaisen raidan, kuunnella ja vastata sen perusteella kysymyksiin. Kuunnelma on höystetty äänimaisemalla sekä koskin murteella kerrotuilla muistelmapätkillä. Kuunneltavat osuudet ovat pituudeltaan noin 5 min.

Rasteilla on esillä myös vanhoja valokuvia samoilta paikoilta otettuina, jolloin oppilas huomaa maiseman muutoksen ja näkee miltä maisema on näyttänyt aikana, jolloin Myllysaarella toimi paperitehdas.

Rastien teemat:

Myllysaari keskellä koskia

Kuuntele opastus: mp3-tiedostona tai wma-tiedostona Teollistumisen aikaa ja tehtaan taikaa

Kuuntele opastus: mp3-tiedostona tai wma-tiedostona Valkeakosken Myllysaari-osa Suomen teollisuushistoriaa Kuuntele opastus: mp3-tiedostona tai wma-tiedostona

Tehdaskylän ulkonäkö –kanavan luona olivat Koskin korreemmat paikat Kuuntele opastus: mp3-tiedostona tai wma-tiedostona

Tukinuittoa Kustaan tapaan

Kuuntele opastus: mp3-tiedostona tai wma-tiedostona Paperivalmistuksen historiaa Kiinasta Koskiin Kuuntele opastus: mp3-tiedostona tai wma-tiedostona Tallukoita ja tönöjä –tehtaalaisen elämää

Kuuntele opastus: mp3-tiedostona tai wma-tiedostona Jälkitehtävä:

Kysymysten tarkastus seuraavalla historian tunnilla.

Opettaja saa mukaansa tehtävämonisteen, jossa valmiit vastaukset.

(hi7.3) Oppilas tutustuu yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas kykenee arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille.

T8: Oppilas kykenee tekemään tulkintoja.

Sisällöt

- 1800-luvun alun valtiolliset muutokset Euroopassa ja Suomessa (autonomia)
- Kansallisuusaate kulttuurin muokkaajana ja sen vaikutukset nykypäivän ihmisten elämässä
- Sääty-yhteiskunnan mureneminen
- Kaupungistumisen ja teollistumisen vaikutukset
- Uudet aatteet
- Siirtolaisuus

(hi7.4) Oppilas perehtyy kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee ymmärtämään historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.

T5: Oppilas ymmärtää ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.

Sisällöt

- Autonomian vaikutukset Suomessa
- 1800-luvun ja 1900-luvun alun suomalaisen arjen kuvaus ja maaseutuyhteiskunta

(hi8.1) Oppilas perehtyy itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas kykenee selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksperiä.

T10: Oppilas osaa selittää, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa.

T11: Oppilas osaa käyttää erilaisia lähteitä, vertailla niitä ja muodostaa oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta.

Sisällöt

- Itsenäistyminen
- Sisällissota

(hi8.2) Oppilas perehtyy maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas pystyy kuvailemaan julkisessa keskustelussa esiintyviä tulkintoja historiasta ja arvioimaan niitä. T11: Oppilas pystyy tuottamaan historiatietoa ja vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä historiallisia lähteitä.

Sisällöt

- Ensimmäisen maailmansodan syyt ja seuraukset
  - Laman ja totalitarismin aika Suomessa ja muualla
  - Elämää diktatuureissa ja demokratioissa
  - Toisen maailmansodan syyt ja seuraukset
  - Suomi toisessa maailmansodassa
  - Suomalaisten selviäminen sodasta rauhan aikaan
-

(hi8.3) Oppilas paneutuu ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas pystyy kuvailemaan julkisessa keskustelussa esiintyviä tulkintoja historiasta ja arvioimaan niitä. T11: Oppilas pystyy tuottamaan historiatietoa ja vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä historiallisia lähteitä.

(hi8.4) Oppilas tarkastelee arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisen näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.

T8: Oppilas kykenee lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

T11: Oppilas pystyy kuvailemaan julkisessa keskustelussa esiintyviä tulkintoja historiasta ja arvioimaan niitä.

(hi8.5) Oppilas perehtyy kehityksen yksilölle tuomiin saavutuksiin, elinkeinorakenteen muutokseen, palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.

T8: Oppilas kykenee lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

T11: Oppilas pystyy kuvailemaan julkisessa keskustelussa esiintyviä tulkintoja historiasta ja arvioimaan niitä.

Sisällöt

- Rakennemuutos ja elintason nousu 1950-luvulta alkaen
- Maalta- ja maastamuutto
- Palveluyhteiskunnan syntyminen
- Pohjoismaisen sosiaaliturvajärjestelmän rakentaminen ja sosiaalipolitiikka
-
-

(hi8.6) Oppilas syventyy kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas pystyy kuvailemaan julkisessa keskustelussa esiintyviä tulkintoja historiasta ja arvioimaan niitä. T11: Oppilas pystyy itsenäisesti etsimään tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.

T12: Oppilas kykenee arvioimaan historiatietämyksensä avulla tulevaisuuden vaihtoehtoja.

Sisällöt

- Kylmän sodan aika ja kaksinapainen maailma
  - Maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin
  - Siirtomaavallan purkautuminen
-

-
- Länsimaisen kulutusyhteiskunnan syntyminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön
  - Ihmisoikeuksien määrittely ja turvaaminen
  - Tiedon ja teknologian vallankumous sekä globalisaatio

10.6 Kemia

(ke7.1) Oppilas harjoittelee tutkimusprosessin eri vaiheita: ongelman tai ilmiön pohtimista, koejärjestelyjen toteuttamista, havainnointia ja tulosten koontia sekä tvt-sovellusten käyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.

T7: Oppilas osaa esittää omien tutkimustensa tuloksia.

T10: Oppilas osaa käyttää kemian käsitteitä kuvaillessaan tutkimuksissa havaitsemiaan kemiallisia ilmiöitä.

(ke7.2) Oppilas tutkii olomuotojen muutoksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas ymmärtää aineiden ja niiden ominaisuuksien merkitystä arjessa ja omassa elämässä.

T5: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöstä.

T6: Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja johdonmukaisesti.

(ke7.3) Oppilas tutustuu kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas ymmärtää aineiden ja materiaalien sekä niiden ominaisuuksien merkitystä arjessa ja omassa elämässä.

T8: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä yksinkertaisten teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita.

T10: Oppilasta osaa käyttää kemian käsitteitä kuvaillessaan tutkimuksissa havaitsemiaan kemiallisia ilmiöitä.

(ke7.4) Oppilas pohtii oman elämänsä ja elinympäristönsä kemiallisia ilmiöitä erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostuneensa kemian opiskelusta.

T2: Oppilas osaa tunnistaa omaa kemian osaamistaan ja työskennellä huolellisesti ohjeiden mukaan. T3: Oppilas ymmärtää aineiden ja materiaalien sekä niiden ominaisuuksien merkitystä arjessa ja omassa elämässään.

(ke7.5) Oppilas perehtyy kestäväan luonnonvarojen käyttöön ja tarkastelee sitä tuotteiden elinkaariajattelun kautta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas ymmärtää aineiden ja materiaalien ja niiden ominaisuuksien merkitystä arjessa ja omassa elämässään.

T4: Oppilasta osaa pohtia omia valintojaan luonnonvarojen kestäväan käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

(ke7.6) Oppilas tutustuu kemian luonteeseen tieteenä sekä luonnon mittasuhteisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilasta osaa käyttää kemian käsitteitä kuvaillessaan tutkimuksissa havaitsemiaan kemiallisia ilmiöitä. T11: Oppilas osaa käyttää malleja aineen rakenteen kuvaamiseen.

T13: Oppilas osaa hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta sekä tunnistaa tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

(ke7.7) Oppilas tutustuu kemiaan liittyviin uutisiin ja ajankohtaisiin ilmiöihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa omaa kemian osaamistaan.

T12: Oppilas kykenee perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

T13: Oppilas osaa hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta sekä tunnistaa tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

(ke7.8) Oppilas tutkii seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöstä. T6: Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja johdonmukaisesti.

T7: Oppilas osaa esittää omien tutkimustensa tuloksia.

(ke7.9) Oppilas tutustuu alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta aineen koostumiseen atomeista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa hyödyntää simulaatioita ja videoanimaatioita opiskellessaan aineiden ominaisuuksia.

T10: Oppilasta osaa käyttää kemian käsitteitä kuvaillessaan tutkimuksissa havaitsemiaan kemiallisia ilmiöitä. T11: Oppilas osaa käyttää malleja aineen rakenteen kuvaamiseen.

(ke7.10) Oppilas havainnoi reaktionnopeutta ja pohtii siihen vaikuttavia tekijöitä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöstä.

T6: Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja johdonmukaisesti.

T7: Oppilas osaa esittää omien tutkimustensa tuloksia.

(ke7.11) Oppilas harjoittelee kemian merkkikielen tulkitsemista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilasta osaa käyttää kemian käsitteitä kuvaillessaan tutkimuksissa havaitsemiaan kemiallisia ilmiöitä. T11: Oppilas osaa käyttää malleja aineen rakenteen kuvaamiseen.

T12: Oppilas kykenee perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

(ke8.1) Oppilas harjoittelee tutkimusprosessin eri vaiheita: ongelman tai ilmiön pohtimista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tvt-sovellusten käyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskennellä turvallisesti, huolellisesti ja johdonmukaisesti.

T7: Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää omien tutkimustensa tuloksia.

T9: Oppilas kykenee käyttämään tvt-sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen ja esittämiseen.

(ke8.2) Oppilas tutustuu oman elinympäristönsä tilaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa arvioida omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta.

(ke8.3) Oppilas tutustuu kemian ilmiöihin ja sovelluksiin erityisesti teknologian näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä aineiden ja niistä muodostuvien yhdisteiden teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä.

(ke8.4) Oppilas tutustuu kemian luonteeseen tieteenä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostuneensa kemian opiskelusta.

T13: Oppilas kykenee hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

(ke8.5) Oppilas tutustuu kemian erilaisiin sovelluksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä alkuaineiden ja niistä muodostuvien yhdisteiden merkitystä omassa elämässään, elinympäristössään ja yhteiskunnassa.

T8: Oppilas ymmärtää aineiden ja niistä muodostuvien yhdisteiden teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä.

(ke8.6) Oppilas perehtyy aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään sekä harjoittelee käyttämään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas kykenee käyttämään havainnollistavia simulaatioita ja animaatioita oppimisensa tukena.

T11: Oppilas osaa käyttää jaksollista järjestelmää alkuaineiden ominaisuuksien kuvaamisessa ja selittämisessä.

T14: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä peruseriaatteita aineen ominaisuuksista ja rakenteesta.

(ke8.7) Oppilas tutustuu energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita energian tuotannossa.

T10: Oppilas kykenee tulkitsemaan yksinkertaisia reaktioyhtälöitä.

(ke8.8) Oppilas tutustuu pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa asettaa tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskennellä pitkäjänteisesti.

T5: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä sekä kehittää kysymyksiä edelleen.

T12: Oppilas osaa käyttää erilaisia tietolähteitä ja perustella näkemyksiään kemialle ominaisella tavalla

(ke8.9) Oppilas harjoittelee kemian merkkikielen käyttöä sekä yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa käyttää kemian merkkikieltä täsmällisesti.

Hyvät käytännöt

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

(ke9.1) Oppilas harjoittelee tutkimusprosessin eri vaiheita: ongelman tai ilmiön pohtimista, tulosten arviointia ja esittämistä sekä tv-t-sovellusten käyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskennellä turvallisesti, huolellisesti ja johdonmukaisesti.

T7: Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.

T9: Oppilas kykenee käyttämään tv-t-sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelyyn ja esittämiseen.

(ke9.2) Oppilas pohtii oman elämänsä ja elinympäristönsä ilmiöitä erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä kemian osaamisen merkityksen omassa elämässään ja elinympäristössään erityisesti hyvinvoinnin kannalta.

T12: Oppilas osaa käyttää ja arvioida kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaista ja perutella näkemyksiään kemialle ominaisella tavalla.

(ke9.3) Oppilas pohtii kemian sovelluksia ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista, erityisesti kestävän luonnonvarojen käytön ja tuotteiden elinkaariajattelun kannalta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa käyttää hiiliyhdisteiden kemiaan liittyvää osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

T4: Oppilas kykenee arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

(ke9.4) Oppilas tutustuu erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostuneensa kemian opiskelusta.

(ke9.5) Oppilas perehtyy kemian luonteeseen tieteenä sekä aineen ja energian säilymisen periaatteisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T14: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä perusperiaatteita hiilen ja sen yhdisteiden ominaisuuksista, rakenteesta ja niissä tapahtuvissa muutoksissa.

(ke9.6) Oppilas tutustuu nykypäivän kemian tutkimukseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T13: Oppilas osaa hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta sekä tunnistaa tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

(ke9.7) Oppilas tutustuu hiileen, hiilen yhdisteisiin, ravintoaineisiin ja yhteen orgaaniseen yhdisteryhmään käyttäen malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa käyttää simulaatioita ja animaatioita oppimisensa tukena.

T10: Oppilasta osaa käyttää hiilen ja sen yhdisteisiin liittyviä käsitteitä täsmällisesti.

T11: Oppilas osaa käyttää erilaisia malleja kuvatessaan ja selittäessään hiilyhdisteiden rakenteita ja niissä tapahtumia kemiallisia muutoksia.

(ke9.8) Oppilas perehtyy hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä hiilyhdisteisiin liittyvistä ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten sekä muun toiminnan lähtökohdiksi.

(ke9.9) Oppilas harjoittelee käyttämään kemian merkkikieltä sekä tulkitsemaan ja tuottamaan yksinkertaisia reaktioyhtälöitä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilasta osaa käyttää hiileen ja sen yhdisteisiin liittyviä käsitteitä täsmällisesti.

T15: Oppilas osoittaa kykenevänsä kemian tietojaan ja taitojaan luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä, tiedeyhteisöissä ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

10.7 Kotitalous

(ko7.1) Oppilas tutustuu peruselintarvikkeiden käyttöön ja säilyttämiseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas hallitsee kotitaloudessa tarvittavia kädentaitoja luovasti ja estetiikan huomioiden.

T3: Oppilas osaa valita ja käyttää hyvinvointia edistäviä ja kestävän kulutuksen mukaisia materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

T4: Oppilas kykenee suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana.

T5: Oppilas osaa toimia hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä kiinnittää huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin.

(ko7.2) Oppilas harjoittelee elintarvikkeiden käsittelyä ja keittiöhygieniaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa suunnitella, organisoida ja arvioida työtä ja toimintaa.

T2: Oppilas hallitsee kotitaloudessa tarvittavia kädentaitoja luovasti ja estetiikan huomioiden.

T3: Oppilas osaa valita ja käyttää hyvinvointia edistäviä ja kestävän kulutuksen mukaisia materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

T4: Oppilas kykenee suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana.

T5: Oppilas osaa toimia hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä kiinnittää huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin.

(ko7.3) Oppilas opettelee tunnistamaan tavallisimmat keittiötyövälineet ja kodinkoneet sekä harjoittelee niiden turvallista käyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa valita ja käyttää hyvinvointia edistäviä ja kestävän kulutuksen mukaisia materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

T5: Oppilas osaa toimia hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä kiinnittää huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin.

(ko7.4) Oppilas opettelee ruoanvalmistuksen peruskäsitteitä ja valmistaa ruokakulttuurimme perusleivonnaisia ja –ruokia yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa suunnitella, organisoida ja arvioida työtä ja toimintaa.

T2: Oppilas hallitsee kotitaloudessa tarvittavia kädentaitoja luovasti ja estetiikan huomioiden.

T3: Oppilas osaa valita ja käyttää hyvinvointia edistäviä ja kestävän kulutuksen mukaisia materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

T4: Oppilas kykenee suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana.

T5: Oppilas osaa toimia hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä kiinnittää huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin.

T6: Oppilas kykenee keskustelemaan ja argumentoimaan rakentavasti sekä kuuntelemaan muita oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa.

T7: Oppilas kykenee tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä.

T8: Oppilas osaa työskennellä yksin ja ryhmässä sekä sopia työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä.

T9: Oppilas osaa toimia hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtia oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa.

T11: Oppilas osaa lukea, tulkita ja arvioida toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä.

(ko7.5) Oppilas harjoittelee kattamisetikettiä ja ruokailutapoja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas hallitsee kotitaloudessa tarvittavia kädentaitoja luovasti ja estetiikan huomioiden.

T7: Oppilas kykenee tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä.

T9: Oppilas osaa toimia hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtia oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa.

(ko7.6) Oppilas tutustuu erilaisiin erityisruokavalioihin ja monikulttuurisuuteen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas kykenee tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä.

T10: Oppilas osoittaa hankkineensa ja kykenevänsä arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä käyttävänsä luotettavaa tietoa valintojensa perustana.

T11: Oppilas osaa lukea, tulkita ja arvioida toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä.

T12: Oppilas kykenee ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

(ko7.7) Oppilas opettelee lukemaan, tulkitsemaan ja vertailemaan yleisiä ja ajankohtaisia pakkausmerkintöjä ja symboleja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa valita ja käyttää hyvinvointia edistäviä ja kestävän kulutuksen mukaisia materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

T10: Oppilas osoittaa hankkineensa ja kykenevänsä arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä käyttävänsä luotettavaa tietoa valintojensa perustana.

T11: Oppilas osaa lukea, tulkita ja arvioida toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä.

T13: Oppilas osaa huomioida kestävän elämäntavan tehdessään arjen valintoja.

(ko7.8) Oppilas tutustuu ruokasuositukseen ja ravintoaineisiin sekä harjoittelee soveltamaan oppimaansa tietoa käytäntöön.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas hallitsee kotitaloudessa tarvittavia kädentaitoja luovasti ja estetiikan huomioiden.

T3: Oppilas osaa valita ja käyttää hyvinvointia edistäviä ja kestävän kulutuksen mukaisia materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

T10: Oppilas osoittaa hankkineensa ja kykenevänsä arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä käyttävänsä luotettavaa tietoa valintojensa perustana.

T11: Oppilas osaa lukea, tulkita ja arvioida toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä.

T12: Oppilas kykenee ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

T13: Oppilas osaa huomioida kestävän elämäntavan tehdessään arjen valintoja.

(ko7.9) Oppilas harjoittelee puhtaanapitoa ja opettelee jakamaan työt tasapuolisesti yhdessä keskustellen ja työtehtäviä vaihdellen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa suunnitella, organisoida ja arvioida työtä ja toimintaa.

T2: Oppilas hallitsee kotitaloudessa tarvittavia kädentaitoja luovasti ja estetiikan huomioiden.

T3: Oppilas osaa valita ja käyttää hyvinvointia edistäviä ja kestävän kulutuksen mukaisia materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

T4: Oppilas kykenee suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana.

T5: Oppilas osaa toimia hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä kiinnittää huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin.

T6: Oppilas kykenee keskustelemaan ja argumentoimaan rakentavasti sekä kuuntelemaan muita oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa.

T7: Oppilas kykenee tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä.

T8: Oppilas osaa työskennellä yksin ja ryhmässä sekä sopia työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä.

T9: Oppilas osaa toimia hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtia oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa.

(ko7.10) Oppilas opettelee tekstiilien hoitoon liittyviä tietoja ja harjoittelee vaatehuollon taitoja käytännössä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työt ja toimintaa.

T2: Oppilas hallitsee kotitaloudessa tarvittavia kädentaitoja luovasti ja estetiikan huomioiden.

T3: Oppilas osaa valita ja käyttää hyvinvointia edistäviä ja kestävän kulutuksen mukaisia materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

T4: Oppilas kykenee suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana.

T11: Oppilas osaa lukea, tulkita ja arvioida toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä.

T13: Oppilas osoittaa kiinnittävänsä huomiota kestävään elämäntapaan tehdessään arjen valintoja.

(ko7.11) Oppilas harjoittelee lajittelemaan kotitalousjätteitä ja osoittaa ymmärtävänsä kestävän kehityksen perusperiaatteet.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas kykenee toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa.

T13: Oppilas osoittaa kiinnittävänsä huomiota kestävään elämäntapaan tehdessään arjen valintoja.

(ko7.12) Oppilas pohtii omien käytöstapojensa vaikutusta työilmapiiriin, yhteistyössä onnistumiseen, ongelmanratkaisuun ja vastuulliseen päätöksentekoon.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas kykenee keskustelemaan ja argumentoimaan rakentavasti sekä kuuntelemaan muita oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa.

T7: Oppilas kykenee tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä.

T8: Oppilas osaa työskennellä yksin ja ryhmässä sekä sopia työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä.

T9: Oppilas osaa toimia hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtia oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa.

(ko7.13) Oppilas ymmärtää kulutusvalintojen ja kulujen seuraamiseen liittyvän elämänhallinnan taitoihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa suunnitella, organisoida ja arvioida työtä ja toimintaa.

T3: Oppilas osaa valita ja käyttää hyvinvointia edistäviä ja kestävän kulutuksen mukaisia materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

T7: Oppilas kykenee tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä.

T10: Oppilas osoittaa hankkineensa ja kykenevänsä arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä käyttävänsä luotettavaa tietoa valintojensa perustana.

(ko7.14) Oppilas pohtii kulutusvalintoja kestävän kehityksen näkökulmasta ja arvioi omia kulutustottumuksiaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa suunnitella, organisoida ja arvioida työtä ja toimintaa.

T3: Oppilas osaa valita ja käyttää hyvinvointia edistäviä ja kestävän kulutuksen mukaisia materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä kiinnittää huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin.

T7: Oppilas kykenee tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä.

T10: Oppilas osoittaa hankkineensa ja kykenevänsä arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä käyttävänsä luotettavaa tietoa valintojensa perustana.

T13: Oppilas osaa huomioida kestävän elämäntavan tehdessään arjen valintoja.

(ko7.15) Oppilas pohtii kriittisyyden merkitystä ja välttämättömyyttä kulutus päätöksiä tehtäessä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osoittaa hankkineensa ja kykenevänsä arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä käyttävänsä luotettavaa tietoa valintojensa perustana.

T12: Oppilas kykenee ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

T13: Oppilas osaa huomioida kestäväen elämäntavan tehdessään arjen valintoja.

(ko7.16) Oppilas tutustuu kuluttajaa palveleviin tahoihin, kuluttajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä rahankäytön ongelmatilanteisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osoittaa hankkineensa ja kykenevänsä arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä käyttävänsä luotettavaa tietoa valintojensa perustana.

T12: Oppilas kykenee ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

T13: Oppilas osaa huomioida kestäväen elämäntavan tehdessään arjen valintoja.

10.8 Kuvataide

Nostoja

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen.

Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan.

(ku1.1) Oppilas tarkastelee värien eri tehtäviä: suojavärit, huomiovärit ja lempivärit.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa havainnoida visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä.

T2: Oppilas osaa keskustella omista ja muiden havainnoista sekä perustella näkemyksiään.

T5: Oppilas kykenee käyttämään tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

(ku1.2) Oppilas tutustuu väriopin peruskäsitteisiin, pää- ja väliväreihin

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas rohkenee kokeilla uutta tekniikkaa ja siihen soveltuvia materiaaleja.

T5: Oppilas kykenee käyttämään tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

(ku1.3) Oppilas kokeilee kolmiulotteista rakentelua esimerkiksi luonnon- ja kierrätysmateriaaleista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T6: Oppilas kykenee ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

T11: Oppilas osaa ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen sekä kykenee vaikuttamaan kuviensa avulla.

(ku1.4) Oppilas harjoittelee yksinkertaisia painomenetelmiä kuten sabluunan ja leimasimen käyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T7: Oppilas osaa soveltaa kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

(ku1.5) Oppilas harjoittelee tuottamaan liikkuvaa kuvaa esimerkiksi pyörän, kynäanimaation tai oppilaalle tutun mediavälineen avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T9: Oppilas osaa soveltaa eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

Hyvät käytännöt

TVT

Tutustutaan mediataitoihin: animaation alkeet.

(ku1.6) Oppilas tarkastelee eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettua kuvataidetta moniaistisesti kokien ja keskustellen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa tehdä kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta.

(ku2.1) Oppilas havainnoi tuttua luonnonympäristöä ja rakennettua ympäristöä monipuolisesti eri aisteja käyttäen: piirtäen, valokuvaten, maalaten, muotoillen, materiaalia keräillen ja äänittäen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa havainnoida visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä.

T3: Oppilas kykenee ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

Hyvät käytännöt

TVT

Käytetään tvt-laitteita valokuvaamiseen ja äänittämiseen.

(ku2.2) Oppilas tutustuu saven tai muun massan käsittelyssä peukalotekniikkaan sekä vaihtelevien pinnankäsittelyn tapoihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

T11: Oppilas kykenee ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen kehityksen sekä vaikuttamaan kuviensa avulla.

(ku2.3) Oppilas osallistuu Emilin savityöpajaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

T11: Oppilas kykenee ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen kehityksen sekä vaikuttamaan kuviensa avulla.

Hyvät käytännöt

Lapsen kuunteleminen

Tutustutaan erilaisiin veistoksiin. Saadaan opastusta keramiikkaan. Jokainen oppilas toteuttaa oman näkemyksensä kököttävästä ihmisestä. Jokainen osaa! Syntyy lasten omia tarinoita. Töitä ei verrata toisiinsa.

(ku2.4) Oppilas tutkii mediakulttuureja ja virtuaalimaailmoja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas kykenee tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista.

T9: Oppilas osaa soveltaa eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

T10: Oppilas kykenee ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.

(ku2.5) Oppilas tutustuu ympäristönsä kuvakulttuuriin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee keskustelemaan omista ja muiden havainnoista sekä perustelemaan näkemyksiään. T6: Oppilas osaa tarkastella kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

T7: Oppilas osaa soveltaa kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

(ku3.1) Oppilas tutustuu ja kertaää väriopin peruskäsitteitä sekä tekee tucroksen, jossa hyödynnetään vastavärejä ja valöörejä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

(ku3.2) Oppilas suunnittelee ja toteuttaa savityön makkaratekniikalla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T4: Oppilas osaa käyttää monipuolisesti erilaisia tekniikoita.

(ku3.3) Oppilas tutustuu erilaisiin sarjakuviin ja sarjakuvan ilmaisun keinoihin sekä toteuttaa oman sarjakuvan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa havainnoida taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttää monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T7: Oppilas osaa soveltaa kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

(ku3.4) Oppilas suunnittelee ja toteuttaa vesiaiheisen tuotoksen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa keskustella omista ja muiden havainnoista ja perustella näkemyksiään.

T6: Oppilas kykenee ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

T11: Oppilas osaa ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen sekä kykenee vaikuttamaan kuviensa avulla.

Hyvät käytännöt

Vesien Valkeakoski

Liitetään tämä keskeinen sisältö kolmannen vuosiluokan monialaiseen kokonaisuuteen.

(ku3.5) Oppilas tutustuu jonkin toisen maan kuvakulttuuriin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa soveltaa eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

T10: Oppilas kykenee ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.

T11: Oppilas osaa ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen sekä kykenee vaikuttamaan kuviensa avulla.

(ku3.6) Oppilas suunnittelee ja toteuttaa kestävän rakennelman.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

(ku3.7) Oppilas valitsee taidekuvan, jonka pohjalta toteuttaa oman teoksen valitsemiaan tekniikkoja käyttäen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T7: Oppilas osaa soveltaa kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

T8: Oppilas kykenee tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista.

(ku4.1) Oppilas soveltaa väriopin perusteita ja käyttää niitä työssään; painopisteenä päävärit, välivärit, vastavärit ja valöörit.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T2: Oppilas kykenee keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja perustelemaan näkemyksiään.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

(ku4.2) Oppilas toteuttaa sarjakuvan erilaisia piirtämisen tekniikoita ja piirtimiä hyödyntäen; painopisteenä juonen ja tarinan kehittäminen sekä tekstin ja merkkien yhdistäminen kerrontaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T6: Oppilas kykenee ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

T7: Oppilas osaa soveltaa kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

(ku4.3) Oppilas tutustuu suomalaiseen kuvataiteeseen sekä toteuttaa teoksen valitsemallaan materiaalilla ja tekniikalla; painopisteenä havaintojen hyödyntäminen omassa työssä ja pitkäjänteinen työskentely.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T8: Oppilas osaa tarkastella taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista.

(ku4.4) Oppilasideoi ja toteuttaa kuvitteellisen tai todellisen teoksen muovailun keinoin; painopisteenä suunnittelun ja ideoinnin taidot sekä ilmaisun rohkeus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja perustelemaan näkemyksiään.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

T9: Oppilas osaa soveltaa eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

(ku4.5) Oppilas suunnittelee ja toteuttaa ryhmässä tila- tai ympäristöteoksen, jolla pyritään vaikuttamaan tai ottamaan kantaa; painopisteenä kestävä kehitys, yhteistoiminnallisuus ja vaikuttaminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T10: Oppilas osaa ottaa kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.

T11: Oppilas osaa ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen kehityksen sekä kykenee vaikuttamaan kuviensa avulla.

(ku4.6) Oppilas osallistuu yhteiseen elokuvanäytökseen paikallisessa elokuvateatterissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti.

(ku5.1) Oppilas harjoittelee, ideoi ja toteuttaa pienryhmätyöskentelynä animaation; painopisteenä kuvaaminen, kuvakoot ja tarinat

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syvnetäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

Hyvät käytännöt

Ihmisen mittasuhteet

Piirretään ihminen mittasuhteissa. Leikataan ihmisen osat erilleen. Liikutellaan osia ja kuvataan tabletilla stop-motiona.

Muovailuvaha- tai savianimaatio

(ku5.2) Oppilas tutustuu valokuvaukseen ja tekee kuvasta teoksen, joka perustuu hänen omaan kuvakulttuuriinsa; painopisteenä kuvakoot, ihmisen kuvaaminen, sommittelu ja sopivan tekniikan valitseminen omaan teokseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T3: Oppilas kykenee ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T6: Oppilas osaa ilmaista mielipiteitään sekä soveltaa kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

(ku5.3) Oppilas tutustuu taidehistoriaan piirtämisen tai maalaamisen keinoin; painopisteenä taidehistoria, johonkin maalaustaiteen mestariin tutustuminen, kuva-analyysi ja taiteesta keskusteleminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja osaa perustella näkemyksiään.

T8: Oppilas kykenee tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista.

T9: Oppilas osaa soveltaa eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

(ku5.4) Oppilasideoi ja tekee teoksen tutustuen mediaympäristöön ja graafiseen suunnitteluun; painopisteenä visuaalisen kulttuurin merkitys yhteiskunnalle, vaikuttaminen ja erilaiset piirtämisen tekniikat.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa soveltaa kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

T10: Oppilas kykenee ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.

T11: Oppilas osaa ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen kehityksen sekä kykenee vaikuttamaan kuviensa avulla.

(ku5.5) Oppilasideoi ja rakentaa yksin tai pienryhmässä kolmiulotteisen teoksen; painopisteenä ideointi, suunnittelu, kestävä kehitys ja rakenteet.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

T11: Oppilas kykenee ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen sekä osaa vaikuttaa kuviensa avulla.

(ku5.6) Oppilas suunnittelee ja toteuttaa teoksen grafiikan menetelmiä hyödyntäen; painopisteenä oppilaan oma kuvamaailma, suunnittelu ja sommittelu.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa havainnoida taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttää monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T3: Oppilas kykenee ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

(ku5.7) Oppilas ideoi ja toteuttaa savityön; painopisteenä ajan hengen vangitseminen työhön ja keraamisten tekniikoiden käyttö.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa havainnoida taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttää monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

T9: Oppilas osaa soveltaa eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

Hyvät käytännöt

Rautakausi ja Valkeakoski

Tämä keskeinen sisältö voidaan sijoittaa osaksi monialaista oppimiskokonaisuutta.

(ku6.1) Oppilas tutustuu tuttuihin kuviin ja kuvastoihin, jotka liittyvät hänen omaan kuvakulttuuriinsa ja arkeensa, harjoittelee erilaisten kuvakulmien ja kuvakokojen käyttöä, tarkastelee kuvakulttuurien sisältöjä myös kriittisesti ja opettelee toimimaan vastuullisesti erilaisilla kuvafoorumeilla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas havainnoi taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttää monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T2: Oppilas keskustelee omista ja muiden havainnoista ja perustelee näkemyksiään.

T6: Oppilas ilmaisee mielipiteitään sekä soveltaa kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan.

Hyvät käytännöt

Kuvakulttuuri

Otetaan käyttöön yhdessä valitut sosiaalisen median kuvastot, pelit ja videot, nettietiketti ja kuvakollaasi arjen omista kuvista.

Portfolio

Hyödynnetään e-portfoliota oppimisprosessin taltioimisessa.

(ku6.2) Oppilas tarkastelee yhteistoiminnallisesti ja monipuolisesti oman ryhmänsä kuvakulttuurien viestintää ja ilmaisua.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa havainnoida taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttää monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

T7: Oppilas osaa soveltaa kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

Hyvät käytännöt

Kuvakulttuuri

Otetaan käyttöön animaatiot, elokuvat, valokuvaus, piirtäminen ja maalaaminen.

TVT

Harjoitellaan kuvan muokkaamista ja videon editointia.

(ku6.3) Oppilas tutkii lähiympäristön arkkitehtuuria ja muotokieltä tallentaen havaintoja erilaisin käytössä olevin välinein ja hyödyntää havaintojaan omien kolmiulotteisten töidensä tekemisessä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T8: Oppilas osaa tarkastella taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista.

(ku6.4) Oppilas tarkastelee Valkeakoskea ja itselleen tuttuja kaupunginosia moniaistisesti lähestyen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa havainnoi taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttää monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T8: Oppilas kykenee tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista.

T10: Oppilas osaa ottaa kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.

Hyvät käytännöt

Yhteiskuntaoppi

Eheytetään sisältö 6. luokan yhteiskuntaopin sisältöihin.

Tutkimuskohteita

Tutkimisen kohteina voivat olla mm. kirkot, puistot, museot, vesistöt ja viheralueet.

TVT

Käytetään apuna tv-tvälineitä esimerkiksi kohteiden kuvaamiseen. 0 kommenttia

---

(ku6.5) Oppilas tutustuu kuvataiteen eri lajeihin: maalaukseen, piirustukseen, grafiikkaan, kuvanveistoon ja rakenteluun harjoittelemalla kuvataiteelle ominaista työskentelyprosessia, johon kuuluu ideointi, suunnittelu, kokeilu, ilmaisu ja arviointi.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T11: Oppilas osaa ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen sekä kykenee vaikuttamaan kuviensa avulla.

(ku6.6) Oppilas tarkastelee ja arvioi Valkeakoskella ja Suomessa ilmenevien erilaisten kulttuurien kuviin, taiteeseen ja tapoihin tuottaa kuvia sekä tekee havaintojensa perusteella tuoksen, jossa hyödyntää jotakin grafiikan menetelmää sekä pinnan käsittelymenetelmää.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa soveltaa eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

T10: Oppilas kykenee ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.

T11: Oppilas osaa ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen sekä kykenee vaikuttamaan kuviensa avulla.

Hyvät käytännöt

Integrointi

Eheytetään sisältö esimerkiksi äidinkielen ja uskonnon sisältöihin.

Kuvakulttuureja

Otetaan käyttöön esimerkiksi saamelaisten tarinat ja kuvat, Kalevala, maahanmuuttajien monet kulttuurit ja taide, sekä symbolit ja pistemaalaus.

(ku6.7) Oppilas tutustuu osana yrittäjyys teemaa mainonnan keinoihin ja kuvakulttuureihin. Oppilas laatii tuotoksen, jonka avulla pyrkii vaikuttamaan toisiin ihmisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

T6: Oppilas kykenee ilmaiseemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

T11: Oppilas osaa ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen sekä kykenee vaikuttamaan kuviensa avulla.

(ku7.1) Oppilas tekee teoksen, joka perustuu hänen omaan kuvakulttuuriinsa: painopisteinä tutkiva lähestymistapa ja sopivan tekniikan valitseminen omaan teokseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

L5: Oppilas osaa hyödyntää tv:t:tä tiedonhaussa

(ku7.2) Oppilas harjoittelee valokuvauksen perustekniikkaa ja pienryhmätyöskentelyä: painopisteinä digitaalinen valokuvaus ja valokuvan valottuminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa keskustella omista ja muiden havainnoista ja perustella näkemyksiään.

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

(ku7.3) Oppilas tutustuu oman tekemisen kautta mediaympäristöön, graafiseen suunnitteluun ja visuaaliseen markkinointiin: painopisteinä vaikuttaminen, kannanottaminen, kuvatulkinna ja visuaalisen kulttuurin merkitys yhteiskunnalle.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osaa tarkastella taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista.

T10: Oppilas kykenee ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.

T11: Oppilas osaa ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen sekä osaa vaikuttaa kuviensa avulla.

(ku7.4) Oppilas tutustuu arkkitehtuuriin ja ympäristön kuvakulttuuriin: painopisteinä rakennettu ympäristö, rakenteet ja tilakokemus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa havainnoida taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttää monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T9: Oppilas osaa soveltaa eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

(ku7.5) Oppilas syventää kuvantekemisen taitojaan harjoittelemalla kuvan tuottamista havainnosta: painopisteinä erilaiset piirtämisen tekniikat ja ihmisen kuvaaminen visuaalisessa kulttuurissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa havainnoida taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttää monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T3: Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

(ku7.6) Oppilas tutustuu eri aikojen ja kulttuurien tapoihin tuottaa kuvia: painopisteinä kulttuurinen moninaisuus, kulttuurissa ilmenevät arvot, taidehistoria ja perinteiset kuvan tekemisen tavat.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa soveltaa kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

T8: Oppilas kykenee tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista.

T9: Oppilas osaa soveltaa eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

(ku7.7) Oppilas tutustuu muotoilun maailmaan: painopisteinä esineet ja kestävä kehitys.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T6: Oppilas kykenee ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

T11: Oppilas osaa ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen sekä osaa vaikuttaa kuviensa avulla.

(ku7.8) Oppilas tutustuu taiteen maailmaan: painopisteinä tutkiva lähestymistapa, taidehistoria ja grafiikan menetelmät.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T5: Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.

T9: Oppilas osaa soveltaa eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

(ku7.9) Oppilas harjoittelee kuvan rakentamista ja sommittelua: painopisteinä kuva-analyysi ja sommittelun harjoittelu kollaasitekniikalla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T7: Oppilas osaa soveltaa kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

(ku7.10) Oppilas syventää kuvantekemisen taitojaan harjoittelemalla värien käyttöä ja maalaamista: painopisteinä tarinat, kuvitukset ja oma kuvailmaisuus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa havainnoida taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttää monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T9: Oppilas osaa soveltaa eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

(ku7.11) Oppilas tutustuu taidehistoriaan animaation keinoin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä osoittaa syventäneensä kuvallisen tuottamisen taitojaan.

T6: Oppilas kykenee ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

T9: Oppilas osaa soveltaa eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

L5: Oppilas osaa käyttää tv:tä tehtävänsä toteuttamisessa

(ku7.12) Oppilas osallistuu opintokäyntiin Visavuoreen tuottaen teoksen haluamastaan kohteesta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa havainnoida taidetta.

T8: Oppilas osaa tarkastella taiteen merkitystä yhteiskunnalle historian näkökulmasta (kultakausi).

L2: Oppilas osoittaa arvostavansa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistavansa siihen liittyviä arvoja.

Hyvät käytännöt

Kopiointi

Otetaan mukaan alustat ja kopioidaan jokin yksityiskohta Wisavuoren taiteesta grafiittipiirroksena.

10.9 Käsityö

(ks1.1) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä tunteiden, tarinoiden ja mielikuvitusympäristöjen käyttö suunnittelun lähtökohtana.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin

T2: Oppilas kykenee antamaan käsityöprosessistaan kuvauksen sopivalla menetelmällä.

T4: Oppilas osaa työstää erilaisia materiaaleja vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.

(ks1.2) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä tuotteen kuvailun taitojen harjoittelu ja kuvan ottaminen omasta tuotteesta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin

T2: Oppilas kykenee antamaan käsityöprosessistaan kuvauksen sopivalla menetelmällä.

T4: Oppilas osaa työstiä erilaisia materiaaleja vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.

Hyvät käytännöt

TVT

Harjoitellaan digitaalisen kuvan ottamista omasta työstä.

(ks1.3) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä materiaaleihin tutustuminen: puu, metalli, muovi, kuitu, lanka ja kangas.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin

T2: Oppilas kykenee antamaan käsityöprosessistaan kuvauksen sopivalla menetelmällä.

T4: Oppilas osaa työstiä erilaisia materiaaleja vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.

(ks1.4) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä itsearvioinnin harjoittelu.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin

T2: Oppilas kykenee antamaan käsityöprosessistaan kuvauksen sopivalla menetelmällä.

T4: Oppilas osaa työstää erilaisia materiaaleja vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.

(ks2.1) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä ympäristön havainnointi ideoinnin pohjana: liike ja tasapaino.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin

T2: Oppilas kykenee antamaan käsityöprosessistaan kuvauksen sopivalla menetelmällä.

T4: Oppilas osaa työstää erilaisia materiaaleja vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.

(ks2.2) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä käsityön laitteisiin tutustuminen: leikkaus, liitos, yhdistely, muokkaus ja työstö.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin

T2: Oppilas kykenee antamaan käsityöprosessistaan kuvauksen sopivalla menetelmällä.

T4: Oppilas osaa työstää erilaisia materiaaleja vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.

(ks2.3) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä työvaiheiden kuvaaminen ja tallentaminen sähköiseen oppimisympäristöön.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin

T2: Oppilas kykenee antamaan käsityöprosessistaan kuvauksen sopivalla menetelmällä.

T4: Oppilas osaa työstää erilaisia materiaaleja vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.

L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Hyvät käytännöt

TVT

Harjoitellaan digitaalisen kuvan ottamista omasta työstä. Harjoitellaan kuvan lataamista luokan sivuille pilveen.

(ks2.4) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä muoto, väri ja pinta sekä vertaisarvioinnin harjoittelu.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin

T2: Oppilas kykenee antamaan käsityöprosessistaan kuvauksen sopivalla menetelmällä.

T4: Oppilas osaa työstää erilaisia materiaaleja vastuuntuntoisesti ja turvallisesti.

(ks3.1) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä erilaisten materiaalien kokeilu.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas tunnistaa monia erilaisia materiaaleja.

T4: Oppilas osaa työstää erilaisia materiaaleja tarkoituksenmukaisesti.

(ks3.2) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä materiaalien ominaisuuksien tutkiminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa kykenevänsä työskentelemään keksien ja kokeillen.

T5: Oppilas osaa valita ja käyttää työhön sopivaa välineistöä.

(ks3.3) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä tutustuminen turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas kykenee työskentelemään pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti.

T5: Oppilas osoittaa kykenevänsä toimimaan turvallisesti.

(ks3.4) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa; painopisteenä yhteisöllisen tuotteen valmistaminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas hallitsee kokonaisen käsityöprosessin.

T3: Oppilas osaa suunnitella ja valmistaa yhdessä muiden kanssa käsityötuotteen.

Hyvät käytännöt

Lumiveistos

Rakennetaan pihalle jää- tai lumikasa, jota oppilaat työstävät työkaluilla yhdessä.

Iglu

Rakennetaan porukalla iglu netin ohjeiden avulla. Ensin rakennetaan esimerkiksi puulevyistä muotti.

(ks4.1) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä suunnitelman laadinta ja kehittäminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa laatia suunnitelman käsityötuotteen valmistuksesta.

T7: Oppilas osaa tarkastella vuorovaikutteisesti käsityön prosessia.

L5: Oppilas osaa yhdistää kuvaa ja tekstiä, muuttaa niiden kokoa ja paikkaa sekä rivittää tekstiä.

Hyvät käytännöt

TVT

Käytetään työvaiheiden tallentamiseen tvv-välineitä, kuten iPadiä tai kännykkää.

(ks4.2) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä käsityövälineiden toimintaperiaatteiden tutkiminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas valitsee käyttöönsä sopivaa käsityövälineistöä.

T5: Oppilas käyttää käsityövälineitä turvallisesti.

(ks4.3) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä alan käsitteiden omaksuminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas tunnistaa käsityön käsitteistöä.

(ks4.4) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä työn vaiheiden itsearviointi.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas kykenee arvioimaan omaa ja toisen kokonaista käsityöprosessia.

(ks5.1) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä ideointi ympäristöä havainnoimalla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa hyödyntää paikallisuutta. (Ei vaikuta arvosanaan.)

T3: Oppilas osoittaa luottavansa omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa.

(ks5.2) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä suunnitelman visuaalinen ja numeerinen laadinta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa suunnitella käsityötuotteen.

T6: Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa suunnittelussa.

(ks5.3) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä laadukkaasti tuotteen ominaisuuksiin perehtyminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa arvioida käsityöprosessia kokonaisvaltaisesti.

T8: Oppilas osaa arvioida tuotantotapoja kriittisesti.

(ks5.4) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä erilaisten värien, kuvioiden, pintojen, tyylien ja muotojen yhdistely.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee keksivään ja kokeilevaan käsityöhön. (Ei vaikuta arvosanaan.)

T4: Oppilas osaa tunnistaa monia erilaisia materiaaleja.

T4: Oppilas kykenee työstämään erilaisia materiaaleja.

(ks6.1) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksien soveltaminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas hallitsee käsityöprosessin dokumentoinnin,

T4: Oppilas tunnistaa monia erilaisia materiaaleja.

T5: Oppilas osaa valita ja käyttää työhön sopivaa välineistöä.

(ks6.2) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä rakenteiden synnyn ja energian käytön tutkiminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas tuntee monia erilaisia materiaaleja.

T5: Oppilas valitsee työhön sopivaa välineistöä.

T8: Oppilas kykenee arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti.

(ks6.3) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä tieto- ja viestintäteknologian käyttö työn eri vaiheissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja dokumentoinnissa.

(ks6.4) Oppilasideoi ja suunnittelee tuotteen, toteuttaa sen kokeillen ja soveltaen sekä tallentaa työn eri vaiheet ja arvioi niitä; painopisteenä vertaisarviointi yksilö- ja ryhmäpalautteessa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas kykenee arvioimaan muiden käsityöprosesseja.

(ks7.1) Oppilas ammentaa omasta kokemusmaailmastaan nousevia kiinnostuksen kohteita, käyttää niitä suunnittelunsa tukena, esittää työhön ratkaisuvaihtoehtojaan ideoidessaan, kokeillessaan ja suunnitellessaan sekä ottaa vastuuta työskentelyprosessista työturvallisuus huomioiden.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa suunnitella työskentelyään: ideoida, tutkia ja kokeilla yritteliäästi.

(ks7.2) Oppilas harjoittelee itsenäistä työskentelyä kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti sekä tarkastelee ja kehittää suunnitelmia ja työskentelyään jatkuvasti.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilasta osaa asettaa käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteitaan, toteuttaa niiden perusteella kokonaisen käsityöprosessin sekä arvioida oppimistaan.

Hyvät käytännöt

Pienryhmät

Jakaannutan pienryhmiin aiheiden mukaisesti. Eri pienryhmät työstävät omia aiheitaan. Kun kaikki eivät tee samaa, pärjätään vähemmillä välineillä ja lyhyemmillä jonoilla.

Kussakin ryhmässä voi olla nimetty tutori, joka neuvottelee opettajan kanssa ja ohjaa muuta ryhmää.

(ks7.3) Oppilas harjoittelee valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja, tekniikoita ja työstömenetelmiä sekä käyttää niitä valmistaessaan itsesuunniteltuja tuotteita ja teoksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa käyttää monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä osoittaa innovaatiokykynsä kehittyneen.

(ks7.4) Oppilas harjoittelee käyttämään oikeita käsityön käsitteitä työskennellessään, esittämään omat tai yhteiset ideat kuvallisesti ja kirjallisesti sekä valmistamaan tuotteita tai teoksia suunnitelmiensa pohjalta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa käyttää käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä osoittaa vahvistaneensa visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.

(ks7.5) Oppilas harjoittelee arvioimaan työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas kykenee havainnoimaan, ennakoimaan ja ottamaan huomioon työtilanteisiin liittyvät riskitekijät sekä toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

(ks7.6) Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityöprosessin suunnittelussa ja dokumentoinnissa itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä harjoittelee yhteisöllisen tiedon tuottamisen ja jakamisen mahdollisuuksia prosessin eri vaiheissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.

Hyvät käytännöt

Office365

Käytetään OneNote-sovellusta työskentelyn dokumentointiin.

Pedanet

Pedanet lienee helppokäyttöisin alusta. Siihen on helppo liittää kuvia ja videoita eli se sopii hyvin dokumentointiin ja tiedon jakamiseen.

(ks7.7) Oppilas laajentaa tietämystään käsityön merkityksestä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa antaa esimerkkejä käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkityksestä omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.

Hyvät käytännöt

Opintokäynnit

Vieraillaan yrityksissä tai tavataan käsityöammattilaisia, esimerkkinä puuseppä

(ks7.8) Oppilas harjoittelee pohtimaan omien valintojensa merkitystä omassa työskentelyssään kestäväen elämäntavan näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas kykenee taloudelliseen ajatteluun ja osoittaa kehittäneensä käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävä elintapaa.

Hyvät käytännöt

Uusiutuvat materiaalit

Lähdetään ulos käsityöluokasta työvälineiden kanssa. Tehdään pajupilli tai makkaratikku. Paistetaan makkarat nuotiolla.

10.10 Liikunta

Yhteistyö liikuntatoimen kanssa

Palvelumaksut ja periaatteet

Tilojen käyttömaksut ja korvaukset selviävät liikuntapalvelujen vuosittaisesta taksaohjelmasta. Varausten peruuntumisesta tulee tehdä ajoissa ilmoitus. Perumatta jäänyt vuoro laskutetaan.

Ladut ja ulkoreitit

Ladut ja ulkoreitit ovat koulujen käytössä maksutta ja niiden hallinnoinnista vastaa Liikuntatoimi. Kunnossapidosta vastaa Kiinteistökeskus. Koulun on mahdollista tilata myös opetuslatu maksutta toimipisteen läheisyyteen, mikäli se työtilanteen osalta voidaan toteuttaa.

Uimahalli

Uimahallin käytöstä peritään oppilaskohtainen käyttömaksu. Liikuntatoimen toteuttamasta uimaopetuksesta peritään tuntimaksu. Liikuntatoimen henkilökunnalle ei kuulu ryhmän kurinpito. Koulu vastaa hallivuoron varauksesta sekä ryhmänsä toiminnallisesta valvonnasta. Uimahalli ottaa vastaan kuudesluokkalaisten uimataitosuorituksia ja toimittaa niistä kouluittaisen yhteenvedon lukuvuoden lopussa opetuspäällikölle.

Jäähalli Wareena

Kouluilla on alennettu tuntimaksu kello seitsemän ja viidentoista välillä. Koulu vastaa hallin varauksesta ja ryhmänsä valvonnasta.

Laskettelurinne Korkeakangas

Koulujen varaukset pyritään sijoittamaan välittömästi aikaan ennen rinteiden avaamista yleisölle. Varauksen edellytyksenä on, että rinteeseen saadaan vähintään kymmenen käyttäjää. Laskettelurinteiden käyttömaksu peritään käyttäjää kohden. Klo 8-16 koululaisryhmillä on alennettu käyttömaksu. Koulu vastaa rinteiden varauksesta liikuntapäivää varten sekä ryhmänsä toiminnallisesta valvonnasta. Kahvio- ja välinevuokrauspalvelut tulee tilata erikseen.

Liikuntahalli

Koululaisryhmillä on alennettu käyttömaksu. Koulu vastaa hallin varaamisesta sekä ryhmänsä valvonnasta. Varauksia ei voida tehdä, Leppälän, Sorrilan ja Tietolan kouluja koulua lukuun ottamatta, kuukautta pidemmälle ajalle. Liikunnanohjauksesta peritään tuntimaksu. Liikunnanohjaajalle ei kuulu ryhmän kurinpito.

Urheilukentät

Urheilukentät ovat maksutta koulujen käytössä koko ajan. Saharan kenttä on kuitenkin ajalla 1.11. – 30.4. maksullinen. Koulu vastaa kenttien varauksesta sekä ryhmänsä toiminnallisesta valvonnasta. Liikuntapäivää varten Apian kentälle tulee toimittaa kirjallinen välinetilaus hyvissä ajoin.

Koulujen kentät

Koulujen tonteilla sijaitsevat kentät eivät hallinnollisesti kuulu koulun piha-alueisiin, vaan kaikkien kenttien kunnossapidosta ja hallinnoinnista vastaa Liikuntatoimi, joka myös myöntää niiden vakiovuorot. Sama koskee myös tilapäisvarauksia, kuten sirkuksia ja erilaisia näytöksiä. Kentät ovat maksutta koulujen käytössä.

Koulujen liikuntasalit

Varustus

Koulujen tulee jättää iltakäyttäjien saataville vähintään salin perusvarustus: salibandymaalit, telineet, patjat ja lentopalloverkko.

Kunnossapito

Koulujen liikuntasalien kunnossapidosta vastaa Kiinteistökeskus.

Hallinto

Liikuntatoimi vastaa liikuntasalien sekä niiden puku- ja suihkutilojen käytöstä ja hallinnosta kouluajan ulkopuolella.

Vakiovuorojen varaaminen

Koulut ilmoittavat liikuntatoimistoon 31.5. mennessä liikuntasalien oppilaskerhojen vakiovuorot. Samalla koulut ilmoittavat liikuntatoimistoon ehdotuksensa salien käyttörajoituksista ja muista erityistoiveista.

Oppilaskerhojen vakiovuorot ovat oman koulun vuokratiloissa maksuttomia. Henkilöstövuorojen varaamisessa noudatetaan kaupungin yleistä käytäntöä.

Tilapäisvaraukset

Myös koulut varaavat liikuntasalien tilapäisen käytön liikuntatoimistosta. Olennaista on, että kaikki varaukset saatetaan ajoissa liikuntatoimenjohtajan tietoon päätöksen tekoa varten. Sen lisäksi koulut kiinnittävät tilapäisvarauksesta tiedotteen iltaikäyttäjien näkyville niin, että käyttäjät voivat nähdä sen varausta edeltävällä käyttökerrallaan eli vähintään viikkoa ennen tapahtumaa.

Käytön valvonta

Liikuntatoimi toimittaa iltaikäytön vuorolistat ja käyttöpäiväkirjasivut kouluille. Koulu vastaa uusien sivujen asettamisesta esille ja täytettyjen sivujen toimittamisesta liikuntatoimistoon viikoittain. Sen voi tehdä esimerkiksi monitoimikoneella osoitteeseen liikunta@valkeakoski.fi. Koulut ilmoittavat väärinkäytöksistä suoraan liikuntatoimistoon. Mikäli ne aiheuttavat kurinpitotoimia, vastaa niistä liikuntatoimi.

Avaimet

Avaimien luovutuksesta, palautuksesta, lisähankinnasta sekä avainrekisterin yleisestä ylläpidosta vastaa kunkin koulun rehtori. Avaimen noutajalta edellytetään panttimaksutositteen esittämistä sekä vastuuhenkilöilmoituksen täyttämistä. Avaimet palautetaan 31.5. mennessä.

Kalusto ja välineet

Käyttäjä, joka tuo saliin kalustoa tai välineitä, huolehtii myös salin tyhjentämisestä ennen seuraavan vuoron alkua.

(li1.1) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan pihaleikkejä; painopisteenä juoksut ja hyppy.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas on fyysisesti aktiivinen.

T3: Oppilas osaa motorisia perustaitoja, erityisesti liikkumistaitoja.

(li1.2) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan metsäleikkejä; painopisteenä säännöt.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas noudattaa yhdessä sovittuja sääntöjä.

T8: Oppilas ottaa vastuuta yhteisleikkien onnistumisesta.

(li1.3) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan vesileikkejä; painopisteenä veden kanssa sinuiksi tuleminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas on tottunut vesiliikuntaan.

T6: Oppilas toimii turvallisesti liikuntatunneilla.

(li1.4) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan lumi- ja jääleikkejä; painopisteenä tasapaino.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas hallitsee motorisia perustaitoja, erityisesti tasapainon.

T7: Oppilas hallitsee tunteensa ja toimintansa liikuntatunnin vuorovaikutustilanteissa.

(li1.5) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan voimistelu- ja musiikkileikkejä; painopisteenä kehonhallinta ja -hahmotus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: oppilas havainnoi itseään aistien avulla ja tekee liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

(li1.6) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan välineleikkejä ja -pelejä; painopisteenä pallot ja hernepussit sekä toisten huomioiminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas hallitsee motorisia perustaitoja, erityisesti välineenkäsittelytaitoja.

T4: Oppilas käsittelee turvallisesti erilaisia välineitä.

T8: Oppilas osaa työskennellä yhdessä.

(li1.7) Oppilas osallistuu Myllysaaren tanssityöpajaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: oppilas havainnoi itseään aistien avulla ja tekee liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

(li2.1) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan pihaleikkejä; painopisteenä välineet ja erityisesti pallot.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas hallitsee motorisia perustaitoja, erityisesti välineenkäsittelytaitoja.

T8: Oppilas osaa työskennellä yhdessä muiden kanssa.

(li2.2) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan metsäleikkejä; painopisteenä kiipeily, juoksut ja hyyt.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas hallitsee motorisia perustaitoja, erityisesti tasapaino- ja liikkumistaitoja.

T4: Oppilas liikkuu turvallisesti metsäympäristössä.

T8: Oppilas noudattaa yhdessä sovittuja sääntöjä.

(li2.3) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan vesileikkejä; painopisteenä alkeisuimataito.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas liikkuu turvallisesti uimahalliympäristössä.

T5: Oppilas hallitsee alkeisuimataidon.

T6: Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

(li2.4) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan jää- ja lumileikkejä; painopisteenä välineillä eteneminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas hallitsee motorisia perustaitoja, erityisesti liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja.

T9: Oppilas työskentelee itsenäisesti.

T10: Oppilas kokeilee oman toimintakykynsä rajoja.

(li2.5) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan voimistelu ja musiikkileikkejä; painopisteenä kiipeily, ilmaisu ja rytmin mukaan liikkuminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas uskaltaa ilmaista itseään liikkuen.

T9: Oppilas ilmaisee itseään monipuolisesti.

(li2.6) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan palloleikkejä; painopisteenä tunnehallinta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas säätelee vuorovaikutustilanteissa tunneilmaisuaan ja toimintaansa.

T8: Oppilas ottaa vastuuta yhteisleikkien onnistumisesta.

(li3.1) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan perusliikuntaa; painopisteenä nopeus ja monipuoliset leikit.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa arvioida nopeuttaan.

T5: Oppilas kehittää ja ylläpitää nopeuttaan.

(li3.2) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan luontoliikuntaa; painopisteenä havaintojen teon taidot.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa liikkua metsässä.

T7: Oppilas toimii liikuntatunnilla turvallisesti.

Hyvät käytännöt

Valokuvasuunnistus

(li3.3) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan vesiliikuntaa; painopisteenä uinti.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa liikkua vedessä.

T7: Oppilas toimii liikuntatunnilla turvallisesti.

(li3.4) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan jää- ja lumiliikuntaa; painopisteenä tasapaino, leikit ja osallisuus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas hallitsee tasapainoan.

T3: Oppilas soveltaa monipuolisesti liikkumistaitojaan talviliikuntaan.

T4: Oppilas osaa käyttää talviliikuntavälineitä.

(li3.5) Oppilas harjoittelee tv-laitteiden avulla tasonsa mukaan musiikki- ja tanssiliikuntaa sekä voimistelua; painopisteenä tasapaino, ilo ja virkistys.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas toteuttaa aktiivisesti annettuja harjoituksia.

T2: Oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään aistien avulla.

L5: Oppilas osaa tuottaa kuvaa, videokuvaa, ääntä ja animaatiota.

(li3.6) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan palloilua; painopisteenä paritehtävät.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa käyttää palloiluvälineitä. T8: Oppilas ottaa toiset huomioon.

T9: Oppilas toimii reilun pelin hengessä.

(li4.1) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan perusliikuntaa; painopisteenä liikkuvuus ja monipuoliset harjoitteet.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa arvioida liikkuvuuttaan.

T5: Oppilas kehittää ja ylläpitää liikkuvuuttaan.

(li4.2) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan luontoliikuntaa; painopisteenä ratkaisuntekotaidot.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

T4: Oppilas osaa liikkua metsässä käyttäen yksinkertaista karttaa.

T7: Oppilas toimii liikuntatunnilla turvallisesti.

(li4.3) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan vesiliikuntaa; painopisteenä uinti.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa uida 25 metriä.

T7: Oppilas toimii liikuntatunnilla turvallisesti.

(li4.4) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan jää- ja lumiliikuntaa; painopisteenä tasapaino, pelit ja osallisuus sekä osallistuu opintokäyntiin jäähalli Wareenassa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas hallitsee tasapainoaan.

T4: Oppilas osaa käyttää talviliikuntavälineitä.

T9: Oppilas osoittaa kantavansa vastuuta yhteisestä oppimistilanteesta.

T9: Oppilas osoittaa reilun pelin henkeä.

(li4.5) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan musiikki- ja tanssiliikuntaa sekä voimistelua; painopisteenä toisten huomioon ottaminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa harjoittelevansa parhaansa yrittäen.

T8: Oppilas kykenee työskentelmään kaikkien kanssa.

T9: Oppilas osoittaa kantavansa vastuuta yhteisen oppimistilanteen onnistumisesta.

(li4.6) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan palloilua; painopisteenä ryhmätehtävät.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas ottaa aktiivisesti osaa erilaisiin liikuntatehtäväkokeiluihin.

T8: Oppilas osoittaa kykenevänsä toimimaan tuloksellisesti missä tahansa ryhmässä.

T9: Oppilas osoittaa kantavansa vastuuta yhteisen liikuntatehtävän onnistumisesta.

(li5.1) Oppilas osallistuu Move!-mittaukseen osana laajaa terveystarkastusta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa arvioida omia fyysisiä ominaisuuksiaan. T5: Oppilas ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan. Move!-mittaukset eivät saa vaikuttaa liikunnan arvosanaan.

Hyvät käytännöt

Move!-tapahtuma liikuntahallilla

Move tapahtuma järjestetään lukuvuoden aluksi yhdessä liikuntatoimen, kouluterveydenhoidon ja koulujen kanssa.

Moven toteuttaminen viidennellä vuosiluokalla

Aamupäivävuoro

Aamupäivävuorossa klo 9-12 ovat Roukko ja Tietola. Roukosta osoitetaan opettaja pisteisiin 1, 2 ja 3 ja Tietolasta pisteisiin 4 ja 5. Oppilashuolto hoitaa pisteen 6. Roukosta oppilasryhmät (noin 20 oppilasta) aloittavat pisteistä 1, 2, 3 ja 4. Tietolan oppilasryhmät aloittavat pisteistä 5 ja 6.

Iltapäivävuoro

Iltapäivävuorossa klo 12-15 ovat Sorrila, Kärjenniemi, Leppälä, Tarttila ja Rauhala. Sorrilasta osoitetaan opettaja pisteisiin 1, 2, ja 3, Kärjenniemestä pisteeseen 4, Rauhala pisteeseen 5 ja Leppälästä pisteeseen 6. Tarttilalla on vapaavuoro. Sorrilan oppilasryhmät (noin 20 oppilasta) aloittavat pisteistä 1, 2 ja 3. Tarttilan ja Leppälän yhdistetty ryhmä aloittaa pisteestä 4, Kärjenniemi aloittaa pisteestä 5 ja Rauhala pisteestä 6.

Ulkopuoliset toimitsijat

Liikuntatoimi hoitaa toimitsijan pisteisiin 3, 5 ja 6. Oppilashuolto (terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi) pisteisiin 1, 2 ja 4.

Miksi mittaus järjestetään?

Liikunnan ops-perusteet: ”Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.” Mittaustuloksia käytetään syyskuun laajassa terveystarkastuksessa.

Milloin mittaus suoritetaan?

Mittaus toteutetaan yhteisenä tapahtumana liikuntahallilla heti kouluvuoden alussa. Poissaolijoiden paikkausmittaus hoidetaan kouluilla. Aamupäiväryhmä tulee liikuntahallille mittauksiin klo 9- 12 ja iltapäiväryhmä klo 12-15.

Missä mittaus suoritetaan?

Mittauksia tehdään liikuntasalissa, painisalissa, nyrkkeilysalissa ja yläkäytävällä. Liikuntatoimi valmistelee suorituspaikat, numeroi ne näkyvästi ja hoitaa tarvittavan

---

välineistön. Koulutoimi järjestää paikalle äänimerkit. Jokaisella pisteellä on joko liikuntatoimen tai terveydenhoidon edustaja. Kouluilta tulee joka pisteelle vähintään yksi opettaja.

Miten oppilaille järjestetään henkilökohtaiset lomakkeet?

Suorituslomakkeet tulostetaan koululla. Lomake on mukana oppilaalla, joka antaa sen aina mittauspisteen kirjurille. Oppilaalla on tiedossaan aloitussuorituspaikan numero. Oppilas kirjoittaa lomakkeeseen nimensä, luokkansa ja koulun. Koulutoimi järjestää paikalle varalomakkeita.

Vaikuttaako mittaus liikunnan arvosanaan?

Puhutaan tosiaan mittauksista ei testeistä. Mittaukset eivät vaikuta liikunnan arvosanaan. Oppilaille ei myöskään ilmoiteta viitearvoja etukäteen. Yritetään rakentaa oppilaille mahdollisimman positiivinen tapahtuma.

Miten ruokailu hoidetaan?

Ruokailut hoidetaan koululla: etelä mittauksen jälkeen, pohjoinen ennen mittausta. Optiona on myös eväsmahdollisuus. Oppilaille on tilattu jäätelöt suoritusten jälkeen nautittavaksi. Opettaja kuittaa ryhmälleen jäätelöt kahvilasta. Toimitsijoille on kahvilassa varattu kahvi tai tee kuittausta vastaan.

Mitä tuloksille tehdään?

Luokanopettaja kerää oppilaittensa suorituslomakkeet ja täyttää niiden perusteella yhteenvedon. Koulun yhteenvedot toimitetaan kopetoon, jossa tulokset kirjataan valtakunnalliseen tilastoon. Sitten luokanopettaja toimittaa tuloskortit koteihin ja huoltaja

---

palauttaa yläosan koululle. Huoltajalta luvan saatuaan luokanopettaja toimittaa tuloskortit kouluterveydenhoitajalle.

Opettajan muistilistat

Ennen tapahtumaa

- Sovi rehtorin kanssa kulkeminen tai kuljetus liikuntahallille ja takaisin.
- Tilaa perusopetusryhmällesi jäätelöt tai mehujäät kasvatus- ja opetustoimistosta.
- Mikäli oppilaat eivät syö koululla, tilaa ja jaa eväät.

Tutustu hyvin oman suorituspaikkasi ohjeisiin (Opettajan käsikirja). Opettajien mittauspisteet on toimitettu koululle. Kullakin mittauspisteellä on myös oppilashuollon tai liikuntatoimen edustaja. http://www.edu.fi/move/move-mittaus/mittausten_kulku

Tulosta ja jaa oppilaille kaksipuoliset tuloslomakkeet (Tuloslomake, 5. luokka). Mikäli oppilaalla on liikunnallisia vaikeuksia, hänelle tulostetaan soveltava lomake (Sovellettu tuloslomake). http://www.edu.fi/move/move-mittaus/mittausten_kulku

Ilmoita kullekin oppilaalle hänen aloitussuorituspaikkansa numero, jotka on toimitettu koululle.

Tapahtuman aikana

- Valvo, että ulkokengät ja muut tavarat jätetään joko aulan naulakoihin tai liikuntahallin pukuhuoneisiin.
  - Ohjaa oppilaasi tapahtuman alussa liikuntasaliin, jossa on liikuntatoimen vetämä lyhyt alkulämmittely (5- 10min).
  - Ohjaa oppilaat omille aloitussuorituspaikoilleen, joiden numerot olet jo koululla
-

---

merkinnyt oppilaille tulostamiisi suorituskortteihin. Ryhmät siirtyvät aina vastapäivään seuraavaan mittauspisteeseen.

- Opettajat ja muut toimitsijat pysyvät koko ajan yhdellä ja samalla omalla suorituspaikallaan, johon ovat perehtyneet etukäteen netissä!
- Siirry mittaamaan omalle suorituspaikallesi, jossa pysyt koko tapahtuman ajan ja johon olet etukäteen perehtynyt Move!-sivuston avulla.
- Kerää lopuksi luokkasi oppilailta täytetyt tuloslomakkeet.
- Kuittaa kahvisi ja oppilaiden jäätelöt kahviosta.

Tapahtuman jälkeen

- Järjestä koululla korvaava mittaus niille oppilaille, jotka eivät osallistuneet Move!-tapahtumaan tai joilta jäi puuttumaan suorituksia.
- Käytä tuloslomakkeet pikaisesti kotona huoltajilla allekirjoitusta varten.
- Toimita kouluterveydenhoitajalle ne oppilaiden tuloslomakkeet, joihin huoltaja on merkinnyt suostumuksensa.
- Täytä tulosyhteenvedo ja toimita se kasvatus- ja opetustoimistoon (Oppilasryhmäkohtainen tuloslomake) syyskuun 15. päivään mennessä.
http://www.edu.fi/move/move-mittaus/mittausten_kulku
- Muistuta oppilaita, että uusintamittaus tehdään kahdeksannella vuosiluokalla.
- Sovi kunkin oppilaan kanssa tavoite: mitä osa-aluetta hän aikoo kehittää.

Rehtorin muistilista

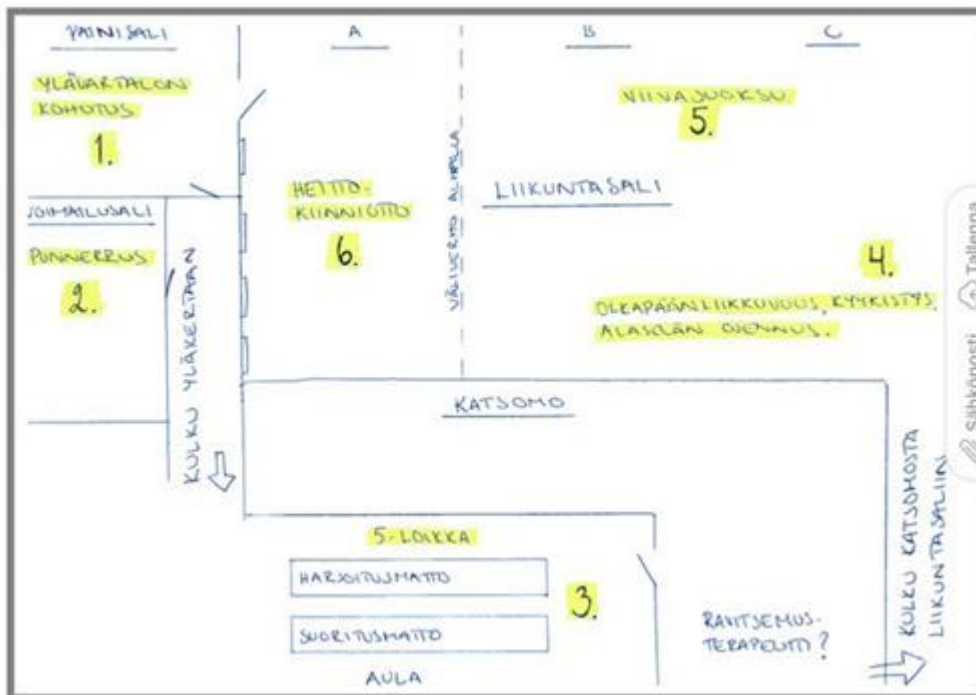
Ennen tapahtumaa

- Kirjaa tapahtuma lukuvuosisuunnitelmaan (muut tapahtumat).
  - Suunnittele ja järjestä kulkeminen tai kuljetus liikuntahallille ja takaisin.
  - Sovi keittiön kanssa viidesluokkalaisten ruokailu koululla tai tilaa keittiöltä oppilaille eväät.
  - Sovi ryhmäsi koulujen kanssa suorituspaikkajaosta ja ilmoita jokaiselle opettajallesi hänen mittauspaikkansa.
  - Aamupäiväryhmä: Roukko 3, Tietola 2, Oppilashuolto 1
  - Iltapäiväryhmä: Sorrila 3, Kärjenniemi 1, Rauhala 1, Leppälä 1, Tarttila 0
  - Varmista, että opettajat tutustuvat oman mittauspisteensä ohjeisiin Opettajan käsikirjasta.
  - Varmista, että oppilaille tulostetaan viidesluokkalaisten tuloslomakkeet tai sovelletut lomakkeet.
  - Varmista, että oppilaille ilmoitetaan aloitussuorituspaikan numero, joka tiedotetaan toukokuun aikana. 0 kommenttia
-

Tapahtuman jälkeen

- Varmista, että kaikilta oppilailta on mittaukset tai soveltavat mittaukset kirjattuna.
- Varmista, että luokanopettajat toimittavat ryhmänsä yhteenvedon kasvatus- ja opetustoimistoon syyskuun 15. päivään mennessä.
- Sovi luokanopettajien kanssa, miten tuloslomakkeet toimitetaan pikaisesti koteihin ja hankitaan lupa niiden toimittamiseen terveydenhoitajille.
- Varmista, että ne tuloslomakkeet, joihin on saatu huoltajan lupa, toimitetaan kouluterveydenhoitajalle.
- Kerää palaute tapahtuman onnistumisesta henkilökunnalta ja oppilailta ja toimita se kasvatus- ja opetustoimistoon.

Suorituspaikat

Mittauspisteet

Suorituspaikka 1, painisali, ylävartalon kohotus

kahdessa ryhmässä

soittolaite ja usb-tikku

voiko radion mykistää painisalista?

Suorituspaikka 2, nyrkkeilysali, etunojapunnerrus

Suorituspaikka 3, kahvilan ja salin välinen käytävä, vauhditon 5-loikka

kaksi mittauspaikkaa, toinen harjoitteluun

metrit merkitty valmiiksi

mittanauha

Suorituspaikka 4, salin C-osa, kyykistys, alaselän ojennus täysistunnassa sekä oikean ja vasemman olkapään liikkuvuus

oppilas näkee suorituksensa peilistä

videointi?

tarvitaanko sermejä intimizeettisuojuksi?

tekeekö yksi oppilas kerrallaan kaikki kolme tehtävää?

Suorituspaikka 5, salin B- ja C-osat, 20 metrin viivajuoksu

kahdessa ryhmässä: juoksijat ja laskijat

merkitään sekä viivojen määrä että aika

soittolaite ja usb-tikku

Suorituspaikka 6, salin A-osa, heitto-kiinniottoyhdistelmä

4 mittauspaikkaa: 2 tytöille ja 2 pojille

---

4 ämpäriä, joissa on 20 palloa kussakin

4 tyhjää ämpäriä, joihin kerätään osumat

4 tyhjää ämpäriä, joihin jonossa seuraavana oleva oppilas kerää hutit

(li5.2) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan perusliikuntaa; painopisteenä kestävyys ja oman toimintakyvyn arviointi.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa arvioida kestävyyttään.

T5: Oppilas kehittää ja ylläpitää kestävyyttään.

L5: Oppilas osaa työskennellä päätelaitteilla ergonomisesti.

(li5.3) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan luontoliikuntaa; painopisteenä tasapaino- ja liikkumistaidot.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

T3: Oppilas hallitsee tasapainonsa liikkeessaan metsässä.

T4: Oppilas osaa käyttää metsässä liikkeessaan karttaa.

(li5.4) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan jää- ja lumiliikuntaa; painopisteenä ilo ja virkistys sekä osallistuu opintokäyntiin Korkeakankaan talviurheilukeskukseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osoittaa kykenevänsä työskentelemään kaikkien kanssa.

T10: Oppilas osoittaa ottavansa vastuuta omasta toiminnastaan.

T11: Oppilas osoittaa saavansa myönteisiä kokemuksia kehostaan, pätevydestään ja yhteisöllisyydestä. (Ei vaikuta arvosanaan.)

(li5.5) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan vesiliikuntaa; painopisteenä sukellus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa sukeltaa.

T7: Oppilas toimii liikuntatunnilla turvallisesti.

(li5.6) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan palloilua; painopisteenä pätevyys, itsenäisyys ja vastuu omasta toiminnasta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osoittaa kykenevänsä harjoittelemaan itsenäisesti.

T10: Oppilas osoittaa osaavansa ottaa vastuuta omasta toiminnastaan.

(li5.7) Oppilas osallistuu katselijana lukion vanhojen tanssinäytökseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

L2: Oppilas osoittaa arvostavansa perinteitä.

L2: Oppilas osaa noudattaa hyviä tapoja.

(li6.1) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan perusliikuntaa; painopisteenä voima ja monipuoliset pelit.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa arvioida voimiaan.

T5: Oppilas kehittää ja ylläpitää voimiaan.

(li6.2) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan luontoliikuntaa; painopisteenä välineenkäsittelytaidot ja

-tiedot.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

T4: Oppilas osaa liikkua metsässä käyttäen kompassia ja karttaa.

(li6.3) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan vesiliikuntaa; painopisteenä vesipelastus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa uida vähintään 200 metriä.

T6: Oppilas osaa sukeltaa vähintään 10 metriä.

T6: Oppilas osaa pelastautua vedestä.

(li6.4) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan jää- ja lumiliikuntaa; painopisteenä vastuunotto ja säännöt.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas kykenee toimimaan liikuntatunnilla asiallisesti.

T7: Oppilas kykenee toimimaan liikuntatunnilla turvallisesti.

T8: Oppilas kykenee säätelemään käyttäytymistään negatiivisessa tunnetilassa.

T9: Oppilas osoittaa kantavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

T10: Oppilas kykenee työskentelemään itsenäisesti.

(li6.5) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan musiikki- ja tanssiliikuntaa sekä voimistelua; painopisteenä ilmaisu ja esteettisyys.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa tehdä liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisua.

T3: Oppilas kykenee hallitsemaan ja soveltamaan liikkumistaitojaan.

T11: Oppilas osoittaa saavansa myönteisiä kokemuksia kehostaan. (Ei vaikuta arvosanaan.)

(li6.6) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan palloilua; painopisteenä vastuu yhteisistä asioista ja säännöistä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas toimii tunnilla turvallisesti ja asiallisesti.

T9: Oppilas osoittaa toiminnassaan reilun pelin henkeä.

T9: Oppilas osoittaa kantavansa oman vastuunsa yhteisharjoittelusta.

(li7.1) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan perusliikuntaa; yleisurheilu ja voimaharjoittelu.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa olevansa fyysisesti aktiivinen. T1: Oppilas kokeilee erilaisia liikuntamuotoja.

T1: Oppilas harjoittaa parhaansa yrittäen.

(li7.2) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan luontoliikuntaa; suunnistus ja retkeily.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa harjoittaa, käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa.

(li7.3) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan palloilua; jalka-, pesä-, kori- ja lentopallo.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa toimia reilun pelin periaatteella sekä kykenee ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

(li7.4) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan voimistelua eri muodoissaan; telinevoimistelu ja parkour.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa arvioida, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa ja liikkuvuutta.

T12: Oppilas ymmärtää riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

(li7.5) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan luistelua ja jääpelejä; jääkiekko ja ringette.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas kykenee työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

(li7.6) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan lumiliikuntaa; hiihto.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa harjoittaa, käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäyttötaitojaan monipuolisesti lumiliikunnassa.

(li7.7) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan rytmiliikuntaa; tanssi ja kuntoliikunta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa havainnoida itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tehdä liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

(li7.8) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan vesiliikuntaa; uinti ja vesipelastusharjoitukset.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa vahvistaneensa uima- ja vesipelastustaitojaan. T6: Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

(li7.9) Oppilas toteuttaa tasonsa mukaan kuntoharjoittelua; lenkkeily, voima- ja lihaskuntoharjoitus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa arvioida, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, kestävyyttä ja liikkuvuutta.

(li8.1) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan perusliikuntaa; yleisurheilu ja voimaharjoittelu.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa olevansa fyysisesti aktiivinen.

T1: Oppilas kokeilee erilaisia liikuntamuotoja.

T1: Oppilas harjoittelee parhaansa yrittäen.

(li8.2) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan luontoliikuntaa; suunnistus ja retkeily.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa harjoittaa, käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa.

(li8.3) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan palloilua; jalka-, pesä-, kori- ja lentopallo.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa toimia reilun pelin periaatteella sekä kykenee ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

(li8.4) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan voimistelua eri muodoissaan; telinevoimistelu ja parkour.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa arvioida, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa ja liikkuvuutta.

T12: Oppilas ymmärtää riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

(li8.5) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan luistelua ja jääpelejä; jääkiekko ja ringette.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas kykenee työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

(li8.6) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan lumiliikuntaa; hiihto.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa harjoittaa, käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäyttötaitojaan monipuolisesti lumiliikunnassa.

(li8.7) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan rytmiliikuntaa; tanssi ja kuntoliikunta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa havainnoida itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tehdä liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

(li8.8) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan vesiliikuntaa; uinti ja vesipelastusharjoitukset.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa vahvistaneensa uima- ja vesipelastustaitojaan. T6: Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

(li8.9) Oppilas toteuttaa tasonsa mukaan kuntoharjoittelua; lenkkeily, voima- ja lihaskuntoharjoitus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa arvioida, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, kestävyyttä ja liikkuvuutta.

(li8.10) Oppilas osallistuu Move!-mittaukseen osana laajaa terveystarkastusta.

(li9.1) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan perusliikuntaa; yleisurheilu ja voimaharjoittelu.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa olevansa fyysisesti aktiivinen.

T1: Oppilas kokeilee erilaisia liikuntamuotoja.

T1: Oppilas harjoittaa parhaansa yrittäen.

(li9.2) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan luontoliikuntaa; suunnistus ja retkeily.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa harjoittaa, käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa.

(li9.3) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan palloilua; jalka-, pesä-, kori- ja lentopallo.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa toimia reilun pelin periaatteella sekä kykenee ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

(li9.4) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan voimistelua eri muodoissaan; telinevoimistelu ja parkour.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa arvioida, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa ja liikkuvuutta.

12: Oppilas ymmärtää riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

(li9.5) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan luistelua ja jääpelejä; jääkiekko ja ringette.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas kykenee työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

(li9.6) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan lumiliikuntaa; hiihto.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa harjoittaa, käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäyttötaitojaan monipuolisesti lumiliikunnassa.

(li9.7) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan rytmiliikuntaa; tanssi ja kuntoliikunta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa havainnoida itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tehdä liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

(li9.8) Oppilas harjoittelee tasonsa mukaan vesiliikuntaa; uinti ja vesipelastusharjoitukset.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa vahvistaneensa uima- ja vesipelastustaitojaan. T6: Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

(li9.9) Oppilas toteuttaa tasonsa mukaan kuntoharjoittelua; lenkkeily, voima- ja lihaskuntoharjoitus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa arvioida, ylläpitää ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, kestävyyttä ja liikkuvuutta.

10.11 Maantieto

(ge7.1.) Oppilas kertoo maantiedon perusasioita kuten ilmansuuntia, maanosia, valtameriä, asteverkkoa sekä mittakaavaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa omaavansa jäsenyneen karttakuvan maapallosta.

T6: Oppilas osoittaa omaavansa tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä.

(ge7.2.) Oppilas harjoittelee käyttämään maailman karttaa myös geomediavälineistöä hyödyntäen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa omaavansa jäsenyneen karttakuvan maapallosta.

T6: Oppilas osoittaa omaavansa tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä.

T7: Oppilas hallitsee arkielämän geomediataitoja sekä osaa lukea, tulkita ja laatia karttoja sekä muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

(ge7.3.) Oppilas tutustuu maapallon sisäisiin tapahtumiin: mannerlaattojen liikkeet ja niihin liittyvät ilmiöt kuten tulivuoren purkaukset.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla.

T5: Oppilas osoittaa omaavansa maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

T7: Oppilas hallitsee arkielämän geomediataitoja sekä osaa lukea, tulkita ja laatia karttoja sekä muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

T9: Oppilas osoittaa seuraavansa ajankohtaisia tapahtumia koko maailmassa.

(ge7.4.) Oppilas tutustuu maapallon ulkoisiin tapahtumiin kuten ilmastoon, kasvillisuuteen ja eroosioon.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia maapallolla.

T5: Oppilas osoittaa taitoa maantieteelliseen ajatteluun sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

T7: Oppilas hallitsee arkielämän geomediataitoja sekä osaa lukea, tulkita ja laatia karttoja sekä muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

(ge7.5) Oppilas tutustuu planetaarisuuteen sekä sen vaikutuksiin maapallolla: vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla.

T5: Oppilas osoittaa taitoa maantieteelliseen ajatteluun sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

(ge7.6) Oppilas tarkastelee elämän perusedellytyksiä: puhdas ilma, vesi ja ravinto sekä niiden esiintyminen ja kestävä käyttö.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön vuorovaikutusta sekä ymmärtää luonnonvarojen kestävästä käytöstä merkityksen.

T11: Oppilas osoittaa kykenevänsä vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä hallitsevansa osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

T12: Oppilas osoittaa kehittäneensä aktiivisuutta, vastuullista toimintaa ja sitoutumista kansalaisena kestäväan elämäntapaan.

(ge7.7) Oppilas perehtyy ympäristömuutoksiin, erityisesti ilmaston ja luonnon moninaisuuden muutoksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön vuorovaikutusta sekä ymmärtää luonnonvarojen kestäväan käytön merkityksen.

T11: Oppilas osoittaa kykenevänsä vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä hallitsevansa osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

T12: Oppilas osoittaa kehittäneensä aktiivisuutta, vastuullista toimintaa ja sitoutumista kansalaisena kestäväan elämäntapaan.

(ge7.8) Oppilas seuraa ja pohtii ajankohtaisia maailmalta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa omaavansa jäsenyneen karttakuvan maapallosta.

T2: Oppilas kykenee tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia maapallolla.

T9: Oppilas kykenee havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä osoittaa seuraavansa ajankohtaisia tapahtumia koko maailmassa.

(ge8.1) Oppilas harjoittelee Euroopan karttanimistöä ja geomediataitoja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilaalla on jäsentynyt karttakuva maapallosta.

T7: Oppilas hallitsee arkielämän geomediataitoja sekä osaa lukea, tulkita ja laatia karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

L5: Oppilas osaa käyttää kattavasti sähköisiä työympäristöjä.

(ge8.2) Oppilas seuraa Eurooppaa koskevia ajankohtaisuuksia ja sijoittaa niitä kartalle.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilaalla on jäsentynyt karttakuva maapallosta.

T7: Oppilas hallitsee arkielämän geomediataitoja sekä osaa lukea, tulkita ja laatia karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

T9: Oppilas kykenee havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössään, Suomessa ja koko maailmassa.

(ge8.3) Oppilas tutustuu kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Euroopassa sekä eri puolilla maailmaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa tutkia ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtää erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla.

T13: Oppilas osoittaa arvostavansa alueellista identiteettiään, luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä osoittaa kunnioittavansa ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.

(ge8.4) Oppilas pohtii ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas osoittaa aktiivisuutta, vastuullista toimintaa sekä sitoutuneisuutta kansalaisena kestäväan elämäntapaan.

T13: Oppilas osoittaa arvostavansa alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittavansa ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.

(ge8.5) Oppilas tutustuu kestäväan kehitykseen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön sekä ympäristömuutosten vaikutuksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtää luonnonvarojen kestävästä käytöstä merkityksen.

T11: Oppilas osoittaa vaalivansa luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä hallitsevansa osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

T12: Oppilas osoittaa olevansa aktiivinen, vastuullisesti toimiva ja kestävässä elämäntapaan sitoutunut kansalainen.

(ge8.6) Oppilas tutkii tuotteiden elinkaaria, pohtii omia kulutusvalintojaan sekä toimintaansa vastuullisena kansalaisena.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osoittaa kehittäneensä vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitojaan sekä kykenee argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa.

T11: Oppilas osoittaa vaalivansa luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä hallitsevansa osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

T12: Oppilas osoittaa olevansa aktiivinen, vastuullisesti toimiva ja kestävässä elämäntapaan sitoutunut kansalainen.

(ge9.1) Oppilas opiskelee Suomen perustietoja, keskeistä paikannimistöä ja pinnanmuotoja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa rakentaneensa jäsentyneen karttakuvan maapallosta.

T7: Oppilas osoittaa hallitsevansa arkielämän geomeediataitoja sekä lukea, tulkita ja laatia karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

(ge9.2) Oppilas tutustuu Suomen luonnonmaiseman erityispiirteisiin, kuten jääkauden vaikutukseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa tutkia luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailla luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla.

(ge9.3) Oppilas tutustuu Suomen väestöön ja ihmistoimintojen sijoittumiseen vaikuttaviin tekijöihin Suomen eri alueilla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa tutkia ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtää erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa.

T5: Oppilas osoittaa kehittäneensä maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä kykyään esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

T9: Oppilas kykenee havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä osoittaa seuraavansa ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössään ja Suomessa.

(ge9.4) Oppilas tutustuu ympäristön tilaan ja yhteistyömahdollisuuksiin Itämeren alueella.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osoittaa kykenevänsä pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkityksen.

T11: Oppilas osoittaa pyrkivänsä vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä hallitsevansa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

T12: Oppilas osoittaa kiinnostusta kasvaa aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

(ge9.5) Oppilas tarkastelee oman kotiseutunsa erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa tutkia luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailla luonnonmaisemia Suomessa.

T3: Oppilas osaa tutkia ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtää erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilta.

T9: Oppilas osaa havainnoida ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä osoittaa seuraavansa ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössään.

T13: Oppilasta osoittaa arvostavansa alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittavansa ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.

(ge9.6) Oppilas suunnittelee ja toteuttaa kenttätutkimuksen omassa lähiympäristössään.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilasta osoittaa kehittäneensä maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä kykyään esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

T7: Oppilas hallitsee arkielämän geomediataitoja sekä kykenee lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

T8: Oppilas hallitsee maantieteellisiä tutkimustaitoja.

T10: Oppilas hallitsee vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä kykenee argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa.

(ge9.7) Oppilas harjoittelee oman lähiympäristönsä monimuotoisuuden vaalimista sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnittelua ja parantamista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osoittaa pyrkivänsä vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä hallitsee osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

T12: Oppilasta osoittaa halua kasvaa aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

10.12 Matematiikka

(ma1.1) Oppilas harjoittelee löytämään yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa kykenevänsä tekemään havaintoja matematiikan näkökulmasta.

Hyvät käytännöt

Konkreettiset esineet

Etsitään konkreettisista esineistä, kuten napeista tai legoista eroja ja yhtäläisyyksiä.

(ma1.2) Oppilas harjoittelee vertailua, luokittelua ja järjestykseen asettamista.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee tekemään havaintoja matematiikan näkökulmasta.

T2: Oppilas kykenee tulkitsemaan ja hyödyntämään havaintojaan.

T3: Oppilas osaa esittää ratkaisujaan konkreettisin välinein ja suullisesti.

T4: Oppilas osoittaa päättelykykynsä kehittyneen.

Hyvät käytännöt

Konkreettiset esineet

Oppilas vertailee esimerkiksi nappeja ja luokittelee niitä eri ryhmiin valitsemiensa ominaisuuksien perusteella. Oppilaalle voidaan myös antaa joku ominaisuus, jonka perusteella hän asettaa nappeja tai legoja järjestykseen.

(ma1.3) Oppilas harjoittelee havaitsemaan syy- ja seuraussuhteita sekä ratkaisemaan matemaattisia ongelmia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee päättelämään yksinkertaisten syiden seurauksia.

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan ikäkaudelleen sopivia matemaattisia ongelmia.

Hyvät käytännöt

Oppilas havainnoi arkisia syy- ja seuraussuhteita.

Oppilas osaa laatia ja ratkaista matemaattisiin tarinoihin liittyviä tehtäviä.

Oppilas harjoittelee järjestelmällistä vaiheittain etenemistä tehtävien suorittamisessa konkreettisia apuvälineitä käyttäen.

Oppilas harjoittelee erilaisia ongelmaratkaisustrategioita erilaisia välineitä hyödyntäen.

Oppilas ratkaisee erilaisia ongelmatehtäviä yksin, pareittain ja ryhmässä.

(ma1.4) Oppilas harjoittelee tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa esittää ratkaisujaan ja päätelmiään piirroksin ja kirjallisesti.

T5: Oppilas ymmärtää matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja.

Hyvät käytännöt

Oppilas osaa esittää ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti. Oppilas harjoittelee käyttämään oikeita matemaattisia käsitteitä.

Oppilas harjoittelee laskulausekkeen laadintaa, esim. matematiikkatarinoiden, kuvien ja pelien avulla.

(ma1.5) Oppilas tutustuu ohjelmoinnin alkeisiin laatimalla ja testaamalla vaiheittaisia toimintaohjeita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas osaa laatia vaiheittaisia toimintaohjeita.

T12: Oppilas osaa toimia ohjeen mukaan.

L5: Oppilas ymmärtää ohjelmoinnin idean ikäkaudelleen sopivasti.

Hyvät käytännöt

Suunta ja sijainti

Harjoitella käyttämään suunnan ja sijainnin käsitteitä esimerkiksi erilaisilla kilpikonnaohjelmilla.

Pelit

Pelataan erilaisia oppimista tukevia pelejä joko tietokoneella tai mobiilisovelluksia hyödyntäen.

(ma1.6) Oppilas harjoittelee hallitsemaan lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas ymmärtää matemaattisia käsitteitä: enemmän, vähemmän, pienempi kuin, suurempi kuin, yhtä suuri kuin.

T5: Oppilas osaa edellisten käsitteiden matemaattiset merkintätavat.

T6: Oppilas osoittaa lukukäsitteensä kehittyneen: lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän yhteys.

Hyvät käytännöt

Sovellukset

Harjoitellaan lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välistä yhteyttä esimerkiksi Matikkakunkkua hyödyntäen.

Monipuoliset tehtävät

Vertaillaan, hahmotetaan ja arvioidaan lukumääriä lukualueella 0-20: parillinen ja pariton, enemmän ja vähemmän, suurempi, pienempi tai yhtä suuri kuin.

(ma1.7) Oppilas harjoittelee lukujonotaitoja vertaillen ja järjestäen: parillisuus ja puolittaminen.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa hallitsevansa lukukäsitteen ikäkautensa mukaisella tasolla: parilliset ja parittomat luvut.

Hyvät käytännöt

Satataulu

Hyödynnetään satataulua lukukäsitteen havainnollistamisessa.

Parilliset ja parittomat

Harjoitellaan luettelemaan parilliset ja parittomat luvut järjestyksessä lukualueella 0-20.

(ma1.8) Oppilas perehtyy kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän periaatteen lukualueella 0-100.

(ma1.9) Oppilas harjoittelee yhteen- ja vähennyslaskuja lukualueella 0 – 20 havaintovälineiden ja päässälaskukeinojen avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä matemaattisia käsitteitä: summa, erotus, yhteenlaskettava, vähentäjä ja vähenevä.

T5: Oppilas hallitsee matemaattisia merkintätapoja: yhteen ja vähennyslasku (+ ja -).

T7: Oppilas hallitsee peruslaskutoimitusten periaatteet: yhteen ja vähennyslasku.

T8: Oppilas osaa laskea sujuvasti yhteen- ja vähennyslaskuja lukualueella 0-20.

T8: Oppilas osaa hyödyntää erilaisia päässä-laskukeinoja.

Hyvät käytännöt

Sovellukset

Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskua lukualueella 0-100 hyödyntäen matematiikkasovelluksia kuten Math Fight -ohjelmaa.

Pitkät laskut ja laskuperheet

Harjoitellaan pitkiä yhteen- ja vähennyslaskuja ja laskuperheiden kokoamisia.

Valuutta

Harjoitellaan rahalaskuja leikin avulla euroilla lukualueella 0-20, opetellaan euron merkki ja rahayksikön merkitsemistä laskulausekkeeseen.

Päässä-laskut

Harjoitellaan kymppipareja ja erilaisia päässä-laskukeinoja. 0 kommenttia

(ma1.10) Oppilas tutkii, tunnistaa, rakentaa, piirtää ja luokittelee kolmiulattaisen ympäristön kappaleita ja tasokuvioita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas ymmärtää matemaattisia käsitteitä: piste, suora ja jana.

T9: Oppilas tunnistaa geometrisia muotoja: kolmio, nelikulmio, ympyrä.

T10: Oppilas osaa tehdä havaintoja geometrinen muotojen ominaisuuksista.

Hyvät käytännöt

Rakentelu ja piirtely

Rakennetaan eri tavoin erilaisia rakennelmia yksin ja yhdessä työskennellen. Piirretään tasokuvioita eri menetelmin: kaavat, viivaimet, harpit, tietokonesovellukset.

(ma1.11) Oppilas harjoittelee käyttämään suunta- ja sijaintikäsitteitä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä matemaattisia käsitteitä: edessä, takana, eteen, taakse, ylös ja alas.

(ma1.12) Oppilas harjoittelee mittaamista ja opettelee mittaamisen periaatteen: pituus ja massa, metri, senttimetri, kilogramma ja gramma.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja.

T10: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä mittaamisen periaatteen.

Hyvät käytännöt

Pituuden mittaaminen

Harjoitellaan pituuden arvioimista. Keksitään oma pituusmittayksikkö ja mitataan sillä. Huomataan yhteisen mittayksikön kätevyys. Mitataan konkreettisilla välineillä: viivain, rullamitta ja mittapyörä.

Massan mittaaminen

Arvioidaan massan suuruutta kokeilemalla. Harjoitellaan tasapainovaa'an käyttöä. Keksitään oma massan mittayksikkö ja käytetään sitä mittaamiseen. Huomataan yhteisen mittayksikön hyödyllisyys. Voidaan mitata myös painoa jousivaa'alla.

(ma1.13) Oppilas harjoittelee kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas ymmärtää mittaamisen periaatteen: aika.

Hyvät käytännöt

Ajan mittaus

Tutustutaan tiimalasiin. Yritetään arvioida kulunut aika. Tutustutaan käsitteisiin: vuosi, kuukausi, vuorokausi, tunti ja minuutti. Harjoitellaan viikonpäivien ja kuukausien luettelemista.

Kello

Tutustutaan perinteiseen kellotauluun ja harjoitellaan kellonajoista tasa- ja puolet tunnit.

(ma1.14) Oppilas tutustuu alustavasti tietojen keräämiseen, käsittelyyn ja esittämiseen itseään kiinnostavasta aiheesta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osaa käyttää taulukoita ja diagrammeja.

Hyvät käytännöt

Oma tutkimus

Oppilas toteuttaa pienen tutkimuksen itseään kiinnostavasta aiheesta: suosikkikouluruoat, harrastukset, lempivärit, lemmikit tms. Otoksena toimii esimerkiksi oman perusopetusryhmän oppilaat. Tiedot kootaan taulukkoon ja muunnetaan kuvaajaksi. Oppilas esittelee ja tulkitsee tutkimuksensa tulokset muulle luokalle. Tehtävä voidaan yhdistää ensimmäisen vuosiluokan monialaiseen oppimiskokonaisuuteen.

Erilaisia kuvaajia

- voidaan käyttää millimetripaperia tai muuta ruutupaperia pylväskuvaajan
-

värittämiseen ja esittää tulokset dokumenttikameralla

- muutetaan tulokset neliön muotoisiksi paperilapuiksi; eri värit osoittavat eri vastauksia; laput liimataan isolle paperille pylväskuvaajaksi; kun laput ovat riittävä isoja, tulos näkyy koko luokalle sellaisenaan
- kolmiulotteinen pylväskuvaaja saadaan legoista, värit osoittavat vastauksen, esittämiseen käytetään dokumenttikameraa
- tulokset voidaan koota myös suoraan taulukkolaskentaohjelmaan, jolloin ohjelma piirtää halutun kuvaajan; tämä on helpoin tapa tuottaa ympyräkuvaaja; esitykseen käytetään tietokonetta ja datatykkiä

(ma2.1) Oppilas harjoittelee löytämään yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa kykenevänsä tekemään havaintoja matematiikan näkökulmasta.

Hyvät käytännöt

Konkreettiset esineet

Etsitään konkreettisista esineistä, kuten napeista tai legoista eroja ja yhtäläisyyksiä.

Lähiympäristö

Luokitellaan lähiympäristön esineitä erojen ja yhtäläisyyksien mukaan ja perustellaan tehtyjä valintoja. Etsitään lähiympäristöstä säännönmukaisuuksia.

(ma2.2) Oppilas harjoittelee vertailua, luokittelua ja järjestykseen asettamista.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee tekemään havaintoja matematiikan näkökulmasta.

T2: Oppilas kykenee tulkitsemaan ja hyödyntämään havaintojaan.

T3: Oppilas osaa esittää ratkaisujaan konkreettisin välinein ja suullisesti.

T4: Oppilas osoittaa päättelykykynsä kehittyneen.

Hyvät käytännöt

Konkreettiset esineet

Oppilas vertailee esimerkiksi nappeja ja luokittelee niitä eri ryhmiin valitsemiensa ominaisuuksien perusteella. Oppilaalle voidaan myös antaa joku ominaisuus, jonka perusteella hän asettaa nappeja tai legoja järjestykseen.

(ma2.3) Oppilas harjoittelee havaitsemaan syy- ja seuraussuhteita sekä ratkaisemaan ongelmia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee päättelämään yksinkertaisten syiden seurauksia.

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan ikäkaudelleen sopivia ongelmia.

Hyvät käytännöt

Oppilas osaa kertoa havinnoimistaan syy- ja seuraussuhteista.

Oppilas tutustuu laskujärjestyssopimukseen ja soveltaa sitä laskeessaan ja laskulausekkeitä laatiessaan. Oppilas osaa laatia ja ratkaista matemaattisiin tarinoihin liittyviä tehtäviä käyttäen kaikkia oppimiaan peruslaskutoimituksia.

Oppilas harjoittelee järjestelmällistä vaiheittain etenemistä tehtävien suorittamisessa konkreettisia apuvälineitä käyttäen.

Oppilas harjoittelee erilaisia ongelmaratkaisustrategioita erilaisia välineitä hyödyntäen. Oppilas ratkaisee erilaisia ongelmatehtäviä yksin, pareittain ja ryhmässä.

(ma2.4) Oppilas harjoittelee tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa esittää ratkaisujaan ja päätelmiään piirroksin ja kirjallisesti.

T5: Oppilas ymmärtää matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja.

Hyvät käytännöt

Oppilas osaa esittää ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti. Oppilas harjoittelee käyttämään oikeita matemaattisia käsitteitä.

Oppilas osaa laatia yksinkertaisia laskulausekkeitä kuvien, tarinoiden ja konkreettisten välineiden avulla.

(ma2.5) Oppilas tutustuu ohjelmoinnin alkeisiin laatimalla ja testaamalla vaihteittaisia toimintaohjeita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas osaa laatia vaihteittaisia toimintaohjeita.

T12: Oppilas osaa toimia ohjeen mukaan.

L5: Oppilas ymmärtää ohjelmoinnin idean ikäkaudelleen sopivasti.

Hyvät käytännöt

Suunta ja sijainti

Harjoitellaan käyttämään suunnan ja sijainnin käsitteitä esimerkiksi erilaisilla kilpikonnaohjelmilla.

Pelit

Pelataan erilaisia oppimista tukevia pelejä joko tietokoneella tai mobiilisovelluksia hyödyntäen.

(ma2.6) Oppilas laajentaa ymmärrystään luvuista laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa lukukäsitteensä kehittyneen.

(ma2.7) Oppilas harjoittelee lukujonotaitoja vertaillen ja järjestäen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa hallitsevansa lukukäsitteen ikäkautensa mukaisella tasolla: lukualue 0-100.

T6: Oppilas osoittaa hallitsevansa kymmenjärjestelmän periaatteen.

Hyvät käytännöt

Lukusuora

Liikutaan lukusuoralla eri tavoin. Löydetään lukujonoista säännönmukaisuuksia. Jatketaan annettua lukujonoa.

(ma2.8) Oppilas vahvistaa ja laajentaa kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämistään konkreettisten mallien avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän periaatteen lukualueella 100-1000.

(ma2.9) Oppilas harjoittelee yhteen- ja vähennyslaskuja lukualueella 0 – 100 havaintovälineiden ja päässä-laskukeinojen avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä matemaattisia käsitteitä: summa, erotus, yhteenlaskettava, vähentäjä ja vähenevä.

T5: Oppilas hallitsee matemaattisia merkintätapoja: yhteen ja vähennyslasku (+ ja -).

T7: Oppilas hallitsee peruslaskutoimitusten periaatteet: yhteen ja vähennyslasku.

T8: Oppilas osaa laskea sujuvasti yhteen- ja vähennyslaskuja lukualueella 0-100.

T8: Oppilas osaa hyödyntää erilaisia päässälaskukeinoja.

Hyvät käytännöt

Sataparit

Hyödynnetään satapareja päässälaskuissa.

Valuutta

Konkretisoidaan laskutehtäviä käyttämällä euroja. Käytetään euroa mittayksikkönä. 0 kommenttia

(ma2.10) Oppilas opettelee konkreettisilla välineillä kertolaskun käsitettä: kertataulut 1-5 ja 10, vaihdannaisuus ja liitännäisyys.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

Oppilas ymmärtää kertolaskun käsitteen konkretian avulla.

Oppilas ymmärtää yhteenlaskun ja kertolaskun välisen yhteyden. Oppilas oppii käsitteen tulo.

Oppilas osaa piirtää kertolaskuja. Oppilas harjoittelee lukujen monikertoja.

Oppilas hyödyntää vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustuu kertolaskun liitännäisyyteen.

(ma2.11) Oppilas tutustuu kerto- ja jakolaskun yhteyteen sekä murtoluvun käsitteeseen jakamalla kokonaisen yhtä suuriin osiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

Oppilas harjoittelee lukujen puolittamista ja jakamista yhtä suuriin osiin.

Oppilas osaa jakaa kokonaisen yhtä suuriin osiin.

Oppilas harjoittelee konkreettisilla välineillä kerto- ja jakolaskun yhteyttä.

(ma2.12) Oppilas tutkii, tunnistaa, rakentaa, piirtää ja luokittelee kolmiulatteisen ympäristön kappaleita ja tasokuvioita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas ymmärtää matemaattisia käsitteitä: piste, suora ja jana.

T9: Oppilas tunnistaa geometrisia muotoja: kolmio, nelikulmio, ympyrä.

T10: Oppilas osaa tehdä havaintoja geometrinen muotojen ominaisuuksista: pallo, kuutio ja pyramidi.

Hyvät käytännöt

Ympäristö

Tunnistetaan geometrisia kuvioita lähiympäristössä.

Piirtäminen

Piirretään kuvioita ja kappaleita esimerkiksi vinoruudukkopaperin avulla.

Luokittelu

Luokitellaan kuvioita ja kappaleita.

Vertailu

Vertaillaan tasokuvioita kappaleisiin konkreettisesti. Leikataan esimerkiksi neliö ja askarrellaan kuutio, jolloin niiden ero tulee käsin kosketeltavaksi.

(ma2.13) Oppilas harjoittelee käyttämään suunta- ja sijaintikäsitteitä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä matemaattisia käsitteitä: oikea ja vasen sekä pääilmansuunnat.

Hyvät käytännöt

Subjektiiivinen ja objektiivinen suunta

Huomataan, että vasen ja oikea ovat subjektiivisia käsitteitä. Täytyy päättää, kenen suhteen suunta määritellään. Ilmansuunnat ovat katsojasta riippumattomia käsitteitä.

(ma2.14) Oppilas harjoittelee mittaamista ja opettelee mittaamisen periaatteen; pituus: metri ja senttimetri; massa: kilogramma ja gramma; tilavuus: litra ja desilitra.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja.

T10: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä mittaamisen periaatteen.

Hyvät käytännöt

Integrointi muihin oppiaineisiin

Kun ympäristöopissa ohjeistetaan jonkin kokeilun vaiheet, annetaan tarvittavat ainemäärät ja ajat pikkutarkasti. Näin oppilas joutuu harjoittelemaan mittaamista aidoissa tilanteissa. Sama toimii myös kuvataiteen kanssa: oppilasta pyydetään ottamaan esimerkiksi 200 grammaa savea, jolloin hän joutuu harjoittelemaan punnitsemista.

Mittayksiköiden harjoittelu

Arvioidaan tuttujen esineiden ja asioiden pituutta, massaa ja tilavuutta tarkoitukseen sopivalla mittayksiköllä. Valitaan sopiva mittaväline ja testataan arvio.

(ma2.15) Oppilas harjoittelee kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas ymmärtää matemaattisia merkintätapoja: päivämäärämerkintä ja kellonaika pistemerkintänä.

T5: Oppilas ymmärtää matemaattisia käsitteitä: kuukaudet.

T10: Oppilas ymmärtää mittaamisen periaatteen: aika.

(ma2.16) Oppilas harjoittelee tiedon keräämistä, käsittelyä ja esittämistä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osaa käyttää taulukoita ja diagrammeja. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Viivakuvaaja eli histogrammi

Viivakuvaajalla kuvataan muutosta ajassa. Voidaan piirtää viivakuvaaja esimerkiksi lämpötiloista eri päivinä.

(ma3.1) Oppilas harjoittelee vertailua, luokittelua, järjestykseen asettamista ja vaihtoehtojen etsimistä järjestelmällisesti.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa esittää ratkaisujaan muille suullisesti ja kirjallisesti.

T5: Oppilas osaa ratkaista ikäkaudelleen sopivia ongelmia.

T6: Oppilas kykenee arvioimaan ratkaisunsa järkevyyttä.

Hyvät käytännöt

Luokittelu

Luokitellaan erilaisia esineitä ja asioita. Käytetään apuna havaintovälineitä.

(ma3.2) Oppilas tutustuu alustavasti negatiivisen luvun käsitteeseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa käyttää negatiivisia kokonaislukuja. 0 kommenttia

---

Hyvät käytännöt

Lämpömittari

Perinteinen lämpömittari on hyvä havaintoväline.

(ma3.3) Oppilas harjoittelee löytämään yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa esittää ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

L5: Oppilas osaa tuottaa kuvaa, videokuvaa, ääntä ja animaatiota.

Hyvät käytännöt

Lausekkeiden kirjoittaminen

Tunnin alussa vaikkapa kertotauluharjoitusten ohessa pyydetään oppilaita kirjoittamaan vihkoonsa esimerkiksi kahdeksan ja neljän osamäärä, tulo, erotus ja summa. Oikeat vastaukset ovat lausekkeita, eivät arvoja.

(ma3.4) Oppilas tutustuu graafiseen ohjelmointiympäristöön vanhemman oppilaan avulla.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T14: Oppilas osoittaa innistuneensa laatimaan toimintaohjeita graafiseen ohjelmointiympäristöön.

L5: Oppilas ymmärtää, että teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.

Hyvät käytännöt

Leikki

Ohjelmoinnin käsitettä voidaan selventää leikin avulla.

Pelit

Pelataan ja arvioidaan vanhempien oppilaiden ohjelmoimalla laatimia pelejä.

(ma3.5) Oppilas opettelee pyöristämään lukuja ja arvioimaan likiarvoilla laskien tuloksen suuruusluokan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Hyvät käytännöt

Valuutta

Luvun katkaisua ja pyöristämistä voidaan harjoitella hintojen avulla.

(ma3.6) Oppilas syventää ja varmentaa ymmärrystään kymmenjärjestelmästä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän perusteet.

Hyvät käytännöt

Lukualue

Operoidaan esimerkiksi lukualueella 0-1000. Opettaja sanelee lukuja, jotka oppilaat kirjoittavat vihkoon. Tämän voi tehdä joka tunnin alkuun esimerkiksi päässä laskuharjoitusten yhteydessä.

(ma3.7) Oppilas harjoittelee yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä vahvistaa päässä laskutaitojaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas laskee sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

T10: Oppilas osaa hyödyntää laskutoimitusten ominaisuuksia.

Hyvät käytännöt

Muistinumero

Sovitaan yhteinen tapa yhteenlaskun muistinumeron merkitsemiseksi.

Lainausmerkintä

Sovitaan yhteinen tapa lainausmerkinnäksi.

(ma3.8) Oppilas perehtyy pisteen, janan ja suoran käsitteisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas ymmärtää ja osaa käyttää matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.

(ma3.9) Oppilas opettelee kertolaskun käsitteen, kertataulut 6-9 ja jakolaskun kertataulun avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas ymmärtää ja osaa käyttää matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä: tulo ja osamäärä.

T10: Oppilas osaa laskea sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

T10: Oppilas kykenee hyödyntämään laskutoimitusten ominaisuuksia.

Hyvät käytännöt

Kertotaulut

Sovitaan, kuinka monta kertotaulutestiä pitää selvittää puhtaasti, jotta pääsee eroon testeistä. Käytetään tarvittaessa tukiopetusta.

(ma3.10) Oppilas tutkii lukujonon säännönmukaisuutta, jatkaa lukujonoa säännön mukaan ja tutustuu tuntemattoman käsitteeseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan ikäkaudelleen soveltuvia ongelmia.

Hyvät käytännöt

Sääntö

Lukujonon sääntönä voi olla esimerkiksi yhteen- tai vähennyslasku.

Tuntematon

Lukujonon keskelle voidaan jättää tuntematon, jonka oppilas selvittää.

(ma3.11) Oppilas piirtää ja luokittelee tasokuvioita monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkii niiden ominaisuuksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa havainnoida ja kuvailla kuvioiden geometrisia ominaisuuksia.

T2: Oppilas hallitsee geometrisia käsitteitä: erilaiset kolmiot ja nelikulmiot.

(ma3.12) Oppilas tutustuu koordinaatiston perusajatuksen ja sen ensimmäiseen neljännekseen.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas tunnistaa (analyttisen) geometrian käsitteitä: koordinaatisto.

Hyvät käytännöt

Pelit

Oppilas pelaa pelejä, joissa hyödynnetään koordinaatiston ensimmäistä neljänneistä.

Koordinaatistobingo

Koordinaatisto on helppo ja mekaaninen opettaa. Kertausta ja opetustakin varten koordinaatistobingo on mainio apuväline. Bingo toimii siten, että jokainen oppilas merkkää omaan pikkukoordinaatistoonsa viisi pistettä aivan mihin kohtiin haluaa (kokonaislukukoordinaatteihin). Opettaja tarkistaa vielä, että pisteet on tehty oikeisiin kohtiin (risteyksiin). Myöskin x- ja y-akseleille saa laittaa pisteitä. Seuraavaksi opettaja nostelee bingolappuja yksi kerrallaan ja sanoo lapussa olevan koordinaatin. Oppilaat merkkäävät, mikäli kohdalle sattuu omassa lapussa oleva koordinaatti. Tässä vaiheessa on myös ainakin aluksi tarkistettava, että koordinaattien järjestys on käsitetty oikein. Mikäli jonkun lappuun osuu viideskin oikea koordinaatti, hän huutaa bingo ja saa mahdollisesti palkinnon tai ainakin mainetta ja kunniaa. Opettajan on syytä kuitenkin tarkastaa, että

---

oppilas on merkannut oikein huudetut koordinaatit. Bingoa ei kannata lopettaa tähän vaan kannattaa katsoa, kuinka monta lappua pitää nostaa, että kaikille tulee bingo.

(www.luma.fi)

(ma3.13) Oppilas harjoittelee mittaamista: mittaustarkkuus, tuloksen arviointi ja mittauksen tarkistaminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas osaa arvioida mittauskohteen suuruutta.

T12: Oppilas osaavalita sopivan mittavälineen mittayksiköineen.

T12: Oppila kykenee pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.

Hyvät käytännöt

Vesien valkeakoski

Harjoitellaan mittaamista vetomitoilla. Liitetään tämä keskeinen sisältö kolmosen monialaiseen oppimiskokonaisuuteen.

Mittaaminen on vertaamista

Valitaan sopiva mittayksikkö mittaamiseen: mikä mittayksikkö on hyvä oppilaan pituuden mittaamiseen, mikä Tampereen ja Valkeakosken välisen matkan mittaamiseen.

Havaintovälineet

Oppilaat laitetaan työskentelemään konkreettisilla välineillä. Erilaisia punnuksia ja vaaka. Erilaisia pituusmittareita. Astioita, helmiä ja tilavuus- sekä vetomittoja. Ajanottokello ja tiimalasi. Arviointia, vertailua ja tarkistamista.

Yksikkömuunnoksia

Muunnetaan litrat kuutiodesimetreiksi kokeillen. Muutetaan metri desimetreiksi ja senttimetreiksi leikkaamalla.

Piiri

Mitataan piirien pituuksia.

(ma3.14) Oppilas kehittää edelleen taitojaan kerätä tietoa järjestelmällisesti häntä itseään kiinnostavista aihepiireistä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T13: Oppilas osaa tulkita taulukoita ja diagrammeja.

L5: Oppilas hallitsee kuvan muokkaamisen ja videoeditoinnin perustaidot.

Hyvät käytännöt

Oma tutkimus

Tiedon kerääminen ja tallentaminen. Tietojen kokoaminen taulukkoon ja tallennettujen tietojen ominaisuuksiin sopivan diagrammin laatiminen. Tulosten esittäminen luokkatoverille.

(ma4.1) Oppilas harjoittelee vertailua, luokittelua, järjestykseen asettamista ja vaihtoehtojen etsimistä järjestelmällisesti.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa esittää ratkaisujaan muille suullisesti ja kirjallisesti.

T5: Oppilas osaa ratkaista ikäkaudelleen sopivia ongelmia.

T6: Oppilas kykenee arvioimaan ratkaisunsa järkevyyttä

(ma4.3) Oppilas harjoittelee löytämään yhtäläisyyksiä, eroja, säännönmukaisuuksia, syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa esittää ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti.

(ma4.4) Oppilas tutustuu graafiseen ohjelmointiympäristöön.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T14: Oppilas osoittaa kiinnostuneensa laatimaan toimintaohjeita graafiseen ohjelmointiympäristöön.

L5: Oppilas ymmärtää, että teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.

Hyvät käytännöt

Koulukummi

Tutustutaan ohjelmointiin esimerkiksi koulukummin kanssa.

(ma4.5) Oppilas laajentaa lukualuettaan negatiivisilla kokonaisluvuilla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa käyttää negatiivisia kokonaislukuja.

Hyvät käytännöt

Lämpömittari

Harjoitella negatiivisten lukujen vertailua ja niillä laskemista lämpömittarin avulla.

Lukualue

Käytetään oppilaan taitojen mukaan esimerkiksi lukualuetta 0-10 000. Käytetään käsitteitä luonnollinen luku, kokonaisluku, positiivinen ja negatiivinen luku, murtoluku, desimaaliluku, kokonainen, kymmenesosa ja sadasosa. Varmistetaan käsitteiden käyttö oikein.

(ma4.6) Oppilas monipuolistaa käsitystään lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla niitä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän perusteet.

Hyvät käytännöt

Kymmenjärjestelmä

Operoidaan oppilaan tason mukaan esimerkiksi lukualueella 0-10 000. Tutustutaan kymmenesosiin ja sadasosiin, sekä harjoitellaan konkreettisten mallien avulla niiden paikkaa kymmenjärjestelmässä.

(ma4.7) Oppilas harjoittelee yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä vahvistaa päässälaskutaitojaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas ymmärtää ja osaa käyttää matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä: summa ja erotus.

T10: Oppilas osaa laskea sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

T10: Oppilas kykenee hyödyntämään laskutoimitusten ominaisuuksia.

Hyvät käytännöt

Monipuoliset tilanteet

Oppilaille järjestetään matemaattisia tehtäviä esimerkiksi ympäristöoppiin, kuvataiteeseen ja liikuntaan

Välineet

Hyödynnetään oppimista edistäviä välineitä.

Pitkät lausekkeet

Opetellaan jokin järjestelmällinen keino ratkaista pitkä lausekkeen arvo. Voidaan esimerkiksi käyttää isoa ruutuvihkoa, jolloin lauseke etenee sivun vasemmalla ja oikea puoli varataan allekkain laskuille.

(ma4.9) Oppilas vahvistaa kertolaskua allekkain, opettelee kertataulut 1-10 sekä jakamista lukuyksiköittäin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas ymmärtää ja osaa käyttää matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä: tulo ja osamäärä.

T10: Oppilas osaa laskea sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

T10: Oppilas kykenee hyödyntämään laskutoimitusten ominaisuuksia.

Hyvät käytännöt

Oppimispelit

Harjoitellaan kertolaskuja monipuolisesti, myös oppimislejää hyödyntäen.

Tarkistaminen

Hyödynnetään kerto- ja jakolaskun välistä yhteyttä tuloksen tarkistamisessa.

Jakolasku

Vertaillaan pistemerkintää, jakoviivaa ja jakokulmaa.

(ma4.10) Oppilas tutkii lukujonon säännönmukaisuutta, jatkaa lukujonoa säännön mukaan ja tutustuu tuntemattoman käsitteeseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa ratkaista ikäkaudelleen sopivia ongelmia: tuntematon. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Sääntö

Lukujonon sääntönä voi olla vaikkapa kerto- tai jakolasku.

Tuntematon

Lukujonon keskelle voidaan jättää tuntematon, jonka oppilas selvittää.

(ma4.11) Oppilas piirtää ja luokittelee tasokuvioita monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkii niiden ominaisuuksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa havainnoida ja kuvailla kuvioiden geometrisia ominaisuuksia.

T2: Oppilas hallitsee geometrisia käsitteitä: erilaiset kolmiot ja nelikulmiot.

Hyvät käytännöt

Harppi

Harjoitellaan harpin käyttöä ympyröiden piirtämisessä.

Kulmat

Plirretään ja rakennellaan erilaisia kulmia: suorakulma, tylppä kulma, terävä kulma, ja oikokulma.

(ma4.14) Oppilas kertaa koordinaatiston perusajatusta ja ensimmäisen neljänneksen käyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas tunnistaa (analyttisen) geometrian käsitteitä: koordinaatisto. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Pelit

Pelataan pelejä, joissa hyödynnetään koordinaatiston ensimmäistä neljänestä.

Kartan hakuruudukko

Vertaillaan koordinaatistoa ja kartan hakuruudukkoa. (ks. monialainen oppimiskokonaisuus).

(ma4.15) Oppilas harjoittelee mittaamaan ja laskemaan erimuotoisten kuvioiden piirejä sekä aikaa: sekunti, minuutti ja tunti, vuorokausi, kuukausi ja vuosi.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas osaa arvioida mittauskohteen suuruutta.

T12: Oppilas osaavalita sopivan mittavälineen mittayksiköineen.

T12: Oppila kykenee pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.

Hyvät käytännöt

Pituus

Arvioidaan ja mitataan pituuksia erilaisin mittarein: viivain, mittanauha, mittapyörä.

Massa (työkortti pienryhmätyöskentelyyn)

Hae opetuspaketti, jossa on punnuksia ja tasapainovaakoja.

Kokeile eri punnuksia käsilläsi ja arvioi niiden massat vihkoosi.

Mittaa massat tasapainovaa'an avulla ja merkitse tulokset vihkoosi.

Vertaile omia arvioitasi ja tuloksiasi ryhmäsi muiden jäsenten kanssa.

Näytä vihkosi opettajalle.

Tilavuus

Vertaillaan kuutio- ja vetomittoja toisiinsa havaintovälineiden avulla.

Aika

Harjoitellaan lyhyen aikavälin laskemista.

(ma4.17) Oppilas kehittää edelleen taitoaan tallentaa ja esittää tietoa taulukoiden ja kuvaajien avulla.

Hyvät käytännöt

Yhteinen tutkimus

Oppilas suunnittelee ja toteuttaa tutkimuksen pareittain tai ryhmässä. Tiedon kerääminen ja tallentaminen. Tietojen kokoaminen taulukkoon ja diagrammin laatiminen sopivaa ohjelmaa tai sovellusta käyttäen. Tulosten esittäminen sähköisesti.

(ma5.1) Oppilas vahvistaa taitojaan vertailla ja luokitella erilaisia esineitä ja asioita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa esittää ratkaisujaan muille suullisesti ja kirjallisesti.

T5: Oppilas osaa ratkaista ikäkaudelleen sopivia ongelmia.

T6: Oppilas kykenee arvioimaan ratkaisunsa järkevyyttä

(ma5.2) Oppilas harjoittelee ongelmien ratkaisemista etsimällä systemaattisesti eri ratkaisuvaihtoehtoja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa ratkaista ikäkaudelleen sopivia ongelmia.

T7: Oppilas osaa käyttää matemaattisia merkintöjä: laskujärjestyssopimus.

T10: Oppilas osaa laskea sujuvasti kirjallisesti laskutoimitusten ominaisuuksia hyödyntäen: järjestelmällinen vaiheittaisuus.

Hyvät käytännöt

Havaintovälineet

Sovelletaan erilaisia ongelmaratkaisukeinoja havaintovälineitä hyödyntäen.

Pienryhmät

Ratkotaan erilaisia ongelmatehtäviä yksin, pareittain ja ryhmässä.

(ma5.3) Oppilas harjoittelee laskutoimituksia monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa esittää päättelyään konkreettisin välinein ja piirroksin myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

T7: Oppilas osaa käyttää oikeita matemaattisia käsitteitä ratkaistessaan tehtäviä ja keskustellessaan niistä: lausekkeet.

L5: Oppilas osaa käyttää sähköisiä oppimateriaaleja.

Hyvät käytännöt

Lausekkeet

Laaditaan lausekkeitä kuvien, tarinoiden ja konkreettisten välineiden avulla.

(ma5.4) Oppilas suunnittelee ja toteuttaa ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T14: Oppilas kykenee laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä.

L5: Oppilas ymmärtää, että teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.

Hyvät käytännöt

Kukka

Esimerkiksi Snapilla voidaan ohjelmoida kukan piirtäminen. Katso diasarja. Kyseessä on siirtosymmetria. Symmetriahan kuuluu matematiikan sisältöihin. Liittymä on myös islamilaiseen kuvakulttuuriin arabeskin kautta.

Liikuta Minecraft-tyyppiä

Codessa on harjoitus, jossa liikutetaan tyyppiä käskypalikoilla samaan tapaan kuin Scratchissa ja Snapissa.

Pelin analysointi

Valitaan kukin jokin tietokone-, sovellus- tai konsolipeli, josta etsitään sellaisia yksityiskohtia, joihin ohjelmoinnilla on vaikutettu.

(ma5.5) Oppilas opettelee likiarvon käsitteen ja merkin, harjoittelee pyöristyssääntöjä sekä tuloksen suuruusluokan arvioimista likiarvoin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas kykenee arvioimaan tuloksen mielekkyyttä.

T7: Oppilas kykenee käyttämään matemaattisia merkintöjä: likiarvo.

T8: Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmää laajasti.

(ma5.6) Oppilas opettelee murtoluvun käsitteen ja harjoittelee niillä peruslaskutoimituksia; jakajana ja kertojana vain kokonaisluku.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja.

T10: Oppilas osaa laskea sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

T10: Oppilas osaa hyödyntää laskutoimitusten ominaisuuksia.

(ma5.7) Oppilas vahvistaa yhteen- ja vähennyslaskualgoritmejaan sekä päässälaskutaitojaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa laskea sujuvasti sekä päässä että kirjallisesti.

T10: Oppilas osaa hyödyntää laskutoimitusten ominaisuuksia.

Hyvät käytännöt

Välineet

Hyödynnetään oppimista edistäviä välineitä.

Desimaaliluvut

Sovitaan yhteinen tapa, jolla desimaalilukujen pilkut saadaan samalle kohdalle, esimerkiksi täydentävät nollat.

Murtoluvut

Sovitaan yhteinen tapa, jolla murtoluvuista saadaan samannimisiä ja miten toimitaan kokonaisten kanssa.

(ma5.8) Oppilas harjoittelee kerto- ja jakolaskualgoritmeja sekä niiden välisen yhteyden hyödyntämistä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa laskea sujuvasti sekä päässä että kirjallisesti.

T10: Oppilas osaa hyödyntää laskutoimitusten ominaisuuksia.

Hyvät käytännöt

Ositusjako

Kuusi karkkia jaetaan tasan kahdelle lapselle. Kuinka monta karkkia kumpikin saa?

Kumpikin lapsi saa kolme karkkia.

Sisältöjako

Kuusi karkkia jaetaan tasan niin, että jokainen lapsi saa kaksi karkkia. Kuinka monelle lapselle riittää karkkeja?

Kolmelle lapselle riittää.

Välineet ja oppimispelit

Hyödynnetään oppimista edistäviä välineitä ja pelejä.

Pilkun siirto

Opetellaan siirtämään pilkkua oikealle, kun kertojana on 10, 100 tai 1000 ja vasemmalle, kun ne toimivat jakajina.

(ma5.9) Oppilas tutkii yhtälöä ja etsii yhtälön ratkaisuja päättelöllä ja kokeilemalla.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa ratkaista ikäkaudelleen sopivia matemaattisia ongelmia.

T7: Oppilas osaa käyttää matemaattisia merkintöjä: yhtälö ja tuntematon.

(ma5.10) Oppilas perehtyy aiempaa tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osaa havainnoida kuvioiden geometrisia ominaisuuksia.

T11: Oppilas tunnistaa geometrisia käsitteitä.

Hyvät käytännöt

Oma peli

Kerrataan aiemmin opittuja kuvioita. Suunnitellaan ja toteutetaan niistä peli.

Ympyrän piirtäminen (työkortti)

Hae opetuspaketti, jossa on harppeja ja kukanpiirto-ohjeet.

Pyydä opettajaa neuvomaan harpin käyttö.

kynän terä samaan tasoon harpin piikin kanssa

keskipiste rastilla

terä kunnolla kiinni

---

ote yhden käden etusormella ja peukalolla

harppia pyöritetään sormien välissä

tiukka etunoja

Harjoittele ahkerasti, kunnes ympyrän piirto sujuu hyvin.

Piirrä vihkoosi ympyrä, jonka säde on 3 cm.

Näytä tulos opettajalle.

Piirrä harpin avulla vihkoosi kukkanen. Käytä apuna opetuspaketin sarjakuvaa.

Näytä tulos opettajalle.

Siivoa jälkesi.

Harppi ja ympyrät (työkortti)

Hae opetuspaketti, jossa on harppeja.

Harjoittele ympyrän piirtämistä, ellet vielä osaa.

piirrä aina ensin keskipiste rastina

mittaa harppiin säde viivaimen avulla

paina piikki tiukasti paperiin

ota nupista kiinni peukalolla ja etusormella

pidä harppi voimakkaassa etunojassa

piirrä ympyrä yhteen menoon yhdellä kädellä niin, että pyörität nuppia sormiesi välissä

Piirrä vihkoosi rasti.

Piirrä rasti keskipisteenä harpilla ympyrä, jonka säde on kolme senttimetriä.

Piirrä sama rasti keskipisteenä ympyrä, jonka säde on neljä senttimetriä.

Piirrä sama rasti keskipisteenä ympyrä, jonka säde on viisi senttimetriä.

Näytä vihkosi opettajalle.

Siivoa jälkesi.

(ma5.11) Oppilas piirtää, rakentaa ja luokittelee kappaleita lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin; tarkemmin suorakulmainen särmiö, ympyrälieriö, ympyräpohjainen kartio ja pyramidi.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa havainnoida ja kuvailla kappaleiden geometrisia ominaisuuksia.

T2: Oppilas hallitsee geometrisia käsitteitä: särmiö, lieriö, kartio ja pyramidi.

Hyvät käytännöt

Rakentelu

Suunnitellaan ja toteutetaan piirtäen tai rakentaen kolmiulotteisen rakennuksen malli hyödyntäen geometrisia kappaleita.

Tutkimus

Etsitään ja tutkitaan lähiympäristön geometrisia kappaleita ja laaditaan tuloksista raportti.

(ma5.12) Oppilas opettelee käyttämään koordinaatiston kaikkia neljänneksiä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osaa kuvailla kuvioiden geometrisiä ominaisuuksia.

T11: Oppilas tunnistaa geometrisia käsitteitä.

Hyvät käytännöt

Käsitteitä

Käytetään käsitteitä x-akseli, y-akseli ja origo.

Piirtäminen

Piirretään koordinaatistoon pisteitä, janoja, suoria ja tasokuvioita. Peilataan niitä akseleiden tai origon suhteen.

Peli

Pelataan pelejä, joissa hyödynnetään koko koordinaatistoa. 0 kommenttia

(ma5.13) Oppilas tutustuu mittakaavan käsitteeseen ja käyttää sitä suurennoksissa ja pienennöksissä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas tunnistaa geometrisiä käsitteitä: suhde.

Hyvät käytännöt

Suurennot ja pienennökset

Piirretään tai rakennellaan suurennot ja pienennöksiä.

(ma5.14) Oppilas harjoittelee mittaamaan ja laskemaan erimuotoisten kuvien pinta-aloja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas kykenee arvioimaan mittauskohteen suuruutta.

T12: Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen.

T12: Oppilas kykenee pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.

Hyvät käytännöt

Ruutukalvo

Asetetaan ruutukalvo kuvion päälle. Lasketaan kokonaiset neliösenttimetrit. Kootaan vajaista ruuduista kokonaisia neliösenttimetrejä. Näin saadaan mitattua likiarvo kuvion pinta-alasta.

Millimetripaperi

Pyydä oppilasta rajaamaan kynällä paperilta neliömillimetri ja kirjoittamaan lyhenne sen viereen. Pyydä sitten oppilasta rajaamaan neliösenttimetri ja vaustamaanse lyhenteellä. Pyydä lopuksi oppilasta rajaamaam neliödesimetri ja merkitsemään se lyhenteellä.

Säännöllinen nelikulmio

Tehdään oma pinta-alan mittayksikkö leikkamalla neliö kartongista. Annetaan mittayksiköölle nimeksi vaikkapa Mörri. Mitataan, montako mörriä työpöydän kansi on. Käytetään sitten vakiintuneita mittayksiköitä. Lasketaan pinta-ala kertomalla pituus korkeudella. Huomataan, että laskemalla pinta-ala selviää nopeammin kuin mittaamalla.

(ma5.15) Oppilas harjoittelee suurimman ja pienimmän arvon, keskiarvon ja tyyppiärvon selvittämistä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T13: Oppilas osaa käyttää tilastollisia tunnuslukuja. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Tilaston tutkiminen

Oppilas etsii itseään kiinnostavan tilaston ja selvittää siitä suurimman ja pienimmän arvon, keskiarvon ja tyyppiärvon.

(ma6.1) Oppilas vahvistaa taitojaan vertailla ja luokitella erilaisia esineitä ja asioita perustellen ratkaisunsa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa esittää ratkaisujaan muille suullisesti ja kirjallisesti.

T5: Oppilas osaa ratkaista ikäkaudelleen sopivia ongelmia.

T6: Oppilas kykenee arvioimaan ratkaisunsa järkevyyttä.

(ma6.2) Oppilas valitsee itselleen sopivan tavan ratkaista erilaisia ongelmatehtäviä yksin, pareittain ja ryhmässä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa ratkaista ikäkaudelleen sopivia ongelmia.

T7: Oppilas osaa käyttää matemaattisia merkintöjä: laskujärjestyssopimus.

T10: Oppilas osaa laskea sujuvasti kirjallisesti laskutoimitusten ominaisuuksia hyödyntäen: järjestelmällinen vaiheittaisuus.

(ma6.3) Oppilas harjoittelee laskutoimituksia monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa esittää päättelyään konkreettisin välinein ja piirroksin myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

T7: Oppilas osaa käyttää oikeita matemaattisia käsitteitä ratkaistessaan tehtäviä ja keskustellessaan niistä: lausekkeet.

L5: Oppilas osaa käyttää sähköisiä oppimateriaaleja. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Pedanet

Sähköisiä oppimateriaaleja voi hankkia esimerkiksi Pedanet-ympäristöön. Opettaja voi ympäristössä tuunata hankkimiaan materiaaleja tai valmistaa niitä itse.

(ma6.4) Oppilas suunnittelee ja toteuttaa ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T14: Oppilas kykenee laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä. L5: Oppilas ymmärtää, että teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista.

Hyvät käytännöt

Ohjelma

Oppilaan ohjelma voi olla esimerkiksi peli. Kerhokokemusten perusteella on arvioitu, että pelin ohjelmointi saattaa onnistua kuudessa oppitunnissa.

Pelaaminen

Pelataan ja analysoidaan erilaisia oppimista tukevia pelejä joko tietokoneella tai mobiilisovelluksia hyödyntäen.

(ma6.5) Oppilas varmentaa ymmärrystään kymmenjärjestelmästä ja lukujen luokittelusta: luonnollinen luku, kokonaisluku, desimaaliluku, murtoluku, positiivinen ja negatiivinen luku.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa käyttää oikeita matemaattisia käsitteitä: luonnollinen luku, kokonaisluku, desimaaliluku, murtoluku, positiivinen ja negatiivinen luku.

T8: Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän laajasti.

T9: Oppilas osaa käyttää negatiivisia kokonaislukuja.

Hyvät käytännöt

Kymmenjärjestelmä ja desimaaliluku (työkortti)

Hae opetuspaketti, jossa on kymmenjärjestelmäpalikat.

Rakenna pöydällesi palikoista luvun 1,358 malli. Sovitaan, että kynä toimii pilkkuna.

Pyydä opettajaa tarkistamaan rakentamasi luvun malli.

Jatka tehtävää ryhmäsi kanssa niin, että jokainen ryhmästä sanoo vuorollaan jonkin desimaaliluvun, kaikki rakentavat sen mallin pöydälleen ja ryhmänjohtaja tarkistaa aina lopuksi, onko jokainen rakentanut luvun oikein.

Merkitse vihkoosi, mitkä luvut onnistuit rakentamaan ja mitä et.

Siivoa jälkesi ja näytä oikein menneiden tehtävien määrä opettajalle.

(ma6.6) Oppilas perehtyy desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoittelee niillä peruslaskutoimituksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän laajasti: desimaaliluvut.

T10: Oppilas osaa laskea sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

T10: Oppilaa osaa hyödyntää laskutoimitusten ominaisuuksia.

Hyvät käytännöt

Lukualue

Lukualue on varsin pitkälle oppilaskohtainen. Ainakaan sitä ei ole syytä rajoittaa. Kuudennella vuosiluokalla laajennetaan lukualuetta ainakin miljardeihin.

Kymmenjärjestelmä

Olennaista on ymmärtää, että pilkun edessä on kokonaiset, ja että kymmenjärjestelmä etenee oikealle eräänlaisena peilikuvana.

(ma6.7) Oppilas varmistaa yhteen- ja vähennyslaskualgoritmejaan sekä päässälaskutaitoaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa laskea sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

T10: Oppilas osaa hyödyntää laskutoimitusten ominaisuuksia. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Desimaalilukujen allekkain lasku

Olennaista on sijoittaa kokonaiset kohdakkoin. Oppilaat onkin hyvä totuttaa merkitsemään pilkku näkyviin myös kokonaisluvuissa.

Murtoluvut

Käytetään runsaasti havaintovälineitä murtolukujen ymmärtämiseksi.

(ma6.8) Oppilas varmistaa kerto- ja jakolaskualgoritminsä, kertataulunsa sekä päässälaskutaitonsa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa laskea sujuvasti sekä päässä että kirjallisesti.

T10: Oppilas osaa hyödyntää laskutoimitusten ominaisuuksia.

Hyvät käytännöt

Kertolasku

Kerrotaan luvuilla 10, 100, 1 000 ja niin edelleen. Huomataan, että kyse on pilkun siirrosta oikealle.

Jakolasku

Jaetaan luvuilla 10, 100, 1 000 ja niin edelleen. Huomataan, että kyse on pilkun siirrosta vasemmalle.

Murtoluvut

Käytetään runsaasti havaintomateriaalia. 0 kommenttia

(ma6.9) Oppilas perehtyy prosenttien käsitteeseen, prosenttilukuun ja -arvoon sekä harjoittelee niiden laskemista murto- ja desimaalilukuja hyödyntäen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa yhteyksiä eri lukujen välillä (prosenttiluku, murtoluku, desimaaliluku).
0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Prosenttiluku

Lasketaan, kuinka monta prosenttia luku on toisesta luvusta.

Prosenttiarvo

Lasketaan, kuinka paljon on x prosenttia jostain luvusta.

Prosenttidomino (työkortti)

Hae taskulaskin ja prosenttidomino.

Sekoita dominon palat ja jaa ne vasemmalta lähtien yksitellen loppuun asti.

Se, jolla on yksi kokonainen palikka (1/100 %), saa aloittaa.

Vuoro kiertää piiriä vasempaan eli myötäpäivään. Saat laittaa vain yhden palikan kerrallaan, jos pystyt. Muuten vuoro siirtyy seuraavalle.

Huomaa, että murtolukua vasten pitää laittaa vastaava prosenttiluku ja prosenttilukua vasten pitää laittaa vastaava murtoluku. Voit käyttää apunasi taskulaskinta, sillä murtolukuhan on jakolasku.

Se, jolta ensimmäiseksi loppuvat palikat, on voittaja.

Jos peli jää jumiin, tulee tasapeli.

Pyydä opettaja tarkistamaan ensimmäinen pelinne.

Pelaa ryhmäsi kanssa vielä niin monta peliä, että jokainen on saanut toimia kerran jakajana.

Kerro eniten voittoja saaneen oppilaan nimi opettajalle ja siivoa sitten jälkesi huolellisesti.

(ma6.10) Oppilas tutkii yhtälöä ja etsii yhtälön ratkaisuja päättelöllä ja kokeilemalla.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan ongelmia.

(ma6.11) Oppilas perehtyy kulman käsitteeseen ja harjoittelee kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osaa havainnoida ja kuvailla kuvioiden geometrisia ominaisuuksia.

T11: Oppilas tunnistaa geometrisia käsitteitä.

T12: Oppilas kykenee arvioimaan mittauskohteen suuruutta.

T12: Oppilas osaa valita sopivan mittarin ja mittayksikön.

T12: Oppilas osaa pohtia mittaustuloksen järkevyyttä.

Hyvät käytännöt

Geokolmio

Harjoitellaan kolmikulmaisen astelevyn eli geokolmion eli kombikolmion eli piirtokolmion käyttöä. Piirretään ja mitataan kulmia.

Sektoreita ja kulmia (työkortti)

Hae paketti, jossa on kombikolmio-astemittoja ja neljä erilaista sektoria.

Piirrä vihkoosi taulukko ja ennusta siihen jokaisen sektorin keskuskulman suuruus asteina ($^{\circ}$).

Mittaa sitten jokaisen keskuskulman asteluku ja merkitse se taulukkoon. Pyydä opettajalta apua, ellet vielä osaa mitata kulman suuruutta.

Pyydä opettaja tarkistamaan vihkosi.

Siivoa jälkesi.

(ma6.12) Oppilas pohtii mittayksikköjärjestelmän rakennetta ja harjoittelee yksikkömuunnoksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas kykenee arvioimaan ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

T7: Oppilas ymmärtää ja käyttää matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.

T8: Oppilas ymmärtää kymmenjärjestelmän ja mittayksikköjärjestelmän yhteyden.

(ma6.13) Oppilas tarkastelee symmetriaa suoran suhteen ja opettelee havaitsemaan kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas tunnistaa geometrisia käsitteitä. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Geokolmio

Peilataan geometrisia kuvioita suoran suhteen geokolmion ja ruutupaperin avulla.

Peili

Integroidaan fysiikkaan tutkimalla peilejä. Ennustetaan tulokset vihjoon ja peilataan sitten sanat moi, hei ja terve.

Siirtosymmetria

Etsitään siirtosymmetriakuvioita esimerkiksi tapeteista.

Kiertosymmetria eli pyörähdyssymmetria

Tutustutaan hannunvaakunaan ja hakaristiin. On hyvä valottaa hakaristin historiaa ennen natseja. Hakaristiä käytetään esimerkiksi kunniamerkeissä ja presidentin lipussa.

(ma6.14) Oppilas kertaa koordinaatiston kaikkien neljänneksien käyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa käyttää matemaattisia merkintöjä. T11: Oppilas tunnistaa geometrisia käsitteitä.

Hyvät käytännöt

Merkintä

Harjoitellaan koordinaatistopisteen oikeata merkintätapaa esimerkiksi pelejä pelaamalla.

(ma6.15) Oppilas harjoittelee hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa käyttää matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.

T11: Oppilas tunnistaa geometrisia käsitteitä: mittakaava.

Hyvät käytännöt

Suurennot ja pienennökset

Harjoitellaan suurennot ja pienennöksiä suhteen avulla.

Kartan mittajana

Mitataan matkoja kartalla mittajanan avulla.

Mittayksikkömuunnokset

Pilkkaa siirtämällä muunnetaan senttimetrit metreiksi tai kilometreiksi.

Kartan matka luonnossa (työkortti)

Hae Mittakaava-opetuspaketti, jossa on kartat, taskulaskimet ja viivaimet.

Ennusta kartalle merkitty matka luonnossa metreinä ja merkitse ennuste mustekynällä vihkoosi.

Mittaa välimatka kartalta viivaimella.

Ota taskulaskin ja kerro mittaustuloksesi kartan mittakaavan jälkimmäisellä luvulla.

Siirrä pilkku metrien perään ja merkitse tulos vihkoosi metreinä.

Vie tuloksesi opettajalle tarkistettavaksi.

Harjoittele vielä kolmella muulla eri kartalla.

Siivoa jälkesi.

(ma6.16) Oppilas harjoittelee mittaamaan ja laskemaan suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas kykenee arvioimaan mittauskohteen suuruutta.

T12: Oppilas kykenee valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön.

T12: Oppilas kykenee pohtimaan mittaustuloksensa järkevyyttä.

Hyviä käytäntöjä

Kuutiosenttimetripalikat

Mitataan suorakulmaisia särmiöitä palikoiden avulla. Huomataan, että riittää, kun palikat asettelee kolmeen suuntaan ja kertoo ne keskenään. Näin myös saa tuloksen nopeammin.

Helmet

Täytetään astia helmillä ja tutkitaan, montako mittayksikköastiaa se täyttää. Voidaan käyttää myös vettä tai hiekkaa, jos se luokassa on mahdollista.

Litra ja kuutiodesimetri

Huomataan näiden välinen yhteys kokeillen. Voidaan huomata myös millilitran ja kuutiosenttimetrin yhteys.

(ma6.17) Oppilas tutustuu todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella pääättelemällä, onko tapahtuma mahdaton, mahdollinen vai varma.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

T7: Oppilas osaa käyttää ja ymmärtää matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.

(ma7.1) Oppilas harjoittelee loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti sekä pohtii ja määrittää vaihtoehtojen lukumääriä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostusta matematiikan opiskeluun sekä motivaatiota, myönteistä minäkuva ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (Ei vaikuta arvosanoihin, edistää kuitenkin oppimista.)

T2: Oppilas osaa tunnistaa omaa osaamistaan ja ottaa vastuuta niiden matemaattisten taitojen harjoittamisesta, jotka tuntuvat vielä epävarmoilta.

T2: Oppilas osaa tehdä yhteistyötä toisten oppilaiden kanssa.

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan matemaattisten toimintojen yhteyksiä toisiinsa ja ymmärtämään niiden osaamisen merkityksen matematiikan oppimisen kannalta.

T4: Oppilas kykenee täsmälliseen matemaattisen kielen käyttöön matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoittaessaan.

T4: Oppilas osaa selittää ajatuksiaan myös suullisesti.

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan loogisia ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä.

T6: Oppilas kykenee tiedostamaan, mitkä ratkaisun vaiheet kuuluvat hyvään ratkaisuun ja arvioimaan saamiensa vastausten mielekkyyttä.

T7: Oppilas osaa havaita ympäristöstään ilmiöitä, joiden ratkaisemiseksi voidaan käyttää matematiikkaa.

T7: Oppilas osaa soveltaa taitojaan tehdessään erilaisia valintoja ja päätöksiä, esim. ostoksia.

T10: Oppilas osaa käyttää päässälaskutaitoaan mahdollisimman monissa tilanteissa ja päättelytaitoja monipuolisten ajattelua kehittävien tehtävien kanssa.

T11: Oppilas kykenee laskemaan peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.

T14: Oppilas tuntee tuntemattoman muuttujan käsitteen ja hallitsee yhtälönratkaisutaitoja.

T16: Oppilas osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan geometrisia kuvioita, niiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

T17: Oppilas kykenee hahmottamaan suorakulmaisen kolmion liittyviä ominaisuuksia ja ymmärtää niiden merkityksen tehtäviä ratkaistessaan.

(ma7.2) Oppilas vahvistaa päättelykykyään ja perustelutaitojaan, harjoittelee matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista sekä kertaa ohjelmointia.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostusta matematiikan opiskeluun sekä motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (Ei vaikuta arvosanoihin, edistää kuitenkin oppimista.)

T2: Oppilas osaa tunnistaa omaa osaamistaan ja ottaa vastuuta niiden matemaattisten taitojen harjoittamisesta, jotka tuntuvat vielä epävarmoilta.

T2: Oppilas osaa tehdä yhteistyötä toisten oppilaiden kanssa.

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan matemaattisten toimintojen yhteyksiä toisiinsa ja ymmärtämään niiden osaamisen merkityksen matematiikan oppimisen kannalta.

T4: Oppilas kykenee täsmälliseen matemaattisen kielen käyttöön matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoittaessaan.

T4: Oppilas osaa selittää ajatuksiaan myös suullisesti.

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan loogisia ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä.

T6: Oppilas kykenee tiedostamaan, mitkä ratkaisun vaiheet kuuluvat hyvään ratkaisuun ja arvioimaan saamiensa vastausten mielekkyyttä.

T7: Oppilas osaa havaita ympäristöstään ilmiöitä, joiden ratkaisemiseksi voidaan käyttää matematiikkaa.

T7: Oppilas osaa soveltaa taitojaan tehdessään erilaisia valintoja ja päätöksiä, esim. ostoksia.

T10: Oppilas osaa käyttää päässälaskutaitoaan mahdollisimman monissa tilanteissa ja päättelytaitoja monipuolisten ajattelua kehittävien tehtävien kanssa.

T11: Oppilas kykenee laskemaan peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.

T14: Oppilas tuntee tuntemattoman muuttujan käsitteen ja hallitsee yhtälönratkaisutaitoja.

T16: Oppilas osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan geometrisia kuvioita, niiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

T17: Oppilas kykenee hahmottamaan suorakulmaisen kolmion liittyviä ominaisuuksia ja ymmärtää niiden merkityksen tehtäviä ratkaistessaan.

(ma7.3) Oppilas harjoittelee peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla, vahvistaa yhteen- ja vähennyslaskutaitoaan murtoluvuilla ja opettelee murtoluvun kertomisen ja jakamisen murtoluvulla.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostusta matematiikan opiskeluun sekä motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (Ei vaikuta arvosanoihin, edistää kuitenkin oppimista.)

T2: Oppilas osaa tunnistaa omaa osaamistaan ja ottaa vastuuta niiden matemaattisten taitojen harjoittamisesta, jotka tuntuvat vielä epävarmoilta.

T2: Oppilas osaa tehdä yhteistyötä toisten oppilaiden kanssa.

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan matemaattisten toimintojen yhteyksiä toisiinsa ja ymmärtämään niiden osaamisen merkityksen matematiikan oppimisen kannalta.

T4: Oppilas kykenee täsmälliseen matemaattisen kielen käyttöön matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoittaessaan.

T4: Oppilas osaa selittää ajatuksiaan myös suullisesti.

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan loogisia ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä.

T6: Oppilas kykenee tiedostamaan, mitkä ratkaisun vaiheet kuuluvat hyvään ratkaisuun ja arvioimaan saamiensa vastausten mielekkyyttä.

T7: Oppilas osaa havaita ympäristöstään ilmiöitä, joiden ratkaisemiseksi voidaan käyttää matematiikkaa.

T7: Oppilas osaa soveltaa taitojaan tehdessään erilaisia valintoja ja päätöksiä, esim. ostoksia.

T10: Oppilas osaa käyttää päässälaskutaitoaan mahdollisimman monissa tilanteissa ja päättelytaitoja monipuolisten ajattelua kehittävien tehtävien kanssa.

T11: Oppilas kykenee laskemaan peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.

T14: Oppilas tuntee tuntemattoman muuttujan käsitteen ja hallitsee yhtälönratkaisutaitoja.

T16: Oppilas osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan geometrisia kuvioita, niiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

T17: Oppilas kykenee hahmottamaan suorakulmisen kolmion liittyviä ominaisuuksia ja ymmärtää niiden merkityksen tehtäviä ratkaistessaan.

(ma7.4) Oppilas perehtyy lukujen jaollisuuteen, lukujen jakamiseen alkutekijöihin ja käsitteisiin tarkka arvo, likiarvo, vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo sekä syventää desimaalilukujen laskutoimituksien osaamistaan ja luvun pyöristämisen taitoaan.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostusta matematiikan opiskeluun sekä motivaatiota, myönteistä minäkuvausta ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (Ei vaikuta arvosanoihin, edistää kuitenkin oppimista.)

T2: Oppilas osaa tunnistaa omaa osaamistaan ja ottaa vastuuta niiden matemaattisten taitojen harjoittamisesta, jotka tuntuvat vielä epävarmoilta.

T2: Oppilas osaa tehdä yhteistyötä toisten oppilaiden kanssa.

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan matemaattisten toimintojen yhteyksiä toisiinsa ja ymmärtämään niiden osaamisen merkityksen matematiikan oppimisen kannalta.

T4: Oppilas kykenee täsmälliseen matemaattisen kielen käyttöön matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoittaessaan.

T4: Oppilas osaa selittää ajatuksiaan myös suullisesti.

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan loogisia ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä.

T6: Oppilas kykenee tiedostamaan, mitkä ratkaisun vaiheet kuuluvat hyvään ratkaisuun ja arvioimaan saamiensa vastausten mielekkyyttä.

T7: Oppilas osaa havaita ympäristöstään ilmiöitä, joiden ratkaisemiseksi voidaan käyttää matematiikkaa.

T7: Oppilas osaa soveltaa taitojaan tehdessään erilaisia valintoja ja päätöksiä, esim. ostoksia.

T10: Oppilas osaa käyttää päässälaskutaitoaan mahdollisimman monissa tilanteissa ja päättelytaitoja monipuolisten ajattelua kehittävien tehtävien kanssa.

T11: Oppilas kykenee laskemaan peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.

T14: Oppilas tuntee tuntemattoman muuttujan käsitteen ja hallitsee yhtälönratkaisutaitoja.

T16: Oppilas osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan geometrisia kuvioita, niiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

T17: Oppilas kykenee hahmottamaan suorakulmaisen kolmion liittyviä ominaisuuksia ja ymmärtää niiden merkityksen tehtäviä ratkaistessaan.

(ma7.5) Oppilas perehtyy muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen sekä harjoittelee muodostamaan polynomilausekkeita ja sieventämään niitä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostusta matematiikan opiskeluun sekä motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (Ei vaikuta arvosanoihin, edistää kuitenkin oppimista.)

T2: Oppilas osaa tunnistaa omaa osaamistaan ja ottaa vastuuta niiden matemaattisten taitojen harjoittamisesta, jotka tuntuvat vielä epävarmoilta.

T2: Oppilas osaa tehdä yhteistyötä toisten oppilaiden kanssa.

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan matemaattisten toimintojen yhteyksiä toisiinsa ja ymmärtämään niiden osaamisen merkityksen matematiikan oppimisen kannalta.

T4: Oppilas kykenee täsmälliseen matemaattisen kielen käyttöön matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoittaessaan.

T4: Oppilas osaa selittää ajatuksiaan myös suullisesti.

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan loogisia ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä.

T6: Oppilas kykenee tiedostamaan, mitkä ratkaisun vaiheet kuuluvat hyvään ratkaisuun ja arvioimaan saamiensa vastausten mielekkyyttä.

T7: Oppilas osaa havaita ympäristöstään ilmiöitä, joiden ratkaisemiseksi voidaan käyttää matematiikkaa.

T7: Oppilas osaa soveltaa taitojaan tehdessään erilaisia valintoja ja päätöksiä, esim. ostoksia.

T10: Oppilas osaa käyttää päässälaskutaitoaan mahdollisimman monissa tilanteissa ja päättelytaitoja monipuolisten ajattelua kehittävien tehtävien kanssa.

T11: Oppilas kykenee laskemaan peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.

T14: Oppilas tuntee tuntemattoman muuttujan käsitteen ja hallitsee yhtälönratkaisutaitoja.

T16: Oppilas osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan geometrisia kuvioita, niiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

T17: Oppilas kykenee hahmottamaan suorakulmaisen kolmion liittyviä ominaisuuksia ja ymmärtää niiden merkityksen tehtäviä ratkaistessaan.

(ma7.6) Oppilas harjoittelee muodostamaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä, sekä syventää taitoaan tutkia ja muodostaa lukujonoja.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostusta matematiikan opiskeluun sekä motivaatiota, myönteistä minäkuvausta ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (Ei vaikuta arvosanoihin, edistää kuitenkin oppimista.)

T2: Oppilas osaa tunnistaa omaa osaamistaan ja ottaa vastuuta niiden matemaattisten taitojen harjoittamisesta, jotka tuntuvat vielä epävarmoilta.

T2: Oppilas osaa tehdä yhteistyötä toisten oppilaiden kanssa.

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan matemaattisten toimintojen yhteyksiä toisiinsa ja ymmärtämään niiden osaamisen merkityksen matematiikan oppimisen kannalta.

T4: Oppilas kykenee täsmälliseen matemaattisen kielen käyttöön matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoittaessaan.

T4: Oppilas osaa selittää ajatuksiaan myös suullisesti.

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan loogisia ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä.

T6: Oppilas kykenee tiedostamaan, mitkä ratkaisun vaiheet kuuluvat hyvään ratkaisuun ja arvioimaan saamiensa vastausten mielekkyyttä.

T7: Oppilas osaa havaita ympäristöstään ilmiöitä, joiden ratkaisemiseksi voidaan käyttää matematiikkaa.

T7: Oppilas osaa soveltaa taitojaan tehdessään erilaisia valintoja ja päätöksiä, esim. ostoksia.

T10: Oppilas osaa käyttää päässälaskutaitoaan mahdollisimman monissa tilanteissa ja päättelytaitoja monipuolisten ajattelua kehittävien tehtävien kanssa.

T11: Oppilas kykenee laskemaan peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.

T14: Oppilas tuntee tuntemattoman muuttujan käsitteen ja hallitsee yhtälönratkaisutaitoja.

T16: Oppilas osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan geometrisia kuvioita, niiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

T17: Oppilas kykenee hahmottamaan suorakulmaisen kolmion liittyviä ominaisuuksia ja ymmärtää niiden merkityksen tehtäviä ratkaistessaan.

(ma7.7) Oppilas laajentaa pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistään ja perehtyy viivan ja puolisuoran käsitteisiin sekä tutkii kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostusta matematiikan opiskeluun sekä motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (Ei vaikuta arvosanoihin, edistää kuitenkin ppimista.)

T2: Oppilas osaa tunnistaa omaa osaamistaan ja ottaa vastuuta niiden matemaattisten taitojen harjoittamisesta, jotka tuntuvat vielä epävarmoilta.

T2: Oppilas osaa tehdä yhteistyötä toisten oppilaiden kanssa.

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan matemaattisten toimintojen yhteyksiä toisiinsa ja ymmärtämään niiden osaamisen merkityksen matematiikan oppimisen kannalta.

T4: Oppilas kykenee täsmälliseen matemaattisen kielen käyttöön matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoittaessaan.

T4: Oppilas osaa selittää ajatuksiaan myös suullisesti.

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan loogisia ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä.

T6: Oppilas kykenee tiedostamaan, mitkä ratkaisun vaiheet kuuluvat hyvään ratkaisuun ja arvioimaan saamiensa vastausten mielekkyyttä.

T7: Oppilas osaa havaita ympäristöstään ilmiöitä, joiden ratkaisemiseksi voidaan käyttää matematiikkaa.

T7: Oppilas osaa soveltaa taitojaan tehdessään erilaisia valintoja ja päätöksiä, esim. ostoksia.

T10: Oppilas osaa käyttää päässälaskutaitoaan mahdollisimman monissa tilanteissa ja päättelytaitoja monipuolisten ajattelua kehittävien tehtävien kanssa.

T11: Oppilas kykenee laskemaan peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.

T14: Oppilas tuntee tuntemattoman muuttujan käsitteen ja hallitsee yhtälönratkaisutaitoja.

T16: Oppilas osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan geometrisia kuvioita, niiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

T17: Oppilas kykenee hahmottamaan suorakulmaisen kolmion liittyviä ominaisuuksia ja ymmärtää niiden merkityksen tehtäviä ratkaistessaan.

(ma7.8) Oppilas vahvistaa yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistään, harjoittelee geometrista konstruointia sekä vahvistaa koordinaatiston osaamistaan.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa innostusta matematiikan opiskeluun sekä motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana. (Ei vaikuta arvosanoihin, edistää kuitenkin oppimista.)

T2: Oppilas osaa tunnistaa omaa osaamistaan ja ottaa vastuuta niiden matemaattisten taitojen harjoittamisesta, jotka tuntuvat vielä epävarmoilta.

T2: Oppilas osaa tehdä yhteistyötä toisten oppilaiden kanssa.

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan matemaattisten toimintojen yhteyksiä toisiinsa ja ymmärtämään niiden osaamisen merkityksen matematiikan oppimisen kannalta.

T4: Oppilas kykenee täsmälliseen matemaattisen kielen käyttöön matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoittaessaan.

T4: Oppilas osaa selittää ajatuksiaan myös suullisesti.

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan loogisia ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä.

T6: Oppilas kykenee tiedostamaan, mitkä ratkaisun vaiheet kuuluvat hyvään ratkaisuun ja arvioimaan saamiensa vastausten mielekkyyttä.

T7: Oppilas osaa havaita ympäristöstään ilmiöitä, joiden ratkaisemiseksi voidaan käyttää matematiikkaa.

T7: Oppilas osaa soveltaa taitojaan tehdessään erilaisia valintoja ja päätöksiä, esim. ostoksia.

T10: Oppilas osaa käyttää päässälaskutaitoaan mahdollisimman monissa tilanteissa ja päättelytaitoja monipuolisten ajattelua kehittävien tehtävien kanssa.

T11: Oppilas kykenee laskemaan peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.

T14: Oppilas tuntee tuntemattoman muuttujan käsitteen ja hallitsee yhtälönratkaisutaitoja.

T16: Oppilas osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan geometrisia kuvioita, niiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

T17: Oppilas kykenee hahmottamaan suorakulmaisen kolmion liittyviä ominaisuuksia ja ymmärtää niiden merkityksen tehtäviä ratkaistessaan.

(ma8.1) Oppilas kertaan loogista ajattelua vaativia toimintoja, pohtii ja määrittää vaihtoehtojen lukumääriä, vahvistaa päättely- ja perustelukykyään sekä harjoittelee matemaattisten tekstien tulkitsemista ja tuottamista.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee täsmälliseen matemaattisen kielen käyttöön matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoittaessaan.

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan loogisia ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä.

(ma8.2) Oppilas syventää algoritmista ajatteluaan, tekee yksinkertaisia ohjelmointitehtäviä, harjoittelee hyviä ohjelmointikäytäntöjä sekä soveltaa omia tai valmiita sovelluksia matematiikan opiskeluun.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T20: Oppilas osoittaa kehittäneensä algoritmista ajatteluaan.

T20: Oppilas osaa soveltaa ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen.

L5: ohjelmointiin tutustutaan ikäkaudelle sopivalla tavalla aitoon ohjelmointikieleen tutustumalla.

(ma8.3) Oppilas syventää peruslaskutoimitusten laskutaitojaan eri lukualueilla, erityisesti reaalityyppisillä, vahvistaa pyöristämistaitojaan sekä tarkkan arvon ja likiarvon erottamista toisistaan.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osoittaa kehittäneensä kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaalityyppisillä.

T12: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä lukukäsitteen myös reaalityyppisten osalta.

(ma8.4) Oppilas varmistaa prosentin käsitteen ymmärtämistään, harjoittelee prosenttiosuuden laskemista, prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta sekä opettelee laskemaan muuttuneen arvon, perusarvon sekä muutos- ja vertailuprosentin.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T13: Oppilas osoittaa laajentaneensa ymmärrystään prosenttilaskennasta.

(ma8.5) Oppilas harjoittelee potenssilaskentaa kokonaisluku eksponenttina sekä perehtyy neliöjuuren käsitteeseen ja harjoittelee käyttämään neliöjuurta laskutoimituksissaan.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan matemaattisten toimintojen yhteyksiä toisiinsa ja ymmärtää niiden osaamisen merkityksen matematiikan oppimisen kannalta.

T4: Oppilas kykenee täsmälliseen matemaattisen kielen käyttöön matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoittaessaan.

T4: Oppilas osaa selittää ajatuksiaan myös suullisesti.

(ma8.6) Oppilas vahvistaa muuttujan ja polynomien käsitteitä, harjoittelee lausekkeen muodostamista ja sen arvon laskemista, potenssilausekkeiden ja polynomien sieventämistä sekä kertaa polynomien yhteen-, vähennys, ja kertolaskua.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas kykenee arvioimaan matemaattisten ratkaisujensa mielekkyyttä.

T14: Oppilas tuntee tuntemattoman muuttujan käsitteen ja hallitsee yhtälönratkaisutaitoja.

(ma8.7) Oppilas harjoittelee ratkaisemaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä sekä käyttämään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee täsmälliseen matemaattisen kielen käyttöön matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoittaessaan.

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan loogisia ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä.

T6: Oppilas kykenee tiedostamaan, mitkä ratkaisun vaiheet kuuluvat hyvään ratkaisuun ja arvioimaan saamiensa vastausten mielekkyyttä.

(ma8.8) Oppilas harjoittelee riippuvuuksien kuvaamista graafisesti ja algebrallisesti sekä tutustuu suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T16: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä.

(ma8.9) Oppilas perehtyy funktion sekä suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteisiin, piirtää koordinaatistoon suoria ja paraabeleja, harjoittelee tulkitsemaan kuvaajien käyttäytymistä sekä määrittelemään funktioiden nollakohtia.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T15: Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteet.

T15: Oppilas kykenee tulkitsemaan ja tuottamaan funktion kuvaajia.

(ma8.10) Oppilas syventää tietouttaan suorista, kulmista ja monikulmioista, harjoittelee monikulmioiden piirien ja pinta-alojen laskemista sekä varmentaa ja laajentaa mittayksiköiden ja niiden muunnosten hallintaa.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T16: Oppilas osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan geometrisia kuvioita, niiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

T18: Oppilas osaa laskea pinta-aloja.

(ma8.11) Oppilas harjoittelee geometrista konstruointia, perehtyy kehä- ja keskuskulmiin, tutustuu Thalen lauseeseen sekä harjoittelee ympyrän ja sen sektorin pinta-alan sekä kehän ja kaaren pituuden laskemista.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T16: Oppilas osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan geometrisia kuvioita, niiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

T17: Oppilas kykenee hahmottamaan suorakulmaisen kolmion liittyviä ominaisuuksia ja ymmärtää niiden merkityksen tehtäviä ratkaistessaan.

T18: Oppilas osaa laskea pinta-aloja.

(ma9.1) Oppilas syventää loogisen ajattelun taitojaan sekä harjoittelee pohtimaan ja määrittämään vaihtoehtojen lukumääriä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan loogisia ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä.

T6: Oppilas kykenee tiedostamaan, mitkä ratkaisun vaiheet kuuluvat hyvään ratkaisuun ja arvioimaan saamiensa vastausten mielekkyyttä.

(ma9.2) Oppilas vahvistaa perustelun ja päättelykyvyn taitojaan, syventää matemaattisten tekstien tulkitsemista ja tuottamista, tutustuu todistamisen perusteisiin sekä harjoittelee väitelauseiden totuusarvon päättelyä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee täsmälliseen matemaattisen kielen käyttöön matemaattisia päättelyjä ja vastauksia kirjoittaessaan.

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan loogisia ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä.

(ma9.3) Oppilas syventää algoritmista ajatteluaan, harjoittelee ohjelmointia ja hyviä ohjelmointikäytäntöjä sekä soveltaa omia tai valmiita sovelluksia matematiikan opiskeluun.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T20: Oppilas osoittaa kehittäneensä algoritmista ajatteluaan.

T20: Oppilas kykenee soveltamaan ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen.

L5: Ohjelmointiin tutustutaan ikäkaudelle sopivalla tavalla aitoon ohjelmointikieleen tutustumalla.

(ma9.4) Oppilas syventää taitoaan sieventää potenssilausekkeita, kun eksponenttina on kokonaisluku, harjoittelee käyttämään neliöjuurta laskutoimituksissa sekä vahvistaa ymmärrystään tarkan ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas kykenee tarkastelemaan kriittisesti tuloksensa mielekkyyttä.

(ma9.5) Oppilas kertailee muuttujan käsitteen ja lausekkeen arvon laskemisen, vahvistaa potenssi- ja polynomilausekkeiden sieventämistä myös murtolukulausekkeina, syventää taitojaan tutkia ja muodostaa lukujonoja sekä harjoittelee käyttämään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas kykenee ratkaisemaan loogisia ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä.

T6: Oppilas kykenee tiedostamaan, mitkä ratkaisun vaiheet kuuluvat hyvään ratkaisuun ja arvioimaan saamiensa vastausten mielekkyyttä.

(ma9.6) Oppilas harjoittelee muodostamaan ja ratkaisemaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä, ratkaisemaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti sekä tutustuu vastaaviin epäyhtälöiden ratkaisukeinoihin.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T14: Oppilas ymmärtää tuntemattoman käsitteen.

T14: Oppilas osoittaa kehittäneensä yhtälönratkaisutaitojaan.

(ma9.7) Oppilas vahvistaa funktion käsitettä, perehtyy trigonometriin funktioihin, harjoittelee tulkitsemaan kuvaajien muutoksia sekä määrittämään funktioiden nollakohtia.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T15: Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteet.

T15: Oppilas osaa tulkita ja tuottaa funktioita.

(ma9.8) Oppilas opettelee käyttämään Pythagoraan lausetta ja sen käänteislausetta.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T17: Oppilas kykenee hahmottamaan suorakulmaisen kolmion liittyviä ominaisuuksia ja ymmärtää niiden merkityksen tehtäviä ratkaistessaan.

(ma9.9) Oppilas vahvistaa yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistään sekä harjoittelee ympyrän ja sen sektorin pinta-alan sekä kaaren ja kehän laskemista.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T17: Oppilas ymmärtää ja osaa hyödyntää ympyrään liittyviä ominaisuuksia.

T18: Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia.

(ma9.10) Oppilas tutkii kolmiulotteisia kappaleita, sekä harjoittelee laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia sekä varmentaa ja laajentaa mittayksiköiden ja niiden muuntamisen hallintaa.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T16: Oppilas ymmärtää geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä.

T18: Oppilas osaa laskea tilavuuksia.

(ma9.11) Oppilas harjoittelee keräämään ja jäsentämään tietoa, käyttämään keskiarvoa ja tyyppiä arvoa sekä määrittämään frekvenssin, suhteellisen frekvenssin ja mediaanin.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun.

T20: Oppilas osaa määrittää tilastollisia tunnuslukuja.

(ma9.12) Oppilas tutustuu hajonnan käsitteeseen, harjoittelee tulkitsemaan ja tuottamaan erilaisia diagrammeja sekä laskemaan todennäköisyyksiä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas kykenee soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa.

T19: Oppilas osaa laskea todennäköisyyksiä.

10.13 Musiikki

Nostoja

Tavoitteena on luoda opiskelukokonaisuus, jossa yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle.

(mu1.1) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä äänenkäyttö ja laulaminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa luontevan äänenkäytön sekä laulaa ryhmän jäsenenä. 0 kommenttia

(mu.1.2) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käyttö.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas soittaa ryhmän jäsenenä.

T6: Oppilas ymmärtää musiikin merkintätapojen peruseräitä musisoinnin yhteydessä.

T7: Oppilas toimii musisoinnissa vastuullisesti ja ymmärtää yhteisen harjoittelun merkityksen.

(mu1.3) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä luova toiminta, ilmaisu, keksiminen ja liikunta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas ideoi ja improvisoi käyttäen äänellisiä ja liikunnallisia ilmaisukeinoja.

(mu1.4) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä oma kulttuuriperintö.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas tuntee kulttuuriperintönsä leikkejä ja lauluja.

(mu1.5) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä peruskäsitteet taso, kesto, rytmi ja melodia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas hahmottaa musiikkikäsitteitä kuunnellen, liikkuen ja kuvallisesti.

T6: Oppilas ymmärtää musisoinnin yhteydessä musiikin merkintätapojen peruseriaatteita.

(mu1.6) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä lastenmusiikki.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas laulaa ja soittaa ryhmän jäsenenä.

T5: Oppilas tutustuu lastenlauluperintöön laulaen, leikkien ja liikkuen.

(mu2.1) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä kuuntelu ja soitto

---

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas soittaa ryhmän jäsenenä.

T3: Oppilas hahmottaa musiikkia kuunnellen.

(mu2.2) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä oma ilmaisu ja musiikin tuottaminen tv-t-laitteella.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas suunnittelee ja toteuttaa pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia.

T4: Oppilas osaa käyttää teknologisia ilmaisukeinoja.

Hyvät käytännöt

TVT

Tutustutaan mediataitoihin: äänen alkeet.

Launchpad

iPadille saatava Launchpad-ohjelma sopii tähän keskeiseen sisältöön erinomaisesti.

(mu2.3) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä peruskäsitteet voima, sointiväri, dynamiikka, harmonia ja muoto.

(mu2.4) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä monimuotoinen musiikkikulttuuri.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas tunnistaa musiikissa esteettisiä, kulttuurisia ja historiallisia eroja.

(mu2.5) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä ääniympäristöt.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa käsitellä havaintojaan ja kokemuksiaan musiikista ja arjen ääniympäristöistä.

(mu2.6) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä itsearviointi.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas ymmärtää tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksen.

T8: Oppilas kykenee arvioimaan kehitystään musisoivan ryhmän jäsenenä.

(mu3.1) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä kehosoitTIMET.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas rohkenee osallistua yhteismusisointiin.

T1: Oppilas edesauttaa myönteisen yhteishengen rakentamista.

T2: Oppilas osaa käyttää kehoaan soittimena yhteismusisoinnissa.

(mu3.2) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä käsitteen rytmi hahmottaminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas ymmärtää rytmin käsitteen.

T7: Oppilas osaa tulkita yksinkertaisia rytmimerkintöjä.

(mu3.3) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä lastenmusiikki.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee laulamaan luontevasti.

T4: Oppilas osaa rauhoittua kuuntelemaan musiikkia.

T6: Oppilas osaa tarkastella musiikillisia kokemuksiaan.

(mu3.4) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä omat rytmisymbolit.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisia rytmikuvioita.

(mu3.5) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä oma moderni tuotanto.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa suunnitella ja toteuttaa monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin.

(mu3.6) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä Valkeakoski ja Suomi.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas uskaltaa musisoida yhdessä.

T2: Oppilas osaa käyttää ääntään luontevasti.

T6: Oppilas osaa tarkastella musiikillisen maailman kulttuurista ja historiallista moninaisuutta.

T9: Oppilas osoittaa kykenevänsä määrätietoiseen harjoitteluun.

Hyvät käytännöt

Valkeakoski-valssi

Opetellaan laulamaan ja soittamaan Valkeakoski-valssi.

(mu3.7) Oppilas osallistuu kuuntelijana musiikkiopiston soitinesittelykonserttiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa rauhoittua kuuntelemaan musiikkia.

Hyvät käytännöt

Valkeakoski-valssi

Opetellaan laulamaan ja soittamaan Valkeakoski-valssi. 0 kommenttia

(mu4.1) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä rytmisoittimet.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas rohkenee osallistua yhteismusisointiin.

T1: Oppilas edesauttaa myönteisen yhteishengen rakentamista.

T2: Oppilas osaa käyttää koulun rytmisoittimia yhteismusisoinnissa.

(mu4.2) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä käsitteen melodia hahmottaminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas ymmärtää melodian käsitteen.

T7: Oppilas osaa tulkita yksinkertaisia melodiamerkintöjä.

(mu4.3) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä eri kulttuurien musiikki.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas uskaltaa musisoida yhdessä. T2: Oppilas käyttää ääntään luontevasti.

T6: Oppilas osaa tarkastella musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista moninaisuutta

Hyvät käytännöt

Musiikkiohjelmat

Käytetään musisointiin esimerkiksi iPadeja.

(mu4.4) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä omat melodiasymbolit.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisia melodiakuvioita. 0 kommenttia

(mu4.5) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä oma rytminen tuotanto.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa suunnitella ja toteuttaa monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin.

(mu4.6) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä naapurimaat.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas uskaltaa musisoida yhdessä.

T2: Oppilas käyttää ääntään luontevasti.

T6: Oppilas osaa tarkastella musiikillisen maailman kulttuurista ja historiallista moninaisuutta.

T9: Oppilas osaa asettaa itselleen harjoittelutavoitteita.

(mu5.1) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä melodiasoittimet.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas rohkenee osallistua yhteismusisointiin.

T1: Oppilas edesauttaa myönteisen yhteishengen rakentamista.

T2: Oppilas osaa käyttää jotain melodiasoitinta yhteismusisoinnissa.

(mu5.2) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä käsitteiden harmonia ja muoto hahmottaminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas ymmärtää harmonian ja muodon käsitteet.

T7: Oppilas osaa tulkita teosten harmoniaa ja muotoa.

(mu5.3) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteinä taide- ja popmusiikki.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas uskaltaa musisoida yhdessä.

T2: Oppilas käyttää ääntään luontevasti.

T6: Oppilas osaa tarkastella musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista moninaisuutta.

T9: Oppilas osaa asettaa itselleen harjoittelutavoitteita.

(mu5.4) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä vakiintunut nuottikirjoitus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa seurata yksinkertaista nuottikirjoitusta.

(mu5.5) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä oma melodinen tuotanto.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas uskaltaa improvisoida.

T5: Oppilas suunnittelee ja toteuttaa pienimuotoisia sävellyksiä.

T5: Oppilas käyttää luomisessa apunaan tvt-maailmaa.

L5: Oppilas osaa kirjautua erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin palveluihin.

Hyvät käytännöt

Musiikkiohjelma

Käytetään erilaisia musiikkiohjelmia, kuten Garageband.

Pedanet ja päätteellä olevat sovellukset

Kirjaututaan esimerkiksi oppimisympäristöihin kuten peda.net tai päätelaitteelta löytyviin sovelluksiin.

Salasanat

Opetellaan menetelmä, jolla vahva salasana muistetaan ilman, että se joudutaan kirjoittamaan muistilapulle, joka on tietoturvavaara.

(mu5.6) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä Euroopan musiikilliset aikakaudet.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas uskaltaa musisoida yhdessä.

T2: Oppilas käyttää ääntään luontevasti.

T6: Oppilas osaa tarkastella musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista moninaisuutta.

T9: Oppilas osaa asettaa itselleen harjoittelutavoitteita.

(mu6.1) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä sointusoittimet.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas rohkenee osallistua yhteismusisointiin.

T1: Oppilas edesauttaa myönteisen yhteishengen rakentamista.

T2: Oppilas osaa käyttää jotain sointusoitinta yhteismusisoinnissa.

(mu6.2) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä käsitteiden sointiväri ja dynamiikka hahmottaminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas ymmärtää sointivärin ja dynamiikan käsitteet.

T7: Oppilas osaa tulkita teosten sointiväriä ja dynamiikkaa.

(mu6.3) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä taide- ja kansanmusiikki.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas uskaltaa musisoida yhdessä.

T2: Oppilas käyttää ääntään luontevasti.

T6: Oppilas osaa tarkastella musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista moninaisuutta.

T9: Oppilas osaa asettaa itselleen harjoittelutavoitteita.

(mu6.4) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä vakiintunut sointumerkintä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa seurata vakiintunutta sointumerkintää yhteismusisoinnissa.

Hyvät käytännöt

Alkeissointuharjoittelu

Sointujen harjoittelu voidaan aloittaa siten, että kullakin oppilaalla on soitettavanaan vain yksi sointu. Opettaja ohjaa sointujen vaihtumista. Taitojen kehittyessä oppilas voi soittaa ensin kaksi sointua, jotka eivät ole nuoteissa vierekkäin ja vähitellen lisätä niitä taitojen kehittymisen myötä.

Garageband

Esimerkiksi iPadissa on ohjelma, jolla säestäminen onnistuu ilman sen kummempia motorisia harjoituksia. Ohjelman soittimissa voi valita joko melodiasoiton tai soinnuilla säestämisen.

(mu6.5) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä oma koulun ulkopuolinen tuotanto.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas huolehtii musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.

T9: Oppilas asettaa harjoittelutavoitteen ja toteuttaa sen.

T9: Oppilas kykenee arvoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiinsa.

(mu6.6) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä maailmanmusiikki.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas uskaltaa musisoida yhdessä.

T4: Oppilas ilmaisee tunnetilojaan kokonaisvaltaisesti liikkuen.

T6: Oppilas osaa tarkastella musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista moninaisuutta.

(mu6.6) Oppilas harjoittelee musisointia yhdessä; painopisteenä maailmanmusiikki.

(kopio)

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas uskaltaa musisoida yhdessä.

T4: Oppilas ilmaisee tunnetilojaan kokonaisvaltaisesti liikkuen.

T6: Oppilas osaa tarkastella musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista moninaisuutta

(mu6.7) Oppilas osallistuu kuuntelijana musiikkiopiston koulukonserttiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa rauhoittua kuuntelemaan musiikkia.

(mu7.1) Oppilas harjoittelee terveen äänenkäytön periaatteita ja laulamisen tekniikkaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä.

T2: Oppilas kykenee ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitojaan sekä kehittämään niitä musisoivan ryhmän jäsenenä.

T10: Oppilas osaa tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.

T12: Oppilas osoittaa kehittävänsä musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla ja osaa asettaa tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen sekä arvioida edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Hyvät käytännöt

Äänenmurros

Ohjataan oppilasta havainnoimaan omassa äänessä tapahtuvia muutoksia.

Yhteislaulut

Kannustetaan ylläpitämään laulutaitoaan ja osallistumaan yhteislauluun.

Moninaisuus

Tutustutaan erilaisiin äänenkäyttö- ja laulutapoihin.

(mu7.2) Oppilas harjoittelee rytmii-, melodia- ja sointusoittimien perustaitoja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä

T3: Oppilas kykenee kehittämään soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmii-, melodia- ja sointusoittimin. T10: Oppilas osaa tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.

T11: Oppilas osoittaa huolehtivansa kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.

T12: Oppilas osoittaa kehittävänsä musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla ja osaa asettaa tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen sekä arvioida edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

(mu7.3) Oppilas tutustuu musiikkiin liikkeen ja liikeimprovisaation avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas rohkaistuu monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun.

T10: Oppilas osaa tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.

Hyvät käytännöt

Musiikkiliikunta

Monipuolisissa musiikkiliikuntaharjoitteissa ohjataan oppilasta kokemaan keho musiikillisena instrumenttina.

(mu7.4) Oppilas tutustuu erilaisiin äänympäristöihin ja erilaisiin musiikkityyleihin kuuntelun avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa kuuntelevansa ja havainnoivansa äänympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti.

T9: Oppilas osaa keskustella musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa.

T10: Oppilas osaa tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.

T11: Oppilas osoittaa huolehtivansa kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.

Hyvät käytännöt

Eläytyminen

Musiikin kuuntelussa lähtökohtana on aktiivinen kuuntelu, jossa musiikkiin ja sen tunnelmaan eläydytään eri tavoin.

Kuvailu ja kerronta

Rohkaistaan oppilasta kuvailemaan kuulemaansa ja kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista ja tunteista.

(mu7.5) Oppilas tuottaa äänimaisemia ja pienimuotoisia sävellysimprovisaatioita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa rakentavansa luovaa suhdetta musiikkiin ja rohkaistuu improvisaatioon, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteiden väliseen työskentelyyn.

Hyvät käytännöt

Ideoista sävellyksiksi

Tutkitaan, miten improvisaation kautta syntyviä musiikillisia ideoita voidaan käyttää omien tai ryhmissä suunniteltujen ja toteutettujen sävellysten tekemisessä.

Teknologia apuna

Hyödynnetään teknologiaa musiikin tuottamisessa ja tallentamisessa. Kokeillaan esimerkiksi GarageBand- sovellusta.

Monitaiteellisuus

Ohjataan oppilasta ideoimaan, suunnittelemaan ja käyttämään musiikkia luovasti myös eri taiteenaloja yhdistäen (esim. kuva, liike, teksti, draama)

(mu7.6) Oppilas tutustuu taide-, populaari- ja maailmanmusiikkiin monipuolisin työtavoin: soittamalla, tanssimalla, kuuntelemalla ja laulamalla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä.

T3: Oppilas osoittaa kehittävänsä soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimin. T8: Oppilas kykenee tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

T10: Oppilas osaa tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.

T11: Oppilas osoittaa huolehtivansa kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.

T12: Oppilas osoittaa kehittävänsä musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettavansa tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioivansa edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Hyvät käytännöt

Yhteistyö ympäristön kanssa

Tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan eri tahojen kanssa: seurakunta, musiikkiopisto, teatteri jne.

(mu7.7) Oppilas tutustuu musiikin terminologiaan ja opettelee käyttämään musiikin termejä yhteismusisointitilanteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä.

T3: Oppilas osoittaa kehittäneensä soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimin.

T9: Oppilas osaa keskustella musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa.

(mu7.8) Oppilas osallistuu musiikillisen kuunneltavan ja soitettavan ohjelmiston rakentamiseen siten, että kokonaisuudesta tulee monipuolinen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä.

T3: Oppilas osoittaa kehittäneensä soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin.

T5: Oppilas osoittaa kuuntelevansa ja havainnoivansa musiikkia ja ääniympäristöä elämyksellisesti.

T8: Oppilas osaa tarkastella musiikkia taiteenlajina ja osoittaa ymmärtävänsä, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

(mu7.9) Oppilas tutustuu musiikkiteknologian tarjoamiin mahdollisuuksiin tuottamisessa ja tallentamisessa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas kykenee käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa luovassa ilmaisussa sekä musiikin tekemisessä ja tallentamisessa että osana monialaisia kokonaisuuksia.

T8: Oppilas kykenee tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja osoittaa ymmärtävänsä, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

L5: Oppilas hallitsee materiaalin jakamisen ja julkaisun eri kanavia pitkin

(mu7.10) Oppilas opettelee käyttämään soittimia ja laitteita turvallisesti, huolehtimaan kuulostaan ja toimimaan vastuullisesti musisointitilanteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osaa huolehtia kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.

(mu7.11) Oppilas pohtii musiikin vaikutusta omassa elämässään.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.

10.14 Oppilaanohjaus

(op7.1) Oppilas tutustuu yläkouluun oppimisympäristönä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilaalla on kokonais käsitys yläkoulusta oppimisympäristönä.

(op7.2) Oppilas perehtyy oppimiseen vaikuttaviin tekijöihin: mlJivaatioon, asenteeseen ja oppimistyyleihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas ymmärtää, miten voi omalla toiminnallaan edistää oppimistaan.

(op7.3) Oppilas tekee opiskelutekniikkaan ja itsetuntemukseen liittyviä harjoituksia ja testejä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa omaan oppimiseensa vaikuttavia tekijöitä.

(op7.4) Oppilas harjoittelee TVT-laitteiden käyttöä ja hyödyntää taitoa monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa hyödyntää TVT-laitteita oppimisessaan.

L5: Oppilaalla on henkilökohtainen tunnus koulun tarjoamiin palveluihin.

(op7.5) Oppilas suunnittelee valinnaisaineopintojaan ja tekee valinnaisainevalinnat huoltajansa kanssa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa ottaa vastuun omasta toiminnastaan, opinnoistaan sekä tekemistään valinnoista.

(op8.1) Oppilas tutustuu Suomen koulutusjärjestelmään.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilaalla on käsitys Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista.

(op8.2) Oppilas tutustuu eri koulutusaloihin ja luo perustaa jatko-opiskelupäätökselleen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista kuten vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

T7: Oppilas osaa arvioida, mitkä ammattialat voisivat sopia itselle.

(op8.3) Oppilas osallistuu työelämää tutustumisharjoitteluun viikon ajan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas ymmärtää työn merkityksen oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta.

(op8.4) Oppilas pohtii omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksiaan erilaisten harjoitteiden avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä.

T4: Oppilas osaa suhteuttaa omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti.

(op8.5) Oppilas tutustuu eri ammatteihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkityksen työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta.

(op9.1) Oppilas tutustuu lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen rakenteeseen ja sisältöihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas ymmärtää Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja sen suomat mahdollisuudet. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Lähiympäristö

Oppitunneilla käydään läpi 2. asteen koulutustarjontaa Valkeakoskella ja lähiympäristössä.

Vaihtoehdot

Tutustutaan myös oppisopimuskoulutukseen ja muihin koulutusvaihtoehtoihin.

(op9.2) Oppilas perehtyy yhteishaun ja opiskelijavalinnan pääpiirteisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas ymmärtää Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja sen suomat mahdollisuudet.

(op9.3) Oppilas harjoittelee arvioimaan omia mahdollisuuksiaan sijoittua jatko-opintoihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa suhteuttaa omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti.

(op9.4) Oppilas harjoittelee hankkimaan tietoa erilaisista työelämään liittyvistä asioista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osaa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta.

T9: Oppilas osaa käyttää monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja.

T9: Oppilas osaa arvioida eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta.

L5: Oppilaat osaavat arvioida löytämänsä tiedon merkitystä ja käyttökelpoisuutta sekä verrata eri lähteiden laadukkuutta.

Hyvät käytännöt

Työnhaku

Harjoitellaan työnhakuun liittyviä taitoja.

Tasa-arvo

Pohditaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä työelämässä.

Yrittäjyys ja kansainvälisyys

Pohditaan yrittäjyyden ja kansainvälisyyden merkitystä tulevaisuuden työelämässä.

Elinikäinen oppiminen

Pohditaan elinikäisen oppimisen merkitystä muuttuvassa yhteiskunnassa.

(op9.5) Oppilas osallistuu työelämään tutustumisharjoitteluun viikon ajan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas ymmärtää työn merkityksen oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta.

10.15 Terveystieto

(tt7.1) Oppilas tutustuu terveyden osa-alueisiin: fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen sekä perehtyy eri tekijöiden vaikutukseen niihin: ikävaihe, ympäristö, sattuma ja elintavat.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä terveyden laaja-alaisuutta, sekä ihmisen elämäntapaa, kasvua ja kehitystä.

T5: Oppilas osaa kuvailla fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

T7: Oppilas kykenee tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan (itsearviointia - ei vaikuta arvosanaan).

T9: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä ympäristön merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.

(tt7.2) Oppilas perehtyy itsetunto-käsitteeseen, sitä heikentäviin ja vahvistaviin tekijöihin sekä niiden vaikutukseen terveyden eri osa-alueisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee tunnistamaan omia arvojaan ja asenteitaan (itsearviointia - ei vaikuta arvosanaan).

T5: Oppilas osaa kuvailla tekijöitä ja mekanismeja, jotka vahvistavat tai vaarantavat psyykkistä terveyttä.

T9: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä tieto- ja viestintäteknologian merkitystä itsetunnolle.

(tt7.3) Oppilas perehtyy murrosiän fyysisiin ja psyykkisiin muutoksiin sekä pohtii sen vaikutusta sosiaalisiin suhteisiin kotona ja koulussa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa kuvailla elämäntulkua, kasvua ja kehitystä erityisesti murrosiän kannalta.

T2: Oppilas osoittaa omaavansa valmiuksia tunnetaidoissa sekä toimintakykyä ristiriitatilanteissa.

T3: Oppilas kykenee tunnistamaan kehon ja mielen viestejään sekä säätelemään käyttäytymistään (itsearviointia - ei vaikuta arvosanaan).

T4: Oppilas kykenee luomaan vastuullisia ratkaisuja vuorovaikutustilanteissa.

T7: Oppilas osaa tunnistaa ja arvioida omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksia, valintoja ja perusteluja (itsearviointia - ei vaikuta arvosanaan).

(tt7.4) Oppilas opettelee tunnistamaan, nimeämään ja säätelemään tunteitaan, perehtyy niiden vaikutukseen terveyden osa-alueisiin sekä harjoittelee ilmaisemaan negatiivisia tunteitaan minä- viestien avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa omaavansa valmiuksia tunne- ja vuorovaikutustaidoissa.

T2: Oppilas osoittaa kykenevänsä toimimaan erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa.

T4: Oppilas kykenee luomaan vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa.

(tt7.5) Oppilas perehtyy sosiaalisiin taitoihin ja niiden merkitykseen ihmissuhteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osoittaa kehittäneensä sosiaalista itsetuntemustaan (itsearviointia - ei vaikuta arvosanaan).

T3: Oppilas kykenee säätämään käyttäytymistään sosiaalisissa tilanteissa (itsearviointia - ei vaikuta arvosanaan).

T5: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä sosiaalisen terveyden tekijöitä ja käyttävänsä sen käsitteitä asianmukaisesti.

T7: Oppilas kykenee pohtimaan oman terveytensä kannalta merkityksellisiä sosiaalisia voimavaroja (itsearviointia - ei vaikuta arvosanaan).

Hyvät käytännöt

Empatiataidot

Harjoitellaan empatiataitoja esimerkiksi kuvia lukemalla.

Mielipiteiden ilmaisu

Harjoitellaan omien mielipiteiden ilmaisua jämakästi: kieltäytyään päihteistä ja riskialttiista toiminnasta esimerkiksi pienien draamaharjoitusten avulla.

(tt7.6) Oppilas perehtyy hygienian ja unen merkitykseen, niitä häiritseviin ja edistäviin tekijöihin sekä pohtii omia hygienia- ja unitottumuksiaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee tunnistamaan omia asenteitaan sekä kehon ja mielen viestejään (itsearviointia - ei vaikuta arvosanaan).

T5: Oppilas osaa kuvailla fyysistä ja psyykkistä terveyttä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä.

(tt8.1) Oppilas perehtyy tieto- ja viestintäteknologian vaikutuksiin fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen terveyteen sekä turvalliseen netin käyttöön.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1, T9, T5 Oppilas osaa eritellä, miten tieto- ja viestintäteknologia vaikuttaa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen terveyteen

T7, T3 oppilas osaa pohtia omaa tieto- ja viestintäteknologian käyttöä ja sen vaikutusta terveyteen

T6, T12 oppilas osaa etsiä luotettavaa terveystietoa käsiteltävistä aihe-alueista

T4, T5, T2, T3 Oppilas osaa kuvata, millaista on turvallinen netin käyttö

L5: Oppilas on sisäistänyt netiketin perusteet

L5: Oppilaita opastetaan ergonomiseen työskentelyyn.

L5: Oppilas tietää kuinka toimia, jos sosiaalisessa mediassa leviää materiaalia, jonka julkaisuun he eivät ole antaneet suostumustaan.

(tt8.2) Oppilas perehtyy liikunnan terveysvaikutuksiin, nuorten liikuntasuositukseen sekä liikkumattomuuden syihin ja seurauksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1, T2, T3 Oppilas osaa kuvata, miten liikunta vaikuttaa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen terveyteen.

T5, T2, T3, T4 Oppilas osaa pohtia omia liikuntatottumuksia ja niiden vaikutusta terveyteen.

T9 oppilas osaa kuvata liikkumattomuuden syitä ja seurauksia.

(tt8.3) Oppilas perehtyy stressin aiheuttajiin, oireisiin, hallintakeinoihin ja terveysvaikutuksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1-T5 Oppilas osaa kuvata stressin syitä, oireita ja hallintakeinoja yleisellä sekä henkilökohtaisella tasolla. Oppilas tietää, miten stressin vaikuttaa terveyden osaluaisiin.

(tt8.4) Oppilas perehtyy ruoka- ja juomatottumuksiin vaikuttaviin yksilöllisiin, yhteiskunnallisiin, yhteisöllisiin ja kulttuurisiin tekijöihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1, T9, T5 Oppilas osaa eritellä, miten tieto- ja viestintäteknologia vaikuttaa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen terveyteen

T7, T3 oppilas osaa pohtia omaa tieto- ja viestintäteknologian käyttöä ja sen vaikutusta terveyteen

---

T6, T12 oppilas osaa etsiä luotettavaa terveystietoa käsiteltävistä aihe-alueista

T4, T5, T2, T3 Oppilas osaa kuvata, millaista on turvallinen netin käyttö

(tt8.5) Oppilas perehtyy ravintoaineiden lähteisiin ja terveystietoon sekä tutustuu suomalaisiin ravitsemussuosituksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1, T5 Oppilas tunnistaa ravintoaineet ja osaa nimetä niiden lähteet ruokavaliosta. Oppilas tietää, miten ravintoaineet vaikuttavat kasvuun, kehitykseen ja terveyteen.

T1, T5, T8 Oppilas tietää, millainen on suomalaisiin ravintosuosituksiin pohjautuva terveellinen ruokavalio. Oppilas osaa nimetä epäterveellisiä ja terveellisiä ruokia ja perustella niiden vaikutuksia terveyteen.

(tt8.6) Oppilas perehtyy ylipainon ja syömishäiriöiden syihin ja seurauksiin sekä harjoittelee analysoimaan ruokailutottumuksiaan ja niiden vaikutusta terveyteen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1, T9, T5 Oppilas osaa eritellä, miten tieto- ja viestintäteknologia vaikuttaa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen terveyteen

T7, T3 oppilas osaa pohtia omaa tieto- ja viestintäteknologian käyttöä ja sen vaikutusta terveyteen

T6, T12 oppilas osaa etsiä luotettavaa terveystietoa käsiteltävistä aihe-alueista

---

T4, T5, T2, T3 Oppilas osaa kuvata, millaista on turvallinen netin käyttö

(tt8.7) Oppilas perehtyy seksuaalioikeuksiin, seksuaalisuuden portaisiin, seurusteluun, seksuaalinen suuntautumiseen, seksuaaliseen häirintään, seksiin, ehkäisyyn ja sukupuolitauteihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1, T2, T3 Oppilas ymmärtää seksuaalisuuden merkityksen elämänkulun eri vaiheissa ja seksuaalisuuden vaikutukset fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle terveydelle.

T4, T5, T8, T11, T12 Oppilas osaa nimetä seksuaalioikeuksia ja pohtia miten ne toteutuvat Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas osaa kertoa, miten seksuaalioikeudet vaikuttavat yksilön ja yhteisöjen terveyteen ja turvallisuuteen.

T1 Oppilas osaa kuvata seksuaalisuuden portailla etenevää kehitystä ja kasvua ja sen merkitystä terveydelle.

T 7, T2, T3 Oppilas osaa pohtia omia arvoja, asenteita ja toiveita seurustelusta.

T8, T4, T5, T7, T12, T11 Oppilas osaa kuvata erilaisia seksuaalisen suuntautumisen muotoja. Oppilas osaa pohtia ympäristön ja median vaikutusta seksuaalivähemmistöjen terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilas osaa pohtia ja perustella omaa suhtautumistaan seksuaalivähemmistöjä kohtaan.

T1, T2, T3, T5, T6, T9, Oppilas osaa kuvata seksuaalisen häirinnän eri muotoja. Oppilas tietää, miten pitää toimia, jos kokee seksuaalista häirintää. Oppilas osaa kuvata, mitä vaikutuksia seksuaalisella häirinnällä on fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen terveyteen.

T1, T2, T3, T4, T5, T9, T12 Oppilas tietää seksin terveysvaikutukset fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle terveydelle. Oppilas osaa kuvata, mitä seksi on.

T1, T4, T5, T7, T10, T12 Oppilas osaa perustella ehkäisyn merkityksen seksuaaliterveydelle. Oppilas osaa kuvata erilaisia ehkäisymenetelmiä, niiden käyttöä ja vaikutusta. Oppilas osaa etsiä verkosta ehkäisyyn liittyvää tietoa.

T3, T4, T5, T6, T7, T 10, T12 Oppilas osaa kuvata sukupuolitautilien erilaisia tarttumistapoja. Oppilas osaa kuvailla sukupuolitautilien oireita ja terveyshaittoja. Oppilas tietää, miten pitää toimia, jos epäilee saaneensa sukupuolitaudin.

(tt8.8) Oppilas pohtii seksuaalisuuden teemoja eettisestä ja globaalista näkökulmasta, yksilön ja yhteisön kannalta, niiden vaikutusta terveyden eri osa-alueisiin kulttuurin, uskonnon ja median vaikutuksen huomioiden.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1, T2, T3 Oppilas ymmärtää seksuaalisuuden merkityksen elämänkulun eri vaiheissa ja seksuaalisuuden vaikutukset fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle terveydelle.

T4, T5, T8, T11, T12 Oppilas osaa nimetä seksuaalioikeuksia ja pohtia miten ne toteutuvat Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas osaa kertoa, miten seksuaalioikeudet vaikuttavat yksilön ja yhteisöjen terveyteen ja turvallisuuteen.

T1 Oppilas osaa kuvata seksuaalisuuden portailta etenevää kehitystä ja kasvua ja sen merkitystä terveydelle.

T 7, T2, T3 Oppilas osaa pohtia omia arvoja, asenteita ja toiveita seurustelusta.

T8,T4,T5,T7,T12,T11 Oppilas osaa kuvata erilaisia seksuaalisen suuntautumisen muotoja. Oppilas osaa pohtia ympäristön ja median vaikutusta seksuaalivähemmistöjen terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilas osaa pohtia ja perustella omaa suhtautumistaan seksuaalivähemmistöjä kohtaan.

(tt8.9) Oppilas perehtyy riippuvuuden muotoihin ja käsitteisiin eri päihteiden kohdalla sekä perehtyy päihteiden kokeilun ja käytön syihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7, T11, Oppilas osaa pohtia päihteiden kokeilun ja käytön syitä. Oppilas osaa pohtia omaa suhdetta päihteisiin sekä miten päihteistä voisi kieltäytyä.

T5 Oppilas osaa kuvata fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista riippuvuutta päihteiden käytön taustalla.

T5, T1, Oppilas osaa kuvata, mitä vaikutuksia huumeiden, alkoholin ja tupakan käytöllä on fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle terveydelle.

T5 Oppilas osaa tunnistaa päihteiden käytön merkkejä.

(tt8.10) Oppilas perehtyy elämään päihdeperheessä, sen vaikutuksiin turvallisuuteen ja terveyteen sekä päihdeperheen lasten tukimuotoihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1, T9, T5 Oppilas osaa eritellä, miten tieto- ja viestintäteknologia vaikuttaa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen terveyteen

T7, T3 oppilas osaa pohtia omaa tieto- ja viestintäteknologian käyttöä ja sen vaikutusta terveyteen

T6, T12 oppilas osaa etsiä luotettavaa terveystietoa käsiteltävistä aihe-alueista

T4, T5, T2, T3 Oppilas osaa kuvata, millaista on turvallinen netin käyttö

(tt8.11) Oppilas pohtii omaa asennettaan päihteisiin ja harjoittelee päihteistä kieltäytymistä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7, T11, Oppilas osaa pohtia päihteiden kokeilun ja käytön syitä. Oppilas osaa pohtia omaa suhdetta päihteisiin sekä miten päihteistä voisi kieltäytyä.

(tt9.1) Oppilas perehtyy mielenterveyden käsitteeseen, mielen hyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin sekä tavallisimpiin mielenterveyden häiriöihin: synty, oireet, seuraukset ja hoito.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1, T2, T5, T7 Oppilas osaa nimetä mielen hyvinvointia edistäviä ja vaarantavia tekijöitä. Oppilas osaa pohtia, mitkä tekijät omassa elämässä edistävät ja heikentävät mielen hyvinvointia.

T1-T5,T7, T9 Oppilas osaa kuvata erilaiset kriisit ja niiden vaiheet. Oppilas osaa nimetä erilaisia selviytymistapoja kriisitilanteissa. Oppilas osaa hakea apua mielen ongelmiin kunnan terveystalousta ja verkosta.

(tt9.2) Oppilas perehtyy eri ikäkausien tapaturmariskeihin ja niihin varautumiseen koulussa, kotona, liikenteessä ja tulipalotilanteessa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7, T11, Oppilas osaa pohtia päihteiden kokeilun ja käytön syitä. Oppilas osaa pohtia omaa suhdetta päihteisiin sekä miten päihteistä voisi kieltäytyä.

(tt9.3) Oppilas harjoittelee hätäilmoituksen tekoa sekä ensiavun antamista erilaisissa tapaturmissa ja sairauskohtauksissa.

(tt9.4) Oppilas perehtyy yleisimpien tartunta- ja kansantautiemme riskitekijöihin, terveysvaikutuksiin, ennaltaehkäisyyn ja hoitoon.

(tt9.5) Oppilas perehtyy ympäristön terveyttä heikentäviin tekijöihin: meluun, homeongelmiin, UV- säteilyyn, sinilevään sekä matkustelun aiheuttamiin riskeihin.

10.16 Toinen kotimainen kieli

(ru6.1) Oppilas vertailee ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa kuvata osaamiensa kielten keskinäistä suhdetta.

T2: Oppilas osaa kuvata ruotsin asemaa Suomen kansalliskielenä.

T2: Oppilas osaa esittää esimerkkejä ruotsin vaikutuksesta suomeen.

(ru6.2) Oppilas harjoittelee opiskelutavoitteiden asettelua yhdessä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan.

T3: Oppilas rohkenee harjoitella viestintätaitojaan.

T3: Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa viestintätaitojen harjoittelussa.

(ru6.3) Oppilas selvittää, missä ruotsia voi käyttää, missä sitä tarvitaan ja missä arjen tilanteissa se näkyy.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä ruotsin kielen taidon tärkeänä osana elinikäistä oppimista.

T4: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä ruotsin kielen taidon tärkeänä osana kielivarantoaan.

T4: Oppilas osaa käyttää koulun ulkopuolisia ruotsinkielisiä oppimisympäristöjä.

(ru6.4) Oppilas opiskelee sanastoa ja rakenteita aihepiireissä minä itse ja perheeni.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas ymmärtää tasolleen sopivaa ruotsinkielistä tekstiä ja puhetta.

T9: Oppilas kykenee tuottamaan tasolleen sopivaa kirjoitusta ja puhetta.

(ru6.5) Oppilas opiskelee sanastoa aihepiireissä harrastukset ja vapaa-aika.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas ymmärtää tasolleen sopivaa ruotsinkielistä tekstiä ja puhetta.

T9: Oppilas kykenee tuottamaan tasolleen sopivaa kirjoitusta ja puhetta.

(ru6.6) Oppilas opiskelee sanastoa ja rakenteita aihepiireissä koulu sekä muut kiinnostavat kohteet.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas ymmärtää tasolleen sopivaa ruotsinkielistä tekstiä ja puhetta.

T9: Oppilas kykenee tuottamaan tasolleen sopivaa kirjoitusta ja puhetta.

(ru6.7) Oppilas harjoittelee erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas kykenee selviytymään erilaisista suullisista viestintätilanteista.

T6: Oppilas osaa viestiä monenlaisin ei-kielellisin keinoin.

T6: Oppilas osaa pyytää keskustelukumppaniltaan toistoa ja hidastusta.

T7: Oppilas osaa esittää kohteliaisuuksia.

(ru6.8) Oppilas harjoittelee suomesta poikkeavien foneettisten merkkien käyttöä ja lausuntaa.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas kykenee tuottamaan tasolleen sopivaa ymmärrettävää puhetta.

(ru7.1) Oppilas tutustuu pohjoismaisiin kieliin, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteisiin ja Pohjoismaita yhdistäviin tekijöihin.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas tietää pohjoismaiset kielet ja osaa kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä tekijöitä.

(ru7.2) Oppilas havainnoi suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja ja vertailee ruotsin kieltä aiemmin opiskelemiinsa kieliin.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tuntee suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja.

T2: Oppilas havaitsee säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä.

T2: Oppilas huomaa samankaltaisuuksia ruotsin ja muiden kielten välillä.

T2: Oppilas osaa käyttää kielen rakenteisiin liittyviä termejä.

(ru7.3) Oppilas harjoittelee käyttämään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa ottaa vastuuta opiskelustaan ja arvioida omia opiskelutaitojaan.

L5: Oppilas kykenee käyttämään tv:tä opiskelunsa tukena.

(ru7.4) Oppilas harjoittelee pitkäjänteistä työskentelyä sekä kriittistä tiedonhankintaa.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa asettaa itselleen opiskelun tavoitteita ja pyrkiä niitä kohti pitkäjänteisesti.

L5: Oppilaat osaavat arvioida löytämänsä tiedon merkitystä ja käyttökelpoisuutta sekä verrata eri lähteiden laadukkuutta.

(ru7.5) Oppilas harjoittelee vuorovaikutustaitoja ja kielen käyttöä monipuolisesti eri tilanteissa.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen ja ymmärtäen, että usein tärkeintä on viestin välittyminen.

T4: Oppilas tietää, mihin hän voi käyttää ruotsin kieltä koulussa ja koulun ulkopuolella.

(ru7.6) Oppilas harjoittelee yksinkertaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas selviytyy joistakin rutiininomaisista suullisista ja kirjallisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

T6: Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia kielellisiä viestintästrategioita, kuten äännähdyksiä tai suppeita sanallisia ilmauksia vuorovaikutustilanteissa.

T7: Oppilas osaa käyttää joitain kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

T9: Oppilas kykenee ääntämään puhettaan ymmärrettävästi.

L5: Oppilas osaa käyttää tv:t:tä vuorovaikutuksessa.

(ru7.7) Oppilas harjoittelee perussanastoa ja yksinkertaisia rakenteita kirjoitetuista ja puhutuista teksteistä

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta.

T8: Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyestä tekstistä.

T9: Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja lauseita, keskeistä perussanastoa ja yksinkertaisia lauserakenteita.

(ru8.1.) Oppilas tutustuu pohjoismaisiin kieliin, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteisiin ja Pohjoismaita yhdistäviin tekijöihin.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

(ru8.2) Oppilas havainnoi suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja ja vertailee ruotsin kieltä aiemmin opiskelemiinsa kieliin.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tuntee suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja.

T2: Oppilas osaa havaintojensa perusteella tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.

T2: Oppilas tietää, miten ruotsin kielen ilmauksia esitetään muissa kielissä.

T2: Oppilas kykenee käyttämään kielen rakenteisiin liittyviä termejä.

(ru8.3) Oppilas harjoittelee käyttämään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee ottamaan vastuuta opiskelustaan ja osaa arvioida omia opiskelutaitojaan.

L5: Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintätekniikka opiskelunsa tukena.

(ru8.4) Oppilas harjoittelee pitkäjänteistä työskentelyä sekä kriittistä tiedonhankintaa.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osoittaa kykenevänsä asettamaan tavoitteita ja pyrkivänsä niihin pitkäjänteisesti.

(ru8.5) Oppilas harjoittelee vuorovaikutustaitoja sekä käyttämään kieltä monipuolisesti eri tilanteissa.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen ja ymmärtäen, että usein tärkeintä on viestin välittyminen.

T4: Oppilas tietää, mihin hän voi käyttää ruotsin kieltä koulussa ja koulun ulkopuolella.

(ru8.6) Oppilas harjoittelee erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas selviytyy rutiininomaisista suullisista ja kirjallisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

T6: Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia kielellisiä viestintästrategioita, kuten äännähdyksiä tai suppeita sanallisia ilmauksia vuorovaikutustilanteissa.

T7: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

T9: Oppilas osaa ääntää puheensa ymmärrettävästi.

L5: Oppilas kykenee käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa vuorovaikutustilanteissa.

(ru8.7) Oppilas harjoittelee sanastoa ja rakenteita monenlaisista kirjoitetuista ja puhutuista teksteistä sekä tuottaa yksinkertaisia tekstejä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta.

T8: Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyestä tekstistä.

T9: Oppilas osaa lyhyitä lauseita, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita.

(ru9.1) Oppilas tutustuu pohjoismaisiin kieliin, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteisiin ja Pohjoismaita yhdistäviin tekijöihin.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

(ru9.2) Oppilas havainnoi suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja ja vertailee ruotsin kieltä aiemmin opiskelemiinsa kieliin.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tuntee suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja.

T2: Oppilas osaa havaintojensa perusteella tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.

T2: Oppilas tietää, miten ruotsin kielen ilmauksia esitetään muissa kielissä.

T2: Oppilas kykenee käyttämään kielen rakenteisiin liittyviä termejä.

(ru9.3) Oppilas oppii käyttämään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee ottamaan vastuuta opiskelustaan ja osaa arvioida omia opiskelutaitojaan.

L5: Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknikka opiskelunsa tukena.

(ru9.4) Oppilas harjoittelee pitkäjänteistä työskentelyä sekä kriittistä tiedonhankintaa.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa työskennellä itsenäisesti ja pitkäjänteisesti.

T3: Oppilas osaa suhtautua kriittisesti eri tiedonlähteisiin.

(ru9.5) Oppilas harjoittelee vuorovaikutustaitoja ja pyrkii käyttämään kieltä monipuolisesti eri tilanteissa.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen ja ymmärtäen, että usein tärkeintä on viestin välittyminen.

T4: Oppilas osoittaa uskaltavansa käyttää ruotsin kieltä koulussa, koulun ulkopuolella sekä todennäköisesti koulun päätyttyä tulevassa elämässäänkin.

(ru9.6) Oppilas harjoittelee erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas selviytyy rutiininomaisista suullisista ja kirjallisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

T6: Oppilas osaa käyttää monia kielellisiä viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.

T7: Oppilas osaa käyttää kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

T9: Oppilas osaa ääntää puheensa ymmärrettävästi.

L5: Oppilas kykenee käyttämään tieto- ja viestintäteknikkaa vuorovaikutustilanteissa.

(ru9.7) Oppilas kartuttaa sanavarastoaan monenlaisista aihepiireistä, mm. omaan elämäänsä ja tulevaisuuteen liittyvistä asioista sekä harjoittelee monipuolisesti rakenteita ja tuottaa tekstejä.

Mihin tavoitteeseen tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas hallitsee omaan elämäänsä liittyvää sanastoa ja ilmaisuja.

T8: Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon tekstistä.

T9: Oppilas osaa keskeistä sanastoa ja monia erilaisia lauserakenteita.

10.17 Uskonto

Ajankohtaista

Vuosiluokilla 1-6 kirjataan lukuvuositodistukseen oppiaineeksi uskonto/elämänkatsomustieto huolimatta siitä, mitä uskonnon oppimäärää oppilas on opiskellut.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetusta sekä uskonnollisten tilaisuuksien järjestämistä koskeva ohje (oph.fi)

10.17.1 Evankelisluterilainen uskonto

(ue1.1) Oppilas pohtii perhemuotoaan, perheen ja suvun historiaa, uskontoja ja katsomuksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas tuntee oman perheensä uskonnollista katsomusta ja taustaa. 0 kommenttia

(ue1.2) Oppilas tutustuu kristinuskon ja seurakunnan keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa kristinuskon keskeisiä käsitteitä ja symboleita. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Vitokset opettajina

Sääksmäen seurakunta kutsuu viidesluokkalaisia sisällössä ue 5.2 tutustumaan kirkkoon rakennuksena sekä tutkimaan sen arkkitehtuuria ja symboliikkaa. Oppilaat voisivat valmistella vierailun perusteella kirkon symboliikasta ekaluokkalaisille oppitunnin.

(ue1.3) Oppilas tutustuu elämänkaarijuhlien sisältöön, merkitykseen, erilaisiin tapoihin ja musiikkiin: kaste.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas tunnistaa kristinuskon juhlia ja tapoja. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Kastejuhla

Yhteistyössä Sääksmäen seurakunnan kanssa: osallistava, kokemuksellinen, toisen pyhän kunnioittaminen, monipuolinen toimintaympäristö. Vietämme kastejuhlan luokan kanssa. Kastejuhlassa pappi kastaa nuket. Luokka on etukäteen miettinyt kummit ja muut läheiset, sekä keksinyt nukelle nimen. Juhla päättyy yhteiseen meuhetkeen. Kastejuhla pyritään pitämään seurakunnan kerhopisteessä tai seurakuntatalolla lähellä koulua.

(ue1.4) Oppilas tutustuu joulunaikaan, joulukertomukseen, perheiden erilaisiin perinteisiin ja musiikkiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas tunnistaa kristinuskon vuodenkiertoa. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Adventtihartaus

Yhdessä suunniteltu ja toteutettu oppilaiden, opettajien ja seurakunnan työntekijöiden kanssa. Osallistava ja kokemuksellinen.

- Lucian päivä
- Joulukirkko
- Loppiainen

(ue1.5) Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas kykenee tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan.

(ue1.6) Oppilas pohtii omia tekoja ja niiden seurauksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas toimii oikeudenmukaisesti ja eläytyy toisen asemaan.

T7: Oppilas hahmottaa, mitä tarkoittaa vastuu itsestä ja yhteisöstä.

(ue1.7) Oppilas tutustuu kristinuskon monimuotoisuuteen sekä uskonnottomuuteen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas tunnistaa lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoja.

T6: Oppilas kunnioittaa toisen ihmisen vakaumusta.

Hyvät käytännöt

Helluntaiseurakunnan suhtautuminen lapsiin

Tunnin pohjana on kertomus, jossa Jeesus siunasi lapsia. Tämä tunti integroituu myös sisältöön ue1.3, jossa käsitellään kastetta, sillä helluntaiseurakunnan perheen lapsia ei ole kastettu lapsina. Haluamme tuoda esiin myös toisen käytänteen, jota protestanttisissa seurakunnissa esiintyy. Kaste joissakin seurakunnissa tapahtuu vasta nuorena tai aikuisena, uskoontulon jälkeen. Tunnin aikana käymme läpi helluntaiseurakunnan käytänteen sylilapsen siunaamisesta ja nimen julkaisemisesta. Tunnin loppuksi lapset esittävät draaman, kuinka Raamatussa Jeesus siunasi lapsia. Näin haluamme osoittaa, että kaikki lapset, niin lapsena kastetut, kuin myös siunauksen saaneet, ovat Jeesukselle rakkaita ja saavat tulla Hänen läsnäoloonsa.

(ue2.1) Oppilas pohtii elämän kunnioittamista, ihmisarvoa, lasten oikeuksien merkitystä ja Kultaista sääntöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas toimii oikeudenmukaisesti ja osaa eläytyä toisen asemaan.

T6: Oppilas kunnioittaa toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia.

(ue2.2) Oppilas tutustuu kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa kristinuskon keskeisiä käsitteitä ja symboleita. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Kotikirkkoviikko

Otto Kirkonrotta

Kirkossa yhdessä seurakunnan kanssa: osallistava, kokemuksellinen ja monipuolinen toimintaympäristö.

Projekti omasta jumalakäsityksestä

(ue2.3) Oppilas tutustuu pääsiäiseen, pääsiäiskertomukseen, perheiden erilaisiin perinteisiin ja musiikkiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas tunnistaa kristinuskon vuodenkiertoa, juhlia ja tapoja.

Hyvät käytännöt

Pääsiäispolku seurakuntatalolla

Yhdessä Sääksmäen seurakunnan kanssa: osallistava, kokemuksellinen ja monipuolinen toimintaympäristö. Seurakuntatalolle rakennetaan pääsiäisen alla pääsiäispolku, jossa kuljetaan matkaa Jeesuksen seurassa palmusunnuntaista aina pääsiäisaamun ihmeeseen asti.

Matteus-passio

Kuunnellaan Oi rakkain Jeesukseni. Jatkotyöstetään maalauksena.

Pääsiäismunakilpailu

Joka luokalta valitaan yksi maalattu muna näyttelyyn. Oppilaat äänestävät. Palkintojen jaossa seurakunnan edustaja tai opettaja selvittää munan kristillistä symboliikkaa.

(ue2.4) Oppilas tutustuu lähiympäristön uskontoihin sekä niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin.

(ue2.5) Oppilas pohtii vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas hahmottaa, mitä tarkoittaa vastuu yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta. 0 kommenttia

---

(ue2.6) Oppilas pohtii omasta arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistää niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa kristinuskon keskeisiä kertomuksia.

(ue2.7) Oppilas tutustuu elämänkaarijuhlien sisältöön, merkitykseen, erilaisiin tapoihin ja musiikkiin: vihkiminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas tunnistaa kristinuskon juhlia ja tapoja.

(ue3.1) Oppilas tarkastelee Raamattua pyhänä kirjana.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas tuntee uskonnon pyhän kirjan.

(ue3.2) Oppilas tutustuu seurakunnan toimintaan ja uskonnollisiin tilaisuuksiin myös verkon avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tuntee uskonnon tapoja.

L5: Oppilas osaa käyttää erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtää niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa.

L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Seurakunnan sivut

Tutustutaan Sääksmäen seurakunnan verkkosivuihin ennen vierailua seurakunnan tiloihin. Tutkitaan erityisesti lapsi- ja nuorisotyön sivuja.

Vierailu seurakuntatalolla

Järjestetään yhteistyössä Sääksmäen seurakunnan kanssa: osallistava ja monipuolinen toimintaympäristö.

Verkkoyhteys seurakuntaan

Saadaan kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

(ue3.3) Oppilas käsittelee keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta testamentista valittujen kertomusten avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas tuntee uskonnon kertomuksia.

(ue3.4) Oppilas tarkastelee kymmentä käskyä kristinuskon eettisenä ohjeistona.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas tuntee uskonnon keskeisiä oppeja. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Kymmenen käskyä ja minä

Yhteistyössä Sääksmäen seurakunnan kanssa: osallistava, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot. Käydään läpi kymmenen käskyä seurakunnan työntekijän kanssa. Kutakin käskyä tarkastellaan eri tavoin tähän päivään sovellettuna.

(ue3.5) Oppilas tarkastelee moninaisen kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppeja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas tunnistaa uskonnollisen kielen vertauskuvallisuutta. 0 kommenttia

(ue3.6) Oppilas opettelee kunnioittamaan elämää ja vaalimaan luontoa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas tunnistaa uskonnon eettisiä opetuksia.

T10: Oppilas tunnistaa eettisiä arvoja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.

(ue3.7) Oppilas syventää tietojaan kirkkovuodesta hyödyntäen myös verkon hakupalveluita.

Mihin tavoitteisiin tällä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa uskonnon rituaaleja ja tapoja.

T4: Oppilas osaa etsiä ja käyttää uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä.

L5: Oppilas osaa hyödyntää netin hakupalveluita.

Hyvät käytännöt

Kanttorin vierailu

Kuljetaan kirkkovuosi musiikin keinoin.

Vuosikello

Oppilas askartelelee isosta kartongista vuosikellon, johon merkitsee kirkkovuoden tapahtumat ja niiden merkityksen. Kuvitukseen sovelletaan kuvataiteen tavoitteita. Tietoa kirkkovuoden juhlista haetaan netistä.

Oppimaan oppimisen perustaidot

Tiedon hankinta, tiedon käsittely ja tiedon esittäminen. Pohditaan eri tietolähteiden eroja.

(ue4.1) Oppilas perehtyy Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas tunnistaa uskonnon kertomuksia.

T8: Oppilas tunnistaa uskonnon eettisiä opetuksia. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Jeesus sijaiskärsijänä ja pelastajana

Helluntaiseurakunnan pitämä tunti olisi hyvä sijoittaa vähän ennen pääsiäistä. Tunnin aluksi on pieni tietokilpailu pääsiäisen tapahtumista. Sen jälkeen käsitellään käsitettä sijaiskärsijä erään kertomuksen kautta, jossa laivan kapteeni ottaa kärsiäkseen äitinsä rangaistuksen. Sen jälkeen käsitellään Jeesusta pelastajana Kaisa-kertomuksen kautta, jossa Kaisan isä pelastaa Kaisan palavasta talosta. Tunnin loppuksi helluntaiseurakunta

---

lahjoittaa Jees-lehden pääsiäisnumeron jokaiselle halukkaalle. Sitä voi hyödyntää myös muilla tunneilla esimerkiksi pääsiäisaskarteluvinkkien kautta.

(ue4.2) Oppilas perehtyy elämänkaaren kristillisiin rituaaleihin sekä niihin liittyviin moninaisiin tapakulttuureihin ja musiikkiin: hautaan siunaaminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa uskonnon rituaaleja ja tapoja. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Seurakunnan toimitukset

Yhdessä Sääksmäen seurakunnan kanssa: osallistava ja monipuolinen toimintaympäristö. Pohditaan yhdessä seurakunnan työntekijän kanssa hautajaisia. Luokan niin halutessa vierailu voidaan toteuttaa kappelikirkossa, Sääksmäen kirkossa tai Metsäkansan kirkossa, sekä hautausmaalla.

(ue4.3) Oppilas tutustuu koulun lähialueilla vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osoittaa kunnioittavansa omaa ja toisen pyhää.

T11: Oppilas keskustelee eettisistä kysymyksistä rakentavasti ja näkemyksiään perustellen.

Hyvät käytännöt

Helluntaiseurakunta

Mahdollisuus vieraillla helluntaiseurakunnassa tai seurakunnan edustaja tulee kertomaan paikallisen helluntaiseurakunnan toiminnasta. Aiheina ovat seurakunnan toiminta, jumalanpalvelus, lähetys- ja kehitysyhteistyö sekä diakonia. Lisäksi tutustutaan helluntaiseurakunnan tiloihin joko paikan päällä tai virtuaalisesti. Mikäli päädytään opintokäyntiin, kannattaa seurakunnasta tiedustella mahdollisuutta kuljetuksiin.

(ue4.4) Oppilas pohtii, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa: oma ja toisen pyhä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osoittaa kunnioittavansa omaa ja toisen pyhää.

T7: Oppilas toimii uskonnollisissa tilaisuuksissa asianmukaisesti.

(ue4.5) Oppilas käsittelee keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Uudesta testamentista valittujen kertomusten avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas tunnistaa uskonnon kertomuksia.

T11: Oppilas ilmaisee rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan.

(ue4.6) Oppilas tarkastelee kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kultainen sääntö ja rakkauden kaksoiskäsky.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas tunnistaa uskonnon keskeisiä oppeja.

T12: Oppilas osoittaa luottamusta elämään.

(ue5.1) Oppilas tutustuu uskontonsa keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas tunnistaa uskontoja yhdistäviä eettisiä periaatteita. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Valitaan jokin eettinen kysymys ja tarkastellaan sitä vähintään kahden maailmanuskonnon kannalta vertaillen.

(ue5.2) Oppilas tutustuu syväällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaa

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa uskonnon pyhän rakennuksen piirteitä. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Kirkkovierailu

Yhdessä seurakunnan kanssa: osallistava, kokemuksellinen ja monipuolinen oppimisympäristö. Seurakunta kutsuu oppilaita tutustumaan kirkkoon rakennuksena, tutkimaan sen arkkitehtuuria ja symboliikkaan. Oppilaat voisivat valmistella vierailun perusteella kirkon symboliikasta ekaluokkalaisille oppitunnin sisältöön ue1.2.

Kirkkoviideo

Edellinen tehtävä siten, että viidesluokkalaiset kuvaavat kirkon symboliikkaa. Tulos esitetään ekaluokkalaisille.

(ue5.3) Oppilas oppii Raamatun erilaisia tyyllilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas tunnistaa uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.

Hyvät käytännöt

Psalmien ja Paavalin kirjeiden ero

(ue5.4) Oppilas tutustuu Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas tunnistaa kristinuskon vaikutuksen ja historian Euroopassa. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Sanonnat

Toiminnallinen tunti Jeesuksen viimeisestä pääsiäisateriasta

Pyhä ehtoollinen, Leonardo da Vincin vuonna 1498 valmistunut kuuluisa ja kiisteltykin teos, kuvaa hetkeä, jonka tapahtumia toistetaan yhä kristillisissä kirkoissa ja seurakunnissa kautta maailman. Ketä teoksessa on? Mikä on tapahtumapaikka? Miksi ihmiset ovat tulleet yhteen? Tavoitteena on, että oppilas tutustuu kristinuskon ehtoolliskäytännön syntyyn elämyksellisesti ja valmistautuu pääsiäiseen. Tällä helluntaiseurakunnan tunnilla oppilas tutustuu draaman keinoin kiirastorstain tapahtumiin.

(ue5.5) Oppilas pohtii Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas tuntee uskonnon kertomuksia.

T5: Oppilas tunnistaa Euroopan uskonnollisia juuria.

(ue5.6) Oppilas tutustuu alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas tunnistaa uskonnon pyhiä paikkoja.

T5: Oppilas tunnistaa Euroopan uskonnollisia juuria.

T8: Oppilas tunnistaa eri uskontoja yhdistäviä eettisiä periaatteita.

(ue5.7) Oppilas perehtyy ihmisoikeusetiikkaan, YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sekä ihmisarvoon.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas tunnistaa Lapsen oikeuksiin sisältyviä ihmisoikeudellisia arvoja.

Hyvät käytännöt

Sri Lankan lasten haasteet suhteessa YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen

Tunnin tulee pitämään Sri Lankalla lasten parissa kehitysyhteistyössä työskennellyt helluntaiseurakunnan edustaja. Kuvien ja kertomusten kautta astumme Sri Lankalaisten lasten elämään ja samalla peilaamme YK:n ihmisoikeuksien toteutumista heidän elämässään. Tunnin voisi sijoittaa marraskuulle, koska 20.11. vietetään kansainvälistä lapsen oikeuksien päivää. Tunnin aikana tutustutaan myös Sri Lankalaiseen

kulttuuriin. Tunnin pitäjällä on mukanaan rekvisiittaa Sri Lankalta. Tunti tuo esiin, kuinka erilaista lasten elämä voi eri kulttuurissa olla ja kuitenkin jokainen lapsi on arvokas.

(ue5.8) Oppilas tutustuu alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osaa keskustella eettisistä kysymyksistä rakentavasti ja näkemyksiään perustellen.

Hyvät käytännöt

Dialogi

Kuuntelu, kunnioitus, ymmärrys ja rinnalle asettuminen,

(ue6.1) Oppilas perehtyy luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin ja jumalanpalvelukseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas tunnistaa uskonnon keskeisiä oppeja.

T2: Oppilas tunnistaa uskonnon rituaaleja ja tapoja.

Hyvät käytännöt

Sakramentit

Sääksmäen seurakunnan työntekijän kanssa pidettävä tunti, jossa käydään läpi kirkon sakramentteja, kastetta ja ehtoollista. Tunti voidaan toteuttaa kirkossa kastemaljan ja ehtoollispöydän äärellä.

(ue6.2) Oppilas tutustuu lähimmäisenrakkauteen muissa uskonnoissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas tunnistaa eri uskontoja yhdistäviä eettisiä periaatteita.

(ue6.3) Oppilas tarkastelee kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppeja erityisesti protestanttisuuden näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas tunnistaa uskonnon keskeisiä oppeja

(ue6.4) Oppilas harjoittelee eettistä keskustelua ja omien näkemysten perustelemista sekä keskustelun käymistä uskonnoista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osaa keskustella rakentavasti ja omia näkemyksiään perustellen.

(ue6.5) Oppilas tarkastelee uskontoja ja ihmisarvoa mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas tunnistaa Suomen ja Euroopan uskonnollisen ja katsomuksellisen nykytilan.

(ue6.6) Oppilas pohtii omia valintojaan, toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa arvioida valintojensa eettistä arvotaustaa.

T10: Oppilas osaa arvioida valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen.

(ue6.7) Oppilas tutustuu Martti Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas tunnistaa Suomen ja Euroopan uskonnollisia juuria.

Hyvät käytännöt

Uskonnon uudistajat

Vuosi 2017 on reformaation, uskonpuhdistuksen merkivuosi. Tähän löytyy hyvää materiaalia kirkkohallituksen sivulta. Katso tukimateriaali.

(ue6.8) Oppilas tutkii Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa, taustaa, muuttunutta kieltä sekä uskonottomuutta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa kuvata Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa.

(ue6.9) Oppilas perehtyy kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas osoittaa omaavansa myönteistä maailmankatsomusta, tervettä itsetuntoa sekä luottamusta elämään.

(ue7.1) Oppilas tarkastelee suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta sekä tunnistaa uskontoon liittyvän monimuotoisuuden.

T3: Oppilas tunnistaa uskontoja ja katsomuksia eri puolilta maailmaa sekä uskonnottomuuden.

T4: Oppilas tuntee eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T10: Oppilas rohkenee kohdata erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

(ue7.2) Oppilas tutustuu luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämänkatsomuksena.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta sekä tunnistaa uskontoon liittyvän monimuotoisuuden.

T3: Oppilas tunnistaa uskontoja ja katsomuksia eri puolilta maailmaa sekä uskonnottomuuden.

T4: Oppilas tuntee eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T10: Oppilas rohkenee kohdata erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

(ue7.3) Oppilas tarkastelee uskontoja tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet, uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottamisen sekä uskontokritiikin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas havaitsee uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta sekä tunnistaa uskontoon liittyvän monimuotoisuuden.

T5: Oppilas kykenee havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.

(ue7.4) Oppilas tutustuu uskontojen näkymiseen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta sekä tunnistaa uskontoon liittyvän monimuotoisuuden.

T4: Oppilas tuntee eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

(ue7.5) Oppilas syventää ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa tietävänsä olennaisia asioita evankelis-luterilaisesta uskonnosta ja sen vaikutuksista.

T4: Oppilas tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa ja maailmanpolitiikassa.

T10: Oppilas rohkenee kohdata erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

(ue8.1) Oppilas tutustuu kristinuskoon eri puolilla maailmaa nykytilannetta painottaen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin välistä vuorovaikutusta sekä tunnistamaan uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.

T4: Oppilas tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T7: Oppilas kykenee pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

(ue8.2) Oppilas tarkastelee kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin välistä vuorovaikutusta sekä tunnistamaan uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.

T2: Oppilas osoittaa syventäneensä tietojaan kristinuskosta ja sen vaikutuksista.

T4: Oppilas kykenee tunnistamaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

(ue8.3) Oppilas perehtyy suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin, niiden levinneisyyteen ja keskeisiin opetuksiin: katolinen, ortodoksinen, protestanttiset ja erityisesti luterilainen kirkko.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin välistä vuorovaikutusta sekä tunnistamaan uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.

T2: Oppilas osoittaa syventäneensä tietojaan kristinuskosta ja sen vaikutuksista.

T4: Oppilas kykenee tunnistamaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

(ue8.4) Oppilas perehtyy syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin välistä vuorovaikutusta sekä tunnistamaan uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.

T2: Oppilas osoittaa syventäneensä tietojaan kristinuskosta Suomessa ja sen vaikutuksista.

T4: Oppilas tunnistaa kristinuskon aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

---

(ue8.5) Oppilas jäsentää omaa suhdettaan luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas kykenee havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.

T7: Oppilas kykenee pohtimaan luterilaisuuden merkitystä valintojen perusteina ja ohjaajina.

T8: Oppilas osaa pohtia ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä sekä omien arvojensa suhdetta niihin.

(ue9.1) Oppilas perehtyy etiikan peruskäsitteisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas tuntee ja ymmärtää eettisen ajattelun keskeiset käsitteet: ihmisoikeudet sekä kristinuskon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettiset periaatteet.

(ue9.2) Oppilas perehtyy syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas tuntee ja ymmärtää kristinuskon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

T7: Oppilas osaa pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

(ue9.3) Oppilas tutustuu YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa tietävänsä olennaisia asioita evankelis-luterilaisesta uskonnosta ja sen vaikutuksista.

T4: Oppilas tunnistaa uskonnollisia aiheita mediassa ja maailmanpolitiikassa.

T10: Oppilas rohkenee kohdata erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

(ue9.4) Oppilas perehtyy elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviin eettisiin kysymyksiin ja tarkastelee niitä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas kykenee pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.

T9: Oppilas osaa arvioida valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.

T10: Oppilas osoittaa omaavansa kykyjä kohdata erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa: jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

L5: Oppilas ymmärtää ja osaa tulkita viestinnän erilaisia lähtökohtia sekä tavoitteita.

(ue9.5) Oppilas pohtii omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa arvioida valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.

T10: Oppilas osoittaa omaavansa kykyjä kohdata erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa: jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

(ue9.6) Oppilas harjoittelee tunnistamaan uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erot ja huomioimaan uskontokritiikin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas kykenee havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.

L5: Oppilaat osaavat arvioida löytämänsä tiedon merkitystä ja käyttökelpoisuutta sekä verrata eri lähteiden laadukkuutta.

(ue9.7) Oppilas tutkii Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa selittää Raamatun ja kulttuurin vuorovaikutusta.

T2: Oppilas osoittaa syventäneensä tietojaan evankelisluterilaisesta uskonnosta ja sen vaikutuksista.

T4: Oppilas tunnistaa raamatullisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

10.17.2 Ortodoksinen uskonto

Keskeiset sisällöt ja tavoitteet

Ortodoksisessa uskonnossa noudatetaan Tampereen kaupungin perusopetuksen sisältöjä ja tavoitteita.

Tampereen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma

10.18 Vieraat kielet

10.18.1 Englanti, A1-oppimäärä

(en3.1) Oppilas kuuntelee eri kieliä ja havainnoi sanojen lainautumista suomeen hyödyntäen myös internettiä ja sähköistä materiaalia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas havaitsee lähiympäristön sekä maailman kielellisen ja kulttuurisen runsauden.

T1: Oppilas ymmärtää englannin aseman viestinnän globaalina kielenä.

L5: Oppilas hallitsee netiketin eli vastuullisen toiminnan verkossa.

(en3.2) Oppilas pohtii kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä lähipiirinsä kotikieliä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa arvostavansa omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa.

T2: Oppilas osoittaa arvostavansa maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.

(en3.3) Oppilas tutustuu kielten ja kulttuurien moninaisuuteen ja harjoittelee arvostavaa kielenkäyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa arvostavansa maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.

T2: Oppilas kykenee kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.

(en3.4) Oppilas harjoittelee huomaamaan kirjoittamisen ja lausumisen eroja englannissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä.

T3: Oppilas osoittaa kielellisen päättelykykynsä kehittyneen.

(en3.5) Oppilas harjoittelee englantia omaehtoisesti myös kouluajan ulkopuolella hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee löytämään englannin opiskeluun soveltuvaa aineistoa.

T4: Oppilas osaa valita vaikeustasoltaan ja sisällöltään itselleen sopivinta opiskelua edistävää aineistoa.

Hyvät käytännöt

TVT

Hyödynnetään hakupalveluita.

Harjoitellaan tiedonhakua myös itsenäisesti. 0 kommenttia

(en3.6) Oppilas harjoittelee antamaan ja vastaanottamaan rakentavaa palautetta vuorovaikutustilanteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa omalta osaltaan rakentavansa aktiivisesti sallivaa opiskeluympäristöä.

T5: Oppilas osoittaa keskittyvänsä viestin välittämiseen ja kannustavaan yhdessä oppimiseen.

(en3.7) Oppilas tutustuu kielenoppimisstrategioihin ja kehittää sanaston ulkoa oppimistaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa kykenevänsä ottamaan vastuuta englannin kielen opiskelustaan.

T6: Oppilas osoittaa rohkeutta kielitaitonsa harjaannuttamisessa.

T6: Oppilas osoittaa löytäneensä itselleen sopivia opiskelutapoja.

(en3.8) Oppilas harjoittelee pieniä arkipäivän viestintätilanteita pelkäämättä virheitä tai katkoksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas kykenee vuorovaikutukseen aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa.

T7: Oppilas kykenee jatkamaan viestintää katkoksista huolimatta.

(en3.9) Oppilas harjoittelee kielenkäyttötilanteita ja non-verbaalista viestintää: tervehtiminen, avun pyytäminen ja mielipiteen ilmaiseminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas kykenee pitämään yllä viestintätilannetta monipuolisilla keinoilla.

T9: Oppilas hallitsee monipuolisia sosiaalisia tilanteita ja huomioi kulttuurisen sopivuuden

(en3.9) Oppilas harjoittelee kielenkäyttötilanteita ja non-verbaalista viestintää: tervehtiminen, avun pyytäminen ja mielipiteen ilmaiseminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas kykenee pitämään yllä viestintätilannetta monipuolisilla keinoilla.

T9: Oppilas hallitsee monipuolisia sosiaalisia tilanteita ja huomioi kulttuurisen sopivuuden

(en3.10) Oppilas harjoittelee työstämään yksinkertaisia rakenteita ja päättämään sanojen merkityksiä vihjeiden avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas kykenee työstämään vaativuudeltaan monen tasoisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

T10: Oppilas kykenee käyttämään erilaisia ymmärtämisstrategioita.

(en3.11) Oppilas havainnoi ja harjoittelee ääntämistä, sana- ja lausepainoa, intonaatiota sekä foneettisten merkkien hyödyntämistä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas kykenee tuottamaan englanninkielistä puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen.

T11: Oppilas hallitsee englanninkielen keskeisiä rakenteita.

T11: Oppilas hallitsee englanninkielen ääntämisen perussääntöjä.

(en4.1) Oppilas kuuntelee eri kieliä, havainnoi sanojen lainautumista sekä hankkii tietoa englanninkielisen kielialueen kulttuurista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas havaitsee lähiympäristön sekä maailman kielellisen ja kulttuurisen runsauden.

T1: Oppilas ymmärtää englannin aseman viestinnän globaalina kielenä.

Hyvät käytännöt

TVT

Hyödynnetään sisällön opiskelussa eri hakupalveluita.

(en4.2) Oppilas pohtii kieli- ja kulttuuritaustansa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa arvostavansa omaa kieli- ja kulttuuritaustansa.

T2: Oppilas osoittaa arvostavansa maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.

(en4.3) Oppilas tutustuu kielten ja kulttuurien moninaisuuteen ja harjoittelee arvostavaa kielenkäyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa arvostavansa maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.

T2: Oppilas kykenee kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.

(en4.4) Oppilas harjoittelee huomaamaan kielten rakenteellisia eroja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä.

T3: Oppilas osoittaa kielellisen päättelykykynsä kehittyneen.

(en4.5) Oppilas harjoittelee englantia omaehtoisesti myös kouluajan ulkopuolella.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee löytämään englannin opiskeluun soveltuvaa aineistoa.

T4: Oppilas osaa valita vaikeustasoltaan ja sisällöltään itselleen sopivinta opiskelua edistävää aineistoa.

(en4.6) Oppilas opiskelee kielenopetuksen tavoitteet ja harjoittelee vastuullista ryhmätoimintaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa omalta osaltaan rakentavansa aktiivisesti sallivaa opiskeluympäristöä.

T5: Oppilas osoittaa keskittyvänsä viestin välittämiseen ja kannustavaan yhdessä oppimiseen.

T5: Oppilas tunnistaa kielenopiskelun tavoitteet.

(en4.7) Oppilas vahvistaa ja kehittää kielenoppimisstrategioitaan ja tutustuu internetin tarjontaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa kykenevänsä ottamaan vastuuta englannin kielen opiskelustaan.

T6: Oppilas osoittaa rohkeutta kielitaitonsa harjaannuttamisessa.

T6: Oppilas osoittaa löytäneensä itselleen sopivia opiskelutapoja.

L5: Oppilas hallitsee netiketin eli vastuullisen toiminnan verkossa.

(en4.8) Oppilas harjoittelee pieniä arkipäivän viestintätilanteita pelkäämättä virheitä tai katkoksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas kykenee vuorovaikutukseen aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa.

T7: Oppilas kykenee jatkamaan viestintää katkoksista huolimatta.

(en4.9) Oppilas harjoittelee luonnollista reagointia vuorovaikutustilanteissa ja non-verbaalista viestintää.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas kykenee pitämään yllä viestintätilannetta monipuolisilla keinoilla.

T9: Oppilas hallitsee monipuolisia sosiaalisia tilanteita ja huomioi kulttuurisen sopivuuden

(en4.10) Oppilas harjoittelee toimimaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa kulttuurille ominaisella tavalla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas hallitsee monipuolisia sosiaalisia tilanteita.

T9: Oppilas hallitsee monipuolisia sosiaalisia tilanteita ja huomioi kulttuurisen sopivuuden.

Hyvät käytännöt

TVT

Hyödynnetään sähköpostia: lähettäminen, vastaaminen ja liitetiedostot. 0 kommenttia

---

(en4.11) Oppilas harjoittelee kuullun ymmärtämistä ja lyhyiden tekstien tulkitsemista

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas kykenee työstämään vaativuudeltaan monen tasoisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

T10: Oppilas kykenee käyttämään erilaisia ymmärtämisstrategioita.

Hyvät käytännöt

TVT

Hyödynnetään hakupalveluita.

Pohditaan hankitun tiedon paikkansa pitävyyttä. Kerrataan netikettiä.

(en4.12) Oppilas harjoittelee tuottamaan yksinkertaisia lauseita kirjallisesti ja suullisesti huomioiden ääntämisen, painotuksen ja intonaation foneettisten merkkien avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas kykenee tuottamaan puhetta ja kirjoitusta eri aihepiireistä.

T11: Oppilas kykenee huomioimaan keskeiset rakenteet ja ääntämisen perussäännöt.

(en5.1) Oppilas hankkii tietoa englanninkielisen kielialueen kulttuurista myös internetistä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas havaitsee lähiympäristön sekä maailman kielellisen ja kulttuurisen runsauden.

T1: Oppilas ymmärtää englannin aseman viestinnän globaalina kielenä.

(en5.2) Oppilas tutustuu kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä harjoittelee arvostavaa kielenkäyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa arvostavansa omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa.

T2: Oppilas osoittaa arvostavansa maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.

Hyvät käytännöt

TVT

Hyödynnetään hakupalveluita. Kerrataan netikettiä.

(en5.3) Oppilas harjoittelee huomaamaan kielten välisiä eroja entistä monipuolisemmin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä.

T3: Oppilas osoittaa kielellisen päättelykykynsä kehittyneen.

(en5.4) Oppilas harjoittelee englantia omaehtoisesti kouluajan ulkopuolella myös internetissä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee löytämään englannin opiskeluun soveltuvaa aineistoa.

T4: Oppilas osaa valita vaikeustasoltaan ja sisällöltään itselleen sopivinta opiskelua edistävää aineistoa

(en5.5) Oppilas opiskelee kielenopetuksen tavoitteet ja harjoittelee vastuullista ryhmätoimintaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa omalta osaltaan rakentavansa aktiivisesti sallivaa opiskeluilmapiiriä.

T5: Oppilas osoittaa keskittyvänsä viestin välittymiseen ja kannustavaan yhdessä oppimiseen.

T5: Oppilas tunnistaa kielenopiskelun tavoitteet.

(en5.6) Oppilas opettelee käyttämään oppimateriaaleja ja strategioita itsenäisesti sekä arvioimaan työskentelyään, oppimistaan ja asenteitaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa kykenevänsä ottamaan vastuuta englannin kielen opiskelustaan.

T6: Oppilas osoittaa rohkeutta kielitaitonsa harjaannuttamisessa.

T6: Oppilas osoittaa löytäneensä itselleen sopivia opiskelutapoja.

(en5.7) Oppilas harjoittelee pieniä arkipäivän viestintätilanteita pelkäämättä virheitä tai katkoksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas kykenee vuorovaikutukseen aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa.

T7: Oppilas kykenee jatkamaan viestintää katkoksista huolimatta.

(en5.8) Oppilas harjoittelee viestintä- ja vuorovaikutustaitoja käyttäen suppeaa perussanastoa ja kieliopin perusaineksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas kykenee pitämään yllä viestintätilannetta monipuolisilla keinoilla.

T9: Oppilas hallitsee monipuolisia sosiaalisia tilanteita ja huomioi kulttuurisen sopivuuden

(en5.9) Oppilas harjoittelee toimimaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa kulttuurille ominaisella tavalla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas hallitsee monipuolisia sosiaalisia tilanteita.

T9: Oppilas hallitsee monipuolisia sosiaalisia tilanteita ja huomioi kulttuurisen sopivuuden.

(en5.10) Oppilas harjoittelee kuullun ymmärtämistä ja lyhyiden tekstien tulkitsemista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas kykenee työstämään vaativuudeltaan monentasoisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

T10: Oppilas kykenee käyttämään erilaisia ymmärtämisstrategioita.

(en5.11) Oppilas harjoittelee tuertamaan yksinkertaisia lauseita kirjallisesti ja suullisesti huomioiden ääntämisen, paincruksen ja intonaation foneettisten merkkien avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas kykenee tuottamaan puhetta ja kirjoitusta eri aihepiireistä.

T11: Oppilas kykenee huomioimaan keskeiset rakenteet ja ääntämisen perussäännöt.

(en6.1) Oppilas hankkii tietoa englanninkielisen kielialueen kulttuurista sekä tutustuu englantiin globaalina viestinnän kielenä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas havaitsee lähiympäristön sekä maailman kielellisen ja kulttuurisen runsauden.

T1: Oppilas ymmärtää englannin aseman viestinnän globaalina kielenä.

(en6.2) Oppilas tutustuu kielten ja kulttuurien moninaisuuteen ja alustavasti englannin eri muotoihin sekä harjoittelee arvostavaa kielenkäyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa arvostavansa omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa.

T2: Oppilas osoittaa arvostavansa maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.

(en6.3) Oppilas harjoittelee huomaamaan osaamiensa kielten välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä.

T3: Oppilas osoittaa kielellisen päättelykykynsä kehittyneen.

(en6.4) Oppilas harjoittelee englantia omaehtoisesti kouluajan ulkopuolella esimerkiksi internetissä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee löytämään englannin opiskeluun soveltuvaa aineistoa.

T4: Oppilas osaa valita vaikeustasoltaan ja sisällöltään itselleen sopivinta opiskelua edistävää aineistoa.

(en6.5) Oppilas opiskelee kielenopetuksen tavoitteet ja harjoittelee vastuullista ryhmätoimintaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa omalta osaltaan rakentavansa aktiivisesti sallivaa opiskeluilmapiiriä.

T5: Oppilas osoittaa keskittyvänsä viestin välittymiseen ja kannustavaan yhdessä oppimiseen.

T5: Oppilas tunnistaa kielenopiskelun tavoitteet.

(en6.6) Oppilas opettelee käyttämään oppimateriaaleja ja strategioita itsenäisesti sekä arvioimaan työskentelyään, oppimistaan ja asenteitaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa kykenevänsä ottamaan vastuuta englannin kielen opiskelustaan.

T6: Oppilas osoittaa rohkeutta kielitaitonsa harjaannuttamisessa.

T6: Oppilas osoittaa löytäneensä itselleen sopivia opiskelutapoja.

(en6.7) Oppilas harjoittelee arkipäivän viestintätilanteita pelkäämättä virheitä tai katkoksia sekä tutustuu sähköiseen viestintään.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas kykenee vuorovaikutukseen aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa.

T7: Oppilas kykenee jatkamaan viestintää katkoksista huolimatta.

(en6.8) Oppilas harjoittelee pyytämään toistoa ja selvennystä sekä soveltamaan vastapuolen ilmaisuja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas kykenee pitämään yllä viestintätilannetta monipuolisilla keinoilla.

T9: Oppilas hallitsee monipuolisia sosiaalisia tilanteita ja huomioi kulttuurisen sopivuuden

(en6.9) Oppilas harjoittelee toimimaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa kulttuurille ominaisella tavalla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas hallitsee monipuolisia sosiaalisia tilanteita.

T9: Oppilas hallitsee monipuolisia sosiaalisia tilanteita ja huomioi kulttuurisen sopivuuden.

(en6.10) Oppilas harjoittelee ymmärtämään monipuolisten tekstien ja puheiden ydinsisällöt.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas kykenee työstämään vaativuudeltaan monentasoisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

T10: Oppilas kykenee käyttämään erilaisia ymmärtämisstrategioita.

(en6.11) Oppilas harjoittelee tuottamaan yksinkertaisia lauseita kirjallisesti ja suullisesti huomioiden ääntämisen, painotuksen ja intonaation foneettisten merkkien avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas kykenee tuottamaan puhetta ja kirjoitusta eri aihepiireistä.

T11: Oppilas kykenee huomioimaan keskeiset rakenteet ja ääntämisen perussäännöt.

(en7.1) Oppilas tutustuu maailman monikielisyyteen sekä englannin asemaan maailmankielenä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas ymmärtää englannin aseman ja sen variantteihin liittyvät ilmiöt ja arvot.

T2: Oppilas osoittaa etsivänsä rohkeasti itseään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä.

T3: Oppilas osaa vertailla osaamiansa kieliä Englantiin.

L2: Oppilas kykenee näkemään kulttuurisen moninaisuuden ja tunnistaa miten kulttuurit vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.

(en7.2) Oppilas opettelee käyttämään englannin oppimiselleen oleellisia kielitiedon käsitteitä: verbin aikamuodot, persoonapronominit, genetiivi, artikkelit sekä substantiivin yksikkö ja monikko.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee havainnoimaan säännönmukaisuuksia englannin kielessä ja käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

T10: Oppilas osaa tuottaa englanninkielisiä rakenteita monipuolisesti.

L1: Oppilas osoittaa rakentavansa edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille.

L1: Oppilas kykenee yhdistelemään erilaisia näkökulmia ja rakentamaan kielitiedollista näkemystä.

(en7.3) Oppilas harjoittelee monipuolisia kielenopiskelutaitoja: oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee havainnoimaan säännönmukaisuuksia englannin kielessä ja käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

T4: Oppilas osaa hyödyntää monipuolisia tapoja oppia englantia.

T4: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, että kommunikaatiossa tärkeintä on viestin välittyminen.

L1: Oppilas osaa tunnistaa omat opiskelustrategiansa.

L5: Oppilas kykenee hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa kielen opiskelussa vastuullisesti ja lähdekriittisesti.

(en7.4) Oppilas asettaa itse opiskelulle tavoitteita. Oppilas seuraa ja arvioi tavoitteiden toteutumista itsearviointin, opettajan antaman palautteen sekä vertaisarviointin avulla. Oppilas harjoittelee toisten kunnioittamista sekä rakentavan palautteen antamista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa asettaa itselleen tavoitteita ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä.

T5: Oppilas osoittaa kehittävänsä kielitaitoaan itsenäisesti omien tavoitteidensa mukaisesti.

L1: Oppilas osaa ottaa vastuuta omasta työskentelyprosessistaan.

L1: Oppilas osaa arvioida omaa edistymistään.

L3: Oppilas kykenee ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan.

L5: Oppilas osaa seurata omaa oppimisen edistymistä Wilman tai jonkin muun arviointiin liittyvän palvelun kautta.

(en7.5) Oppilas opettelee itselleen soveltuvat opiskelutavat ja valitsee juuri hänelle sopivaa lisämateriaalia tarpeidensa ja kiinnostuksensa mukaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia.

L1: Oppilas osaa tunnistaa itselleen sopivat oppimisstrategiat.

L4: Oppilas osoittaa harjaantuneensa kaikkien aistialueiden hyödyntämiseen opiskelussa.

(en7.6) Oppilas osallistuu keskusteluun, harjoittelee mielipiteen ilmaisua sekä kompensatiokeinoja ja käyttää oppimistilanteissa mahdollisimman paljon englantia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas kykenee keskustelemaan oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä.

T7: Oppilas osoittaa olevansa aloitteellinen viestinnässä.

T7: Oppilas osaa käyttää kompensatiokeinoja.

T8: Oppilas kykenee havainnoimaan viestinnän kulttuurisia piirteitä.

L2: Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti vuorovaikutuksessa.

L2: Oppilas kykenee ymmärtämään kulttuurien erityispiirteitä.

L5: Oppilas osoittaa ymmärtävänsä tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuudet kansainvälisessä viestinnässä.

(en7.7) Oppilas opettelee tulkitsemaan sekä tuottamaan monenlaisia tekstejä, jotka käsittelevät aihepiirejä kuten itsestä kertominen, perhe, koti, harrastukset ja kiinnostuksen kohteet, matkustaminen sekä koulu.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa kehittävänsä kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia

T9: Oppilas osaa kuunnella ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita.

T10: Oppilas kykenee tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista

T10: Oppilas osaa kiinnittää huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään ääntämiseen.

L4: Oppilas osoittaa käyttävänsä monilukutaitoa tutustuessaan erilaisiin englanninkielisiin teksteihin.

L5: Oppilas kykenee hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisten tekstien kuuntelemisessa ja lukemisessa

(en8.1) Oppilas laajentaa ymmärrystään maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä englannin asemasta maailmankielenä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas ymmärtää englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja.

T2: Oppilas kykenee etsimään ja hyödyntämään itseään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä.

T3: Oppilas osaa vertailla osaamiansa kieliä Englantiin.

L2: Oppilas kykenee näkemään kulttuurisen moninaisuuden ja tunnistaa, miten kulttuurit vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.

L5: Oppilaat harjoittelevat tieto- ja viestintäteknologian taitoja kansainvälisessä vuorovaikutuksessa mahdollisuuksien mukaan.

(en8.2) Oppilas hankkii tietoa joistakin englannin kielen varianteista sekä tutustuu joidenkin sellaisten maiden kulttuureihin, joissa Englantia käytetään yleisesti yhteiskunnassa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas ymmärtää englannin kielen maailmanlaajuisen aseman.

T1: Oppilas ymmärtää, että Englantia puhutaan eri tavoin riippuen maantieteellisestä sijainnista.

L2: Oppilas tunnistaa, miten kulttuurit vaikuttavat kieleen.

(en8.3) Oppilas käyttää sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat häntä englannin kielen opiskelussa sekä kertaa aiemmilla vuosiluokilla opittuja rakenneasioita ja tutustuu sellaisiin

---

---

uusiin rakenteisiin kuin konditionaali, ehtolauseet, apuverbit ja niitä korvaavien rakenteiden käyttö sekä relatiivipronominit.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa havainnoida, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on ja käyttää kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

T10: Oppilas kykenee tuottamaan englanninkielisiä rakenteita monipuolisesti.

L1: Oppilas saa oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia.

L1: Oppilas kykenee yhdistelemään erilaisia näkökulmia ja rakentamaan kielitiedollista näkemystä.

(en8.4) Oppilas vahvistaa edelleen itsellensä sopivia kielenopiskelutaitoja sekä harjoittelee oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas ymmärtää, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on ja käyttää kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

T4: Oppilas osaa hyödyntää monipuolisia tapoja oppia englantia

T4: Oppilas ymmärtää, että kommunikaatiossa tärkeintä on viestin välittyminen

L1: Oppilas osaa käyttää itsellensä sopivia opiskelustrategioita.

L5: Oppilas osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa kielen opiskelussa vastuullisesti ja lähdekriittisesti.

(en 8.5) Oppilas asettaa itse opiskelulleen tavoitteita, seuraa ja arvioi tavoitteiden toteutumista itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaisarvioinnin avulla sekä harjoittelee toisten kunnioittamista ja rakentavan palautteen antamista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa asettaa itsellensä tavoitteita ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä.

T5: Oppilas osoittaa kehittäneensä kielitaitoaan itsenäisesti omien tavoitteidensa mukaisesti.

L1: Oppilas kykenee ottamaan vastuuta omasta työskentelyprosessistaan.

L1: Oppilas osaa arvioida omaa edistymistään.

L3: Oppilas osoittaa ottavansa vastuuta omasta opiskelustaan.

(en 8.6) Oppilas opettelee valitsemaan itsellensä soveltuvat opiskelutavat hyödyntäen omia vahvuuksiaan sekä juuri hänelle sopivaa lisämateriaalia tarpeidensa ja kiinnostuksensa mukaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee löytämään itselleen kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä

T5: Oppilas osaa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia

---

L1: Oppilas osaa käyttää itselleen sopivia oppimisstrategioita.

L4: Oppilas osaa käyttää itselleen sopivia aistialueita opiskelussa.

(en 8.7) Oppilas harjoittelee erilaisia vuorovaikutustilanteita, harjoittelee mielipiteen ilmaisua ja kompensatiokeinoja eri viestintäkanavia käyttäen, havainnoi kulttuurisidonnaisia keskustelun piirteitä ja käyttää mahdollisimman paljon englantia oppimistilanteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa keskustella ikätasolleen ja elämäkokemuksensa sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä.

T7: Oppilas on aloitteellinen viestinnässä.

T7: Oppilas osaa käyttää viestinnän kompensatiokeinoja.

T8: Oppilas ymmärtää viestinnän kulttuurisia piirteitä.

L2: Oppilas kykenee ilmaisemaan itseään monipuolisesti vuorovaikutuksessa.

L2: Oppilas ymmärtää kulttuurien erityispiirteitä.

L5: Oppilaat harjoittelevat tieto- ja viestintäteknologian taitoja kansainvälisessä vuorovaikutuksessa mahdollisuuksien mukaan.

(en 8.8) Oppilas opettelee tulkitsemaan sekä tuottamaan monenlaisia tekstejä, joissa aiheina ovat oppilaiden kiinnostuksen kohteet, ajankohtaisuus, oma identiteetti ja ihmissuhteet, media ja sosiaalinen media, viihde ja kulttuuri, urheilu ja matkustaminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa kehittäneensä kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksiaan.

T9: Oppilas osoittaa kuuntelevansa ja lukevansa monenlaisia itselleen merkityksellisiä tekstejä erilaisista lähteistä sekä kykenee tulkitsemaan niitä käyttäen erilaisia strategioita.

T10: Oppilas osaa tuottaa sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista.

T10: Oppilas osoittaa kiinnittävänsä huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään ääntämiseen.

L4: Oppilas osoittaa kehittäneensä monilukutaitoaan tutustumalla aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja yhteyksissä käytettäviin englanninkielisiin teksteihin.

L5: Oppilas kykenee hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisten tekstien kuuntelemisessa ja lukemisessa.

(en 9.1) Oppilas syventää ymmärrystään maailman monikielisyydestä sekä englannin kielen asemasta lingua francana.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa syventäneensä ymmärrystään englannin asemasta sekä variantteihin liittyvistä ilmiöistä ja arvoista.

T2: Oppilas kykenee hyödyntämään rohkeasti itseään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä.

T3: Oppilas osaa vertailla osaamiansa kieliä englantiin.

L2: Oppilas kykenee näkemään kulttuurisen moninaisuuden ja tunnistaa, miten kulttuurit vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa.

(en 9.2) Oppilas hankkii tietoa useammista englannin kielen varianteista sekä laajentaa tietämystään joidenkin sellaisten maiden kulttuureista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas ymmärtää englannin kielen maailmanlaajuisen aseman

T1: Oppilas ymmärtää, että englantia puhutaan eri tavoin riippuen maantieteellisestä sijainnista.

L2: Oppilas tunnistaa, miten kulttuurit vaikuttavat kieleen.

L2: Oppilas osoittaa maailmankuvansa avartuneen.

(en 9.3) Oppilas harjoittelee käyttämään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat häntä englannin kielen opiskelussa sekä osaamiensa kielten vertailussa sekä syventää opittuja rakenneasioita ja tutustuu sellaisiin uusiin rakenteisiin kuten passiivi, infinitiivi ja -ing-muoto sekä 2. konditionaali

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa havainnoida, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on sekä käyttää kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

T10: Oppilas kykenee tuottamaan englanninkielisiä rakenteita monipuolisesti.

L1: Oppilas saa oppimista tukevia myönteisiä kokemuksia.

L1: Oppilas kykenee yhdistelemään erilaisia näkökulmia ja rakentamaan kielitiedollista näkemystä.

(en9.4) Oppilas vahvistaa kielenopiskelutaitojaan edelleen, harjoittelee oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista ja ryhmittelyä sekä kiinnittää huomiota lähteiden luotettavuuden arviointiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osoittaa syventäneensä ymmärrystään englannin kielen säännönmukaisuuksista ja osaa käyttää kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

T4: Oppilas osaa hyödyntää monipuolisia tapoja oppia englantia.

T4: Oppilas ymmärtää, että kommunikaatiossa tärkeintä on viestin välittyminen.

L1: Oppilas osaa käyttää itselleen sopivia opiskelustrategioita.

L5: Oppilas osaa hyödyntää monin tavoin tieto- ja viestintäteknologiaa kielen opiskelussa vastuullisesti ja lähdekriittisesti.

(en 9.5) Oppilas harjoittelee asettamaan itse opiskelulleen tavoitteita, seuraa ja arvioi tavoitteiden toteutumista itsearviointiin, opettajan antaman palautteen ja vertaisarvioinnin avulla sekä harjoittelee toisten kunnioittamista sekä rakentavan palautteen antamista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa asettaa itselleen tavoitteita ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä.

T5: Oppilas osoittaa syventäneensä kielitaitoaan itsenäisesti omien tavoitteidensa mukaisesti.

L1: Oppilas kykenee ottamaan vastuuta omasta työskentelyprosessista.

L1: Oppilas osaa arvioida omaa edistymistään realistisesti.

L3: Oppilas kykenee ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan.

(en 9.6) Oppilas kehittää kykyään valita itselleen soveltuvat opiskelutavat

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa löytää itselleen kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä

T5: Oppilas osaa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia

L1: Oppilas osaa käyttää ja kehittää itselleen sopivia oppimisstrategioita.

L4: Oppilas osaa käyttää itselleen sopivia aistialueita opiskelussa.

(en 9.7) Oppilas harjoittelee runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen sekä käyttämään tilanteeseen sopivaa rekisteriä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas kykenee keskustelemaan monipuolisesti ikätasolleen ja elämäkokemukseensa sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä.

T7: Oppilas osoittaa olevansa aloitteellinen viestinnässä.

T7: Oppilas kykenee käyttämään monipuolisesti viestinnän kompensatiokeinoja.

T8: Oppilas ymmärtää viestinnän kulttuurisia piirteitä.

L2: Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti vuorovaikutuksessa.

L2: Oppilas ymmärtää kulttuurien erityispiirteitä.

L5: Oppilaat harjoittelevat tieto- ja viestintäteknologian taitoja kansainvälisessä vuorovaikutuksessa mahdollisuuksien mukaan.

(en 9.8) Oppilas opiskelee tulkitsemaan ja tuottamaan englantia sellaisten luetun ja kuullun tekstien avulla, joissa aiheena ovat ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, Suomi ja ulkomaat, toisen asteen opinnot, työelämä, yhteiskunta, ympäristö, terveys, tiede ja teknologia sekä kulttuuri.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa syventäneensä kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelunsa valmiuksia.

T9: Oppilas osoittaa kuuntelevansa ja lukevansa monenlaisia itselleen merkityksellisiä tekstejä erilaisista lähteistä sekä kykenee tulkitsemaan niitä käyttäen erilaisia strategioita.

T10: Oppilas osaa tuottaa sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista.

T10: Oppilas osoittaa kiinnittävänsä huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään ääntämiseen.

L4: Oppilas osoittaa kehittäneensä monilukutaitoaan tutustumalla aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja yhteyksissä käytettäviin englanninkielisiin teksteihin.

L4: Oppilas kykenee tarkastelemaan ja tulkitsemaan työelämään liittyviä tekstejä.

L4: Oppilas osoittaa syventäneensä medialukutaitoaan käyttämällä eri medioita.

L5: Oppilas kykenee hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisten tekstien kuuntelemisessa ja

lukemisessa.

L6: Oppilas ymmärtää kielitaidon merkityksen jatko-opinnoissa ja työelämässä.

L7: Oppilas osoittaa omaavansa valmiuksia yhteiskunnassa toimimiseen ja näkemyksen kestävästä elämäntavasta.

10.18.2 Muu vieras kieli, A2-oppimäärä

Vapaaehtoiset A2-saksa ja A2-ranska

Vapaaehtoisissa kielissä noudatetaan Tampereen kaupungin perusopetuksen sisältöjä ja tavoitteita. Tampereen kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma

---

10.19 Yhteiskuntaoppi

(yh4.1) Oppilas pohtii yhdessä elämistä ja sen sääntöjä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee hahmottamaan itsensä erilaisten yhteisöjen jäseneksi.

T3: Oppilas osaa hahmottaa yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita.

T9: Oppilas osoittaa osallistuvansa erilaisten yhteisöjen toimintaan

(yh4.2) Oppilas tutustuu Suomeen demokraattisena yhteiskuntana ja osallistuu kaupunginjohtajan itsenäisyysjuhlaan. OK

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja.

T7: Oppilas osaa keskustella rakentavasti eri mielipiteistä.

Hyvät käytännöt

Monialainen kokonaisuus

Itsenäinen ja demokraattinen Suomi

(yh4.3) Oppilas tutustuu osallisuuteen ja vaikuttamiseen yhteisössä myös nettiä hyödyntäen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas tunnistaa yhteiskunnalliseen tietoon liittyviä arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.

T7: Oppilas osoittaa hallitsevansa demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja.

L7: Oppilas ottaa aktiivisesti osaa yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Hyvät käytännöt

Oppilaskunnan hallituksen vaali

Järjestetään vaali tai harjoitus.

Nuorisovaltuuston esittely

Pyydetään nuorisovaltuutettuja kertomaan nuorisovaltuuston toiminnasta.

Oikeusasiamies

Tutustutaan oikeusasiamiehen sivustoon lapsille. Katso tukimateriaali.

Mielenkiintoista

OPETUSKÄYTTÖÖN on tehty monenlaisia demokratiakasvatusoppaita. Joissain niistä ei edes mainita puolueita tai politiikkaa, Merja Jutila Roon huomauttaa. Mutta demokratiaa ei ole ilman politiikkaa.

”Voi ihmetellä, mikseivät nuoret äänestä, jos heille ei opeteta politiikkaa.” Yhteiskunnallisia aiheita pitää tuoda kouluihin jo ala-asteella, sanoo Jutila Roon.

”Mitä nuorempina lapset oppivat osallistumista ja vaikuttamista, sitä enemmän he hyödyntävät niitä myöhemmin”, hän perustelee.

Välillä politiikkaa siivottiin syrjään kouluista. Se oli vastareaktio ylipolitisoituneeseen 1970-lukuun. Nyt monissa kouluissa järjestetään taas vaalitenttejä ja väittelyitä.

(HS 9.4.2017)

Politiikasta ja puolueiden eroista on uskallettava keskustella. Nuorelle on rohkeasti avattava omia

arvovalintojaan. Koulut tekevät tässä tärkeää työtä. Esimerkiksi nuorisovaalit ovat saaneet tukevan jalansijan sadoissa oppilaitoksissa.

(HS MieliPide 9.4.2017)

(yh4.4) Oppilas pohtii rahan taloudellisesti järkevää käyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas tunnistaa oman kulutuksensa perusteita.

T8: Oppilas osaa rahankäyttöä ohjaavia taitoja.

(yh4.5) Oppilas pohtii väkivallan ja vahingonteon seurauksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee arvioimaan eettisesti inhimillisiä ja yhteiskunnallisia kysymyksiä.

T3: Oppilas tunnistaa yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita.

(yh6.1) Oppilas tutustuu median hyötyihin ja haittoihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee tarkastelemaan median roolia omassa arjessaan ja yhteiskunnassa.

T9: Oppilas osaa käyttää mediaa turvallisesti ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla.

L5: Oppilas osaa kirjautua erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin palveluihin.

Hyvät käytännöt

Sanomalehti ja sen rakenne

Tilataan luokallinen sanomalehtiä kustantajalta. Käytetään hyväksi eri sanomalehtien laatimia sanomalehtipäivän materiaaleja.

Netiketti

Netiketti tarkoittaa sitä säännöstöä, jolla netissä toimitaan turvallisesti ja toiset tahdikkaasti huomioiden. Luokalle tai koululle voidaan laatia oppilaiden kanssa oma netiketti.

Pedanet ja päätteellä olevat sovellukset

Kirjaututaan esimerkiksi oppimisympäristöihin kuten peda.net tai päätelaitteelta löytyviin sovelluksiin.

Salasanat

Opetellaan menetelmä, jolla vahva salasana muistetaan ilman, että se joudutaan kirjoittamaan muistilapulle, joka on tietoturva-vaara.

(yh6.2) Oppilas tutustuu Valkeakoskeen kuntana.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa kiinnostusta ympäröivään yhteiskuntaan.

T3: Oppilas tunnistaa itsensä yksilönä ja kunnan jäsenenä.

T7: Oppilas hallitsee demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja.

Hyvät käytännöt

Opintokäynti kaupungintalolle

Lyhyt esittely ja tutustuminen kaupungintaloon: valtuustosali ja kaupunginhallituksen huone sekä kasvatus- ja opetustoimisto. Sovi opintokäynnistä opetuspäällikön kanssa. Noin yksi tunti on sopiva kesto. Vältä kaupungintalon ruokatuntia klo 12-13.

Virtuaalikunta

Tutustutaan kunnan toimintoihin pelin avulla.

(yh6.3) Oppilas tutustuu erilaisiin ammatteihin ja yrittäjyyteen ja osallistuu opintoretkeen Pirkanmaan yrityskylään. OK

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa oivaltaneensa työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään.

L6: Oppilas osoittaa oivaltaneensa yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuunsa yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä.

L6: Oppilas osoittaa hahmottavansa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta sekä kykenevänsä vastavuoroisuuteen ja ponnisteluun yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Hyvät käytännöt

Monialainen oppimiskokonaisuus

Tämä sisältö on osa Yrittävä Valkeakoski -kokonaisuutta.

Luokkavierailut

Pyydetään aikuisia kertomaan omista ammateistaan tai yrittäjyydestään.

Yritysvierailut

Yritysvierailut pienyrityksissä kannattaa tehdä pienemmissä ryhmissä. Harvat yritykset ottavat näin nuoria tutustumiskäynnille. Sellaisia saattavat olla Iittalan lasitehdas ja Fazer.

Yrittäjyys-paketti

Myllysaaren museolla on kutosille tarkoitettu opetuspaketti.

(yh6.4) Oppilas harjoittelee oman taloutensa suunnittelua ja hallintaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas hallitsee rahankäyttöön ja kulutusvalintoihin liittyviä taitoja.

Hyvät käytännöt

Taluspäiväkirja

Sovitaan, että kukin oppilas pitää kirjaa tuloistaan ja menoistaan tietyn ajan. Siihen voidaan käyttää taulukkolaskentaohjelmaa. Päiväkirjat jäävät kuitenkin oppilaan omiksi tiedoiksi. Yhdessä keskustellaan siitä, mitä kukin on omasta seurannastaan oppinut. Tuleeko tämä kuitenkin uudelleen yläkoulun oppilaanohjauksessa?

(yh6.5) Oppilas tutustuu lakeihin ja pohtii turvallisuutta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee arvioimaan eettisesti inhimillisiä, yhteiskunnallisia ja taloudellisia kysymyksiä.

T3: Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen.

(yh9.1) Oppilas perehtyy Suomen kansalaisuuden määräytymiseen ja sen mukanaan tuomiin oikeuksiin sekä velvollisuuksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa syventäneensä kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana.

L3: Oppilas kykenee huolehtimaan itsestään ja hallitsee arjen taitoja.

(yh9.2) Oppilas tutustuu eri perhetyyppeihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa syventäneensä kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana.

L3: Oppilas kykenee huolehtimaan itsestään ja hallitsee arjen taitoja.

(yh9.3) Oppilas perehtyy suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan turvaverkkoon.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa syventäneensä kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana.

L3: Oppilas kykenee huolehtimaan itsestään ja hallitsee arjen taitoja.

(yh9.4) Oppilas tutustuu kansalaisen turvallisuuteen poliisin, oikeuslaitoksen ja puolustusvoimien näkökulmasta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osoittaa syventäneensä kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana.

T3: Oppilas kykenee hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallisen merkityksen sekä osoittaa syventäneensä tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta.

L3: Oppilas kykenee huolehtimaan itsestään ja hallitsee arjen taitoja.

(yh9.5) Oppilas tutustuu kIIitalouden raha-asioihin, harkitsevaan kuluttamiseen sekä kuluttajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osoittaa syventäneensä ja seuraavansa talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietoja ja taitoja.

T5: Oppilas osoittaa yritteliäisyyttä ja vastuullisuutta taloudellisessa toiminnassa sekä osaa suunnitelmaa omaa tulevaisuuttaan.

T8: Oppilas ymmärtää talouden perusteita ja oman talouden hallintaa sekä osaa toimia vastuullisena kuluttajana kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

L3: Oppilas kykenee huolehtimaan itsestään ja hallitsee arjen taitoja.

(yh9.6) Oppilas opiskelee suomalaisen vaalijärjestelmän sekä tutustuu kansalaisen, median ja puolueiden rooliin demokraattisen järjestelmämme vaikuttajina.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas ymmärtää yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella, Euroopan unionin sekä globaalilla tasolla ja kykenee toimimaan aktiivisena, omaa lähiympäristöään kehittävänä kansalaisena.

T9: Oppilas osoittaa laajentaneensa yhteiskunnallisia näkemyksiään sekä osallistuvansa yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttävänä mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa.

L4: Oppilas hallitsee monilukutaidon.

L7: Oppilas osallistuu ja vaikuttaa kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

(yh9.7) Oppilas perehtyy Suomen keskeisten valtioelinten toimintaan, tehtäviin ja vallankäyttöön.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas ymmärtää yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella, Euroopan unionin sekä globaalilla tasolla ja kykenee toimimaan aktiivisena, omaa lähiympäristöään kehittävänä kansalaisena.

L7: Oppilas osallistuu ja vaikuttaa kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

(yh9.8) Oppilas perehtyy Euroopan unionin toimintaan, sen keskeisten toimielinten tehtäviin ja Suomen rooliin osana EU:ta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas ymmärtää yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella, Euroopan unionin sekä globaalilla tasolla ja kykenee toimimaan aktiivisena, omaa lähiympäristöään kehittävänä kansalaisena.

L7: Oppilas osallistuu ja vaikuttaa kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

(yh9.9) Oppilas tutustuu kJikuntaansa ja paikalliseen päätöksentekoon.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas ymmärtää yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella, Euroopan unionin sekä globaalilla tasolla ja kykenee toimimaan aktiivisena, omaa lähiympäristöään kehittävänä kansalaisena.

L7: Oppilas osallistuu ja vaikuttaa kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

(yh9.10) Oppilas ymmärtää vähemmistöjen ja monikulttuurisuuden merkityksen yhteiskunnassa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas kykenee tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.

L2: Oppilas tunnistaa ja arvostaa eri kulttuureja.

(yh9.11) Oppilas osallistuu vaikuttamiseen mahdollisuuksien mukaan kuten oppilaskunnan kautta, Iltamalla osaa nuorisovaltuuston vaaleihin tai varjovaaleihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9; Oppilas osoittaa laajentaneensa yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistuu yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttää mediataitojaan ja tietojään yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa

---

L1: Oppilas hallitsee ajattelun ja oppimaan oppimisen taidon.

L2: Oppilas tunnistaa ja arvostaa eri kulttuureja.

L4: Oppilas hallitsee monilukutaidon

L7: Oppilas osallistuu ja vaikuttaa kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

(yh9.12) Oppilas harjoittelee perusteltujen mielipiteiden ja kannanottojen muodostamista ajankohtaisiin asioihin sekä harjoittelee saman asian eri näkökulmien huomioimista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa eettistä arviointikykyä liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin.

T9: Oppilas osoittaa laajentaneensa yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistuu yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttää mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa.

L1: Oppilas hallitsee ajattelun ja oppimaan oppimisen taidon.

L2: Oppilas tunnistaa ja arvostaa eri kulttuureja.

L4: Oppilas hallitsee monilukutaidon.

L5: Oppilas hallitsee tieto- ja viestintäteknologian käytön.

L7: Oppilas osallistuu ja vaikuttaa kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

(yh9.13) Oppilas perehtyy työelämän pelisääntöihin, harjoittelee työn hakemista ja tutustuu eri elinkeinoihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa yritteliäisyyttä ja vastuullisuutta taloudellisessa toiminnassa, tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan.

L5: Oppilas ymmärtää tieto- ja viestintäteknologian roolin oppimisessa ja työelämässä.

L6: Oppilas hallitsee työelämätaitoja ja ymmärtää yrittäjyyden mahdollisuuksia.

(yh9.14) Oppilas perehtyy yrittäjyyden perusteisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osoittaa yritteliäisyyttä ja vastuullisuutta taloudellisessa toiminnassa, tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan.

L6: Oppilas hallitsee työelämätaitoja ja ymmärtää yrittäjyyden mahdollisuuksia.

(yh9.15) Oppilas tutustuu Suomen kansantalouden kiertokulkuun ja sen eri toimijoihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osoittaa syventäneensä ja seuraavansa yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietoja ja taitoja.

T8: Oppilas ymmärtää talouden perusteita ja oman talouden hallintaa.

L4: Oppilas hallitsee monilukutaidon.

L7: Oppilas osallistuu ja vaikuttaa kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

(yh9.16) Oppilas pohtii talouden laajoja ilmiöitä ja lainalaisuuksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osoittaa syventäneensä ja seuraavansa yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietoja ja taitoja.

T8: Oppilas ymmärtää talouden perusteita ja oman talouden hallintaa.

L4: Oppilas hallitsee monilukutaidon.

L7: Oppilas osallistuu ja vaikuttaa kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

10.20 Ympäristöoppi

(ym1.1) Oppilas tutustuu alustavasti ihmisen kehon osiin, elintoimintoihin, elinkaareen ja oman ikäkautensa kehitykseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas uskaltaa ihmetellä ja kysellä.

T6: Oppilas osaa tehdä havaintoja ja kokeiluja.

T15: Oppilas osaa pohtia ihmisen kasvua ja kehitystä.

(ym1.2) Oppilas tutustuu alustavasti sääilmiöihin havainnoiden, kokeillen, tutkien ja toimien myös tvt-laitteita hyödyntäen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa tehdä havaintoja eri aistein ja yksinkertaisin välinein ja esitellä tuloksiaan. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

TVT

Harjoitellaan tiedonhakua verkosta yhdessä opettajan kanssa.

(ym1.3) Oppilas tutustuu alustavasti kartan ideaan ja pihakartan laadintaan

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa toimia ryhmässä.

T13: Oppilas ymmärtää, että kartta on ympäristöä kuvaava malli.

Hyvät käytännöt

Ilmavalokuvasta kartaksi

Jos koulun alueesta on saatavissa ilmavalokuva, voidaan sen avulla piirtää kartta kalvolle. Oppilailla on karttasymbolit käytettävissään. Kalvo liimataan vihkoon.

Hiekkalaatikosta kartaksi

Perinteinen tapa on rakentaa koulupihasta malli hiekkalaatikkoon, esimerkiksi pahvilaatikkoon. Muovikalvo pingotetaan laatikon päälle ja kartta piirretään siihen kuten edellä.

(ym1.4) Oppilas tutustuu alustavasti elämän perusedellytyksiin: ravinto, vesi, ilma, lämpö ja huolenpito tai suoja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa kuvailla, vertailla, luokitella ja nimetä ilmiöitä. 0 kommenttia

Hyvät käytännöt

Oma eläin

Oppilas selvittää omasta eläimestään elämän perusedellytykset. Tiedot kootaan esimerkiksi seinälehdiksi.

(ym1.5) Oppilas tutustuu koulun läheiseen elinympäristöön ja sen eliölajeihin eri vuodenaikoina.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa kuvailla, vertailla, luokitella ja nimetä eliöitä ja elinympäristöjä. 0 kommenttia

(ym1.6) Oppilas tutkii ja havainnoi sekä luonnon että rakennetun lähiympäristön ilmiöitä ja kasvien kasvua.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa tutkia lähiympäristöään.

T5: Oppilas osaa tehdä kysymyksiä ympäristön ilmiöistä ja tutkia niitä.

T6: Oppilas osaa tehdä kokeiluja ja esitellä saamiaan tuloksia.

T7: Oppilas osaa kuvailla, vertailla, luokitella ja nimetä ilmiöitä.

(ym2.1) Oppilas tutustuu ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas osaa jäsentää ihmisen toimintaa ympäristöopin käsitteiden avulla.

T15: Oppilas osaa pohtia elämän perusedellytyksiä: ravinto.

(ym2.2) Oppilas perehtyy arjen terveystottumuksiin, itsehoitotaitoihin, turvataitoihin ja turvalliseen toimimiseen verkossa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osaa toimia turvallisesti ja noudattaa annettuja ohjeita.

T15: Oppilas osaa pohtia, mitkä tekijät tukevat terveyttä ja hyvinvointia.

Hyvät käytännöt

TVT

Tutustutaan netiketin perusteisiin.

Muistutetaan käyttäjätunnuksen henkilökohtaisuudesta ja salasanan varjelusta.

Harjoitellaan itsestä huolta pitämistä verkossa.

(ym2.3) Oppilas tutustuu kestävän kehityksen eri osa-alueisiin: tavaroista huolehtiminen ja jätteen vähentäminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osoittaa omaavansa ympäristöherkkyyttä.

T3: Oppilas osaa toimia ympäristössään kestäväällä tavalla.

T14: Oppilas osaa ilmaista ja perustella näkemyksiään.

(ym2.4) Oppilas tutustuu kotiseutunsa luontoon ja rakennettuun ympäristöön sekä niiden merkitykseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa retkeillä lähiympäristössään.

T6: Oppilas osaa havainnoida lähiympäristöään eri aisteja käyttäen.

T12: Oppilas osaa jäsentää ympäristöään ja ihmisten toimintaa ympäristöopin käsitteillä.

Hyvät käytännöt

Lajeja

Niinipuu pitäisi lastenkin tunnistaa. Se on tämän seudun tyyppilaji. Löytyy tsasounan metsästä, Ulvajanniemestä ja Valmarista.

Kynäjalava on Vanajan rantojen erikoisuus. Löytyy Kariniemestä ja Lotilan järven pohjoispäästä.

Kalasääski on antanut nimen Sääksmäelle ja päätynyt sen vaakunaan. Kangasalla pääsee kalankasvattamolla seuraamaan sen saalistamista.

(ym2.5) Oppilas pohtii ja harjoittelee tunnetaitoja sekä mielen hyvinvointiin vaikuttavia asioita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa toimia ryhmässä.

T10: Oppilas osoittaa hallitsevansa tunnetaitoja. T10: Oppilas osoittaa arvostavansa itseään ja muita.

T15: Oppilas osaa pohtia, mitkä tekijät tukevat mielen hyvinvointia.

Hyvät käytännöt

Fyysinen koskemattomuus Kiusaamisen ehkäisy

(ym2.6) Oppilas havainnoi liikettä ja pohtii syitä liikkeen muutoksiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa tehdä kokeiluja yksinkertaisilla tutkimusvälineillä.

T9: Oppilas osaa nimetä ja kuvata arjen teknologiaa ympäristöopin käsittein.

(ym3.1) Oppilas tutustuu pihan eliöyhteisöihin: lajit, ravintoketjut ja lisääntyminen. Oppilas käyttää apuna tvt-laitteita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa tehdä havaintoja ja mittauksia.

T15: Oppilas kykenee alustavaan ekologiseen ajatteluun.

T15: Oppilas osaa tunnistaa eliöitä ja elinympäristöjä.

L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen.

Hyvät käytännöt

Digitaalisen kasvion teossa kännykällä pääsee pitkälle jo muutamalla vinkillä:

Muista valo

Kuvaa kasvi mieluiten aamulla tai illalla. Keskipäivän suora auringonporotus tekee kuvaan helposti kovat varjot. Aamun ja illan valo siivilöityy pehmeämpänä.

Irti taustasta

Mustikkamätäs näyttää kuvassa helposti varpujen vihreältä massalta, joka uppoaa vihreään taustaan. Jos opettaja on ohjeistanut laittamaan valkoisen paperin kuvattavan kasvin taakse, tee niin. Jos ei, kuvaa kasvi mahdollisimman läheltä, jolloin tausta sumenee.

Älä zoomaa

Kännykkäkuvan laatu voi heiketä zoomatessa. Mene mieluummin puhelimen kanssa mahdollisimman lähelle kasvia. Zoomaamisessa on aina epätarkkuuden riski. Lähelle menemällä kuvaan saa myös syvyyttä.

Seuraa ohjeita

Opettajan antamat ohjeet kannattaa lukea huolellisesti, ja tehdä pyydetty merkinnät, esimerkiksi kasvin ja kuvaajan nimet, kasvupaikka, kuvausaika. Huolellisuus ja siisteys ovat valttia digiherbaariossakin. Jos haluaa biologiassa vuosikymmeniä tehdyn kaltaisen kokoelman, kasvin pitää olla kuvattaessa kukassa. Jos ohjeissa ei vaadita tällaista, kasvin voi kuvata milloin haluaa.

Terävyyttä käsittelyllä

Pieni kuvan parantelu ei ole pahasta, kunhan ei mene överiksi. Puhelimien omilla ohjelmilla saa jo riittävän hyvän käsittelyn aikaan. Pienellä muokkaamisella haetaan lähinnä terävyyttä.

Kasviövinkit antoivat vuoden 2018 nuori kuvaaja, ylivieskalainen Paula Tavasti ja biologian ja maantieteen opettajien Keski-Pohjanmaan piirin puheenjohtaja Helena Änäkkälä.

(ym3.2) Oppilas tutustuu polkupyörän teknologiaan: rakenteet, toimintaperiaatteet ja materiaalit.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa toteuttaa pieniä tutkimuksia yksinkertaisin välinein.

T7: Oppilas ymmärtää arjen teknologisten sovellusten toimintaa ja käyttöä.

T7: Oppilas kokeilee ja keksii luovasti ryhmänsä kanssa.

T13: Oppilas osaa käyttää malleja ymmärtääkseen teknologisia ilmiöitä.

T17: Oppilas osaa tutkia, kuvata ja selittää fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa.

(ym3.3) Oppilas tutustuu Suomen luonnonympäristöön ja ihmisen toimintaan myös hyödyntämällä verkon hakupalveluita sekä osallistumalla Myllysaaren museon Muuttuva maisema-opastukseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T16: Oppilas osaa alustavasti ajatella maantieteellisesti.

T16: Oppilas hallitsee kartankäyttö- ja muita geomediataitoja.

T16: Oppilas osaa vertailla omaa ympäristöään Suomen muihin alueisiin.

L5: Oppilas osaa hyödyntää erilaisia netin hakupalveluita.

Hyvät käytännöt

Vesien valkeakoski

Tutkitaan karttajarjoituksena Valkeakosken vesistöjä ja niiden nimistöä. Liitetään tämä keskeinen sisältö osaksi kolmosen monialaista kokonaisuutta.

Valkeakosken opaskartta

Suomeen tutustuminen kannattaa aloittaa Valkeakosken opaskartasta, kun hankkii niitä luokallisen tai jos käyttää pienryhmätyöskentelyä, niin ryhmällisen. Opaskartta tarjoaa paljon opiskeltavaa: vesistöt, kaupunginosat, luontokohteiden nimitykset, ilmansuunnat, mittakaavan jne...

Netti

Toinen mahdollisuus on etsiä netistä sopiva kartta ja zoomata sieltä Valkeakoski. Siitä voi sitten avata karttaa ulospäin ja pikku hiljaa kattaa koko Suomen. Tee haku vaikkapa sanoilla "suomen kartta".

Oppimaan oppimisen perustaidot

Tiedon hankinta, tiedon käsittely ja tiedon esittäminen. 0 kommenttia

(ym3.4) Oppilas havainnoi ja tutkii sääilmiöitä ja veden ominaisuuksia: lämpötilan mittaus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas rohkaistuu muodostamaan kysymyksiä sääilmiöistä ja veden ominaisuuksista.

T5: Oppilas osaa tehdä havaintoja ja mittauksia eri aistein ja yksinkertaisin välinein.

T18: Oppilas osaa tutkia, kuvata ja selittää kemiallisia ilmiöitä sekä aineiden ominaisuuksia ja muutoksia.

T18: Oppilas ymmärtää alustavasti aineen säilymisen periaatetta.

(ym3.5) Oppilas pohtii ja havainnoi liikenneturvallisuutta, arjen ergonomiaa, tapaturmia ja ensiapua.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osaa toimia turvallisesti ja itseään suojellen.

T19: Oppilas tunnistaa terveyden eri osa-alueet.

T19: Oppilas osaa kuvata esimerkein terveystottumusten merkitystä.

T19: Oppilas osaa soveltaa arjen terveysosaamista toiminnassaan.

L5: Oppilas osaa työskennellä päätelaitteilla ergonomisesti.

Tukimateriaalia

Opettajille (Liikenneturva)

Opettajille-osiosta löytyy tietoa lapsista ja liikenteestä, liikennekasvatuksesta sekä runsaasti tehtäviä, harjoituksia, ohjeita, toimintaesimerkkejä ja lomakkeita. Aineistoja voi vapaasti tulostaa ja monistaa opetuskäyttöön.

Hannan talo (Tukes)

Hannan talo ja sen piilevät vaarat on yksinkertainen verkossa käytettävissä oleva apuväline 2-6 - luokkalaisten oppilaiden opetukseen. Verkkomateriaalin tarkoitus on lisätä oppilaiden tietoisuutta kemikaalien vaaroista ja niiden turvallisesta käytöstä. Hannan talo ja sen piilevät vaarat esittelee oppilaille 9 uutta varoitusmerkkiä, joita käytetään kemikaalien vaaramerkinnöissä ajatuksena auttaa oppilaita ymmärtämään eri vaarojen merkitys.

(ym3.6) Oppilas havainnoi kevätluontoa ja tutkii kokeellisesti kasvien kasvua.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa tehdä havaintoja ja mittauksia.

T12: Oppilas osaa käyttää ympäristöopin käsitteitä.

T15: Oppilas osaa tutkia luontoa.

T15: Oppilas osaa tunnistaa eliöitä.

(ym3.7) Oppilas pohtii ryhmässä toimimista, vuorovaikutusta, kiusaamisen ehkäisyä ja koskemattomuutta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osoittaa edistävänsä toiminnassaan yhteisönsä hyvinvointia ja turvallisuutta.

T8: Oppilas osaa toimia turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti ja itseään suojellen.

T10: Oppilas kykenee toimimaan ryhmässä eri rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa.

T10: Oppilas kykenee ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita.

T10: Oppilas osaa tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan.

(ym4.1) Oppilas tutustuu Pohjoismaiden ja muun Euroopan luonnonympäristöön ja ihmisen toimintaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T16: Oppilas osaa ajatella maantieteellisesti.

T16: Oppilas hallitsee kartankäyttö- ja muita geomediataitoja.

T16: Oppilas osaa vertailla omaa ympäristöään muihin Pohjolan alueisiin.

(ym4.2) Oppilas tutustuu vesistöjen eliöyhteisöihin: lajit, ravintoketjut ja lisääntyminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T15: Oppilas kykenee alustavaan ekologiseen ajatteluun.

T15: Oppilas osaa tunnistaa eliöitä ja elinympäristöjä.

(ym4.3) Oppilas tutustuu yhteyttämiseen, ravinnontuotantoon ja ruoan reitteihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas kykenee kuvaamaan ympäristön ilmiöitä ympäristöopin käsittein.

T15: Oppilas kykenee alustavaan ekologiseen ajatteluun.

T15: Oppilas osaa tunnistaa eliöitä ja elinympäristöjä.

(ym4.4) Oppilas tutustuu kodin sähkölaitteisiin ja sähköturvallisuuteen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa toteuttaa pieniä tutkimuksia yksinkertaisin välinein.

T7: Oppilas ymmärtää arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita, käyttöä ja merkitystä.

T8: Oppilas kykenee toimimaan turvallisesti ja vastuullisesti.

T17: Oppilas osaa tutkia, kuvata ja selittää fysikaalisia ilmiöitä arjen teknologiassa.

(ym4.5) Oppilas harjoittelee ympäristövastuullisuutta: luonnonvarojen kestävä käyttö.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osoittaa edistävänsä kestäväää kehitystä lähiympäristössään.

T5: Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia.

T18: Oppilas osaa tutkia, kuvata ja selittää aineiden ominaisuuksia.

T18: Oppilas ymmärtää alustavasti aineen säilymisen periaatetta.

Hyvät käytännöt

Kiertokapulan lajitteluopas

Lajitteluoppaasta löytyy ratkaisu visaisimmallekin lajitteluongelmalle. Sivun lopussa on kätevä hakukone.

Kierrätys-info

Katsotaan kierrätysinfon kartalta, missä on koulua lähimpänä sijaitsevat kierrätyspisteet.

Lajittelupeli

Aseta keräysastiakortit riviin pöydälle.

Jaa jätekortit osallistujien kesken.

Kukin pelaaja asettaa vuorollaan jätekortin keräysastiaan. (Voidaan sopia, että valinta pitää perustella.)

Oikea astia tuo pisteen.

Diasarja muovipakkausten lajittelusta

Katsotaan diasarja muovipakkausten lajittelusta ja keskustellaan asiasta.

(ym4.6) Oppilas pohtii terveyttä: tottumukset, sairauksien ehkäiseminen ja itsehoitotaidot.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T19: Oppilas osaa tunnistaa terveyden eri osa-alueet.

T19: Oppilas osaa kuvata käytännön esimerkein terveystottumusten merkitystä.

T19: Oppilas osaa soveltaa arjen terveysosaamista toiminnassaan.

(ym4.7) Oppilas pohtii ympäristössä toimimisen oikeuksia, velvollisuuksia ja vaikutuksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas kykenee toimimaan vastuullisesti lähiympäristössään.

T9: Oppilas osaa retkeillä luonnossa tarkoituksenmukaisesti.

T15: Oppilas osoittaa alustavaan ympäristötietoisuutta. 0 kommenttia

(ym5.1) Oppilas tutustuu Afrikan ja Amerikkojen luonnonympäristöön ja ihmisen toimintaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T16: Oppilas kykenee ajattelemaan maantieteellisesti.

T16: Oppilas hallitsee kartankäyttö- ja muita geomediataitoja.

T16: Oppilas osaa hahmottaa luontoa ja ihmisen toimintaa Afrikassa sekä molemmissa Amerikoissa.

T16: Oppilas osaa vertailla omaa ympäristöään Afrikan ja Amerikkojen alueisiin.

(ym5.2) Oppilas tutustuu ihmisen rakenteeseen, elintoimintoihin, kasvuun ja lisääntymiseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T15: Oppilas ymmärtää ihmisen rakennetta, elintoimintoja ja kehitystä.

T19: Oppilas tunnistaa elämänsä eri vaiheita.

T19: Oppilas tunnistaa lapsuuden ja nuoruuden kasvun ja kehityksen yksilöllisiä piirteitä.

(ym5.3) Oppilas tutustuu yksinkertaisiin koneisiin ja voiman käsitteeseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas rohkenee muodostamaan kysymyksiä mekaniikasta ja käyttämään niitä tutkimustensa lähtökohtana.

T5: Oppilas osaa suunnitella ja toteuttaa pieniä tutkimuksia.

T7: Oppilas ymmärtää arjen teknologian sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.

T7: Oppilas kykenee ryhmänsä kanssa kokeilemaan mekaniikkaa luovasti.

T17: Oppilas osaa tutkia, kuvata ja selittää fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa.

(ym5.4) Oppilas tutustuu palamiseen ja paloturvallisuuteen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa toteuttaa pieniä tutkimuksia: ongelma, ennuste, tiedonhankinta, tulos ja pohdinta.

T18: Oppilas osaa tutkia, kuvata ja selittää kemiallisia ilmiöitä sekä aineiden ominaisuuksia ja muutoksia.

T18: Oppilas ymmärtää alustavasti aineen säilymisen periaatetta.

T18: Oppilas osaa selittää kemiallisia ilmiöitä.

L5: Oppilas osaa hyödyntää netin hakupalveluita.

Hyvät käytännöt

Oppimaan oppimisen perustaidot

Tiedon hankinta, tiedon käsittely ja tiedon esittäminen.

(ym5.5) Oppilas tutustuu eliökuntaan, sen historiaan ja vuorovaikutukseen ihmisen kanssa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa asettaa opiskelutavoitteita ja kykenee saavuttamaan niitä.

T6: Oppilas tunnistaa syy-seuraussuhteita.

T15: Oppilas osaa tunnistaa eliöitä.

(ym5.6) Oppilas tutustuu kaupunkiluonnon ja puutarhan eliöyhteisöihin: lajit ja vuorovaikutus.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa tehdä havaintoja eri oppimisympäristöissä eri aistein ja eri välinein.

T9: Oppilas osaa tutkia luontoa eri ympäristöissä.

T15: Oppilas kykenee tunnistamaan eliöitä ja elinympäristöjä.

(ym5.7) Oppilas pohtii osallisuutta ja kokeilee vaikuttamista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osoittaa omaavansa ympäristötietoisuutta.

T3: Oppilas osoittaa toiminnallaan edistävänsä kestävää kehitystä.

T3: Oppilas osoittaa arvostansa kestäväen kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle.

(ym6.1) Oppilas tutustuu metsän ja suon eliöyhteisöihin: ravintoketjut, kasvio ja metsän hyötykäyttö.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ohjeiden mukaisesti.

T15: Oppilas kykenee tunnistamaan eliöitä ja elinympäristöjä.

T15: Oppilas osaa tutkia luontoa.

T11: Oppilas käyttää tvt-osaamistaan tiedon hankintaan, käsittelyyn ja esittämiseen.

Hyvät käytännöt

Metsäretki

Pienimuotoinen lehto löytyy Valmarinniemen luontopolun alusta. Oppilailta alusta, vihko ja kynä. Opettaja osoittaa jotain kasvia ja kukin oppilasryhmä kirjoittaa lajin vihkoonsa. Tarvittaessa opettaja voi antaa vihjeitä tai vaihtoehtoja.

Suoretki

Hyvä läheinen kohde suoretkelle on Rauttunrahka. Oppilaille voi antaa alustan ja bongausmonisteen suokasveista. Myös "tuo minulle" -leikki ryhmien välisenä kilpailuna toimii. Ehkäpä näytteet voisi tuodakin kännykkäkuvina.

Kasvio

Laaditaan digikasvio esimerkiksi pedanettiin.

(ym6.2) Oppilas tutustuu aineiden ominaisuuksiin ja olomuotoihin sekä veden kiertokulkuun.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T18: Oppilas osaa selittää kemiallisia ilmiöitä.

T18: Oppilas osaa tutkia, kuvata ja selittää aineiden ominaisuuksia ja muutoksia.

T18: Oppilas ymmärtää alustavasti aineen säilymisen periaatetta.

(ym6.3) Oppilas tutustuu energialajien muuntamiseen ja käyttöön: lämpöenergia ja energian säilyminen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa suunnitella ja toteuttaa pieniä tutkimuksia.

T17: Oppilas osaa tutkia, kuvata ja selittää fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa.

T17: Oppilas ymmärtää alustavasti energian säilymisen periaatteen.

(ym6.4) Oppilas tutustuu lähiavaruuteen tv-taitoja harjoitellen: Aurinkokunta, vuodenajat, vuorokausi ja maapallo.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas rohkenee muodostamaan kysymyksiä lähiavaruudesta toimintansa lähtökohdaksi.

T12: Oppilas kykenee kehittämään ennakkokäsityksiään täsmällisemmiksi käsiterakenteiksi.

T13: Oppilas kykenee käyttämään erilaisia malleja ymmärtääkseen lähiavaruuden ilmiöitä.

T14: Oppilas osaa hankkia luotettavaa tietoa.

T17: Oppilas osaa tutkia, kuvata ja selittää fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa.

L5: Oppilas osaa tuoda kuvan tai objektin tekstiin sekä esitysgrafiikkaohjelmaan ja muuttaa niiden kokoa ja paikkaa sekä rivittää tekstiä niiden ympärillä.

Hyvät käytännöt

Planetaario

Jakson aikana voidaan vieraila Tampereen planetaariossa.

Raportti Aurinkokunnan kappaleesta

Oppilas valitsee jonkin Aurinkokunnan kappaleen tähdestä asteroidiin ja tekee siitä kuvallisen raportin.

Raportti voidaan tehdä suoraan Pedanettiin tai jollain muulla työkalulla. Tekijänoikeudet huomioidaan.

(ym6.5) Oppilas tutustuu kokeillen valoon ja ääneen ilmiöinä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas rohkenee muodostamaan kysymyksiä valosta ja äänestä toimintansa lähtökohdaksi.

T12: Oppilas kykenee kehittämään ennakkokäsityksiään täsmällisemmiksi käsiterakenteiksi.

T13: Oppilas kykenee käyttämään erilaisia malleja ymmärtääkseen valon ja äänen ilmiöitä.

T14: Oppilas osaa hankkia luotettavaa tietoa.

T17: Oppilas osaa tutkia, kuvata ja selittää fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa.

(ym6.6) Oppilas pohtii päihkeitä ja myrkytyksiä sekä terveitä elintapoja ja fyysistä hyvinvointia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osaa käyttää tietotekniikkaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä.

T14: Oppilas kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia.

T14: Oppilas kykenee ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä.

T19: Oppilas ymmärtää terveyden eri osa-alueiden sekä arjen terveystottumusten merkityksen.

T19: Oppilas osaa soveltaa terveysosaamistaan arjessa.

(ym6.7) Oppilas tutustuu Aasian ja Australian luonnonympäristöihin ja ihmisen toimintaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T16: Oppilas osaa ajatella maantieteellisesti.

T16: Oppilas kykenee hahmottamaan luontoa ja ihmisen toimintaa Aasian ja Australian mantereilla.

T16: Oppilas hallitsee kartankäyttö- ja muita geomediataitoja.

L5: Oppilas osaa tuoda kuvan tai objektin tekstiin sekä esitysgrafiikkaohjelmaan ja muuttaa niiden kokoa ja paikkaa sekä rivittää tekstiä niiden ympärillä.

L5: Oppilas osaa yhdistää kuvaa ja tekstiä, muuttaa niiden kokoa ja paikkaa sekä rivittää tekstiä.

L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen.

(ym6.8) Oppilas pohtii ihmissuhteita, tunteita, henkistä hyvinvointia ja mielenterveystaitoja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osoittaa edistävänsä toiminnassaan yhteisönsä hyvinvointia ja turvallisuutta.

T10: Oppilas kykenee toimimaan ryhmässä eri rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa.

T10: Oppilas kykenee ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita.

T10: Oppilas osaa tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan.

T19: Oppilas kykenee tunnistamaan terveyden osa-alueet.

T19: Oppilas osaa kuvata esimerkein terveystottumusten merkitystä.

T19: Oppilas osaa soveltaa terveysosaamista toiminnassaan.

10.21 Äidinkieli ja kirjallisuus

10.21.1 Suomen kieli ja kirjallisuus

(ai1.1) Oppilas harjoittelee suullista ilmaisua, kerrontaa ja keskustelua sekä toisten kuuntelemista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

(ai1.2) Oppilas harjoittelee pari- ja ryhmätyöskentelyä ja niihin liittyviä käytänteitä sekä pelaa erilaisia pelejä sovittujen sääntöjen mukaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja.

(ai1.3) Oppilas harjoittelee kokonaisvaltaista ilmaisua ja eläytymistä improvisointiharjoituksissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas rohkenee ilmaista itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman avulla.

T7: Oppilas osaa hakea tietoa eri tavoin.

T11: Oppilas osaa suunnitella ja rakentaa tekstejä.

(ai1.4) Oppilas harjoittelee puhujan, kuuntelijan, haastattelijan ja haastateltavan erilaisia rooleja vuorovaikutustilanteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T2: Oppilas osaa vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja.

T4: Oppilas ymmärtää, että ihmiset viestivät eri tavoin.

(ai1.5) Oppilas harjoittelee äänne-kirjain -vastaavuutta sekä lukemista ja luetun ymmärtämistä oman tasonsa mukaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa lukea ja ymmärtää tekstejä vuosiluokan päättyessä.

T5: Oppilas osaa tarkkailla omaa lukemistaan.

(ai1.6) Oppilas pohtii faktan ja fiktion eroja ja tutustuu erilaisiin teksteihin, harjoittelee tekstin kertomista omin sanoin, ylä- ja alakäsitteitä sekä sanojen luokittelua.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas löytää merkityksiä monimuotoisista teksteistä.

T10: Oppilas osaa tuottaa yksinkertaisia tekstejä.

T12: Oppilas tuntee kielen peruskäsitteitä.

Hyvät käytännöt

Tietoteksti

Lasten tietokirjallisuus.

Sanomalehden teksti

Selkokieline sanomalehti tai lasten sivut.

Opetukseen tarkoitetut minilehdet tai opetussanomalehdet.

(ai1.7) Oppilas harjoittelee kuvien tulkitsemista sekä tiedon etsimistä eri tavoin kirjoitetusta tekstistä, kuvista ja ympäristöhavainnoista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa hakea tietoa eri tavoin. 0 kommenttia

(ai1.8) Oppilas lukee lukudiplomikirjoja oman tasonsa mukaisesti, harjoittelee lukukokemuksensa jakamista esimerkiksi pariluvun avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas on kiinnostunut monipuolisista teksteistä.

T13: Oppilas kuuntelee ja lukee lapsille suunnattua kirjallisuutta.

T13: Oppilas kehittää lukuharrastustaan valitsemalla itseään kiinnostavaa kirjallisuutta.

(ai1.9) Oppilas harjoittelee kirjainmuotojen ja tekstin kirjoittamista sekä kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia käsin ja tvt-laitteita hyödyntäen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja näppäimillä.

T11: Oppilas osaa suunnitella ja rakentaa tekstejä.

T11: Oppilas tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia.

Hyvät käytännöt

TVT

Harjoitellaan päätelaitteelle kirjautumista ja oman käyttäjätunnuksen sekä salasanan muistamista. Muistutetaan toistuvasti, että tunnus on henkilökohtainen ja salasanaa ei paljasteta kenellekään. Harjoitellaan omien ja koulun laitteiden huolellista käsittelyä.

Harjoitellaan näppäintaitoja: isot ja pienet kirjaimet, välimerkit, sanaväli sekä kappalejako.

(ai1.10) Oppilas tutustuu kirjastoauto Walleen tai pääkirjastoon ja hankkii halutessaan kirjastokortin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

L3: Oppilas oppii kirjastonkäytön alkeet ja ymmärtää vastuunsa lainaamastaan aineistosta.

T13: Oppilas kehittää lukuharrastustaan valitsemalla itseään kiinnostavaa kirjallisuutta.

(ai2.1) Oppilas harjoittelee suullista ilmaisua, kerrontaa ja keskustelua sekä toisten kuuntelemista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T9: Oppilas osaa kertoa tarinoita puhumalla.

(ai2.2) Oppilas harjoittelee pari- ja ryhmätyöskentelyä ja niihin liittyviä käytänteitä sekä pelaa erilaisia pelejä sovittujen sääntöjen mukaan myös tvt-laitteita ja pilvipalveluja hyödyntäen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja.

T12: Oppilas tunnistaa, miten oma kielenkäyttö vaikuttaa muiden käyttäytymiseen.

T14: Oppilas tuottaa omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa.

Hyvät käytännöt

TVT

Tehdään eri medioita yhdistäviä tuotoksia yksin ja yhdessä.

Tutustutaan pilvipalveluun ja tekstinkäsittelyyn.

Harjoitellaan parin kanssa samanaikaisen tekstin tuottamista pilvipalvelun avulla.

Harjoitellaan vuorovaikutusta sähköisessä oppimisympäristössä opettajan ja oman luokan kesken.

(ai2.3) Oppilas harjoittelee perustellun mielipiteen esittämistä, esiintymistä pienissä näytelmissä sekä pitämään pienimuotoisen esitelmän.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas rohkenee ilmaista itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman avulla.

T7: Oppilas osaa hakea tietoa eri tavoin.

T11: Oppilas osaa suunnitella ja rakentaa tekstejä.

(ai2.4) Oppilas harjoittelee haastattelijan ja haastateltavan erilaisia rooleja toteuttamalla videoidun haastattelun.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T2: Oppilas osaa vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja.

T4: Oppilas ymmärtää, että ihmiset viestivät eri tavoin.

Hyvät käytännöt

TVT

Käytetään tvt-laitteita haastattelun videointiin.

(ai2.5) Oppilas harjoittelee hahmottamaan virkkeitä, lukemista ja luetun ymmärtämistä oman tasonsa mukaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa lukea ja ymmärtää tekstejä.

T5: Oppilas osaa tarkkailla omaa lukemistaan.

T6: Oppilas löytää merkityksiä monimuotoisista teksteistä.

T6: Oppilas omaa laajan sana- ja käsitevaraston.

(ai2.6) Oppilas pohtii faktan ja fiktion eroja ja tutustuu erilaisiin teksteihin, harjoittelee tekstin kertomista omin sanoin, ylä- ja alakäsitteitä sekä sanojen luokittelua.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas löytää merkityksiä monimuotoisista teksteistä.

T10: Oppilas osaa tuottaa yksinkertaisia tekstejä.

T12: Oppilas tuntee kielen peruskäsitteitä.

(ai2.7) Oppilas harjoittelee kuvien tulkitsemista sekä tiedon etsimistä eri tavoin kuvista, kirjoitetusta tekstistä, verkosta ja ympäristöhavainnoista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa hakea tietoa eri tavoin.

Hyvät käytännöt

TVT

Harjoitellaan tiedonhakua verkosta yhdessä opettajan kanssa. Harjoitellaan pitämään huolta itsestä verkossa. Tutustutaan tekijänoikeuksien perusteisiin: mitä kuvia saa käyttää luvallisesti.

(ai2.8) Oppilas lukee lukudiplomikirjoja oman tasonsa mukaisesti, harjoittelee lukukokemuksensa jakamista lukupiirin ja kirjavinkkauksen avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osoittaa kiinnostusta monipuolisiin teksteihin.

T13: Oppilas kuuntelee ja lukee lapsille suunnattua kirjallisuutta.

T13: Oppilas kehittää lukuharrastustaan valitsemalla itseään kiinnostavaa kirjallisuutta.

(ai2.9) Oppilas harjoittelee omien tekstien suunnittelua ja kirjoittamista tasonsa mukaisesti sekä oikeinkirjoituksen perusasioita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja näppäimillä.

T11: Oppilas osaa suunnitella ja rakentaa tekstejä.

T11: Oppilas tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia.

Hyvät käytännöt

TVT

Tutustutaan sähköpostin käytön alkeisiin: lähettäminen ja vastaaminen

(ai2.10) Oppilas tekee kirjastonhoitajan opastuksella helppoja hakutehtäviä ja tutustuu Piki- verkkokirjaston lastensivuihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

L4: Oppilas kykenee etsimään tietoa kirjastosta.

L5: Oppilas osaa käyttää verkkokirjastoa.

Hyvät käytännöt

Kirjasto

luokka käy syyslukukauden lopussa tai kevätlukukauden alussa pääkirjastossa.

Koulussa on syytä jutella kirjojen ja muun aineiston aiheen mukaisesta ryhmittelystä, hyllyjärjestyksestä ja tekijän sukunimen mukaisesta aakkosjärjestyksestä.

(ai3.1) Oppilas harjoittelee aktiivista kuuntelua, kohteliasta puhumista ja viestintää arkisissa viestintätilanteissa hyödyntäen myös sähköistä oppimisympäristöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas kykenee viestimään rakentavasti.

T2: Oppilas osaa huomioida toisten tarpeet ryhmäviestintätilanteissa.

T4: Oppilaan viestijäkuva on myönteinen.

(ai3.2) Oppilas osallistuu kuvittaja- tai kirjailijavierailuun pääkirjastossa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T14: Oppilas osoittaa lukevansa monipuolisesti ikäisilleen suunnattua kirjallisuutta.

T14: Oppilas käyttää kirjastoa aktiivisesti.

Hyvät käytännöt

Luokka käy syyslukukaudella pääkirjastossa kirjaston järjestämässä kirjailija- tai kuvittajavierailussa.

Koulussa tutustutaan kirjailijan tai kuvittajan tuotantoon ennen vierailua.

(ai3.3) Oppilas harjoittelee suullista ilmaisua sekä eläytyy kuuntelemaan opettajan ääneen lukemista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään.

T8: Oppilas osoittaa kykenevänsä myönteisiin lukuelämyksiin ja on niistä kiinnostunut.

Hyvät käytännöt

Omin sanoin kertominen

Pienet esitystilanteet

(ai3.4) Oppilas harjoittelee ennakoivaa lukemista ja luetun ymmärtämistä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas lukee sujuvasti.

T5: Oppilas osaa käyttää tekstin ymmärtämisen strategioita.

(ai3.5) Oppilas tutustuu sadun rakenteeseen ja tyypeihin sekä erimuotoisiin runoihin ja tekijänoikeuksien perusperiaatteisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilaan kirjallisuudentuntemus on kehittynyt.

T8: Oppilas osoittaa olevansa kiinnostunut erilaisista teksteistä.

T14: Oppilaan tekstivalikoima on laaja.

L5: Oppilas hallitsee tekijänoikeuksien peruseriaatteet.

(ai3.6) Oppilas etsii, valikoi ja lukee itselleen mieluisia kirjoja sekä käy lainaamassa kirjan kirjastosta tai kirjastoautolta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T13: Oppilaalla on hallussaan laaja tekstivalikoima.

T14: Oppilas käyttää kirjastoa aktiivisesti.

(ai3.7) Oppilas kirjoittaa kertomuksia, kortteja, kirjeitä ja pieniä runoja myös yhdessä hyödyntäen myös sähköisiä oppimisympäristöjä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa tuottaa kertovia tekstejä.

T12: Oppilas hallitsee tekstin tuottamisen prosesseja.

T12: Oppilas kykenee tuottamaan yhteistekstejä.

L5: Oppilas osaa kirjautua erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin palveluihin.

L5: Oppilas osaa yhdistää kuvaa ja tekstiä, muuttaa niiden kokoa ja paikkaa sekä rivittää tekstiä.

Hyvät käytännöt

Pedanet ja päätteellä olevat sovellukset

Kirjaututaan esimerkiksi oppimisympäristöihin kuten peda.net tai päätelaitteelta löytyviin sovelluksiin.

Salasanat

Opetellaan menetelmä, jolla vahva salasana muistetaan ilman, että se joudutaan kirjoittamaan muistilapulle, joka on tietoturvavaara.

(ai3.8) Oppilas harjoittelee sanojen oikeinkirjoitusta, ison ja pienen alkukirjaimen sekä virkkeen lopetusmerkkien käyttöä myös hyödyntäen tvt-laitteita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas hallitsee oikeinkirjoituksen.

L5: Oppilas osaa kirjautua erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin palveluihin.

L5: Oppilas osaa käyttää henkilökohtaista tunnustaan kirjautuessaan palveluihin.

L5: Oppilas ymmärtää, mitä tarkoittaa ja edellyttää, että tunnus on henkilökohtainen.

Hyvät käytännöt

Pedanet ja päätteellä olevat sovellukset

Kirjaututaan esimerkiksi oppimisympäristöihin kuten peda.net tai päätelaitteelta löytyviin sovelluksiin.

Salasanat

Opetellaan menetelmä, jolla vahva salasana muistetaan ilman, että se joudutaan kirjoittamaan muistilapulle, joka on tietoturvavaara.

(ai3.9) Oppilas tutustuu sanojen luokitteluun, yleis- ja erisnimiin sekä sanaluokkiin: substantiivit, adjektiivit ja verbit ja harjoittelee äänteiden luokittelua vokaaleihin ja konsonantteihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T13: Oppilas osaa käyttää kielestä ja sen rakenteista olennaisia käsitteitä.

(ai3.10) Oppilas harjoittelee tekstinkäsittelyn perusteita ja näppäintaitoja: Hän harjoittelee kuvan tai objektin tuomista tekstiin sekä esitysgrafiikkaohjelmaan. (luonnos)

Keskeiset sisällöt

L5: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen.

(ai4.1) Oppilas harjoittelee suullista ilmaisua: mielipiteen esittäminen perusteluineen, pieni selostus tukisanojen avulla, pienet näytelmät.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä rakentavasti.

T3: Oppilas kykenee ilmaisemaan itseään esitystilanteissa.

(ai4.2) Oppilas etsii tekstistä pääasioita ja laatii niistä tukisanalistoja sekä miellekarttoja.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa käyttää tekstin ymmärtämisen strategioita.

T6: Oppilas kykenee erittelemään ja tulkitsemaan tekstejä.

(ai4.3) Oppilas lukee lukuvuoden aikana vähintään kaksi oman taitatonsa mukaista kirjaa ja pohtii kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas kykenee osoittamaan ajattelutaitojensa edistyneen.

T8: Oppilas on lukenut runsaasti lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta.

(ai4.4) Oppilas harjoittelee näppäintaitoja kirjoittamalla lyhyitä tekstejä tietokoneella.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas käyttää erilaisia näppäimistöjä sujuvasti.

L5: Oppilas hallitsee näppäintaitojen ja tekstinkäsittelyn perustaitoja: tuottaminen prosessina, kopiointi, leikkaus ja liittäminen.

(ai4.5) Oppilas osallistuu lehden tekemiseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas osaa tuottaa tekstejä.

T12: Oppilas osaa arvioida omia tekstejään.

T12: Oppilas osaa ottaa ja antaa rakentavaa palautetta.

T12: Oppilas toimii verkossa eettisesti kunnioittaen yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia.

L5: Oppilas osaa yhdistää kuvaa ja tekstiä, muuttaa niiden kokoa ja paikkaa sekä rivittää tekstiä.

L5: Oppilas hallitsee tekijänoikeuksien peruseriaatteet.

Hyvät käytännöt

Pedanet

Nettilehden alustana voi käyttää esimerkiksi Pedanettiä.

4-4-4

Kirjoitelmalle voi asettaa minimilaajuuden. Esimerkiksi: siinä pitää olla vähintään neljä kappaletta, jokaisessa kappaleessa vähintään neljä virkettä ja virkkeissä keskimäärin neljä sanaa.

Miellekartta

Ennen kirjoitelman aloittamista voi teettää miellekartan. Miellekartan alaotsikoista syntyvät kappaleet.

(ai4.6) Oppilas luokittelee sanoja merkityksen ja muodon perusteella (kaikki sanaluokat) sekä tutustuu verbin persoonamuotoihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T13: Oppilas osaa käyttää kielestä ja sen rakenteista olennaisia käsitteitä.

(ai4.7) Oppilas tekee tiedonhakutehtäviä kirjaston teoksista, Piki-verkkokirjastosta ja Internetistä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa käyttää tiedonlähteitä monipuolisesti.

T14: Oppilas käyttää kirjastoa aktiivisesti.

Hyvät käytännöt

TVT

Pohditaan hankitun tiedon paikkansa pitävyyttä.

(ai4.8) Oppilas opettelee tarkkailemaan, arvioimaan ja kehittämään omaa lukutaitoaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas lukee sujuvasti.

T5: Oppilas osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

(ai4.9) Oppilas harjoittelee tekstin elävöittämistä sekä sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen merkitystä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilaalla on laaja sana- ja käsitevarasto.

T9: Oppilas rohkenee ilmaista kokemuksiaan ja ajatuksiaan tekstinä.

T10: Oppilas kykenee tuottamaan kuvaavia tekstejä.

T13: Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen vaikutuksia.

(ai5.1) Oppilas lukee lukuvuoden aikana vähintään kaksi oman taitatasonsa mukaista kirjaa ja analysoi lukemaansa (päähenkilö, juoni ja miljöo)

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilaalla on sujuva lukutaito.

T5: Oppilas osaa käyttää tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailla ja arvioida lukemistaan.

T6: Oppilas osaa eritellä, arvioida ja tulkita tekstejä.

T8: Oppilas kykenee jakamaan lukukokemuksiaan muiden kanssa.

(ai5.2) Oppilas harjoittelee esittämään mielipiteensä ja sen perustelut kohteliaasti ja toiset huomioiden.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä.

T1: Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä.

T9: Oppilas rohkenee ilmaista mielipiteitään.

(ai5.3) Oppilas pohtii eri sijamuatojen merkityksiä ja vertailee vastaavia ilmaisuja englannin kielessä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas hallitsee kielen rakenteet ja oikeinkirjoituksen.

T13: Oppilaalla on vahva kielitietoisuus ja hän ymmärtää kielellisten valintojensa vaikutuksia.

T13: Oppilas osaa käyttää kielestä ja sen rakenteista olennaisia käsitteitä.

(ai5.4) Oppilas harjoittelee kappalejakoja ja sen käyttöä teksteissään.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa kielentää ajatuksiaan.

T10: Oppilas osaa tuottaa kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstejä.

T12: Oppilas osaa tuotoksissaan ottaa huomioon tekstin vastaanottajan.

L5: Oppilas hallitsee näppäintaitojen ja tekstinkäsittelyn perustaitoja: tuottaminen prosessina, kopiointi, leikkaus ja liittäminen.

Hyvät käytännöt

Miellekartta

Hyvä keino harjoitella kappalejakoja, on piirtää aluksi miellekartta aiheesta. Miellekartan alaotsikot muutetaan sitten kappaleiksi.

(ai5.5) Oppilas tutustuu kokeillen kansanperinteen lajeihin ja niiden nykyaikaisiin jatkaajiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T15: Oppilas osoittaa omaavansa kielellisen ja kulttuurisen identiteetin.

T15: Oppilas osoittaa arvostavansa eri kulttuureja.

T15: Oppilas kykenee tuottamaan omaa kulttuuriaan.

Hyvät käytännöt

Räppi

Kansanrunosta räpiksi.

Kalevala

Kalevalaisen tyylin käyttäminen nykytekstissä.

(ai5.6) Oppilas leikkii kielellä vertaillen sanojen merkityksiä, synonyymejä ja hierarkioita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee arvioimaan kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia.

T3: Oppilas osaa käyttää luovuuttaan.

T6: Oppilas omaa laajan sana- ja käsitevarannon.

L5: Oppilas osaa tuottaa kuvaa, videokuvaa, ääntä ja animaatiota.

(ai5.7) Oppilas harjoittelee tunnistamaan virkkeen sekä päälauseen ja sivulauseiden selkeät perustyytit.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T13: Oppilas osaa käyttää kieleen ja sen rakenteeseen liittyviä käsitteitä.

(ai5.8) Oppilas harjoittelee muistiinpanojen tekoa ja tekstin tiivistämistä sekä monipuolista lähteiden käyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista lähteistä.

T11: Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja näppäimin.

(ai5.9) Oppilas harjoittelee tekstin tuottamisen vaiheita, tekstiensä arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottoa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilaalla on hallussaan toimiva tekstin tuottamisen prosessi.

T12: Oppilas osaa arvioida omia tekstejään.

T12: Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta.

L5: Oppilas hallitsee näppäintaitojen ja tekstinkäsittelyn perustaitoja: tuottaminen prosessina, kopiointi, leikkaus ja liittäminen.

(ai6.1) Oppilas lukee lukuvuoden aikana vähintään kaksi oman taitotasonsa mukaista kirjaa ja analysoi lukemaansa hyödyntäen tehtävässä myös verkkotyökaluja ja pilvipalveluita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilaalla on sujuva lukutaito.

T5: Oppilas osaa käyttää tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailla ja arvioida lukemistaan.

T6: Oppilas osaa eritellä, arvioida ja tulkita tekstejä.

T8: Oppilas kykenee jakamaan lukukokemuksiaan muiden kanssa.

L5: Oppilas hallitsee dokumenttien luomisen, tallentamisen, jakamisen sekä lähettämisen sähköpostitse.

Hyvät käytännöt

TVT

Käytettävissä on kaksi pilvipalvelua O365 ja GAFE, joissa on mukana myös kevyet työkaluohjelmat. Lisäksi voidaan käyttää Pedanet-ympäristöä.

Kirjan analysointi

Etsitään kirjan kertoja, aihe ja teema.

(ai6.2) Oppilas kokeilee draaman toimintamuotojen käyttöä ajankohtaisten aiheiden käsittelyssä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa ottaa toiset huomioon ryhmäviestintätilanteissa.

T3: Oppilas rohkenee ilmaista itseään draaman avulla.

T15: Oppilas kykenee tuottamaan omaa kulttuuriaan.

(ai6.3) Oppilas harjoittelee persoona- ja aikamuotojen käyttöä tekstien aikasuhteiden ilmaisussa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas hallitsee kielen rakenteet ja oikeinkirjoituksen.

T13: Oppilaalla on vahva kielitietoisuus ja hän ymmärtää kielellisten valintojensa vaikutuksia.

T13: Oppilas osaa käyttää kielestä ja sen rakenteista olennaisia käsitteitä.

(ai6.4) Oppilas vertailee puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä vahvistaa oikeinkirjoituksensa hallintaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas hallitsee oikeinkirjoituksen.

T13: Oppilas osaa vertailla kielen eri variantteja.

(ai6.5) Oppilas tutkii ikäkautensa mediakulttuurin ilmiöitä ja muovaa niistä omia esityksiä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee toimimaan myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T10: Oppilas tuottaa yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä monimediaisissa ympäristöissä.

T15: Oppilas kykenee tuottamaan omaa media- ja kulttuuritarjontaa.

L5: Oppilas osaa tuottaa kuvaa, videokuvaa, ääntä ja animaatiota.

Hyvät käytännöt

TVT

Käytetään tv-laitteita kuvaamiseen.

(ai6.6) Oppilas leikkii kielellä selittäen ja pohtien kielikuvien ja sanontojen merkityksiä ja hierarkioita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee arvioimaan kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia.

T3: Oppilas osaa käyttää luovuuttaan.

T6: Oppilas omaa laajan sana- ja käsitevarannon.

(ai6.7) Oppilas harjoittelee lauseen pääjäsenien tunnistamista ja niiden hyödyntämistä teksteissään.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T13: Oppilas osaa käyttää kieleen ja sen rakenteeseen liittyviä käsitteitä.

(ai6.8) Oppilas harjoittelee lähteiden merkintää ja tekijänoikeuksien kunnioittamista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas kunnioittaa tuotoksissaan tekijänoikeuksia.

L5: Oppilas hallitsee dokumenttien luomisen, tallentamisen, jakamisen sekä lähettämisen sähköpostitse.

L5: Oppilas osaa yhdistää kuvaa ja tekstiä, muuttaa niiden kokoa ja paikkaa sekä rivittää tekstiä.

L5: Oppilas hallitsee tekijänoikeuksien peruseräatteen.

Hyvät käytännöt

Kuvahaku

Harjoitellaan käyttämään vapaasti käytettävissä olevaa sisältöä.

O365 tai GAFE

Käytettävissä on kaksi pilvipalvelua, joissa on mukana myös kevyet työkaluohjelmat.

Lisäksi voidaan käyttää Pedanet-ympäristöä.

(ai6.9) Oppilas harjoittelee erilaisten tietotekstien hyödyntämistä ja niiden luotettavuuden arviointia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista teksteistä.

T7: Oppilas osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä.

T7: Oppilas kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta.

L5: Oppilas osaa yhdistää kuvaa ja tekstiä, muuttaa niiden kokoa ja paikkaa sekä rivittää tekstiä.

(ai6.10) Oppilas osallistuu katselijana Teatteri-ilmaisun koulun esittämään näytelmään.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T15: Oppilas osoittaa suhtautuvansa myönteisesti tarjottuun kulttuuritarjontaan.

(ai7.1) Oppilas harjoittelee itseilmaisua, valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas toimii tavoitteellisesti erilaisissa viestintäympäristöissä.

T2: Oppilas kehittää taitojaan perustella näkemyksiään.

T3: Oppilas osaa ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.

T4: Oppilas kykenee havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämisalueitaan erilaisissa viestintäympäristöissä.

L1: Oppilas ottaa vastuuta opiskelun suunnittelusta ja etenemisestä. Hän ratkaisee ongelmia itsenäisesti ja osaa argumentoida päättelynsä.

L2: Oppilas uskaltaa osallistua monenlaisiin esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteisiin. Hän osaa asettua toisten asemaan ja arvostaa muita ihmisiä.

L3: Oppilas osaa toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa tunnetaitoja käyttäen.

L6: Oppilas ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen työelämässä.

L7: Oppilas osaa käyttää viestintätaitoja neuvotteluun ja ristiriitojen sovitteluun.

Hyvät käytännöt

Suullisen ilmaisun harjoituksia

Valmistetaan selostus ja esitelmä sekä osallistutaan keskusteluun ja haastatteluun.

(ai7.2) Oppilas lukee erilaisia fiktiivisiä tekstejä, kokonaisteoksia ja tutustuu kirjallisuuden päälajeihin sekä syventää fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemustaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita erilaisia kaunokirjallisia tekstejä.

T7: Oppilas kykenee tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

T9: Oppilas osoittaa kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuuslajeja kohtaan, monipuolistaa lukukokemuksiaan ja syventää ymmärrystään fiktion keinoista.

T16: Oppilas tunnistaa kirjallisuuden eri lajeja.

L2: Oppilas ymmärtää kaunokirjallisuuden merkityksen yksilöiden ja yhteisöiden hyvinvoinnille.

L4: Oppilas osaa käyttää monilukutaitoa eri tekstilajien tunnistamiseen.

Hyvät käytännöt

Kirjallisuus

Luetaan ja analysoidaan vähintään neljä kirjaa ja tutustutaan samalla kirjallisuuden peruskäsitteisiin.

(ai7.3) Oppilas tutustuu erilaisiin painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median teksteihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida erilaisia mediatekstejä.

L2: Oppilas osaa analysoida erilaisia mediaympäristöjä ja niiden vaikutuksia.

L4: Oppilas kykenee käyttämään rohkeasti medialukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen.

L5: Oppilas kykenee käyttämään oma-aloitteellisesti tieto- ja viestintäteknologiaa.

L7: Oppilas ymmärtää eri mediamuotojen yhteiskunnallisia merkityksiä ja vaikutuksia.

Hyvät käytännöt

Uutinen

Tutustutaan median lajeihin ja teksteihin, esim. uutiseen.

(ai7.4) Oppilas tutustuu erilaisiin asiateksteihin ja lukustrategioihin, tiedonhaun vaiheisiin, tekijänoikeuksiin sekä arvioi erilaisten tietolähteiden luotettavuutta osallistuen Valkeakosken kaupunginkirjaston tiedonhakukoulutukseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas hallitsee erilaisia lukustrategioita ja osaa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita.

T8: Oppilas osaa arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttää sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.

T14: Oppilas osaa etsiä ja käyttää tietoa ja kunnioittaa tekijänoikeuksia.

L1: Oppilas osaa tarkastella asioita kriittisesti eri näkökulmista.

L4: Oppilas on omaksunut analyyttisen, kriittisen ja kulttuurisen monilukutaidon.

L5: Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa eettisesti.

Hyvät käytännöt

Kirjasto

7. luokan oppilaille kirjastonhoitaja esittelee Internetin kautta käytettäviä tietokantoja (Piki-verkkokirjasto ja artikkelitieto-kantoja) ja Internetin hakutapoja (sanahaku ja aihehakemistot). Oppilaat voivat käyttää tiedonhakuharjoituksissa omia mobiililaitteitaan.

(ai7.5) Oppilas tutustuu elokuvaan taidemuotona. OK

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T16: Oppilas tunnistaa elokuvan taidemuotona ja osana kulttuurin monimuotoisuutta.

L4: Oppilas osaa tulkita kuvailmaisua ja käyttää erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja.

L5: Oppilas osaa valmistaa digitaalisia tuotoksia yhdessä ja itsenäisesti.

Hyvät käytännöt

Monialainen oppimiskokonaisuus

Opiskellaan elokuvan keinoja käytännössä. Seitsemännen vuosiluokan monialainen oppimiskokonaisuus on "Meidän leffa".

(ai7.6) Oppilas tutustuu erityyppisten tekstien tavoitteisiin, ominaispiirteisiin ja arviointikriteereihin. Hän opettelee suunnittelemaan ja muokkaamaan omaa tekstiään, tuottaa kielellisiä, visuaalisia, audiovisuaalisia ja verkkotekstejä. Hän harjoittelee antamaan ja ottamaan vastaan tekstipalautetta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas uskaltaa ilmaista ajatuksiaan kirjoittamalla ja tunnistaa vahvuutensa ja kehittämistarpeensa kirjoittajana.

T11: Oppilas osaa kirjoittaa kertovia ja kuvaavia tekstejä ja valitsee tekstilajiin ja tilanteeseen sopivat ilmaisutavat.

T12: Oppilas osoittaa tuntevansa tekstin tuottamisen prosessin ja osaa antaa ja vastaanottaa palautetta ja arvioida itseään tekstin tuottajana.

L1: Oppilas käyttää kuvittelukykyään oivaltamiseen ja luomiseen.

L5: Oppilas osaa valita eri teksteihin sopivat tieto- ja viestintäteknologian työtavat ja välineet.

L6: Oppilas osaa suunnitella työprosessia ja viedä työn loppuun.

Hyvät käytännöt

Monipuoliset tekstit

Kirjoitetaan erilaisia tekstejä, esim. kertomus, kuvaus ja tiivistelmä.

(ai7.7) Oppilas opettelee kirjoitetun yleiskielen konventioita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T13: Oppilas tunnistaa ja käyttää kirjoitetun yleiskielen konventioita ja osaa sujuvoittaa tekstiään.

L3: Oppilas osaa valita kielen eri rekistereitä arkielämän tilanteisiin.

L6: Oppilas ymmärtää kielitaidon merkityksen työelämässä.

Hyvät käytännöt

Normit

Opetellaan alkukirjain-, yhdyssana- ja välimerkkisääntöjä. 0 kommenttia

(ai7.8) Oppilas tutustuu ajan ilmaisutapoihin ja muihin käsitteisiin, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T15: Oppilas tunnistaa kielen rakenteita.

Hyvät käytännöt

Sanaluokat

Kerrataan sanaluokkia sekä verbien ja nominien taivutusta.

Virke

Opetellaan virkkeen rakenne, päälause ja sivulause.

(ai 8.1) Oppilas harjoittelee kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely- neuvottelu ja ongelmanratkaisutilanteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä.

T2: Oppilas osaa perustella näkemyksiään.

L1: Oppilas luottaa itseensä ja näkemyksiinsä ja osaa perustella näkemyksensä.

L3: Oppilas osaa toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa tunnetaitoja käyttäen.

L7: Oppilas ilmaisee omia näkemyksiään rakentavasti ja etsii ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa.

Hyvät käytännöt

Harjoituksia

Oppilas osallistuu mielipidekeskusteluihin, väittelyihin, sovitteluihin ja pitää mielipidepuheenvuoron.

Väittelyharjoitus

Sovitetaan aihe eli väite ja vastaväite. Arvotaan puolet eli oppilas joutuu puolustamaan saamaansa väitettä, vaikka ei olisikaan sitä mieltä. Muutama kummankin puolen ryhmästä valitaan luokan eteen paneeliin ja muut toimivat tukijoukkoina.

(ai 8.2) Oppilas tutustuu erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin painettuihin, sähköisen ja audiovisuaalisen median teksteihin sekä mediakulttuuriin ja niiden tavoitteisiin, kohderyhmiin, vaikutuskeinoihin sekä opettelee esittämään kriittisen lukijan kysymyksiä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas pystyy erittelemään lukemaansa ja suhtautumaan kriittisesti teksteihin.

T7: Oppilas osaa lukea erittelevästi ja kriittisesti.

L1: Oppilas osaa teksteissään perustella näkemyksiään.

L2: Oppilas kykenee analysoimaan ja arvioimaan eri mediaympäristöjen vaikutuksia.

L4: Oppilas osoittaa syventäneensä monilukutaitoaan ja kykenee ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

L5: Oppilas kykenee suhtautumaan lähteisiin kriittisesti.

Hyvät käytännöt

Harjoituksia

Tutustutaan perustelukeinoihin, mielipidekirjoituksiin, esseisiin, arvosteluihin ja mainoksiin, mediakulttuuriin ja sen kuviin.

(ai 8.3) Oppilas tuottaa tekstejä, joissa käyttää oppimiaan ohjaavien, pohtivien ja kantaa ottavien tekstien tyypillisiä piirteitä sekä harjoittelee tekstien kohdentamista ja ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi myös sanaston rekisteri- ja tyylipiirteet huomioon ottaen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osaa kirjoittaa pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.

T12: Oppilas osaa viestiä tekstien avulla.

T15: Oppilas osaa valita tilanteeseen sopivia rekisterejä ja tyyli-
piirteitä.

L1: Oppilas uskaltaa käyttää omaa kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, osaa yhdistellä erilaisia näkökulmia sekä rakentaa uutta tietoa ja näkemyksiä.

L2: Oppilas kykenee ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja soveltaa osaamistaan erilaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa.

L4: Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään kirjallisesti.

L5: Oppilas osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa tekstien tuottamisessa.

L6: Oppilas osaa tuottaa työelämän vaatimia tekstejä.

Hyvät käytännöt

Tuottamisharjoituksia

Oppilas tuottaa itse TET-raportin, mielipidekirjoituksia, arvosteluja, esseitä ja mainoksia.

(ai 8.4) Oppilas tutustuu kirjoitetun yleiskielen piirteisiin, suhtautumisen ilmaisutapoihin, kappalejakoon, pää- ja sivulauseisiin, lauseenjäseniin ja lausekkeisiin sekä viittaussuhteisiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T13: Oppilas hallitsee yleiskielessä käytettäviä kirjoitetun kielen konventioita.

T15: Oppilas tunnistaa kielen rakenteita ja on kiinnostunut kielen ilmiöistä sekä osoittaa syventäneensä kielitietoisuuttaan.

L6: Oppilas ymmärtää kielitaidon merkityksen työelämässä.

Hyvät käytännöt

Kielitietoa

Oppilas opiskelee modukset, kertaat virke- ja lausejaon sekä tutustuu lauseenjäsennykseen.

(ai 8.5) Oppilas tutustuu kirjallisuuden alalajeihin ja osallistuu kaupunginkirjaston kirjailijavierailuun.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T16: Oppilas tuntee kirjallisuuden alalajeja monipuolisesti.

L1: Oppilas osaa kirjallisuuden avulla nähdä asioita toisin silmin ja löytää vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja.

L2: Oppilas osaa lukea ympäristön kulttuurisia viestejä. Hän arvostaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistaa siihen liittyviä arvoja.

L4: Oppilas tunnistaa kertovien, kuvaavien, ohjaavien, kantaa ottavien ja pohtivien tekstilajien piirteitä.

Hyvät käytännöt

Genret ja kokonaisteokset

Oppilas tutustuu tieteis-, kauhu-, fantasia-, rakkaus- ja rikosgenreihin ja lukee neljä kokonaisteosta.

Kirjasto

Kahdeksasluokkalaiset tapaavat kirjailija- tai asiantuntijavieraan. Tällä innostetaan oppilasta lukemaan ja tuetaan koulun kirjallisuuden opetusta. Kirjaston työntekijät ja äidinkielenopettajat sopivat yhdessä kirjailija- tai asiantuntijavieraasta. Kustannukset jaetaan kirjaston ja yläkoulujen kesken. Vierailu järjestetään pääkirjastossa kevätlukukaudella. Tarkoitus on, että mahdollisimman moni oppilaista on ennalta tutustunut kirjailijavieraan tuotantoon.

(ai 9.1) Oppilas harjoittelee, syventää ja arvioi kykyään käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa vuorovaikutustilanteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.

T2: Oppilas osaa perustella näkemyksensä.

T3: Oppilas osaa ilmaista itseään erilaisissa esitystilanteissa, spontaaneissa ja valmistelluissa puheenvuoroissa.

L1: Oppilas osoittaa luottavansa itseensä ja näkemyksiinsä.

Hyvät käytännöt

Puhe-esityksiä

Oppilas valmistaa ja esittää erilaisia puhe-esityksiä (raportti, puhe, työhaastattelu).

(ai 9.2) Oppilas tutustuu teatteriin taidemuatona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas osaa ilmaista itseään kokonaisilmaisun keinoin.

T16: Oppilas tunnistaa teatterin taidemuotoina ja osana kulttuurin monimuotoisuutta.

L2: Oppilas uskaltaa ilmaista itseään monipuolisesti sekä osaa kokea ja tulkita taidetta ja muuta kulttuuria.

Hyvät käytännöt

Teatterin keinot

Oppilas opiskelee teatterin keinoja, tutustuu näyttelijän ilmaisukeinoihin ja improvisaatioon.

Vapaaehtoinen opintokäynti

Oppilas osallistuu halutessaan teatterivierailuun.

(ai 9.3) Oppilas lukee ja tutkii ja tulkitsee fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä, nuortenkirjallisuutta ja yleistä kauno- ja tietokirjallisuutta syventäen tekstin ymmärtämisen strategioitaan sekä kielen kuvallisuuden ja symboliikan tulkintaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T16: Oppilas tuntee kirjallisuuden alalajeja monipuolisesti.

L1: Oppilas osaa kirjallisuuden avulla nähdä asioita toisin silmin ja löytää vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja.

L2: Oppilas osaa lukea ympäristön kulttuurisia viestejä. Hän arvostaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistaa siihen liittyviä arvoja.

L4: Oppilas tunnistaa kertovien, kuvaavien, ohjaavien, kantaa ottavien ja pohtivien tekstilajien piirteitä.

Hyvät käytännöt

Kokonaisteokset

Oppilas lukee kolme kokonaisteosta ja jakaa lukukokemuksensa eri tavoin.

(ai 9.4) Oppilas tutustuu syventäen kirjoitetun tekstin elementteihin, eri rekistereille ja tyyille tyypillisiin piirteisiin sekä lähteiden käyttöön ja hyödyntää tätä tietoa omissa teksteissään.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa tuottaa erilaisia tekstejä.

T11: Oppilas osaa käyttää eri tekstityypeille ominaisia ilmaisutapoja.

T12: Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä.

T13: Oppilas osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa ja merkitä lähteet.

L2: Oppilas osaa ilmaista itseään ja perustella mielipiteensä monipuolisesti.

L5: Oppilas osaa käyttää monipuolisesti ja lähdekriittisesti erilaisia tietolähteitä.

Hyvät käytännöt

Kirjoitusprosessi

Oppilas kertaa kirjoitusprosessin vaiheet, tutustuu erilaisiin tekstien rakennemalleihin, sidosteisuuteen ja havainnollistamiseen.

Tekstilajit

Hän tuottaa erityyppisiä tekstilajeja (essee, asiateksti).

(ai 9.5) Oppilas vahvistaa yleiskielen hallintaa kirjoitetussa tekstissä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T13: Oppilas osaa kirjoitetun yleiskielen piirteet ja käyttää niitä omia tekstejä kirjoittaessaan.

L5: Oppilas ymmärtää kielitaidon merkityksen.

Hyvät käytännöt

Kielen normit

Tarkennetaan ja kerrataan oikeakielisyysperiaatteita.

(ai 9.6) Oppilas tutustuu Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja niiden vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin, suomen kielen vaihteluun, tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin ja tutkii kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T16: Oppilas tuntee kirjallisuuden alalajeja monipuolisesti.

L1: Oppilas osaa kirjallisuuden avulla nähdä asioita toisin silmin ja löytää vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja.

L2: Oppilas osaa lukea ympäristön kulttuurisia viestejä. Hän arvostaa elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistaa siihen liittyviä arvoja.

L4: Oppilas tunnistaa kertovien, kuvaavien, ohjaavien, kantaa ottavien ja pohtivien tekstilajien piirteitä

Hyvät käytännöt

Kielet ja kielisukulaiset

Oppilas tutustuu Suomessa puhuttavien kielten moninaisuuteen, kielisukulaisuuden käsitteeseen, suomen kielen sukukieliin ja vaiheisiin.

Kielen ominaispiirteet ja vaihtelu

Oppilas tutustuu suomen kielen ominaispiirteisiin sekä sosiaaliseen ja maantieteelliseen vaihteluun.

(ai 9.7) Oppilas tutustuu yleisen ja suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin ja kansanperinteeseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T16: Oppilas tuntee kirjallisuuden vaiheita ja suomalaisen kulttuurin juuria.

L2: Oppilas ymmärtää omaa kulttuuri-identiteettiään ja osaa nähdä kulttuurisen moninaisuuden myönteisesti.

Hyvät käytännöt

Kirjallisuushistoriaa

Oppilas tutustuu suomalaisen kirjallisuuden historiaan osana maailmankirjallisuutta.

(ai 9.8) Oppilas laatii pitkäjänteistä työskentelyä vaativan päättötyön, joka liittyy yhdeksännen luokan sisältöihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa tulkita ja analysoida erilaisia tekstejä.

T8: Oppilas osaa hakea ja käyttää erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa.

T9: Oppilas osoittaa olevansa kiinnostunut erilaisista kirjallisuus- ja tekstityypeistä.

T10: Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä, myös monimediaisesti.

T16: Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa pohtia kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään.

L1: Oppilas osaa asettaa itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita ja arvioida niiden toteutumista.

L5: Oppilas osaa käyttää monipuolisesti ja lähdekriittisesti erilaisia tietolähteitä.

Hyvät käytännöt

Kirjasto

Yhdeksäsluokkalaiset saavat ohjausta kirjailijakansion teossa. Oppilasta ohjataan löytämään useita lähteitä oman kirjailijakansion tekemiseen sekä arvottamaan löydettyä tietoa. Kirjastonhoitaja kertoo Piki- verkkokirjaston käytön. Hän esittelee oppilaille Internetissä olevia kirjallisuussivuja ja mainitsee kirjailijamatrikkelit, artikkelitietokannan ja elämäkerrat. Näistä lähteistä on hyötyä, kun oppilaat kokoavat kirjailijakansionsa.

10.21.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

(su1.1) Oppilas harjoittelee suullista ilmaisua, suomen kielen ääntämistä, kerrontaa ja keskustelua sekä suomen kielen kuuntelemista (puhe- ja yleiskielistä) ja kuullusta oppimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin suomen kielellä.

T1: Oppilas vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan.

T2: Oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja mielipiteitä.

T12: Oppilaan myönteinen kuva itsestään viestijänä ja kielenoppijana kehittyy.

T14: Oppilas tekee havaintoja itsestään kielenkäyttäjänä.

(su1.2) Oppilas harjoittelee pari- ja ryhmätyöskentelyä ja niihin liittyviä käytänteitä sekä pelaa erilaisia pelejä sovittujen sääntöjen mukaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin.

T2: Oppilaan kuuntelu- ja ymmärtämistaidot sekä keskustelutilanteissa tarvittava sanasto kehittyvät.

T3: Oppilas ilmaisee itseään käyttäen kielellisiä ja ei-kielellisiä keinoja.

(su1.3) Oppilas harjoittelee kokonaisvaltaista ilmaisua draamatyöskentelyn avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas ilmaisee itseään kielellisesti ja kehollisesti myös draaman keinoin.

(su1.4) Oppilas harjoittelee puhujan, kuuntelijan, haastattelijan ja haastateltavan erilaisia rooleja vuorovaikutustilanteissa ja kartuttaa sanavarastoaan näihin sopivilla tilannesidonnaisilla suomen kielen fraaseilla ja ilmauksilla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin suomen kielellä.

T1: Oppilas vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan.

T2: Oppilas oppii erilaisissa keskustelutilanteissa tarvittavaa sanastoa.

T2: Oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja mielipiteitä sekä kertomaan kuulemastaan.

T9: Oppilas tekee havaintoja kielestä ja eri puhetavoista.

T11: Oppilas tunnistaa ympäristönsä kieliä.

T11: Oppilas eläytyy erilaisten ihmisten elämään.

T12: Oppilaan myönteinen käsitystä itsestään viestijänä kehittyy.

T14: Oppilas tekee huomioita itsestään kielenkäyttäjänä.

(su1.5) Oppilas harjoittelee äänne-kirjain -vastaavuutta sekä lukemista ja luetun ymmärtämistä oman tasonsa mukaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas opettelee ahkerasti lukemaan.

T4: Oppilas lukee sanatasolla sujuvasti.

T4: Oppilaan sana- ja käsitevaranto karttuu.

(su1.6) Oppilas pohtii faktan ja fiktion eroja ja tutustuu erilaisiin oman kielitaitatonsa mukaisiin teksteihin, harjoittelee tekstin kertomista omin sanoin, ylä- ja alakäsitteitä sekä sanojen luokittelua.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas löytää merkityksiä teksteistä. T5: Oppilas kertoo lukemastaan.

T5: Oppilas tarkastelee ympäristönsä tekstejä ja tunnistaa kielen peruskäsitteitä.

T12: Oppilaan myönteinen käsitys itsestään kielenoppijana kehittyy.

T13: Oppilaan kielitaito ja sanavarasto eri oppiaineissa kehittyy.

Hyvät käytännöt

Tietoteksti

Lasten tietokirjallisuus.

Sanomalehden teksti

Selkokieline sanomalehti tai lasten sivut.

Opetukseen tarkoitetut minilehdet tai opetussanomalehdet.

(su1.7) Oppilas harjoittelee kuvien tulkitsemista sekä tiedon etsimistä eri tavoin kirjoitetusta tekstistä, kuvista ja ympäristöhavainnoista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa kertoa ja kuvailla havainnoistaan ohjatusti.

T6: Oppilas tarkastelee ympäristönsä tekstejä ja ymmärtää tapoja ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa.

T9: Oppilas kielellistää aktiivisesti ympäröivää maailmaa.

T13: Oppilas osaa hakea tietoa eri tavoin ja hänen kielitaito ja sanavarasto eri oppiaineissa kehittyvät.

(su1.8) Oppilas lukee lukudiplomikirjoja oman kielitaitotasonsa mukaisesti, harjoittelee lukukokemuksensa jakamista esimerkiksi pariluvun avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas lukee kielitaidolleen sopivaa lastenkirjallisuutta.

T5: Oppilas kertoo lukemastaan.

T10: Oppilas tutustuu suomenkieliseen lastenkirjallisuuteen.

T10: Oppilas kehittää lukuharrastustaan valitsemalla itseään kiinnostavaa kirjallisuutta.

T13: Oppilaan kielitaito ja sanavarasto eri oppiaineissa kehittyy.

(su1.9) Oppilas harjoittelee kirjainmuotojen ja tekstin kirjoittamista sekä kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas kehittyä taidoissaan tuottaa suomen kielen rakenteita.

T7: Oppilas osaa kirjoittaa sanoja käsin ja näppäimillä.

T8: Oppilas osaa piirtää pienet ja isot tekstauskirjaimet.

(su2.1) Oppilas harjoittelee suullista ilmaisua, suomen kielen ääntämistä, kerrontaa ja keskustelua sekä suomen kielen kuuntelemista (puhe- ja yleiskielistä) ja kuullusta oppimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin suomen kielellä.

T1: Oppilas vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan.

T1: Oppilas tunnistaa eroja kohteliaan ja epäkohteliaan kielenkäytön välillä.

T2: Oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja mielipiteitä.

T12: Oppilaan myönteinen kuva itsestään viestijänä ja kielenoppijana kehittyy.

T14: Oppilas tekee havaintoja itsestään kielenkäyttäjänä.

(su2.2) Oppilas harjoittelee pari- ja ryhmätyöskentelyä ja niihin liittyviä käytänteitä sekä pelaa erilaisia pelejä sovittujen sääntöjen mukaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin.

T2: Oppilaan kuuntelu- ja ymmärtämistaidot sekä keskustelutilanteissa tarvittava sanasto kehittyvät.

T3: Oppilas osallistuu rohkeasti erilaisiin peleihin ja ilmaisuharjoituksiin.

T3: Oppilas ilmaisee itseään käyttäen kielellisiä ja ei-kielellisiä keinoja.

(su2.3) Oppilas harjoittelee perustellun mielipiteen esittämistä, esiintymistä pienissä näytelmissä sekä pitämään pienimuotoisen esitelmän.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja mielipiteitä sekä kertomaan tunteistaan.

T3: Oppilas ilmaisee itseään kielellisesti ja kehollisesti myös draaman keinoin.

T7: Oppilas osaa suunnitella ja tuottaa pieniä tekstejä.

T13: Oppilas osaa hakea tietoa eri tavoin ja hänen kielitaito ja sanavarasto eri oppiaineissa kehittyvät.

(su2.4) Oppilas harjoittelee puhujan, kuuntelijan, haastattelijan ja haastateltavan erilaisia rooleja vuorovaikutustilanteissa ja kartuttaa sanavarastoaan näihin sopivilla tilannesidonnaisilla suomen kielen fraaseilla ja ilmauksilla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin suomen kielellä.

T1: Oppilas vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan.

T2: Oppilas oppii erilaisissa keskustelutilanteissa tarvittavaa sanastoa.

T2: Oppilas oppii esittämään kysymyksiä ja mielipiteitä sekä kertomaan kuulemastaan.

T9: Oppilas tekee havaintoja kielestä ja eri puhetavoista.

T11: Oppilas tunnistaa ympäristönsä kieliä.

T11: Oppilas eläytyy erilaisten ihmisten elämään.

T12: Oppilaan myönteinen käsitystä itsestään viestijänä kehittyä.

T14: Oppilas tekee huomioita itsestään kielenkäyttäjänä.

(su2.5) Oppilas harjoittelee hahmottamaan virkkeitä, lukemista ja luetun ymmärtämistä oman tasonsa mukaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas löytää merkityksiä teksteistä.

T4: Oppilas omaksuu sujuvan mekaanisen lukutaidon.

T4: Oppilaan sana- ja käsitevaranto karttuu.

(su2.6) Oppilas pohtii faktan ja fiktion eroja ja tutustuu erilaisiin teksteihin, harjoittelee tekstin kertomista omin sanoin, ylä- ja alakäsitteitä sekä sanojen luokittelua.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas löytää merkityksiä teksteistä. T5: Oppilas kertoo lukemastaan.

T5: Oppilas tunnistaa kerronnan peruskäsitteitä.

T12: Oppilaan myönteinen käsitys itsestään kielenoppijana kehittyy.

T13: Oppilas oppii eri tekstilajien sanastoa.

(su2.7) Oppilas harjoittelee kuvien tulkitsemista sekä tiedon etsimistä eri tavoin kuvista, kirjoitetusta tekstistä ja ympäristöhavainnoista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osaa kuvailla ja kertoa havainnoistaan.

T9: Oppilas kielellistää aktiivisesti ympäröivää maailmaa.

T13: Oppilas osaa hakea tietoa eri tavoin ja hänen kielitaito ja sanavarasto eri oppiaineissa kehittyvät.

(su2.8) Oppilas lukee lukudiplomikirjoja oman kielitaitotasonsa mukaisesti, harjoittelee lukukokemuksensa jakamista lukupiirin ja kirjavinkkauksen avulla.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas lukee kielitaidolleen sopivaa lastenkirjallisuutta.

T5: Oppilas kertoo lukemastaan.

T10: Oppilas tutustuu suomenkieliseen lastenkirjallisuuteen.

T10: Oppilas kehittää lukuharrastustaan valitsemalla itseään kiinnostavaa kirjallisuutta.

T13: Oppilaan kielitaito ja sanavarasto eri oppiaineissa kehittyvät.

(su2.9) Oppilas harjoittelee omien tekstien suunnittelua ja kirjoittamista tasonsa mukaisesti sekä oikeinkirjoituksen perusasioita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas oppii eri tekstilajien sanastoa.

T6: Oppilas kehittyä taidoissaan tuottaa suomen kielen rakenteita.

T7: Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja näppäimillä.

T8: Oppilas tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia kuten: sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjan virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

(su3.1) Oppilas harjoittelee aktiivista suomen kielen puhe- ja yleiskielen kuuntelua ja niiden kontekstisidonnaisuuden ymmärtämistä, kohteliaan puhumisen keinoja ja viestintää arkisissa viestintätilanteissa sekä sähköisissä oppimisympäristöissä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilaan ilmaisuvaranto kehittyä ja hän selviytyä pienistä vuorovaikutustilanteista koulussa ja kaveripiirissä.

T2: Oppilaan kyky kuunnella ja ymmärtää arkista vuorovaikutusta ja opetuspuhetta kehittyä.

T3: Oppilas oppii käyttämään ei-kielellisiä ilmaisukeinoja sanallisen ilmaisun tukena.

T3: Oppilas ottaa toiset huomioon vuorovaikutuksessa.

T10: Oppilaan kielitietoisuus kehittyä ja hän oppii erittelemään puhe- ja yleiskielen eroja.

T13: Oppilas oppii asettamaan itselleen sopivia oppimistavoitteita viestintätilanteisiin.

T13: Oppijan käsitys itsestä kielenkäyttäjänä on myönteinen.

(su3.2) Oppilas osallistuu kuvittaja- tai kirjailijavierailuun pääkirjastossa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas lukee suomenkielistä lastenkirjallisuutta.

T11: Oppilas valitsee itselleen mieleistä luettavaa ja käyttää kirjastoa.

(su3.3) Oppilas harjoittelee suullista ilmaisua sekä eläytyy kuuntelemaan opettajan ääneen lukemista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee ilmaisemaan itseään ja käyttämään luovuuttaan omalle kielitaitotasolleen sopivalla tavalla.

T10: Oppilas osaa tehdä havaintoja kielestä ja kielellistä aktiivisesti kuulemaansa.

Hyvät käytännöt

Omin sanoin kertominen

Pienet esitystilanteet

(su3.4) Oppilas harjoittelee ennakoivaa lukemista ja luetun ymmärtämistä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee erottamaan yksinkertaisia tekstilajeja toisistaan.

T5: Oppilas osoittaa lukevansa aktiivisesti kielitaidolleen sopivaa lastenkirjallisuutta ja osaa kertoa ymmärrettävästi lukemastaan pääasioita.

T5: Oppilas osaa käyttää oman kielitaitotasonsa mukaisia lukustrategioita tekstin ymmärtämisen tukena.

T6: Oppilas osoittaa laajentaneensa sanavarastoaan.

(su3.5) Oppilas tutustuu sadun rakenteeseen ja tyyppeihin, erimuotoisiin runoihin sekä oman kulttuurinsa ja kielensä lasten satu- ja runokirjallisuuteen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilaan kirjallisuudentuntemus on kehittynyt.

T14: Oppilaan tekstivalikoima on laaja.

(su3.6) Oppilas etsii, valikoi ja lukee itselleen mieluisia ja kielitaitotasolleen sopivia kirjoja sekä käy lainaamassa kirjan kirjastosta tai kirjastoautolta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas käyttää kirjastoa aktiivisesti.

T12: Oppilaan monikielisyys vahvistuu ja hän oppii hyödyntämään omaa kielirepertuaariaan.

T14: Oppilaan kielitaito ja sanavarasto eri oppiaineissa kehittyy.

(su3.7) Oppilas kirjoittaa omalle kielitaitotasolleen sopivia viestejä ja kertovia tekstejä yksin ja yhdessä sekä harjoittelee imperfektiä kerronnan aikamuotona.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa suunnitella ja tuottaa kertovia tekstejä.

T8: Oppilas hallitsee tekstin tuottamisen prosesseja.

T8: Oppilaan sanavarasto monipuolistuu ja suomen kielen rakenteiden hallinta vahvistuu.

T9: Oppilas kykenee tuottamaan yhteistekstejä.

(su3.8) Oppilas harjoittelee sanojen oikeinkirjoitusta, astevaihtelua ja muita sanavartaloissa tapahtuvia muutoksia, ison ja pienen alkukirjaimen sekä virkkeen lopetusmerkkien käyttöä myös tv-laitteita käyttäen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas tunnistaa sanoissa tapahtuvia astevaihteluita

T8: Oppilas osoittaa suomen kielen rakenteiden hallintansa vahvistuneen,

---

T8: Oppilas osoittaa oikeinkirjoituksena kehittyneen.

(su3.9) Oppilas tutustuu sanojen luokitteluun, yleis- ja erisnimiin sekä sanaluokkiin: substantiivit, adjektiivit ja verbit ja harjoittelee äänneiden luokittelua vokaaleihin ja konsonantteihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa sanavarastonsa laajentuneen.

T6: Oppilas osaa luokitella sanoja merkityksen perusteella.

(su4.1) Oppilas harjoittelee suullista ilmaisua oman kielitaitotasonsa mukaisesti: mielipiteen esittäminen perusteluineen, pieni selostus tukisanojen avulla, pienet näytelmät.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä rakentavasti.

T2: Oppilas vahvistaa suullista ilmaisuaan.

T3: Oppilas kykenee ilmaisemaan itseään esitystilanteissa.

(su4.2) Oppilas etsii tekstistä pääasioita ja laatii niistä tukisanalistoja sekä miellekarttoja ja kehittää lukustrategioitaan sekä päättelytaitojaan luetun ymmärtämisen tukemiseksi.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T5: Oppilas osaa käyttää tekstin ymmärtämisen strategioita.

T6: Oppilas osaa selittää tuttuja sanoja ja päätellä niiden avulla tekstien merkityksiä.

T6: Oppilas laajentaa aktiivisesti sanavarastoaan.

(su4.3) Oppilas lukee lukuvuoden aikana vähintään kaksi oman kielitaitotasonsa mukaista kirjaa ja pohtii kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä sekä kartuttaa eri tiedonalojen sanavarastoaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osaa kertoa lukukokemuksistaan.

T11: Oppilas kykenee lukemaan suomenkielistä lastenkirjallisuutta ja osaa valita sopivaa luettavaa.

(su4.4) Oppilas harjoittelee näppäintaitoja kirjoittamalla lyhyitä tekstejä tietokoneella.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa käyttää erilaisia näppäimistöjä sujuvasti.

(su4.5) Oppilas osallistuu lehden tekemiseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas osaa tuottaa tekstejä.

T9: Oppilas osaa arvioida omia tekstejään.

T9: Oppilas osaa ottaa ja antaa rakentavaa palautetta.

T15: Oppilas osoittaa toimivansa verkossa eettisesti kunnioittaen yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia.

Hyvät käytännöt

Pedanet

Nettilehden alustana voi käyttää esimerkiksi Pedanettiä.

4-4-4

Kirjoitelmalle voi asettaa minimilaajuuden. Esimerkiksi: siinä pitää olla vähintään neljä kappaletta, jokaisessa kappaleessa vähintään neljä virkettä ja virkkeissä keskimäärin neljä sanaa.

Miellekartta

Ennen kirjoitelman aloittamista voi teettää miellekartan. Miellekartan alaotsikoista syntyvät kappaleet.

(su4.6) Oppilas harjoittelee sanojen selittämistä ja luokittelee tuntemiaan suomen kielen sanoja merkityksen ja muodon perusteella sekä tutustuu verbin persoonamuutoksiin sekä niiden taivutukseen eri verbityypeissä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osoittaa vahvistaneensa kielitietoisuuttaan ja osaa käyttää kielestä ja sen rakenteista olennaisia käsitteitä.

(su4.7) Oppilas tekee tiedonhakutehtäviä kirjaston teoksista, Piki-verkkokirjastosta ja Internetistä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T11: Oppilas osoittaa käyttävänsä kirjastoa aktiivisesti.

T15: Oppilas osaa käyttää tietolähteitä monipuolisesti.

(su4.8) Oppilas opettelee tarkkailemaan, arvioimaan ja kehittämään omaa lukutaitoaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas osaa lukea sujuvasti.

T5: Oppilas osaa käyttää joitain luku- ja ymmärtämisstrategioita luetun ymmärtämisen tukena.

(su4.9) Oppilas harjoittelee omalle kielitaitotasolleen sopivaa tekstin elävöittämistä sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen avulla, vahvistaa suomen kielen rakenteiden hallintaa sekä harjoittelee astevaihteluita ja muita sanavartaloissa tapahtuvia muutoksia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa kehittävänsä aktiivisesti sana- ja käsitevarantoaan.

T8: Oppilas osaa tuottaa kuvailevia tekstejä omalla kielitaitotasollaan.

T10: Oppilas tunnistaa suomen kielen astevaihtelun pääperiaatteet.

T10: Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen vaikutuksia.

(su5.1) Oppilas lukee lukuvuoden aikana vähintään kaksi oman kielitaitotasonsa mukaista kirjaa ja analysoi lukemaansa: päähenkilö, juoni ja miljöö sekä laajentaa sana- ja käsitevarantoaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4 Oppilas lukee sujuvasti ja kehittää luetun ymmärrystaitojaan.

T4 Oppilas ymmärtää kuvien tärkeyden tekstien tulkinnessa.

T5: Oppilas osaa käyttää joitain luku- ja ymmärtämisstrategioita luetun ymmärtämisen tukena.

T11: Oppilas osaa kertoa lukukokemuksistaan.

T11: Oppilas lukee suomenkielistä lastenkirjallisuutta ja osaa valita sopivaa luettavaa.

T13: Oppilaan osoittaa kielitaitonsa ja sanavarastonsa kehittyneen eri oppiaineissa.

(su5.2) Oppilas harjoittelee esittämään mielipiteensä ja sen perustelut kohteliaasti ja toiset huomioiden.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä.

T2: Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä.

(su5.3) Oppilas pohtii eri sijamuotojen merkityksiä ja vertailee vastaavia ilmaisuja muissa osaamisissaan kielissä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osaa käyttää kielestä ja sen rakenteista olennaisia käsitteitä.

T12: Oppilaalla on vahva kielitietoisuus ja hän oppii havainnoimaan erilaisia kielten erityispiirteitä.

(su5.4) Oppilas harjoittelee kappalejakoja ja sen käyttöä teksteissään.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas osaa kielentää ajatuksiaan.

T10: Oppilas hallitsee kirjoitetun tekstin rakenteita ja osaa huomioida tekstin vastaanottajan.

Hyvät käytännöt

Miellekartta

Hyvä keino harjoitella kappalejakoja, on piirtää aluksi miellekartta aiheesta. Miellekartan alaotsikot muutetaan sitten kappaleiksi.

(su5.5) Oppilas tutustuu suomalaisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden nykyaikaisiin jatkajiin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T12: Oppilas kehittää monikielistä ja –kulttuurista identiteettiään.

T12: Oppilas osoittaa arvostavansa eri kulttuureja.

T12: Oppilas kykenee tunnistamaan suomalaista kansanperinnettä.

Hyvät käytännöt

Räppi

Kansanrunosta räpiksi.

Kalevala

Kalevalaisen tyylin käyttäminen nykytekstissä. 0 kommenttia

(su5.6) Oppilas leikkii kielellä selittäen sanojen ja niiden synonyymien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä sekä hierarkioita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T3: Oppilas kykenee arvioimaan kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia.

T6: Oppilas osoittaa laajentaneensa aktiivisesti sana- ja käsitevarantoaan.

(su5.7) Oppilas harjoittelee tunnistamaan virkkeen sekä päälauseen ja sivulauseiden selkeät perustyypit.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osaa käyttää kieleen ja sen rakenteeseen liittyviä käsitteitä.

(su5.8) Oppilas harjoittelee muistiinpanojen tekoa ja tekstin tiivistämistä sekä monipuolista lähteiden käyttöä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas tuottaa tekstejä käsin ja näppäimin sekä osaa kirjoittaa monipuolisia tekstejä.

T14: Oppilaan osoittaa kielitaitonsa ja sanavarastonsa eri oppiaineissa kehittyneen.

T15: Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista lähteistä.

(su5.9) Oppilas harjoittelee tekstin tuottamisen vaiheita, tekstiensä arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottoa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T9: Oppilaalla on hallussaan toimiva tekstin tuottamisen prosessi.

T9: Oppilas osaa arvioida omia tekstejään.

T9: Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta.

(su6.1) Oppilas lukee lukuvuoden aikana vähintään kaksi oman kielitaitotasonsa mukaista kirjaa ja analysoi lukemaansa: kertoja, aihe ja teema.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä.

T4: Oppilas tunnistaa eri tekstilajeja toisistaan: kertomus, tietoteksti, arvioiva teksti ja pystyy arvioimaan lukemansa tiedon luotettavuutta.

T5: Oppilas osaa käyttää luku- ja ymmärtämisstrategioita luetun ymmärtämisen tukena.

T11: Oppilas osaa kertoa lukukokemuksistaan.

T11: Oppilas osoittaa lukevansa suomenkielistä lastenkirjallisuutta ja osaa valita sopivaa luettavaa.

T13: Oppilaan kielitaito ja sanavarasto eri oppiaineissa on kehittynyt.

(su6.2) Oppilas kokeilee draaman toimintamuotojen käyttöä ajankohtaisten aiheiden käsittelyssä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa ottaa toiset huomioon ryhmäviestintätilanteissa.

T3: Oppilas rohkenee ilmaista itseään draaman avulla.

(su6.3) Oppilas harjoittelee eri verbityyppien persoona- ja aikamuotojen käyttöä tekstien aikasuhteiden ilmaisussa ja vahvistaa verbityyppien astevaihtelua.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osaa käyttää kielestä ja sen rakenteista olennaisia käsitteitä.

T10: Oppilas hallitsee kielen rakenteita ja tunnistaa astevaihtelun muotoja.

T10: Oppilaalla on vahva kielitietoisuus ja hän ymmärtää kielellisten valintojensa vaikutuksia.

(su6.4) Oppilas vertailee puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä vahvistaa oikeinkirjoituksensa hallintaa.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10 Oppilas tunnistaa puhutun ja kirjoitetun kielen säännönmukaisuuksia.

T14 Oppilas hallitsee eri oppiaineille tyypillisiä kielivalintoja.

(su6.5) Oppilas tutkii ikäkautensa mediakulttuurin ilmiöitä ja muovaa niistä omia esityksiä.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas kykenee toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T7: Oppilas osa suunnitella ja tuottaa yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä monimediaisissa ympäristöissä. T12: Oppilas osoittaa arvostavansa ja tuottavansa kulttuuria.

T12: Oppilas osoittaa vahvistaneensa monikielisyyttään ja –kulttuurisuuttaan.

(su6.6) Oppilas leikkii kielellä selittäen ja pohtien kielikuvien ja sanontojen merkityksiä ja hierarkioita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T2: Oppilas osoittaa kehittäneensä ymmärtämistaitojaan.

T3: Oppilas osaa käyttää luovuuttaan ja ilmaista itseään monipuolisesti. T6: Oppilas osoittaa laajentaneensa sana- ja käsitevarantoaan.

(su6.7) Oppilas harjoittelee lauseen pääjäsenien tunnistamista ja niiden hyödyntämistä teksteissään; erityisesti objektin muodot ja sijamuodoilla ilmaistavat merkityserot.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osaa käyttää kielestä ja sen rakenteista olennaisia käsitteitä.

T10: Oppilas hallitsee kielen rakenteita ja tunnistaa sijamuodoilla ilmaistavia merkityseroja.

T10: Oppilas osoittaa vahvaa kielitietoisuutta ja ymmärtää kielellisten valintojensa vaikutuksia.

(su6.8) Oppilas harjoittelee lähteiden merkintää ja tekijänoikeuksien kunnioittamista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T15: Oppilas osaa hakea tietoa itsenäisesti monipuolisista tietolähteistä ja osaa arvioida tiedon luotettavuutta.

T15: Oppilas osoittaa kunnioittavansa tekijänoikeuksia.

(su6.9) Oppilas harjoittelee erilaisten tietotekstien hyödyntämistä ja niiden luotettavuuden arviointia.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T6: Oppilas osoittaa kehittäneensä sana- ja käsitevarantoaan.

T15: Oppilas osaa hakea tietoa itsenäisesti monipuolisista tietolähteistä ja arvioida tiedon luotettavuutta.

(su 7.1) Oppilas harjoittelee itseilmaisua, valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T1: Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti erilaisissa viestintäympäristöissä.

T3: Oppilas uskaltaa ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.

T11: Oppilas kykenee havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä osoittaa vakiinnuttaneensa myönteisen käsityksen itsestään viestijänä.

L1: Oppilas ottaa vastuuta opiskelun suunnittelusta ja etenemisestä, osaa ratkaista ongelmia itsenäisesti sekä argumentoida päättelynsä.

L2: Oppilas uskaltaa osallistua suomen kielellä monenlaisiin esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteisiin sekä osaa asettua toisten asemaan ja arvostaa muita ihmisiä.

L3: Oppilas osaa toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa tunnetaitoja käyttäen.

L6: Oppilas ymmärtää vuorovaikutustaitojen merkityksen työelämässä ja kehittää aktiivisesti suomen kieltään eri aihealueilla.

L7: Oppilas osaa käyttää viestintätaitoja neuvotteluun ja ristiriitojen sovitteluun.

Hyvät käytännöt

Suullisen ilmaisun harjoituksia

Oppilas valmistaa selostuksen ja esitelmän sekä osallistuu keskusteluun ja haastatteluun.

(su 7.2) Oppilas lukee erilaisia aktiivisiä tekstejä, kokonaisteoksia ja tutustuu kirjallisuuden päälajeihin sekä syventää aktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemustaan.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee tekemään havaintoja kielestä ja päättämään tekstin merkityksiä hyödyntäen erilaisia sanastollisia ja kieliopillisia vihjeitä.

T4: Oppilas osoittaa laajentaneensa sana- ja käsitevarantoaan.

T9: Oppilas osoittaa valitsevansa, lukevansa ja tulkitsevansa suomalaista kirjallisuutta.

T10: Oppilas tunnistaa kirjallisuuden eri lajeja ja osoittaa avartaneensa kulttuurinäkemystään.

L4: Oppilas osaa käyttää monilukutaitoa eri tekstilajien tunnistamiseen.

Hyvät käytännöt

Kirjan analysointi

Oppilas lukee ja analysoi neljä oman kielitaitotasonsa mukaista kirjaa ja tutustuu kirjallisuuden peruskäsitteisiin. Kirjojen lukuprosessin aikana kiinnitetään erityistä huomiota tekstien sanavalintoihin, synonyymien käyttöön, sanojen merkitysvivahteisiin ja sanontoihin. Tarkastellaan lauserakenteita, avataan kielikuvia ja selitetään vaikeita sanoja sekä rikastetaan käsitevarantoa.

(su7.3) Oppilas tutustuu erilaisiin painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median teksteihin.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T8: Oppilas osaa tunnistaa eri mediateksteille tyypillisiä kielen valintoja ja tyyliopitteita.

T5: Oppilas kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan erilaisia mediatekstejä.

L2: Oppilas osaa analysoida erilaisia mediaympäristöjä ja niiden vaikutuksia.

L4: Oppilas käyttää rohkeasti medialukutaitoaan.

L5: Oppilas käyttää oma-aloitteellisesti tieto- ja viestintäteknologiaa.

L7: Oppilas ymmärtää eri mediamuotojen yhteiskunnallisia merkityksiä ja vaikutuksia.

Hyvät käytännöt

Median lajit

Oppilas tutustuu median lajeihin ja erilaisiin teksteihin, esim. uutiseen.

(su7.4) Oppilas tutustuu erilaisiin asiateksteihin ja lukustrategioihin, tiedonhaun vaiheisiin, tekijänoikeuksiin, arvioi erilaisten tietolähteiden luotettavuutta sekä osallistuu Valkeakosken kaupunginkirjaston tiedonhakukoulutukseen.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T4: Oppilas kykenee ymmärtämään, tulkitsemaan ja analysoimaan tekstejä.

T4: Oppilas osoittaa laajentaneensa sana- ja käsitevarantoaan.

T4: Oppilas osaa tunnistaa tekstilajeja ja hallitsee itselleen sopivia lukustrategioita tekstin ymmärtämisen ja analysoinnin tueksi.

T5: Oppilas osaa arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttää sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.

T13: Oppilas osaa etsiä ja käyttää tietoa eri lähteistä ja kunnioittaa tekijänoikeuksia.

L1: Oppilas osaa tarkastella asioita kriittisesti eri näkökulmista.

L4: Oppilas osoittaa analyttistä, kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoa.

L5: Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa eettisesti.

Hyvät käytännöt

Suullisen ilmaisun harjoituksia

Oppilas valmistaa selostuksen ja esitelmän sekä osallistuu keskusteluun ja haastatteluun.

(su7.5) Oppilas tutustuu elokuvaan taidemuotona.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T10: Oppilas tunnistaa elokuvan taidemuotona ja osana kulttuurin monimuotoisuutta.

L4: Oppilas osaa tulkita kuvailmaisua ja käyttää erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. L5: Oppilas osaa valmistaa digitaalisia tuotoksia yhdessä ja itsenäisesti

Hyvät käytännöt

Elokuvan keinot

Oppilas opiskelee elokuvan keinoja ja osallistuu elokuvan oppimiskokonaisuuteen.

(su 7.6) Oppilas tutustuu erityyppisten tekstien tavoitteisiin, ominaispiirteisiin ja arviointikriteereihin, opettelee suunnittelemaan ja muokkaamaan omaa tekstiään, tuottaa

---

---

kielellisiä, visuaalisia, audiovisuaalisia ja verkkotekstejä sekä antaa ja ottaa vastaan tekstipalautetta.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas hallitsee eri tekstilajeissa tarvittavan suomen kielen kieliopillisten rakenteiden ja sanaston.

T6: Oppilas osaa suunnitella, tuottaa ja muokata kertovia ja kuvaavia tekstejä sekä valita tekstilajiin ja tilanteeseen sopivan ilmaisutavan.

L1: Oppilas osaa käyttää kuvittelukykyään oivaltamiseen ja luomiseen.

L5: Oppilas osaa valita eri teksteihin sopivat tieto- ja viestintäteknologian työtavat ja välineet.

L6: Oppilas osaa suunnitella työprosessia ja kykenee viemään työn loppuun.

Hyvät käytännöt

Kirjoitelmat

Oppilas kirjoittaa erilaisia tekstejä, esim. kertomuksen, kuvauksen ja tiivistelmän.

(su7.7) Oppilas opettelee kirjoitetun yleiskielen konventioita.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas tunnistaa ja hallitsee kirjoitetun yleiskielen konventioita ja osaa sujuvoittaa tekstiään.

L3: Oppilas osaa valita kielen eri rekistereitä arkielämän tilanteisiin.

L6: Oppilas ymmärtää kielitaidon merkityksen työelämässä.

Hyvät käytännöt

Kirjoitetun kielen normeja

Oppilas opettelee alkukirjain-, yhdyssana- ja välimerkkisääntöjä. Opetellaan virkkeen rakenne, päälause ja sivulause.

(su 7.8) Oppilas tutustuu ajan ilmaisu tapoihin ja muihin käsitteisiin, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella.

Mihin tavoitteisiin tällä keskeisellä sisällöllä pyritään?

T7: Oppilas hallitsee sanastoa ja kieliopillisia rakenteita omissa teksteissään.

T8: Oppilas osoittaa syventäneensä kielitietoisuuttaan ja osaa tunnistaa kielen rakenteita.

Hyvät käytännöt

Kielentuntemusta

Oppilas kertailee sanaluokat sekä verbien ja nominien taivutuksen.

Verbien taivutuksessa kiinnitetään huomiota eri verbityyppien (1-6) ominaispiirteisiin ja astevaihteluihin. Nominien taivutuksessa vahvistetaan myös astevaihtelua sekä sanavartaloissa tapahtuvia muutoksia

---